

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

S · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD

D · UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD UNIVERSITY

NFORD UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD UN

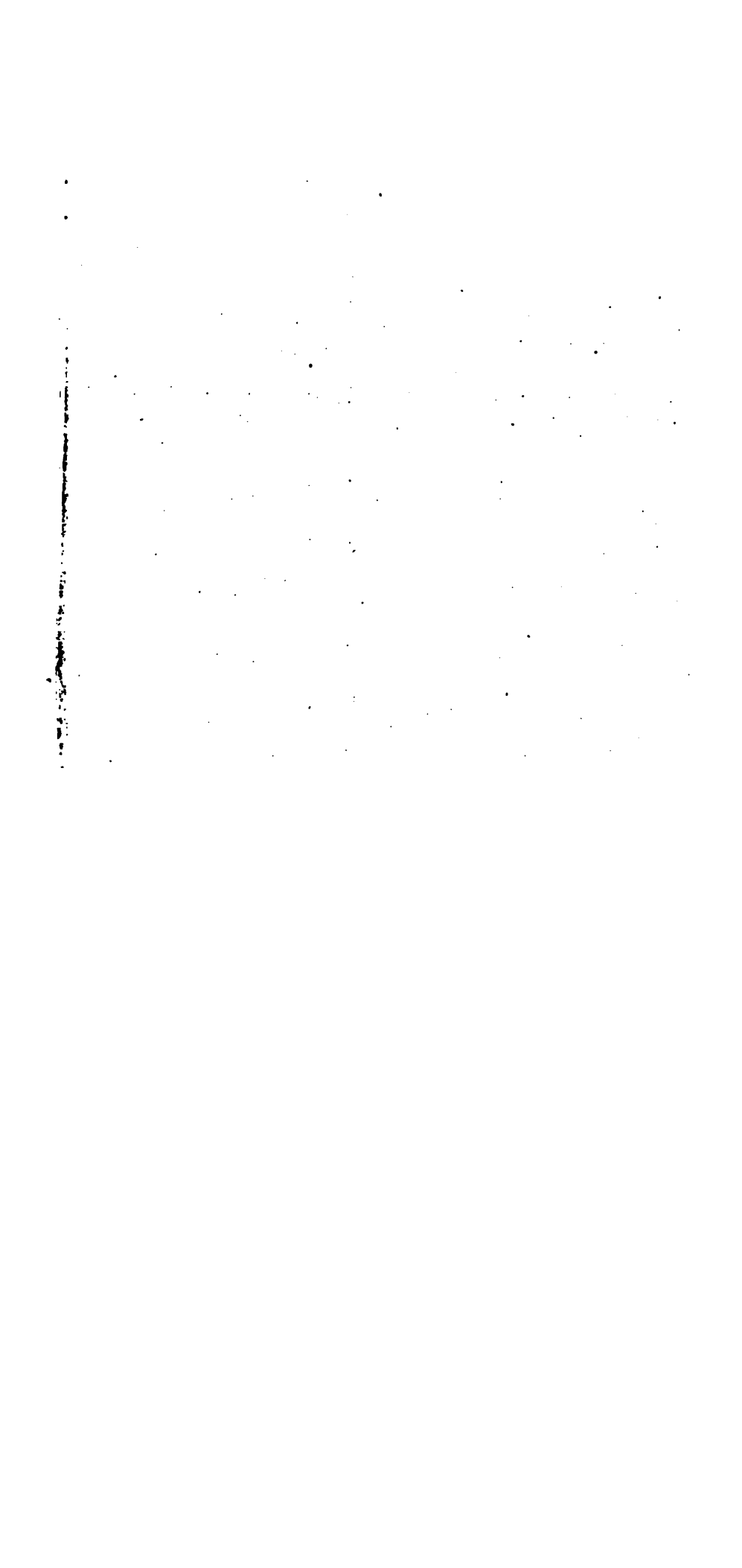
VERSITY LIBRARIES · STANFORD UNIVERSITY L

ARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES · S

LIBRARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

HANDBUCH
DER
LITAUISCHEN SPRACHE.

GRAMMATIK. TEXTE. WÖRTERBUCH.

VON
OSKAR WIEDEMANN.

STRASSBURG
VERLAG VON KARL J. TRÜBNER.

Verlag von KARL J. TRÜBNER in Strassburg.

Das litauische Präteritum.

Ein Beitrag
zur Verbalflexion der indogermanischen Sprachen

von
Oskar Wiedemann.

8°. XV, 230 S. 1891. — M. 6.—.

Litauische Volkslieder und Märchen aus dem preussischen und russischen Litauen.

Gesammelt von

A. Leskien und K. Brugmann.

8°. VIII, 578 S. 1882. — M. 10.—.

Inhalt: 1. Litauische Volkslieder aus der Gegend von Wilkischken, gesammelt von A. Leskien. 2. Litauische Lieder, Märchen, Hochzeitbittersprüche aus Lettland nebst Beiträgen zur Grammatik und zum Wortschatz der godlewischen Mundart herausgegeben von K. Brugmann. 3. Litauische Märchen, übersetzt von K. Brugmann, mit Anmerkungen von W. Wollner.

Berneker, Dr. Erich, Die preussische Sprache. Grammatik, Etymologisches Wörterbuch. 8°. XII, 335 S. 1896. M. 8

Bruckner, Wilh., Die Sprache der Langobarden. 8°. XVI, 33 S. 1896. (Quellen und Forschungen, Heft 75.) M. 8

Hirt, Herman, Der indogermanische Akzent. Ein Handbuch. XXIII, 356 S. 1895. M. 9

Thumb, A., Handbuch der neugriechischen Volkssprache. Grammatik, Texte, Glossar. XXV, 240 S. mit einer Schrifttafel. 1896. M. 7

Brochiert M. 6.—, in Leinwand gebunden M. 7
„Endlich einmal eine brauchbare Grammatik der neugriechischen Volkssprache! ein Buch, das nicht jenes aus allen möglichen Formen zusammengebraute Kauderwelsch der Zeltungen und Bücher, sondern die in gesetzmässiger Entwicklung stehende lebendige Sprache der Gegenwart lehrt! Th. hat es verstanden, den wichtigsten Sprachstoff auf sehr knappem Raume mitzutheilen, indem er sich auf die Zeichnung der Thatsachen mit den unentbehrlichsten Erklärungen beschränkte; grammatische Abtheilung des Handbuchs umfasst nur 121 Seiten; dann folgen zum neugriechischen und dialektischen Texte in Poesie und Prosa (S. 127 bis 191), und ein Glossar (S. 195–239). Hundertmal bin ich nach einem praktischen Handbuch der neugriechischen Volkssprache gefragt worden, und stets war ich in Verlegenheit, was ich den Leuten eigentlich nennen sollte; die gleiche Verlegenheit drückte sich jedesmal, wenn ich eine Vorlesung über neugriechische Grammatik hielt und Zuhörern zur Vereinfachung und Erleichterung des Unterrichts etwas gedruckt in die Hand geben wollte. Wer die Not so an eigenster Haut gefühlt hat, wird der Verfasser über seine schöne Arbeit doppelt dankbar sein und gerne darauf verzichten, ihm einzelne Unebenheiten aufzumutzen. Möchte nun auch eine historische Grammatik des Neugriechischen, die dem byzantinischen Studienkreise noch anliegen würde, uns bald bescheert werden!“

K. K. (Byzantinische Zeitschrift 1895 S. 22)

Viljoen, W. J., Beiträge zur Geschichte der cap-holländischen Sprache. 8°. 58 S. 1896. M. 1

Wrede, Ferd., Über die Sprache der Wandalen. Ein Beitrag germanischen Namen- und Dialektforschung. 8°. VI, 119 S. 1886. (Quellen und Forschungen, Heft 59.) M. 3

—, **Über die Sprache der Ostgoten in Italien.** 8°. VII, 206 S. 1891. (Quellen und Forschungen, Heft 68.) M. 4

In Vorbereitung sind:

Fortunatow, Philipp F. (Prof. a. d. Univ. Moskau), Vorlesung über die Lautlehre der altslawischen (altkirchenslawischen) Sprache. Deutsch von Dr. Erich Berneker. 8°. ca. 18 Bogen.

Simonyi, Sigmund (Prof. a. d. Univers. Budapest), Die ungarische Sprache. Geschichte und Grammatik. 8°. ca. 80 Bogen.

**HANDBUCH
DER LITAUISCHEN SPRACHE.**

10-11-12

10-11-12

HANDBUCH
DER
LITAUISCHEN SPRACHE.

GRAMMATIK. TEXTE. WÖRTERBUCH.

VON
OSKAR WIEDEMANN.

STRASSBURG
VERLAG VON KARL J. TRÜBNER.

1897.

16

~~PG 8531~~

~~W43~~

~~2~~

PG 8531

W43

SEANLY COLL

1355454

VORWORT.

Bei abfassung des ersten teils des vorliegenden handbuchs habe ich, da eine dem gegenwärtigen stand der forschung entsprechende zusammenfassende darstellung der litauischen grammatik fehlt, diesem mangel dadurch am besten abzuhelpen geglaubt, dass ich davon absah, nur eine nackte zusammenstellung der lautlehre und der paradigmata zu geben (wie es z. b. Leskien in seinem handbuch der althulgarischen sprache getan hat), sondern vielmehr überall die erklärungen, die ich für die richtigen halte, kurz erwähnt habe. Selbstverständlich liegt es mir fern, den benutzern meines handbuchs die darin vertretenen ansichten aufzudrängen; vielmehr habe ich auch die davon abweichenden ansichten, soweit ich sie nicht übersehen habe, überall angeführt, um dadurch den benutzern des handbuchs die möglichkeit zu geben, auch diese kennen zu lernen und sich ein eigenes urteil über die fragen der litauischen grammatik zu bilden. 2

Wenn ich bei der übersicht über den lautbestand der idg. ursprache (§§ 9, 36) die von vielen sprachforschern angesetzten *r, l, m, n, ð, ð̃, ñ, ñ̃*, die tenues aspiratae und die von Bezzenberger und Osthoff angesetzte dritte gatturalreihe nicht erwähnt habe, so bedarf das hier vielleicht der nähern begründung.

Über die sonantischen liquiden und nasalen bin ich derselben ansicht wie Joh. Schmidt, der sich der sonantentheorie gegenüber bekanntlich von anfang an ablehnend verhalten und nimmehr seine ansicht in seiner während des druckes des vorliegenden handbuchs erschienenen „kritik der sonantentheorie“ eingehend und überzeugend begründet hat. Wenn Saussure (mém. soc. lingu. VIII, 425 ff.) in den gestossen betonten lit.

132758

~~PG 8531~~
~~W43~~
~~2~~

PG 8531
W43

REPLY COLL

im Iesebuch von derjenigen Kurschat's ab und, da ich bei den aus Donalitiuss und Schleicher's Iesebuch entlehnten Iesestücken an der Betonung nichts geändert habe, so stimmt diese häufig nicht mit den Angaben Kurschat's überein. Dass die Iesestücke kursiv gesetzt sind, entspricht nicht meinem Wunsch, liess sich aber leider nicht umgehen.

Im Wörterbuch habe ich bei den Fremdwörtern die Quelle, aus der sie zunächst stammen, angegeben; bei einigen Wörtern ist das unterblieben, weil die betreffenden Wörter ihrem Kern nach zwar fremd sind, ihrem Äussern nach aber keine Entsprechung in der Sprache, aus der sie stammen, haben, so z. B. bei *czesnia*. Von meiner ursprünglichen Absicht, bei altererbten Wörtern die Etymologie, soweit sie überhaupt bekannt ist, anzugeben, habe ich abgesehen, um das Werk nicht allzu umfangreich werden zu lassen.

Der Verlagsbuchhandlung und der Druckerei danke ich verbindlichst für die gute Ausstattung des Buchs.

Leipzig, 30. IX. 1896.

OSKAR WIEDEMANN.

Inhaltsverzeichnis.

Grammatik	
Einleitung	3
§ 1. Der litauische sprachzweig	3
§ 2. Grenzen des litauischen sprachgebietes	3
§ 3. Die dialekte des litauischen	3
§ 4. Geschichte der litauischen sprache	3
§ 5. Die verwandtschaftliche stellung der li- tauischen sprachen	4
§ 6. Hilfsmittel zum studium des litauischen	4
Lautlehre	7
§ 7. Schrift und aussprache	7
§ 8. Betonung	8
Die vokale.	
§ 9. Die vokale der idg. ursprache	9
Die kurzen vokale.	
§ 10. Idg. e	9
§ 11. Idg. o	10
§ 12. Idg. a	10
§ 13. Idg. i	11
§ 14. Idg. u	11
§ 15. Idg. e	11
Die langen vokale.	
§ 16. Idg. ē	11
§ 17. Idg. ō	12
§ 18. Idg. ā	12
§ 19. Idg. ī	12
§ 20. Idg. ū	12
Die diphthonge.	
§ 21. Idg. ei	12
§ 22. Idg. oi	13
§ 23. Idg. ai	13
§ 24. Idg. ēi	13
§ 25. Idg. ōi	13
§ 26. Idg. āi	13
§ 27. Idg. eu	13

§ 28. Idg. <i>ou</i>	14
§ 29. Idg. <i>ou</i>	14
§ 30. Idg. <i>ou</i>	14
§ 31. Idg. <i>ou</i>	14
§ 32. Idg. <i>ou</i>	14
Die ablautsreihen.	
§ 33. Ursprünglicher ablaut	15
§ 34. Sekundäre ablautsreihen	20
§ 35. Sekundäre dehnung	20
Die konsonanten.	
§ 36. Die konsonanten der idg. ursprache	21
Die velaren verschlusslaute.	
§ 37. Idg. <i>k</i>	21
§ 38. Idg. <i>g</i>	22
§ 39. Idg. <i>gh</i>	22
Die palatalen verschlusslaute.	
§ 40. Idg. <i>x</i>	22
§ 41. Idg. <i>γ</i>	22
§ 42. Idg. <i>yh</i>	23
§ 43. Vermischung der velaren und palatalen laute	23
Die dentalen verschlusslaute.	
§ 44. Idg. <i>t</i>	23
§ 45. Idg. <i>d</i>	24
§ 46. Idg. <i>dh</i>	24
Die labialen verschlusslaute.	
§ 47. Idg. <i>p</i>	25
§ 48. Idg. <i>b</i>	25
§ 49. Idg. <i>bh</i>	25
§ 50. Media anstatt oder neben tenuis	25
Die liquiden laute.	
§ 51. Idg. <i>r</i>	26
§ 52. Idg. <i>l</i>	26
Die nasalen laute.	
§ 53. Idg. <i>m</i>	26
§ 54. Idg. <i>n</i>	27
Die spiranten.	
§ 55. Idg. <i>s</i>	27
§ 56. Idg. <i>j</i> (<i>i</i>)	28
§ 57. Idg. <i>v</i> (<i>y</i>)	28
Lautgesetze.	
§ 58. Hiatus, kontraktion, elision	29
§ 59. Assimilation der vokale	29
§ 60. Epenthese	30
§ 61. Kürzung langer vokale	30
§ 62. Dehnung kurzer vokale	30
§ 63. Lautgesetze des <i>j</i>	30

Inhaltsverzeichnis.

XI

Seite

§ 64. Lautgesetze des <i>e</i>	31
§ 65. Assimilation der konsonanten	32
§ 66. Dissimilation	36
§ 67. Zusatz von konsonanten	37
§ 68. Konsonantenumstellung	37
§ 69. Auslautgesetze	38
§ 70. Weitere veränderungen im wortauslaut	43
Formenlehre	45—143
I. Deklination.	
§ 71. Allgemeine bemerkungen	45
A. Nominale deklination.	
§ 72. Nominalstämme	45
§ 73. Betonung der substantiva	46
1. Die <i>ā</i> -stämme.	
§ 74. Vorbemerkung	47
a) Reine <i>ā</i> -stämme.	
§ 75. Paradigmata	47
§ 76. Betonung	47
§ 77. Bemerkungen zu den kasus	48
b) <i>jā</i> -stämme.	
§ 78. Vorbemerkung	52
§ 79. Paradigmata	52
c) <i>ijā</i> -stämme.	
§ 80. Vorbemerkung	53
§ 81. Paradigmata	53
§ 82. Betonung	54
§ 83. Bemerkungen zu den kasus	54
§ 84. Vermischung der <i>ijā</i> -stämme mit den <i>jā</i> -stämmen	55
2. Die <i>i</i> -stämme.	
§ 85. Vorbemerkung	55
§ 86. Paradigmata	55
§ 87. Betonung	56
§ 88. Bemerkungen zu den kasus	57
3. Die <i>u</i> -stämme.	
§ 89. Vorbemerkung	59
§ 90. Paradigmata	59
§ 91. Betonung	60
§ 92. Bemerkungen zu den kasus	60
4. Die <i>o</i> -stämme.	
§ 93. Vorbemerkung	62
a) Reine <i>o</i> stämme.	
§ 94. Paradigmata	62
§ 95. Betonung	63
§ 96. Bemerkungen zu den kasus	63

X

Inhaltsverzeichnis.

Seite

§ 28. Idg. <i>ou</i>	14
§ 29. Idg. <i>au</i>	14
§ 30. Idg. <i>eu</i>	14
§ 31. Idg. <i>ou</i>	14
§ 32. Idg. <i>du</i>	14
Die ablautsreihen.	
§ 33. Ursprünglicher ablaut	15
§ 34. Sekundäre ablautsreihen	20
§ 35. Sekundäre dehnung	20
Die konsonanten.	
§ 36. Die konsonanten der idg. ursprache	21
Die velaren verschlusslaute.	
§ 37. Idg. <i>k</i>	21
§ 38. Idg. <i>g</i>	22
§ 39. Idg. <i>gh</i>	22
Die palatalen verschlusslaute.	
§ 40. Idg. <i>x</i>	22
§ 41. Idg. <i>γ</i>	22
§ 42. Idg. <i>yh</i>	23
§ 43. Vermischung der velaren und palatalen laute	23
Die dentalen verschlusslaute.	
§ 44. Idg. <i>t</i>	23
§ 45. Idg. <i>d</i>	24
§ 46. Idg. <i>dh</i>	24
Die labialen verschlusslaute.	
§ 47. Idg. <i>p</i>	25
§ 48. Idg. <i>b</i>	25
§ 49. Idg. <i>bh</i>	25
§ 50. Media anstatt oder neben tenuis	25
Die liquiden laute.	
§ 51. Idg. <i>r</i>	26
§ 52. Idg. <i>l</i>	26
Die nasalen laute.	
§ 53. Idg. <i>m</i>	26
§ 54. Idg. <i>n</i>	27
Die spiranten.	
§ 55. Idg. <i>s</i>	27
§ 56. Idg. <i>f</i> (<i>f</i>)	28
§ 57. Idg. <i>v</i> (<i>u</i>)	28
Lautgesetze.	
§ 58. Hintus, kontraktion, elision	29
§ 59. Assimilation der vokale	29
§ 60. Epenthese	30
§ 61. Kürzung langer vokale	30
§ 62. Dehnung kurzer vokale	30
§ 63. Lautgesetze des <i>j</i>	30

Inhaltsverzeichnis.

§ 64. Lautgesetze des <i>v</i>	31
§ 65. Assimilation der konsonanten	32
§ 66. Dissimilation	36
§ 67. Zusatz von konsonanten	37
§ 68. Konsonantenumstellung	37
§ 69. Auslautgesetze	38
§ 70. Weitere veränderungen im wortauslaut	43
Formenlehre	45
I. Deklination.	
§ 71. Allgemeine bemerkungen	45
A. Nominale deklination.	
§ 72. Nominalstämme	45
§ 73. Betonung der substantiva	46
1. Die <i>ā</i>-stämme.	
§ 74. Vorbemerkung	47
a) Reine <i>ā</i> -stämme.	
§ 75. Paradigmata	47
§ 76. Betonung	47
§ 77. Bemerkungen zu den kasus	48
b) <i>jā</i> -stämme.	
§ 78. Vorbemerkung	52
§ 79. Paradigmata	52
c) <i>ijā</i> -stämme.	
§ 80. Vorbemerkung	53
§ 81. Paradigmata	53
§ 82. Betonung	54
§ 83. Bemerkungen zu den kasus	54
§ 84. Vermischung der <i>ijā</i> -stämme mit den <i>jā</i> -stämmen	55
2. Die <i>i</i>-stämme.	
§ 85. Vorbemerkung	55
§ 86. Paradigmata	55
§ 87. Betonung	56
§ 88. Bemerkungen zu den kasus	57
3. Die <i>u</i>-stämme.	
§ 89. Vorbemerkung	59
§ 90. Paradigmata	59
§ 91. Betonung	60
§ 92. Bemerkungen zu den kasus	60
4. Die <i>o</i>-stämme.	
§ 93. Vorbemerkung	62
a) Reine <i>o</i> stämme.	
§ 94. Paradigmata	62
§ 95. Betonung	63
§ 96. Bemerkungen zu den kasus	63

XII

Inhaltsverzeichnis.

Seite

b) <i>jo</i> -stämme.	
§ 97. Vorbemerkung	65
§ 98. Paradigmata	65
§ 99. Betonung	65
§ 100. Bemerkungen zu den kasus	66
c) <i>ijo</i> -stämme.	
§ 101. Vorbemerkung	66
§ 102. Paradigmata	66
§ 103. Betonung	67
§ 104. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	67
§ 105. Vermischung der <i>ijo</i> -stämme mit den <i>jo</i> -stämmen	68
5. Die konsonantischen stämme.	
§ 106. Vorbemerkung	68
a) Die <i>n</i> -stämme.	
§ 107. Vorbemerkung	69
§ 108. Paradigmata	69
§ 109. Betonung	70
§ 110. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	70
b) Die <i>r</i> -stämme.	
§ 111. Vorbemerkung	71
§ 112. Paradigmata	71
§ 113. Betonung	72
§ 114. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	72
§ 115. Reste sonstiger <i>r</i> -stämme	72
c) Die <i>nt</i> - und <i>s</i> -stämme.	
§ 116. Die <i>nt</i> -stämme	73
§ 117. Die <i>s</i> -stämme	74
d) Reste sonstiger konsonantischer stämme.	
§ 118. <i>dantis</i> , <i>obelis</i> , <i>pirtis</i> , <i>Isrutys</i>	74
B. Pronominale deklination.	
§ 119. Einleitende bemerkungen	75
1. Das geschlechtliche pronomem.	
§ 120. Stämme der geschlechtigen pronomina	75
§ 121. Deklination der „ „ „	77
§ 122. Stamm <i>ta</i> -	77
§ 123. Stamm <i>ana</i> -	78
§ 124. Stamm <i>si</i> -	79
§ 125. Stamm <i>pati</i> -	79
§ 126. Stamm <i>ja</i> -	79
§ 127. Stamm <i>kurja</i> -	80
§ 128. Stamm <i>kokja</i> -	80
§ 129. Stämme <i>kita</i> -, <i>visa</i> - und <i>kožna</i> -	81
§ 130. Betonung	81
§ 131. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	82
2. Das unbestimmte adjektivum.	
§ 132. Einleitende bemerkungen	84

Inhaltsverzeichnis.

a) Die reinen <i>o</i> -stämme.	
§ 133. <i>Paradigmata</i>	85
§ 134. <i>Betonung</i>	85
§ 135. <i>Bemerkungen zu den einzelnen kasus</i>	86
b) Die <i>jo</i> -stämme.	
§ 136. <i>Einleitende bemerkungen</i>	86
§ 137. <i>Paradigmata</i>	87
c) Die <i>ijo</i> -stämme.	
§ 138. <i>Einleitende bemerkungen</i>	87
§ 139. <i>Paradigmata</i>	87
§ 140. <i>Betonung</i>	88
§ 141. <i>Bemerkungen zur flexion</i>	89
d) Die <i>u</i> -stämme.	
§ 142. <i>Einleitende bemerkungen</i>	89
§ 143. <i>Paradigmata</i>	89
§ 144. <i>Betonung</i>	90
§ 145. <i>Bemerkungen zur flexion</i>	90
3. Das bestimmte adjektivum.	
§ 146. <i>Einleitende bemerkungen</i>	90
§ 147. <i>Paradigmata</i>	90
§ 148. <i>Betonung</i>	91
§ 149. <i>Bemerkungen zur flexion</i>	92
§ 150. <i>Anhang zur flexion des bestimmten adjektivs</i>	92
4. Die deklination der partizipia.	
§ 151. <i>Einleitende bemerkungen</i>	93
§ 152. <i>Paradigmata</i>	93
§ 153. <i>Betonung</i>	95
§ 154. <i>Bemerkungen zur flexion</i>	97
5. Die zahlwörter.	
§ 155. <i>Übersicht der kardinal- und ordinal- zahlen</i>	97
§ 156. <i>Bildung und flexion der kardinal- zahlen</i>	98
§ 157. <i>Bildung und flexion der ordinal- zahlen</i>	101
§ 158. <i>Distribution</i>	103
§ 159. <i>Qualitativa</i>	103
§ 160. <i>Multiplikativa</i>	103
§ 161. <i>Altersbezeichnung</i>	104
§ 162. <i>Interrogativa und infinitiva</i>	104
6. Das ungeschlechtige pronomen.	
§ 163. <i>Paradigmata</i>	104
§ 164. <i>Ältere und dialektische formen.</i>	105
Anhang zur deklination.	
§ 165. <i>Komparation der adjektiva</i>	106
§ 166. <i>Bildung der adverbia</i>	107

II. Konjugation.

A. Die personalendungen.

§ 167. Einleitende bemerkungen	108
§ 168. 1. pers. sg.	108
§ 169. 2. pers. sg.	108
§ 170. 3. pers. sg.	108
§ 171. 1. pers. pl.	109
§ 172. 2. pers. pl.	109
§ 173. 1. pers. dual.	109
§ 174. 2. pers. dual.	109

B. Die modl.

§ 175. Der optativ	109
§ 176. Der imperativ	112

C. Die tempora.

1. Das präsens.

§ 177. Klasse I: wurzelklasse (ind. II. klasse)	113
§ 178. Klasse II: reduplizierende klasse (ind. III. klasse)	114
§ 179. Klasse III: präsenssuffix -na- (ind. IX. klasse)	116
§ 180. Klasse IV: präsentia mit innerem nasal (ind. VII. klasse)	116
§ 181. Klasse V: präsenssuffix -sta-	116
§ 182. Klasse VI: präsenssuffix -da-	116
§ 183. Klasse VII: präsenssuffix -a-	116
A. Die wurzelsilbe steht auf der hochstufe (ind. I. klasse)	116
B. Die wurzelsilbe steht auf der tiefstufe (ind. VI. klasse)	117
§ 184. Klasse VIII: präsenssuffix -ja- (ind. IV. klasse)	117
§ 185. Präsenssuffix idg. -sno- : -sne-	118

2. Das präteritum.

§ 186. Formen des präteritums und ihr verhältnis zur präsensbildung	118
§ 187. Vokalismus der wurzelsilbe	119
§ 188. Ursprung und flexion	120

3. Das futurum.

§ 189.	120
----------------	-----

4. Das imperfektum.

§ 190.	120
----------------	-----

D. Das verbum infinitum.

§ 191. Part. praes. act. I	120
§ 192. Part. praes. act. II	121
§ 193. Part. perf. act.	121
§ 194. Part. imperf.	121
§ 195. Part. praes. pass.	121

Inhaltsverzeichnis.

§ 196. Part. fut. pass.	121
§ 197. Part. praet. pass.	122
§ 198. Part. necessitatis	122
§ 199. Infinitiv	122
§ 200. Supinum	122
E. Das verbum reflexivum.	
§ 201.	123
F. Die abgeleiteten verba.	
§ 202. Verba auf -enu, -inu	123
§ 203. Verba auf -iu, inf. -ēti	123
§ 204. Verba auf -au, inf. -yti	124
§ 205. Verba auf -au, inf. -oti	124
§ 206. Verba auf -iju, inf. -ēti	124
§ 207. Verba auf -yju, inf. -yti	124
§ 208. Verba auf -uju, inf. -oti	125
§ 209. Verba auf -auju, inf. -auti	125
§ 210. Verba auf -ūju, inf. -ūti	125
G. Betonung der verba.	
§ 211. Einleitende bemerkungen	125
I. Betonung der einfachen verba.	
§ 212. Vorbemerkung	126
§ 213. Das präsens	126
§ 214. Das präteritum	126
§ 215. Der infinitivstamm	128
II. Betonung des zusammengesetzten verba.	
§ 216. Vorbemerkung	130
§ 217. Das präsens	130
§ 218. Das präteritum	131
§ 219. Der infinitivstamm	131
§ 220. Die partizipia	131
H. Paradigmata.	
§ 221. Das verbum substantivum	132
§ 222. Die unabgeleiteten verba	133
A. Das verbum aktivum (u. passivum)	133
B. Das verbum reflexivum	135
C. Das zusammengesetzte verbum	137
§ 223. Die abgeleiteten verba	139
A. Die abgeleiteten verba auf -iu: -ēti	139
B. Die abgeleiteten verba auf -au: -yti	141
C. Die abgeleiteten verba auf -au: -oti	141
D. Die abgeleiteten verba auf -auju: -auti und -ūju: -ūti	142
Texte	
I. Aus dem neuen testament	14
<i>Evangelija szreitojo Markdaziaus</i>	<i>147</i>
Matth. V—VII	178
Matth. XIII, 24—80	183

Matth. XX, 1—16	184
Matth. XXV	184
Luk. II, 1—14	187
Luk. II, 41—52	187
Luk. VII	189
Luk. X, 28—37	190
Luk. XV, 11—32	191
Luk. XVI, 19—31	192
Joh. II, 1—22	193
Joh. IV, 1—42	194
Joh. IX	196
Joh. XI	197
II. Aus Christian Donalitius' dichtungen	200—216
<i>Vasaros darbai</i> 1—186	200
<i>Zemės rūpesčiai</i> 1—116	206
<i>Priekaus pasaka apie lietuvišką svėdą</i>	208
<i>Lėpis ir gėdros cėsnis</i>	213
<i>Rudikis jėmarkininkis</i>	215
III. Aus Schleicher's lesebuch	217—256
<i>Apė sėnė dōbė kytrėnė nē vėlnė</i>	217
<i>Apė razdininkus ir smėkui patadėlė princė</i>	219
<i>Apė tmdgų bė daimės</i>	227
<i>Apė kardliaus dūktė</i>	230
<i>Apė talbėrdi</i>	232
<i>Apė devynis brėlius</i>	234
<i>Apė dksa tltė</i>	237
<i>Apė pavėrgusē liūsininkė, kūrė palatmings</i> <i>pastōje</i>	241
<i>Apė laumės</i>	244
<i>Apė Kėksėbalē</i>	249
<i>Dainos</i>	251
1. <i>Mėnū saulūtė vėdė</i>	251
2. <i>O vėkar vakardė</i>	251
3. <i>Dainik, sėsjtė</i>	252
4. <i>Jau ir dūlėkė gūlbis pulkātis</i>	252
5. <i>Iszėfo tetūtis, iszkūprino</i>	253
6. <i>Nusipyniau vainikėlē</i>	253
7. <i>Mėsu brolyčiai</i>	253
8. <i>Pėr szilėlē jėsau</i>	254
9. <i>Kės subatėlė</i>	254
10. <i>Tū auizėlėli</i>	254
11. <i>Pės tėvėlē āgau</i>	255
12. <i>Tris kėrtis gaidėlei gėdōje</i>	256
Wörterbuch	257—
Nachträge und berichtigungen	261

GRAMMATIK.

EINLEITUNG.

§ 1. Das litauische bildet mit dem lettischen und dem im 17. jahrhundert ausgestorbenen preussischen den litauischen (lettischen, baltischen) zweig des indogermanischen sprachstamms.

§ 2. Das litauische sprachgebiet, an das sich im norden unmittelbar das lettische anschliesst, liegt zum kleineren teil in Preussen, zum grösseren teil in Russland und wird begrenzt: im norden durch eine linie von Polangen über Bauske nach Druja, im osten, wo die sprachgrenze noch nicht genau festgestellt ist, durch eine ungefähre linie von Druja über Wilna und Jeziszki nach Przelom, im süden durch eine linie von Przelom über Przerost, Goldapp und Darkehmen nach Labiau am kurischen haff, im westen durch das kurische haff und die Ostsee. Die zahl der bewohner des litauischen sprachgebietes wird auf $1\frac{1}{2}$ —2 mill. angegeben, wovon etwa 120,000 (1893: 121,265) auf Preussen fallen.

§ 3. Wie in jeder sprache gibt es auch im litauischen verschiedene dialekte, doch sind diese noch nicht genügend erforscht (beiträge zur dialektologie sind in § 6 erwähnt). Einen versuch, die dialekte zu gruppieren, hat Schleicher (gramm. § 4) gemacht, indem er hochlitauisch, südlich, und niederlitauisch (zemaitisch), nördlich vom Niemen, unterscheidet; im hochlitauischen wird *tj* zu *cz*, *dj* zu *dž*, während im niederlitauischen *tj* und *dj* unverändert bleiben. Dies von Schleicher zur einteilung der dialekte herangezogene kriterium ist richtig; unrichtig ist es aber, dass der Niemen die grenze bildet, denn auch nördlich vom Niemen wird *tj* zu *cz*, *dj* zu *dž*. Einen andern versuch, die dialekte einzuteilen, hat Kurschat § 21 ff. gemacht.

§ 4. Die geschichte der litauischen sprache können wir bis in das 16. jahrhundert zurückverfolgen. Das lit-

teste denkmal, die übersetzung von Luther's katechismus, stammt aus dem jahr 1547, das zweitälteste, das taufformular, aus dem jahr 1559; die übrigen, zum teil nur handschriftlich erhaltenen, älteren litauischen denkmäler sind verzeichnet bei Bezzenberger, beitr. z. gesch. d. lit. spr. s. I ff.

§ 5. Was die verwandtschaftliche stellung der litauischen sprachen betrifft, so stehn sie im engsten zusammenhang mit den slavischen, mit denen sie den litu-slavischen (baltisch-slavischen) zweig des indogermanischen sprachstamms bilden. Nähere verwandtschaftliche beziehungen des litu-slavischen sprachzweigs zu einem der andern zweige des indogermanischen sprachstamms sind bis jetzt nicht nachgewiesen.

§ 6. Hilfsmittel zum studium des litauischen.

A. Grammatiken.

I. Sprachvergleichende werke.

Bopp, Franz, vergleichende Grammatik des Sanskrit, Send, Armenischen, Griechischen, Lateinischen, Litauischen, Altslavischen, Gothischen und Deutschen. 3. aufl. 3 bde. Berlin 1869—71.

Schleicher, August, compendium der vergleichenden grammatik der indogermanischen sprachen. 4. aufl. Weimar 1876 (zitirt: Schleicher, komp. ⁴).

Brugmann, Karl, Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. 2 bde. Strassburg 1886—92; registerband ebda. 1893 (zitirt: Brugmann, grdr.).

Delbrück, Berthold, vergleichende Syntax der indogermanischen Sprachen. I. bd. Strassburg 1893.

2. Einzelgrammatiken.

Schleicher, August, handbuch der litauischen sprache. I. bd.: litauische grammatik; II. bd.: litauisches lesebuch und glossar. Prag 1856—57 (zitirt: Schleicher, gramm., bez. I^b).

Kurschat, Friedrich, Grammatik der litauischen Sprache. Halle a/S. 1876. (in dies Werk hat Kurschat seine noch vor Schleicher's handbuch erschienenen „Beiträge zur Kunde der litauischen Sprache“. I. Heft; Deutsch-litauische Phraseologie der Präpositionen. Königsberg 1843. II. Heft: Laut- und Tonlehre der litauischen Sprache. Königsberg 1849 hineinge-
arbeitet; zitirt: Kurschat).

Lautlehre.

§ 7. Schrift und aussprache.

Vokale. *e* ist sehr offen, auch in unbetonter silbe, *a* ist nach *j* und *j*-haltigen konsonanten als offenes *e* zu sprechen, *é* und *o* sind geschlossen und lang; *y* ist langes *i* (*i*); *ê* ist als *i* mit nachfolgendem *é* (Kurschat schreibt daher auch statt *ê* stets *ie*), *û* als *u* mit nachfolgendem *o* zu sprechen (doch kommen daneben auch andre aussprachen vor); *i* ist oft nicht silbebildend, sondern dient nur dazu, die erweichte aussprache des vorhergehenden konsonanten zu bezeichnen (s. u.). Bei *q*, *ç*, *ï*, *u* hat das häkchen nur etymologischen wert; daher sind diese buchstaben eben so auszusprechen wie *a*, bez. *e*, *i*, *u*, und zwar in nicht anlautender silbe als längen, in anlautender silbe teils als längen, teils als kürzen.

Konsonanten. Alle konsonanten, mit ausnahme des *j* und der lautverbindungen *cz* = dtsh. *tuch* und *dž* = engl. *j* (aus *tj*, bez. *dj* entstanden), können sowol hart als weich ausgesprochen werden; die weiche aussprache wird im wortauslaut durch ein über den konsonanten gesetztes strichelchen (^h), sonst durch ein hinter den betreffenden konsonanten gesetztes *i*, das in diesem fall also nicht vokalische geltung hat, bezeichnet; bei *k*, *g*, *r*, *l* findet die weiche aussprache auch vor folgendem *e* (*ç*), *é*, *ê* *ei*, *i* (*ï*), *y* statt. Sonst ist über die aussprache der konsonanten noch folgendes zu bemerken: *x* und *g* werden vor dunklen vokalen und konsonanten tief in der kehle gebildet, vor hellen vokalen lauten *k* und *g* fast wie im deutschen in derselben stellung; *l* ist vor dunklen vokalen guttural zu sprechen, aber nicht ganz so tief aus der kehle wie das poln. *ł*; *n* ist vor *k*, *g* als gutturaler nasal zu sprechen; *s* ist = dtsh. *ss*, *sz* = dtsh. *sch*, *z* = franz. *j*, *r* = dtsh. *w*, *c* = dtsh. *z* (*ts*), *z* = franz. *z*. Im anlaut wird eine

media wie die entsprechende tenuis gesprochen, also *d* wie *g* wie *k* usw.

§ 8. Betonung (Kurschat § 188 ff.).

Die betonte kürze wird durch ' , die betonte länge durch ' oder ~ bezeichnet. Ausser der tonquantität unterscheidet litauische auch noch die tonqualität (gestossenen und geschleiften ton); doch tritt dieser unterschied nur bei langvokalen und diphthongen (zu diesen gehören auch die verbindungen vok. + *r, l, m, n* vor folgendem konsonanten) deutlich hervor, und zwar auch nur dann, wenn sie betont sind. Der gestossene ton wird durch ' , der geschleifte durch ~ bezeichnet. Bei beiden betonungsarten sinkt die stimme während der aussprache des vokals stetig; ein unterschied besteht aber darin, dass bei dem gestossenen ton der tiefer (schwächer) gesprochene teil des vokals kürzer ist als der höher (stärker) gesprochene teil, während bei dem geschleiften ton beide teile annähernd gleich sind. So bestimmt Leskien (abh. d. sächs. ges. d. w. phil.-hist. kl. XIII 552 f.) die tonqualitäten; wesentlich weicher stellen Kurschat (aao. und dtsch.-lit.-wb. XIII) u. BW. XX ff., XXIX das wesen der lit. betonung dar. Beispiele für den gestossenen ton sind; *gyras* lebendig, *sėju* säe, *stė* dach, *jūrė* meer, für den geschleiften ton: *dėras* wunder, *lė* er flog. *žodis* wort, *būras* baner. Steht der gestossene ton vor einem der diphthonge *ai, au, ei*, so überwiegt in der aussprache der erste, in diesem fall stets lange laut des diphthongs, während der zweite laut schwach nachklingt. z. b. *skėistas* hell, *adulė* sonne, *vėidas* antlitz; haben aber die diphthonge den geschleiften ton, so überwiegt der zweite laut z. b. *raikas* knabe, *sausas* trocken, *gelati* begehren. In der diphthong *ui* ist bei gestossenem ton das *u* immer kurz und das *i* wird nicht schwächer gesprochen als das *u*, z. b. *gi* jagen. Haben die diphthongischen verbindungen vok. + *r, m, n* den gestossenen ton, so trägt der vokal den ton und ist kurz, wenn er *i* oder *u*, lang, wenn er *e* oder *a* ist, z. b. *il* lang, *kėrpė* schuh, *nėndrė* rohr, *dmėzas* lebenszeit; bei geschleiftem ton ist der vokal stets kurz und der konsonant trägt den ton, z. b. *vilkas* wolf, *kūpius* schuhmacher, *svėtas* heilig, *kėmpas* ecke.

Ausser in den oben angeführten fällen werden *e* und *a* auch sonst stets lang, sobald sie betont sind, z. b. *geras* g

galas ende; in niederlitauischen dialecten wird das durch den hochton gedehnte *a* zu *o* (Schleicher, Donal. 335, Kurschat § 223). z. b. akk. sg. *kõti* katze = hochlit. *kātę*. Nach BW. XVIII und LB. 284 werden auch *i* und *u* unter denselben bedingungen wie *e* und *a* gedehnt.

Anm. Ein gesetz für das auftreten der einen oder der andern betonungsart ist bis jetzt noch nicht gefunden. Von wichtigkeit für die aufhellung der betonungsverhältnisse scheint der wechsel des tons bei elisionen zu sein; die in betracht kommenden fälle hat Kurschat § 215 ff. zusammengestellt.

Die vokale.

Vgl. Saussure, mémoire sur le système primitif des voyelles dans les langues indo-européennes, Leipzig 1879; Hübschmann, das indogermanische Vocalsystem, Strassburg 1885 (s. 1 f. anm. ist die ältere literatur über den vokalismus zusammengestellt); Bartholomae, Bezz. beitr. XVII, 91 ff.; Bechtel, hauptprobleme 10–290; Leskien, der Ablaut der Wurzelsilben im Litauischen (Abh. d. Kgl. Sachs. Ges. d. Wiss., phil.-hist. Classe, Bd. IX, 263–452), Leipzig 1884; verf. lit. prft. s. 5–52.

§ 9. Die vokale der idg. ursprache.

Die idg. ursprache besass folgende vokale:

1. kurze: *e*, *o*, *a*, *i*, *u*, *ε* (reduzierter vokal, nur in Verbindung mit liquiden und nasalen);
2. lange: *ē*, *ō*, *ā*, *ī*, *ū*;
3. diphthonge: *ei*, *oi*, *ai*, *ēi*, *ōi*, *ai*, *eu*, *ou*, *au*, *ēu*, *ōu*, *au*.

Die kurzen vokale.

§ 10. Idg. *e*.

1. Idg. *e* = *e*. *esmi* bin: abulg. *j-esmъ*, lesh. *ēpmi*; *sekā* folge: griech. *ἔποναι*, lat. *sequor*; *velkū* ziehe, schleppe: abulg. *elēka*, griech. *ἐλέκω*, *ἔλκω*; *medūs* honig: abulg. *medъ*, griech. *μέδω*; *sēnas* alt: griech. *ἔνος*, lat. *sene.r*; personalsuffix der 2. pl. *-te* (z. b. *sūku-te* ihr dreht): abulg. *-te*, griech. *-τε*.

2. Idg. *e* = *a*. a) Stets vor *r*: *tāras* dein: griech. *τερός*; *sēras* refl. poss.: griech. *ἐτέρος*; *javat* (pl. tant.) getreide: griech. *ἔρα*. b) Nach *r*, jedoch nur dann, wenn in der folgenden silbe *a* steht (Joh. Schmidt, pluralbild. 196 f.): *rasarā* sommer: griech. *ῥαγ*; *rākaras* abend: abulg. *rečers*; *rābalas* käser: ahd. *wibil*; *varādas* (pr. *wirds*) name: lat. *verbum*; in *raparā* bremse gegenüber lat. *respa* ist, falls beide

wörter überhaupt identisch sind, der dunkle vokal nicht das litauische beschränkt (abulg. *osa*, ahd. *waſsa*; vgl. auch Solmsen, stud. z. lat. lautgesch. 25); in *adpnas* tra aisl. *stefn* und *sakal* (pl. tant.) harz: lett. *sreki* ist *e* vor aus *e* entstandnen *a* geschwunden. Nach Solmsen aao. für die vertretung von idg. *re* durch lit. *ra* nur in offener silbe si *rābalas*, *rākaras*, *rasarā* aber *rėrgas* sklave. c) Dialekt im anlaut (z. b. *asā* bin = hochlit. *esū*), wo der Übergang *e* in *a* eine folge der sehr offenen aussprache des *e* ist (Brüner 43 ff., anm. 31; LB 279); aus einem solchen dialekt: *asz* ich: lett. *es*, lat. *ego*, griech. *ἐγώ* und *aszrā* stute: *equa* in das hochlitauische gedrungen.

Anm. In *derynl* neun und *deviūtas* neunten liegt nicht *e* vor (§ 54, anm. 1); diese wörter verstossen daher nicht gegen obige regel.

§ 11. Idg. *o*.

1. Idg. *o* = *u*. *akis* auge: abulg. *oko*, lat. *oculus*; nacht: abulg. *nošt*, lat. *noct*; *rēsz-pātis* (gew. *rēsz-pats*) majestät (eig. hauseherr, *pātis* selbst, *pāt*) cheweib: griech. *οὐς*, *πόρνα*; *aris* schaf: griech. *αἶς* u. *lat. oris*; pronominalstafader, dieser: abulg. *to-*, griech. *τό-*, lat. *-to-* in *is-to-*; senssuffix *-a-* (z. b. *sūk-a-me* wir drehen): griech. *-o-*.

2. Idg. *o* = *u*. *ugnis* feuer: abulg. *ogns* (abulg. *o* durch den ablaut zu idg. *e* in lat. *ignis* als idg. *o* erwies). Wo sonst *u* neben oder an stelle des zu erwartenden *a* scheint, handelt es sich immer um die stellung vor liq oder nasal, so dass *u* hier auch als vertreter von idg. *e* gefasst werden kann (§ 15. 2); bei den wörtern mit *u* einem nasal ist es auch möglich, anzunehmen, dass sie solchen dialekten in die schriftsprache aufgenommen sind, *a* vor einem nasal in *u* wandeln.

§ 12. Idg. *a*.

1. Idg. *a* = *a*. *statyti* stellen: griech. *στατός*, lat. *tuere*; *plakti* schlagen: lat. *plangere*; *radūti* pfand einlösen: lat. *vas*, *cadari*; *akmā* stein: griech. *ἄκμων*; *krāpas* hauch: griech. *καπρός*, lat. *vapor*; *skāptas* schnitzmesser: griech. *οκάπτειν*, lat. *scabere*.

2. Idg. *a* = *u*. *āpē* (pr. *ape*) fluss: lat. *amnis*, aind. gen. *apda*.

§ 13. Idg. *i*.

Idg. *i* = *i*. *limpā* bleibe kleben: aind. *limpāmi*; *splati* ausschwärmen: lat. *spissus*; *likti* zurücklassen: aind. *rindemi*, lat. *linquere*; *miglā* nebel: griech. *ὀμίχλη*; *tri-* drei = abulg. *trъ-* = griech. *τρι-* = aind. *tri-*; nominalsuffix *-ti-* (z. b. *sag-ti-s* schnalle) = abulg. *-tъ-* = griech. *-τι-*, *-αι-* = aind. *-ti-*.

§ 14. Idg. *u*.

Idg. *u* = *u*. *budēti* wachen: abulg. *budēti*; *jūngas* joch: lat. *jugum*, aind. *yugdm*; *duktъ* tochter: abulg. *dukti*; *dārgъs* (pl. tant.) tür: griech. *θύρα*; *musъ* fliege: griech. *μύα*; adjektivsuffix *-u-* (z. b. *sald-ū-s* süß): got. *-u-*, griech. *-υ-*, aind. *-u-*.

§ 15. Idg. *e*.

1. Idg. *e* = *i*. *spirin* stosse mit dem fuss: griech. *σπρίνω*; *kirmin*, *kirmēlъ* wurm: aind. *kṛmi-s*; *mirtis* tod: abulg. *smrъts*, aind. *mṛti-s*; *skiliū* schlage feuer an: griech. *σκέλλω*; *rilkas* wolf: abulg. *rlskъ*, aind. *rjka-s*; *pilnas* voll: abulg. *pļns*; *imū* nehme: abulg. *imъ* (aus **j-uma*), lat. *emō*; *rimtas* fest = aind. *ratd-s*; *tmaras* schweissflechtig: aind. *tamisa*, *tamisra-m*, abulg. *tama*; *minēti* gedenken: abulg. *manēti*, got. *munan*; *bingūs* mutig (von pferden): aind. *bahū-s*; *at-mintis* gedächtnis: aind. *mat-s*, lat. *menti*.

2. Idg. *e* = *u* (Jagić, archiv. X, 191; verf., lit. prät. 12 f.; Bezenberger, Bezz. beitr. XVII, 213 ff.). *sudhti* saugen: lat. *sorbere*; *gurklъs* kehle: abulg. *grlō*; *lipti* schälen: ahd. *loft*; *kulnis* ferse: lat. *callis*; *grumēti* leise und dumpf donnern: abulg. *grumēti*. Wo die lautfolge *u + m*, *u + kons.* vorliegt, wie in *ungurъs* aal neben *angis* schlange, *kumъas* krumm neben *kamъas* winkel, kann *u* auch anders beurteilt werden (§ 11, 2).

Anm. Die von Bezenberger (Bezz. beitr. III, 131 ff.) ausgesprochene Vermutung, *r*, *l*, *m*, *n* seien einst im litauischen silbgebildend gewesen, wird durch die hierfür beigebrachten Beispiele (*ilgas* lang, *stirna* reh, pr. *insuets* zunge) nicht bewiesen.

Die langen vokale.

Vgl. Mahlow, die langen Vocale *a e o* in den europäischen Sprachen. Berlin 1879.

§ 16. Idg. *e*.

Idg. *e* = *e*. *sēti* säen: abulg. *sēti*, lat. *sēvi*, *sēmen*; *dēti* legen: abulg. *dēti*, griech. *τίθημι*; *vējas* wind: griech. *ἄ(F)ημι*; *mēnū* mond: abulg. *mēsēcъ*, griech. *μήν*; *rētis* sieh:

lat. *rete*; abgcl. verbalstämme auf -ē- (z. b. *reizd-ē-ti* sel abulg. -ē-, lat. -ē-, griech. -η-).

§ 17. Idg. *o* (verf., lit. prät. 45 ff.).

1. Idg. *o* = *o* (lett. *a*). *krōkti* röcheln, grunzen *krakt* krächzen, schnarchen, röcheln, tosen): griech. *κρόα*; lat. *crōāre*; *zōnēs* (pl. tant.) menschen: lat. *hemōnem*; tere beispiele, in denen *o* (lett. *a*) einem griech. *o* oder *o* gegenübersteht, fehlen, doch können wir aus dem *al* noch in einer reihe von fällen auf *o* (lett. *a*) = idg. *o* schlie (§ 33 E).

2. Idg. *o* = *ā* (lett. *ā*). a) Im wortanlaut: *āsti* (lett. *āst*) riechen: griech. *ὄσ-ωδα*, *ὄσ-ωδης*; *ālektis* (lett. *āl*) elle: griech. *ὀλέκη*; *āsia* (lett. *āsis*) esche: serb. *jasen* (lit. serb. *jas* = idg. *as* = idg. *es*). b) Vor folgendem wurztem gutturalen *l*: *pālu* (lett. *pālu*) falle: idg. w. *pāl*; *ā* (lett. *āils*) bank: lat. *solum*, *solum* (lit. *āil*- steht im *al* zu lat. *āil*-).

§ 18. Idg. *ā*.

Idg. *ā* = *a* (lett. *a*). *stāti* (lett. *stat*) sich stellen: *al statī*, griech. *στᾶναι*; *lāti* (lett. *lat*) hellen: lat. *lumentum*; *ī* weib (lett. *māte* mutter): abulg. *matī*, lat. *māter*; *brālis* (bruder: abulg. *bratrs*, *brats*, lat. *frāter*; *nāsia* (nase: lat. *nāsus*; nominalsuffix -*o*- (z. b. *k-o-mis* mit den händen): abulg. -*a*, griech. -*ā*).

§ 19. Idg. *i*.

Idg. *i* = *y*. *vīti* winden: abulg. *vīti*, griech. *τίνα*; *bīt-s* sich fürchten: aind. *bhīmd-s*; *vīras* mann: aind. *vīr*; *gīras* lebend: abulg. *zīrs*, aind. *jīd-s*; abgcl. verbalstäm auf -*y*- (z. b. *dal-y-ti* teilen): abulg. -*i*, griech. -*i*.

§ 20. Idg. *a*.

Idg. *a* = *a*. *būti* sein = abulg. *byti*, aind. *bhatt-s*; faulen: griech. *πύθεσθαι*, aind. *phāmi*; *rūgti* anstossen: abulg. *ots-rygnati*; *sānūs* sohn = abulg. *syns* = aind. *nā-s*; *dūmai* (pl. tant.) rauch: abulg. *dyma*, aind. *dhām*; *sūras* salzig = abulg. *syrs* = ahd. *sār*.

Die diphthonge.

§ 21. Idg. *ei*.

1. Idg. *ei* = *ei*. *eimi* gehe: griech. *εἶμι*; lett. *stei*

eilen: griech. σπεῖλαι; εἶδαι antlitz: griech. εἶδος, εἶδος; deirē gespenst: alat. deivos.

2. Idg. *ei* = *ē*. *anēga* es schneit: griech. νέμει; lēkē lasse: griech. λείπω; dēras gott: pr. *deiva*, alat. *deivos*; dēnā tag: pr. *deinan* (akk. sg.); *zēmā* winter: griech. χειμῶν, χεῖμα.

Anm. Unter welchen bedingungen idg. *ei* durch *ē* vertreten wird, wissen wir nicht; vermutungen hierüber haben Brugmann (grdr. I § 68 anm. 2) und Hirt (IF. I, 37) ausgesprochen.

§ 22. Idg. *oi*.

1. Idg. *oi* = *ai*. pr. *icainēi*, *icainse* du weisst: griech. φοῖδα, οἶδα; *āt-laikas* überbleibsel = abulg. *otš-lēks*, griech. λοιπός; lett. *pū-laipe* anback am brod: griech. ἀλοιφή; *staigā* plötzlich: griech. ποταμός; andre beispiele für *ai* = idg. *oi* werden sich weiter unten (§ 33 C) ergeben.

2. Idg. *oi* = *ē*. Nur im wortanlaut: *r-ēnas* einer: alat. *oinos*, air. *oen*.

Anm. Die annahme, dass auch sonst in wurzelsilben idg. *oi* durch *ē* vertreten wird, ist unwahrscheinlich (verf., lit. prät. 16 f.; vgl. auch weiter unten § 33 C, anm. 1).

§ 23. Idg. *ai*.

1. Idg. *ai* = *ai*. *zdisti* spielen: lat. *haedus*; *skdistas* hell: lat. *caesius*; *gaidrūs* heiter: griech. φαιδρός.

2. Idg. *ai* = *ē*. Nur im wortanlaut: *šazmas* bratspiess: griech. αἰχμή.

Anm. Dass auch sonst in wurzelsilben idg. *ai* durch *ē* vertreten wird, brauchen wir nicht anzunehmen (verf., lit. prät. 31).

§ 24. Idg. *ēi* (verf., lit. prät. 25 ff.).

Idg. *ēi* = *ē*. *lēti* giessen (vgl. abulg. *lēj-q*) zu idg. w. *lei*; lett. *smēt* lachen (vgl. abulg. *smēj-q* *se*) zu idg. w. *smes*; lett. *rēt* hellen, beissen (vgl. *rēj-u*) zu idg. w. *rēi*; *kēmas* dorf (vgl. abulg. *čaj-q*) zu idg. w. *kēi*.

§ 25. Idg. *oi*.

Idg. *oi* = *ai*. *kalmas* (dial.) bauernhof, davon abgel. *kai-mynas* nachbar: griech. κόμη; andre beispiele für *ai* = idg. *oi* werden sich weiter unten (§ 33 H) ergeben.

§ 26. Idg. *ai*.

Ein sicheres beispiel für idg. *ai* fehlt.

§ 27. Idg. *eu*.

Idg. *eu* = *au*. *lūkiu* warte: griech. λέωσω; *bandžā*

züchtige: got. *-biuda*; *naūjas* neu: got. *niujis*; *laūkas* h. sig: griech. *λευκός*; lett. *tauta* volk: got. *þiuda*.

Anm. Joh. Schmidt (ztschr. XXIII, 352 ff.) nimmt an, idg. werde in einigen fällen durch pr. *eu*, lit. lett. *iau* vertreten; hierfür von ihm angeführten beispiele sind jedoch nicht beweis (Bezzenberger, Bezz. beitr. II, 141 ff.).

§ 28. Idg. *ou*.

Idg. *ou* = *au*. *raudā* rote farbe: got. *raup̃s*, lat. *raſi* *laūkas* feld: nhd. *loh*, lat. *lacus*.

§ 29. Idg. *au*.

Idg. *au* = *au*. *dugti* wachsen: got. *aukan*, lat. *angē* *anazti* anbrechen (vom tag), *auszrā* morgenröte: lesh. *aŕe* lat. *aurōra*; *ausis* ohr: lat. *auris*; *duksas* gold: lat. *auru* *saūsas* trocken = griech. *αῖος*; *kūulas* knochen = griech. *καλός*, lat. *caulis*.

§ 30. Idg. *eu* (verf., lit. prät. 32, 184 ff.).

Idg. *eu* = *iau*. *sziaurg̃s* nordwind (vgl. abnlg. *sere* zu idg. w. *szēu*).

§ 31. Idg. *ou* (verf., lit. prät. 33 ff.).

Idg. *ou* = *ū* (lett. *ū*). *dūti* (lett. *dūt*) geben: griech. *δοῦν*, lat. *donum*; *jūsti* (lett. *jūzt*) gärten: griech. *ζωον* *szlūta* (lett. *slūta*) besen, *szlūti* fegen, kehren (vgl. lat. *claud* aus **clōrda*) zu idg. w. *xlou*; *ūstas*, *ūsta* flussmündung (le *ūsta*, *usta* hafen): lat. *ōs*.

Anm. Die ansicht Mahlow's, dass lit. lett. *ū* = idg. *ō* ist, ist eben neuerdings zu verteidigen Streitberg (IF. I, 276 ff.) und Zube (Bezz. beitr. XVIII, 244 ff.), wenngleich Streitberg auch zugeben muß dass hier *ō* auf älteres *ou* zurückgeht; wieder anders wird *ū* v. Bartholomae (IF. I, 303 ff., anm.) erklärt.

§ 32. Idg. *au*.

Idg. *au* = *au*. *džduti* trocknen trans. (vgl. griech. *δ* *(F)ος* zu idg. w. *dau*; *pa-si-klduti* vertrauen (vgl. lat. *clare* zu idg. w. *kldu*; *saulē* (vgl. dor. *ἀέλιος*) zu idg. w. *sau*).

Anm. Unaufgeklärt ist bis jetzt, welches der etymologische wert von *ui* ist, das in echt litauischen wörtern selten vorkommt und dann mehrfach mit *ai* wechselt (Smith, de locis I, 96; Schlicher, gramm. 60), z. b. *rdiazas* neben *rūizzas* lahm. In slavisch fremdwörtern gibt es das slav. *y* wieder (Schleicher aao.; Brückner 41), z. b. *mullas* selbe aus russ. *mylo*; das slav. *aj* gibt es wieder *zulkis* hase aus weiserruss. *zajka*, kleinruss. *zajko*. Geittler 49 f. füll *ai* und slav. *y* auf idg. *ū* zurück, was nicht angeht. In lehnw.

tern aus dem deutschen gibt *ui* (neben *ü*) das deutsche (hoch- und niederdeutsche) *ü* wieder, z. b. *rūimas* raum, geräumig neben *rūmas* wohnhaus: mnd. *rūm* raum, geräumig; *sziiūlė* neben *sziiūltė* aus dtsh. *schule* (Prellwitz 85). Nach JSV. I, 175 f. ist *ui* in einigen fällen aus älterem *un* entstanden; aber die beigebrachten beispiele beweisen das nicht.

Die ablautsreihen.

§ 33. Ursprünglicher ablaut.

Wie in den verwandten sprachen gibt es auch im litauischen eine ganze reihe von fällen, wo eine und dieselbe wurzel in verschiedenen ablautsstufen vorliegt; das material hat Leskien in seinem oben zitierten werk gesammelt. Ich gebe hier eine auswahl, zum teil nach andern gesichtspunkten geordnet.

A. Der ablautsreihe idg. *e* (präsenstufe): *o* (perfektstufe) bei wurzeln, die ausser dem wurzelvokal nur verschlusslaute oder *s* enthalten, entspricht im litauischen die reihe:

e (präsenstufe)

a (perfektstufe).

z. b. *degū* brenne trans. und *dagas* ernte (eig. heisse zeit, erntezeit);

intr.

sakjti sagen;

sekmi erzählung

pėd-sakas aufspürung der fährte, fährte;

sekū folge

takas pfad;

tekū laufe, flicse

taszjti iter. dass.

lett. *teazu* behaue mit dem beil

Bei dieser ablautsreihe ist die tiefstufe von der präsenstufe in der regel nicht zu unterscheiden, weil (durch schwind des wurzelvokals oft unsprechbare lautverbindungen entstehen würden; daher inf. *degti* brennen mit *e* wie präsen. *degū*. Geschwunden gewesen ist der vokal in *bezdėti* pedere, wie das *b* für idg. *p* in lat. *pēdere* zeigt (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 320); das *e* hat sich erst später wieder zwischen *b* und *z* entwickelt; dasselbe gilt vom *i* in *bizdžus* stänker. Wie in *bizdžus* darf *i* als vertreter der tiefstufe gelten in: *pišti* coire c. fem.: griech. *πέος* (anders über *pišti* G. Meyer, et. wh. d. alb. spr. 336 unter *piš* und, ihm folgend, Brugmann, grdr. II, 920); *kibti* hangen bleiben: *kebeklis* haken: *kabėti* hangen; *gisti* Sz. erlösche: *gėsti* erlöschen.

B. Die ablautsreihe idg. *e* (präsensstufe): *o* (perfekstufe): *a* (tiefstufe) mit *r*, *l*, *m*, *n* vor oder nach dem wurvokal wird im litauischen vertreten durch:

<i>e</i> (präsensstufe)	<i>a</i> (perfekstufe)	<i>i</i> , oft auch <i>u</i> (tiefstn)
z. b. <i>kertū</i> haue <i>geriū</i> trinke	<i>kartas</i> mal	<i>kišti</i> hauen; <i>girtas</i> betrunken, <i>gurklys</i> kropf;
<i>brėdū</i> wate <i>velkū</i> ziehe <i>klebū</i> wackle, klappe	<i>bradā</i> waten, pfütze <i>už-ralkas</i> bettbezug <i>klabū</i> klappre	<i>bristi</i> waten; <i>vilkti</i> ziehen; <i>klibū</i> hin wacklig
<i>gėmū</i> werde ge- horen <i>medūs</i> honig <i>menū</i> gedenke <i>knebėnti</i> klan- ben	<i>gėmas</i> art, geschlecht <i>manyti</i> verstehen <i>knabėti</i> schälen	<i>gimti</i> geboren w den; <i>midūs</i> met <i>minti</i> gedenken; <i>knibti</i> zupfen, kl ben.

C. Der ablautsreihe idg. *ei* (präsensstufe): *oi* (perfekstufe): *i* (tiefstufe) entspricht im litauischen:

<i>ei</i> , <i>ē</i> (präsensstufe)	<i>ai</i> (perfekstufe)	<i>i</i> (tiefstufe),
z. b. <i>ėridas</i> Gesicht, lett. <i>ēdu</i> sehe <i>mėgū</i> schlafe	pr. <i>uaisei</i> , <i>waiss</i> du weiss pr. <i>maiggun</i> (a. sg.) schlaf	pr. <i>uiddai</i> er sah <i>už-migti</i> einschlaf schlaf
<i>sėdga</i> es schneit <i>szveiczū</i> putze, <i>szvėczū</i> leuchte	<i>snaigalā</i> schnee- flocke <i>szvaityti</i> leuchten	<i>snigti</i> schneien; <i>szvitėti</i> flimmern;
<i>teisūs</i> gerecht, <i>tėsa</i> wahrheit	<i>taisyti</i> zurecht ma- chen	<i>isz-tisas</i> gestreckt

Anm. 1. Wo *ē* einem idg. *oi* zu entsprechen scheint, z. b. *lėkas* rest, *sėdga* schnee u. a., kann *ē* darin seinen grund haben dass der ablaut *ē:ai* dem sprachbewusstsein nicht mehr lebend und daher durch eindringen des *ē* an stelle von *ai* aufgegeben während der ablaut *ei:ai* sich dem sprachbewusstsein lebendig halten hat (vgl. auch oben § 22).

Anm. 2. Für die ablautsreihe idg. *je:jo:i* bietet das litauische keine beispiele.

D. Dem ablaut idg. *eu* (präsensstufe): *ou* (perfekstufe): *a* (tiefstufe) entspricht im litauischen:

<i>au</i> (präsensstufe)	<i>au</i> (perfektstufe)	<i>u</i> (tiefstufe),
z. b. <i>baudžù</i> züchtige	pr. <i>et-baudints</i> auf- erweckt	<i>bundà</i> erwache;
<i>laūkas</i> blässig	<i>laūkas</i> feld;	
	<i>raudà</i> rote farbe	<i>rudà</i> herbst.

Oft ist es bei dem ablaut *au*:*u* nicht möglich, zu entscheiden, ob *au* = idg. *eu* oder = idg. *ou* ist. Dem ablaut idg. *ve* (präsensstufe): *vo* (perfektstufe): *u* (tiefstufe) entspricht im litauischen:

<i>ve</i> (präsensstufe)	<i>va</i> (perfektstufe)	<i>u</i> (tiefstufe),
z. b. <i>tveriu</i> fasse	<i>todrtas</i> verschlag	<i>turėti</i> haben (eig. ge- fasst haben);
pr. <i>po-quelbtou</i> kniend		<i>klumpà</i> stolpere.

In lett. *vizināt* umherfahren vertritt *ei* die tiefstufe zu hochtonigem *ve* in *vēžti* fahren.

E. Die ablautreihe idg. *e* (präsensstufe): *o* (perfektstufe): *a* (tiefstufe) wird im litauischen vertreten durch:

<i>e</i> (präsensstufe)	<i>o</i> , lett. <i>a</i> (perfektstufe)	<i>a</i> (tiefstufe),
z. b. <i>plėkiu</i> prügle	<i>plokas</i> N. estrich (lett. <i>placė</i> schul- terblatt)	<i>plakù</i> schlage;

lett. <i>sprėgstu</i> platze, berste	<i>sprėgti</i> (lett. <i>spragt</i>) prasseln, spriessen	<i>spragėti</i> prasseln, platzen;
<i>glėbiu</i> umfasse (mit den ar- men)	<i>gloha</i> N. umarmung (lett. <i>glaba</i> lebens- unterhalt, auskom- men)	<i>ap-glaboti</i> sich um- jem. bemühen, pfe- gen;

stėgiu decke ein dach
stėgas dach;

slėpti verbergen

slaptà heimlich.

In *isz-tiszko* spritzte aneinander intr. ist *i* als vertreter des doppelt reduzierten wurzelvokals zu betrachten: der einfach reduzierte wurzelvokal liegt vor in *taszlà* teig, die präsensstufe in *tėkzti* dickflüssiges werfen.

Anm. Wo in einem und demselben verbum *a* neben *e* erscheinen sollte, ist dafür durch qualitative angleichung an die hochstufe *e* eingetreten (verf., lit. prät. 132), z. b. *tėkti* fliegen: präs. *le-kti*; *slėpti* verbergen: präs. *slėpiù*.

F. Der ablautreihe idg. *a* (präsensstufe): *o* (perfekstufe): *a* (tiefstufe) würde im litauischen entsprechen:

o, lett. *a* (präsensstufe) *o*, lett. *a* (perfekstufe) *a* (tiefstufe) doch lässt sich bei keinem der in betracht kommenden f. mit sicherheit sagen, wo *o* = idg. *a* und wo *es* = idg. *o*, daher versuche ich keine nähere bestimmung des *o*, sondern führe nur beispiele für den ablaut hochtonig *o* (lett. *a*): t. tonig *a* an:

<i>o</i> (lett. <i>a</i>)	<i>a</i>
<i>stāju</i> (lett. <i>staju</i>) stelle mich	<i>statyti</i> stellen;
<i>skopiu</i> höhle mit dem messer aus	<i>skaptas</i> schnitzmesser
lett. <i>bažu</i> stopfe	<i>bažmas</i> masse, meng.

In lett. *szkibti* hauen, schneiden, ästeln ist *i* der dopp. reduzierte wurzelvokal neben dem einfach reduzierten wurzelvokal *a* in *skabėti* hauen, ästeln und der hochstufe *o* in *nu-ski* abpfücken. In der verbindung mit *l* erscheint *u* als dopp. reduzierter wurzelvokal in *su-lūjo* bellte auf neben dem hochtonigen wurzelvokal *o* in *lūti* (lett. *luti*) bellen.

G. Als vertreter der ablautreihe idg. *ō* (hochstufe) (tiefstufe) würde man im litauischen erwarten:

o, lett. *a* (hochstufe) *a* (tiefstufe), es lässt sich aber kein sicher hierher gehöriges beispiel den. Wie früher (lit. prät. 23) halte ich auch jetzt für wahrscheinlich, dass diese ablautreihe vorliegt in *pūlu*, lett. *p* (mit *ū* für idg. *ō* nach § 17, 2b): pr. *au-pallai* er findet.

H. Der ablautreihe idg. *ei* (präsensstufe): *oi* (perfekstufe): *ai*:*i*:*i* (tiefstufen) entspricht im litauischen

<i>ē</i> (präsensstufe)	<i>ai</i> (perfekstufe)	<i>i</i> (<i>y</i>)	<i>i</i> (tiefstufe)
z. b. <i>gėdu</i> singe	<i>gaidas</i> sänger	<i>pra-gijsti</i> anfangen zu singen;	
<i>szlėjti</i> lehne an	<i>szlėti</i> abhang	<i>pa-szlyti</i> traue cheln	<i>szliti</i> garl hocke;
<i>dėgia</i> es sticht	<i>dalgia</i> keimen	<i>dijgti</i> keimen.	

Die tiefstufe *ai* = idg. *ai* gegenüber hochtonigem *ē* = *ei*, *ai* = idg. *oi* und gleichwertig neben der tiefstufe *i* (*y*) lässt sich mit sicherheit nur in einem fall nachweisen: *gaidrūs* ter (griech. *φαιδρός*) neben lett. *dzidrušs* klarheit gegen

den hochstufen *ē* in *gēdras* heiter, klar (vom wetter) und *ai* in *gaisas* lichtschein am himmel.

Anm. Ein beispiel für *ai* = idg. *ai* im ablaut zu idg. *ai*, *ai* i lässt sich nicht nachweisen, weil ein sicheres beispiel für wurzelhaftes idg. *ai* fehlt (§ 26). Eben so fehlen beispiele für ablautsreihen mit idg. *jā*, *jū*, *jā* in den hochstufen.

I. Bei wurzelhaften langen *a*-diphthongen lassen sich nur sehr wenig fälle aufzählen, in denen innerhalb des litauischen ablaut vorliegt, und zwar haben wir nur beispiele für den ablaut *ā*: *au*: *ā*: *u*, wobei der etymologische wert des *au* dunkel bleibt. Hierher gehören fälle wie *ūga* beer: *dugti* wachsen: *ūggs* oder *ūgis* jahreswuchs: *rud-ūggs* september; *dubā* höhle: *daubā* schlucht: *dūbtī* hohl werden: *kūpti* häufen (getreide), reinigen, fegen: *kaūpti* häufen: *kāprinti* mit gekrümmtem rücken gehn: *kuprā* bürker. Einem ablaut idg. *ou*: *au* (*ar*) entspricht der ablaut *ā*: *au* (*ar*) in den zwei verba *dūti* geben: prät. *dariau* und *szūti* wischen, fegen: prät. *szlaciū* (verf., lit. prät. 97 f.). Für die ablautsreihe idg. *re*: *ra*: *a* lässt sich ein beispiel anführen, nämlich *krēpti* hauchen: *krāpas* hauch, duft: lett. *kāpēt* rauchen (verf., lit. prät. 127, 1F. I, 256; Joh. Schmidt, pluralbild. 204, ztschr. XXXII, 406); in *krēpti* anfangen zu riechen ist *i* als doppelt reduzierter wurzelvokal zu betrachten.

J. Vereinzelte fälle von schwund des wurzelvokals. Hier sind zu nennen: *szun*- hund: *szū* (aus **szeū*, nach § 64, 1); *ketur* vier: *ketert* je vier, vier; pr. *u-undan*, *unda*, lett. *adens* (aus **undenis*) wasser: *candū* dass. (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 22); *sunkūs* schwer: ahd. *arangar* (Bezenberger, GGA. 1877, 1466) *tēras* vater (aus **ptēras*): griech. *παις* (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 34); *neptis* enkel, enkelin: *nepotis* dass. (Fortnator, beitr. VIII, 111 ff.; Bezenberger 303 f.; Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 14); *sant*- seiend (Schleicher, gramm. 252), *priešien* zu LLD. II, 38, 10 praesentium, pr. *empriki-sins* gegenwärtig (Joh. Schmidt, pluralbild. 426); *esmi*, *esi* hin.

K. Idg. *e*, *o* in der *e*-reihe. Eine vermuthung über die entstehung dieser „dehnstufe“ hat neuerdings Streitberg (IF. III, 305 ff.) ausgesprochen. Im litauischen ist *e* und namentlich *o* in der *e*-reihe sehr häufig, z. b. *nā-dėgulis*, *nā-dėgulys* feuerbrand, *atū-dogiai* (pl. tant.) sommerroggen: *dėgti* brennen: *at-mėtis* stütze am heu- oder strohhaufen, *mėtas* in der redens-

art *nei mōtais* einerlei: *mēsti* werfen; *nēszczā* schwanger, *sq-nozozos* (pl. tant.) zusammengeaspültes (bei Überschwemmungen): *mēszti* tragen; *vēžē* gleiche, *pra-rožā* tiefes fahrgeleise: *vēžti* fahren; *nakti-gond* nachthut: *gonā* treibe, hüte; *lomā* ziel, schicksal: *lēmti* schicksal bestimmen; *prā-monē* erfundene geschichte, unwahres: *menā* gedenke; *skolā* schuld: *skelētī* schuldig sein; *ī-rodā* wasserleitung: *vēsti* führen; *īz-rona* Sz. (lett. *vārs*) suppe: *vērdā* koche trans. und intr.; *žolē* gras, kraut: *žēlti* grünen. Über *ē*, *o* im präteritum s. § 187, 3.

Anm. Eine grosse rolle spielen *ē* und *o* in der wurzelsilbe abgeleiteter verba.

§ 34. Sekundäre ablautsreihen.

Sehr häufig tritt der fall ein, dass von *i* oder *u* als tiefstufe zu hochtonigem *e*, *a*, *ē*, *o* aus nach dem muster der reihen, in denen *i* tiefstufe zu hochtonigen *i*-diphthongen, *u* tiefstufe zu hochtonigen *u*-diphthongen ist, wurzelformen mit *i*-, bez. *u*-diphthongen ihren ursprung nehmen; namentlich ist dies dann der fall, wenn *i*, *u* im primären verbum begegnen, z. b. *risti* rollen trans. (im ablaut zu *rātas* rad): *rēsti* rollen, wickeln, *āt-raitas* aufschlag am ärmel; *bristi* waten (im ablaut zu *prās. bredā*): *braidyti* iter. zu *bristi*; *au-si-milti* sich erbarmen (im ablaut zu *malōnē* gnade): *mēilē* liebe, *mēlas* lieb; *riazti* binden (im ablaut zu *aind. račand* strick, riemen, zügel): *pr. per-reist* verbinden, lett. dial. *rēszu* binde, *raiztis* kopfbinde; *smigtī* auf einer spitze hangen bleiben (im ablaut zu *smēgti* wo hineinfahren und stecken bleiben): *smiegti* einstecken, feststecken, *smalgas* pfehl, stange; *guliū* lege mich (= griech. *βύλλω* werfe): *gūlis* lagerstätte; *trupēti* zerbröckeln intr. (im ablaut zu *trapūs* bröcklig): *traupus* spröde; *lāpti* häuten, schälen (im ablaut zu griech. *λέπειν* schälen): *laupyti* rauben, *libas* baumrinde.

Anm. Auf sekundärem ablaut beruht auch das *e* in *mēžū* harne, *senkū* senke mich, *falle* (vom wasser) und *pa-si-gendū* sehne mich, *verlange* (verf., lit. prāt. 58).

§ 35. Sekundäre dehnung.

Aus bisher noch nicht erkannten gründen erfährt *i* als tiefstufe zu hochtonigem *e*, *a*, *ē*, *o* häufig dehnung zu *ī* (*y*), z. b. *bylā* rede, prozess: *billi* anfangen zu reden, *bālsas* stimme; *gylē* tiefe: *gūlas* tief, *gelmē* tiefe; *gyā* heftiger schmerz: *gilti*

anfangen zu stechen (von schmerzen), plötzlich schmerzen, *gētti* stechen; *gyrd* ruhm, *prahlhans*, *gyrius* ruhm: *girti* loben, rühmen, *gēras* gut; *mynid* in der redensart: *nei mǵnioj neturið* ich habe es nicht einmal in gedanken: *miñti* gedenken, präs. *menù*; *pynð* flechte: *pinti* flechten, *pēntis* rücken der axt, der sense: *skylð* loch: *skilti* sich spalten, *skēlti* spalten; *oßrius* strudel: *cirti* kochen trans. und intr. (eigentl. wallen), präs. *cērdu*; *zynnè* hexe: *zindti* wissen, *zēnklas* zeichen. Über *s* (*y*) als sekundäre dehnung von *i* im präteritum s. § 187, 3. Die sekundäre dehnung von *a* zu *æ* ist selten und kommt überhaupt nur im präteritum vor (s. § 187, 3).

Die konsonanten.

§ 36. Die konsonanten der idg. ursprache.

Die idg. ursprache besaß folgende konsonanten:

	verschlusslaute			dauerlaute		
	tonlos	tönend	aspirirt	liquide	nasale	spiranten
velare:	<i>k</i>	<i>g</i>	<i>gh</i>			
palatale:	<i>x</i>	<i>γ</i>	<i>γh</i>			<i>j</i>
dentale:	<i>t</i>	<i>d</i>	<i>dh</i>	<i>r, l</i>	<i>n</i>	<i>s</i>
labiale:	<i>p</i>	<i>b</i> (ʔ)	<i>bh</i>		<i>m</i>	<i>v</i>

Anm. Nicht aufgenommen sind hier diejenigen laute, die nur in verbindung mit andern lauten vorkommen: die tönende dentale spirans, der velare und der palatale nasal.

Die velaren verschlusslaute.

Vgl. die bei Brugmann (grdr. I, 289) verzeichnete literatur; ferner Bezzenberger, Bezz. beitr. XVI, 234 ff., Osthoff, MÜ. V, 63 f. anm. und Bechtel, hauptprobleme 291 ff.

§ 37. Idg. *k*.

Idg. *k* = *k*. *kās* wer: abulg. *ko-*, aind. *ka-s*, griech. *πο-*, lat. *quo-*, got. *ka-*; *akls* ange: abulg. *oko*, griech. *ὄοοι*, *ὀπ-ωπ-α*, *ὄμμα*, aind. *akshi*; *kīṛati* hauen: abulg. *črēsti*, aind. *krntāmi*; *kraūjas* blut: abulg. *krvъ*, aind. *krārya-m*; *keturi* vier, *ketvīrtas* vierter: abulg. *četyrje*, aind. *catvāras*, griech. *τέσσαρες*, lat. *quatuor*; *lukti* lassen: aind. *rindeṃi*, griech. *λείπειν*, lat. *linquere*, got. *leihan*; *vilkas* wolf: abulg. *vlska*, aind. *vṛka-s*; *sektā* folge: aind. *śāce*, griech. *ἐπείθειν*, lat. *sequi*; *penktī* fünf: aind. *pañca*; griech. *πέντε*, lat. *quinque*. Über *ko-*

(= idg. *kr-*) in *kedpas* hauch, duft, pr. *quoite* er will, *k* einladen vgl. verf., IF. I, 255 ff.; Joh. Schmidt, ztschr. XX 405 f.; auch *qu-* in pr. *po-quelbton* kniend ist idg. *kr-*. *kläpti* (aus **kulpti*) stolpern, strancheln, in die knie fallen : § 38. Idg. *g*.

Idg. *g* = *g*. *gýras* lebendig: abulg. *žira*, aind. *ji girti* loben, rühmen, *geras* gut: aind. *garid-s*, lat. *gratus*: *nos* (pl. tant.) mühlesteine, handmühle: abulg. *žrny*, got. *qairnna*; *gire* wald: abulg. *gora*, aind. *giri-s*; *gulti* siegen, *gulēti* liegen: griech. *βύλλειν*; *gētti* heftig schmerzen tun: ahd. *quelan*; *stēgti* dach decken: aind. *sthāgami*; wachsen: aind. *śja-s*, av. *sojah-*; *jūngas* joch: abulg. *igo*, *jugd-m*; *jēgti* kraft haben, vernügen: griech. *ἰσθῆ*.

§ 39. Idg. *gh*.

Idg. *gh* = *g*. *glāti* treiben (vieh): abulg. *žena*, aind. *l* (3. pl. *ghndnti*); *garas* dampf: abulg. *gorēti*, aind. *gharn* *gailūs* jähzornig, scharf, bitter: abulg. *(d)zēl*, ahd. *geil*; *dēti* hören: griech. *ᾠδῆναι*, *ᾠδίζεσθαι*; *gaidrūs*, *gēdras* he klar: griech. *γαῖδρος*; *snēga* es schneit: abulg. *snēg*, gr *νεῖγει*, av. *snæzint-*; *degū* brenne trans. u. intr.: aind. *n* *ghd-s*; *algū* lohn: aind. *arghā-s*; *angis* Schlange: aind. *i* av. *āzi-s*; *ndgas* nagel: abulg. *noga*, griech. *ὄνυχ-*; *st* plötzlich: abulg. *stignati*, aind. *stighnute*.

Die palatalen verschlusslaute.

§ 40. Idg. *x*.

Idg. *x* = *sz* (pr., lett. *s*). *szintar* hundert: aind. *cat* *szirdis* herz: abulg. *szrdice*, arm. *sirt*; *szū* hund: aind. *szrentar* heilig: abulg. *szets*, av. *spenta-*; *sziltar* kalt, *s* frieren: abulg. *slana*, aind. *śt-śira-s*; *dēszim* zehn: abulg. *szets*, aind. *dāca*; *praszyti* fragen: abulg. *proxiti*, aind. *i* *nd-s*; *mainzyti* mischen: abulg. *mēviti*, aind. *miçrd-s*; *n* tragen: abulg. *nesti*, aind. *ndçami*; *rēszēti* zu gast sein: aind. *cs* *cs*, aind. *viçdmī*; pr. *icissas* ganz (aus dem preussischen lehnt in's litauische: *visas*; anders über diese wörter Ost MU. IV, 168): abulg. *cs*, aind. *viçra-s*.

§ 41. Idg. *γ*.

Idg. *γ* = *z* (pr., lett. *z*). *zindti* wissen: abulg. *znati*, *i* *jandmi*, av. *a-zainti-s*; *žirnis* erbse: abulg. *zrno*, aind. *jit* av. *zaurya*; *žamba* fresse, maul: abulg. *zqbs*, alb. *damp*, *d*

aind. *jám̃bha-s*, av. *zambaja-*; *m̃l̃žti* melken: abulg. *m̃l̃žsti*, aind. *m̃r̃j̃dmi*, av. *mar̃zami*; *õž̃s* ziegenbock: aind. *aj̃d-s*, pehl. *azag*, alb. *ði* (?); *bér̃zas* birke: abulg. *br̃za*, aind. *bhar̃ja-s*, alb. *bar̃ð* (best. *bar̃ðin*); *r̃q̃žyti* recken: aind. *r̃aj̃ish̃tha-s*, av. *razistō*.

§ 42. Idg. *yh*.

Idg. *yh* = *ž* (pr., lett. *z*). *ž̃m̃d* winter: abulg. *zima*, aind. *hima-s*, av. *zimō*; *ž̃m̃ē* erde: abulg. *zemlja*, av. grn. *z̃m̃ō*, griech. *χαμαί*; *ž̃ēngti* schreiten: aind. *jd̃h̃gh̃d*, av. *zango*, got. *gaggan*; *ž̃ēlti* grünend wachsen, *ž̃ālias* grün: abulg. *zelije*, aind. *h̃ari-s*, av. *zairi-s*; *rež̃ū* fahre trans.: abulg. *reza*, aind. *ed̃hami*, av. *razami*; *lēž̃iū* lecke: abulg. *lizati*, aind. *lēhmi* (3. sg. *lēd̃hi*); *ež̃s* igel: arm. *ozui*, griech. *ἐχίνος*; *m̃ēž̃ū* harne: aind. *m̃ēhami*, av. *maezami*; *guž̃tā* brüttenest: aind. *gūh̃ami*, av. *gaozami*.

§ 43. Vermischung der velaren und palatalen laute (vgl. Bezzenberger. Bezz. beitr. II, 151 ff.; Joh. Schmidt; ztschr. XXV, 114 ff., 125 ff.).

Idg. *x* = *k* statt oder neben *sz* (pr., lett. *s*): *klaus̃yti* hören, pr. *klaus̃iton* erhören neben *szlor̃ē* herrlichkeit, lett. *sludināt* verkünden: abulg. *slỹtati*, aind. *ç̃r̃h̃ōmi*; *kdr̃rē* kuh, pr. *cur̃ria* oehse (abulg. *kr̃ra*; aind. *ç̃r̃ga-m*; pekus. pr. *pecku* vieh: aind. *p̃āçu*; *smakr̃ā* kinn: aind. *ç̃m̃āç̃ru-s*; *akm̃ū* stein, *akūt̃as* graune neben *asz̃meñs* (pl. tant.) schneide, *asz̃tr̃as* scharf (abulg. *kamy* neben *ostr̃s*): aind. *d̃ç̃m̃ā*; *laūk̃as* blässig, pr. *laũr̃nos* (pl. tant.) gestirne neben *lū̃sz̃is* luchs (abulg. *luč̃s* neben *lys̃s*): aind. *r̃ūç̃ant-* (daneben aber auch *rok̃ā-s*, *r̃ōce*, av. *raoh̃nō*). Idg. *γ* = *g* statt *ž*: pr. *birga-karkis* kelle, pr. *au-birgo* garkoch, lett. *birga* qualm: aind. *bhr̃jj̃āmi* (part. pass. *bhr̃sh̃tā-s*). Idg. *yh* = *g* statt und neben *ž* (pr., lett. *z*): *gār̃das* hürde neben *ž̃ardis* eingezäunter weideplatz, pr. *sardis* zaun (abulg. *grads*): aind. *h̃dr̃ami*, av. *zarō*; *bing̃ū* mutig, statlich: aind. *bah̃ū-s*, av. *bq̃zō*. Nicht hierher gehört *m̃igl̃d* nebel: *m̃l̃žti* harnen, da beide wörter etymologisch nicht zusammenhangen (Kern, IF. IV, 106 ff.).

Die dentalen verschlusslaute.

§ 44. Idg. *t*.

Idg. *t* = *t*. *tek̃ēti* laufen, fließen: abulg. *tẽsti*; *tēmti* dunkel werden; *tam̃d* dunkelheit: abulg. *tōma*; *tē̃mpti* span-

nen, *temptŕen* bogenschno: abulg. *tŕiva*; *trŕe* drei: ab *trŕe*; *tŕ* du: abulg. *ty*; *tŕe* dieser: abulg. *tŕ*; *metŕ* werfe: ab *metŕ*; *rŕtas* rad: lat. *rota*; *platŕs* breit: griech. *πλατὺς*; *tŕ* mal: abulg. *krŕts*; suff. -*tŕ*- (z. b. *gim-tŕ-s* geschlecht [sex] abulg. -*tŕ*-; suff. -*ta*- (z. b. *sŕk-ta-s* gedreht): abulg. -*to*-; -*ter*- (z. b. *mo-ter* weib): abulg. -*ter*-; suff. -*nt*- (z. b. *suka* drehend): griech. -*rr*-; suff. der 2. pl. -*te* (z. b. *sŕka-te* dreht): abulg. -*te*.

§ 45. Idg. *d*.

Idg. *d* = *d*. *dŕti* geben: abulg. *dati*, aind. *dŕda* *dŕvas* gott: aind. *devd-s*; *dŕnd* tag: abulg. *don*, got. *sin-te* *dŕeris* schwager: abulg. *dŕers*, aind. *devd*, *devard-s*; *dri* stark, fest: got. *trauan*; *dŕ* zwei: abulg. *dŕva*, aind. *dŕ* *dŕd*; *dantŕs* zahn: aind. *dant*-; *ŕdu* fresse: abulg. 3. pl. *dŕts*, aind. *dŕmi*; *vandŕ* wasser: abulg. *voda*, got. *wato*; *das* gesicht: abulg. *vids*, griech. *φῑδος*, *εἶδος*; *gŕdŕti* hŕi griech. *παραδῑν*; *naudŕ* nutzen, habe: aisl. *naut*; *rai* wehklage: abulg. *rydati*, aind. *rŕdlimi*, *rudŕmi*.

Anm. 1. Wenn *namat* (pl. tant.) haus mit abulg. *domŕ*, gri. *δῑμος*, lat. *domus* usw. verwandt ist, muss *n* so erklŕrt werden, das *n* in av. *nmŕna*- gegenŕber gath. *dmŕna*-, d. h. aus einer *f* mit geschwundnen wurzelvokal. Viel wahrscheinlicher ist aber zugehŕrigkeit von *namat* zur Idg. w. *nem* (Fick 14, 502).

Anm. 2. Abfall eines anlautenden *d* hat man angenommen in *lŕgas* lang (abulg. *dŕga*, aind. *dŕghd-s*), *aszard* trŕne (griech. *αζαρ* usw.) und pr. *insurŕis* zunge (alat. *dingua*, got. *tuggo*); das aber sehr zweifelhaft. Eine andre erklŕrung dieser erscheinung Meringer (beitr. z. gesch. d. Idg. dekl. 84 ff.) versucht.

§ 46. Idg. *dh*.

Idg. *dh* = *d*. *duktŕ* tochter: abulg. *dsŕti*, griech. *γῑννη*; *dŕgti* brennen: got. *dags*; *dŕrys* (pl. tant.) tŕr: ab *dŕrs*, griech. *δύρα*; *dŕmai* (pl. tant.) rauch: abulg. *dy*; aind. *dhŕmd-s*; *dŕŕti* mutig werden, wagen: aind. *dhŕshni* *dŕŕas* riemen: abulg. *dŕrs*, lat. *fortis*; *raudŕ* rote farbe: ab *rdŕs*, aind. *rudhŕi-s*; *vaŕdas* name: got. *waŕd*, lat. *verbu* *budŕti* wachen: abulg. *bdŕti*, aind. *bŕdhami*; *vadŕti* auslŕ (ein pfand): got. *ga-wadjon*; *medŕs* honig: abulg. *meds*, ai *mdŕhu*; prŕsensuffix -*da*- in *vŕdŕs* koche trans. u. intr.: grie -*do*-: -*de*-.

Die labialen verschlusslaute.

§ 47. Idg. *p*.

Idg. *p* = *p*. *su-prāsti* verstehn: got. *frapjan*; *pēdā* fußspur: aind. *pdt*; *penki* fünf: abulg. *peŭ*; *peŭ* durch: lat. *per*; *plāuti* spülen: abulg. *pluti*; *paŭzas* schwein, ferkel: abulg. *prase*; *lipti* kleben bleiben, klottern: abulg. *lŭpēti*; *sāpnas* traum: aind. *śāpnā-s*; *taṛpti* gedeihen: aind. *tarpyami*; *tīrpti* erstarren: lat. *torpere*; *septyni* sieben: aind. *saptā*; *kam-pas* ecke, winkel: griech. *καμπή*, lat. *campus*.

§ 48. Idg. *b*. Es ist ein sehr seltner laut; er kommt wol nur in schallnachahmenden wörtern vor.

Idg. *b* = *b*. *bliduti* brüllen, blöken: lat. *balare*.

§ 49. Idg. *bh*.

Idg. *bh* = *b*. *būti* sein: abulg. *byti*, aind. *bhūvāmi*; *ha-dṛti* stechen: abulg. *bosti*, lat. *federe*; *brōlis* bruder (dem. *broterēlis*): abulg. *bratrs*, aind. *bhrāta*; *bruvis* augenbraue: abulg. *brvrs*, aind. *bhrā-s*; *bijōti-s* sich fürchten: abulg. *bojati* *se*, aind. *bhḍye*; *bēras* braun: ahd. *hero*, *bran*, aind. *babhrā-s*; *suṛbti* saugen (mittels einer röhre): abulg. *srshati*, griech. *ῥο-γεῖν*; *abū* beide: abulg. *oba*, griech. *ἀμφω*; *grēbti* greifen: abulg. *grabiti*, aind. *grbhṇāmi*, *grbhāmi*; *lōbis* reichthum, besitz: aind. *lābhe*; *dabinti* schmücken: abulg. *dobrs*, got. *ga-daban*; *grēbin* harke: got. *graban*.

Anm. Die frühere annahme eines übergangs von idg. *bh* in *m* (in kasussuffixen) ist aufzugeben (s. § 77, II.).

§ 50. Media anstatt oder neben tenuis.

Diese erscheinung ist sehr häufig und geht in vielen fällen in die vorlitausche, häufig auch in die zeit der idg. ursprache zurück. Hier sind für den wechsel von *b* und *p* u. a. zu nennen: *lūbas* baumrinde (lat. *luber*, *liber*) neben *lāpti* schälen: griech. *λέων*; *vīṛbas* reis, gerte (abulg. *erība*, lat. *verher*): griech. *ῥοκ-*; *bāmba* nabel neben *paṁpti* aufdinsen: abulg. *paps*; *gārbana* locke, *grābti* holprig werden (abulg. *grābsts*): griech. *γορν-*; *drōbē* leinwand, umschlagtuch neben *drāpanos* (pl. tant.) weisszeug, leinene unterkleider der frauen: aind. *drāpi-s*; *dubās* tief (abulg. *dobrs*, got. *diups*): abulg. *dupls*; *g* für *k* in *agānā* mohn: abulg. *maks*, griech. *μῆκων* (dor. *μᾶκων*) und *gēlbēti* helfen: got. *hilpan* (beide beispiele

zweifelhaft); *d* für *t* in *mdn dīng* mir dünkt: got. *þagkja* alai. *tongere*; lett. *drūpt* bröckeln: *trupēti* dass.; lett. *trepan* *trapains* morsch, lett. *trepēt*, *trapet* verwittern. Weiteres material bei Brückner 56 ff. und Bezzenberger 85 f.

Anm. Alle für lit. *tenuis* statt idg. *media* oder *media an* rata beigebrachten Beispiele (Lotzner, ztschr. XI, 181; Joh. Schmir beltr. VI, 148, vok. I, 72, 163, 170 f., II, 31, 293, 334) sind zweifelhaft.

Die liquiden laute.

Vgl. Heymann, W., das *l* der idg. Sprachen gehört der idg. Grundsprache an. Weimar 1873; Fortunatov, Bezz. beitr. VI, 215 ff. Brugmann, grdr. I, 209 ff.; Bochtel, Hauptprobleme 390 ff.; Bartholomae, IF. III, 257 ff.

§ 51. Idg. *r*.

Idg. *r* = *r*. *riakti* sammeln, dazu *rankà* hand: abulg. *raķa*; *riakti* binden: aind. *raçand*; *rangēti* aufstossen haben rülpsen: abulg. *rygati*; *rātas* rad: aind. *rātha-s*; *rāgas* horn abulg. *rogs*; *rugiat* (pl. tant.) rogen: abulg. *rsīs*; *drti* pflügen: abulg. *orati*; *mirti* sterben: abulg. *mrēti*; *taṛpti* gedeihen aind. *trmpāmi*; *pārai* (pl. tant.) winterweizen: abulg. *pyrē bērnas* knecht: got. *barn*; *piṛzatas* finger: abulg. *prastā*.

§ 52. Idg. *l*.

Idg. *l* = *l*. *lōti* bellen: abulg. *lojati*; *lēti* lecken: abulg. *lizati*; *lēti* giessen: abulg. *lojati*, *liti*; *blusā* floh: abulg. *bluche* *lengvas*, *lengvās* leicht: abulg. *lōgskā*; *lūnkas* bast: abulg. *lyko*; *pilnas* voll: abulg. *plēns*; *pilszās* fahl: abulg. *plavē* *kālmas* berg: lat. *collis*; *sdulē* sonne: abulg. *slēsnace*; *gale* kopf: abulg. *glara*; *kūlti* schmieden: abulg. *klati*.

Die nasalen laute.

§ 53. Idg. *m*.

Idg. *m* = *m*. *miñti* gedenken: abulg. *monēti*; *mūl* mahlen: abulg. *mlēti*; *meloti* bitten: abulg. *moliti*; *mārēs* (pl. tant.) haß: abulg. *morje*; *marti* braut, schwiegertochter: aind. *mārya-s*; *mēs* wir: abulg. *my*; *imti* nehmen: abulg. *imati* *cēmti* sich erbrechen: aind. *rdmāmi*, *rdmimi*; *rimti* ruhi werden: aind. *rāme*; suff. der 1. sg. -*mī* (z. b. *esmi* bin): abulg. -*mo*; suff. des part. praes. pass. -*ma-* (z. b. *sāka-ma-s* gedreht werdend): abulg. -*mo*; suff. -*men-* (z. b. *ak-men* stein): abulg.

-men-. Auch vor andern als labialen verschlusslauten bleibt *m* erhalten, z. b. *szimtas* hundert: lat. *centum*; *kinaszt* stopfen.

Anm. Abfall eines anlautenden *m* wird angenommen in *agimé* mohn: abulg. *maka*.

§ 54. Idg. *n*.

Idg. *n* = *u*. *nészti* tragen: abulg. *nesti*; *noréti* wollen: aind. *su-nyta*; *nérta* untertauchen trans. u. intr.: griech. *rév-roç*; *nè* nicht: abulg. *ne*; *nágas* nagel, klau: abulg. *nogu*; *nósis* nase: abulg. *nos*; *pinti* flechten: abulg. *pnuq*; *mentáre* quirlstock: aind. *mdnthami*; *ahs* jener: abulg. *ons*; suff. -*na-* (z. b. *pil-na-s* voll): abulg. -*no-*; suff. -*ina-*, -*ini-* (z. b. *ak-men-ini-s* steinern): abulg. -*no-*, griech. -*iro-*; präsenssuff. -*na-* (z. b. *ei-nü* gehe): abulg. -*no-*; -*ne-*.

Anm. 1. In *deryni* neun ist *d-* nicht unmittelbar dem *n-* der verwandten sprachen gleichzusetzen; vielmehr ist (nach Joh. Schmidt) auszugehen vom ordinale idg. **nventis* (= griech. *í-rratos*, *írratos*, *í-raros*), dessen **nr-* im litauischen (und slavischen) über **ndr-* zu **dr-* und dann mit sekundär entwickeltem *e* (vgl. *bezdėti*, § 33, A), das dann vor dem folgenden *r* nicht zu *a* wurde (wie es altes *e* stets wird; § 10, 2 a), zu *dev-*. In pr. *newints* neunten ist *new-* = idg. **ner-* (*e* kann den lautwert *a* haben). Andre erklärungsversuche bei Brugmann (grdr. I, 60 anm. 1, II, 482) und Meringer (beitr. z. gesch. d. idg. dekl. 45 ff.). Ähnlich ist wol auch *d-* in *debests* wolke gegenüber *n-* in abulg. *nebo*, aind. *nābhas*, griech. *néros*, lat. *nūbēs*, *nebula*, ahd. *nebul* aus **ndb-* für älteres **nb-* (mit geschwundenem wurzelvokal) zu erklären; andre erklärungen haben Holthausen (PBr. XIII, 590) und Meringer (aao. 39 f.) versucht.

Anm. 2. Auf dissimilation beruht *l-* in *léndre* neben *néndre* schiff, rohr (aind. *nadd-s*, *nađá-s*); *glinda* niss ist mit lat. *lendes* von lett. *gnīda*, russ. *gnida*, ags. *hnutu*, griech. *novōes* zu trennen (verf. Bezz. beitr. XIII, 304); *lavónas* leiche gehört zu *liduti-s* aufhören, pr. *au-laut* sterben, nicht zu lett. *nāre* tod, abulg. *nara*, got. *naus*; *lūdas* nest hat mit aind. *nīdā-s*, lat. *nidus*, ahd. *nest* nichts zu schaffen (s. § 65, A 4).

Die spiranten.

§ 55. Idg. *s*.

1. Idg. *s* = *z*. *sédėti* sitzen: abulg. *sédėti*; *skelti* spalten: griech. *oxállēiv*; *stóti* sich stellen: abulg. *stati*; *spiduti* speien: got. *speiran*; *sravēti* fließen: aind. *srārami*; *slīnkti* schleichen: ahd. *slanga*; *smīrēti* stinkend werden: abulg. *smrédėti*; *svilli* schwelen: ags. *sicelan*; *lēsti* picken, fressen (von vögeln): got. *lisan*; *gēsti* erlöschen: abulg. *ganaqti*; *kāsti* graben: abulg.

česati; *bčas* barbas: abulg. *boss*, ahd. *bar*; *raat* tau: abulg. *roon*, aind. *raat*.

2. Idg. *s* = *sz* nach *r*. *mirszti* vergessen: aind. *mfshyami*; *cepszin* kalb: aind. *cfshs-s*; *virazs* oberes, spitze: abulg. *cruchs*, aind. *čdrakigan*; *mirsztu* sterbe aus **miratu* (prä-suff. -*sta*).

Anm. 1. Nach Joh. Schmidt (ztschr. XXV, 125, anm. 2 unter *szuntš*) ist auch sonst idg. *s* durch *sz* vertreten; Ähnlich Fortunatov (Bezz. beitr. III, 71), der Beispiele für *sz* = idg. *sr* beibringt. Neuerdings hat Pedersen (IF. V, 77 ff.) ein Gesetz für die nicht durch ein vorhergehendes *r* veranlaßte Vertretung von idg. *s* durch *sz* zu finden gesucht.

Anm. 2. Auf assimilation an benachbartes *sz* beruht *sz* in *szeszuras* schwiegervater: griech. *šwéš*, lat. *socer*, got. *socalhra*; *szq-salarjnas* neben *szqalarjnas* kohlrichthausen: abulg. *sq-*, aind. *nam-*.

Anm. 3. In *aszi* tagen, *auszrd* morgenröte: aind. *śahas* und in *galzti* zaudern, zögern, schwinden: lat. *haerere* beruht *sz* auf einer präsenbildung mit dem suff. idg. -*no-*: -*no-* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 332; Osthoff, perf. 492, 630), geht also auf idg. -*nan-* zurück, das lautgesetzlich zu -*sz-* wird (§ 65, B 8). Anders über *galzti* Sabler, ztschr. XXXI, 279.

Anm. 4. Wo *sz* erscheint, ist zwischen *r* und *s* ein dental geschwunden (beispiele s. § 65, B 1) oder *sz* beruht auf analogie, z. b. fut. *gėrsiu* werde trinken zu *gėrti* nach *šėksiu*, *kėksiu* usw.

§ 56. Idg. *j* (*i*).

Idg. *j* (*i*) = *j*. *jšti* gürten: abulg. *po-jas*; *jėgti* vermögen: griech. *ššh*; *jšti* reiten: abulg. *jada*; *jungas* joch: aind. *yugd-m*; *jeknos* (pl. tant.) leber: aind. *ydkrt*; *jās* ihr: aind. *yāydm*; *spėju* habe musse, raum: abulg. *spėja*, aind. *sphdyami*; *rėju* schichte auf: ai. *ray-*; lett. *dėju* sauge: abulg. *doja*; prä-suff. -*ja* (z. b. *šė-ju* säe): abulg. -*je*.

Mehrfach findet sich im litanischen ein parasitisches *j* (Joh. Schmidt, beitr. VI, 129 ff., Brückner 60); z. b. *džūti* trocknen intr., *džduti* trocknen trans.: griech. *šaleu*; *grinti* einstürzen intr., *griduti* stürzen trans.: lat. -*gruere*; *žiarėti* sehen: abulg. *zėrėti*, lat. *au-gur*; *ariūhti* neben *srėhti* schlürfen. Vor anlautenden vokal ist *j* getreten in *j-ankti* gewohnt werden: abulg. *c-yknqti*, got. *bi-ahls*; *j-āra* (pl. tant.) meer: aisl. *ar*; *j-ūsti* durch's gefühl wahrnehmen: aind. *apī-ēdtami*; dialektisch auch *j-ō* und u. a.

§ 57. Idg. *v* (*u*).

Idg. *v* (*u*) = *v*. *veřti* wenden, kehren: abulg. *vrėti*; *verti* öffnen oder schliessen, einfädeln: abulg. *vrėti*; *vėlyti* wünschen, gönnen, anraten: abulg. *velėti*; *vaikas* knabe, sohn: abulg.

ėlo-ėėks; *ėdrna* krähē: abulg. *erana*: *ėyras* mann: aind. *ėtrd-a*; *erėėti* fließen: aind. *erėrami*; *arėis* schaf: abulg. *orėca*; *ketėirtas* vierter: abulg. *ėetorėts*; *szlorė* herrlichkeit: abulg. *alara*; suff. *-ra-* (z. b. *gy-ra-s* lebendig): abulg. *-ro-*; suff. der 1. dual. *-ra* (z. b. *sėka-ra* wir beide drehen): abulg. *-rė*. Vor anlautenden vokal ist *e* getreten in *e-ėnas* einer: abulg. *ins*, got. *ains*.

Lautgesetze.

§ 58. Hiatus, kontraktion, elision.

Wo hiatus entstehn würde, ist er bereits in der idg. sprache beseitigt; die hier zu erwähnenden erscheinungen sind also bereits vorlitanisch. Folgendes kommt für das litauische in betracht: 1. *i* (*y*) wird vor folgendem vokal zu *ij*, *a* zu *av*, z. b. *lįti* regnen: prāt. *lijo*, *būti* sein: prāt. *bucaa*. 2. *i* als zweiter teil eines diphthongs wird vor folgendem vokal zu *j*, *u* zu *r*, z. b. lok. sg. **rankai + e(n)* wird *rankoje* in der hand: *szėkauti* fortgesetzt schreien, lärmen: prāt. *szėkacau*.

Erhalten bleibt hingegen der hiatus in zusammensetzungen, z. b. *ap-si-ėėti* schuhwerk anziehen, *pri-ėėti* herankommen, *prį-angė*, *prį-angis* flur, vorhaus, *sė-eiga* zusammenkunft. Kontraktion ist eingetreten bei *nėrd* ist nicht aus *ne-yrđ*. Elision findet statt bei der negation *ne* und bei *te-* und *be-*, z. b. *na-tėti* er kommt nicht aus *ne-at-ėiti*, *nilyti* nicht lange aus *nė il-gai*; *teinė* er komme aus *te-ėinė*, *timė* er nehme aus *te-imė*.

§ 59. Assimilation der vokale.

1. In suffixalen silben wird unbetontes idg. *e* einem *a* der folgenden silbe assimiliert, wenn beide nur durch *r*, *l*, *n* getrennt sind und die vorhergehende silbe nicht *e*, *ė* enthält, in welchem fall *e* erhalten bleibt (Joh. Schmidt, pluralbild. 197), z. b. *raicaras*: *raiteris* eichhorn- und iltismännchen, *torerė* eichhörnchen; *ėlkanas* hungrig, młchtern: *alkėngbė* hungernot; *stėgaras*: *stegerys* dšrrer stengel, abulg. *stėzers*; *ėėkaras* abend: abulg. *ėėcers*; *ėėhalas* käfer: ahd. *ıwibil*. Dagegen bleibt *e* in *ėzeras* see: abulg. *jezero*, *kėpenas* (pl. tant.) leber, *pelenai* (pl. tant.) asche u. a.

Anm. In wörtern wie *ėakarėinė* abendessen, *ėakarėnis* abendlich ist *a* aus dem zu grunde liegenden wort herübergenommen; lautgesetzlich wäre **ėekerėinė*, **ėekerėnis*.

2. Neben dem suffix *-inas* begegnet, und zwar häufiger als dies, *inis*, neben *-ikas* *-ikis*, z. b. *duksinas* golden; *krėrinas*

blutig, aber *varlinis* kupfern, *casarinis* sommerlich; *kirtika* hauer, *szertika* fütterer, aber *jaunika* bräutigam. Eben so wird **ijan* zunächst zu **ijin* (§ 63. 2).

§ 60. Epenthese.

Die hierfür angeführten Beispiele (JSV. II, 494 f.) sind sämtlich zweifelhaft; in einigen liegt deutlich sekundäres Ablaut (§ 34) vor, was auch Joh. Schmidt für eine Reihe Wörter annimmt.

§ 61. Kürzung langer vokale.

Langer vokal wird vor nas. + kons. gekürzt (Joh. Schmidt ztschr. XXVI, 338), z. b. *sakant-* sagend aus **saka-nt-*; **cežens* daraus *cežes*, gefahren habend aus **cežens-*; akk. pl. **rankans* daraus *rankas* die Hände aus **ranka-ns*; weiteres bei Streitberg IF. II, 415 ff. Ferner wird *a* vor doppelkonsonanz zu *u*: *pūlt* fallen aus **pūlti*.

§ 62. Dehnung kurzer vokale.

Diese tritt nur als sog. ersatzdehnung nach schwund des *a* ein (vgl. Streitberg, IF. III. 148 ff.); Beispiele s. § 63. B 9

§ 63. Lautgesetze des *j*.

1. In der lautfolge kons. + *j* + vokal geht *j* mit den konsonanten eine innige Verbindung ein, indem der konsonant erweicht (monilliert) wird, *j* aber schwindet; bezeichnet wird die erweichte aussprache des konsonanten durch nachgesetztes *i* (§ 7), z. b. **gulju* wird *guliū* lege mich: griech. *βάλλω* **spirju* wird *spiriū* stosse mit dem fuss: griech. *ἀσπείρω*; fut. **dūsjū* wird *dūsiū* werde geben: aind. *dasydmi*; **spjauju* wird *spiduju* specie: griech. *πικίω* aus **(o)πιῖω*; gen. sg. **pikjo* wird *pikio* des pechs (vgl. griech. *πίσσα* aus **πιχја*). Aus *tj* wird *cz*, aus *dj dz*, aber nur im hochlitauischen; im niederlitauischen werden *t*, *d* mit dem folgenden *j* zu erweichtem *t*, *d* (geschr. *ti*, bez. *di*), z. b. gen. pl. des part. praes. act. **sukantja* wird *sūkancza*. niederlit. *sūnkantia* der drehenden (vgl. griech. *ῥέγοντα* aus **ῥεγοντα*); gen. pl. **medja* wird *mėdža*, niederlit. *mėdia* (nom. sg. *mėdis* baum). Vor palatalen vokalen ist *j* bereits im urlitauischen geschwunden (*t*, *d* bleiben daher unverändert; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 331 f., 399), z. b. vok. sg. **svetje* wird *svetė* zu *svėczas* (aus **svetjas*) gast; kompar. **saldjesnis* wird *saldėnis* zu *saldūs* süß (vgl. lat. *majestas*); **geras-jis* wird *gerasis* der gute.

2. Die lautfolge *ij* wird vor palatalen und *a*-vokalen

eben so behandelt wie *j*, z. b. dat. pl. **didijēms* wird *didēms* grossen (vgl. *tusztēms* aus **tusztjēms* leeren); nom. pl. masc. **didiji* wird *did* grosse (vgl. *tuszt* aus **tusztji* leere); gen. pl. **didija* wird *didžā* grosser (vgl. *tuszcā* aus **tusztja* leerer); lok. pl. masc. **didijūse* wird *didžūse* in grossen (vgl. *tuszcūse* aus **tusztjūse* in leeren). Vor *a, ai, o* wird *ij* jedoch anders behandelt als *j*, und zwar wird *ija* über *iji* (§ 50, 2) zu *i* (wenn betont, *y*), *ijai* zu *ei*, *ijo* zu *ē*, z. b. **žōdijas* wird über **žōdijis* zu *žōdis* wort; **gaidijas* wird über **gaidijis* zu *gaidys* hahn; dat. sg. **žolijai* wird *žolei* dem kraut; gen. sg. **žolijos* wird *žolēs* des krautes (verf., lit. prāt. 182 f.).

3. Die lautfolge idg. *ej* wird in nicht wurzelhafter silbe zu *ij* und dann weiter wie idg. *ij* behandelt, z. b. idg. **srōtjō* wird über **srariju* zu *sraviū* fliessend; idg. **srōtjomen* wird über **srarlijime* zu *srarime* wir fliessen (Joh. Schmidt, ztschr. XXI, 385 f.); inf.-suff. idg. **-tejai* wird über **-tijē*, **-tē* zu *-ti* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 361); lok. sg. der *o*-stämme auf idg. *-ei + en* wird über **-ijen*, **-en* zu *-e* (z. b. *tilte* auf der brücke: Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 385). Wo *ij* nach schwund eines vokals vor einem konsonanten zu stehen kam, wurde es zu *y*, z. b. nom. pl. idg. **noktejes* wird über **naktijes*, **naktija* zu *naktys* die nächte.

Anm. Geleugnet wird dies lautgesetz von Leskien, nomina 242.

§ 64. Lautgesetze des *r*.

1. Vor *u, ū* schwindet *r*, wenn ihm ein konsonant vorausgeht, z. b. **drēn*, daraus **dru*, *dū* zwei (vgl. abulg. *dŕca*): **szrū* wird *szū* hund: aind. *çrd*. Oft ist *r* ohne erkennbaren grund geschwunden, namentlich nach anlautendem *s, sz* (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 139 anm., XXVI, 333 f., 352), z. b. *sesū* schwester: aind. *sodsa*, *szeszuras* schwiegervater: abulg. *srēkra*; *szeszi* sechs: griech. *ἑξ, ἑξ*. Zweifelhaft ist, ob *o* auch in fällen wie fem. *plati*: mask. *platūs* breit, *sanēlis*, *sanjŕtis* dem. zu *sninis* sohn, suff. des part. perf. act. *-çs*: aind. *-rdn* lautgesetzlich geschwunden ist (Osthoff, perf. 450 f., wo auch eine erklärung für *s-*, *sz-* aus *sr-*, bez. *szr-* versucht wird).

2. Die lautfolge urlit. *ar* (= idg. *er, or, av*) wird in nicht wurzelhaften silben zu *ur*, das vor folgendem *ä* schwindet, mit folgendem *i* zum diphthong *ui* verschmilzt, sonst aber erhalten bleibt; vor folgendem *d* scheint jedoch *av* lautgesetzlich

zu bleiben (vgl. Joh. Schmidt, pluralbild. 67 und Leskien, nomina 241 ff.), z. b. dat. sg. idg. **senecai* wird über **sanuci* zu *sāni* dem sohn; gen. pl. idg. **senecom* wird über **sānuos* zu *sānā* der söhne. Wo *av* nach schwund eines vokals vor einen konsonanten zu stehn kam, wurde es zu *a*, z. b. nom. pl. idg. **senecos* wird über **sānuos*, **sānurs* zu *sānās* die söhne.

§ 65. Assimilation der konsonanten.

A. Wechsel zwischen media (= idg. media und media aspirata) und tenuis und zwischen lingualem und dentalem zischlaut.

1. Media vor folgender tenuis wird zur tenuis, z. h. *duktē* tochter: aind. *duktā*, griech. *δυάτηρ*; *duksztas* hoch: *dugu* wachse. Die verba mit wurzelauslautender media verwandeln diese vor dem *t* des infinitivs und supinums, vor dem *s* des futurs und vor dem präsenssuffix *-sta-* in die entsprechende tenuis; in der schrift wird aber in der regel die media beibehalten. Kurschat folgt hier der aussprache und schreibt die tenuis; z. b. *dēkti* brennen, fut. *dēksiu*: präs. *dēgā*; *vēszi* fahren: präs. *vēžā*; *dirpti* arbeiten, fut. *dirpsiu*: präs. *dirbu*; *djkti* keimen, präs. *djktu*: prät. *djgau*; *lāszi* brechen intr., präs. *lāszu*: prät. *lāzau*; *pra-gilpti* sich erholen, präs. *pra-gilpstū*: prät. *pra-gilbaū*. Ich folge hier mit Schleicher und andern der etymologischen schreibung: *dēgti*, *dēgsiu* usw.

2. Tenuis vor folgender media wird zur media. Es kommen hier vor allen dingen die partizipia auf *-damas* und die sog. imperfekta auf *-davau* in betracht und hier wird in der schrift die tenuis festgehalten, z. h. *sūkdamas* drehend, *nēszdamas* tragend, *kāsdamas* grabend, *līpdamas* steigend. Kurschat § 129 a lehrt, dass in diesen fällen die tenuis auch wirklich gesprochen werde, widerspricht sich aber § 132, wo er zugibt, dass in zusammensetzungen wie *at-drēkis* tauwetter der schlusskonsonant des ersten gliedes abgeworfen, d. h. also dem folgenden konsonanten assimiliert wird.

3. Ferner wird *szc* in der aussprache zu *szcz*, auch beim zusammentreffen zweier wörter (LB. 10, 290), z. b. *pšczas* (gespr. *pšzczes*) zu fuss gehend; *bās czā* (gespr. *bāsz-czē*) wird hier sein.

4. Die lautfolge *zd* wird zu *zd*, d. h. der linguale zischlaut wird durch assimilation an den folgenden dental zum dentalen zischlaut; z. b. *gramzdgti* versenken iter. zu *gremzu* N.

(= hochlit. **gremzdu*) aus **gremzdu* (präsenssuffix *-da*): abulg. *gręznęti*; *lazda* stock, stocken neben *laža* büchse, büchsenhaft; abulg. *loza*; *lizdas* nest: pr. V. *līstis* „leeger“, *lasto* „betto“, K. *la-sinna* er legte. Nach vorübergehendem *g* bleibt jedoch *zd* erhalten, z. b. *kregždē* schwalbe, *žvaigždē* stern.

B. Völlige assimilation. Da doppelkonsonanten nicht geschrieben werden, kann man auch sagen: der erste laut schwindet.

1. Dentale schwinden vor *s*: *ds*, *ts* wird zu *s*, z. b. *vėsiu* ich werde führen aus **vedsiu*: präs. *vedū*; *mėsiu* ich werde werfen aus **metsiu*: präs. *metū*; *gaŕsas* schall aus **gardsas*: *girdėti* hören; *szečėd* licht aus **szvėlsa*: *szvėtėti* leuchten; *naŕsas* zorn aus **nartsas*: pr. *nertien* (akk. sg.) zorn; *smasas* fett aus **smardsas*: *smirdėti* stinken. Eben so wird *ss* zu *s*, z. b. fut. *lėsiu* werde picken aus **lessiu*: *lėsti* picken. Hierher gehören auch die fälle, in denen Schleicher (gramm. 70, komp. 310) den übergang von *d*, *t* in *s* vor *l* und *m* annahm, denn wir haben es hier mit *sl*, *sm* als anlaut des suffixes zu tun (Joh. Schmidt, beitr. VII, 243 f.), z. b. *krislas* brocken aus **kritslas*: *kratyti* schütteln; *paslė* blase aus **patslė*: *puta* blase; *gėsmė* lied aus **gėdsme*: *gėdėti* singen; *verasmė* quelle aus **verdasmė*: lett. *verdit*.

2. In zusammensetzungen schwindet schliessender zischlaut des ersten gliedes in der aussprache vor anlautendem zischlaut des zweiten gliedes, die schrift folgt aber der aussprache nicht. Es kommen folgende fälle vor:

s vor *sz*, *ž*, z. b. *pūs-szilkin* (gespr. *pūszilkin*) halbseiden; *pūszalinas* (gespr. *pūžalinas*) halbroh. Diese assimilation findet sich auch bei zwei aufeinander folgenden wörtern (LB. 9, 294), z. b. *bėrus žirgus szėriau* (gespr. *bėru-žirgu-szėriau*) ich fütterte braune rosse;

sz vor *s*, *ž*, z. b. *isz-si-gęsti* (gespr. *isigęsti*) erschrecken intr.; *isz-žėngti* (gespr. *įžėngti*) herausschreiten;

ž vor *s*, *sz*, z. b. *už-atėti* (gespr. *uatėti*) in schutz nehmen; *už-szdlti* (gespr. *uazdlti*) zufrieren.

3. Gelegentlich findet assimilation eines zischlautes an einen andern auch über einen dazwischen stehenden vokal statt, so in *szeszuras* schwiegervater (eben so in aind. *grędęura-s*): got. *swaihra*; *szęszlaras* neben *ęszlaras* (pl. tant.) kehricht.

4. *d* (= idg. *d*, *dh*) schwindet vor *m*, z. b. *dūmi* gehe Wiedemann, handbuch der litauischen sprache. 3

aus **dādmī*, wie *dāsti* gilt zeigt; *dēmi* oder *dēmi* stelle, lege aus **dēdmī* (**dēdmī*): *dēsti* stellt, legt; *ēmi* fresse aus *ēdmī*, das auch daneben vorkommt: *ēsti* friest.

5. In konsonantengruppen schwinden *t* und *d* vor *v*, z. b. *naktvynē* neben *naktvynē* nachtherberge; *naktvōti* neben *naktvōti* nächtigen; *smārvē* gestank: *smārvōti* stinken. Vielleicht schwindet auch sonst inlautendes *d* vor *v*, wie man aus *dāvas* wir beide geben schliessen dürfte, wenn dies nicht auch eine analogiebildung nach *dāmi* sein könnte. Ferner ist ein dental geschwunden in *asmas* aus **asztmas* der achte, *ankaklē* aus **ankaklē* (*ant kaklo*) beschwerde, anfechtung und in *dakrā* tochter aus **daktra* vom stamm *dukter*.

Anm. 1. Das *t* in *naktvynē*, *naktvōti* ist wol aus *naktis* nacht, das ja auch dem sprachgefühl nach damit eng zusammenhängt, herübergenommen. In *ēdvas* locker, geräumig beruht das verbleiben des *d* wol darauf, dass *ēdvas* eine junge bildung für älteres **ardus* ist (vgl. *lešgras* leicht: griech. *ε-λαγός*) und die lautfolge *rdv* erst nach wirkung des hier besprochenen lautgesetzes entstanden ist (vgl. auch Leskien, nomina 344).

6. Mehrfach ist ein guttural in konsonantengruppen geschwunden (Fortunatov, Bezz. beitr. III, 56), z. b. *smiltis* sand neben *smulkmē* kleinigkeit, lett. *smalks* fein, dünn; *zaltis* schlange neben dem gleichbedeutenden *zalktis* (Geitler 122), lett. *zalkis*; *iltis* rüssel, hanzahn neben den gleichbedeutenden lett. *ilks*, *ilksē*; *pravirszkyti* zu weinen anfangen (aus **pravirkszkyti*, Bezzenberger 82 anm.); *balnas* sattel neben dem gleichbedeutenden pr. *balgnan*.

Anm. 2. Die beiden übrigen von Fortunatov angeführten beispiele sind zweifelhaft; *drūtas* fest ist = ahd. *trūt* lieb (Osthoff, MU. IV, 92) und *lytē*, *lētē* form, gestalt gehört mit *lēmū* leibeswuchs, statur (Leskien, nomina 546) zu lat. *linea*.

7. Die lautgruppen idg. *sx*, *sax* und *xs* (aus *x*, *γ* oder *γh* + *s*) werden zu *sz*, z. b. *szōkti* hüpfen, springen, tanzen; abulg. *skakati*, air. *der-scaigim*, aisl. *skaga*; *szduti* schiessen: got. *skewjan*; *sziaurys* nordwind: got. *skara*, lat. *caurus*; *szāšnas* trefflich, gut: got. *skauns*; *āszta* es tagt für älteres **auza* mit *auz-* aus idg. **ausx-*, 3. sg. **ausxeti*; vgl. aind. *ucchdti* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 332; Osthoff, perf. 493, 630); *taszgti* zimmern: aind. *tdkahan-*, av. *tašan-*; *denzinē* rechte hand: aind. *ddkshin-*; fut. *nēszin* werde tragen aus **nēszin* = idg. **nexsjo* zu inf. *nēszti*; fut. *vēszin* werde fahren aus **vēszin* = idg. **vexsjo* zu inf. *vēzti*.

8. Hierher gehört auch der Übergang von dental + *t*, *d* in *st*. bez. *zd*, die zunächst auf *tst*, bez. *dzd* zurückgehn; rein äusserlich vom litauischen aus betrachtet, lässt sich dies lautgesetz so fassen: dentale gehn vor *t* in *s*, vor *d* in *z* über, z. h. präs. *metà* werfe: inf. *meiti*, part. praes. act. II *mėdamas* (gespr. *mėzdamas*), imperf. *mėdarau* (gespr. *mėzdarau*); präs. *redū* führe: inf. *rėsti*, part. praes. act. II *rėdamas* (gespr. *rėzdamas*), imperf. *rėdarau* (gespr. *rėzdarau*), kausat. *rėdinti* (gespr. *rėzdinti*); *rėidas* antlitz (idg. w. *veid* sehen): imperf. alit. *reizdū* sich (aind. *viddhi*, griech. *ῥῆδῃ* mit andern wurzelvokal) aus idg. **reiddhi*, **reid-dhi*; aus diesem alten imperativ ist dann im litauischen *zd* statt *d* in alle zugehörigen verbalformen und auch in nominalbildungen gedrungen (Brugmann, grdr. I, 402 anm. 1). Eben so werden vor der endung *-czau* der 1. sg. opt. *t*, *d* zu *s*, z. h. *mėczau*, *rėczau*.

Anm. 3. Denselben wandel von *t*, *d* in *s* haben wir auch vor dem *k* des imperativa, z. h. 2. sg. *mėsk*, *rėsk*; das sind aber keine lautgesetzlichen formen (§ 176, 3).

9. Einem folgenden zischlaut (*s*, *sz*, *ž*) sowie einem folgenden *r*, *l* assimiliert sich vor einem zischlaut und vor *r*, *l* schwindet) *n*, wobei der dem *n* vorhergehende vokal durch ersatzdehnung lang wird; dialektisch hat sich das *n* zum teil noch erhalten, eben so findet es sich auch noch in altlitauischen texten, z. h. *žąsis*: dial. *žanusis*, pr. *sanay* ganz (ahd. *ganz*); *pjśiu* werde flechten zum inf. *pinti*; nom. sg. masc. des part. perf. act. auf *-qs* (z. h. *sūkqs* gedreht habend): alit. *padarens* getan habend (aind. akk. sg. masc. *-rañs-am*); *młēti* harnen: lat. *mingere*; *gręžti* drehen, wenden: aisl. *kringr*. Das *n* schwindet vor *s* auch dann, wenn zwischen *n* und *s* ein dental geschwunden ist, z. b. nom. sg. masc. des part. praes. act. auf *-qs* (*sukqs* drehend) aus nrlit. **ants*; *gąstū* erschrecke intr. aus **gandstn*: prät. *gandañ*; *lęsti* kriechen aus **lind'ti*: präs. *lendū*. Vor *r*, *l* ist *n* geschwunden in präsentia wie *szalū* werde kalt (*szulū* Sz; vgl. Leskien, nomina 245 anm.); daher besser mit Kurechat § 403 f. *szqlū* zu schreiben); *kylū* erhebe mich, *yrū* werde locker. In *tėvas* dünn: lat. *tenuis* und *klėras* ahorn: russ. *klen* scheint *n* auch vor *r* geschwunden zu sein.

Anm. 4. Verba mit wurzelauslautendem *n* und abgel. verba auf *-enu*, *-inu* verlieren *n* häufig auch vor dem *t* des infinitiva, *u-* *pīnu*, part. perf. pass. und dem *k* des imperativa, z. h. *pīnū* flechte:

fut. *pšiu*, inf. *pinti* und *pšti*; *mokina* lehre: fut. *mokšiu*, inf. *mokinti* und *mokšti*, part. perf. pass. *mokintas* und *mokštas*: *gabėnė* bringe: fut. *gabėsiu*, imper. *gabėnt* und *gabėt*. Diese erscheinung beruht auf analogie der futurformen, wie die umgekehrte erscheinung, dass dialektisch im futurum *n* vor *s* bleibt, auf analogie des infinitiva, supinums usw. beruht (LB. 286).

Anm. 5. Der labiale nasal *m* bleibt vor *s*, *sz*, *z*, *ž* stets erhalten, z. b. *lamed* finsternis, *kšmasi* stopfen, part. *grimsdėn* sank hin, *dėmtas* lebensseil. Anders Zubaty (archiv XV, 498 anm. 1; IF. III, anz. 157 anm.).

Anm. 6. Die von Joh. Schmidt (vok. I, 176, ztschr. XXVI, 378 f.) angeführten beispiele für lit. *au* aus urlit. *an* sind sämtlich zweifelhaft; teils sind die betreffenden wörter etymologisch anders zu beurteilen, teils kann *au* sekundärer ablaut zu *u* (§ 84) sein. Eben so zweifelhaft sind die von Joh. Schmidt (vok. I, 70 ff., II, 498 f.) beigebrachten beispiele für den übergang von urlit. *an* in *ē*, *ai*, *ei*.

10. Assimilation des folgenden lauts an den vorhergehenden lässt sich nur dialektisch nachweisen: einem hochlit. *zd* steht in einigen dialekten *z* gegenüber, z. b. *barzdā*: hochlit. *barzdā* bart, *reizėti*: hochlit. *reizdėti* sehen.

§ 66. Dissimilation.

Im litauischen und lettischen geht urlit. *tl* in *kl*, urlit. *dl* in *gl* über; im preussischen bleibt in beiden fällen der dental erhalten (Burda, beitr. VI, 245; Bugge, ztschr. XX, 125, 130), z. b. *zėnklas* zeichen: pr. *eb-sentliuns* bezeichnet habend; *ėglė* tanne: pr. *addle* tanne (poln. *jodla*); lett. *seglī* (pl. tant.) satel: got. *sittls*. Auch in fremdwörtern kommt diese dissimilation vor, z. b. *turklėlis* (auch *kurklėlis* turteltaube), aber bei Bretken noch *turtelėlis*; *pikliavėti* mehl beuteln aus poln. *pytlować*. Dialektisch geht *t* auch vor *m* und *n* in *k* über (LB. 291), z. b. *rykmetys* neben *rytmetys* der frühe morgen, *tiknagas* neben *titnagas* feuerstein.

Bisweilen gehn auch labiale vor *m*, *n*, *l* in gutturale über, z. b. *sėkmas* der siebente: pr. *sepmas* neben *septmas*; *dėgnas* boden aus **dubnas* (ahulg. *dano* aus **dsbrno*); *klėbėnas* pfarrer, entlehnt aus poln. *pleban*; *dėgnas* neben *hėbnas* trommel, entlehnt aus russ. *buben* (gen. *bubna*).

Anm. 1. In *skaitliūs* zahl, *puitiūs* aufgeblasen u. a. ist *tl* nicht in *kl* übergegangen, weil hier der etymologische zusammenhang mit *skaitėti* zählen, lesen, bez. *putė* blase dem sprachbewusstsein deutlich geblieben ist und dadurch *tl* sich dem lautgesetzmässigen übergang in *kl* entzogen hat.

Anm. 2. In *sékmas* hält Brugmann (grdr. I, 268) auch die entstehung aus **setmas* für möglich; doch liegt die annahme näher, dass in urlit. **septmas* zunächst der dental geschwunden ist (§ 65, B 5), wie ja auch in pr. *sepmas*.

§ 67. Zusatz von konsonanten.

1. Vor anlautendes *š* = idg. *oi* ist *o* getreten in *rēnas* eins: abulg. *ins*, got. *ains*; eben so in *vairas* grosses ruder vor das auf sekundärem ablaut (zu *i* in *irti* rudern: griech. *ἰρῶον*) beruhende *ai*. In *jěszkóti* suchen, entlehnt aus ahd. *elacōn*; ist *j* vorgetreten, das dialektisch auch sonst vor anlautende vokale tritt, z. b. *jip* und: *ip*, *jō* und, aber: *ō*.

2. Konsonanteneinschub findet sich in folgenden fällen:

a) Zwischen *s* und *r*, *sz* und *r* entwickelt sich dialektisch ein *t*, z. b. *strašmé* strom: hochlit. *straumė*; im hochlitauischen findet sich ein solch eingeschobenes *t* nur in *asztrās* (bei Dowkont *aszrun*) scharf: griech. *ἄστρος*; nach J. Lenmann (et. wl. d. sanskritspr. 25) unter *ācṛi*) beruht der einschub des *t* auf slavischem einfluss. Entsprechend entwickelt sich zwischen *n* und *r* (diese lautfolge kommt nur in zusammensetzungen und fremdwörtern vor) ein *d*, z. b. *pelenđrāsė* neben *pelenrāsė* aschenbrüdel; *gendrōlius* general, entlehnt aus dem deutschen. Hierher gehören auch *deriñtas* der neunte für **dvintās* aus **ndrintās*, urlit. **nrintas* und *debenis* wolke für **dbenis* aus **ndbenis*, urlit. **nbenis* (§ 54, anm. 1).

b) Mehrfach findet sich vor *s* und *sz* ein unursprüngliches *k* (Joh. Schmidt, verwandtschaftsverh. 8), z. b. *duksas* gold: pr. *ausin*, lat. *aurum* (aus **ausom*); *añksztas* (*sz* vor *t* aus *ž*): abulg. *qzskz*; *duksztas* hoch: abulg. *vysokz*.

c) Im suffix *-iszka-* gegenüber griech. *-ixo-* ist augenscheinlich der zischlaut unursprünglich, eben so wie im entsprechenden abulg. *-sko-*, germ. *-iska-*.

d) Tönender zischlaut ist eingeschoben in *barzdā* hart: abulg. *brada*, ahd. *hart*. Über *z* in *reizdėti* sehen s. § 65, B 8.

e) Sehr häufig tritt ein unursprüngliches *j* auf (Joh. Schmidt, beitr. VI, 129 ff.), z. b. *džduti* trocknen trans.: griech. **dāf-jw*, *δαλw*; *sriubā* suppe: *srebtī* schlürfen; *žiarėti* sehen: abulg. *zvrėti*; *kiañszė* schädel, *kiañszis* ei: aisl. *hauss*.

§ 68. Konsonantenumstellung.

1. Regelmässig tritt umstellung eines wurzelschliessen-

den *sk*, *szk*, *zg* vor folgendem *s* und *t* ein, z. b. *dreskiu* zerreiße: fut. *drėksiū* (für **drėks-siū*), inf. *drėkoti*; *rėisziū* offenbare: fut. *rėiksiū* (für **rėiksz-siū*), inf. *rėikszti*; *mezgū* stricke: fut. *mėgsiū* (für **mėgz-siū*), inf. *mėgati*.

2. Ohne feste regel tritt umstellung ein bei der lautfolge vok. + *r*, *l* + kons., wobei ein kurzer vokal teils kurz bleibt, teils gedehnt wird, und zwar *e* zu *é*, *a* zu *o*, *i* zu *y* und *u* zu *u*; oft findet sich innerhalb einer und derselben sippe teils gedehnter, teils kurzer vokal, z. b. *trėti* läufisch sein (vom der hündin) neben *trisėti* zittern, beide zur idg. w. *ters* (lat. *terrere*) gehörend; *erėti* schlürfen neben dem gleichbedeutenden *sėrti* zur idg. w. *serbh* (lat. *sorbere*). Keine dehnung ist z. b. eingetreten in *drebėti* zittern: pr. *dirblinman* das zittern; *su-grėti* uneben werden: *gėrbana* locke; *traszėti* prasseln neben *tarszėti* klappern; *klėpti* stolpern: pr. *po-quelbton* knien; *spragėti* prasseln: griech. *σπαργειν*, aind. *sphārjati*. Dehnung haben wir z. b. in *sprėgti* sprlessen, knospen: lett. *spīrgt* frisch werden, erstarken; *krėsnis* ofen: *kėrti* heizen; *su-krėszes* ganz alt: *kėrzi* alt sein, alt werden. Weitere beispiele JSV. II, 488 ff.).

Anm. 1. Wo durch metathesis *re*, *rei* (beispiele für *re*, *lei* scheinen zu fehlen) aus *er* hervorgegangen zu sein scheint (JSV. II, 490 f.), liegt nicht metathesis vor, sondern sekundärer ablaut (§ 34).

Anm. 2. In fremdwörtern kommen vielfach die wunderlichsten umstellungen von konsonanten vor, z. b. *Ballramėjus* aus *Bartholomėus*, *balaėdis* taube aus abulg. *lebeds*. Zweifelhafte aber ist die zusammengehörigkeit von *kėpti* backen mit abulg. *peėti*, griech. *πέποι* (verf., lit. prāt. 192 anm.) und von *smėginės* (pl. tant.) gehirn mit abulg. *mozg*.

§ 69. Auslautsgesetze (vergl. verf., ztschr. XXXII, 109 ff.).

1. Von ursprünglich auslautenden konsonanten bleibt nur *n*; alle andern fallen ab, doch hat sich idg. *-m* dialektisch in so fern noch erhalten, als es sich mit dem vorhergehenden vokal zum nasalvokal verbindet; im preussischen und altlitauischen hat es sich als *-n* erhalten, im heutigen schriftlitauischen nur da, wo es durch alte zusammenrückung inlautend geworden ist, z. b. *szinėdėn* heute. Im preussischen ist idg. *-m* überall als *-n* erhalten, z. b. akk. sg. *gennan* frau aus idg. *-am*. Dentale sind auch im preussischen abgefallen, z. b. neutr. *sta* dies: aind. *tdt*, lat. *is-tud*; aus dem litauischen ist anzuführen:

3. sg. *ēza* fährt: aind. *edhat*; gen. (abl.) sg. der o-stämme *tako* des pfades aus idg. *-ot*.

2. Für die vokale auslautender silben gilt im allgemeinen die regel, dass sie erhalten bleiben; im besondern ist zu bemerken:

A. Kurze vokale.

a) Kurze vokale im absoluten auslaut bleiben erhalten:

idg. *-e*, z. b. im vok. sg. der o-stämme *takē* (griech. *λίκε*, aind. *ṛka*);

idg. *-a*, vok. sg. der a-stämme *mergā* (griech. *ρίμα*, aind. *dm̐ba*);

idg. *-i*, z. b. suff. der 1. sg. *-mi*, z. b. *dūmi* gebe (griech. *δίδωμι*); suff. der 3. sg. *-ti*, z. b. *ēti* ist (griech. *ἐστὶ*); suff. des instr. sg. *-mi*, z. b. *sānumi* (aind. *sānemi*);

idg. *-u*, neutr. der adjektivischen u-stämme *grazā* (aind. *tand*).

b) Kurze vokale vor auslautendem einfachem konsonanten bleiben erhalten, nur *e* schwindet vor *-s* stets; mit einem auslautenden nasal verschmolz ein kurzer vokal zum nasalvokal, doch sind jetzt im hochlitauischen die nasalvokale zu reinen (nicht nasalirten) vokalen geworden, nur dialektisch haben sich die nasalvokale noch erhalten. Es lassen sich im einzelnen folgende fälle anführen:

idg. *-es* wird *-s*, z. b. gen. sg. der konsonantischen stämme *akmens*, *dukteris*: abulg. *kamene*, *dūtere*, lat. *hominis*, *matris*; nom. pl. der konsonantischen stämme *akmens*, *dukters* (griech. *ἄνθρωποι*, *θυγατέρες*);

idg. *-os* wird *-as*, z. b. nom. sg. der o-stämme *takas* (griech. *λέκος*);

idg. *-is* bleibt *-is*, nom. sg. der i-stämme *aris* (griech. *ἄρις*);

idg. *-us* bleibt *-us*, nom. sg. der u-stämme *sānas* (aind. *sānā-s*);

idg. *-en* wird *-e*, postposition *-e* = idg. **ēn* im lok. sg. und pl., z. b. lok. sg. der a-stämme *rañkoje* (umbr. *manuren*, abulg. *kamene*);

idg. *-om* wird *a*, akk. sg. der o-stämme *takq* (griech. *λίκον*, aind. *ṛkam*);

idg. *-im* wird *i*, akk. sg. der *i*-stämme *avī* (aind. *avim*, griech. *ἄφι*);

idg. *-um* wird *u*, akk. sg. der *u*-stämme *śū* (aind. *śam*, griech. *πῆχυν*);

idg. *-em* wird *i*, akk. sg. der konsonantischen stämme *akmenī*, *dakterī* (aind. *dāmanam*, griech. *ἀμωνα*);

idg. *-od* wird *-a*, nom.-akk. sg. neutr. der pronomina, pr. *sta* (aind. *īdī*, lat. *is-tud*); eben so ist ein dental, *t*, abgefallen in der 3. sg. *vēta* (aind. *vdhat*).

c) Kurze vokale vor auslautender mehrfacher konsonanz:

α) vor *-ns*: idg. *-ons* wird über *-ūs* zu *-us*, akk. pl. der *o*-stämme *takūs*, *gerūs*, best. *gerūs-ius* (got. *wulfans*); idg. *-ins* wird über *-ys* zu *-is*, akk. pl. der *i*-stämme *avis*, lok. pl. *avysē* (got. *gastins*); idg. *-uns* wird *-us*, akk. pl. der *u*-stämme *sūnus* (got. *sununs*);

β) vor *-nt*: idg. *-ont* wird *-q*, nom. pl. masc. (= nom.-akk. sg. neutr.) des part. praes. act. *vezq* (griech. *-ov* aus *-ort*);

γ) vor *-nts*: idg. *-onts* wird *-qs*, nom. sg. masc. des part. praes. act. *vezqs* (lat. *vehens*, got. *wigands*).

B. Lange vokale und diphthonge.

Für lange vokale und diphthonge gemeinsam gilt die regel: in geschleiften silben bleiben lange vokale lang, diphthonge diphthongisch, in gestossenen silben werden lange vokale verkürzt, *i*-diphthonge zu *i*, *u*-diphthonge (es kommt nur *ū* in betracht) zu *u*; dabei ist es einerlei, ob die betreffenden vokale den ton tragen oder nicht. Wo durch verwachsen mit andern wörtern (so bei der zusammengesetzten adjektivflexion und beim verbum reflexivum) die ursprünglich auslautende silbe inlautend wird, bleiben die langen vokale und diphthonge erhalten (Leskien, archiv V, 188 ff.). Diese regel gilt auch für solche lange vokale und diphthonge, die erst im sonderleben des litauischen durch ersatzdehnung aus ursprünglich kurzen vokalen entstanden sind; so in den oben unter A. c, α angeführten fällen.

a) Lange vokale und diphthonge im absoluten auslaut:

in geschleifter silbe

idg. -i wird -i, nom. sg. der
e-stämme *moti*, duktī
(abulg. *mati*, aind. *matā*);

idg. -s wird -i, nom. sg. der
n-stämme *akus* (aind. *āgus*,
lat. *homo*); nom. sg. *asus*
(aind. *asus*, lat. *corer*);

idg. -a wird

vorlit. -i wird

vorlit. -a wird

idg. -ei wird

idg. -oi wird

idg. -ai wird

idg. -oi wird

idg. -ai wird -ai, dat. sg. der
a-stämme *rañkai* (griech.
ῥάγκα, aind. *sāṇyāi*);

in gestossener silbe

-a, lok. sg. der i-stämme *szalē*
(aind. *agnā*, abulg. *ogni*);
suff. der 1. pl. -me, refl. -mē-s,
z. b. *vāzme*, *vāzēmē-s* (got.
-ma im opt., z. b. *nīmāi-*
ma);

-a, instr. sg. der o-stämme *takā*,
gerā, best. *gerā-ji* (aind. *ved.*
yajād, lat. *modo*); 1. sg.
praca. *sukā*, refl. *sukā-s*
(griech. *τέρας*);

-a, nom. sg. der a-stämme *mer-*
ga, *gerā*, best. *gerā-ji* (abulg.
raha, aind. *sānā*, griech.
ῥαῖα);

-i, nom. sg. der movierten femi-
nina, z. b. der adjekt. u-
stämme *andī*, best. *ygi* (sel-
ten: aind. *tānī*), n.-a.-v.
dual. der i-stämme *ari* (aind.
āri);

-u, n.-a.-v. dual. der u-stämme
sinnu (abulg. *syny*, aind. *sā-*
nā);

-i, 2. sg. praca. *sukī*, refl. *su-*
kē-s (griech. **γεγα + s = γε-*
γεις, abulg. *berēi*);

-i, z. b. nom. pl. masc. der ad-
jektivischen o-stämme *geri*,
best. *gerā-ji* (griech. *ῥάλοι*);

-i, z. b. n.-a.-v. dual. der a-
stämme *rañkī*, *geri*, best. *ge-*
rā-ji (aind. *sānā*);

-ai, dat. sg. der o-stämme *tā-*
kui (griech. *ῥάκος*, av. *vahr-*
kai);

idg. -on wird -an, vok. sg. der
n-stämme *sanaa* (abulg.
synu, got. *sunau*);

idg. -on wird -ā, lok. sg. der n, n.-a.-v. dual. der
n-stämme dial. *sand* (*d* = *takā* (aind. *ṛfke*
hochlit. *ā*; got. *sunau*).

h) Lange vokale und diphthonge
lautendem einfachem konsonanten:

in geschleifter silbe

in gestossener

idg. -as wird -os, z. b. gen. sg.
der a-stämme *merōs* (griech.
μῆρος);

idg. -ois wird -ēs, z. b. gen. sg.
der i-stämme *arēs* (got. *an-*
stais);

idg. -ois wird -ais, instr. pl. der
o-stämme *takais* (aind. *ṛf-*
kais, alat. *deiros*);

idg. -ous wird -aus, gen. sg.
der u-stämme *sanaus* (got.
sunaua);

idg. -on, -om wird a, dial. a,
nom. sg. der n-stämme dial.
akmā (griech. *ἀκμων*); gen.
pl. der o-stämme *takā* (griech.
τέκων, lat. *deum*);

idg. -an, -am wird

-a (-a), instr. sg. der
rankā, *gerā*, b.
(aind. ved. *man*
sg. der a-stämme
ra, best. *gera-j-*
nām, griech. *χρί*

idg. -ot wird -o, gen. (abl.) der
o-stämme *tako* (alat. *deivod*).

c) Langer vokal vor auslautender m
konsonanz:

urlit. -ans wird über -ans (§ 61) und -as (§ 62
in gestossener silbe zu -as, akk. pl. der a-stämme *rai*
best. *gerās-ias* (griech. kret. *τέρας*).

Anm. 1. Die einsilbigen wörter (pronomina) bewahren langen vokal und diphthong in der regel auch da, wo die mehrsilbigen wörter infolge des gestossenen tons verkürzung, bez. monophthongisierung eintreten lassen, haben dann aber geschleiften ton, z. b. intr. sg. der o-stämme *tā* gegenüber *takā*, *gerā*, best. *gerā-jū*; nom. pl. masc. *tē* gegenüber *geri*, best. *gerē-jī*.

Anm. 2. Da im heutigen hochlitauischen nasale in auslautender silbe in der regel ohne hinterlassung einer spur schwinden (z. b. der akk. sg. *lėpą* aus idg. *-dm* ist lautlich mit dem nom. sg. *lėpa* = idg. *-ā* zusammengefallen), sei hier erwähnt, dass bei schwund eines nasals in auslautender silbe dialektisch oft und im lettischen stets urlit. *a*, *ā* als *u*, urlit. *e*, *ē* als *i* erscheint, z. b. hochlit. akk. sg. *lėpą*, *lėlę*; dial. *lėpu*, bez. *loli*, lett. *lėpu*, bez. *zali*.

§ 70. Weitere veränderungen im wortauslaut.

Bei den nach wirkung der in § 69 dargelegten auslautsgesetze entstandenen wortformen treten in der gewöhnlichen sprache noch weitere verkürzungen ein, indem die in den auslaut getretenen vokale *e*, *a*, *i* schwinden, z. b. 2. pl. praes. *vėžat* neben *vėžate*; 3. praes. *vėž* neben *vėža*; inf. *vėžti* neben *vėžti*; auch vor auslautendem *s* können *a* und *i* schwinden (*e* schwindet nach § 69, A, b schon in der älteren zeit stets). z. b. nom. sg. *vilkas* neben *vilkas*, instr. pl. *rankoms* neben *rankomis*, *noras* neben *noris* wenigstens: *u* bleibt in der regel erhalten, z. b. nom.-akk. sg. neutr. *saldū*, akk. pl. der o-stämme *takūs*, geschwunden aber ist es im suffix des dat. pl. *-ms*, alit. *-mus* (hier ist *u* aus urlit. *an* entstanden wie pr. *-mans* zeigt). Auch nasalirt gewesene vokale schwinden gelegentlich, namentlich in adverbialen verbindungen, z. b. *vėnq kart* für *vėnq kartq* einmal; *vėnq sęk* für *vėnq sękį* einmal. Diphthonge sind geschwunden im dat. sg. der personalpronomina und in mehreren adverbia, z. b. *mdn* für *mdnei* mir, *tdr* für *tdrei* dir, *sdr* für *sdrēi* sich; *vėik* neben *vėikiai* bald; superlativadverbia auf *-idus* neben *-idusiai*, z. b. *geridus* neben *geridusiai* am besten: *dėl* neben *dėliai* wegen: stets schwindet in der heutigen sprache *-ui* in dat. sg. masc. der pronomina und adjektiva, z. b. *tām*, *gerām*, ja, hier und im dat. sg. des personalpronomens der 1. person kann sogar noch der nasal schwinden, z. b. *mą*, *tą*, *gerą* (best. *gerą-jam*). Kommt nach abfall eines vokals *j* in den auslaut zu stehn, so schwindet es stets, z. b. lok. sg. *ranko* aus *rankoj* neben *rankoje*. Beispiele für abfall sonstiger konsonanten sind

dd neben *ddr* noch, *nór* und daraus weiter *nó* wenigstens, etwa aus dem oben genannten *nórs*, *nóris*; komparativadverbia auf *-iax* neben *-iaus*, z. h. *geriax* neben *geriaús* besser (hier liegt wol kein rein lautlich zu erklärender abfall des *-s* vor, sondern eher analogiebildungen nach *tájas* neben *tájaa*s sogleich und andern adverbia mit angefügtem *jau*, *jaua*). Ob die genitive *mané*, *tavé*, *savé*, wie Schleicher (gramm. 79) annimmt, wirklich *-s* verloren hat, ist zweifelhaft.

Formenlehre.

I. Deklination.

Vgl. Leskien, Die Declination im Slavisch-Litauischen und Germanischen. Leipzig 1876; Brückner, Zur Lehre von den sprachlichen Neubildungen im Litauischen (Archiv III, 238 ff., IV, 1 ff.).

§ 71. Allgemeine bemerkungen.

Das litauische unterscheidet gleich den übrigen idg-sprachen eine nominale und eine pronominale deklination. Ersterer folgen die substantiva, letzterer die pronomina, adjektiva und partizipia (bis auf wenige reste nominaler flexion). Die zahl der genera ist im litauischen auf zwei, maskulinum und femininum, beschränkt; das neutrum findet sich nur noch beim pronomen, im preussischen aber auch noch beim nomen. Numeri gibt es im litauischen drei: singular, dual und plural, kasus sieben, nominativ, akkusativ, vokativ, lokativ, dativ, instrumental, genitiv; im plural sind nominativ und vokativ schon in idg. zeit in eine form zusammengefallen. Der dual hat von alters her nur drei kasusformen: eine für nominativ, akkusativ, vokativ, eine für dativ, instrumental, eine für genitiv, lokativ; im litauischen ist letztere verloren und wird ersetzt durch den genitiv pluralis, dialektisch auch durch eine form auf *-ms* (Geitler 55 f.; Kurschat §§ 912, 912a, 1044); die beiden andern formen sind hingegen erhalten.

A. Nominale deklination.

§ 72. Nominalstämme.

Das litauische unterscheidet folgende nominalstämme:

1. *a*-stämme (*a*-, *ja*-, *ija*-stämme),
2. *i*-stämme,
3. *u*-stämme,
4. *o*-stämme (*o*-, *jo*-, *ijo*-stämme),
5. konsonantische stämme.

§ 73. Betonung der substantiva (vgl. Masing, die Hauptformen des serbisch-chorwatischen Accents. St.-Petersburg 1876, s. 7 ff.).

Der ton der litauischen nomina ist entweder unbeweglich oder beweglich, im letzteren fall findet der wechsel aber nur zwischen zwei silben statt, von denen die eine immer die endsilbe sein muss. Für die betonung der nomina lässt sich im allgemeinen folgendes feststellen:

1. Gewisse kasus haben den ton nie auf der endsilbe; dahin gehören der dat. und akk. sg. aller nominalstämme; dazu kommen noch bei den verschiedenen nominalstämmen verschiedene andre kasus.

2. Andre kasus können den ton auf der endsilbe haben oder nicht, und zwar zerfallen diese in zwei gruppen:

a) die gruppe des akk. pl., zu der ausser dem akk. pl. bei allen nominalstämmen der nom.-akk.-vok. dual. gehört:

b) die gruppe des dat. pl., zu der ausser dem dat. pl. bei allen nominalstämmen der lok., instr., gen. pl. und der dat.-instr. dual. gehören.

Demgemäss lassen sich vier betonungsschemata unterscheiden:

α) der ton liegt sowol im akk. pl. als auch im dat. pl. auf der endsilbe (schema 1);

β) der ton liegt nur im akk. pl. auf der endsilbe (schema 2);

γ) der ton liegt nur im dat. pl. auf der endsilbe (schema 3);

δ) der ton liegt weder im akk. pl. noch im dat. pl. auf der endsilbe, d. h. die hierher gehörigen wörter haben, da die kasus der gruppe 1 nie den ton auf der endsilbe tragen, unveränderlichen ton (schema 4).

Anm. Unter akk. pl. und dat. pl. sind hier auch die zu jedem dieser kasus gehörenden kasus mitteinbegriffen.

3. Bei allen zweisilbigen nomina ist, sobald der ton im a. pl. auf der endung ruht (schema 1 und 2), die stamm-silbe geschleift, sobald aber der ton im a. pl. nicht auf der endung ruht (schema 3 und 4), die stamm-silbe gestossen. Daraus folgt die regel: zweisilbige nomina mit geschleifter stamm-silbe

folgen stets dem schema 1 oder 2, zweisilbige nomina mit gestossener stammsilbe folgen stets dem schema 3 oder 4.

Was sonst noch über die betonung der substantiva zu bemerken ist, wird bei den einzelnen nominalstämmen erwähnt werden.

1. Die *a*-stämme.

§ 74. Vorbemerkung.

Die hierher gehörenden wörter, sämtlich feminina, sind der besseren übersicht wegen zu scheiden in: a) reine *a*-stämme, d. h. solche, die vor dem *a* kein *j* oder keinen *j*-haltigen konsonanten haben; b) *ja*-stämme; c) *tja*-stämme.

a) Reine *a*-stämme.

§ 75. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *mergā* (schema 1) mädchen, *rankā* (schema 2) hand, *galvā* (schema 3) kopf, *lēpa* (schema 4) linde.

	1	2	3	4
sg. n. <i>mergā</i>	<i>rankā</i>	<i>galvā</i>	<i>lēpa</i>	
a. <i>meṛgā</i>	<i>raṅkā</i>	<i>gālta</i>	<i>lēpa</i>	
v. <i>mergā</i>	<i>rankā</i>	<i>galvā</i>	<i>lēpa</i>	
l. <i>mergojē</i>	<i>raṅkoje</i>	<i>galtoje</i>	<i>lēpoje</i>	
d. <i>meṛgai</i>	<i>raṅkai</i>	<i>gāltai</i>	<i>lēpai</i>	
i. <i>mergā</i>	<i>rankā</i>	<i>gālra</i>	<i>lēpa</i>	
g. <i>mergōs</i>	<i>raṅkos</i>	<i>galrōs</i>	<i>lēpos</i>	
pl. n. <i>meṛgos</i>	<i>raṅkos</i>	<i>gālros</i>	<i>lēpos</i>	
a. <i>mergās</i>	<i>raṅkās</i>	<i>gālras</i>	<i>lēpas</i>	
l. <i>mergošē</i>	<i>raṅkošē</i>	<i>galrošē</i>	<i>lēpošē</i>	
d. <i>mergōms</i>	<i>raṅkoms</i>	<i>galrōms</i>	<i>lēpoms</i>	
i. <i>mergomis</i>	<i>raṅkomis</i>	<i>galromis</i>	<i>lēpomis</i>	
g. <i>mergā</i>	<i>raṅkā</i>	<i>galrā</i>	<i>lēpā</i>	
dual. n.-a.-v. <i>mergi</i>	<i>ranki</i>	<i>gālri</i>	<i>lēpi</i>	
d. <i>mergōm</i>	<i>raṅkom</i>	<i>galrōm</i>	<i>lēpom</i>	
i. <i>mergōm</i>	<i>raṅkom</i>	<i>galrōm</i>	<i>lēpom</i>	

§ 76. Betonung.

Zur gruppe des dat., akk. sg. gehört hier ausser diessen beiden kasus noch der nom. pl., zur gruppe des

akk. pl. ausser diesem und dem nom.-akk.-vok. dual. noch der instr. sg., zur gruppe des dat. pl. ausser diesem, dem lok., instr., gen. pl. und dem dat.-instr. dual. noch der nom., vok., lok., gen. sg.; dabei ist aber zu bemerken, dass der nom. sg. nur dann unbetonte endsilbe hat, wenn der ton unbeweglich ist (schema 4, *lɛpa*), bei beweglichem ton aber immer betonte endsilbe hat; daher *rankà* (schema 2). Über das von Kurschat verkannte schema 3 vgl. Masling aao. 11 ff.

Für die mehrsilbigen *a*-stämme lassen sich folgende regeln aufstellen:

1. Ein wechsel des tons findet nur dann statt, wenn der ton im n. sing. auf der endung steht, und zwar

a) der ton wechselt zwischen der end- und der vorletzten silbe und richtet sich dann nach dem schema 2, z. b. *ganyklà* weide, g. sg. *gangklos*;

b) der ton wechselt zwischen der end- und der drittletzten silbe und richtet sich dann nach dem schema 3, wobei zu beachten ist, dass (gegen das schema) die stammsilbe in den weitaus meisten fällen geschleiften ton hat, z. b. *pabaiga* beendigung: i. sg. *pabaiga*: nur wenige wörter haben den zu erwartenden gestossenen ton, z. b. *dorana* gabe: i. sg. *dòvana*, *idega* schwanz: i. sg. *idega*; *sàzlavos* (pl. tant.) kehricht.

2. Ruht der ton im n. sg. nicht auf der endung, so findet kein wechsel statt, z. b. *pelèda* enle, *ràgana* hexe.

Anm. Die mehrsilbigen wörter auf *-ija* folgen dem schema 2, sind aber im nom. sg., abweichend von den zweisilbigen, barytona, z. b. *lapija* laubwerk.

§ 77. Bemerkungen zu den kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-a* ist aus urlit. *-a* gekürzt (*geràji*) und geht zurück auf idg. *-a* (vgl. abulg. *ràka*, griech. *χώρα*).

Akk. Die endung *-a* hat auslautenden nasal gehabt (*geràja*, altlit. *algan* [Bezenberger 123], ostlit. *alga* [Kurschat § 600], pr. *gennan*, lett. *rāku*) und geht auf idg. *-am* zurück (vgl. abulg. *ràka*, griech. *χώραν*).

Vok. Das auslautende *-a* kann = idg. *-a* sein (vgl. abulg.

ženo, aind. *dm̃ba*, griech. *ῥύμπα*). Es kann aber auch = idg. *-a* sein, hier also der vokativisch gebrauchte nominativ vorliegen, wie bei den *ija*-stämmen (§ 83). Die formen wie *mó-tyñ* mutter sind wol als echte vokative aufzufassen (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 382 anm.).

Anm. Über die vokative wie *Jónai*, *l̃ṽai*, in denen Leskien (dekl. 76) und Bezzenberger 122 entsprechongen der indischen und iranischen vokative auf ar. *-ai* (aind. *séna*, av. *haen̥s*) sehen, vgl. Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 381 f. anm. und Bezzenberger, Bezz. beitr. XV, 298 f. Anders Brückner (archiv III, 276).

Lok. In der gewöhnlichen sprache fällt das auslautende *e* ab und eben so das dann in den auslaut tretende *j*, also *rañ-koje*, *rañkoj*, *rañko*. Die endung *-oje* ist = urlit. *-ai* (= idg. *ai* = abulg. *-ē*) + *e* aus urlit. **en* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 385 f.). Andre erklärungen bei Leskien (dekl. 43, ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 96 f.), Bezzenberger 135, Osthoff (MU. II, 28) und Brugmann (grdr. II, 520, 619).

Dat. Das *-ai* geht auf idg. *-ai* zurück (vgl. abulg. *raqé*, griech. *ῥώρα*).

Instr. Das *-a* ist, wie dialektische formen (Baranowski bei Geitler 56, Kurschat § 601), die zusammengesetzte adjektivflexion (*gerd-ja*) und lettische, in instrumentalischer bedeutung gebrauchte formen auf *-u* (Bielenstein II, 22 f.) zeigen, nicht aus *-a* = idg. *-a* entstanden (Leskien, dekl. 71), sondern aus *a* + *nas*, und zwar aus idg. *-an* (Mahlow 70 ff.). Anders Leskien (ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 96) und Brugmann (grdr. II, 630 f.). Dialektisch begegnende formen auf *-umi* (Mikuckij; vgl. beitr. I, 240 f.) sind neubildungen nach den *o*-stämmen.

Gen. Die endung *-as* ist gleich idg. *-as* (vgl. griech. *παῖς*, lat. (*pater*) *familias*, got. *gibos*). Die bei Bezzenberger 129 f. angeführten und besprochenen formen auf *-as* beruhen, wie das lett. *-as* zeigt, nicht auf älterem *-ans*, sondern auf schreib-, bez. druckfehlern.

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung *-as* entspricht der endung idg. *-as* (vgl. aind. *sénaś*, av. *haen̥ś*, umbr. *urtas*, *juvengar*, osk. *scriftas*, air. *tuatha*, got. *gibos*).

Akk. Die idg. endung *-as* aus **-ans* (aind. *sénaś*, av. *haen̥ś*, got. *gibos*) ist erhalten im lettischen: *rākas* aus *-as*, in Wiedemann, handbuch der litauischen sprache. 4

rankos-nā und im lok. pl. *rankone* = **rankos* (akk. pl.) + **en* (= idg. *en*); lit. *-as* hingegen hat einen nasal noch im sonderleben des litauischen gehabt, wie alit. *pirmans-es* u. a. (Bezzenberger 156) und die zusammengesetzte adjektivflexion (*gerdas-ias* gegenüber dem nom. pl. *gėrosios*) zeigen, geht also zunächst auf *-ans* zurück, das aus **-ans* entstanden ist (§ 61) **-ans* hat das *n* von den übrigen stämmen entlehnt, wie abulg.

raiky, griech. *χοίρα*, umbr. *ritlaf*, osk. *viass* (Joh. Schmidt ztschr. XXVI, 337 ff.). Andre erklärungen bei Leskien (dekl. 105), Brückner (archiv III, 295 f. anm.) und Brugmann (grdr. II, 675).

Lok. Das suffix des lok. pl. ist bei allen stämmen idg. *-nu* (vgl. aind. *-nu*, *-ahn*, av. *-hā*, *-āh*, abulg. *-chū*). Diese endung erscheint auch im altlitauischen, z. b. *namanu*, *dienonu* u. a. (Bezzenberger 146); daneben aber begegnet fast gleichzeitig die heutige endung *-se* (das *a* in dem neben *-se* vorkommenden *-sa* ist nur mangelhafte bezeichnung des offenen *e* eben so wie *ea* in *-sea*; vgl. auch Brugmann, grdr. II, 701) Das ältere lettische hat *-nu* = lit. *-nu* und *-ni* (Bielenstein II, 24); letzteres lässt sich mit lit. *-se* (dial. *-ni*; Kurschat § 534) auf **-nen* zurückführen. Das auslautende *-e* wird in der gewöhnlichen sprache in der regel abgeworfen. Bei den *a*-stämmen endet der lok. pl. auf *-one*, altlitauisch noch *-onu* = idg. *-anu*. Dass das urlit. *-nen* als *-n* + *en* aufzufassen und der lok. pl. auf *-se* als akk. pl. + *en* (vgl. oben lok. sg. *-oje* aus idg. *-ai* + *en*) zu erklären ist, zeigt der lok. pl. der *o*-stämmen (Mahlow 124 f.). Andre erklärungsversuche bei Fortunatov (beitr. VIII, 115 ff.) Leskien (dekl. 105 f.), Bezzenberger 144 ff., Brückner (archiv III 279, 296 ff.), Osthoff (MU. II, 7 ff., 21 f., 27 ff.). Brugmann (grdr. II, 699 ff.).

Dat. Alle stämme haben im dat. pl. im altindischer das suffix *-bhyas*, wozu av. *-hjo*, lat. *-bus*, osk. *-fs*, *-xs*, umbr. *-s*, gall. *-bo* stimmen. Dem idg. *bh* des dat. pl. und eben so dem des instr. pl. steht im litauischen, slavischen und germanischen *m* gegenüber. Die versuche, dies *m* auf idg. *bh* zu rückzuführen (Paul, PBr. I, 201; Leskien, dekl. 100 f.; Zimmer, archiv II, 339) sind jetzt aufgegeben. Vielmehr ist idg. *m* von *haus* aus berechtigt im suffix *-mi* des pronominaler instr. sg., von wo aus es im litu-slavischen und germanischer

in den dat. und instr. pl. gedrungen ist (Sievers bei Paul, PBr. IV, 391; Bartholomae, handb. 68 ann. 1; Osthoff bei Brugmann, Techmer's ztschr. I, 241 f.; Henry, mém. soc. lingu. VI, 102 ff.; Strachan, Bezz. beitr. XIV, 174 f.; Brugmann, grdr. II, 626 f.; Hirt IF. V, 251 ff.). Andre erklärungen des *m* haben Bergaigne (mém. soc. lingu. II, 213 ff.) und Bechtel (afda. III, 234) versucht.

Das suffix des dat. pl. lautet im preussischen *-mans*, dazu stimmt alit. *-mus*, woraus weiter *-ms* geworden ist (Smith, de locis II, 61 f.; Joh. Schmidt, beitr. IV, 268 ff.; Leskien, dekl. 99 ff.; ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 101 f.; Bezenberger 142); anders Osthoff (MC. II, 31 f.) und Brugmann (grdr. II, 710). Das suffix *-ms* tritt bei allen vokalisch auslautenden stämmen unmittelbar an den stamm: daher *ranko-ms*.

Instr. Das suffix ist *-mis* (alit. *-meis*, Bezenberger 125, 141, ist wol nur schreibfehler oder hat sein *ei* durch schreiberwillkür von *akmeneis* u. dgl. erhalten) und lässt sich mit slav. *-mi* auf litu-slav. **-mis* (vgl. av. *-bis*) zurückführen (Leskien, archiv V, 190); daneben kommt dialektisch auch *-mi* vor (LB. 297; Brugmann, grdr. II, 715). In der gewöhnlichen sprache wird *-mis* in der regel zu *-ms*. Bei den *a*-stämmen ist, wie auch bei den *i*- und *u*-stämmen, *-mis* einfach an den stamm getreten: *ranko-mis*.

Gen. Der gen. pl. hat bei allen stämmen die endung *a-*, dial. *q*, *-un* (Kurschat §§ 530, 604; LB. 298), pr. *-an*, *-un*, und lässt sich auf idg. *-om* zurückführen (verf., ztschr. XXXII, 114 f.; Streitherg, IF. I, 264 f., II, 427 ff., zum teil wesentlich anders). Über das suffix des gen. pl. überhaupt vgl. Schleicher, ztschr. XI, 319 f.; Osthoff, MC. I, 207 ff.; Leskien, ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 102 ff.; Brugmann, grdr. II, 688 f.

Die idg. endung des gen. pl. der *a*-stämmen lässt sich nicht mit sicherheit erschliessen; nach Osthoff (MC. II, 126) ist sie *-am*. Ist das richtig, so ist *-a* in *ranka* von den *o*-stämmen übertragen. Über einen vermeintlichen rest eines gen. pl. auf *-onu* = idg. *-asom* (aind. *tāsam*, griech. *tāov*, lat. *istārum*) s. die pronominale deklination (§ 131).

III. Die kasus des duals.

Nom.-akk.-vok. Das *-i* in *ranki* ist aus *-j* verkürzt (*garē-jī-dvi*) und geht auf vorlit. *-ai* aus *-a + i* = idg. *-a + ie*

(vgl. griech. *ripé* aus **ripaje*, aind. *séne* aus **sena+ri*) zurück. Anders Brugmann (ztschr. XXVII, 199 ff., grdr. II, 648).

Dat.-instr. Das suffix *-m* steht für **-ma*, aus **-mo* = abalg. *-ma* (vgl. av. *-bja*; Bartholomae, handb. 68; Leskien, ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 100 f.; Brugmann, grdr. II, 639, 649). Dies *-m* tritt einfach an den stamm. Die *a*-stämme gehn daher auf *-om* aus: *raŋkom*. Nach Kutschat hat die form bei betonter endung als dativ gestossenen, als instrumental geschleiften ton; das ist aber wol nichts ursprüngliches.

b) ja-stämme.

§ 78. Vorbemerkung.

Die ja-stämme unterscheiden sich von den reinen *a*-stämmen in der flexion nicht; es sind nur die lautgesetzlichen veränderungen zu beachten, die durch das *j* hervorgerufen werden (§ 63, 1), und ferner, dass nach dem (erhaltenen oder mit dem vorhergehenden konsonanten verschmolzenen) *j a* wie *e*, *ai* wie *ei* zu sprechen ist. Daher führe ich nicht alle vier betonungsschemata durch.

§ 79. Paradigmata.

Als paradigmata wähle ich je ein wort, wo *j* nach einem konsonanten, bez. nach einem vokal steht: *valdža* (schema 1) regierung; *kója* (schema 4) fuss.

sg. n. <i>valdža</i>	<i>kója</i>
a. <i>valdža</i>	<i>kója</i>
v. <i>valdža</i>	<i>kója</i>
l. <i>valdžoje</i>	<i>kójoje</i>
d. <i>valdžai</i>	<i>kójai</i>
i. <i>valdža</i>	<i>kója</i>
g. <i>valdžos</i>	<i>kójos</i>
pl. n. <i>valdžos</i>	<i>kójos</i>
a. <i>valdžas</i>	<i>kójas</i>
l. <i>valdžose</i>	<i>kójose</i>
d. <i>valdžoms</i>	<i>kójoms</i>
i. <i>valdžomis</i>	<i>kójomis</i>
g. <i>valdža</i>	<i>kója</i>
dual. n.-a.-v. <i>valdži</i>	<i>kóji</i>
d. <i>valdžom</i>	<i>kójom</i>
i. <i>valdžom.</i>	<i>kójom.</i>

Zu bemerken ist hier nur, dass man im n.-a.-v. dual. **valdi* (§ 63, 1) erwartet; in *valdi* ist *dž* aus den übrigen kasus übertragen.

Hierher gehören auch die drei wörter *mati* braut, *pati* eheweib, *vészni* weiblicher gast. Sie weichen nur im n. sg. ab, indem sie -i aus -i = slav. -i, aind. -i, got. -i, griech. -a haben. Von substantiven gibt es nur diese drei; dieselbe endung -i haben aber die movirten adjektivischen a-stämme (z. b. *saldi*), die part. præs. act. (z. b. *režanti*), perf. act. (z. b. *vészusi*) und mehrere pronomina, wie *ji* sie, *szi* diese u. a. (Joh. Schmidt, verwandtschaftsverh. 6; Leskien, decl. 9 ff.).

c) *ija*-stämme.

§ 80. Vorbemerkung.

Die *ija*-stämme flektiren genau so wie die reinen a-stämme; ein unterschied tritt nur in so fern zu tage, als die § 63, 2 dargelegten lautlichen veränderungen eintreten: -*ijo* wird -*é*, -*ijai* wird -*ei*, -*ija* wird -*ja* (vgl. auch verf., lit. prät. 182 f.). Anders werden diese stämme von Brugmann (grdr. II, 313 f.) und Leskien (nomina 264) beurteilt.

§ 81. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *žolē* (schema 1) kraut, *szventē* (schema 2) fest, *gšmē* (schema 3) lied, *kārcē* (schema 4) kuh.

	1	2	3	4
sg. n. žolē	szventē	gšmē	kārrē	
a. žolē	szventē	gšmē	kārrē	
v. žolē	szventē	gšmē	kārrē	
l. žolėje	szventėje	gšmėje	kārrėje	
d. žolēi	szventei	gšmei	kārrei	
i. žolē	szventē	gšme	kārre	
g. žolēs	szventēs	gšmēs	kārrēs	
pl. n. žolēs	szventēs	gšmēs	kārrēs	
a. žolēs	szventēs	gšmes	kārrēs	
l. žolēsē	szventēsē	gšmēsē	kārrēsē	
d. žolēms	szventēms	gšmēms	kārrēms	
i. žolēmīs	szventēmīs	gšmēmīs	kārrēmīs	
g. žolīa	szventēcā	gšmīa	kārrīa	

dual. n.-a.v. <i>žoll</i>	<i>szventl</i>	<i>gšmi</i>	<i>kšrei</i>
d. <i>žolēm</i>	<i>szrehtēm</i>	<i>gšmēm</i>	<i>kšrēm</i>
i. <i>žolēm.</i>	<i>szrehtēm.</i>	<i>gšmēm.</i>	<i>kšrēm.</i>

§ 82. Betonung.

Die betonung weicht nur darin von der der reinen *a*- und *ja*-stämme ab, dass die dem schema 2 folgenden wörter im n. sg. die bei diesem schema zu erwartende betonung der stammsilbe zeigen: *szventl* gegenüber *rankā*, *pšczā*. Dem schema 3 folgen nur *gšmē* und *žmōnē* (pl. tant.) menschen; Kirsch hat auch hier dies schema verkannt (Masing ao. 13 ff.). Für die mehrsilbigen *ija*-stämme gelten folgende regeln:

1. Hat im n. sg. die endsilbe den ton oder hat die vorletzte silbe geschleiften ton, so findet tonwechsel statt, und zwar:

a) ruht der ton im n. sg. auf der endsilbe, so wechselt er zwischen der end- und der drittletzten silbe und richtet sich nach dem schema 3 (Masing ao. 14 f.), wobei wie bei fast allen mehrsilbigen *a*-stämmen die stammsilbe überall geschleiften ton hat, wo ihre natur es zulässt, z. b. *kirmēl* wurm, a. pl. *kirmēlex*, aber *giminē* familie, a. pl. *gimines*; *dedervinē* hautflechte, das einzige viersilbige wort auf -ē, zieht den ton auf die erste silbe zurück, z. b. a. sg. *dedervinē*;

b) ruht der geschleifte ton im n. sg. auf der vorletzten silbe, so wechselt er nach dem schema 2, z. b. *neralē* zwang, i. sg. *neralē*.

2. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den gestossenen ton oder liegt der ton im n. sg. noch weiter zurück, so findet kein tonwechsel statt, z. b. *malōnē* gnade, *kāimenē* heerde, *pādarynē* ackergerät.

§ 83. Bemerkungen zu den kasus.

Wir haben hier nur den n. sg. und den v. sg. zu besprechen; alle übrigen kasus geben keine veranlassung zu bemerkungen.

Nom. sg. Die endung weicht in ihrem geschleiften ton von der der reinen *a*- und *ja*-stämme ab und daher ist die alte länge erhalten, ohne dass bis jetzt eine befriedigende er-

klärung für die geschleifte tonqualität gefunden ist. Erklärungsversuche bei Brugmann (grdr. II, 527) und Streitberg (IF. I, 270, 295).

Vok. sg. Die form auf -*š* ist der vokativisch gebrauchte n. sg.; alte vokative sind formen wie *māmūt*, *sēnūt* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 382 anm.).

§ 84. Vermischung der *ija*-stämme mit den *ja*-stämmen.

Da im g. pl. und zum teil auch im n.-a.-v. dual. die *ija*-stämme mit den *ja*-stämmen lautgesetzlich zusammenfallen und im a. sg., i. sg. und a. pl. beide stammklassen nicht zu unterscheiden sind, weil hier das *e* der *ija*-stämme mit dem *ja* der *ja*-stämme in der aussprache zusammenfällt, findet mehrfach schwanken zwischen beiden stammklassen statt, z. h. *valē* neben *valia* wille; *arētē* himbeere hat im plural neben *arētēs* auch *arēczos*.

2. Die *i*-stämme.

§ 85. Vorbemerkung.

Die *i*-stämme sind fast sämtlich feminina; die maskulina, die die neigung zeigen, in die flexion der *ijo*-stämme überzugehen, sind ganz vereinzelt: z. h. *gentis* verwandter, *krónis* ofen, *věszpats* herr, *vagls* dieb, das slav. lehnwort *smertis* tod. Die wörter, die als *i*-stämme flektiren, sind teils alte *i*-, teils alte konsonantische stämme; letztere flektiren entweder ganz wie alte *i*-stämme oder haben neben dieser flexion auch reste der konsonantischen flexion erhalten; namentlich im g. pl., aber auch im g. sg. finden sich reste der alten flexion, die weiter unten (§ 118) verzeichnet werden sollen. Ganz in die flexion der *i*-stämme übergegangen sind die ursprünglich einsilbigen nentra *akis* ange, *ausis* ohr, *szirdis* herz, *naktis* nacht (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 17; pluralbild. 251 ff.). Der stamm-
auslaut der *i*-stämme wechselte in der idg. ursprache zwischen *i*, *ei*, *oi* und *ei*.

§ 86. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *akis* (schema 1) schaf, *smertis* (schema 2) tod, *szirdis* (schema 3) herz, *nósis* (schema 4) nase.

	1	2	3	4
sg. n. <i>avla</i>	<i>smeŕtis</i>	<i>szirdis</i>	<i>nósis</i>	
a. <i>drj</i>	<i>smeŕti</i>	<i>szirdi</i>	<i>nósi</i>	
v. <i>avē</i>	<i>smeŕtē</i>	<i>szirdē</i>	<i>nósiē</i>	
l. <i>avjje</i>	<i>smeŕtyje</i>	<i>szirdyje</i>	<i>nósiye</i>	
d. [<i>avial</i>]	[<i>smeŕczuŕ</i>]	[<i>szirdžai</i>]	[<i>nósiŕai</i>]	
i. <i>avimi</i>	<i>smeŕtimi</i>	<i>szirdimi</i>	<i>nósimi</i>	
g. <i>avēn</i>	<i>smeŕtēn</i>	<i>szirdēs</i>	<i>nósiēn</i>	
pl. n. <i>drys</i>	<i>smeŕtys</i>	<i>szirdys</i>	<i>nósiys</i>	
a. <i>avla</i>	<i>smeŕtis</i>	<i>szirdis</i>	<i>nósis</i>	
l. <i>avjse</i>	<i>smeŕtyse</i>	<i>szirdyse</i>	<i>nósiyse</i>	
d. <i>avims</i>	<i>smeŕtims</i>	<i>szirdims</i>	<i>nósimis</i>	
l. <i>avimis</i>	<i>smeŕtimis</i>	<i>szirdimis</i>	<i>nósimis</i>	
g. <i>avid</i>	<i>smeŕczu</i>	<i>szirdžu</i>	<i>nósiŕu</i>	
dual. n.-a.-v. <i>av</i>	[<i>smeŕczu</i>]	<i>szirdi</i>	<i>nósi</i>	
d. <i>avim</i>	<i>smeŕtim</i>	<i>szirdim</i>	<i>nósim</i>	
l. <i>avim.</i>	<i>smeŕtim.</i>	<i>szirdim.</i>	<i>nósim.</i>	

Anm. Die in [] eingeschlossenen formen sind nicht die einem *i*-stamm zu erwartenden formen.

§ 87. Betonung.

Zur gruppe des dat., akk. sg. gehört hier n. der nom. pl., zur gruppe des akk. pl. ausser dies und dem nom.-akk.-v. dual. weiter kein kasus, gruppe des dat. pl. ausser diesem, dem lok., instr. gen. pl. und dem dat.-instr. dual. noch der novok., lok., instr., gen. sg. Das schema 2 fehlt bei Kschat, der als akk. pl. *smeŕtis* angibt; bei der geschleifstammsilbe erwartet man aber *smeŕtis* (§ 73, 3), wozu die form *smeŕczu* und der instr. sg. *smeŕczu* stimmen. bei diesem wort der plural nicht gerade häufig ist und ein drer dem schema 2 folgender *i*-stamm sich nicht finden li (vielleicht noch *piŕtis* neben *piŕtis* ernte), darf man an Kschat's akk. pl. *smeŕtis* doch wol anstoss nehmen und dem wort dem schema 2 zuweisen, zu dem es sonst genau stimmt. Von den mehrsilbigen wörtern haben nur diejenigen 1 weglichen ton, die im n. sg. den ton auf der ersten silbe haben, und zwar gehn diese wörter nach dem schema 3, wobei der ton, wenn er die endsilbe verlässt, auf die dritte

letzte silbe übergeht, z. b. *atminis* erinnerung, a. sg. *atminti*. Wenn die *i*-stämme die flexion der *ijo*- (*jo*-) oder *ija*- (*ja*-) stämme annehmen, richtet sich die betonung nach den für diese stämme geltenden regeln; z. b. i. sg. *szirdimi* (gruppe des d. pl.), aber *szirdža* (gruppe des a. pl.), *smeltimi*, aber *smercža*.

§ 88. Bemerkungen zu den kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-is* ist = idg. *-is* (vgl. aind. *agnis*, griech. *ἄγας*, lat. *ignis*).

Akk. Die endung *-i* ist = idg. *-im* (vgl. aind. *agnim*, lat. *sitim*).

Vok. Die endung *-e* ist = idg. *-oi* oder *-ei* (vgl. aind. *digne*).

Lok. Die formen auf *-yje* sind analogiebildungen nach dem *-oje* der *a*-stämme (Leskien, dekl. 45): Die idg. endung ist *-e* aus älterem *-ei* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 287 ff.) und ist erhalten in *szalē* zur seite und in den infinitiven auf *-te*, in denen Leskien (nomina 554) einen i. sg. sehen will. Formen wie *szirdē(j)* (Kurschat § 663) können mit Joh. Schmidt als alte lokative auf idg. *-e* erklärt werden, die vor der verkürzung des *-e* zu *-e* das *-je* angefügt haben; es können aber auch analogiebildungen nach den *ija*-stämmen sein. Einen i. sg. auf idg. *-ei* (mit erhaltenem *-i*) nehmen Mahlow 54, Bremer (PBr. XI, 41), Meringer (Bezz. beitr. XVI, 224 ff.), Streitberg (kompar. 25, IF. I, 270 f.), Brugmann (grdr. II, 611 ff.) und Hirt (IF. I, 27 f.) an und Brugmann, Hirt und Streitberg sehen diese form in dem *-ti* (*-tē-n*) des infinitivs; gegen idg. *-ei* vgl. aber verf., zeitschr. XXXI, 481 anm., XXXII, 151.

Dat. Die form *atjai* ist analogiebildung nach den *ja*-stämmen (Schleicher, komp. 4 556); entsprechend *smerczui* analogiebildung nach den *jo*-stämmen. Die idg. endung dieses kasus war *-ejai*, daraus nach § 63, 3 *-i* in dem infinitivsuffix *-ti* = aind. *-taye* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 361), refl. *-ti-n*, dial. auch *-tē-n* (Schleicher, gramm. 314, Kurschat §§ 1148, 1157); *-tē* als dialektische nebenform zu *-ti* (Kurschat § 1096) beruht wol darauf, dass wir (wie bei den *o*-stämmen) im d. sg. neben dem gestossenen auch geschleiften ton anzunehmen haben; anders aber Brugmann (grdr. II, 613), Hirt (IF. I, 28)

und Streitberg (IF. I, 271). Eine form auf idg. *-i* (ved. *att*, av. *fra-mraiti*, abulg. *gosti*) sieht Brugmann (grdr. II, 602, 604) in alit. *rēzpatij*, *-ii*, *-iy* u. a. (Bezenberger 127), Joh. Schmidt (ztschr. XXVII, 288 anm.) in den bei Kurschat § 660 angeführten dialektischen formen auf *-ii*, *-i*; anders erklärt diese formen Bezenberger 128.

Anm. Das bei Brugmann (grdr. II, 602) herangezogene lett. *airī* ist = lit. *szirdyjė*, also l. sg.

Instr. Die *i*- und *u*-stämme haben im i. sg. das suff. *-mi* = abulg. *-mь* (über dies suffix idg. *-mi* vgl. die oben [§ 77 zum d. pl.] verzeichnete literatur); anders Bezenberger 125. Das suffix *-mi* tritt an den stamm auf *-i* einfach an: *ari-mi* (vgl. abulg. *patъmь*). Neben dieser form finden sich dialektisch nebenformen nach analogie der *ja*-stämme (Kurschat § 660): *szirdža*, auch *szirde* (wie von einem *ija*-stamm); entsprechend *smerczъ* nach den *jo*-stämmen. Formen auf vorlit. *-i* (ved. *mat*, av. *az*) sehen Joh. Schmidt (ztschr. XXVII, 288) und Brugmann (grdr. II, 633) in den dialektischen formen auf *-i*: *szirdi*, *akt* (Kurschat § 662); diese können aber auch analogiebildungen nach den *ija*-stämmen sein, also *-i* aus *-ę* = *-(ij)ę* (vgl. *munt*, *tari* in denselben dialekten) enthalten. Sicher alte instrumentale auf vorlit. *-i* sind die bei Bezenberger 124 verzeichneten altlitauischen formen auf *-i*, *-y*; eine andre erklärang gibt Bezenberger 126.

Gen. Die endung *-s* ist = idg. *-ois* (vgl. got. *anatais*; Leskien, dekl. 27). Bezenberger 131 will in den 129 angeführten formen wie *ugnis*, *smertis* genitive auf idg. *-ijos* (vgl. griech. *πόλις*) sehen. Die maskulina gehn im g. sg. häufig in die analogie der *jo*-stämme über, z. b. *genczo* neben *gentis* zu *gentis* verwandter.

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung *-ys* geht nach § 63, 3 auf idg. *-ejes* zurück (vgl. abulg. *gostije*, aind. *agnāyan*, griech. *ποεις*). Anders Leskien (dekl. 80) und Brugmann (grdr. II, 665).

Akk. Die endung *-is* ist = idg. *-ins* (vgl. got. *gastins*); *-is* aus **-is* infolge des gestossenen tons.

Lok. Die endung *-yse* ist = *ys* + *e(n)* (Mahlow 124). Die idg. endung *-isn* ist erhalten in alit. *trisu* in drei.

Dat. gibt keine veranlassung zu bemerkungen.

Instr. gibt keine veranlassung zu bemerkungen.

Gen. Die endung *-ia* geht nach § 63, 2 auf idg. *-ijom* zurück (vgl. lat. *hostium*; Leskien, dekl. 84; Brugmann, grdr. II, 693).

III. Die kasus des duals.

Nom.-akk.-vok. Die endung *-i* ist = vorlit. *-i* (vgl. aind. *dr̥i*); *-i* infolge des gestossenen tons zu *-i* verkürzt.

Dat.-instr. gibt zu einer bemerkung keine veranlassung.

3. Die *u*-stämme.

§ 89. Vorbemerkung.

Die *u*-stämme sind sämtlich maskulina. Alte neutra sind noch im preussischen erhalten: *alu* hier: aisl. *al*, ags. *ealu* (das entsprechende lit. *alus* hier ist maskulinum geworden), *meddo* met.: aind. *maddhu*, griech. *μέθυ*, brit. *medu* (das entsprechende lit. *medūs* honig, *midūs* met ist maskulinum geworden; eben so auch abulg. *meds* und ahd. *metu*) und *pecku* vieh: aind. *pidgu*, lat. *pecu*, got. *faihu* (das entsprechende alit. *pekus* vieh ist maskulinum geworden); erhalten hat sich das neutrum hingegen bei dem adjektivum, z. b. *saldu* süß. Unter den litauischen *u*-stämmen haben wir zu unterscheiden zwischen reinen *u*-stämmen und *ju*-stämmen; letztere haben nur im singular die flexion der *u*-stämmen, im plural und dual nehmen sie die flexion der *jo*-stämmen an; doch hat der instr. pl. auch die form der *u*-stämmen (Kurschat § 707). Über diese *ju*-stämmen vgl. Joh. Schmidt (beitr. IV, 257), Brückner (archiv III, 254) und Leskien (nomina 318, 326 ff.). Der stammauslaut der *u*-stämmen wechselte in der idg. ursprache zwischen *u*, *eu*, *ou* und *ou*.

§ 90. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *dangūs* (schema 1) himmel, *raibius* (schema 2) frucht, *sūnūs* (schema 3) sohn, *Jėzus* (schema 4) Jesus.

	1	2	3	4
sg. n. <i>dangūs</i>	<i>raibius</i>	<i>sūnūs</i>	<i>Jėzus</i>	
a. <i>dangų</i>	<i>raibių</i>	<i>sūnų</i>	<i>Jėzų</i>	
v. <i>dangau</i>	<i>raibiau</i>	<i>sūnaū</i>	<i>Jėzaū</i>	
l. <i>dangajė</i>	<i>raibiajė</i>	<i>sūnājė</i>	<i>Jėzajė</i>	
d. <i>dangui</i>	<i>raibiui</i>	<i>sūnui</i>	<i>Jėzui</i>	
i. <i>dangumi</i>	<i>raibiuni</i>	<i>sūnumi</i>	<i>Jėzumi</i>	
g. <i>dangaūs</i>	<i>raibiaus</i>	<i>sūnaūs</i>	<i>Jėzaus</i>	

pl. n. <i>dangān</i>	[<i>valniai</i>]	<i>stānān</i>
a. <i>dangān</i>	[<i>vainiūn</i>]	<i>stānūs</i>
l. <i>dangūnē</i>	[<i>vainiūne</i>]	<i>stānūnē</i>
d. <i>dangūmā</i>	[<i>vainiamā</i>]	<i>stānūmā</i>
i. <i>dangumīn</i>	[<i>vainiais</i>], auch <i>val-</i> <i>siumīn</i>	<i>stānumīn</i>
g. <i>dangā</i>	[<i>valniā</i>]	<i>stānā</i> .
dual. n.-a.-v. <i>dangā</i>	[<i>vainiā</i>]	<i>stānā</i>
d. <i>dangām</i>	[<i>vainiam</i>]	<i>stānām</i>
i. <i>dangumī</i>	[<i>vainiam</i>].	<i>stānumī</i> .

Anm. Die in [] gesetzten formen sind nicht die bei einem *u*-stamm zu erwartenden formen.

§ 91. Betonung.

Die kasus verteilen sich auf die drei gruppen genau so wie bei den *i*-stämmen (§ 87); über das schema 3 vgl. Masing aao. 16 f. Die mehrsilbigen *u*-stämme haben nur dann beweglichen ton, wenn sie im n. sg. geschleiften ton auf der vorletzten silbe haben, und zwar folgen sie dem schema 2.

§ 92. Bemerkungen zu den kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-un* ist = idg. *-un* (vgl. aind. *stānūn*, griech. *πῆχυς*, lat. *manus*, got. *munus*). Die bei Bezzenberger 121 angeführten formen auf *-aun* beruhen wol auf verwechslung von *u* und *au* (vgl. *-un* statt *-aun* im g. sg. in denselben texten; Bezzenberger 129). Die *ju*-stämme haben in den alten denkmälern und dialektisch *-in* (Bezzenberger 121; Kutschat § 696); es ist die form der *ijo*-stämme.

Akk. Die endung *-u* ist = idg. *-um* (vgl. aind. *stānūm*, lat. *manum*); die *ju*-stämme haben in alten denkmälern *-i* (Bezzenberger 124).

Vok. Die endung *-au* ist = idg. *-ou* (vgl. got. *munau*).

Lok. Die endung *-aje* ist analogiebildung nach dem *-oje* der *a*-stämme (Leskien, dekl. 45). Die idg. endung ist *-ou* (Bezzenberger, NGGW. 1885, 161 f.; Meringer, ztschr. f. österr. gymn. XXXIX, 132 ff.; Bezz. beitr. XVI, 226 f.; verf., lit. prät. 35; ztschr. XXXII, 149 ff.; Zubatý, archiv XIV, 151), erhalten in den bei Bezzenberger aao. angeführten dialek-

tischen formen auf -d; idg. -en nehmen an Mahlow 54, Meringer aa. aa. oo.; (-en neben -on), Streitberg (kompar. 25, IF. I, 280, z. germ. sprachgesch. 87 ff.), Brugmann (grdr. II, 613), Hirt (IF. I, 227 f.); vgl. auch Kretschmer (ztschr. XXXI, 453).

Dat. Die endung -ui geht nach § 64, 2 zurück auf idg. -eui (vgl. aind. *sandee*, abulg. *synovi*; Joh. Schmidt, pluralbild. 67); anders Leskien (dekl. 57, nomina 241 ff.) und Brugmann (grdr. II, 605). Daneben pr. -twei (in *datwei* u. a.) wie aind. *krdtve*.

Instr. Das suffix -mi tritt an den stamm auf -u: *sann-mi* (vgl. abulg. *synims*). Die alte form des i. sg. endet auf vorlit. *a* (vgl. av. *dahā*) und kann vorliegen in den bei Bezzenberger 125 angeführten altlitauischen und in den dialektischen formen auf -u: *žmogū*, *dangū* (Kurschat § 700).

Gen. Die endung -aus ist = idg. -ous (vgl. got. *sunans*). Die bei Bezzenberger 129 verzeichneten formen auf -u beruhen auf verwechslung von u und au (s. o. beim nom.).

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung -an geht nach § 64, 2 zurück auf idg. -eas (vgl. griech. *πῆχες*, *πῆχες*, aind. *sandaa*, abulg. *synore*, got. *sunjan*; Joh. Schmidt, pluralbild. 67); anders Leskien (dekl. 78, nomina 241 ff.) und Brugmann (grdr. II, 666).

Akk. Die endung -us ist = idg. -us (vgl. got. *sununs*); -u aus *-u infolge des gestossenen tons.

Lok. Die endung -ae ist analogiebildung nach den o-stämmen statt des zu erwartenden *-ae = -a + e(n) (Mahlow 124). Die idg. endung -uu lässt sich nicht belegen (Bezzenberger 147).

Dat.

Instr.

} bieten keinen anlass zu bemerkungen.

Gen. Die endung -a geht nach § 64, 2 zurück auf idg. -eom (vgl. griech. *πῆχέων*, *πῆχέων*, abulg. *synors*, got. *sunice*; Joh. Schmidt pluralbild. 67); anders Leskien (dekl. 84, nomina 241 ff.) und Brugmann (grdr. II, 695).

III. Die kasus des duals.

Nom.-akk.-vok. Die endung -u ist = vorlit. -a (vgl. abulg. *syny*, aind. *sandā*); -a zu -u verkürzt infolge des gestossenen tons.

Dat.-instr. bietet keinen anlass zu bemerkungen.

4. Die o-stämme.

§ 93. Vorbemerkung.

Zu den o-stämmen gehört die bei weitem grösste anzahl aller nominalstämme. Sie umfassen maskulina und neutra; letztere sind, soweit substantiva, nur im preussischen erhalten (Barda, beitr. VI, 404; Pauli, beitr. VII, 201 f.), im litauischen und lettischen aber maskulina geworden, z. b. pr. *assaras*: lit. *ėžeras* see (abulg. *jezero*); pr. *lunkan*: lit. *lūnkas* bast (abulg. *lyko*); pr. *balgnan*: lit. *balnas* sattel; bei andern fehlt zufällig das preussische wort, z. b. *jāngas* joch (abulg. *igo*, aind. *yugam*, griech. *ζυγόν*, lat. *jugum*, got. *jak*), *dāgnas* boden (abulg. *dsno*), *dvaras* hof (lat. *forum*), *duksas* gold (lat. *aurum*). Bei den adjektiva hingegen hat sich das neutrum auch im litauischen erhalten, z. b. *gēra* oder *gēr* gut.

Wie bei den a-stämmen haben wir auch bei den o-stämmen zu unterscheiden: a) reine o-stämme, b) jo-stämme, c) ijo-stämme.

a) Reine o-stämme.

§ 94. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *tākas* (schema 1) fusspfad, *rātas* (schema 2) rad, *darbas* (schema 3) arbeit, *tiltas* (schema 4) brücke.

	1	2	3	4
sg. n. <i>tākas</i>	<i>rātas</i>	<i>darbas</i>	<i>tiltas</i>	
a. <i>tākiq</i>	<i>rātq</i>	<i>darbq</i>	<i>tiltq</i>	
v. <i>takē</i>	<i>ratē</i>	<i>darbe</i>	<i>tilte</i>	
l. <i>takē</i>	<i>ratē</i>	<i>darbe</i>	<i>tilte</i>	
d. <i>takui</i>	<i>rātui</i>	<i>darbui</i>	<i>tiltui</i>	
i. <i>takū</i>	<i>ratū</i>	<i>darbu</i>	<i>tiltu</i>	
g. <i>tako</i>	<i>rato</i>	<i>darbo</i>	<i>tilto</i> .	
pl. n. <i>takai</i>	<i>rātai</i>	<i>darbai</i>	<i>tiltai</i>	
a. <i>takūs</i>	<i>ratūs</i>	<i>darbus</i>	<i>tiltus</i>	
l. <i>takūsē</i>	<i>rātūsē</i>	<i>darbūsē</i>	<i>tiltūsē</i>	
d. <i>takdms</i>	<i>rātams</i>	<i>darbdms</i>	<i>tiltams</i>	
i. <i>takais</i>	<i>rātais</i>	<i>darbais</i>	<i>tiltais</i>	
g. <i>takū</i>	<i>rātū</i>	<i>darbū</i>	<i>tiltū</i> .	
dual. n.-a.-v. <i>takū</i>	<i>ratū</i>	<i>darbu</i>	<i>tiltu</i>	
d. <i>takdm</i>	<i>rātam</i>	<i>darbdm</i>	<i>tiltam</i>	
i. <i>takam</i> .	<i>rātam</i> .	<i>darbam</i> .	<i>tiltam</i> .	

§ 95. Betonung.

Zur gruppe des dat., akk. sg. gehören hier ausser diesen beiden kasus noch der nom. und gen. sg., zur gruppe des akk. pl. ausser diesem und dem nom.-akk.-vok. dual. noch der vok., lok., instr. sg., zur gruppe des dat. pl. ausser diesem, dem lok., instr., gen. pl. und dem dat.-instr. dual. noch der nom. pl.

Für die mehrsilbigen o-stämme gelten folgende regeln:

1. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den geschleiften ton, so findet tonwechsel nach dem schema 2 statt, z. b. *dalykas* teil, stück, a. pl. *dalykas*.

2. Hat im n. sg. die drittletzte silbe den ton, so findet in den meisten fällen tonwechsel statt, und zwar nach dem schema 3, z. b. *eržilas* hengt, d. pl. *eržildas*; doch gibt es auch viele derartige wörter, die keinen tonwechsel haben, z. b. *apjukas* spott, hohn. Eine regel lässt sich weder über das eintreten oder unterbleiben des tonwechsel, noch über die tonqualität der stamm-silbe aufstellen.

3. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den gestossenen ton oder die viertletzte silbe den ton, so findet kein tonwechsel statt, z. b. *lavonas* leiche, *apdangalas* bekleidung.

§ 96. Bemerkungen zu den kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-as* ist = idg. *-os* (vgl. griech. *λίπος*); in der gewöhnlichen rede fällt, wo die lautverhältnisse es zulassen, das *a* vor dem *-s* aus: *tāks, rāts*.

Akk. Die endung *-ą* ist = idg. *-om* (vgl. griech. *λόμον*, aind. *रफम*).

Vok. Die endung *-e* ist = idg. *-e* (vgl. griech. *λίπε*, lat. *lupe*).

Lok. Die endung *-e* lässt sich nicht aus der idg. endung *-ei* (vgl. griech. *λει*) oder *-oi* (vgl. griech. *οί*) herleiten. Dieser, idg. *-ei* oder *-oi*, entspricht vielmehr das *-i* von *tolī* fern; *pamaži* langsam u. ähnl. adverbial und das *-i* n alit. *cziesi*, *ghrieki* u. a. (Bozzenberger 133); an diese formen auf *-i* ist von den andern stämmen her *-je* angetreten, daher

alit. *darzijs* u. a. (Leskien, dekl. 47); eben so ist *-je* auch schon zu einer zeit angetreten, als *-j* = idg. *-ei* oder *-oi* noch nicht zu *-i* geworden war, daher *namējē* zu hause, daraus *namēj*, *namē* (von Leskien aao. anders erklärt); auch in *dē-rē-p* ist *-j* erhalten. Die heutige form auf *-e* ist analog dem lok. sg. der *a*-stämme (§ 77) zu erklären: an den alten lokativ auf *-ei* ist die postposition *en* getreten, aus *-ei + en*, **-ejen* ist nach § 63, 3 *-e* geworden, daher *takē* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 385). Andre erklärungen bei Leskien aao., Brückner (archiv III, 277), Brugmann (grdr. II, 787), Hirt (IF. I, 28).

Dat. Die endung *-ui* ist = idg. *-oi* (vgl. griech. *λοιῶν*; verf., ztschr. XXXII, 118 ff., wo weitere literatur angegeben ist; Brugmann, grdr. II, 599).

Instr. Die endung *-u* ist aus *-ū* (*gerū-ju*) verkürzt und geht auf idg. *-o* (vgl. ved. *yajñā*, av. *haoma*) zurück; vgl. verf., ztschr. XXXII, 112 f., wo weitere literatur angegeben ist, ferner Brugmann (grdr. II, 627), Hirt (IF. I, 21, 25), Streitberg (ebda. 272 ff.).

Gen. Die endung *-o* ist = idg. *-ot* (vgl. alat. abl. *deicod*; verf., ztschr. XXXII, 115 ff., wo die früheren ansichten besprochen sind, ferner Brugmann, grdr. II, 591).

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung *-ai* deckt sich mit dem *-ai* von *tal* das, geht mit diesem auf idg. *-ai* aus *a+i* zurück und ist ursprünglich nur bei dem neutr. pl. der pronomina berechtigt (vgl. lat. *quae*; Mahlow 81; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 363 f., pluralbild. 231; verf., lit. prät. 16, 200 f.); anders Schleicher (komp.⁴ 519), Leskien (dekl. 82), Brugmann (MU. V, 57 anm., grdr. II, 662, 761), Hirt (IF. I, 31 ff.).

Akk. Die endung *-us* ist aus *-ūs* (*gerūsus*) verkürzt und geht auf idg. *-ons* (vgl. got. *wulfans*) zurück; erhalten ist der nasal im preussischen (*deiwans*) und in lit. dialekten (*vil-kuns*); versuche, den übergang von idg. *-ons* zu lit. *-ūs*, *-us* zu erklären, bei Mahlow 123 und Streitberg (IF. III, 148 ff.). Einen andren weg geht Brugmann (grdr. II, 673 f.).

Lok. Die endung *-ūse* ist = *-ūs + e(n)* (Mahlow 124); anders Leskien (dekl. 106) und Brugmann (grdr. II, 704). Nicht nachzuweisen sind formen mit *ai* = idg. *oi* (endung idg. *-oisu*) vor dem *s*.

Dat. gibt zu bemerkungen keine veranlassung.

Instr. Die endung *-ais* ist = idg. *-ois* (vgl. al. *vřkais*; verf., ztschr. XXXII, 120 ff.).

Gen. gibt keine veranlassung zu bemerkungen.

III. Die kasus des duals.

Nom.-akk.-vok. Die endung *-u* ist aus *-š* (*gerš-ju*) verkürzt und geht auf idg. *-os* zurück (Meringer, ztschr. XXVIII, 217 ff.; verf., lit. prät. 34 f.).

Dat.-instr. gibt keine veranlassung zu bemerkungen.

b) *jo*-stämme.

§ 97. Vorbemerkung.

Wie bei den *ja*-stämmen kommen auch bei den *jo*-stämmen die § 63, 1 angeführten lautgesetze in betracht; ferner ist auch hier zu bemerken, dass nach *j* oder dem mit ihm vernehmholenden konsonanten *a* wie *e*, *ai* wie *ei* zu sprechen ist.

§ 98. Paradigmata.

Es sei *je* ein wort mit *j* nach einem konsonanten, bez. nach einem vokal gewählt: *svėczas* (schema 1) *gast*; *vėjas* (schema 4) *wind*.

sg. n. <i>svėczas</i>	<i>vėjas</i>
a. <i>svėczą</i>	<i>vėją</i>
v. <i>svėčė</i>	<i>vėję</i>
l. [<i>svėtyjė</i>]	[<i>vėjyję</i>]
d. <i>svėczui</i>	<i>vėju</i>
i. <i>svėczū</i>	<i>vėjui</i>
g. <i>svėczu</i>	<i>vėjo</i>
pl. n. <i>svėczai</i>	<i>vėjai</i>
a. <i>svėczūs</i>	<i>vėjus</i>
l. <i>svėczūsė</i>	<i>vėjūsė</i>
d. <i>svėczdms</i>	<i>vėjams</i>
i. <i>svėczais</i>	<i>vėjais</i>
g. <i>svėczū</i>	<i>vėjū</i>
dual. n.-a.-v. <i>svėczū</i>	<i>vėju</i>
d. <i>svėczdm</i>	<i>vėjam</i>
i. <i>svėczam.</i>	<i>vėjam.</i>

Anm. Die in [] gesetzten formen sind nicht die bei einem *jo*-stamm zu erwartenden formen.

§ 99. Betonung.

In der betonung weichen die *jo*-stämme nur in so fern
Wiedemann, handbuch der litauischen sprache. 5

von den reinen *o*-stämmen ab, als der der analogie der *i*-stämmen folgende lok. sg. wie bei den *i*-stämmen zur gruppe des dat. pl. gehört.

§ 100. Bemerkungen zu den kasus.

Die *jo*-stämmen werden genau so flektirt wie die *o*-stämmen; nur der lok. sg. weicht ab, indem er durch vermittlung der *ijo*-stämmen der analogie der *i*-stämmen folgt.

c) *ijo*-stämmen.

§ 101. Vorbemerkung.

Die *ijo*-stämmen flektiren eben so wie die reinen *o*-stämmen, nur sind die § 63, 2 besprochenen lautgesetze zu berücksichtigen, namentlich der übergang von *ija*- über *-iji* zu *-i*, *-y*. Anders beurteilt diese stämme Streitberg (PBr. XIV, 190 ff.), dem sich Brugmann (grdr. II, 116 und anm. 1) anschliesst.

§ 102. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *gaidys* (schema 1) hahn, *žodis* (schema 2) wort, *ožys* (schema 3) ziegenbock, *žirnis* (schema 4) erbsen.

	1	2	3	4
sg. n. <i>gaidys</i>	<i>žodis</i>	<i>ožys</i>	<i>žirnis</i>	
a. <i>gaidi</i>	<i>žodi</i>	<i>ožį</i>	<i>žirni</i>	
v. <i>gaidį</i>	<i>žodi</i>	<i>ožį</i>	<i>žirni</i>	
l. [<i>gaidiję</i>]	[<i>žodiję</i>]	[<i>ožiję</i>]	[<i>žirniję</i>]	
d. <i>gaidžui</i>	<i>žodžui</i>	<i>ožini</i>	<i>žirniui</i>	
i. <i>gaidžiu</i>	<i>žodžiu</i>	<i>ožiu</i>	<i>žirniu</i>	
g. <i>gaidžio</i>	<i>žodžio</i>	<i>ožio</i>	<i>žirnio</i>	
pl. n. <i>gaidžiai</i>	<i>žodžiai</i>	<i>ožiai</i>	<i>žirniai</i>	
a. <i>gaidžius</i>	<i>žodžius</i>	<i>ožius</i>	<i>žirnius</i>	
l. <i>gaidžiūsė</i>	<i>žodžiūsė</i>	<i>ožiūsė</i>	<i>žirniūsė</i>	
d. <i>gaidžiams</i>	<i>žodžiams</i>	<i>ožiams</i>	<i>žirniams</i>	
i. <i>gaidžiais</i>	<i>žodžiais</i>	<i>ožiais</i>	<i>žirniais</i>	
g. <i>gaidžių</i>	<i>žodžių</i>	<i>ožių</i>	<i>žirnių</i>	
dual. n.-a.-v. <i>gaidžių</i>	<i>žodžių</i>	<i>ožių</i>	<i>žirnių</i>	
d. <i>gaidžiam</i>	<i>žodžiam</i>	<i>ožiam</i>	<i>žirniam</i>	
i. <i>gaidžiam</i>	<i>žodžiam</i>	<i>ožiam</i>	<i>žirniam</i>	

Anm. Die in [] gesetzten formen sind nicht die bei einem *ijo*-stamm zu erwartenden formen.

§ 103. Betonung.

In der betonung weichen die *ijo*-stämme von den reinen *o*-stämmen nur darin ab, dass der nom. und vok. sg. sowie der der analogie der *i*-stämme folgende lok. sg. zur gruppe des dat. pl. gehören.

Für die mehrsilbigen *ijo*-stämme gelten folgende regeln:

1. Hat im n. sg. die endsilbe den ton, so findet tonwechsel zwischen dieser und der drittletzten silbe statt, und zwar nach dem schema 3, z. b. *szulinga* brunnen, dat. pl. *szulinidms*. Zu bemerken ist jedoch, dass die drittletzte silbe, wenn ihre beschaffenheit es zulässt, gegen das schema geschleiften ton hat, z. b. *kalings* gefangenor: akk. pl. *kalinius*; *nohyln* stummer: akk. pl. *nəbylius*.

2. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den geschleiften oder, wenn ihre beschaffenheit diesen nicht zulässt, den gestossenen ton, so findet tonwechsel nach dem schema 2 statt, z. b. *erellis* adler: akk. pl. *erellūs*; *szaltinis* kalte quelle: akk. pl. *szaltiniūs*; *jaunikiis* bräutigam: akk. pl. *jaunikiūs*.

3. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den langen gestossenen ton oder ruht der ton auf der drittletzten silbe oder noch weiter von der endsilbe entfernt, so findet kein tonwechsel statt, z. b. *artójin* pflüger, *rənzkelis* landstrasse, *apývakarīs* abendzeit.

§ 104. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

Wir haben hier nur den nom., akk., vok. sg. zu besprechen; in allen übrigen kasus fallen die *ijo*-stämme mit den *jo*-stämmen zusammen.

Nom. sg. Aus der als urlitanisch anzusetzenden endung *-ijas* = idg. *-ijos* geht nach § 63, 2 *-ys* oder *-is* hervor, je nachdem die endung betont ist oder nicht. Anders Streitberg aao. und Brugmann (grdr. II, 532).

Akk. sg. Die endung *-i* geht nach § 63, 2 auf urlit. *-ijam* = idg. *-ijom* zurück. Anders Streitberg aao. und Brugmann (grdr. II, 546).

Vok. sg. Die endung *-y* geht nach § 63, 2 auf betontes, die endung *-i* auf unbetontes urlit. *-ije* = idg. *-ije* zurück. Anders Streitberg aao. und Brugmann (grdr. II, 540). Die nomina

agentis auf *-tojis* geht im vok. sg. auf *-tojas* aus (vgl. abulg. *konju*); der grund ist wol die begriffliche berührung der nomina auf *-tojis* mit den nomina auf *-ius*, wie z. b. *laſgius* glaser, *kutpius* schuster u. dgl. Den wörtern auf *-tojis* schließt sich *brōtis* bruder an, dessen vokativ *brōlan* (Kurschat § 517a) lautet; nach Brückner (archiv III, 255) ist hier die endung von *sanaš* herübergenommen.

Ann. Auch im gen. sg. nehmen die wörter auf *-tojis* gelegentlich die form der *u*-stämme an, z. b. *moktojas* zu *moktojis* lehrer.

§ 105. Vermischung der *ijo*-stämme mit den *jo*-stämmen.

Da nach § 63, 1 und 2 beide stammklassen in denjenigen kasus, in denen auf *j* ein *u*-vokal folgt (dat., instr. sg., akk., lok., gen. pl., n.-a.-v. dual.) lautgesetzlich zusammenfallen, sind mit ausnahme des nom., akk., vok. sg. die *ijo*-stämme in die analogie der *jo*-stämme übergegangen, daher gen. sg. *gaidzo* statt des zu erwartenden **gaidē* (vielleicht dialektisch erhalten in formen wie *drkli*, *žadi*; Kurschat § 524), nom. pl. *gaidžai* statt **gaidel* (vielleicht dialektisch erhalten in formen wie *žō-dei*; Kurschat § 529), dat. pl. *gaidžma* statt **gaidma*. Hierdurch erklärt es sich auch, dass viele wörter bald als *jo*-, bald als *ijo*-stämme flektirt werden, z. b. *kēlias* neben *kēlys* weg.

5. Die konsonantischen stämme.

§ 106. Vorbemerkung.

Von den aus idg. zeit ererbten konsonantischen stämmen haben im litauischen nur die *n*- und die *r*-stämme, sowie die partizipialen *nt*- und *s*-stämme zum teil konsonantische flexion bewahrt; von sonstigen alten konsonantischen stämmen finden sich nur gelegentlich reste alter flexion, namentlich im gen. pl.: sonst sind sie ganz in die flexion der *i*-stämme übergegangen. Der alte neutrale *s*-stamm *vėidas* antlitz (griech. *Feῖδος*, *eidōs*) ist wie im slavischen (abulg. *vids*) vom nom. sg. aus zu einem maskulinen *o*-stamm geworden. Über die häufige um- und weiterbildung der konsonantischen stämme vgl. Leskien (archiv III, 106 ff.) und Brugmann (MU. II, 148 ff.).

a) Die *n*-stämme.

§ 107. Vorbemerkung.

Von den bei Joh. Schmidt (pluralbild. 99) unterschiedenen drei klassen der *n*-stämme ist die dritte klasse, die neutralen *men*-stämme umfassend, im litauischen verloren, indem die neutra zu maskulina geworden sind und die flexion der ersten klasse (stark *-on-*, schwach *-en-*) angenommen haben; die zweite klasse (stark *-en-*, schwach *-n-*) ist im litauischen nur durch ein wort vertreten: *szũ* hund. Zu den *n*-stämmen gehörten ursprünglich auch die komparative (vgl. jetzt auch Thurneysen, ztschr. XXXIII, 553 f.), bei denen aber nur der akk. sg. die alte konsonantische flexion, und zwar mit verdrängung des starken stamms durch den schwachen, erhalten hat: *gerẽni* (vgl. got. *batizan*); vom akk. sg. sind dann die komparative in die flexion der *tjo*-stämme übergegangen. — Der starke stamm tritt im litauischen (wie auch im slavischen) nur im nom. sg. auf; alle übrigen kasus zeigen den schwachen stamm.

§ 108. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *akmũ* stein (klasse I) und *szũ* hund (klasse II).

	klasse I	klasse II
sg. n. <i>akmũ</i>		<i>szũ</i>
a. <i>akmeni</i>		<i>szũni</i>
v. <i>akmũ</i>		<i>szũ</i>
l. [<i>akmenyje</i>]		[<i>szunyje</i>]
d. [<i>akmeniui</i>]		[<i>szũnisi</i>], <i>szũn</i>
i. [<i>akmenimi</i>]		[<i>szunimi</i>]
g. <i>akmeñs</i>		<i>szuñs</i>
pl. n. <i>akmens</i>		<i>szũns</i>
a. <i>akmenis</i>		<i>szunis</i>
l. [<i>akmenysẽ</i>]		[<i>szunysẽ</i>]
d. [<i>akmenims</i>]		[<i>szunims</i>]
i. [<i>akmenimis</i>]		[<i>szunimis</i>]
g. [<i>akmeniũ</i>], dial. <i>akmenũ</i>		[<i>szuniũ</i>], dial. <i>szunũ</i>
dual. n.-a.-v. [<i>akmeniu</i>]		[<i>szunisiũ</i>]
d. [<i>akmenim</i>]		[<i>szunim</i>]
i. [<i>akmenisĩ</i>].		[<i>szunisĩ</i>].

Anm. Die in [] eingeschlossenen formen sind nicht die bei einem konsonantischen stamm zu erwartenden formen.

§ 109. Betonung.

Zu den kasus, die nie die endsilbe betonen, gehört hier ausser dem akk., dat. sg. noch der nom. pl., zur gruppe des akk. pl. nur noch der nom.-akk.-vok. dual., zur gruppe des dat. pl. ausser diesem und dem lok., instr. gen. pl. und dat.-instr. dual. noch der nom. und gen. sg. Das wort *zū* folgt dem schema 1, alle übrigen n-stämme dem schema 3, wobei die stammsilbe entweder gestossenen oder geschleiften ton hat.

§ 110. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-ā* geht auf idg. *-o* zurück (vgl. lat. *homo*, ind. *dcma*; verf., ztschr. XXXII, 111 f., wo die weitere literatur angeführt ist); den von Kurschat § 781 angeführten dialektischen formen auf *-ung*, d. h. *-an*, liegt älteres *-on* zu grunde (vgl. abulg. *kamy*, griech. *ἄμων*).

Akk. Die endung *-ī* ist = idg. *-m* (vgl. griech. *ἄμωρα*, lat. *hominem*; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

Vok. Es ist der nominativ, der hier die verlorene vokativform ersetzt.

Lok. Die endung *-ye* beruht auf analogie der *i*-stämme, mit denen sämtliche konsonantische stämme im akk. sg. und andern kasus lautgesetzlich zusammenfallen.

Dat. Die endung *-wi* ist durch vermittlung der *i*-stämme von den *jo*- oder *ijo*-stämmen herübergenommen; ein alter konsonantischer dativ hat sich erhalten in dem von Schleicher (gramm. 192) angeführten *szūn* = ind. *çāne* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 361).

Instr. Hier liegt analogie der *i*-stämme vor.

Gen. Die endung *-ens* geht zurück auf idg. *-enes* (vgl. lat. *hominis*).

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung *-ens* geht zurück auf idg. *-enes* (vgl. griech. *πομπές*).

Akk. Die endung *-is* geht über *-is* zurück auf idg. *-ens* (vgl. griech. *ἄμωρας*; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360 anm. 1).

Lok.

Dat.

Instr.

} Alle drei formen sind analogiebildungen nach den *i*-stämmen.

Gen. Die in der schriftsprache herrschende form ist analogiebildung nach den *i*-stämmen; die alten konsonantischen formen haben sich jedoch dialektisch erhalten (*akmenū*, *szunū*).

III. Die kasus des duals.

Nom.-akk.-vok. Es ist eine analogiebildung nach den *jo*- oder *tjo*-stämmen.

Dat.-instr. Es liegt analogiebildung nach den *i*-stämmen vor.

b) Die *r*-stämmen.

§ 111. Vorbemerkung.

Von den idg. *r*-stämmen haben im litauischen nur *motė* (*mótė*) weih, *duktė* tochter und *sesū* schwester konsonantische flexion bewahrt. Von andern *r*-stämmen finden sich nur vereinzelte reste, die weiter unten angeführt werden. Die stammabstufung ist bei *motė* und *duktė* durch durchführung des starken stamms (*moter*-, bez. *dukter*-) aufgehoben, doch liegt der weiterbildung *dakrā* für **daktra* (§ 65, B 5) der schwache stamm zu grunde; bei *sesū* ist der starke stamm (wie bei den *n*-stämmen) auf den nom. sg. beschränkt, alle übrigen kasus zeigen den schwachen stamm *seser*-. Ein *r*-stamm steckt auch in *vandū* wasser (vgl. griech. *ῥῶον*); die casus obliqui werden von einem *n*-stamm (*vanden*-) gebildet (Joh. Schmidt, pluralbild. 203 f.).

§ 112. Paradigmata.

Die drei genannten *r*-stämmen flektieren folgendermassen:

sg. n. <i>motė</i>	<i>duktė</i>	<i>sesū</i>
a. <i>móterį</i>	<i>dūkterį</i>	<i>sėserį</i>
v. <i>motė</i>	<i>duktė</i>	<i>sesū</i>
l. [<i>moteryjė</i>]	[<i>dukteryjė</i>]	[<i>seseryjė</i>]
d. [<i>móteriai</i>]	[<i>dūkteriai</i>]	[<i>sėseriai</i>]
i. [<i>móterimi</i>]	[<i>dukterimi</i>]	[<i>sėserimi</i>]
g. <i>motėrs</i>	<i>dukėrs</i>	<i>sesėrs</i>
pl. n. <i>móters</i>	<i>dūkters</i>	<i>sėners</i>
a. [<i>móteres</i>], dial. <i>móteris</i>	[<i>dūkteres</i>], dial. <i>dūkteris</i>	[<i>sėneres</i>], dial. <i>sėneris</i>
l. [<i>moterysė</i>]	[<i>dukterysė</i>]	[<i>seserysė</i>]
d. [<i>móterims</i>]	[<i>dukterims</i>]	[<i>sėserims</i>]
i. [<i>móterimis</i>]	[<i>dukterimis</i>]	[<i>sėserimis</i>]

	g. [<i>moteris</i>], dial. <i>moterā</i>	[<i>dukteris</i>], dial. <i>dukterā</i>	[<i>seseris</i>], dial. <i>seserā</i>
dual. n.-a.-v.	[<i>mōteri</i>]	[<i>dūkti</i>]	[<i>sēseri</i>]
d.	[<i>moterim</i>]	[<i>dukterim</i>]	[<i>seserim</i>]
l.	[<i>moterish</i>].	[<i>dukterish</i>].	[<i>seserish</i>].

§ 113. Betonung.

Für die betonung der *r*-stämme gelten, was die verteilung der einzelnen kasus auf die drei betonungsgruppen betrifft, dieselben regeln wie für die betonung der *n*-stämme (§ 109), worauf hier verwiesen sei. Alle drei *r*-stämme folgen dem schema 3.

§ 114. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

Ich bespreche nur die kasus, die die alte konsonantische flexion bewahrt haben.

Nom. sg. In *motē*, *duktē* liegt idg. -s zu grunde (vgl. aind. *matā*, griech. *μήτηρ*), in *sesē* idg. -o (vgl. aind. *svdā*, lat. *soror*; verf., ztschr. XXXII, 111 f., wo weitere literatur angeführt ist).

Akk. sg. Wie bei den *n*-stämmen geht die endung -i auf idg. -em (vgl. griech. *πάτερα*, lat. *patrem*) zurück.

Gen. sg. Die endung -era geht zurück auf idg. -eren (vgl. lat. *patris* mit schwachem stammbildungssuffix).

Nom. pl. Zu grunde liegt wie im gen. sg. idg. -eren (vgl. hom. *πατέρες*).

Akk. pl. Die in der schriftsprache übliche form auf -en ist analogiebildung nach den *ija*-stämmen; die alte konsonantische flexion hat sich dagegen in der dialektischen form auf -in = idg. -ens erhalten.

Gen. pl. Auch hier hat die schriftsprache eine analogiebildung nach den *i*-, *ja*- oder *ija*-stämmen, während dialektisch die alte flexion bewahrt ist.

Alle übrigen kasus sind analogiebildungen nach den *i*-, bez. *ja*-, *ija*-stämmen.

§ 115. Reste sonstiger *r*-stämme.

Von andern *r*-stämmen, die ihre alte flexion, abgesehen vom akk. sg., nur in einigen kasus erhalten haben, sonst aber, namentlich auch im nom. sg., in die analogie der *i*-stämme übergegangen sind, lassen sich folgende anführen:

dēvertis schwager, aber gen. sg. *dēvēts*, dat. sg. *dēver* (Leskien, nomina 433), nom. pl. *dēvera*, gen. pl. *dēverā* (vgl. griech. *δᾱῖς*, aind. *devdr-*); *jentė*, *intė* Sz. schwägerin, gen. sg. *jantėrs* (Bezenberger 93; vgl. griech. *ἐνάρη*); pr. *brati*, *broie* (= lit. **broťė*) bruder (vgl. lat. *frater*, aind. *bṛātar-*).

Ferner der einsilbige stamm *dārys* (pl. tant.) tür, aber gen. *dārā* neben *dāris* (vgl. aind. *dur-*).

c) Die *nt-* und *s-*stämme.

§ 116. Die *nt-*stämme.

Sie sind im litauischen nur durch das part. praes. act. I. vertreten, z. b. *režant-* = aind. *vahant-*. Da alle partizipia adjektivische bedeutung haben und daher, wie die adjektiva, der pronominalen deklination folgen, gebe ich ein paradigma der *nt-*stämme erst bei der pronominalen deklination (§ 152) und bespreche hier nur die kasus, die die alte nominale flexion bewahrt haben.

Nom. sg. Die endung *-qs* (z. b. *režqs*) geht auf vorlit. *-onts* zurück und deckt sich mit der form, die dieser kasus im albulgarischen (z. b. *vezy*), im altindischen (z. b. *rdhan*) und im gotischen (z. b. *gawigands*) hat.

Akk. sg. Hier haben wir die endung *-antj* (z. b. *vėžantj*) = idg. *-ontem* (vgl. griech. *τέγοντα*).

Dat. sg. Die alte konsonantische form hat sich erhalten im sog. gerundium auf *-ant* (z. b. *vėžant*) = idg. *-ontai* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360 f.); *-ant* ist zunächst nach § 70 aus *-anti* entstanden, das sich im reflexivum vor dem *-s* erhalten hat (z. b. *sūkanti-s*), sonst aber nur noch in sprichwörtlichen redensarten und im altlitauischen begegnet.

Nom. pl. Die endung *-q* (z. b. *režq*) geht zurück auf idg. *-ont*; die form ist der nom.-akk. sg. neutr., deckt sich also in der endung mit formen wie griech. *τέγον* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 362 f.).

Nom.-akk. -vok. dual. Vereinzelte formen wie *negalinče* haben in dem *-e* die idg. endung *-e* des nom.-akk.-vok. dual. der konsonantischen stämme erhalten, aber *cz* statt *t* aus andern kasus übertragen (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

Genau entsprechend dem part. praes. act. I. flektirt das part. fut. act., z. b. nom. sg. *sākseqs*, akk. sg. *sākseñj*, dat. sg. (gerund.) *sākseñt*, nom. pl. *sākseq*.

§ 117. Die *s*-stämme.

Die substantivischen *s*-stämme, *žqs* ganz (vgl. griech. *ζῆρ*, *ζῆρ* aus **žǫr*, **žǫr*), *mēnes* mond, monat (vgl. aind. *māna*) und *debes* wolke (vgl. abulg. *nebes*, griech. *νεφες*, aind. *nabhas*) sind vom akk. sg. auf *-esj* (*mēnesj*, *dēbesj*) = idg. *-es-m* aus ganz in die deklination der *i*-, bez. *ijo*-stämme übergegangen; nur im gen. pl. *žqsa* und *dēbesa* hat sich noch die konsonantische flexion erhalten. Der stamm *mēnes* hat in der bedeutung „mond“ den nom. sg. *mēnā*, worin ein stamm idg. **mēnōt* steckt (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 346; vort., ztschr. XXXII, 118).

Die partizipialen *s*-stämme (part. perf. act.) haben die alte, nominale flexion in folgenden formen erhalten:

Nom. sg. Die endung *-es* (z. b. *čēžes*) geht über *-ens* (so noch altlitauisch, Bezzenberger 160) zurück auf älteres *-ens* (nach § 61) für idg. *-rens* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

Akk. sg. Die endung *-usj* (z. b. *čēžusj*) geht zurück auf idg. *-us-m* (vgl. abulg. *-ši*, aind. *-uham*).

Dat. sg. Die endung *-us* des sog. gerundiums (z. b. *čēžu*) geht zurück auf idg. *-usai* (vgl. abulg. *-ši*, aind. *-uše*).

Gen. sg. Wenn *mirrus* in *mirrus žmogaus* (Bezzenberger 71) richtig ist, muss *-us* auf idg. *-usen* (= aind. *-ushas*) zurückgeführt werden, ist dann also eine alte konsonantische form (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

Nom.-akk.-vok. dual. Mehrfach finden sich formen auf *-use* (*isžgēruse*, *įžjuse*, *atėjuse*), deren *-use* = idg. *-use* ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

d) Reste sonstiger konsonantischer stämme.

§ 118.

Hier sind vereinzelte stämme zu nennen, die im gen. sg., nom. pl. oder gen. pl. konsonantische flexion zeigen, sonst aber ganz wie *i*- oder *ijo*-stämme flektieren:

dantis zahn: gen. pl. *dantā*;

obelis apfel: gen. sg. *obels* (daneben *obelis*), nom. pl. *obelis* (daneben *obelys*), gen. pl. *obelā* (nicht **obelis*);

pirtis badestube: gen. sg. *pirts* (daneben *pirtis*).

Der name der stadt Insterburg schwankt zwischen drei verschiedenen stämmen:

nom. *žerutys* (*ijo*-stamm), akk. *žerutj* (konsonantischer, *i*-

oder *ijo*-stamm), vok. *Isrutg* (*ijo*-stamm), lok. *Isrutg* (*i*- oder *ijo*-stamm), dat. *Isruczui* (*i*- oder *ijo*-stamm), instr. *Isruczu* (*ijo*-stamm), gen. *Isruts* (konsonantischer stamm) und *Isrutda* (*i*-stamm).

B. Pronominale deklination.

§ 119. Einleitende bemerkungen.

Der unterschied zwischen pronominaler und nominaler deklination besteht darin, dass die pronominale deklination entweder wesentlich andre endungen hat als die nominale (so beim ungeschlechtigen pronomen im gen. sg. und beim geschlechtigen im nom. pl. masc.) oder zwar dieselben endungen hat, aber in gewissen kasus zwischen stamm und endung noch ein element enthält, das in der idg. ursprache beim singular des maskulinums und neutrams *sm*, des femininums *sj*, im gen. pl. für alle drei genera *s* war. Dazu kommt noch weiter, dass die geschlechtigen pronomina im maskulinum und neutrum im dat., instr. und gen. pl. und im dat.-instr.-abl. dual. zwischen stamm und endung ein *i* zeigen. Das neutrum hat im nom.-akk. pl. die endung *-ai*.

Dieser zustand ist im preussischen im wesentlichen erhalten (es ist nur *a* an die stelle von idg. *sj* getreten); im litauischen (und lettischen) hingegen ist beim femininum die pronominale flexion durch die nominale gänzlich verdrängt, sogar die quantität der nominalen auslautssilben ist eingedrungen. Beim maskulinum und neutrum hat sich die pronominale flexion hingegen zum teil noch erhalten, aber an die stelle des idg. *sm* ist *m* getreten, und zwar durch das *m* im suffix des dat. pl. veranlasst. Der nom.-akk. pl. neutr. ist erhalten, fungiert aber als nom.-akk. sg. neutr. Das neutrum hat übrigens nur bei dem stamm idg. *to-* diese form auf *-ai*. — Eine eigentümlichkeit der litauischen pronominalflexion bildet noch die betonung, die von der nominalen betonung abweicht (§ 130).

1. Das geschlechtige pronomen.

§ 120. Stämme der geschlechtigen pronomina.

A. Stämme auf idg. *-o-* (mask. und neutr.):
-*a-* (fem.).

ta- (abulg. *to-*) der, dieser; im litauischen (und slavischen)

ist der mit *i*- anlautende stamm auch in den nom. sg. masc. und fem. getreten: *tās*, *tā* gegenüber aind. *sa*, *sā*, griech. *ὁ*, *ἡ*, got. *sa*, *so*. Ein stamm *tja-* (= idg. *tjo-*) liegt nur noch in *csā* hier, *csān* hierher vor.

ka- (abulg. *ko-*) wer; dieser stamm kommt nur im singular und maskulinum vor; der nom. *kās* fungiert auch als neutrum, weil das alte neutrum *kāt* zum adverb geworden ist. Etymologisch gehört zu diesem stamm *katra-* welcher von beiden.

ana- (abulg. *ono-*) jener.

kita- anderer.

visa- all.

koīna- jeder.

B. Stämme auf idg. *-i-* (mask.): *-iā-* (fem.).

azi- (got. *hi-*, abulg. *so-*) dieser; der alte *i*-stamm tritt nur noch im nom. und akk. sg. masc. und im nom. sg. fem. hervor; sonst zeigen alle andern kasus einen stamm *szia-*, doch lautet der lok. sg. masc. neben *sziamē* auch *szimē* (so auch in altlitanischen texten neben *sziamē*; Bezzenberger 168).

pati- selbst; dieser stamm ist identisch mit dem nominalstamm *pati-* (aind. *patt-*, griech. *πατήρ*, got. *fadi-*) herr, nur ist zu bemerken, dass er in der bedeutung „selbst“ in seiner flexion, namentlich in den für die pronominale flexion charakteristischen kasus, in die analogie der *jo-*, *ijo-*stämme übergeht.

Wie *azi-* und *pati-* in die analogie der *jo-*, *ijo-*stämme übergegangen sind, so darf man auch von andern gleich flektierenden pronomina annehmen, dass sie alte *i*-stämme sind. So bei:

ja- er; es ist der stamm idg. *i-* (lat. *is*); mit dem relativstamm idg. *jo-* fällt *ja-*, ansser im nom. sg. masc. und fem., zusammen, hat aber mit ihm nichts zu schaffen; aus den kasus obliqui ist *j* in den nom. sg. masc. und fem. gedrungen, daher *jis*, *ji* für **is*, **i*. In der bestimmten adjektivflexion steckt hingegen der relativstamm idg. *jo-*, der aber im nom. sg. masc. und fem. jetzt der analogie des stamms idg. *i-* folgt, daher *-(j)is*, *-ji*, früher aber auch in diesen kasus noch als *o*-stamm flektierte (Joh. Schmidt, pluralbild. 43 f. anm. 2; Streitberg, PBr. XIV, 195 f.; Brugmann, grdr. II, 771).

kurja- (got. *kurja-*) welcher (rel.); dass auch hier ein ursprünglicher *i*-stamm vorliegt, macht das *i* im nom. sg. fem. *kuri* sehr wahrscheinlich. Anders Joh. Schmidt (pluralbild. 44 anm.).

Hingegen stecken *jo*-stämme in den pronomina, die im nom. sg. masc. auf *-oks*, fem. auf *-okia* ausgehn und denen die slavischen stämme auf *-ako* fast ganz entsprechen. Es sind die stämme: *kokja*- wie beschaffen, *tokja*- solcher, *jokja*- irgend was für einer (wird genau so gebraucht wie das lat. *ullus*), *anokja*- jener art, *ziokja*- dieser art, *kitokja*- anderer art.

C. Zusammengesetzte pronomina.

azi-ta- der, *sz-ta* (nur in *sztat* sich da) = pr. *s-ta*- der (Hugo Weber, jen. lit.-ztg. 1875, art. 236; Bezzenberger 170).

ně-ka- (ohne plural und femininum) niemand, nichts; dieser stamm kann auch als substantiv gebraucht werden (in der bedeutung „nichtiges ding“, „nichtigkeit“) und hat dann nominale flexion, z. b. dat. sg. *někui*, nom. pl. *někai*.

vis-ka- und *vis-laba*- all; ersteres, das keinen plural und kein femininum hat, flektirt nur den letzten teil, nur im instrumental werden beide teile flektirt: *visu-kūm*; letzteres hat im nominativ und akkusativ *vislab*, im dativ *visdm* (ohne *la-bui*), im genitiv und instrumental werden beide teile flektirt (*viso-labo*, bez. *visu-labū*), der lokativ kommt nicht vor, dafür *visamē*.

Indefinita sind: *ne-ka*- irgend wer, *kasz-ka*- (veraltet aus *kas-zino-ka*- wer weiss wer) irgend jemand, *ne-kurja*- jemand, etwas; ferner kann durch ein vorgesetztes *bile* jeder pronominalstamm und jedes pronominaladverb indefinit werden, z. b. *bile kas* irgend wer, *bile kitaip* irgend wie anders; endlich wird der stamm *ka*- indefinit durch anfügen von *noris* (nom. sg. masc. des part. praes. I. von *norėti* wollen), verkürzt *nōra*, *nōr*, *nō*, an die einzelnen kasus.

§ 121. Deklination der geschlechtigen pronomina.

Was die kasus betrifft. so fehlt der vokativ; im n.-a. dual. und im dat.-instr. dual. tritt an die pronomina immer die entsprechende form des zahlworts „zwei“; eben so bilden die pronomina einen gen. dual. durch hinzufügung von *dvėja* an den gen. pl.; ein lok. dual. fehlt. Ich gebe nun die paradigmata der einzelnen stämme.

§ 122. Stamm *ta*-; um die preussische flexion zu veranschaulichen, setze ich die preussischen formen in klammern daneben:

	mask.	fem.
sg. n. <i>tās</i> , neutr. <i>taī</i> (<i>stas, stes</i> , neutr. <i>sta</i>)		<i>tā</i> (<i>sta, stai</i>)
a. <i>tā</i> , neutr. <i>taī</i> (<i>stan</i> , neutr. auch <i>sta</i>)		<i>tā</i> (<i>stan</i>)
l. <i>tamē</i>		<i>tojē</i>
d. <i>tāmuī</i> veraltet, jetzt nur <i>tām</i> (<i>stermu, steismu</i>)		<i>taī</i> (<i>stessiei, steisiei</i>)
i. <i>tūml, tū</i>		<i>tā, tē</i>
g. <i>tō</i> (<i>stannei, steinei, stenne, steise, steini</i>)		<i>tōn</i> (<i>stesses, steisess</i>)
pl. n. <i>tē</i> (<i>stai</i> , für mask. und fem., wie auch die übrigen pluralkasus)		<i>tōn</i>
a. <i>tās, tās</i> (<i>stans</i>)		<i>tās, tās</i>
l. <i>tānē</i>		<i>tonē</i>
d. <i>tēma</i> (<i>steimans</i>)		<i>tōma</i>
i. <i>tals</i>		<i>tomis</i>
g. <i>tā</i> (<i>steinon</i>)		<i>tā</i>
dual. n.-a. <i>tūdu</i>		<i>tēdri</i>
d. <i>tēmdrēm</i>		<i>tōmdrēm</i>
i. <i>tēmdrēm</i>		<i>tōmdvēm</i>
g. <i>tūdrēja.</i>		<i>tūdrēja.</i>
Genau so flektiert der stamm <i>ka-</i> .		
§ 123. Stamm <i>ana-</i> :		
sg. n. <i>añs</i> , (<i>Godlewa ands</i> (LB. 304))		<i>anā</i>
a. <i>anā</i>		<i>anā</i>
l. <i>anamē</i>		<i>anojē</i>
d. <i>andm</i>		<i>anaī</i>
i. <i>anūml, anā, anā</i>		<i>anā</i>
g. <i>anō</i>		<i>anōn</i>
pl. n. <i>anē</i>		<i>anōs</i>
a. <i>anūs, anūs</i>		<i>anās, andf</i>
l. <i>anūnē</i>		<i>anoxē</i>
d. <i>anēma</i>		<i>anōms</i>
i. <i>anaīn</i>		<i>anomīs</i>
g. <i>anā</i>		<i>anā</i>
dual. n.-a. <i>anūdu</i>		<i>anēdvi</i>
d. <i>anēmdrēm</i>		<i>anōmdvēm</i>
i. <i>anēmdvēm</i>		<i>anōmdvēm</i>
g. <i>anūdvēja.</i>		<i>anūdvēja.</i>

Eben so flektirt der stamm *katra-*, nur hat er im nom. g. masc. den stammauslaut nirgend verloren: *katras*.

§ 124. Stamm *szi-*:

mask.	fem.
sg. n. <i>szi»</i>	<i>szi</i>
a. <i>szi</i>	<i>sziq</i>
l. <i>szi»è, szi»amè</i>	<i>szi»jè</i>
d. <i>szi»m</i>	<i>szi»al</i>
i. <i>szi»mi, szi»i</i>	<i>szi»d, szi»d</i>
g. <i>szi»</i>	<i>szi»s</i>
pl. n. <i>sziè</i>	<i>szi»s</i>
a. <i>szi»s, szi»s</i>	<i>szi»s, szi»s</i>
l. <i>szi»sè</i>	<i>szi»sè</i>
d. <i>szi»s</i>	<i>szi»s</i>
i. <i>szi»s</i>	<i>szi»s</i>
g. <i>szi»</i>	<i>szi»</i>
ual. n.-a. <i>szi»d»</i>	<i>szi»dri</i>
d. <i>szi»d»è»m</i>	<i>szi»d»è»m</i>
i. <i>szi»d»è»m</i>	<i>szi»d»è»m</i>
g. <i>szi»d»è»ja</i> .	<i>szi»d»è»ja</i> .

§ 125. Stamm *p»ti-*:

g. n. <i>p»t»</i> , neutr. <i>p»ts</i> oder <i>p»ti</i>	pl. n. <i>p»ty»</i>
a. <i>p»ti</i>	a. <i>p»cz»s</i>
l. <i>p»tyjè, p»czamè, p»timè</i>	l. <i>p»cz»sè</i>
d. <i>p»cz»m</i>	d. <i>p»tè»s, p»timè</i>
i. <i>p»timi, p»cz»</i>	i. <i>p»cz»s</i>
g. <i>p»tè»</i>	g. <i>p»cz»</i>
dual. n.-a. <i>p»cz»d»</i>	
d. <i>p»tè»d»è»m, p»timèd»è»m</i>	
i. <i>p»tè»d»è»m, p»timèd»è»m</i>	
g. <i>p»cz»d»è»ja</i> .	

Das femininum *p»ti* flektirt ganz substantivisch.

§ 126. Stamm *ja-*:

mask.	fem.
sg. n. <i>ji»</i>	<i>ji</i>
a. <i>ji</i>	<i>jq</i>
l. <i>jamè</i>	<i>jojè</i>

	mask.	fem.
	d. <i>jám</i>	<i>jai</i>
	i. <i>jámí, já</i>	<i>já, já</i>
	g. <i>jô</i>	<i>jôn</i>
pl. n.	<i>jê</i>	<i>jôn</i>
a.	<i>jús</i>	<i>jás, ján</i>
i.	<i>júse</i>	<i>jose</i>
d.	<i>jéms</i>	<i>jóms</i>
i.	<i>jáin</i>	<i>jomín</i>
g.	<i>já</i>	<i>já</i>
dual. n.-a.	<i>júdu</i>	<i>jédvi</i>
d.	<i>jémdvém</i>	<i>jómdvém</i>
i.	<i>jémdvém</i>	<i>jómdvém</i>
g.	<i>júdvēja.</i>	<i>júdvēja.</i>
§ 127. Stamm <i>kurja</i> :-		
sg. n.	<i>kurš</i> (in dainas noch a. <i>kurš</i> (kuris)	<i>kuri</i>
i.	<i>kuriámé</i>	<i>kurjā</i>
d.	<i>kuriám</i>	<i>kuriojē</i>
i.	<i>kuriūmí</i>	<i>kuriāi</i>
g.	<i>kuriō</i>	<i>kuriā, kuriā</i>
pl. n.	<i>kurē</i>	<i>kuriōn</i>
a.	<i>kuriūs, kuriūs</i>	<i>kuriās, kurids</i>
i.	<i>kuriūsē</i>	<i>kuriōnē</i>
d.	<i>kurēms</i>	<i>kurióms</i>
i.	<i>kuriāis</i>	<i>kuriomís</i>
g.	<i>kuriā</i>	<i>kuriā</i>
dual. n.-a.	<i>kuriūdu.</i>	<i>kurēdvi</i>
d.	<i>kurēmdvém</i>	<i>kuriómdvém</i>
i.	<i>kurēmdvém</i>	<i>kuriómdvém</i>
g.	<i>kuriādvēja.</i>	<i>kuriādvēja.</i>

§ 128. Stamm *koka*:-

sg. n.	<i>kōks</i>	<i>kokiā</i>
a.	<i>kokī, kókī</i>	<i>kokiā, kókīā</i>
i.	<i>kokiámé</i>	<i>kokiojē</i>
d.	<i>kokiám</i>	<i>kókiai</i>
i.	<i>kókiu</i>	<i>kókia</i>
g.	<i>kókio</i>	<i>kokiōs</i>

pl. n. <i>kokē</i>	<i>kókion</i>
a. <i>kókian</i>	<i>kókias</i>
l. <i>kokiānē</i>	<i>kókionē</i>
d. <i>kokēma</i>	<i>kokiōma</i>
i. <i>kokiān</i>	<i>kokiōmā</i>
g. <i>kokiā</i>	<i>kokiā</i>
dual. n.-a. <i>kókindu</i>	<i>kókēdri, kókidi</i>
d. <i>kokēmdvēm</i>	<i>kokiōmdvēm</i>
i. <i>kokēmdvēm</i>	<i>kokiōmdvēm</i>
g. <i>kokiādvēja</i>	<i>kokiādvēja</i>

Wie *kokja*- gehn auch die andern stämme auf *-okja*;
nur *risokja*- weicht in so fern ab, als es unbeweglichen ton
hat und im nom. sg. masc. *risókian* (nicht **visokn*) lautet.

§ 129. Stämme *kita*-, *rixa*- und *kožna*-.

Sie flektiren ganz wie adjektiva; ich führe daher ihr
paradigma nicht an, sondern verweise auf das weiter unten
(§ 133) folgende paradigma der adjektiva; zu bemerken ist hier
nur, dass *kita*- im nom. sg. masc. das stammanslautende *a*
elidirt: *kits*, Godlewa *kitas* (LB. 305).

§ 130. Betonung.

Die betonung der pronomina weicht von derjenigen der
nomina in folgendem ab:

1. Die mehrsilbigen pronomina haben die neigung, die
endsilbe zu betonen, selbst in solchen kasus, die beim nomen
nie endbetonung haben, z. b. akk. sg. masc. und fem. (*ka-
trā*), nom. und gen. sg. masc. (*katrās*, *katrō*), dat. sg. fem.
(*katrai*).

2. Die pronomina haben mehrfach geschleiften ton, wo
man nach der in den entsprechenden formen der nominalflexion
und des adjektivs eingetretenen quantitätsveränderung ge-
stossenen ton erwartet und wo auch die zusammengesetzte
adjektivflexion gestossenen ton hat (Leskien. archiv V, 190),
z. b. instr. sg. masc. *tū* (best. adj. *gerūju*), nom. pl. masc. *tē*
(best. adj. *gerēji*), nom.-akk.-vok. dual. masc. *tūdu* (best. adj.
gerūjudu), nom.-akk.-vok. dual. fem. *tēdvi* (best. adj. *gerējīdvi*).
Gestossener ton findet sich in der regel nur dann, wenn ne-
benformen mit eingetretener quantitätsveränderung vorhanden
sind, z. b. akk. pl. masc. *tūs* neben *tā*s.

Was die qualität und stelle des tons im einzelnen betrifft, so sind sie aus den obigen paradigmata zu ersehen.

§ 131. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

Es werden hier nur die kasus berücksichtigt, die von den entsprechenden kasus der nomina abweichen.

I. Die kasus des singulars.

Nom.-akk. neutr. Wir haben drei formen:

1. pr. *sta*; es ist die alte pronominalform auf idg. *-od* (aind. *tdt*, lat. *-tud*, got. *þat-a*);
2. pr. *stan*; es ist die nominalform auf idg. *-om*, kann aber auch die maskulinform sein;
3. *ta*; es ist der form nach nom.-akk. pl. und aus *ta* (= idg. *-a*) + *i* entstanden (vgl. lat. *quae*; Mahlow 49; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 363 f., pluralbild. 228 f.; Brugmann, grdr. II, 777).

Lok. masc. Die idg. endung *-in* (aind. *tdsmin*, abulg. *tomъ*) kann vorliegen in den von Smith (beitr. I, 506 f.) und Bezenberger 150, 168, 252 f. belegten altlitauischen formen auf *-imp-i*, *-im-p*, *-i* und den in Godlewa vorkommenden von Brugmann (LB. 306) erwähnten formen auf *-i*; *-i* kann aber auch aus *e* + nas. entstanden sein; dann sind diese formen mit den hochlitauischen auf *-e* identisch; diese haben das *-e* von den nominalen *o*-stämmen entlehnt, wo es aus idg. *-ei* + *en* entstanden ist (§ 96); anders Brugmann (grdr. II, 787). Anders über die formen auf *-imp-i*, *-im-p* Brückner (archiv III, 279 ff.).

Dat. masc. Die endung *-ui* ist in der hentigen sprache überall geschwunden, während sie beim substantivum nie abfällt.

Instr. masc. Von den beiden formen *tū* und *tūm* (verkürzt *tūm*) ist erstere altererbt und geht auf idg. **tō* (vgl. ahd. *diu*) zurück; *tūm* ist aus *tū* dadurch entstanden, dass das suffix des instr. sg. *-mi* an den fertigen kasus antrat. Die pronominalstämme auf *-okja-* haben im instr. sg. die nominale endung *-u* (z. b. *tókiu*), wol infolge der unbetontheit der endsilbe. Der stamm *ana-* schwankt zwischen *-ā* und *-u*. Der instr. fem. hat die nominale endung: *tā* oder auch mit erhaltner länge *td*; in Godlewa kommt neben *tā* auch *ta* vor (LB. 304), eben so *jet* neben *jē*, *jē* (LB. 305). Im altlitauischen kommen formen auf *-aja* (*-aja*) vor (Bezenberger 171); aus diesen können die formen auf *-ai* entstanden sein; diese alt-

litauischen formen decken sich mit den althulgarischen formen auf *-ojq* und den altindischen auf *-aya* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 386 f.; anders Bezzenberger aao.); über *lat* anders Brückner (archiv VI, 272).

Gen. masc. Die alte pronominalform ist erhalten im preussischen: *stessei*, *steisei*, *stesse*, *steise*, *steisi* (auch beim femininum hat das preussische die pronominale flexion erhalten); im litauischen ist an ihre stelle die nominale flexion getreten: *tō* wie *tāko*, also ablativ. Das interrogativum hat für den possessiven genitiv eine besondere form: *kēnō* (Godlewa *kēnō*, *kēnō*; LB. 304); der ursprung dieser form ist dunkel, wahrscheinlich steckt darin ein stamm *kēna-*, *kēna-*; so auch Brugmann (grdr. II, 825 f.).

II. Die kasus des plurals.

Nom. masc. Die endung *-š* geht auf die idg. endung *-oi* (griech. *oi*, abulg. *tē*, aind. *tē*) zurück. Der stamm *ana-* hat im ahlitauischen (Bezzenberger 168) und dialektisch (Geitler 55; Kurschat § 1303) den nom. pl. *anis*, worin Bezzenberger 169) einen *i*-stamm (vgl. nom. sg. *anis*, Kurschat § 921) sieht; anders Brückner (archiv III, 293 f.).

Akk. masc. Die pronominale endung ist *-as*, doch kommt daneben auch die nominale endung *-us* vor (z. b. *tās* und *tūs*); jedoch hat der stamm *ja-* nur *jūs*; auch die mehrsilbigen pronominalstämme haben *-as* und *-us*, die stämme auf *-okja-* jedoch nur *-us*. Der akk. fem. hat überall (auch beim stamm *ja-*) *-as* und *-as*; die stämme auf *-okja-* haben nur *-as*.

Dat. masc. Die form *tēmš* (älter *tēmus*, pr. *steimanš*) hat wie in den übrigen idg. sprachen (abulg. *tēmš*, got. *þaim*) den diphthong (*š*) aus dem nom. pl. übertragen (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 5 f.).

Gen. Hier hat das litauische die nominale form (z. b. *tā* wie *tākū*); das preussische hat die pronominale form erhalten: *steison* (abulg. *tēchš*, aisl. *þeira*, aind. *tēsham*). In dem bei Schleicher (gramm. 209) verzeichneten gen. fem. *jannōšū* sieht Bezzenberger 145 die endung idg. *-asōm* (aind. *tāsām*, griech. *τῶν*, lat. *istārum*); es kommt aber auch gelegentlich der instr. pl. *margosēms* vor (Schleicher aao.), der *-as* nur aus dem nom. pl. übertragen haben kann; so kann auch *jannōšū* zu seinem *-as* gekommen sein.

III. Die kasus des duals.

Nom.-akk. masc. Die endung -ū (z. b. *tū-du*) ist die pronominale; eben so auch beim fem. die endung -ė (z. b. *tė-dvi*). Die nominale endung kommt nur bei den stämmen auf -okja- vor, z. b. *kókiu-du*; das fem. hat nach Schleicher (gramm. 199) die pronominale form, z. b. *kókė-dvi*, nach Kurschat § 899 hingegen die nominale, z. b. *kóki-dvi*.

Dat.-instr. masc. Das ė (z. b. *tēm-drēm*, *tēm-drēm*) ist aus dem dat. pl. übertragen (eben so im slavischen das e, z. b. abulg. *těma*), gegenüber aind. *tadbhyam*.

2. Das unbestimmte adjektivum.

§ 132. Einleitende bemerkungen.

Das litauische hat adjektivstämme auf idg. -o- (*-jo-*, *-ijo-*) und -u-. Letztere, die weit weniger zahlreich sind als die stämme auf idg. -o-, haben ihre alte flexion nur im nom. und akk. sg. und im nom. pl. masc. rein erhalten; im instr. und gen. sg. und instr. pl. masc. kommen die formen des u-stammes ebenfalls vor, doch überwiegen hier die formen des jo-(ijo-)stammes, die in sämtlichen übrigen kasus zur allein herrschaft gelangt sind, und zwar vom femininum aus, das bei diesen stämmen schon in der idg. nrsprache das suffix nom. sg. -īd, gen. sg. -īas hatte (vgl. griech. ἡδύς, fem. *ἡδύς-ια, ἡδεῖα, got. *hardus*, fem. *hardi*). das im litauischen durch nom. sg. -i, gen. sg. -jos vertreten wird (Joh. Schmidt, beitr. IV, 257). Kurschat erwähnt den von Schleicher (gramm. 205) angegebenen instr. sg. auf -umi und den instr. pl. auf -umis nicht; doch führt Brugmann (LB. 307) solche formen an und Bezzenberger 153 belegt den instr. sg. auf -u (*saldu*) und den lok. sg. auf -ume (*ligume*, *laisume*). — Was das verhältnis der ijo-stämme zu den jo-stämmen betrifft, so treten erstere gegen letztere ganz zurück; ausser *didis* und *didelis* gross gehören hierher nur noch die stoffadjektiva auf -inis und die komparative auf -ėsnis, von denen erstere alte o-stämme (vgl. das neben -inis begegnende -inas und abulg. -ьno-) und letztere alte n-stämme (§ 107) sind. Die ijo-stämme gehn ausser im nom. sg. masc. und fem. und im akk. sg. masc. und fem. in die analogie der jo-stämme über: nom. sg. masc. *didis*, fem. *didė*, akk. sg. masc. *didį*, fem. *dide*, aber gen. sg. masc. *didžio*, fem. *didžios* usw.

a) Die reinen o-stämme.

§ 133. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt *gêras* (schema 1) gut und *minkasztas* (schema 3) weich (andre betonungsschemata kommen bei zweisilbigen reinen o-stämmen nicht vor).

mask.		fem.	
1	3	1	3
sg. n. <i>gêras</i> , neutr.	<i>minkasztas</i> , neutr.	<i>gerà</i>	<i>minkasztà</i>
<i>gêra</i>	<i>minkasztà</i>		
a. <i>gêraq</i>	<i>minkasztq</i>	<i>gêraq</i>	<i>minkasztq</i>
l. <i>geramè</i>	<i>minkasztamè</i>	<i>gerojè</i>	<i>minkasztojè</i>
d. <i>gerdmui</i> , jetzt nur <i>gerdm</i>	<i>minkasztdm(u)</i>	<i>gêrai</i>	<i>minkasztai</i>
i. <i>gerù</i>	<i>minkasztu</i>	<i>gerà</i>	<i>minkasztu</i>
g. <i>gêro</i>	<i>minkasztò</i>	<i>geròs</i>	<i>minkasztòs</i>
pl. n. <i>geri</i>	<i>minkasztì</i>	<i>gêros</i>	<i>minkasztos</i>
a. <i>gerùs</i>	<i>minkasztus</i>	<i>geràs</i>	<i>minkasztas</i>
l. <i>gerùsè</i>	<i>minkasztùsè</i>	<i>gerosè</i>	<i>minkasztosè</i>
d. <i>gerèms</i>	<i>minkasztèms</i>	<i>geróms</i>	<i>minkasztóms</i>
i. <i>gerals</i>	<i>minkasztals</i>	<i>geromls</i>	<i>minkasztomls</i>
g. <i>gerà</i>	<i>minkasztà</i>	<i>gerà</i>	<i>minkasztà</i>
dual. n.-a. <i>gerù</i>	<i>minkasztu</i>	<i>gerì</i>	<i>minkasztì</i>
d. <i>gerém</i>	<i>minkasztém</i>	<i>geróm</i>	<i>minkasztóm</i>
i. <i>gerém.</i>	<i>minkasztém.</i>	<i>geróm.</i>	<i>minkasztóm.</i>

§ 134. Betonung.

Die zweisilbigen maskulina folgen zum grössten teil dem schema 1, zum kleineren dem schema 3. Die vertheilung der einzelnen kasus auf die drei gruppen ist dieselbe wie bei den nominalen o-stämmen; zu erwähnen ist nur, dass von den beiden pronominal flektirten kasus des singulars der lokativ zur gruppe des dat. pl. gehört und der dativ stets den stammanslaut betont, und zwar gestossen. Für das femininum gelten, da es der nominalen flexion folgt, die oben (§ 76) für die nominalen a-stämme gegebenen regeln.

Von den mehrsilbigen maskulina haben die auf *-n-gas*, *-étas*, *-ústas*, *-ópas*, *-útas*, *-ýbas*, die meisten dreisilbigen und die mehr als dreisilbigen auf *-ókas*, die auf *-iszkas*, *-útas*, *-étas*, *-ýbas*, die den ton im nom. sg. auf der drittletzten silbe

oder noch weiter zurück haben, unbeweglichen ton (schema 4). Die adjektiva mit beweglichem ton, zu denen mehrere auf *-ónas* und einige auf *-inas*, ferner einige vereinzelte gehören, folgen dem schema 3, wobei der ton entweder zwischen der vorletzten und letzten silbe schwankt (so bei denen auf *-ónas*, z. b. *raudónas* rot: nom. pl. masc. *raudoni*) oder zwischen der drittletzten und letzten silbe (so bei denen auf *-inas*, z. b. *krácinas* blutig: nom. pl. masc. *krucini*). Über die tonqualität der vor- oder drittletzten silbe dieser adjektiva lassen sich keine festen regeln aufstellen, doch überwiegt der geschleifte ton. Für die feminina, die bei beweglichem ton ebenfalls dem schema 3 folgen, gelten die oben (§ 76) für die mehrsilbigen nominalen *a*-stämme gegebenen regeln.

§ 135. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

Die endungen sind hier von hause aus überall dieselben wie bei den geschlechtigen pronomina: nur ist zu beachten, dass die adjektiva nach § 69, 2 B in gestossener endsilbe ursprünglich lange vokale und diphthonge wie in der nominalen flexion kürzen, bez. in monophthonge verwandeln, z. b. instr. sg. masc. *gerü* wie *takü* gegenüber *tū*, nom. pl. masc. *geri* gegenüber *tē*. Zu besprechen bleibt nur der nom.-akk. neutr., der auf *-a* (*gēra*, *minkszta*) ausgeht, wenn es angeht, aber das *-a* elidirt (*gēr*). Dies *-a* kann die pronominale endung idg. *-od* vertreten (vgl. pr. *sta*), kann aber auch auf die nominale endung idg. *-om* (vgl. pr. *stan*) zurückgehen; endlich, und das ist wol am wahrscheinlichsten, kann es nominaler nom.-akk. pl. auf idg. *-a* sein, der eben so gut singularisch verwandt sein kann, wie der pronominale plural *taī*.

b) Die *jo*-stämme.

§ 136. Einleitende bemerkungen.

Die flexion der *jo*-stämme weicht von der flexion der reinen *o*-stämme nicht ab; es sind nur die durch das *j* hervorgerufenen lautlichen veränderungen (§ 63, 1) zu beachten. Auch hinsichtlich der betonung gehn die *jo*-stämme mit den reinen *o*-stämmen zusammen; es sei daher auf das über die betonung der reinen *o*-stämme gesagte (§ 134) verwiesen.

§ 137. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt *tászczas* (schema 1) leer und *pészczas* (schema 3) zu fusa.

mask.		fem.	
1	3	1	3
sg. n. <i>tászczas</i> , neutr. <i>tászczu</i>	<i>pészczas</i> , neutr. <i>pészczu</i>	<i>tuszczu</i>	<i>pészczu</i>
a. <i>tászczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
l. <i>tuszczam</i>	<i>pészczam</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
d. <i>tuszczu</i>	<i>pészczu</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
i. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
g. <i>tuszczu</i>	<i>pészczu</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
pl. n. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
a. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
l. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
d. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
i. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
g. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
dual. n.-a. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
d. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>
i. <i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>	<i>tuszczę</i>	<i>pészczę</i>

c) Die *ijo*-stämme.

§ 138. Einleitende bemerkungen.

Die einzigen zweisilbigen adjektivischen *ijo*-stämme sind das jetzt nicht mehr gebräuchliche *didis* (schema 1) gross und das nur im femininum vorkommende *kairę* die linke; auch die mehrsilbigen sind wenig zahlreich, denn ausser *didelis* (schema 3) gross gehören hierher nur noch die stoffadjektiva auf *-inis* (schema 2) und die komparative auf *-enis* (schema 1). Von diesen haben die adjektiva auf *-inis* die neigung, im dat. sg., nom., dat. pl. und dat.-instr. dual. masc. der nominalen flexion zu folgen.

§ 139. Paradigmata.

Als paradigmata seien ausser *didis* gewählt *didelis* gross und *medinis* hölzern.

mask.		
	1	3 2
sg. n. <i>didis</i>	<i>didelis</i>	<i>medīnis</i>
a. <i>didī</i>	<i>didelī</i>	<i>medīnī</i>
l. <i>didimē</i>	<i>dideliāmē</i>	<i>medīniamē</i>
d. <i>didēdm</i>	<i>dideliām</i>	<i>medīniui, medīniam</i>
i. <i>didžā</i>	<i>dideliu</i>	<i>medīniū</i>
g. <i>didžo</i>	<i>didelio</i>	<i>medīnio</i>
pl. n. <i>didī</i>	<i>dideli</i>	<i>medīniai, medīni</i>
a. <i>didžus</i>	<i>didelius</i>	<i>medīniūs</i>
l. <i>didžūsē</i>	<i>dideliūsē</i>	<i>medīniūsē</i>
d. <i>didžms</i>	<i>didelēms</i>	<i>medīniamē, medīnēms</i>
i. <i>didžats</i>	<i>didelīnts</i>	<i>medīniais</i>
g. <i>didžā</i>	<i>dideliā</i>	<i>medīniā</i>
dual. n.-a. <i>didžū</i>	<i>dideliu</i>	<i>medīniū</i>
d. <i>didēm</i>	<i>didelēm</i>	<i>medīniam, medīnēm</i>
i. <i>didēm.</i>	<i>didelēm.</i>	<i>medīniam, medīnēm.</i>
fem.		
sg. n. <i>didē</i>	<i>didelē</i>	<i>medīnē</i>
a. <i>didē</i>	<i>didelē</i>	<i>medīnē, -iņ</i>
l. <i>didžojē</i>	<i>didelējē</i>	<i>medīnēje, -iojē</i>
d. <i>didēi</i>	<i>didelēi</i>	<i>medīnei, -iņi</i>
i. <i>didē</i>	<i>didelē</i>	<i>medīnē, -iā</i>
g. <i>didžon</i>	<i>didelēs</i>	<i>medīnēs, -ios</i>
pl. n. <i>didžos</i>	<i>didelēs</i>	<i>medīnēs, -ios</i>
a. <i>didēs</i>	<i>didelēs</i>	<i>medīnēs, -iās</i>
l. <i>didžosē</i>	<i>didelēsē</i>	<i>medīnēse, -iose</i>
d. <i>didžoms</i>	<i>didelēms</i>	<i>medīnēms, -ioms</i>
i. <i>didžomis</i>	<i>didelēmīs</i>	<i>medīnēmīs, -iomīs</i>
g. <i>didžā</i>	<i>dideliā</i>	<i>medīniā</i>
dual. n.-a. <i>didī</i>	<i>dideli</i>	<i>medīni</i>
d. <i>didžom</i>	<i>didelēm</i>	<i>medīnēm, -iom</i>
i. <i>didžom.</i>	<i>didelēm.</i>	<i>medīnēm, -iom.</i>

§ 140. Betonung.

Es ist nur hervorzuheben, dass im nom. sg. masc. und fem. nicht nur die dem schema 2 folgenden adjektiva auf *-nis* sondern auch *didis* und die komparative auf *-žms* (schema 1)

sowie *didelis* (schema 3) gegen die für diese schemata geltenden regeln den ton nicht auf der endsilbe haben, z. b. *didis* statt **didys*, *didé* statt **didž*. Nur *kairé* (schema 1) die linke und *desziné* (schema 3) die rechte haben endbetonung.

§ 141. Bemerkungen zur flexion.

Über die flexion der *tjo*-stämme ist nichts weiter zu bemerken, als dass beim femininum je nach den dialekten in den suffixalen silben bald *é*, *e*, bald *io*, bez. *is* erscheint. Neben *didé* kommt als nom. sg. fem. auch *didí* vor (Schleicher, gramm. 204). Als neutrum gibt Schleicher (gramm. 194) *didé* an; nach Kurschat § 780 kommt bei den *tjo*-stämmen kein neutrum vor.

d) Die *u*-stämme.

§ 142. Einleitende bemerkungen.

Die adjektivischen *u*-stämme sind größtenteils zweisilbig; die mehrsilbigen sind nur vereinzelt. Die feminina haben vor dem suffix *-id-* das stammauslautende *u* durchweg verloren, z. b. *saldí* für **saldri*. Lautgesetzlich ist der schwund des *o* wol nirgend.

§ 143. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt *saldús* (schema 1) stüm und *lygus* (schema 3) gleich, eben.

mask.		fem.	
1	3	1	3
sg. n. <i>saldús</i> , neutr. <i>lygus</i> , neutr.		<i>saldí</i>	<i>lygi</i>
<i>saldú</i>	<i>lygu</i>		
a. <i>saldú</i>	<i>lygu</i>	<i>saldžq</i>	<i>lygiq</i>
l. <i>saldžamé</i>	<i>lygiámé</i>	<i>saldžojé</i>	<i>lygiojé</i>
d. <i>saldžám</i>	<i>lygiám</i>	<i>saldžai</i>	<i>lygiái</i>
i. <i>saldžú</i>	<i>lygiu</i>	<i>saldža</i>	<i>lygin</i>
g. <i>saldnús</i>	<i>lyganús</i>	<i>saldžós</i>	<i>lygiós</i>
pl. n. <i>saldás</i>	<i>lygás</i>	<i>saldžos</i>	<i>lygins</i>
a. <i>saldžás</i>	<i>lygiás</i>	<i>saldžás</i>	<i>lygiás</i>
l. <i>saldžásé</i>	<i>lygiásé</i>	<i>saldžosé</i>	<i>lyginosé</i>
d. <i>saldžéms</i>	<i>lygiéms</i>	<i>saldžóms</i>	<i>lygióms</i>
i. <i>saldžats</i>	<i>lygiats</i>	<i>saldžomís</i>	<i>lygiomís</i>
g. <i>saldža</i>	<i>lygia</i>	<i>saldža</i>	<i>lygia</i>

dual. n.-a. <i>saldžin</i>	<i>lygin</i>	<i>sald</i>	<i>lygi</i>
d. <i>saldēm</i>	<i>lygēm</i>	<i>saldžom</i>	<i>lygiom</i>
i. <i>saldēm.</i>	<i>lygēm.</i>	<i>saldžom.</i>	<i>lygiom.</i>

§ 144. Betonung.

Die zweisilbigen folgen zum weitaus grössten teil dem schema 1, zum kleineren dem schema 3, wobei nur zu beachten ist, dass, wie bei den *ijo*-stämmen, die dem schema 3 folgenden adjektiva im nom. sg. masc. und fem. gegen das schema nicht die endung, sondern die stammsilbe betonen.

Die mehrsilbigen folgen dem schema 1, wobei der ton, wenn er die endsilbe verlässt, auf die drittletzte übergeht. Über die qualität dieser drittletzten silbe lassen sich keine festen regeln aufstellen.

§ 145. Bemerkungen zur flexion.

Ausser in den in den paradigmata angegebenen kasus tritt der *u*-stamm gelegentlich noch in andern kasus hervor, die bereits oben (§ 132) erwähnt sind. Sonst ist über die flexion der *u*-stämme nichts weiter zu bemerken.

3. Das bestimmte adjektivum.

§ 146. Einleitende bemerkungen.

Die flexion des bestimmten adjektivs kommt dadurch zu stande, dass an die kasus des adjektivs die entsprechenden kasus des pronominalstamms *ja*-gefügt werden. Hierbei ist aber zu beachten, dass lange vokale und diphthonge, die in gestossener endsilbe des unbestimmten adjektivs zu kurzen vokalen, bez. zu monophthongen werden, beim bestimmten adjektiv keine quantitätsänderung erleiden, dass hingegen in den betreffenden kasus das angefügte pronomen dieselben quantitätsänderungen erleidet, die beim unbestimmten adjektiv auftreten. Ferner ist zu beachten, dass nach § 63, 1 postkonsonantisches *j* vor palatalem vokal schwindet. — Die adjektiva auf *-nis* haben keine zusammengesetzte flexion.

§ 147. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt ein reiner *o*-stamm (*geras*), ein *ijo*-stamm (*didi*) und ein *u*-stamm (*saldis*); auf die verschiedenen betonungsschemata kommt es hier weniger an als auf die verschiedenen adjektivstämme.

mask.

sg. n. gerāsis	didgais	saldāsis
a. gērāji	didji	saldāji
l. gerāsimas	didzimsas	saldzimsas
d. gerāsimam	didzimsam	saldzimsam
i. gerāja	didzāja	saldzāja
g. gērājo	didzajo	saldzajo
pl. n. gerēji	didēji	saldēji
a. gerāsius	didzsius	saldzsius
l. gerāsiūs	didzsiūs	saldzsiūs
d. gerēmsims	didēmsims	saldēmsims
i. gerāsimis	didzsimis	saldzsimis
g. gerāja	didzāja	saldzāja
dual. n.-a. gerājuda	didzējuda	saldzējuda
d. gerēmdrēm	didēmdrēm	saldēmdrēm
i. gerēmdrēm.	didēmdrēm.	saldēmdrēm.

fem.

sg. n. gerāji	didzōji	saldzōji
a. gērāja	didēja	saldēja
l. gerājōje	didējōje	saldējōje
d. gērājai	didējai	saldējai
i. gerāja	didēja	saldēja
g. gerājos	didzōjos	saldzōjos
pl. n. gērājos	didzōjos	saldzōjos
a. gerāsius	didēsius	saldēsius
l. gerāsiūs	didzsiūs	saldzsiūs
d. gerōmsioms	didzōmsioms	saldzōmsioms
i. gerōmsioms	didzōmsioms	saldzōmsioms
g. gerāja	didzāja	saldzāja
dual. n.-a. gerējidi	didējidi	saldējidi
d. gerōmdrēm	didzōmdrēm	saldzōmdrēm
i. gerōmdrēm.	didzōmdrēm.	saldzōmdrēm.

§ 148. Betonung.

Der ton ruht immer auf dem adjektiv, nie auf dem pronomen. Die betonung weicht von der des unbestimmten adjektivs nur darin ab, dass das bestimmte adjektiv im nom. sg. masc. nicht nur bei den a-stämmen, sondern auch bei dem

*o-(jo, ijo)-*stämmen die endsilbe des adjektivs betont: *gerāsis*, *tūszczāsis*, *didzsis* gegenüber *gēras*, bez. *tūszczas*, *didis*.

§ 149. Bemerkungen zur flexion.

Im grossen und ganzen bleiben die formen so, wie sie durch die zusammenrückung entstanden sind, bestehn, wobei natürlich die oben (§ 146) erwähnten lautgesetzlichen veränderungen eintreten. Nur im lok. sg. und pl. beider genera treten verkürzungen ein, indem das auslautende *e* des adjektivs schwindet, beim fem. sg. auch noch das *j*, und dann der pronominalkasus antritt; im lok. sg. fem. tritt dann in der gewöhnlichen sprache noch eine weitere verkürzung ein, indem das auslautende *e* und dann auch noch das *j* abfällt: *gerōjo*. Ferner schwindet im instr. pl. fem. beim adjektiv das *i* des kasussuffixes *-mis*. Im dat. sg. masc. wird statt *-dmiam* gewöhnlich *-djam* (etymologisch richtiger *-djam*) gesprochen, z. b. *gerdjam*; vom maskulinum dringt dann das *a* (*q*) auch in das femininum, z. b. *gērājai*.

Was die stammgestaltung des adjektivs betrifft, so kommen bei den *ijo*-stämmen im femininum sowol die formen mit *io*, *ia* als auch die mit *ē*, bez. *e* neben einander vor, z. b. im akk. sg. *didzājā* und *didzjā*. In's paradigma habe ich der kürze halber jedoch nur die formen gesetzt, die nach Kurschat §§ 942, 948 gebräuchlicher sind. Die *u*-stämme, die schon bei dem unbestimmten adjektiv in weitem umfang in die flexion der *jo*-stämme übergehn, nehmen bei dem bestimmten adjektiv auch im gen. sg. und nom. pl. masc. die flexion der *jo*-stämme an, z. b. gen. sg. *saldzōjo* gegenüber *saldaus*, nom. pl. *saldēji* gegenüber *saldas*. Eben so tritt im nom. sg. fem. die form des *ja*-stamms an stelle der form des *ia*-stamms ein, z. b. *saldzōji* gegenüber *saldi*.

Was die form des pronomens betrifft, so ist nur zu bemerken, dass im nom. pl. masc. neben *-ji* auch *-jē* oder *-jai* (also die nominale endung) vorkommt, z. b. neben *gerēji* auch *gerēje*, *gerējai*.

§ 150. Anhang zur flexion des bestimmten adjektivs.

Wie an adjektiva kann das pronomen *ja*- auch an pronomina gefügt werden; es kommen dabei nicht nur die pronomina *tās*, *szis*, *kufs*, *as*, *katrās* in betracht, sondern auch

das pronomina *jis*; so kommen formen vor wie z. b. nom. sg. fem. *jiji*, *jijē*, *jijē*, nom. pl. masc. *jēji*, *jējē*. Diese zusammensetzungen begegnen jedoch nicht in allen kasus; nur die zweisilbigen pronomina *as*, *kafra*, *kufu* haben diese zusammensetzung in allen kasus und werden ganz wie adjektiva behandelt, z. b. nom. sg. fem. *kuriōji* gegenüber dem nichtzusammengesetzten *kuri*.

4. Die deklination der partizipia.

§ 151. Einleitende bemerkungen.

Zum größten teil sind die partizipia im maskulinum o-, im femininum a-stämme und flektiren dann ganz wie die adjektivischen o-, bez. a-stämme. Partizipia dieser art sind: 1) das part. praes. act. II auf *-damaz*, fem. *-dama*; 2) das part. praes. pass. auf *-mas*, fem. *-ma*; 3) das part. praet. pass. auf *-tas*, fem. *-ta*; 4) das part. fut. pass. auf *-simas*, fem. *-sima*; 5) das part. necessitatis auf *-tinas*, fem. *-tina*. Die andern partizipia sind im maskulinum konsonantische, im femininum ia-stämme. Zu dieser gruppe gehören: 1) das part. praes. act. I. auf *-as* (*-ia*), fem. *-anti* (*-inti*); 2) das part. perf. act. auf *-as*, fem. *-asi*; 3) das part. imperf. auf *-dars*, fem. *-darsi*; 4) das part. fut. act. auf *-as*, fem. *-anti*. Wir haben es hier nur mit der zweiten gruppe der partizipia zu tun, und zwar mit dem part. praes. act. I. und dem part. perf. act., denn das part. fut. act. geht dem ersteren, das part. imperf. dem letzteren völlig parallel.

§ 152. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt für das part. praes. act. I. *degas* brennend trans. und intr., *turfs* habend, für das part. perf. act. *vēzes* gefahren habend.

a) Die unbestimmte form.

mask.

sg. n. <i>degas</i> , neutr. <i>degq</i>	<i>turfs</i> , neutr. <i>turf</i>	<i>vēzes</i> , neutr. <i>vēzē</i>
a. <i>dēganti</i>	<i>tūrinti</i>	<i>vēzusi</i>
i. <i>dēganczamb</i>	<i>tūrinczamb</i>	<i>vēzusiamo</i>
d. <i>dēganczdm</i>	<i>tūrinczdm</i>	<i>vēzusiam</i>
i. <i>dēganczu</i>	<i>tūrinczu</i>	<i>vēzusiu</i>
g. <i>dēganczo</i>	<i>tūrinczo</i>	<i>vēzusio</i>

pl. n. degā	turī	vēžē
a. deganczua	tūrinčzua	vēžusius
i. deganczūsē	tūrinčzūsē	vēžusiusē
d. degantēms	tūrintēms	vēžusēms
i. deganczals	tūrinčzals	vēžusials
g. deganczū	tūrinčzū	vēžusia
dual. n.-a. deganczu	tūrinčzu	vēžusiu
d. degantēm	tūrintēm	vēžusēm
i. degantēm.	tūrintēm.	vēžusēm.
	fem.	
sg. n. deganti	turinti	vēžuni
a. deganczq	tūrinčzq	vēžusiq
i. deganczōjē	tūrinčzōjē	vēžusiojē
d. deganczai	tūrinčzai	vēžusiai
i. deganczd	tūrinčzd	vēžusia
g. deganczōs	tūrinčzōs	vēžusios
pl. n. deganczos	tūrinčzos	vēžusios
a. deganczns	tūrinčzns	vēžusians
i. deganczōsē	tūrinčzōsē	vēžusiosē
d. deganczōms	tūrinčzōms	vēžusiomis
i. deganczomis	tūrinčzomis	vēžusiomis
g. deganczū	tūrinčzū	vēžusia
dual. n.-a. deganti	tūrinti	vēžuni
d. deganczōm	tūrinčzōm	vēžusiom
i. deganczōm.	tūrinčzōm.	vēžusiom.

b) Die bestimmte form.

	mask.	
sg. n. degānis	turīnis	vēžēnis
a. degantlji	tūrintlji	vēžuslji
pl. n. degantēji.	tūrintēji.	vēžusēji.
	fem.	
sg. n. deganczōji	tūrinčzōji	vēžusioji
a. deganczājā	tūrinčzājā	vēžusiajā
pl. n. deganczōsion.	tūrinčzōsion.	vēžusiosion.

Die übrigen kasus ergeben sich aus dem paradigma der unbestimmten form von selbst.

§ 153. Betonung.

Der besseren Übersicht wegen empfiehlt es sich, alle partizipia in zwei gruppen zu teilen:

1. partizipia, die vom präsensstamm gebildet werden: part. praes. act. I und part. praes. pass.;

2. partizipia, die vom infinitivstamm gebildet werden: alle übrigen partizipia.

Ad 1. Part. praes. act. I. Hat die 1. sg. praes. den ton auf der endsilbe und ist die stammsilbe kurz, so hat der nom. sg. masc. den ton auf der endung, z. b. 1. sg. *vežā* fahre trans.: *vežās*, 1. sg. *turiū* habe: *turīs* (doch haben die abgel. verba auf *-iū*: *-ēti* auch den ton auf der stammsilbe: *tūrīs*). In allen andern fällen hat der nom. sg. masc. den ton auf der stammsilbe, z. b. 1. sg. *bēgu* laufe: *bēgas*, 1. sg. *kalbū* spreche: *kalbas*; die abgel. verba auf *-an*: *-yti* haben den ton stets auf der stammsilbe, auch wenn diese kurz und geschleift ist, z. b. 1. sg. *sakāi* sage: *sakās*. Steht nun der ton im nom. sg. masc. auf der stammsilbe; so ist er, einerlei ob er gestossen oder geschleift ist, unwandelbar, z. b. *bēgas* laufend, *kalbas* sprechend, *sakās* sagend; steht aber der ton im nom. sg. masc. auf der endsilbe, so wechselt er zwischen dieser und der stammsilbe, und zwar nach dem schema 3; die stammsilbe hat, wenn ihre beschaffenheit es zulässt, geschleiften ton. Doch ist hierbei zu beachten, dass im lok. sg. masc. und fem., im lok. pl. masc., im dat. pl. masc. und fem., im instr. und gen. pl. masc., im dat.-instr. dual. masc. und fem. der ton die neigung hat, auf die stammsilbe überzugehn; umgekehrt hat im instr. sg. fem. und nom.-akk. dual. fem. der ton, der nach dem schema hier auf der wurzelsilbe steht, die neigung, auf die endsilbe zu treten; endlich schwankt auch im dat. sg. masc. der ton zwischen end- und stammsilbe. Im paradigma sind diese kasus doppelt betont.

Part. praes. pass. Tonwechsel, und zwar nach dem schema 3, findet hier nur dann statt, wenn in der 1. sg. praes. der ton auf der endsilbe steht; doch ist dabei zu beachten, dass, falls die stammsilbe einen natura oder positione langen vokal hat, der ton auch unbeweglich bleiben

kann; z. b. 1. sg. *režù* fahre trans.: mask. *vèzamas*, fem. *režamà*, aber 1. sg. *lèkù* lasse zurück: mask. *lèkamas*, fem. *lèkamà* oder *lèkama*.

Ad 2. Das part. perf. act., das part. imperf. und das part. fut. act. haben unbeweglichen ton, entweder auf der stammsilbe oder auf dem ableitungssuffix, z. b. *vèžti* fahren trans.: part. perf. act. *vèžes*, part. imperf. *reždavēs*, part. fut. act. *rèszēs*.

Für die übrigen partizipia gemeinsam gilt die regel: bei verba mit sekundärem infinitivstamm oder bei abgeleiteten verba ist der ton unbeweglich z. b. *sznekēti* sprechen: part. praes. act. II. *sznekédamas*, part. praet. pass. *sznekétas*, part. fut. pass. *sznekéšimas*, part. necess. *sznekétidas*. Ist hingegen der infinitivstamm gleich der wurzel, so gelten folgende regeln:

Part. praes. act. II. Tonwechsel, und zwar nach schema 3, findet nur dann statt, wenn in der 1. sg. praes. der ton auf der endsilbe steht; zu beachten ist jedoch, dass, falls die stammsilbe natura oder positione langen vokal hat, der ton auch unbeweglich bleiben kann, z. b. 1. sg. *režù* fahre trans.: mask. *vèždamas*, fem. *reždamà*, aber 1. sg. *reikù* ziehe: mask. *reikdamas*, fem. *reikdamà* oder *reikdama*; 1. sg. *piduju* schneide: mask. *pidudamas*, fem. *pidudama*.

Part. praet. pass. Tonwechsel, und zwar nach dem schema 1, findet nur dann statt, wenn in der 1. sg. praes. der ton auf der endung steht; die stammsilbe ist, wo es ihre beschaffenheit zulässt, geschleift z. b. 1. sg. *remiù* stütze: mask. *remitas*, fem. *remtà*, aber 1. sg. *piduju* schneide: mask. *pidutas*, fem. *piduta*.

Part. necess. Tonwechsel, und zwar nach dem schema 3, findet nur dann statt, wenn in der 1. sg. praes. der ton auf der endung steht; die stammsilbe ist, wenn ihre beschaffenheit es zulässt, geschleift, z. b. 1. sg. *remiù* stütze: mask. *remtinas*, fem. *remtind*, aber 1. sg. *piduju* schneide: mask. *pidutinas*, fem. *pidutina*.

Part. fut. pass. Da dies partizip selten ist, lässt sich über seine betonung nichts bestimmtes sagen; wahrscheinlich ist jedoch auch hier der ton beweglich, wenn er in der 1. sg.

pracs. auf der endung steht, z. b. 1. sg. pracs. *sukù* drehe: mask. *sùksimas*, fem. *sùksimà*.

§ 154. Bemerkungen zur flexion.

So weit die konsonantische flexion erhalten ist, sind die formen bereits oben (§§ 116, 117) erwähnt. Alle übrigen kasus des maskulins folgen der analogie der *i*-, bez. *ijo*-stämme, die in der bestimmten form auch den nom. pl. ergreift, z. b. *degantėji* gegenüber *degd*, *vėžusėji* gegenüber *vėžę*. Im femininum, das ja ein *ia*-stamm ist, dringt im nom. sg. der bestimmten form der *ja*-stamm der übrigen kasus durch, z. b. *deganczėji* gegenüber *deganti*; doch begegnen vereinzelt noch formen auf *-ji*.

5. Die zahlwörter.

§ 155. Übersicht der kardinal- und ordinalzahlen.

kardinalzahlen.	ordinalzahlen.
1. <i>ėnas</i> , fem. <i>ėnà</i>	<i>pirmas</i> , fem. <i>pirmà</i>
2. <i>dù</i> , fem. <i>dėi</i>	<i>antras</i> , fem. <i>antrà</i>
3. <i>tryn</i> (mask. u. fem.)	<i>trečas</i> , fem. <i>treczà</i>
4. <i>keturi</i> , fem. <i>kėturios</i>	<i>ketvirtas</i> , fem. <i>ketvirtà</i>
5. <i>penki</i> , fem. <i>penkios</i>	<i>penktas</i> , fem. <i>penktà</i>
6. <i>šeši</i> , fem. <i>šešios</i>	<i>šeštasis</i> , fem. <i>šeštà</i>
7. <i>septyni</i> , fem. <i>septynios</i>	<i>septintasis</i> , fem. <i>septintà</i> , auch <i>sekmias</i> , fem. <i>sekmà</i>
8. <i>astuni</i> , fem. <i>astūnios</i>	<i>astuntasis</i> , fem. <i>astuntà</i> , auch <i>asmas</i> , fem. <i>asmà</i>
9. <i>dėryni</i> , fem. <i>dėrynios</i>	<i>devintasis</i> , fem. <i>devintà</i>
10. <i>dėšimtis</i> , gew. <i>dėšimt</i>	<i>dėšimtas</i> , fem. <i>dėšimtà</i>
11. <i>ėnūlika</i>	<i>ėnūliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
12. <i>dėjlika</i>	<i>dėjliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
13. <i>trylika</i>	<i>tryliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
14. <i>keturiolika</i>	<i>keturioliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
15. <i>penkiolika</i>	<i>penkioliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
16. <i>šešiolika</i>	<i>šešioliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
17. <i>septyniolika</i>	<i>septynioliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
18. <i>astūniolika</i>	<i>astūnioliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
19. <i>dėryniolika</i>	<i>dėrynioliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
20. <i>dvidešimt</i>	<i>dvidešimtas</i> , fem. <i>-ta</i>
30. <i>tridešimt</i>	<i>tridešimtas</i> , fem. <i>-ta</i>

40. <i>kéturian dēzint</i>	<i>kéturiandenzintan</i> , fem. - <i>ta</i>
50. <i>penkian dēzint</i>	<i>penkianandenzintan</i> , fem. - <i>ta</i>
60. <i>azēzian dēzint</i>	<i>azēzianandenzintan</i> , fem. - <i>ta</i>
70. <i>septynian dēzint</i>	<i>septynianandenzintan</i> , fem. - <i>ta</i>
80. <i>asztinian dēzint</i>	<i>asztinianandenzintan</i> , fem. - <i>ta</i>
90. <i>dergynian dēzint</i>	<i>dergynianandenzintan</i> , fem. - <i>ta</i>
100. <i>azintan</i>	<i>azintánan</i> , fem. <i>azintáji</i>
1000. <i>túktantán</i>	<i>túktantysin</i> , fem. <i>túktanczoji</i> .

Bei zusammengesetzten zahlen geht immer die höhere ordnung voran, wobei zwischen zehner und einer *if* und gesetzt werden, aber auch wegbleiben kann, z. b. 7523 *septyni túktanczai penki azintai dvidenzint (if) trgs*. Die zusammengesetzten ordinalia haben nur die niedrigste ordnung in der form der ordinalzahlen, während die höheren ordnungen in der form der kardinalzahlen erscheinen, z. b. 7523. *septyni túktanczai dvidenzint (if) trēczan*, fem. *trecza*.

§ 156. Bildung und flexion der kardinalzahlen.

1. *vėnas* = idg. **oinos* (vgl. lat. *oinos*, ann. got. *ainn*, abulg. *ins*); über das anlautende *v-* s. § 47, 1. Es flektirt ganz wie ein adjektiv, wobei es hinsichtlich der betonung dem schema 3 folgt. Der plural *vėni*, fem. *vėnos* bedeutet „lauter“; ferner tritt er bei pluralia tantum statt des singulars ein, z. b. *vėnos knygosa* ein buch.

2. *dā*, fem. *dvi* ist seiner form nach ein dual; das mask. *dā* steht nach § 64, 1 für **dru* (vgl. abulg. *dva*). Die flexion ist folgende:

n.-a.	<i>dū</i> , fem. <i>dvi</i>
d.	<i>dvėm</i>
i.	<i>dvėm</i>
g.	<i>dvėjā</i> .

Der nom.-akk. ist eine echte dualform (vgl. *takū*, *mergi*). zu beachten ist nur, dass trotz der einsilbigkeit der auslautende diphthong in beiden genera zum monophthong geworden ist. Das in den übrigen kasus erscheinende *ē* ist aus den zahlwörtern für 4—9, wo es wie im plural der pronomina und adjektiva berechtigt ist, herübergenommen. Wie *dā*, fem. *dvi* flektirt *abā*, fem. *abi* beide (abulg. *oba*, fem. *obē*).

3. Zu grunde liegt der stamm *tri* = idg. **tri* (vgl. abulg. *tro*, griech. *trī*, lat. *tri* usw.). Die flexion ist folgende:

n.	<i>trjs</i>
a.	<i>trls</i>
l.	<i>trise</i>
d.	<i>trims</i>
i.	<i>trimis</i>
g.	

Die flexion deckt sich mit der flexion des plurals der *i*-stämme; nur in lok. hat *tri-* abweichend von den nomina kurzen vokal, der ja älter ist als der lange in lok. pl. der nomina.

4—9. Die kardinalia für 4—9 sind in ihrer bildung und flexion gleich; sie flektieren wie die adjektivischen *jo*-(*ijo*)-stämme; nur ist zu beachten, dass der akkusativ des maskulinums nicht die endung *-ius* hat, sondern auf *-is* ausgeht. Als paradigma gebe ich hier die flexion des zahlworts 4:

	mask.	fem.
n.	<i>keturi</i>	<i>keturion</i>
a.	<i>keturis</i>	<i>keturian</i>
l.	<i>keturiusē</i>	<i>keturione</i>
d.	<i>keturiems</i>	<i>keturioms</i>
i.	<i>keturiais</i>	<i>keturiomis</i>
g.	<i>keturiā.</i>	<i>keturiā.</i>

Ältererbt sind in dieser flexion der akk. masc. *keturis* = aind. *catūras* und der nom. masc. *keturi*, der in seiner endung dem aind. neutr. *catvāri*, got. *fidīcor*, ags. *feōwer* entspricht; vom nom. *keturi* aus ist dann die flexion ausser im akk. *keturis* in die analogie der adjektivischen *jo*-stämme übergegangen und dazu eine form für das femininum neu gebildet (Scherer² 580 f.; Joh. Schmidt, pluralbild. 191 f., 227; anders Leskien, dekl. XXVI; Brückner, archiv III, 300; Brugmann, MU. V, 55 f.; grdr. II, 473).

penki folgt hinsichtlich der betonung dem schema 1.

szenzi. Der anlaut bietet schwierigkeiten: *sz-* kann durch assimilation an das inlautende *sz* aus *s-* entstanden sein, es kann aber auch für *kasz-* (vgl. av. *hšvas*) stehn; daneben haben wir in pr. *uschts* der sechste und in dem neben *szszion* (pl. tant.) wochenbett vorkommenden gleichbedeutenden *szszs* (pl. tant.) als anlaut *u*. In der betonung folgt *szszs* dem schema 1.

septyni } Diese zahlen haben einander beeinflusst: das
asztyni } *n* ist alt in *deryni* (vgl. lat. *nonus*), die länge
deryni } des vokals vor dem *n* ist ausgegangen von *aszty-*
 = got. *ahtau*, aind. *ashṭaś*; das alte *m* der zahl für 7 hat
 sich erhalten im ordinale *sēkmas*. Über das *d-* in *deryni*
 s. § 54, anm. 1. Hinsichtlich der betonung folgen alle drei
 zahlwörter dem schema 3; wenn der ton die endsilbe ver-
 lăut, geht er auf die vorletzte silbe.

10. Das zahlwort für 'zehn' ist ein femininaler substantivischer *i*-stamm, der aus einem alten konsonantischen stamm (vgl. aind. *ḍaḍat-*, abulg. *deset-*) hervorgegangen ist. Statt *dēszimtis* wird gewöhnlich *dēszimt* gebraucht, das seiner form nach akkusativ ist und auslautendes *-i* verloren hat. Heute ist dies zahlwort indeklinabel, doch kommen im altlitauischen noch flektirte formen vor (Bezenberger 179).

11—19. Diesen zahlen gemeinsam ist der schlussteil *-lika*. Die mit *-lika* gebildeten zahlen sind jetzt indeklinabel; früher wurden sie teils als singularische *a*-stämme, teils als pluralische *o*-stämme flektirt; bei Bretken kommt auch *-lik** vor (Bezenberger 179 ff.); dialektisch werden sie auch heute noch flektirt (LB. 309). Hieraus hat Mahlow 49 geschlossen, dass *-lika* seiner form nach nom. pl. eines neutralen *o*-stamms ist; nur in *vėnūlika* ist es neutr. sg. (*-a* für etymologisches *-a* = idg. *-om*). Im ersten glied der zusammensetzungen mit *-lika*, das zu *likti* übrig lassen, übrig bleiben gehört (got. *-lif* ist davon zu trennen), haben die zahlen 14—19 die alte form des neutr. pl. auf *-o* = idg. *-a* erhalten; eben so ist *try-* in *trylika* neutr. pl. = lat. *tri-* in *triginta*; das *y* in *dylika* ist aus *trylika* übertragen; unerklärt ist das *ū* in *vėnūlika*; erklärungsversuche bei Mahlow 49 und Brugmann (grdr. II, 488).

20—90. Diese heute indeklinablen zahlen flektirten ursprünglich in beiden teilen (Bezenberger 181 f.), sind aber frühzeitig erstarrt, und zwar in der form des akkusativs: *tris dēszimtis* (für **dēszimtis*); *dvīdeszimt* ist nom.-akk. dual. und steht für *dvī dēszimti*; von *dvīdeszimt* ist das *-t* auf die übrigen zehner übertragen. Dialektisch flektiren die zehner auch heute noch (LB. 309).

100. *szimtas* ist substantivum und wird betont nach dem schema 1.

1000. *likstantis* ist substantivum und flektirt als mask.

ijo-stamm mit unbeweglichem ton. Im slavischen und gotischen ist das wort für 1000 *ja*-stamm, wonach man für das litauische genuswechsel annehmen muss; doch flektirt *tūkstantis* dialektisch noch heute als femininum, und zwar als *i*- oder als *ja*-stamm (Kurschat § 1043 ff.).

§ 157. Bildung und flexion der ordinalzahlen.

Die ordinalzahlen sind mit ausser der zweiten, die eine komparativform ist, fast alle supradinalformen. Sie flektiren unbestimmt und bestimmt, die ersten drei zahlen für hundert und tausend jedoch nur bestimmt.

1. *pirmas*. Am nächsten dem *prims* nach steht got. *fruma*; abnlg. *prvrs* und aind. *pārva-s* haben zwar dieselbe wurzel, aber ein andres suffix. Hinsichtlich der betonung folgt *pirmas* dem schema 3.

2. *antras*. Derselbe stamm als ordinale der zweizahl gebraucht findet sich in den slavischen und germanischen sprachen, z. b. abulg. *v-tors*, got. *anþar*; es ist der komparativ des pronominalstammes *ana-*. Betont wird *antras* nach dem schema 1.

3. *trēcas* deckt sich mit abulg. *tretajs* und wol auch mit got. *þridja*; pr. *trīs* hingegen stimmt im vokalismus der stamm silbe mit aind. *trītya-s* überein. Die bestimmte form heisst *treczāis*, um Memel aber *tretjāis*. In der betonung folgt *trēcas* dem schema 1.

4. *ketrītas* stimmt genau mit abulg. *četrstis* und griech. *τέταρτος* überein; das bei Bretken vorkommende *ketrertas* (Bezenberger 183) hat das *-er-* aus der form der kardinalzahl, die bei Bretken *-ver-* neben *-ur-* hat, erhalten. Betont wird *ketrītas* nach schema 1.

5. *penktas* deckt sich mit abulg. *petis*, ahd. *fimfto*, griech. *πέμπτος*, lat. *quintus*. Betonung nach schema 1.

6. *azpntas* deckt sich mit abulg. *šests*, aind. *ṣaṣṭhīd-s* usw. Betonung nach schema 1.

7. *septintas*. Das suffix idg. *-to-* kommt den ordinalzahlen für sieben und acht ursprünglich nicht zu; im litauischen ist es bei beiden aus den ordinalzahlen 4—6 übertragen. Ursprünglich ist bei der ordinalzahl für sieben die bildung durch das suffix *-o-*: idg. **septmōs* (abulg. *sedms*, ferner aind. *saptamd-s*, griech. *ἑβδομος*, lat. *septimus*); ihm entsprechen

pr. *septmas*, *sepmas* und lit. *sekmas* (über *km* s. § 66 und die anm. 2). Betonung nach schema 1.

8. *asztúntas* aus **asztántas* (§ 61) ist Neubildung nach *septintás*. Eine ältere, aber nicht idg. bildung ist *dazmas*, pr. akk. sg. *asman* = abulg. *osma*. Betonung nach schema 1.

9. <i>derintás</i> .	Beide haben ursprünglich nicht das
suffix idg. <i>-to-</i> , sondern das suffix idg.
<i>-o-</i> (lat. <i>nōnus</i> , aus urit. * <i>novenos</i> , und
<i>decimus</i>). Betonung nach schema 1.
10. <i>deszintás</i> .	

11.—19. Der ausgang der ordinalzahlen von 11—19 ist heute *-likta*: *vőnőlikta*, *dőylikta* usw. mit unbeweglichem ton. In älterer zeit heisst der 11. *lėkas* oder *rėnas lėkas* oder *deszintás lėkas*, der 12. *antras lėkas*, der 13. *treczas lėkas* usw. (Bezenberger 184 f.). Hierin steckt unverkennbar das adjektiv *lėkas* übrig bleibend (Bezenberger 185), das auch bei den ordinalzahlen über zwanzig gebraucht wird; so heisst der 21. (tag) bei Bretken *dwideschimta ir pirma lėka* (Bezenberger 185).

20.—90. Die ordinalzahlen der dekaden werden aus den kardinalzahlen durch anfügen des suffixes *-tas* gebildet. z. b. **dwideszimt-tas*, woraus nach schwund des ersten *t* *dwideszimta* wird; sie können aber auch analogiebildungen sein: *dwideszimta* zu *dwideszimt* nach *deszintás* zu *dėszimt* (Joh. Schmidt, jen. lit.-ztg. 1878, art. 191, s. 179). Der ton dieser ordinalzahlen ist unbeweglich. In älterer zeit gab es noch andre bildungen (Schleicher, gramm. 151 f.; Bezenberger 185 f.): 1) die stämme der kardinal- oder ordinalzahlen zusammengesetzt mit *deszimta*, z. b. der 60. *szesztádeszimta*, der 70. *septyniádeszimta*; 2) das ordinalzahlwort der einer tritt flektirt vor *deszimta*, z. b. der 20. *antras deszimta*, der 80. *aszmas deszimta*.

100. Nach analogie der ordinalzahlen der zehner erwartet man **szimt-tas*, woraus *szimta* (so noch bei Klein) werden musste, so dass ordinal- und kardinalzahl zusammenfallen; um dies zu vermeiden, wird jetzt das ordinale nur in der bestimmten form gebraucht: *szimtdsis*. Betont wird *szimtdsis* nach schema 1.

1000. Auch hier fungirt die bestimmte form der kardinalzahl als ordinale: *tūkstantynia*. Der ton ist unbeweglich; es kann aber auch *takstantynia* nach schema 1 betont werden.

Ältere grammatiken geben *takstinis*, fem. *-inē* oder *tūkstas*, fem. *takstā* an (Schleicher, gramm. 152).

§ 158. Distributiva.

Es sind folgende:

1. *eņneri*, fem. *eņnerios*; betont nach schema 3.
2. *dveji*, fem. *dvējos*; betont nach schema 1 (vgl. abulg. *dvōje*); das daneben vorkommende im Ablative *dvēje* selbster ist das neutrum zu *dveji* (vgl. *droje*), das sein *ē* aus dem alten neutrum des zahlworts *dvē* = abulg. *dvē*) überkommen hat, bevor *ē* im auslaut zu *i* verkürzt wurde. Neben *dveji* kommt auch *abeji*, fem. *doeja* beiderlei, betont nach schema 1, vor (vgl. abulg. *obojs*); Brücken hat auch das neutr. *abeja*, -o (Bezenberger 186).
3. *treji*, fem. *trējos*, betont nach schema 1 (vgl. abulg. *trojs*).
4. *keteri*, fem. *kēterios*, betont nach schema 3 (vgl. abulg. *četvero*; Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 43 ff. Von *keteri* aus ist *-eri* weiter gewuchert, daher 5 *penkeri*, 6 *szezeri*, 7 *septyneri*, 8 *aštūneri*, 9 *devyneri*; *-eri* ist dann auch nach rückwärts gewuchert und hat das schon genannte *eņneri* hervorggerufen.

Diese alten distributiva werden als vertreter der kardinalzahlen bei pluralia tantum gebraucht; in distributivem sinn braucht man nur die präposition *pō* mit dem akk. der kardinalzahlen, z. b. *pō trīs* je drei; bei pluralia tantum wird in distributivem sinn *pō* mit dem akk. der alten distributiva gebraucht, z. b. *pō trejūs*, fem. *pō trejān*.

§ 159. Qualitativa.

Um auszudrücken „so vielerlei“, dient das suffix *-eriōpas*, bei 2 und 3 *-ōpus*, bei 1 *-ōkas*; also: *eņnōkas*, fem. *eņnokā*, betont nach schema 3, *dvejōpas*, *trejōpas*, *keteriōpas*, *penkeriōpas* usw.; mit unbeweglichem ton. Das suffix ist *-iōpas*, von *keteriōpas* ist das *-er-* weiter gewuchert. Das zugehörige interrogativum ist *keleriōpas* wie vielerlei.

§ 160. Multiplikativa.

Das deutsche „mal“ wird ausgedrückt durch den akkusativ des betreffenden zahlworts mit dem entsprechenden akkusativ von *kārtas* oder *sykiš* mal, z. b. *eņnā kārtā* oder *sykiš* einmal, *dā kārtā* oder *sykiš* zweimal, *kēturiš kārtās* oder *sykiš* viermal usw. Die adjektivischen multiplikativa werden

durch das suffix *-linkas*, fem. *-linkà* oder durch das suffix *-gubas*, fem. *-gubà* gebildet; doch ist die bildung durch *-linkas* nur bei den zahlen 1—4, die durch *-gubas* nur bei den zahlen 2 und 3 gebräuchlich, also: *vēnlinkas* einfach, *dvilinkas* oder *dvigubas* zweifach, *trilinkas* oder *trigubas* dreifach, *ketarlīnkas* vierfach. Von der zahl fünf an werden in multiplikativer bedeutung die qualitativa auf *-eriōpas* gebraucht, z. h. *szimteriōpas* hundertfach. Betont werden die multiplikativa auf *-linkas* und *-gubas* nach schema 3.

§ 161. Altersbezeichnung.

Nur bei den ersten zahlen, ausser der zahl eins, gebräuchlich sind zur bezeichnung des alters der tiere, nicht der menschen, bildungen mit dem suffix *-ggʷ* (*-gis*), fem. *-gē* (*-gē*), z. h. *dreiggʷ* zweijährig, *treiggʷ* dreijährig, *ketvergʷ* vierjährig; von *ketvergʷ* aus hat sich für die weitem zahlen das suffix *-ērgʷ* herausgebildet, z. h. *penkērgʷ* fünfjährig; bei Bretken kommt auch *drejergʷ* vor (Bezzenberger 189, wo eine andre erklärung von *-ērgʷ* gegeben wird). Einjährig heisst *mitulggʷ*.

§ 162. Interrogativa und indefinita.

kēk wie viel, *tēk* so viel, *daŋg*, *daŋgel* viel; es sind indeklinable substantiva, werden daher mit dem genitiv verbunden; doch kommen in der älteren sprache auch flektirte formen vor. Adjektivisch ist *keli*, fem. *kēlios* einige, das wie die zahlwörter *keturi* usw. flektirt und nach schema 1 betont wird, z. h. akk. masc. *keltā*, fem. *keliās*.

6. Das ungeschlechtliche pronomon.

Vgl. Torp., A., Beiträge zur Lehre von den geschlechtslosen Pronomen in den indogermanischen Sprachen. Christiania 1888.

§ 163. Paradigmata.

1. pers.	2. pers.	refl.
sg. n. <i>āsz</i> , pr. <i>es</i> , <i>as</i>	<i>tū</i> , pr. <i>tu</i>	
a. <i>manē</i> , pr. <i>mien</i>	<i>tavē</i> , pr. <i>tien</i>	<i>savē</i> , pr. <i>sien</i> , <i>sin</i>
l. <i>manyjē</i>	<i>tavyjē</i>	<i>savyjē</i>
d. <i>mānei</i> (gew. <i>mdn</i>), pr. <i>mennei</i>	<i>tāvei</i> (gew. <i>tāv</i>), pr. <i>tebbei</i>	<i>āvei</i> (gew. <i>adv</i>), pr. <i>sebbei</i>
i. <i>manimi</i>	<i>tavimi</i>	<i>savimi</i>
g. <i>manēs</i> , <i>māno</i> (poss.), pr. <i>mai-</i> <i>sei</i>	<i>tavēs</i> , <i>tāvo</i> (poss.), pr. <i>twaisei</i>	<i>savēs</i> , <i>sāvo</i> (poss.).

pl. n. <i>mēs</i> , pr. <i>men</i>	<i>jās</i> , pr. <i>jous</i>
a. <i>mūs</i> , pr. <i>man</i>	<i>jās</i> , pr. <i>man</i>
l. <i>māyjt</i>	<i>jāyjt</i>
d. <i>māms</i> , pr. <i>noumans</i>	<i>jāms</i> , pr. <i>joumans</i>
i. <i>mumls</i>	<i>jumls</i>
g. <i>māns</i> , pr. <i>nouson</i>	<i>jāns</i> , pr. <i>jouson</i>
dual. n.-a. <i>mādu</i> , fem. <i>mādei</i>	<i>jādu</i> , fem. <i>jādei</i>
d. <i>mādrēm</i>	<i>jādrēm</i>
i. <i>mādrēm</i> .	<i>jādrēm</i> .

§ 164. Ältere und dialektische formen (soweit letztere nicht auf rein lautgesetzlichen veränderungen beruhen); vgl. Kurchat §§ 864—864, Bezzenberger 161 ff., LB. 302.

sg. akk. alit. *mi*, *ti*; *māmi* Wjekszy, *manē* Kowno, Godlewa.

lok. *manē* Memel, *manēj* Russ. Krottingen, *manē* Salanty, *manēj* Kupiszki.

dat. alit. *mi*, *mani*. *ti*, *tari*; *mdni*, *mā* (*tdu*, *adu*) Godlewa.

instr. *man* Memel, *muni* Russ. Krottingen, *mdn* Popely.

gen. alit. *manq*, *manq*, *mane*; *manē* Tilsit, *munē* Salanty, *munē* Wjekszy, *manē*, *man* Kupiszki, *man* Onikszy, *man* many Merecz, *manē* Kowno, *manē*, *manē* Godlewa.

pl. nom. *men* (Geitler 96). *juns*, *jums* Worny, *mds*, *jās* Wjekszy. Kupiszki.

akk. alit. *mums*, *mūs*; *mumls* Tilsit, Kowno, Godlewa *mūms* Memel, Russ. Krottingen, *mumls* Salanty, Wjekszy (hier neben *mūs*), *mums*, *mum* Popely, *mum*, *mum* Neu-Alexandrowo, *mum* Kupiszki, Onikszy, *mum* Godlewa.

lok. alit. *muuie*, *muui*, *juuie* *jūui*; *manē* Memel, *muuie* Salanty, *muuie* Kowno.

dat. alit. *mumūs*, *mumls*, *munus*, *jumunls*; *mum* Popely, Neu-Alexandrowo, Godlewa, *mum*, *mumls*, *māmēm* (daneben auch *māms*) Godlewa.

instr. *mumls* Rossein, *mumls* Neu-Alexandrowo, *mūms* Kupiszki, *muni* Kowno, *mum* (daneben auch *mūms*) Godlewa.

gen. *mūs* (daneben, aber sehr selten, *māns*), *mum*, *mumls* Godlewa (doch vgl. hierüber LB. 303).

dual. nom.-akk. alit. *vedci* neben *mudci*; *vedu*, fem. *vedi* Memel, *vedu*, fem. *vedi* Russ. Krottingen, *vedu*, fem. *vedci* Salanty, *mex du*, fem. *mex dci* Popely, *mèdu*, *mèx du*, fem. *madci*, *akk. num du*, fem. *mumdc* Kupiszki.

dat.-instr. *vedum*, fem. *vedem* Memel, *mudum*, *redum*, fem. *mudrim* Worny, *mudrim* Rossein, *mum drēm* Neu-Alexandrowo, *mumdrēm* Kupiszki, *mumēm* Merecz.

gen. alit. *mumq̄ dweiu*, *mumu dweiju*, *jumu dweiju*; *mudcēs* Tilsit, *veduma*, fem. *vedes* Memel, *jungdcljung* Salanty, *mūdrija* Rossein, *muduma* Wjekschny, *mūsa drēja* Popely.

Anm. Die hier angeführten formen des pronomens der 1. pers. gelten auch als typen der entsprechenden kasus des pronomens der 2. pers. und des reflexivums, die ich, um raum zu sparen, nicht besonders anführe; nur gelegentlich sind auch sie berücksichtigt.

Auf eine erläuterung der flexion muss ich hier verzichten und verweise ausser auf die oben genannte abhandlung von Torp auf Leskien (dekl. 140 ff.), Brückner (archiv IV, 1 ff.), Brugmann (grdr. II, 795, 800 ff.).

Anhang zur deklination:

§ 165. Komparation der adjektiva.

Die komparation geschieht dadurch, dass an stelle des stammanslautenden vokals des positivs im komparativ das suffix *-ēnis*, fem. *-ēnē*, im superlativ *-idusias*, fem. *-iāusia* tritt, wobei die § 63, 1 erwähnten lautgesetzlichen veränderungen eintreten, z. h. *gēras* (stamm *gera-*) gut: komp. *gerēnis*, superl. *geridusias*; *saldūs* (stamm *saldu-*) süss: komp. *saldēnis*, superl. *saldžidusias*. Das komparativsuffix *-ēnis* steht am nächsten dem komparativsuffix got. *-izan-* (s. § 107) und geht weiter auf die suffixform *-jen-* (pr. *muia-iē-on*), woraus nach § 63, 1 *-en-* werden musste, zurück (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 399). Das superlativsuffix *-iāusias* hat seinen nächsten verwandten im slavischen, nämlich das zur substantivirung der adjektiva dienende suffix abulg. *-ucha*, fem. *-ucha* (Brugmann, grdr. II, 234; Leskien, nomina 598; anders Schleicher, komp.⁴ 467; Joh. Schmidt, vok. I, 176, ztschr. XXVI, 378 f.).

Die flexion des komparativs ergibt sich nach dem oben

(§ 138) über die flexion der adjektivischen *ijo*-stämme bemerken; der superlativ flektiert wie ein adjektivischer *jo*-stamm, wobei der ton unbeweglich ist.

§ 166. Bildung der adverbia.

Die adjektivischen reinen *o*-stämme bilden ihr adverb auf *-ai*, z. b. *geras* gut: *gerai*; die *jo*- und *u*-stämme hingegen haben im adverb *-iai*, wobei die lautlichen veränderungen (§ 63, 1) zu beachten sind, z. b. *tuxczas* leer: *tuxczai*, *saldūs* süß: *saldžai*; die endung *-iai* 1 auch der *o*-stamm *senas* alt: *seniai*. Von den *ijo*-stämmen ist *didis* gross das adverb *didei*, das nach § 63, 2 lautgesetzlich aus **didijai* entstanden ist. Die stoffadjektiva auf *-inis* bilden kein adverb; die komparative haben als adverb eine form auf *-iaūs*, z. b. *geriaūs*, *saldžiaūs*, während die superlative ihr adverb von demselben stamm bilden, den die adjektivischen superlative zeigen, und zwar ganz wie die übrigen *jo*-stämme, z. b. *geriausiai*, *saldžiausiai* oder mit schwund des *-iai*: *geriaus*, *saldžiaus*.

Betont werden die adverbia der zweisilbigen *o*-stämme auf der endsilbe, und zwar immer geschleift, z. b. *gerai*, *minkštai*; die zweisilbigen *u*-stämme mit betontem *-us* im nom. sg. masc. haben bei kurzer stammsilbe den (geschleiften) ton auf der endung, bei langer stammsilbe aber in der regel auf der stammsilbe, die *u*-stämme mit gestossen betonter stammsilbe behalten den (gestossenen) ton auf der stammsilbe, z. b. *gražūs* schön: *grazi̇ai*, *saldūs* süß: *saldžai* (daneben auch *saldžai̇*), *lygūs* gleich: *lyg(iai)*. Die komparativadverbia haben immer den geschleiften ton auf der endsilbe, die superlativadverbia immer gestossenen ton auf dem *au* des superlativsuffixes. Mehrsilbige adjektiva mit beweglichem ton haben im adverb geschleiften ton auf der endsilbe, mehrsilbige adjektiva mit unbeweglichem ton behalten ihn auch im adverb unverändert.

Eine andre gruppe der adjektivadverbia sind die adverbia auf *-yn*, aus älterem *-yna*; sie kommen nur bei verba der bewegung vor und bezeichnen die richtung, z. b. *auksztyn* eiti in die höhe gehn, *geryn* eiti zum guten gehn, besser werden; letzteres beispiel zeigt, wie in diese adverbia komparativische bedeutung hineinkommt. Ihrer entstehung nach ist diese adverbialbildung nicht recht klar; sicher ist nur, dass in dem *-n*, *-na* die postposition *-na* steckt.

II. Konjugation.

A. Die personalendungen.

§ 167. Einleitende bemerkungen.

Der unterschied zwischen primär- und sekundärendungen ist verwischt; es haben sich grösstenteils nur die primärendungen erhalten, die sekundärendungen kommen nur noch in der 3. pers. sg. und im preussischen in der 2. pers. sg. vor.

§ 168. 1. pers. sg.

Die verba auf *-mi* haben *-mi* (z. b. *dūmi* gehe), die auf *-o -u*, refl. *-i-s* (z. b. *nukū* drehe, refl. *nukū-s* drehe mich); ersteres entspricht der endung idg. *-mi*, letzteres der endung idg. *-o* (Scherer² 213 f.; Mahlow 89 f.; verf., ztschr. XXXII, 113 f.; Brugmann, grdr. II, 1335; anders Brugmann, MU. I. 13 anm. 145; Leskien, ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 100). Die verba auf *-mi* haben im reflexivum die endung *-mē-s*; in dem *mē* kann die medialendung idg. *-mai* (pr. *-mai* in *asmāi* bin) stecken; Bezzenberger 199 hält auch *-mi* (und eben so *-si* der 2. und *-ti* der 3. pers. sg.) für die medialendung (vgl. jedoch Joh. Schmidt, jen. lit.-ztg. 1878, art. 191, s. 180). Das *-mē-* (und eben so das *-sē-* der 2. sg.) kann aber auch auf analogie beruhen (etwa nach der endung der 2. sg. der verba auf *-o*), denn die 3. sg. hat in refl. *-ti-s*, nicht *-tē-s*; vgl. Joh. Schmidt aao. und Brugmann (grdr. II, 1339 f., 1344 f.).

§ 169. 2. pers. sg.

Die endung der verba auf *-mi*, *-si* = idg. *-si*, ist jetzt ganz veraltet (belege aus alit. texten bei Bezzenberger 198), weil sie immer einen zusammenfall der 2. sg. praes. mit der 2. sg. fut. zur folge hat; daher ist an die stelle des alit. *dūsi* usw. jetzt *dūdi* usw., mit der endung der verba auf *-o*, getreten. Das reflexivum hat das suff. *-sē-s*. Bei den verba auf *-o* haben wir die endung *-i*, refl. *-s-s*, das noch nicht befriedigend erklärt ist; erklärungsversuche bei Bezzenberger 194 f., Brugmann (MU. III, 26, grdr. II, 1344 f.), Haberlandt (wiener stzgs.-ber., phil.-hist. kl. C, 996 ff.), Tomson (lingvist. izašed. 112 ff.) und Hoffmann (d. präs. d. idg. grdspr. 6 f.). Die sekundärendung idg. *-s*, hat sich nur im preussischen erhalten: *weddeis*, *imais*.

§ 170. 3. pers. sg.

Die verba auf *-mi* haben *-t(i)* (= idg. *-ti*), refl. *-ti-s* (z. b. *elli, elt* geht, *dūtti-s*). Die verba auf *-ō* haben die sekundärendung idg. *-t*, die lautgesetzlich (§ 69, 1) schwinden musste, daher *sūka* dreht für urlit. **sukat* (verf., beitr. z. abulg. konj. 24; Brugmann, grdr. II, 1350; anders Joh. Schmidt, ztschr. XXIII, 358; Bezzenberger 197). Die 3. sg. wird sowol bei den verba auf *-mi* als auch bei den verba auf *-ō* auch als 3. plur. und 3. dual. gebraucht.

§ 171. 1. pers. pl.

Sowol die verba auf *-mi* als auch die verba auf *-ō* haben die endung *-me*, refl. *-mē-s* (z. b. *sūkame, sūkamē-s*). Die aktivendung *-me* kann = griech. *-μεν* sein; dann ist die endung des reflexivs *-mē-s* davon zu trennen (denn *-mē-s* kann nicht aus **men-s* entstanden sein); in *-mē-s* steckt ein idg. *-mē* (= got. *-ma* in der 1. pl. opt.) und dies idg. *-mē* kann auch dem lit. *-me* zu grunde liegen (Bezzenberger 195). Das lett. *-mē-s* entspricht dem pr. *-mai* (vielleicht ist diese endung auch im litauischen vertreten; Bezzenberger 196). Die von Bezzenberger 193 belegten reflexivischen formen auf *-mo-se, mo-s* sind wol analogiebildungen nach der 1. dual. *-co-s* (Bezzenberger 196).

§ 172. 2. pers. pl.

Die endung *-te* entspricht der endung idg. *-te*; das reflexivum hat *-tē-s*, dessen *ē* nur durch analogie der 1. pl. hervorgerufen sein kann, da die länge nirgend einen anhalt hat.

§ 173. 1. pers. dual.

Die endung *-ra*, refl. *-co-s* geht wol mit got. *-wa* auf idg. *-ra* zurück, das sich aber sonst nicht nachweisen lässt (vgl. abulg. *-rē*, aind. *-ras, -ra*); *-ra*, refl. *-co-s* kann aber auch nach analogie des suffixes der 2. dual. *-ta*, refl. *-to-s* an stelle von **re*, refl. **rē-s* aus idg. *-rē* = got. *-wa*, abulg. *-wē* getreten sein.

§ 174. 2. pers. dual.

Die endung *-ta*, refl. *-to-s* lässt sich mit abulg. *-ta* auf idg. *-ta* zurückführen. Geitler 60 führt die dialektische endung *-tau* an und setzt sie = aind. *-tam*, was nicht angeht.

B. Die modi.

§ 175. Der optativ.

Vom alten optativ haben sich im litauischen nur trümmer erhalten.

1. Die 2. sg. opt. praes. ist erhalten im preussischen, wo sie die endung *-ai* oder *-ei* = idg. *-ois* hat und als 2. sg. imperat. verwandt wird: *imais* nimm, *weddeis* führe.

2. Die 3. sg. opt. praes. hat sich im preussischen und litauischen erhalten und hat im preussischen die endungen *-ai*, *-ei*, im litauischen, wo der optativ nur in der verbindung mit *te-* vorkommt, die endung *ž*, z. b. pr. *gaunai*, *gaunei* er empfangen, lit. *te-vež* er fahre. Sowol das pr. *-ai*, *-ei* als auch das lit. *ž* geht auf idg. *-oit* zurück (vgl. aind. *bhāret*, griech. *qígoi*, got. *batrei*, ahdg. *beri*). Im altlitauischen kommen bei den verba auf *-mi* formen auf *-i* vor (Bezzenger 209), z. b. *te-ai*, *te-ai* er sei, *te-dūdi* er gehe; in diesem *-i* steckt das optativsuffix der verba auf *-mi*, das in den starken formen idg. *-ie-*, in den schwachen idg. *-i-* ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXIV, 303 ff.); im litauischen ist die schwache form des suffixes an die stelle der starken getreten, wie z. b. auch in lat. *sim*, *sis*, *sit* für alat. *siem*, *sien*, *siet*.

Die 3. sg. opt. auf *ž*, in der litauischen grammatik permissiv genannt, kann nur von solchen unabgeleiteten verba gebildet werden, die (vortretende präpositionen nicht mitgezählt) im präsensstamm zweisilbig sind und in der 1. sg. praes. den ton auf der endung haben; der permissiv hat immer den geschweiften ton auf der endung, z. b. *rež* fahre: *te-rež*, *tekū* laufe: *te-tekū*. Verba mit dem präsenssuffix idg. *-jo-*: *-je-* verlieren nach § 63, 1 das *j* vor dem *ž*, z. b. *pucž* blase: *te-putž* aus **-putjž*.

Sämtliche abgeleitete verba und die unabgeleiteten verba, die in der 1. sg. praes. den ton nicht auf der endung haben, haben die alte 3. sg. opt. verloren und bilden den permissiv durch vorsetzen von *te-* vor die 3. sg. indic., die ja unechter konjunktiv ist. z. b. *bėga* laufe, fliehe: *te-bėga*, *myliu* liebe: *te-myl*, *sakau* sage: *te-sako*, *dainuju*, singe eine daina: *te-dainuja*. Dieser art der bildung des permissivs können auch diejenigen verba folgen, die noch die alte optativform erhalten haben, z. b. *tė-veža* neben *te-vež*. Dieser permissiv auf *-a* ist der unechte konjunktiv (Bezzenger 210 sieht darin den echten konjunktiv).

Anm. 1. Der permissiv kann auch gebildet werden durch *tegūl*, der form nach permissiv zu *gultti* liegen, mit der 3. sg. praes., z. b. *te-gūl vėša*, oder sogar mit dem permissiv, z. b. *te-gūl vež*.

Vorher umgekehrt war *t*-*h*ige war., wo eine *h* aus dem unechten konsonantiv verlor, die aber *t* als Initialis fingiert, wird bei dem Verbum auf *en* = *t* mit der echten Initialisform verbunden, z. B. *te-disti* *et* *genui*.

117. 2. Bei Zusammenziehung der Verba mit postpositionen tritt *t* vor die postposition, z. B. *t*-*gubis* *er* *entulsi*. Das refl. *si* steht immer noch zwischen *t* und dem Verbum oder am Ende, z. B. *t*-*gubis* *si* *t*-*h*ige *er* *Stulsi* sich.

3. Ein durchgeführter optativ, und zwar der optativ eines *3. pers. sing.*, liegt vor in den Endungen des in der Innerecke grammatischer optativa die folgenden Formen lauten:

1. <i>en</i> - <i>h</i> ige	1. pl. - <i>h</i> ige	1. dual. - <i>h</i> ige
2. „ - <i>h</i> ie	2. „ - <i>h</i> ie	2. „ - <i>h</i> ie.

Der *3. pers. sing.* hat im optativ keine Endung. Über die Form dieses *3. pers. sing.* vgl. Joh. Schmidt (a. a. o. XXIV, 31) und vgl. *12. pers. 14 f.*; anders Bezenberger 214 und Brugmann *gr. II* 1051.

Die Bildung des optativs geschieht dadurch, dass an das *supinum*, das seiner Form nach dem lateinischen *supinum* auf *-um* entspricht, also aber akkusativ ist, die Endungen *-h*ige usw. treten, wobei das ankommende *idg. u* erhalten bleibt; in der *2. pers. sing.* fñhrt das *supinum* allein als optativ und muss hier das ankommende *idg. u* verlieren, daher tritt das *u* in den *accusativ*, und zwar ist es lang: *-u*, jedoch kommt dialektisch auch die Kürze vor: *-ü* Karschat § 1198. Bretken hat häufig *ü*, vgl. Bezenberger 216 eine andre Form sucht; doch ist auf diese Schreibweise nichts zu geben. Die mit dem *-tum* den *supinums* verschmelzenden Endungen des optativs sind demnach:

1. <i>sg.</i> - <i>tumbian</i>	1. pl. - <i>tumbime</i>	1. dual. - <i>tumbira</i>
2. „ - <i>tumbei</i>	2. „ - <i>tumbite</i>	2. „ - <i>tumbita</i>
3. „ - <i>tü</i> <i>tü</i> .		

Von *sükti* dreien lautet also der optativ:

1. <i>sg.</i> <i>süktumbian</i>	1. pl. <i>süktumbime</i>	1. dual. <i>süktumbira</i>
2. „ <i>süktumbei</i>	2. „ <i>süktumbite</i>	2. „ <i>süktumbita</i>
3. „ <i>süktü</i> (<i>süktü</i>).		

In der 1. *sg.* lautet die Endung statt *-tumbian* gewöhnlich *-czan*, alt. *-czq* (Bezenberger 212 f.), Godlewa *-cze* (LB. 313), das noch unangeklart ist; erklärungsversuche bei Schleicher (gramm. 299), und Bezenberger 215. Dialektisch kommen auch die Endungen *-cze*, *-tio* vor. Eben so unerklart ist die in der 2. *sg.* häufig vorkommende Endung *-tai*; in Godlewa hat die

2. sg. *-tum* (LB. 315), das aus **-tumb(ei)* (vgl. die superlativadv. auf *-idus* für *-idusiai*) entstanden sein kann; ferner kommt auch *-tumei* vor (LB. 316). Die 1. pl. hat statt *-tumbime* gewöhnlich *-tum*, alit. *-tum*, *-tumim* (Bezenberger 213 f.), die 2. pl. gewöhnlich *-tum*, Godlewa *-tumet* (LB. 315). Bezenberger 216 nimmt an, *-tum-* sei aus *-tumb-* assimiliert; Joh. Schmidt (in seinen vorlesungen) meint, unter berufung auf die in Merecz vorkommende 2. pl. auf *-tat* (Kurschat § 1158), dass wie dies *-tat* auch das *-tum* der 1. pl. von der 3. sg. ausgegangen ist: nach *rēža: vēžam(e), vēžat(e)* ist zu *vēžtū vēžtum, vēžtut* gebildet.

4. Der optativ des *s*-aorists ist mit den resten des idg. futurus zum futurum verschmolzen (Joh. Schmidt, pluralbild. 423 ff.) und kommt daher beim futurum (§ 189) zur sprache.

§ 176. Der imperativ.

Wir haben hier folgende bildungen:

1) Alit. formen ohne endung in der 2. sg.: *ved* führe, *alleid* vergib (Schleicher, gramm. 230; Bezenberger 222); hier kann auslautendes *e* abgefallen sein, dann sind es die idg. imperativformen; es kann aber auch *-i* geschwunden sein und dann sind diese formen mit denen unter 2 identisch.

2) Alit. formen auf *-i*, z. b. *vedi, dūdi* (Schleicher, gramm. 230; Bezenberger 222). Schleicher und Bezenberger sehen darin die 2. sg. opt. auf idg. *-ois*; es sind aber indikativformen (vgl. lat. *es, es*); *dūdi* kann aber auch das imperativsuffix idg. *-dhi* (aind. *-dhi*, griech. *-θι*) enthalten, also einem griech. **δωθι* entsprechen, und weil auch die 2. sg. pracs. *dūdi* lautet, können formen wie *vedi* analogiebildungen nach *dūdi* sein (Brugmann, grdr. II, 1320, 1323; das 1320 angeführte *girdi* höre und andre derartige formen sind nicht belegt).

3) Heute alleinherrschend und schon im altlitanischen vorkommend (Bezenberger 222) ist im imperativ in der 2. sg. *-k*, alit. *-ki* und *-k* (refl. *-ki-s*), 1. pl. *-kime*, 2. pl. *-kite*, 1. dual. *-kica*, 2. dual. *-kita*, das an den infinitivstamm tritt, z. b. *vėž-k* fabre, *gėlbė-k* hilf, *sak-y-k* sage. Wurzelschliessender dental erscheint vor dem *-k* als *s*, z. b. *metū* werfe: *mėsk*, *vedū* führe: *vėsk*. In dem *k* steckt, wie schon Schleicher (gramm. 230 f.) erkannt hat, eine partikel, aber nicht aind. *ca*, sondern wol aind. *cid* (Osthoff, perf. 365 anm.). Durch antritt dieser partikel an alte imperative wie *im* nimm, *iszrisz* bind los u. ähnl. sind

die hentigen formen *imk*, *riazk* u. ähnl. entstanden; nach analogie solcher formen, die vor dem *-k* scheinbar den infinitivstamm haben, sind dann formen wie *gelbék*, *sakýk*, *mèsk*, *rèsk* gebildet. Anders Bezzenberger 217 f., Prusik (ztschr. XXXIII, 157 f.) und Joh. Schmidt (bei Prusik, aao. 158 anm. 1).

C. Die tempora.

1. Das präsens.

Vgl. Uljanov, osnovy nastojščego vremeni v staro-slawjanskom i litovskom jazykach. Warschau 1888; verf., lit. prät. 53 ff.; Brugmann, grdr. II, 884 ff., 909 ff.

§ 177. Klasse I: wurzelklasse (ind. II. klasse).

1. Idg. **emi* hin. 1. sg. *emi* und, mit herübernahme des *-u* der verba auf *-ō*, *emū* (dazu die 2. sg. *emi* neu gebildet), 2. sg. *esi*, 3. sg. *esti*, *est*; im plural und dual ist an stelle des schwachen stammes *s* der starke *es* eingedrungen: 1. pl. *esme*, 2. pl. *este*, 1. dual. *esra*, 2. dual. *esta*; opt. alit. *te-si*, part. *esq* (pr. *-sins*). Diese formen sind teils altlitauisch, teils dialektisch noch heute gebräuchlich. In der hentigen schriftsprache ist das verbum substantivum völlig in die analogie der verba auf *-ō* übergegangen: 1. sg. *esū* usw.; die 3. pers. lautet *yra*, das ein substantivum ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 595); part. *esq*. Aus dem im litauischen verlorenen imperfektum vorlit. **esom* (= abulg. **jachs* im imperfektum, z. b. *nese-achs*) ist *e-* in das präsens gedrungen: 1. sg. *esū* usw., part. *esq*. Der permissiv *tesē* kann als *te-sē* oder als *t-esē* aufgefasst werden; letzteres ist der endung *ē* wegen (vgl. alit. *te-si*; lat. *sit*) wahrscheinlicher.

2. Idg. **eimi* gehe. 1. sg. *eim*, 2. sg. *eist*, 3. sg. *etti*, *eit* (letzteres dialektisch als aus **etta* verkürzt empfunden und dazu ein präsens 1. sg. *eitū* usw. neu gebildet; Bezzenberger, Bezz. beitr. IX, 334 ff.), plural und dual mit starkem stamm: 1. pl. *eime*, 2. pl. *elte*, 1. dual. *etra*, 2. dual. *etta*; die 2. pl. lautet auch *eiste*, dessen *s* wol auf analogie von *este*, *duste* beruht; imper. (unechter konjunktiv) 3. sg. *ei*, 1. pl. *eimē*, 1. dual. *eivā*; der schwache stamm *i* liegt vor im part. *ent-* (aus **jeut-* = aind. *yant-*, Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 595 anm.; pluralbild. 426). Nach analogie der verba auf *-ō* gebildet ist der pr. opt. 2. sg. *jeiv*, 2. pl. *jeiti*. Im schriftlitauischen lautet das präsens jetzt *einū* nach klasse III.

3. Idg. **edmi* esse, im litauischen nur in der bedeutung „fresse“. 1. sg. *ēmi* aus und neben *ēdmi*. 3. sg. *ēti*, *ēt*, 1. pl. *ēme*, 2. pl. *ēte*, 1. dual. *ēva*, 2. dual. *ēta*. Jetzt lautet das präsens *ēdu* (klasse VII A.) oder *ēdzu* (klasse VIII); nach klasse VII A. auch pr. 2. pl. opt. *idaiti*.

4. Idg. **relmi* will. 1. sg. alit. *pa-relmi*, 3. sg. *pa-relt*, refl. 1. sg. *relmē-s*: aind. *d-er-ta*, lat. *rel-i-m*, got. 2. sg. *vil-ei-s*.

5. Idg. **dhēghmi* brenne. 1. sg. *degmi*: aind. 2. sg. *dhāk-ahi*.

6. Idg. **sedmi* sitze. 3. sg. *sēt*, refl. 1. pl. *sēdmē-s*: aind. 2. sg. *sūt-s*.

7. Idg. **leikmi* bleibe. 1. sg. *lēkm*, 3. sg. *lēkti*, *lēkt*: aind. 2. dual. *rik-tam*, 2. sg. med. *rik-thas*.

8. Idg. **redmi* wehklage. 1. sg. *rdudmi*: av. 3. sg. med. *raosta*.

9. Idg. **jōusmi* gürte. 1. sg. *jūsmi* (neben *jūsin* nach klasse VIII): av. *jās-ti*.

Die übrigen bei Schleicher (gramm. 253) und Kurschat § 1180 ff. angeführten präsenta auf -*mi* sind junge umbildungen alter präsenta auf -*o*.

§ 178. Klasse II: reduplizierende klasse (ind. III. kl.).

1. Idg. **di-dōn-mi* gebe. Im litauischen und slavischen ist der schwache stamm idg. **de-d-* in die starken formen gedrungen: **dedmi*, dann aber im litauischen aus den ausserpräsentischen formen *ū* an stelle des *e* eingedrungen, um den zusammenfall mit **dedmi* von der idg. w. *dhē* zu vermeiden, daher 1. sg. **dūdmi*, daraus nach § 65, B 4. *dūmi*, 2. sg. *dūsi*, 3. sg. *dūsti*, *dūst*, 1. pl. *dūme*, 2. pl. *dūte*, der dual ist nicht belegt; heute gewöhnlich nach analogie der verba auf -*o*: 1. sg. *dūdu*, 2. sg. *dūdi*, 3. *dūda* usw.

2. Idg. **dhi-dhē-mi* lege. Auch hier ist der schwache stamm idg. **dhe-dh-* = lit. *ded-* durchgeführt und so 1. sg. *dēmi* (aus **dedmi*), 2. sg. refl. *dēsē-s* (aus **detsē-s*), 3. sg. *dēsti*, *dēs*, 2. pl. *dēte* (weitere formen sind nicht belegt) entstanden. Durch eindringen des *ē* der ausserpräsentischen formen entstand die flexion: 1. sg. *dēmi*, 3. sg. *dēsti*. Heute flektirt *dēti* im präsens meist nach analogie der verba auf -*o*: 1. sg. *dedū*, 2. sg. *dedi*, 3. sg. *dēda* usw.

die heutigen formen *lūk*, *rīszk* u. ähnl. entstanden; nach analogie solcher formen, die vor dem *-k* scheinbar den infinitivstamm haben, sind dann formen wie *gēlbēk*, *sakjēk*, *mēsk*, *rēsk* gebildet. Anders Bezzenberger 217 f., Prusik (ztschr. XXXIII, 157 f.) und Joh. Schmidt (bei Prusik, aao. 158 anm. 1).

C. Die tempora.

1. Das präsens.

Vgl. Uljanov, osnovy nastojaščago vremeni v staro-slawjanskom i litovskom jazykach. Warschau 1888; verf., lit. prät. 53 ff.; Brugmann, grdr. II, 884 ff., 909 ff.

§ 177. Klasse I: wurzelklasse (ind. II. klasse).

1. Idg. **esmi* bin. 1. sg. *esmi* und, mit herübernahme des *-u* der verba auf *-ō*, *esmū* (dazu die 2. sg. *esmi* neu gebildet), 2. sg. *esi*, 3. sg. *ēsti*, *ēst*; im plural und dual ist an stelle des schwachen Stammes *s* der starke *es* eingedrungen: 1. pl. *ēsme*, 2. pl. *ēste*, 1. dual. *ēsta*, 2. dual. *ēsta*; opt. alit. *te-si*, part. *sqs* (pr. *-sins*). Diese formen sind teils altlitauisch, teils dialektisch noch heute gebräuchlich. In der heutigen schriftsprache ist das verbum substantivum völlig in die analogie der verba auf *-ō* übergegangen: 1. sg. *esū* usw.; die 3. pers. lautet *yrā*, das ein substantivum ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 595); part. *sqs*. Aus dem im litauischen verlorenen imperfektum vorlit. **esom* (= abulg. **jachō* im imperfektum, z. b. *nese-achō*) ist *ē-* in das präsens gedrungen: 1. sg. *ēsū* usw., part. *ēsqs*. Der permissiv *tesē* kann als *te-sē* oder als *t-esē* aufgefasst werden; letzteres ist der endung *ē* wegen (vgl. alit. *te-si*: lat. *sit*) wahrscheinlicher.

2. Idg. **eimi* gehe. 1. sg. *eiml*, 2. sg. *eial*, 3. sg. *etti*, *eit* (letzteres dialektisch als aus **etta* verkürzt empfunden und dazu ein präsens 1. sg. *eitū* usw. neu gebildet; Bezzenberger, Bezz. beitr. IX, 334 ff.), plural und dual mit starkem stamm: 1. pl. *eime*, 2. pl. *elte*, 1. dual. *eira*, 2. dual. *etta*; die 2. pl. lautet auch *elate*, dessen *s* wol auf analogie von *ēste*, *dūste* beruht; imper. (unechter konjunktiv) 3. sg. *ei*, 1. pl. *eimē*, 1. dual. *eirā*; der schwache stamm *i* liegt vor im part. *ent-* (aus **jent-* = aind. *yant-*, Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 595 anm.; pluralbild. 426). Nach analogie der verba auf *-ō* gebildet ist der pr. opt. 2. sg. *jeiv*, 2. pl. *jeiti*. Im schriftlitauischen lautet das präsens jetzt *einū* nach klasse III.

3. Idg. **edmi* esse, im litauischen nur in der bedeutung „fresse“. 1. sg. *ėmi* aus und neben *ėdmi*. 3. sg. *ėsti*, *ėst*, 1. pl. *ėme*, 2. pl. *ėte*, 1. dual. *ėva*, 2. dual. *ėta*. Jetzt lautet das präsens *ėdu* (klasse VII A.) oder *ėžu* (klasse VIII); nach klasse VII A. auch pr. 2. pl. opt. *idaiti*.

4. Idg. **relmi* will. 1. sg. alit. *pa-relmi*, 3. sg. *pa-relt*, refl. 1. sg. *relmė-s*: aind. *d-ry-ta*, lat. *rel-i-m*, got. 2. sg. *wil-ei-s*.

5. Idg. **dhēghmi* brenne. 1. sg. *degti*: aind. 2. sg. *dhāk-shi*.

6. Idg. **sēdmi* sitze. 3. sg. *sēst*, refl. 1. pl. *sēdmė-s*: aind. 2. sg. *sūt-ti*.

7. Idg. **leikmi* bleibe. 1. sg. *lėkti*, 3. sg. *lėkti*, *lėkt*: aind. 2. dual. *rik-tam*, 2. sg. med. *rik-thas*.

8. Idg. **reudmi* wehklage. 1. sg. *rāudmi*: av. 3. sg. med. *raošta*.

9. Idg. **jōusmi* gürte. 1. sg. *jūsni* (neben *jūsin* nach klasse VIII): av. *jāx-ti*.

Die übrigen bei Schleicher (gramm. 253) und Kurschat § 1180 ff. angeführten präsensia auf *-mi* sind junge umbildungen alter präsensia auf *-o*.

§ 178. Klasse II: reduplizierende klasse (ind. III. kl.).

1. Idg. **di-dōu-mi* gehe. Im litauischen und slavischen ist der schwache stamm idg. **de-d-* in die starken formen gedungen: **dedmi*, dann aber im litauischen aus den ausserpräsentischen formen *ū* an stelle des *e* eingedrungen, um den zusammenfall mit **dedmi* von der idg. w. *dhē* zu vermeiden, daher 1. sg. **dūdmi*, daraus nach § 65, B 4. *dūmi*, 2. sg. *dūsi*, 3. sg. *dūsti*, *dūst*, 1. pl. *dūme*, 2. pl. *dūste*, der dual ist nicht belegt; heute gewöhnlich nach analogie der verba auf *-o*: 1. sg. *dīdu*, 2. sg. *dīdi*, 3. *dīda* usw.

2. Idg. **dhi-dhē-mi* lege. Auch hier ist der schwache stamm idg. **dhe-dh-* = lit. *ded-* durchgeführt und so 1. sg. *dēmi* (aus **dedmi*), 2. sg. refl. *dešė-s* (aus **detsė-s*), 3. sg. *dēsti*, *dēst*, 2. pl. *dēste* (weitere formen sind nicht belegt) entstanden. Durch eindringen des *ē* der ausserpräsentischen formen entstand die flexion: 1. sg. *dēmi*, 3. sg. *dēsti*. Heute flektiert *dēti* im präsens meist nach analogie der verba auf *-o*: 1. sg. *dedū*, 2. sg. *dedi*, 3. sg. *dēda* usw.

§ 179. Klasse III: präsenssuffix -na- (ind. IX. klasse).

Wie auch in den andern idg. sprachen ist die ursprünglich unthematische flexion nach verallgemeinerung des schwachen stamms thematisch geworden. Im schriftlitanischen gehören zu dieser klasse nur drei verba mit vokalisch schliessender wurzel: *einu* gehe (über die reste der alten flexion idg. **elmi* s. § 177, 2), *gdunu* bekomme (aind. *jundmi* mit abweichendem wurzelvokalismus) und *aunu* ziehe fussbekleidung an; dazu kommt noch lett. *sēnu* binde (aind. *sindmi* mit andrer ablautstufe). In litauischen dialekten und im lettischen kommt diese präsensbildung in grösserem umfang vor, im lettischen auch bei konsonantisch schliessenden wurzeln, die dann aber stets auch inlautenden nasal haben, z. b. *brēnu* (= lit. **bre-n-d-nu*) wate.

Anm. Die schwache form dieses präsenssuffixes, idg. -na-, von der aus der übergang in die flexion der verba auf -ō stattgefunden hat, mag mit dazu beigetragen haben, dass im litauischen die präsensuffixe, die von alters her den ablaut e:o zeigen, diesen ablaut zu gunsten des o (lit. a) ausgeglichen haben.

§ 180. Klasse IV: präsens mit innerem nasal (ind. VII. klasse).

Die bedeutung der litanischen verba dieser klasse ist überwiegend intransitiv-inchoativ und in dieser bedeutung ist diese präsensbildung auch auf abgeleitete verba übergegangen; ursprünglich ist diese bedeutung nicht, sie hat sich erst in litu-slavischer zeit entwickelt. In welchem verhältnis diese klasse zur vorigen steht, ist noch nicht genügend aufgeklärt; sicher ist nur, dass sie schon indogermanisch ist. Die wurzelsilbe steht auf der tiefstufe, doch kommen auch beispiele für hochtonige wurzelform nicht selten vor. Als beispiele dieser präsens seien genannt: *tenkū* reiche hin: serb. *tek-nem*; lett. *ģēdu* (= lit. **gendu*) vermute: lat. -*hendo*. alb. *gendem*; *limpū* bleibe kleben: abulg. *pri-lonq*, aind. *limpami*; *pa-bundū* erwache: abulg. *ez-bonq*, griech. *πυρδύρομαι*. Hierher gehören auch, wie schon Kurschat § 403 f. erkannt hat, präsens wie *szalū* (Sz. *szulu*; Leskien, nomina 245 anm.) werde kalt, *balū* werde weiss, *byrū* verstreue mich, *kylū* erhebe mich u. a. Manchmal ist der nasal auch in die ausserpräsentischen formen gedrungen, so in: **mīžu* (**myžu*) harne (lat. *mingo*):

prät. *myžāð*, inf. *myžiti*, dazu nach analogie von *renkū*: *rinkāð*, *rinkti* u. dgl. ein neues präs. *mežū*; eben so sind die präsentia *senkū* falle (vom wasser) (lett. *siku* = lit. **sinku*, aind. *sīncdmī*) und *pa-si-gendū* sehne mich (zu *geisti* begehren) zu ihrem präsentischen *e* gekommen, nur ist bei diesen beiden verba der nasal auf das präsens beschränkt. Andre verba, die den präsensbildenden nasal verschleppen, nehmen noch ein andres präsenssuffix an, z. b. lett. *jāku* (= lit. **junku*) werde gewohnt (inf. *jukt*): lit. *junkstū* werde gewohnt; *jūngiu* spanne in's joch: lat. *jungo* (wo ebenfalls der nasal in ansserpräsentische formen gedrunzen ist) neben *jugum*.

§ 181. Klasse V: präsenssuffix -*sta* -.

Diese präsensbildung lässt sich ausserhalb des litauischen nicht nachweisen: versuche, sie an bildungen in den übrigen idg. sprachen anzuknüpfen bei Schleicher (gramm. 246, komp. 4 786), Brugmann (grdr. II, 1043 f.), Johansson (ztschr. XXXII, 507 ff.). Diese präsensbildung, deren bedeutung intransitiv-inchoativ ist, ist sehr verbreitet und hat auch denominativa ergriffen. Die wurzelsilbe erscheint überwiegend in der tieftonigen form. Beispiele: *ristū* falle um, *tirpstū* erstarre, *kilstū* erhebe mich, *tūstū* dehne mich aus, *miastū* mische mich, *dustū* komme in's kennehen, *dijgstū* keime, *lūžtu* breche intr., *tēmsta* wird dunkel, *gqstū* erschrecke intr., *sprūgstū* prassle, spriesse. Nach *r* wird -*stā*- zu -*szta*- (§ 55, 2): *mīrsztu* sterbe. Bei vokalisch auslautender wurzel kommt diese präsensbildung nur in *džūstu* trocken intr. vor.

§ 182. Klasse VI: präsenssuffix -*da* -.

Diese, der griechischen durch -*θο*-: -*θη*- entsprechende präsensbildung kommt heute nur bei *rėrdu* koche intr. und trans. (inf. *rirti*) vor; im altlitauischen ist noch belegt *išchediens* (Bezenberger 89), das als *isz-eidens* hinausgegangen seind zu lesen ist und ein ans dem präs. **eidu* (ahulg. *idq*) verschlepptes *d* enthält.

§ 183. Klasse VII: präsenssuffix -*a* -.

A. Die wurzelsilbe steht auf der hochstufe (ind. I. klasse).

Über die bedeutung der verba dieser klasse lässt sich nichts bestimmtes sagen; sie ist teils intransitiv, teils transitiv. Beispiele: *sekū* folge: aind. *adce*, griech. *ἔπομαι*, lat. *sequor*, air. *sechur*; *degū* brenne intr. und trans.: aind. *ddhami*; *velkū*

ziehe: abulg. *vléka*; *neszû* trage: abulg. *nesa*; *metû* werfe: abulg. *meta*; *lesa* picke: got. *lisa*; lett. *perdu* pedo: griech. *πίρδω*, ahd. *firzu*: *malû* mahle: lat. *molô*, got. *mala*; *vejû* winde, drehe: abulg. *vojû*, aind. *edyami*; *lêkû* lasse zurück: got. *leika*, griech. *λείπω*; *snêga* es schneit: griech. *νίqη*, ahd. *snicit*; *vezû* fahre trans.: abulg. *veza*, aind. *vdhami*; *bêgu* laufe, fliehe: russ. *bêgu*; *spêju* habe musse: abulg. *spêja*, aind. *spâdyami*; *rêju* schichte auf: lat. *reor*. Mehrfach haben verba dieser klasse einen sekundären infinitivstamm, z. b. *tekû* laufe: *tek-ê-ti*; *gêdu* singe: *gêd-ô-ti*.

B. Die wurzelsilbe steht auf der tiefstufe (ind. VI. klasse).

Auch hier lässt sich keine bestimmte bedeutung erkennen. Beispiele: *pirû* coeo; *riszû* binde; *minû* trete: russ. *mnû*; *pinû* flechte: abulg. *-pûnq*; *imû* nehme: abulg. *imq*; *lipû* steige; *sukû* drehe: russ. *sku*; *plakû* schlage; *dugu* wachse: got. *auka*. In präsensia wie *grîarû* stürze ein intr.: griech. *βράω*, lat. *-gruô*, *klîarû* bleibe hangen, *pârû* faule u. a. steht *a* für *u* nach analogie von *rgti*: *ryjû*, *ljti*: *ljja* (verf., lit. prät. 72 f.).

§ 184. Klasse VIII: präsenssuffix *-ja-* (ind. IV. klasse).

Das suffix ist idg. *-ja-*: *-je-*, nicht *-ija-*: *-ije-*, das lehrt das litauische in formen wie *spiduju* speie (Joh. Schmidt, ztschr. XXI, 285). Die bedeutung dieser litauischen präsensia ist überwiegend transitiv oder kausativ: die präsensia dieser klasse sind sehr zahlreich, zum teil dadurch, dass verba, die nach ausweis der verwandten sprachen ursprünglich einer andern klasse angehören, im litauischen in die *j*-klasse übergegangen sind. Die wurzelsilbe erscheint im litauischen überwiegend in der hochstufe: doch gibt es auch mehrere fälle, wo in übereinstimmung mit andern idg. sprachen tiefstufe erscheint. Beispiele: *spirîû* stosse mit dem fuss: griech. *δανάω*; *guliû* lege mich: griech. *βάλλω*; *sêju* säe: abulg. *sêja*; *lenkiû* biege; *kenczû* leide; *keliû* hebe. Verba mit wurzelhaftem *ê* in den ausserpräsentischen formen haben im präsens mehrfach *e*, z. b. *kvepiû* dufte, *dvesiû* atme, *srebiû* schlürfe; hier ist *e* durch qualitative anlehnung an den hochstufigen vokal an die stelle von *a* getreten (vgl. griech. *έρός*: lat. *satus*). Ausserlitauische präsensia nach der klasse VII stehn z. b. folgenden *j*-präsensia gegenüber: *verczû* weude, *kobre*: lat.

vertō, got. *waitrþa*; *berīū* strenē: abnlg. *berq*, griech. *q̄tōw*, lat. *ferō*, got. *halra*, aind. *bhūrami*; lett. *steidzū-s* eile: griech. *σείχω*.

§ 185. Präsenssuffix idg. *-sxo-*: *-sxe-*.

Diese bildung ist im litauischen verloren; dass sie aber einst vorhanden gewesen ist, darf man vielleicht aus dem *sz* von *ašazta* es tagt von der idg. w. *aus* schliessen (§ 65, B 7).

2. Das präteritum.

Vgl. verf., das litauische präteritum. Strassburg 1891.

§ 186. Formen des präteritums und ihr verhältnis zur präsensbildung.

Es gibt zwei formen des präteritums: in der einen hat das präteritum die endungen 1. sg. *-au*, 2. sg. *-ai*, 3. sg. *-o*, 1. pl. *-ome*, 2. pl. *-ote*, 1. dual. *-ora*, 2. dual. *-ofa*, in der andern die endungen 1. sg. *-iau*, 2. sg. *-ei*, 3. sg. *-d*, 1. pl. *-ēme*, 2. pl. *-ēte*, 1. dual. *-ēra*, 2. dual. *-ēta*.

1. Das präteritum auf *-au* usw. bilden fast alle verba der klassen IV und V, von den verba der klasse VIII alle diejenigen, deren wurzel auf einen langen monophthong oder einen i-diphthong ausgeht (z. b. *sēju* säe: prät. *sėjau*, *lėju* giesse: prät. *lėjau*), sowie *leidžu* lasse: prät. *leidau*, *grūdžu* stampe: prät. *grūdau*, *grindžu* diele: prät. *grindau* (nach KLI). s. v. jedoch *grindžau*) und *grėndžu* (daneben *grėndu*) reihe, scheuere: prät. *grėndau*; ferner von verba andrer klassen *esmi*: prät. *burau*, *eimi*: prät. *ėjau*, *dėmi*: prät. *dėjau*, *gdunu*: prät. *ga-
vau*, lett. *sēnu*: prät. *sēju*.

2. Das präteritum auf *-iau* bilden die meisten verba der klasse VIII, das zur klasse VI gehörige *tėrdu*: prät. *tėriaū*, von den verba der klasse I *ėdmi*: prät. *ėdžiau*, von den verba der klasse II *dūmi*: prät. *daviaū*, von den verba der klasse III *aunū*: prät. *aviaū*, von den verba der klasse IV *skantū* hüpfte auf: prät. *skaczaū* und *tampū* werde: prät. *tapiaū*, von den verba der klasse V *mirsztu* sterbe: prät. *miriaū* und *szetrksztu* pfeife: prät. *szetrkszczaū*.

3. Für die verba der klassen VII A : en folgende regeln:

a) Von den verba der kla

a) ein präteritum

wurzel auf *r*

kū kaufe: prät. *pirkaā*, *telpū* habe raum: prät. *tīlpaā*, *kremtū* nage: prät. *krintaā*, *kādu* beisse: prät. *kānda*), fast alle, die in der wurzelsilbe einen langen vokal oder diphthong haben (z. b. *szōku* springe: prät. *szōka*, *lēkū* lasse übrig.: prät. *likaā*);

- β) ein präteritum auf *-iau* usw. diejenigen, die vor wurzelschliessendem einfachem konsonanten *e* oder *a* haben (z. b. *sekū* folge: prät. *sekiaā*, *malū* mahle: prät. *maliaā*), sowie *mezgū* knote: prät. *mezgiaā*, *rezgū* stricke: prät. *rezgiaā*, *toskū* schwatze viel: prät. *toskiaā* und *pūlu* falle: prät. *pūlia*).

b) Von den verba der klasse VII B haben ein präteritum auf *-iau* usw. alle verba mit dem wurzelvokal *i* vor wurzelschliessendem *n*, *m* (z. b. *pinū* flechte: prät. *pīnia*, *imū* nehme: prät. *ēmiaā*), ferner *mušū* schlage: prät. *mušiaā*, *lakū* fresse dünnes: prät. *lakiaā*, *plakū* schlage: prät. *plakiaā* und lett. *at-raugū-s* rülps: prät. *at-raudzū-s*. Alle andern verba der klasse VII B haben ein präteritum auf *-au* usw.

§ 187. Vokalismus der wurzelsilbe.

1. Die überwiegende mehrzahl der verba hat den ablant verloren und in allen formen denselben wurzelvokal, z. b. *sekū* folge: prät. *sekiaā*, *malū* mahle: prät. *maliaā*, *bēgu* fliehe: prät. *bēga*, *szōku* helfe, springe: prät. *szōka*, *dirbu* arbeite: prät. *dirba*, *lipū* steige: prät. *lipaā*, *sukū* drehe: prät. *sukaā*, *plakū* schlage: prät. *plakiaā*, *dýgtu* keime: prät. *dýga*, *lāžtu* breche intr.: prät. *lāža*. Hierher gehören auch fälle wie *džānu* trockne trans.: prät. *džōria*, lett. *leiju* giesse: prät. *leju* (verf., lit. prät. 102 ff.).

2. Findet vokalwechsel statt, so hat das präteritum (und der infinitiv) in den weitaus meisten fällen tiefen vokal, z. b. *lendū* krieche: prät. *lindaā*, *snēga* es schneit: prät. *snigo*; nur in wenigen fällen hat das präteritum (und der infinitiv) hohen vokal, z. b. *krepīu* dufte: prät. *krepiaā*, *ragīu* stehe: prät. *rogiaā*.

3. Verba mit wurzelhaftem *e*, *a*, *i*, *u* vor wurzelschliessendem *r*, *l*, *m*, die ihr präsens nach der klasse VIII bilden, und verba mit wurzelhaftem *i* vor wurzelschliessendem *n*, die ihr präsens nach der klasse VII B bilden, zeigen im präteritum

dehnung des wurzelvokals, z. b. *geriñ* trinke: prät. *gériañ*, *geliñ* steche: prät. *gėliañ*, *remiñ* stütze: prät. *rėmiañ*, *kariñ* hänge: prät. *kėriañ*, *giriñ* rühme: prät. *gėriañ*, *skiliñ* schlage feuer an: prät. *skėliañ*, *dariñ* steche: prät. *dėriañ*, *kuliñ* dresche: prät. *kėliañ*, *stumiñ* stosse: prät. *stėmiañ*, *pinu* flechte: prät. *pėniañ*. Hier liegt überall unursprüngliche dehnung vor, ausgegangen vom prät. *ėmiañ* nahm (verf., lit. prät. 117 ff.).

§ 188. Ursprung und flexion.

Dem präteritum liegen sekundäre verbalstämme auf idg. *-a-* und idg. *-e-* zu grunde und seine flexion kommt dadurch zu stande, dass an diese stämme nach art der unthematischen flexion die personalendungen treten, also 1. sg. *a+u*, daraus *-au*, *-e+u*, daraus *-iau*, 2. sg. *-a+i*, daraus *-ai*, *-e+i*, daraus *-ei* usw.

3. Das futurum.

§ 189.

Das futurum setzt sich aus dem futurum auf idg. *-sja-* und dem optativ des *s-aorists* zusammen (Joh. Schmidt, pluralbild. 423 ff.); anders Brugmann (grdr. II. 1101). Altes futurum liegt vor in der 1. sg. auf *-siu* = idg. *-sja* und in den dialektischen formen der 1. plur. auf *-siame* = idg. *-sjomem*, ferner in dem dialektischen partizipium auf *sins* (= hochlit. **sids*) = idg. *-sjomts*. Alle übrigen formen sind optativformen des *s-aorists*: 3. sg. *-s* für *-si*, refl. *-si-s*, 1. pl. *-siame*, 2. pl. *-sime*, 1. dual. *-sira*, 2. dual. *-sita*; part. *-ses* = griech. *-ous*. Dialektisch kommen formen mit geschwundenem *i* vor, z. b. *ārste* ihr werdet pflügen, *au-ldukame* wir werden erwarten (Kurschat § 1161; LB. 12).

4. Das imperfektum.

§ 190.

Das imperfektum wird gebildet, indem an den infinitivstamm die endungen 1. sg. *-davañ*, 2. sg. *-darai*, 3. sg. *-daro*, 1. pl. *-davome*, 2. pl. *-davote*, 1. dual. *-darora*, 2. dual. *-darota* treten, z. b. *sākti* drehen: *sākdavañ*, *mylēti* lieben: *mylēdavañ*.

D. Das verbum infinitum.

§ 191. Part. praes. act. I.

Das suffix *-nt-* = idg. *-nt-* tritt an den präsensstamm, z. b. *reza-nt-* fahrend trans. Die verba auf *-mi* haben vor

dem *-nt-* ein *e* entwickelt: pr. dat. sg. *empriki-sentismu* dem gegenwärtig seienden, alit. gen. pl. *prie-sienczu* der gegenwärtigen (vgl. lat. *sent-*), *ent-* gehend = aind. *yant-* (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 595 anm.); eben so beim part. fut. act. *dušes* = griech. part. aor. *-oās*. Über die flexion s. §§ 116, 151 ff.

§ 192. Part. praes. act. II.

Es kommt nur im nomina i ei numeri vor und wird gebildet durch antreten des suffixes *-dama-*, fem. *-dama-* an den infinitivstamm, z. b. *sūk-damas* end. Der ursprung dieses *-dama-* ist dunkel, es hängt wol mit dem *-dara-* des imperfekts zusammen.

§ 193. Part. perf. act.

Das suffix ist idg. *-rens-*: *-us-*, lit. *-es*, alit. *-ens* (auf den nom. sg. masc. beschränkt): *-us-* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 329 ff., bes. 359 ff.; anders Brugmann, ztschr. XXIV, 69 ff., bes. 87 ff.; grdr. II, 410 ff.), z. b. nom. sg. masc. *rēžes*, akk. sg. masc. *rēžuoj*. Über die flexion s. §§ 117, 151 ff. Im vokalismus der wurzelsilbe folgt das part. perf. act. dem präteritum, z. b. *žmēs* genommen habend nach *žmīa* gegenüber pr. *immus*.

§ 194. Part. imperf.

Es hat das suffix nom. sg. masc. *-darēs*, stamm *-darus-*, und verhält sich zu *-dara-* eben so wie z. b. *sūkēs*: *sukad*. Die flexion ist dieselbe wie beim part. perf. act.

§ 195. Part. praes. pass.

Das suffix *-ma-* = idg. *-mo-* (vgl. abnlg. *-mo-*) tritt an den präsensstamm, z. b. *rēža-mas* gefahren werdend. Im preussischen haben wir das suffix *-mana-* (nom. pl. fem. *po-klauši-manas*), das dem suffix griech. *-pero-* entspricht; auch im altlitauischen findet sich *iščrodimans* verratend (Bezenberger 227), das aber seiner aktiven bedeutung wegen sehr verdächtig ist.

§ 196. Part. fut. pass.

Dies partizip war nach Mieleke (anfangsgründe 80) schon zu beginn dieses jahrhunderts ungebräuchlich; es kommen bildungen auf *-semas* und *-simas* vor, von denen Bezenberger 227 nur die auf *-semas* an zwei stellen nachweist. Hierin kann ein futurpartizip stecken, denn *-semas* kann als *-siamas* = idg. *-ajomas* aufgefasst werden. Die form auf *-simas* ist

zu *-ime* (1. pl.) neu gebildet nach dem verhältnis von 1. pl. *tū-rime*: part. praes. pass. *tūrimas*.

§ 197. Part. praet. pass.

Das suffix ist *-ta-* = idg. *-to-* (vgl. abulg. *-to-*, aind. *-ta-*, griech. *-to-*, lat. *-to-*, got. *-pa-*, *-da-*), z. b. *rēztas* gefahren, *imtān* genommen. Wo ablaut stattfindet, folgt dies partizip immer dem infinitiv, auch wenn er hochtonigen wurzelvokal gegenüber tiefstönigem im präsens hat, z. b. *rōgtas* gestohlen: präs. *ragiū*, *arēbtas* geschlurft: präs. *arebiū*. Ursprünglich steht die wurzelsilbe bei dem suffix idg. *-to-* auf der tiefstufe und beispiele hierfür haben sich noch erhalten, wo die bedeutung adjektivisch geworden ist, z. b. *girtas* trunken: *gértas* getrunken, *trirtas* fest: *trértas* gefasst.

§ 198. Part. necessitatis.

Es wird aus dem part. praet. pass. gebildet, indem an das suffix *-ta-* das suffix *-ina-* = idg. *-ino-* tritt, z. b. *rēztinas*: *rēztas*, *imtinas*: *imtān* (verf., beitr. z. abulg. konj. 142; Leskien, nomina 405 f.; Brugmann, grdr. II, 1427; anders Joh. Schmidt bei Bersn, gutt. 134, Brugmann, am. journ. of phil. VIII, 441 ff., grdr. II, 152 f.).

§ 199. Infinitiv.

Er hat zwei formen, die beide ursprünglich tiefstönige wurzelsilbe haben; doch ist dies verhältnis im litanischen oft gestört.

1. Das suffix ist *-ti*, refl. *-ti-s* (dialektisch oft *-tē*, refl. *-tē-s*; Schleicher, gramm. 314; Korschak § 566; Wsew. Miller, beitr. VIII, 157; LB. 316); lautgesetzlich sind nur *-ti* und refl. *-tē-s*. *-tē* und refl. *-ti-s* beruhen auf ausgleichung; *-ti* ist = aind. *-taye* = idg. *-tejai*, also der dat. sg. eines stammes auf *-ti-* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 361).

2. Das suffix ist *-te*, das seiner form nach lok. sg. eines nomens auf *-ti-* ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 287); dieser infinitiv kommt nur in verbindung in dem zugehörigen verbum finitum vor, z. b. *degtē dāga* es brennt lichterloh, *degtē nādegā* es brennt ganz und gar nicht.

§ 200. Supinum.

Es hat das suffix idg. *-tu-* (vgl. abulg. *-tu-*, aind. *-tu-*, lat. *-tu-*) und ist seiner form nach akk. sg., deckt sich also mit dem abulg., aind. und dem lat. supinum auf *-tum*, z. b. *dūta* geben: abulg. *dats*, aind. *ddtum*, lat. *datum*. Die wurzel-

silbe steht ursprünglich auf der hochstufe, doch ist durch ausgleichung mit dem vokalismus der wurzelsilbe des infinitivs vielfach die tiefstönige wurzelform eingetreten.

E. Das verbum reflexivum.

§ 201.

Das verbum reflexivum wird durch anfügung von *-s*, älter *-si* an die aktivformen, wobei ursprüngliche lange vokale und diphthonge der personalsuffixe erhalten bleiben, z. b. 1. sg. *-ū-s*: akt. *-u*, 2. sg. *-ē-s*: akt. *-e*, 1. pl. *-mē-s*: akt. *-me* (das aber auch anders beurteilt werden kann; § 171), 2. dual. *-to-s*: akt. *-ta*. In der 3. sg. fut. ist vor dem *-s* das im aktiv stets geschwundene *-i* erhalten, z. b. *sūksi-s* er wird sich drehen: akt. *sūks*. Bei zusammengesetzten verba steht *si* zwischen präposition und verbum, z. b. *nu-si-dūti* sich begeben, sich ereignen.

F. Die abgeleiteten verba.

§ 202. Verba auf *-enu*, *-inu*.

Diese verba, von denen die auf *-inu* kausativbedeutung haben, flektiren ganz nach analogie der unabhgeleiteten verba, z. b. präs. *gyrenū* lebe, *mokinū* lehre: prät. *gyrenā*, *mokinā*, fut. *gyrēnu*, *mokēnu*, inf. *gyrēnti*, *mokēnti*. Die verba auf *-inu* sind, da sie im futurum lautgesetzlich mit den abgeleiteten verba auf *-yti* zusammenfallen, vielfach mit ihnen vermischt, so dass häufig bei demselben verbum beide formen neben einander vorkommen: *-au*: *-yti* neben *-inu*: *-inti*.

§ 203. Verba auf *-iu*, inf. *-ēti*.

Diese verba sind die abgeleiteten verba auf idg. *-ejō* (griech. verba auf *-ew*, lat. 2. konjugation). Die präsensflexion hat sich nach § 63, 3 lautgesetzlich aus der flexion auf idg. *-ejō* entwickelt: 1. sg. *-iu* = idg. *-ejō*, 2. sg. *-i* = urlit. *-ejei*; 3. sg. *-[i]*, refl. *-i-s* = idg. *-ejet*, 1. pl. *-ime* = idg. *-ejomen*, 2. pl. *-ite* = idg. *-ejete*, 1. dual. *-ica* = urlit. *-ejara*, 2. dual. *-ita* = idg. *-ejeta*, z. b. *araviā* fließe: griech. *ῥοῖω*, *reizdžiw* sehe: lat. *video*. Alle ausserpräsentischen formen werden von dem stamm auf *-ē* gebildet, z. b. prät. *aravēju*, *veizdēju*, fut. *aravēnu*, *veizdēnu*, inf. *aravēti*, *veizdēti*. Die bedeutung dieser verba ist fast durchweg intransitiv. Anders über dicō

verba Streitberg (PBr. XIV, 224 ff.) und Brugmann (grdr. II, 1081 ff.).

§ 204. Verba auf *-au*, inf. *-yti*.

Im präsens haben diese verba dieselben endungen wie die präterita auf *-au* (§ 186); sie sind auch hier entstanden, indem an den stamm auf urlit. *-a-* die endungen 1. sg. *-u*, 2. sg. *-i* usw. gefügt wurden. Der präsensstamm auf urlit. *-a-* ist hier jedenfalls jünger als der infinitivstamm auf urlit. *-t-*, der allen ausserpräsentischen formen zu grunde liegt; dabei ist zu beachten, dass im präteritum die endungen 1. sg. *-au* usw. ohne vermittlung eines *j* an das stammanslautende urlit. *t* antreten, wobei dies sich in *ij* auflöst und mit den endungen des präteritums nach § 63, 2 zu den endungen 1. sg. *-iau*, 2. sg. *-ei*, 3. sg. *-ē*, 1. pl. *-ēme*, 2. pl. *-ēte*, 1. dual. *-ēra*, 2. dual. *-ēta* verschmilzt, z. b. *sakaa* sage, inf. *sakijti*, fut. *sakijstu*, prät. *sakiaa*.

§ 205. Verba auf *-au*, inf. *-oti*.

Die abgeleiteten verba auf *-au*, inf. *-oti*, bei denen die wurzelsilbe in der regel auf der tiefstufe steht, haben überwiegend resultatative bedeutung und berühren sich sehr nahe mit verba wie lat. *cubare* liegen, eig. sich gelegt haben. Ihre präsensflexion unterscheidet sich in nichts von derjenigen der verba auf *-au*, inf. *-yti*; den ausserpräsentischen formen liegt derselbe stamm zu grunde wie dem präsens, z. b. *lindau* stecke, eig. hin hineingekrochen, prät. *lindojau*, fut. *lindosiu*, inf. *lindoti*.

§ 206. Verba auf *-ēju*, inf. *-ēti*.

Sie sind ursprünglich von den verba auf *-iu*, inf. *-ēti*, mit denen sie auch die intransitive bedeutung gemein haben, nicht geschieden gewesen; ein unterschied ist erst dadurch hineingekommen, dass schon in litu-slavischer zeit der stamm auf idg. *-ē-* auch in das präsens gedrungen ist. Mehrfach ist die ableitung von einem nomen auf *-ē* deutlich, so z. b. *seilēju* geifere, prät. *seilējau*, fut. *seilēsiu*, inf. *seilēti*, abgel. von *seilē* geifer.

§ 207. Verba auf *-yju*, inf. *-yti*.

Nur wenige dieser verba sind echt litauisch und sind dann von nominalen *i*-stämmen abgeleitet, z. b. präs. *dalyju*, prät. *dalyjaa*, fut. *dalytiu*, inf. *dalyti* teilen, abgel. von *dalis* teil, *kirmyti* von würmern gefressen werden, abgel. von *kirmis* wurm (alter *i*-stamm, wie alnd. *kfmi-s* zeigt), *radyti* re-

sten, abgel. von *radis* rost. Zuweilen liegen auch *o*-stämme zu grunde, z. b. *věnyti* einigen, abgel. von *věnas* ein. Die überwiegende masse der abgel. verba auf *-uju*, inf. *-yti* sind slavische lehnwörter, z. b. *věryti* glauben, für wahr halten, entlehnt aus poln. *wierzyć*.

§ 208. Verba auf *-uju*, inf. *-oti*.

Sie sind mehr oder minder klar erkennbare denominativa von fem. nominalstämmen auf idg. *-ā* und entsprechen völlig den slavischen verba auf abulg. *-aja*, inf. *-ati*, z. b. *pāsakoju* erzähle (abgel. von *pāsaka* erzählung), prät. *pāsakojau*, fut. *pāsakosiu*, inf. *pāsakoti*. Eine andre gruppe dieser abgeleiteten verba bilden die iterativa, bei denen dem *o* in der regel ein *i* vorausgeht, z. b. *radžuju* (iter. zu *radž* führe) führe hin und her, prät. *radžojau*, fut. *radžosiu*, inf. *radžoti*.

§ 209. Verba auf *-aju*, inf. *-auti*.

Am nächsten stehen diese verba den slavischen auf abulg. *-aja*, inf. *-orati*, mit denen sie auch die intransitive bedeutung gemein haben; sie sind teils durativ-iterativ, teils denominativ. Das *-au-* wird vor den endungen des präteritums *-au* usw. zu *-ar-*, z. b. *rēkauju* (iter. zu *rēku* schreie) lärm, prät. *rēkarau*, fut. *rēkarsiu*, inf. *rēkauti*, *keliuju* (abgel. von *kēlas* weg) reise, prät. *keliarāu*, fut. *keliarsiu*, inf. *keliuti*.

§ 210. Verba auf *-aju*, inf. *-ūti*.

Sie berühren sich aufs engste mit den abgeleiteten verba auf *-aju*, inf. *-auti*, namentlich im lettischen gehen beide klassen durch einander; daher erklärt es sich auch, dass diese verba im präteritum dieselbe endung, *-arau*, haben wie die verba auf *-aju*, inf. *-auti*. Es sind teils denominativa, teils entlehnte verba, z. b. *baduju* (abgel. von *badas* hunger) leide hunger, prät. *badarāu*, fut. *badarsiu*, inf. *badūti*, *kasztuju* (entlehnt aus poln. *kosztować*) koste, prät. *kasztarāu*, fut. *kasztarsiu*, inf. *kasztūti*.

G. Betonung der verba.

§ 211. Einleitende bemerkungen.

Die betonung der verba ist weit einfacher als die der nomina, denn im allgemeinen ist der ton beim verbum wenig beweglich und daher leicht zu bestimmen; eine etwas größere beweglichkeit tritt nur in der zusammensetzung mit präpositionen, mit der negation *ne* und den verbalpartikeln *be-* und

te- ein. Es empfiehlt sich daher, die betonung der einfachen verba von der betonung der zusammengesetzten verba gesondert zu besprechen.

1. Betonung der einfachen verba.

§ 212. Vorbemerkung.

Hinsichtlich der betonung lassen sich die verbalformen in drei gruppen gliedern: 1) das präsens, zu dem der indie. praes., der permissiv, das part. praes. act. I und das part. praes. pass. gehören: 2) das präteritum, zu dem ausser dem präteritum selbst noch das part. praet. act. gehört: 3) die zum infinitivstamm gehörenden formen: infinitiv, supinum (nebst σ lativ), imperativ, futurum nebst part. fut. act. u. pass., imperfectum nebst part. imperf., part. praes. act. II, part. praet. pass., part. necess. Wir betrachten die drei gruppen der reihe nach.

Anm. Das präteritum bildet nur bei den unabgeleiteten verba, die keinen sekundären infinitivstamm haben, und bei den abgeleiteten verba auf *-ati*: *-yti*, *-enü*, *-inü*, *-yju*, *-duju* und *-nju* eine gruppe für sich; in allen übrigen fällen gehört es zur gruppe des infinitivstamms.

§ 213. Das präsens.

1) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der stammsilbe, so ist er unbeweglich und, wenn die 1. sg. praes. zweisilbig ist, stets gestossen; z. b. 1. sg. *dugu* wachse: 2. sg. *dugi*. 3. sg. *duga* usw.: 1. sg. *bëgu* laufe: 2. sg. *bëgi*, 3. sg. *bëga* usw.: 1. sg. *reizdžu* sehe: 2. sg. *reizdi*, 3. sg. *reizd* usw.: 1. sg. *pildau* fülle: 2. sg. *pildai*, 3. sg. *pildo* usw.; 1. sg. *kýbau* hange: 2. sg. *kýbai*, 3. sg. *kýbo* usw.

2) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der endsilbe, so bleibt er auch in der 2. sg. auf der endsilbe, geht aber in allen übrigen personen auf die stammsilbe, und zwar, falls deren beschaffenheit es zulässt, als geschleifter ton, z. b. 1. sg. *velkü* schleppe, ziehe: 2. sg. *velki*, aber 3. sg. *velka* usw.: 1. sg. *metü* werfe: 2. sg. *meti*, aber 3. sg. *mëta* usw.; 1. sg. *sukü* drehe: 2. sg. *suki*, aber 3. sg. *süka* usw.

Anm. Der permissiv, der ja überhaupt nur bei verba mit betonter endung in der 1. sg. praes. bildbar ist (§ 175, 2), hat den ton stets auf der endsilbe, z. b. *te-velkë*, *te-metë*, *te-sukë*.

§ 214. Das präteritum.

1) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der stammsilbe, so bleibt er meist auch im ganzen präteritum unverändert auf der stammsilbe und zwar ist auch hier der ton gestossen, wo er im präsens gestossen ist; z. b. 1. sg. praes. *dugu* wachse: prät. *dugau*; 1. sg. praes. *bėgu* laufe: prät. *bėgau*; 1. sg. praes. *pildau* fülle: prät. *pildəu*. Die abgel. verba auf *-duju* und *-iju* haben im präteritum (1. u. 2. sg.) den ton stets auf der endsilbe; z. b. 1. sg. praes. *keliəduju* reise: prät. *keliaraū*, 1. sg. praes. *badiju* leide hunger: prät. *badaraū*. Ferner haben mehrere vereinzelte verba mit gestossener stammsilbe im präsens im präteritum (1. u. 2. sg.) den ton auf der endsilbe; z. b. 1. sg. *dūmi*, *dūdu* gebe: prät. *daviaū*, 1. sg. *gānuu* empfang: prät. *gavaū*, 1. sg. praes. *mīrsztu* sterbe: prät. *miriaū*, 1. sg. *tēmstu* werde dunkel: prät. *temaū*, 1. sg. praes. *vėrdu* koche intr. und trans.: prät. *viriaū*, 1. sg. praes. *szliju* fege: prät. *szlaviaū* und einige andre (Kurschat § 1225).

2) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der endung, so steht er in der regel auch in der 1. und 2. sg. praet. auf der endung, geht aber in allen übrigen personen auf die stammsilbe, und zwar, eben so wie im präsens, als geschleifter ton, wenn die beschaffenheit der stammsilbe es zulässt; z. b. 1. sg. praes. *velkū* schleppe, ziehe: 1. sg. praet. *rilkāū*, 2. sg. *tilkat*, aber 3. sg. *rilko* usw.: 1. sg. praes. *metū* werfe: 1. sg. praet. *meczaū*, 2. sg. *metel*, aber 3. sg. *mētē* usw.: 1. sg. praes. *sukū* drehe: 1. sg. praet. *sukaū*, 2. sg. *sukat*, aber 3. sg. *sūko* usw.: 1. sg. praes. *imū* nehme: 1. sg. praet. *ėmiaū*, 2. sg. *ėmel*, aber 3. sg. *ėmē* usw. Verba mit wurzelschliessendem *r, l, m, n* haben im präteritum gestossenen ton auf der stammsilbe, wenn diese im präteritum gedehnten vokal gegenüber kurzem vokal im präsens und infinitiv hat; z. b. 1. sg. praes. *giriū* rühme: prät. *gyriaū*, 1. sg. praes. *piliū* giesse: prät. *pyliaū*, 1. sg. praes. *sėmiū* schöpfe: prät. *sėmiaū*, 1. sg. praes. *giniū* wehre: prät. *gyniaū*; eben so 1. sg. praes. *tyriū* erfahre (das auch im präsens langen vokal gegenüber kurzem im infinitiv hat): prät. *týriaū*.

Anm. Nach Kurschat § 1229 haben einige verba mit *ė* im präteritum gegenüber *e* im präsens und infinitiv den ton in der 1. und 2. sg. praet. auf der endsilbe und dann in den übrigen personen geschleiften ton auf der stammsilbe; z. b. 1. sg. praes. *beriaū* streue: *bėriaū*, 1. sg. praes. *remiū* stütze: prät. *rėmiaū*.

§ 215. Der infinitivstamm.

1) Steht in der 1. sg. praes. und praet. der ton auf der stammsilbe, so bleibt er auch im infinitivstamm auf der stammsilbe, und zwar ist er gestossen, wenn er im präsens und präteritum gestossen ist; z. b. 1. sg. praes. *dugu* wachse, 1. sg. praet. *dugau*: inf. *dugti*; 1. sg. praes. *hëgu* laufe, 1. sg. praet. *hëgan*: inf. *hëgti*; 1. sg. praes. *pildau* fülle, 1. sg. praet. *pildžau*: inf. *pildyti*. Diejenigen verba, die im präsens gestossenen ton auf dem stamm haben, im präteritum aber in der 1. und 2. sg. die endsilbe betonen, folgen im infinitiv dem präsens; z. b. 1. sg. praes. *kelidujū* reise, 1. sg. praet. *keliaraū*: inf. *keliduti*; 1. sg. praes. *badūju* leide hunger, 1. sg. praet. *badaraū*: inf. *badūti*; 1. sg. praes. *dūmi*, *dūdu* gebe, 1. sg. praet. *dariaū*: inf. *dūti*; 1. sg. praes. *gāunu* empfangen, 1. sg. praet. *guraū*: inf. *gāuti*; 1. sg. praes. *tēmtu* werde dunkel, 1. sg. praet. *temaū*: inf. *tēmti*; 1. sg. praes. *rērdū* koche intr. und trans., 1. sg. praet. *ririaū*: inf. *rirti*; 1. sg. praes. *szliju* fesse, 1. sg. praet. *szlariaū*: inf. *szlūti*. Eine ausnahme bildet nur 1. sg. praes. *mīraztu* sterbe, 1. sg. praet. *miriaū*: inf. *mīrti* (mit geschleiftem, nicht mit gestossenem ton auf der stammsilbe).

2) Steht in der 1. sg. praes. und praet. der ton auf der endung, so hat der infinitivstamm in der regel geschleiften ton; z. b. 1. sg. praes. *relkū* schleppe, ziehe, 1. sg. praet. *rilkaū*: inf. *rilkti*; 1. sg. praes. *genū* treibe (vieh), 1. sg. praet. *giniaū*: inf. *ginti*. Hingegen haben gestossenen ton:

a) die verba mit wurzelauslautendem *y* und *a*, z. b. 1. sg. praes. *gyjū* lebe auf, genese, 1. sg. praet. *gijaū*: inf. *gyjti*; 1. sg. praes. *pārū* faule, 1. sg. praet. *puraū*: inf. *pūti*;

b) die intransitiven verba mit wurzelauslautendem *r* und *l*, die ihr präsens nach der klasse IV bilden (§ 180); z. b. 1. sg. praes. *grū* trenne mich auf, 1. sg. praet. *iraū*: inf. *irti*; 1. sg. praes. *kylū* erhebe mich, 1. sg. praet. *kilaū*: inf. *kilti*;

c) die verba mit wurzelhaftem *e* und *a* vor wurzelauslautender muta oder spirans, haben im infinitiv kurzen (gestossenen) wurzelvokal; z. b. 1. sg. praes. *sekū* folge, 1. sg. praet. *sekiaū*: inf. *sekti*; 1. sg. praes. *lesū* picke, 1. sg. praet. *lesiaū*, inf. *lēsti*; 1. sg. praes. *lakū* fresse dünne, 1. sg. praet. *lakiaū*: inf. *lakti*; 1. sg. praes. *kašū* grabe, 1. sg. praet. *kasiaū*: inf. *kasti*;

d) die abgel. verba auf -enu, -inu, -au: -yti, -yju, die

2) Ist die stammsilbe kurz, so verlässt der ton in allen formen das verbum; z. b. *metū* werfe; *pā-metū* werfe hin, verliere; *geriū* trinke; *pri-si-geriū* trinke mich voll.

§ 218. Das präteritum.

1) Hat das präteritum die flexion *-au*, *-ai*, *-o* usw., so bleibt der ton in allen formen auf dem verbum; z. b. *likaū* liess; *at-likaū* verrichtete, *kirtaū* liebte; *artaū* hieb hinein.

2) Hat das präteritum die flexion *-au*, *-ei*, *-ē* usw., so verlässt der ton in allen formen das verbum, einerlei ob die stammsilbe kurz oder lang ist; z. b. *sekiāu* folgte; *at-si-sekiāu* fand mich wieder zurecht, *verkiāu* weinte; *āp-verkiāu* heulte.

§ 219. Der infinitivstamm.

In den zum infinitivstamm gehörigen formen wird (abgesehen von den partizipia) durch die zusammensetzung keine bewegung des tons veranlasst; z. b. *nēsztī* tragen: *nu-nēsztī* hintragen, hinabtragen; *deŋsiu* werde decken: *at-deŋsiu* werde aufdecken.

§ 220. Die partizipia.

Eine zurückziehung des tons findet nur bei denjenigen partizipia statt, die überhaupt beweglichen ton haben (§ 153): part. praes. act. I und II. part. praes. pass., part. praet. pass., part. necess., und zwar verlieren diese partizipia den ton nur in denjenigen kasus, in denen er sonst auf der stammsilbe steht.

1) Part. praes. act. I. Hier findet eine zurückziehung des tons nur bei verba mit kurzer stammsilbe statt; z. b. a. sg. masc. *nēsantī* den tragenden; *pri-nēsantī* den herbeitragenden. Verba mit langer stammsilbe, die auch sonst unbeweglichen ton haben, behalten ihn auch in der zusammensetzung auf der stammsilbe, z. b. a. sg. masc. *kalbantī* den redenden; *nekalbantī* den nicht redenden.

2) Part. praes. act. II. Auch hier findet zurückziehung des tons fast nur bei verba mit kurzer stammsilbe statt; bei verba mit langer stammsilbe findet sie sich seltner, hier bleibt vielmehr der ton lieber auf der verballform; z. b. *likdamas* zurücklassend; *āt-likdamas* vollendend, aber *verkdamas* weinend; *āp-verkdamas*, seltner *āp-verkdamas* heulend.

3) Part. praes. pass. Zurückziehung des tons findet sowohl bei kurzer als auch bei langer stammsilbe statt; z. b.

remtas gestützt: {-*remtas* eingestemmt, *pirktas* gekauft: *at-pirktas* losgekauft.

4) Part. necess. Hier gilt dieselbe regel wie bei dem part. pract. pass.; z. b. *remtinās* zu stützender: {-*remtinās* einzustemmender, *pirktinās* zu kaufender, *at-pirktinās* (aber auch *at-pirktinās*) loszukaufender.

II. Paradigmata.

§ 221. Das verbum substantivum.

Präsens.

	flexion auf - <i>mi</i>		flexion auf - <i>o</i>
indik. sg. 1.	<i>esmi</i>		<i>esū</i>
2.		<i>esi</i>	
3.	<i>esti</i> (<i>esti</i>)		<i>yrd</i>
pl. 1.	<i>esime</i> (<i>esime</i>)		<i>esame</i> (<i>esame</i>)
2.	<i>este</i> (<i>este</i>)		<i>esate</i> (<i>esate</i>)
dual. 1.	<i>esara</i> (<i>esara</i>)		<i>esara</i> (<i>esara</i>)
2.	<i>esata</i> (<i>esata</i>).		<i>esata</i> (<i>esata</i>).

permissiv *t-esē* (*t-esti*).

imper. sg. 2. *būk*

pl. 1. *būkime*

2. *būkite*

dual. 1. *būkica*

2. *būkita*.

part. act. I. *esqs* (*esqs*).

gerund. *esant* (*esant*).

part. act. II. *būdamaš*.

Präteritum.

sg. 1.	<i>buraū</i>
2.	<i>buraī</i>
3.	<i>būro</i>
pl. 1.	<i>būcome</i>
2.	<i>būcofe</i>
dual. 1.	<i>būroca</i>
2.	<i>būrota</i> .
part.	<i>būcēs</i> .
gerund.	<i>būcna</i> .

Futurum.

sg. 1.	<i>būsiu</i>
2.	<i>būsi</i> [§ 69, 2 B].
3.	<i>būs</i> (aus * <i>būsa</i> nach
pl. 1.	<i>būsime</i>
2.	<i>būsife</i>
dual. 1.	<i>būsica</i>
2.	<i>būsita</i> .
part.	<i>būsēs</i> .
gerund.	<i>būsiēt</i> .

2) Ist die stammsilbe kurz, so verlässt der ton in allen formen das verbum; z. b. *metū* werfe; *pā-metū* werfe hin, verliere; *geriū* trinke; *pri-si-geriū* trinke mich voll.

§ 218. Das präteritum.

1) Hat das präteritum die flexion *-au*, *-ai*, *-o* usw., so bleibt der ton in allen formen auf dem verbum; z. b. *likāū* liess: *at-likāū* verrichtete, *kirtāū* hieb: *i-kirtāū* hieb hinein.

2) Hat das präteritum die flexion *-iau*, *-ei*, *-ē* usw., so verlässt der ton in allen formen das verbum, einerlei ob die stammsilbe kurz oder lang ist; z. b. *sekiāū* folgte: *at-si-sekiāū* fand mich wieder zurecht, *verkiaū* weinte: *āp-verkiaū* beweinete.

§ 219. Der infinitivstamm.

In den zum infinitivstamm gehörenden formen wird (abgesehen von den partizipia) durch die zusammensetzung keine bewegung des tons veranlasst; z. b. *nēszi* tragen: *nu-nēszi* hintragen, *deŋsiu* werde decken: *at-deŋsiu* werde aufdecken.

§ 220. Die partizipia.

Eine zurückziehung des tons findet nur bei denjenigen partizipia statt, die überhaupt beweglichen ton haben (§ 153): part. praes. act. I und II. part. praes. pass., part. praet. pass., part. necess., und zwar verlieren diese partizipia den ton nur in denjenigen kasus, in denen er sonst auf der stammsilbe steht.

1) Part. praes. act. I. Hier findet eine zurückziehung des tons nur bei verba mit kurzer stammsilbe statt; z. b. a. sg. masc. *nēsziantī* den tragenden: *pri-nēsziantī* den herbeitragenden. Verba mit langer stammsilbe, die auch sonst unbeweglichen ton haben, behalten ihn auch in der zusammensetzung auf der stammsilbe, z. b. a. sg. masc. *kalhantī* den redenden: *nekalhantī* den nicht redenden.

2) Part. praes. act. II. Auch hier findet zurückziehung des tons fast nur bei verba mit kurzer stammsilbe statt; bei verba mit langer stammsilbe findet sie sich seltner, hier bleibt vielmehr der ton lieber auf der verbalform; z. b. *likdamas* zurücklassend: *at-likdamas* vollendend, aber *reŋkdamas* weinend: *āp-reŋkdamas*, seltner *āp-verkdamas* beweinend.

3) Part. praes. pass. Zurückziehung des tons findet bei kurzer als auch bei langer stammsilbe statt; z. b.

remtas gestützt: *remtas* eingestemmt, *pirktas* gekauft: *at-pirktas* losgekauft.

4) Part. necess. Hier gilt dieselbe regel wie bei dem part. pract. pass.; z. b. *remtinās* zu stützender: *remtinās* einzustemmender, *pirktinās* zu kaufender, *at-pirktinās* (aber auch *at-pirktinās*) loszukaufender.

II. Paradigmata.

§ 221. Das verbum substantivum.

Präsens.

	flexion auf -mi		flexion auf -o
indik. sg. 1.	<i>esmi</i>		<i>esi</i>
2.		<i>esi</i>	
3.	<i>esti (esti)</i>		<i>yrd</i>
pl. 1.	<i>esime (esime)</i>		<i>esame (esame)</i>
2.	<i>este (este)</i>		<i>esate (esate)</i>
dual. 1.	<i>esara (esara)</i>		<i>esara (esara)</i>
2.	<i>esta (esta)</i>		<i>esata (esata)</i>

permissiv *t-esē (t-esti)*.

imper. sg. 2. *būk*

pl. 1. *būkime*

2. *būkite*

dual. 1. *būkica*

2. *būkita*.

part. act. I. *esqs (esqs)*.

gerund. *esant (esant)*.

part. act. II. *būdama*.

Präteritum.

sg. 1.	<i>būcā</i>
2.	<i>būcā</i>
3.	<i>būcā</i>
pl. 1.	<i>būcome</i>
2.	<i>būcote</i>
dual. 1.	<i>būcoca</i>
2.	<i>būcota</i> .
part.	<i>būcēs</i> .
gerund.	<i>būcna</i> .

Futurum.

sg. 1.	<i>būsiu</i>
2.	<i>būsi</i> [§ 69, 2 B].
3.	<i>būs</i> (aus * <i>būs</i> nach
pl. 1.	<i>būsime</i>
2.	<i>būsīte</i>
dual. 1.	<i>būsica</i>
2.	<i>būsita</i> .
part.	<i>būsēs</i> .
gerund.	<i>būsant</i> .

eg. 1. di

+

e

2. di

3. di

pl: 1. di

2. di

dual. 1. di

2. di

kelti

indil

e

pe

impe

Präteritum.

sg. 1. <i>dirbau</i>	<i>kirtaā</i>	<i>režiaā</i>	<i>pjūnau</i>	<i>geidžān</i>
2. <i>dirbai</i>	<i>kirtai</i>	<i>režei</i>	<i>pjūnei</i>	<i>geidēi</i>
3. <i>dirbo</i>	<i>kiŗto</i>	<i>rēžē</i>	<i>pjūnē</i>	<i>geidē</i>
pl. 1. <i>dirbome</i>	<i>kiŗtome</i>	<i>rēžēme</i>	<i>pjūnēme</i>	<i>geidēme</i>
2. <i>dirbote</i>	<i>kiŗtote</i>	<i>rēžēte</i>	<i>pjūnēte</i>	<i>geidēte</i>
dual. 1. <i>dirboca</i>	<i>kiŗtora</i>	<i>rēžēra</i>	<i>pjūnēra</i>	<i>geidēra</i>
2. <i>dirbota</i>	<i>kiŗtota</i>	<i>rēžēta</i>	<i>pjūnēta</i>	<i>geidēta</i>
part. act. <i>dirbēs</i>	<i>kiŗtēs</i>	<i>rēžēs</i>	<i>pjūnēs</i>	<i>geidēs</i>
gerund. <i>dirbus</i>	<i>kiŗtus</i>	<i>rēžus</i>	<i>pjūnus</i>	<i>geidus</i>
pass. part. <i>dirbtas</i>	<i>kiŗstas</i>	<i>rēžtas</i>	<i>pjūntas</i>	<i>geļstas</i>
part. nec. <i>dirbtinas</i>	<i>kiŗstinas</i>	<i>rēžtinās</i>	<i>pjūntinas</i>	<i>geļstinas</i>

Futurum.

sg. 1. <i>dirbsiu</i>	<i>kiŗsiu</i>	<i>rēzsiu</i>	<i>pjūsiu</i>	<i>geļsiu</i>
2. <i>dirbsi</i>	<i>kiŗsi</i>	<i>rēzsi</i>	<i>pjūsi</i>	<i>geļsi</i>
3. <i>dirbs</i>	<i>kiŗs</i>	<i>rēzs</i>	<i>pjūs</i>	<i>geļs</i>
pl. 1. <i>dirbsime</i>	<i>kiŗsime</i>	<i>rēzsime</i>	<i>pjūtime</i>	<i>geļsime</i>
2. <i>dirbsite</i>	<i>kiŗsite</i>	<i>rēzsīte</i>	<i>pjūsite</i>	<i>geļsite</i>
dual. 1. <i>dirbsira</i>	<i>kiŗsira</i>	<i>rēzsira</i>	<i>pjūsira</i>	<i>geļsira</i>
2. <i>dirbsita</i>	<i>kiŗsita</i>	<i>rēzsita</i>	<i>pjūsita</i>	<i>geļsita</i>
part. act. <i>dirbsēs</i>	<i>kiŗsēs</i>	<i>rēzsēs</i>	<i>pjūsēs</i>	<i>geļsēs</i>
gerund. <i>dirbsent</i>	<i>kiŗsent</i>	<i>rēzsēnt</i>	<i>pjūsent</i>	<i>geļsent</i>
part. pass. <i>dirbsimas</i>	<i>kiŗsimas</i>	<i>rēzsimas</i>	<i>pjūsimas</i>	<i>geļsimas</i>

Imperfektum.

sg. 1. <i>dirbdarau</i>	<i>kiŗdarau</i>	<i>rēždarau</i>	<i>pīndarau</i>	<i>geļsadarau</i>
2. <i>dirbdarai</i>	<i>kiŗdarai</i>	<i>rēždarai</i>	<i>pīndarai</i>	<i>geļsadarai</i>
3. <i>dirbdaro</i>	<i>kiŗdaro</i>	<i>rēždaro</i>	<i>pīndaro</i>	<i>geļsadarō</i>
pl. 1. <i>dirbdarome</i>	<i>kiŗdarome</i>	<i>rēždarome</i>	<i>pīndarome</i>	<i>geļsadarome</i>
2. <i>dirbdarote</i>	<i>kiŗdarote</i>	<i>rēždarote</i>	<i>pīndarote</i>	<i>geļsadarote</i>
dual. 1. <i>dirbdarova</i>	<i>kiŗdarova</i>	<i>rēždarova</i>	<i>pīndarova</i>	<i>geļsadarova</i>
2. <i>dirbdarota</i>	<i>kiŗdarota</i>	<i>rēždarota</i>	<i>pīndarota</i>	<i>geļsadarota</i>
part. <i>dirbdarēs</i>	<i>kiŗdarēs</i>	<i>rēždarēs</i>	<i>pīndarēs</i>	<i>geļsadarēs</i>
gerund. <i>dirbdarus</i>	<i>kiŗdarus</i>	<i>rēždarus</i>	<i>pīndarus</i>	<i>geļsadarus</i>

Infinitiv.

<i>dirhti</i>	<i>kīṣṭi</i>	<i>rēṣṭi</i>	<i>piṇṭi</i>	<i>geiṣṭi</i>
<i>dirhte</i>	<i>kīṣṭē</i>	<i>rēṣṭē</i>	<i>piṇṭē</i>	<i>geiṣṭē</i>

Supinum.

<i>dirhta</i>	<i>kīṣṭa</i>	<i>rēṣṭa</i>	<i>piṇṭa</i>	<i>geiṣṭa</i>
---------------	--------------	--------------	--------------	---------------

Optativ.

- g. 1. *dirhtumbian*, *kīṣṭumbian*, *rēṣṭumbian*, *piṇṭumbian*, *geiṣṭumbian*,
 gew. *dirh-* gew. *kīṣ-* gew. *rēṣ-* gew. *piṇ-* gew. *geiṣ-*
czau *czau* *czau* *czau* *czau*
2. *dirhtumbei* *kīṣṭumbei* *rēṣṭumbei* *piṇṭumbei* *geiṣṭumbei*
3. *dirhta* *kīṣṭa* *rēṣṭa* *piṇṭa* *geiṣṭa*
- d. 1. *dirhtumbime* *kīṣṭumbime* *rēṣṭumbime* *piṇṭumbime* *geiṣṭumbime*
2. *dirhtumbite* *kīṣṭumbite* *rēṣṭumbite* *piṇṭumbite* *geiṣṭumbite*
- d. 1. *dirhtumbica* *kīṣṭumbica* *rēṣṭumbica* *piṇṭumbica* *geiṣṭumbica*
2. *dirhtumbita* *kīṣṭumbita* *rēṣṭumbita* *piṇṭumbita* *geiṣṭumbita*

B. Das verbum reflexivum.

Als paradigmata seien gewählt: *rēiṣṭi-s* sich brüsten,
kēlṭi-s sich erheben, *džnāḡti-s* sich freuen.

Präsens.

indik. sg. 1. <i>rēiṣṭi-s</i>	<i>kēlṭi-s</i>	<i>džnāḡi-s</i>
2. <i>rēiṣṭ-s</i>	<i>kēlṭ-s</i>	<i>džnāḡṣ-s</i>
3. <i>rēiṣṭi-s</i>	<i>kēlṭi-s</i>	<i>džnāḡi-s</i>
pl. 1. <i>rēiṣṭamē-s</i>	<i>kēlṭamē-s</i>	<i>džnāḡiamē-s</i>
2. <i>rēiṣṭatē-s</i>	<i>kēlṭatē-s</i>	<i>džnāḡiatē-s</i>
dual. 1. <i>rēiṣṭaro-s</i>	<i>kēlṭaro-s</i>	<i>džnāḡiaro-s</i>
2. <i>rēiṣṭato-s</i>	<i>kēlṭato-s</i>	<i>džnāḡiato-s</i>
permissiv —	<i>te-kēlṭ-s</i> , <i>te-si-</i> <i>kēlṭ</i>	<i>te-džnāḡ-s</i> , <i>te-si-</i> <i>džnāḡṣ</i>
<i>te-rēiṣṭi-s</i> , <i>te-si-</i> <i>rēiṣṭi</i>	<i>te-kēlṭi-s</i> , <i>te-si-</i> <i>kēlṭi</i>	<i>te-džnāḡi-s</i> , <i>te-si-</i> <i>džnāḡi</i>
imper. sg. 2. <i>rēiṣṭi-s</i>	<i>kēlṭi-s</i>	<i>džnāḡi-s</i>
pl. 1. <i>rēiṣṭimē-s</i>	<i>kēlṭimē-s</i>	<i>džnāḡkimē-s</i>
2. <i>rēiṣṭitē-s</i>	<i>kēlṭitē-s</i>	<i>džnāḡkitē-s</i>
dual. 1. <i>rēiṣṭi-ro-s</i>	<i>kēlṭi-ro-s</i>	<i>džnāḡki-ro-s</i>
2. <i>rēiṣṭi-to-s</i>	<i>kēlṭi-to-s</i>	<i>džnāḡki-to-s</i>
part. 1. <i>rēiṣṭiqsi</i> , <i>rēi-</i> <i>ṣṭiqsi-s</i>	<i>kēlṭiqsi</i> , <i>kē-</i> <i>lṭiqsi-s</i>	<i>džnāḡiqsi</i> , <i>džnā-</i> <i>ḡiqsi-s</i>

gerund. <i>reĩzianti-n</i>	<i>kelianti-n</i>	<i>dzaṅgianti-n</i>
part. II. <i>reĩzdamani</i>	<i>keldamani</i>	<i>dzaṅgdamani</i>

Präteritum.

sg. 1. <i>reĩziaw-n</i>	<i>keliaw-n</i>	<i>dzaṅgiaw-n</i>
2. <i>reĩzei-n</i>	<i>kēlei-n</i>	<i>dzaṅgei-n</i>
3. <i>reĩze-n</i>	<i>kēle-n</i>	<i>dzaṅgē-n</i>
pl. 1. <i>reĩzēmē-n</i>	<i>kēlēmē-n</i>	<i>dzaṅgēmē-n</i>
2. <i>reĩzētē-n</i>	<i>kēlētē-n</i>	<i>dzaṅgētē-n</i>
dual. 1. <i>reĩzēro-n</i>	<i>kēlēro-n</i>	<i>dzaṅgēro-n</i>
2. <i>reĩzēto-n</i>	<i>kēlēto-n</i>	<i>dzaṅgēto-n</i>
part. <i>reĩzēxi, reĩzē-t-n</i>	<i>kēlēxi, kēlē-t-n</i>	<i>dzaṅgēxi, dzaṅgē-t-n</i>
gerund. <i>reĩzuxi-n</i>	<i>kēluxi-n</i>	<i>dzaṅguxi-n</i>

Futurum.

sg. 1. <i>reĩziw-n</i>	<i>kēsiw-n</i>	<i>dzaṅgiw-n</i>
2. <i>reĩzū-n</i>	<i>kēsiū-n</i>	<i>dzaṅgiū-n</i>
3. <i>reĩzi-n</i>	<i>kēsi-n</i>	<i>dzaṅgi-n</i>
pl. 1. <i>reĩzimē-n</i>	<i>kēsimē-n</i>	<i>dzaṅgimē-n</i>
2. <i>reĩzītē-n</i>	<i>kēsiītē-n</i>	<i>dzaṅgiītē-n</i>
dual. 1. <i>reĩziro-n</i>	<i>kēsiro-n</i>	<i>dzaṅgiro-n</i>
2. <i>reĩzito-n</i>	<i>kēsito-n</i>	<i>dzaṅgito-n</i>
part. <i>reĩzēxi, reĩzēxi-n</i>	<i>kēsiēxi, kēsiēxi-n</i>	<i>dzaṅgiēxi, dzaṅgiēxi-n</i>
gerund. <i>reĩzenti-n</i>	<i>kēsenti-n</i>	<i>dzaṅgsenti-n</i>

Imperfektum.

sg. 1. <i>reĩzdarau-n</i>	<i>kēldarau-n</i>	<i>dzaṅgdarau-n</i>
2. <i>reĩzdarai-n</i>	<i>kēldarai-n</i>	<i>dzaṅgdarai-n</i>
3. <i>reĩzdarō-n</i>	<i>kēldarō-n</i>	<i>dzaṅgdarō-n</i>
pl. 1. <i>reĩzdaromē-n</i>	<i>kēldaromē-n</i>	<i>dzaṅgdaromē-n</i>
2. <i>reĩzdarotē-n</i>	<i>kēldarotē-n</i>	<i>dzaṅgdarotē-n</i>
dual. 1. <i>reĩzdaroro-n</i>	<i>kēldaroro-n</i>	<i>dzaṅgdaroro-n</i>
2. <i>reĩzdaroto-n</i>	<i>kēldaroto-n</i>	<i>dzaṅgdaroto-n</i>
part. <i>reĩzdarēxi, reĩzdarēxi-t-n</i>	<i>kēldarēxi, kēldarēxi-t-n</i>	<i>dzaṅgdarēxi, dzaṅgdarēxi-t-n</i>
gerund. <i>reĩzdaruxi-n</i>	<i>kēldaruxi-n</i>	<i>dzaṅgdaruxi-n</i>

part. act. I. <i>už-mingq*</i>	<i>i-lehdq*</i>	<i>pa-krēcq*</i>	<i>at-si-guliq*</i>
gerund. <i>už-mingant</i>	<i>i-lendant</i>	<i>pa-krēcant</i>	<i>at-si-guliant</i>
part. act. II. <i>už-migdama*</i>	<i>i-lisdama*</i>	<i>pa-krēsdama*</i>	<i>at-si-guldam*</i>
part. pass.	—	<i>pa-krēcama*</i>	—

Präteritum.

sg. 1. <i>už-migañ</i>	<i>i-lindañ</i>	<i>pà-krēczañ</i>	<i>at-si-guliañ</i>
2. <i>už-migañ</i>	<i>i-lindañ</i>	<i>pà-krētei</i>	<i>at-si-gulei</i>
3. <i>už-migo</i>	<i>i-lindo</i>	<i>pà-krētē</i>	<i>at-si-gulē</i>
pl. 1. <i>už-migome</i>	<i>i-lindome</i>	<i>pà-krētēme</i>	<i>at-si-gulēme</i>
2. <i>už-migote</i>	<i>i-lindote</i>	<i>pà-krētēte</i>	<i>at-si-gulēte</i>
dual. 1. <i>už-migora</i>	<i>i-lindora</i>	<i>pà-krētēra</i>	<i>at-si-gulēra</i>
2. <i>už-migota</i>	<i>i-lindota</i>	<i>pà-krētēta</i>	<i>at-si-gulēta</i>
part. act. <i>už-migē*</i>	<i>i-lindē*</i>	<i>pa-krētē*</i>	<i>at-si-gulē*</i>
gerund. <i>už-migun*</i>	<i>i-lindun*</i>	<i>pa-krētun*</i>	<i>at-si-gulun*</i>
part. pass.	—	<i>pà-krēstan*</i>	—
part. nec.	—	<i>pà-krēstinan*</i>	—

Futurum.

sg. 1. <i>už-migxiu</i>	<i>i-lxiu</i>	<i>pa-krēxiu</i>	<i>at-si-gulxiu</i>
2. <i>už-migxi</i>	<i>i-lxi</i>	<i>pa-krēxi</i>	<i>at-si-gulxi</i>
3. <i>už-mig*</i>	<i>i-l*</i>	<i>pa-krē*</i>	<i>at-si-gul*</i>
pl. 1. <i>už-migxime</i>	<i>i-lxime</i>	<i>pa-krēxime</i>	<i>at-si-gulxime</i>
2. <i>už-migxite</i>	<i>i-lxite</i>	<i>pa-krēxite</i>	<i>at-si-gulxite</i>
dual. 1. <i>už-migxira</i>	<i>i-lxira</i>	<i>pa-krēxira</i>	<i>at-si-gulxira</i>
2. <i>už-migxita</i>	<i>i-lxita</i>	<i>pa-krēxita</i>	<i>at-si-gulxita</i>
part. pass. <i>už-migxē*</i>	<i>i-lxē*</i>	<i>pa-krēxē*</i>	<i>at-si-gulxē*</i>
gerund. <i>už-migxent</i>	<i>i-lxent</i>	<i>pa-krēxent</i>	<i>at-si-gulxent</i>
part. pass.	—	<i>pa-krēximan*</i>	—

Imperfektum.

sg. 1. <i>už-migdavañ</i>	<i>i-lsdavañ</i>	<i>pa-krēsdavañ</i>	<i>at-si-guldavañ</i>
usw.	usw.	usw.	usw.

Infinitiv.

<i>už-migti</i>	<i>i-lti</i>	<i>pa-krēti</i>	<i>at-si-gulti</i>
-----------------	--------------	-----------------	--------------------

Supinum.

<i>už-migta</i>	<i>i-lta</i>	<i>pa-krēta</i>	<i>at-si-gulta</i>
-----------------	--------------	-----------------	--------------------

Optativ.

sg. 1. <i>už-migtum-</i> <i>bian, gėw.</i>	<i>į-lstumbian, pa-krėstum-</i> <i>gew. į-ls- bian, gew.</i>	<i>at-si-gultum-</i> <i>bian, gew.</i>
<i>už-migczau</i> <i>usw.</i>	<i>czau usw. pa-krėsczau</i> <i>usw.</i>	<i>at-si-gul-</i> <i>czau usw.</i>

Anm. Der Infinitiv auf *-te* kommt in zusammengesetzten Verben nicht vor; statt seiner wird der Infinitiv des nichtzusammengesetzten Verbs gebraucht, z. B. *migtė už* er schlief fest ein.

§ 223. Die abgeleiteten Verben.

A. Die abgeleiteten Verben auf *-iu*: *-ėti*.

Als paradigmata seien gewählt: *mylėti* lieben, *girdėti* hören, *stebėti* sich wundern.

Präsens.

indik. sg. 1. <i>mylin</i>	<i>girdžiu</i>	<i>stebiu-a</i>
2. <i>myli</i>	<i>girdi</i>	<i>stebė-a</i>
3. <i>myl</i>	<i>gird</i>	<i>stėbi-a</i>
pl. 1. <i>mylime</i>	<i>girdime</i>	<i>stėhimė-s</i>
2. <i>mylite</i>	<i>girdite</i>	<i>stėbitė-s</i>
dual. 1. <i>mylica</i>	<i>girdica</i>	<i>stėbico-s</i>
2. <i>mylita</i>	<i>girdita</i>	<i>stėbito-a</i>
permissiv <i>te-myl</i>	<i>te-gird</i>	<i>te-stėbi-a,</i> <i>te-si-stėb</i>
imper. sg. 2. <i>mylėk</i>	<i>girdėk</i>	<i>stėbėki-a</i>
pl. 1. <i>mylėkime</i>	<i>girdėkime</i>	<i>stėbėkimė-s</i>
2. <i>mylėkite</i>	<i>girdėkite</i>	<i>stėbėkitė-a</i>
dual. 1. <i>mylėkica</i>	<i>girdėkica</i>	<i>stėbėkiro-s</i>
2. <i>mylėkita</i>	<i>girdėkita</i>	<i>stėbėkito-a</i>
part. act. I. <i>mylįs</i>	<i>girdįs</i>	<i>stėbįsi, stėbįs-i-a</i>
gerund. <i>mylint</i>	<i>girdint</i>	<i>stėbinti-s</i>
part. act. II. <i>mylėdamas</i>	<i>girdėdamas</i>	<i>stėbėdamasi</i>
part. pass. <i>mylimas</i>	<i>girdimas</i>	—

Präteritum.

sg. 1. <i>mylėjau</i>	<i>girdėjau</i>	<i>stėbėjau-a</i>
2. <i>mylėjai</i>	<i>girdėjai</i>	<i>stėbėjai-s</i>
3. <i>mylėjo</i>	<i>girdėjo</i>	<i>stėbėjo-s</i>

pl. 1. <i>mylējome</i>	<i>girdējome</i>	<i>stehējome-n</i>
2. <i>mylējote</i>	<i>girdējote</i>	<i>stehējotē-n</i>
dual. 1. <i>mylējora</i>	<i>girdējora</i>	<i>stehējoro-n</i>
2. <i>mylējota</i>	<i>girdējota</i>	<i>stehējoto-n</i>
part. act. <i>mylējēn</i>	<i>girdējēn</i>	<i>stehējēni, stehē-</i>
gerund. <i>mylējna</i>	<i>girdējna</i>	<i>stehējuni-n</i> [<i>jēn-i-n</i>]
part. pass. <i>mylētas</i>	<i>girdētas</i>	—
part. nec. <i>mylētinan</i>	<i>girdētinan</i>	—

Futurum.

sg. 1. <i>mylēni</i>	<i>girdēni</i>	<i>stehēni-n</i>
2. <i>mylēni</i>	<i>girdēni</i>	<i>stehēnē-n</i>
3. <i>mylēn</i>	<i>girdēn</i>	<i>stehēni-n</i>
pl. 1. <i>mylēnime</i>	<i>girdēnime</i>	<i>stehēnime-n</i>
2. <i>mylēnite</i>	<i>girdēnite</i>	<i>stehēnitē-n</i>
dual. 1. <i>mylēnira</i>	<i>girdēnira</i>	<i>stehēnira-n</i>
2. <i>mylēnita</i>	<i>girdēnita</i>	<i>stehēnito-n</i>
part. act. <i>mylēnēn</i>	<i>girdēnēn</i>	<i>stehēnēni, stehē-</i>
gerund. <i>mylēnent</i>	<i>girdēnent</i>	<i>stehēnenti-n</i> [<i>nēn-i-n</i>]
part. pass. <i>mylēniman</i>	<i>girdēniman</i>	—

Imperfektum.

sg. 1. <i>mylēdarau</i>	<i>girdēdarau</i>	<i>stehēdarau-n</i>
usw.	usw.	usw.
part. <i>mylēdarēn</i>	<i>girdēdarēn</i>	<i>stehēdarēni, stehē-</i>
		<i>darēn-i-n</i>
gerund. <i>mylēdarun</i>	<i>girdēdarun</i>	<i>stehēdaruni-n</i>

Infinitiv.

<i>mylēti</i>	<i>girdēti</i>	<i>stehēti-n</i>
<i>mylēte</i>	<i>girdēte</i>	—

Supinum.

<i>mylēta</i>	<i>girdēta</i>	<i>stehēta-n</i>
---------------	----------------	------------------

Optativ.

sg. 1. <i>mylētum-</i>	<i>girdētum-</i>	<i>stehētumbiau-s,</i>
<i>biau, gew.</i>	<i>biau, gew.</i>	<i>gew. stehēczaun</i>
<i>mylēczau</i>	<i>girdēczaun</i>	<i>usw.</i>
<i>usw.</i>	<i>usw.</i>	

B. Die abgeleiteten verba auf -au:-yti.

Als paradigmata seien gewählt: *pildyti* füllen, *sakyti* sagen.

Präsens.

sg. 1. <i>pildau</i>	<i>sakau</i>
2. <i>pildai</i>	<i>sakai</i>
3. <i>pildo</i>	<i>sako</i>
1. <i>pildome</i>	<i>sakome</i>
2. <i>pildote</i>	<i>sakote</i>
1. <i>pidora</i>	<i>sakora</i>
2. <i>pildota</i>	<i>sakota</i>
nissiv <i>te-pildo</i>	<i>te-sako</i>
sg. 2. <i>pildyk</i>	<i>sakyk</i>
pl. 1. <i>pildykime</i>	<i>sakykime</i>
2. <i>pildykite</i>	<i>sakykite</i>
ial. 1. <i>pildykira</i>	<i>sakykira</i>
2. <i>pildykita</i>	<i>sakykita</i>
ict. I. <i>pildq̄s</i>	<i>sakq̄s</i>
rund. <i>pildant</i>	<i>sakant</i>
ct. II. <i>pildydama</i>	<i>sakjdamas</i>
pass. <i>pildomas</i>	<i>sakomas</i>

Präteritum.

sg. 1. <i>pildžau</i>	<i>sakiau</i>
2. <i>pildei</i>	<i>sakėi</i>
3. <i>pildė</i>	<i>sakė</i>
pl. 1. <i>pildėme</i>	<i>sakėme</i>
2. <i>pildėte</i>	<i>sakėte</i>
ial. 1. <i>pildėra</i>	<i>sakėra</i>
2. <i>pildėta</i>	<i>sakėta</i>
l. act. <i>pildęs</i>	<i>sakęs</i>
rund. <i>pildžus</i>	<i>sakius</i>

part. pass. <i>pildytas</i>	<i>sakytas</i>
part. nec. <i>pildytinas</i>	<i>sakytinas</i>

Futurum.

sg. 1. <i>pildysiu</i>	<i>sakysiu</i>
2. <i>pildysi</i>	<i>sakysi</i>
3. <i>pildys</i>	<i>sakys</i>
pl. 1. <i>pildysime</i>	<i>sakysime</i>
2. <i>pildysite</i>	<i>sakysite</i>
dual. 1. <i>pildysira</i>	<i>sakysira</i>
2. <i>pildysita</i>	<i>sakysita</i>
part. act. <i>pildysēs</i>	<i>sakysēs</i>
gerund. <i>pildysent</i>	<i>sakysent</i>
part. pass. <i>pildysimas</i>	<i>sakysimas</i>

Imperfektum.

sg. 1. <i>pildydavau</i>	<i>sakjdavau</i>
usw.	usw.
part. <i>pildydarēs</i>	<i>sakjdarēs</i>
gerund. <i>pildydavus</i>	<i>sakjdavus</i>

Infinitiv.

<i>pildyti</i>	<i>sakyti</i>
<i>pildyte</i>	<i>sakyte</i>

Supinum.

<i>pildyta</i>	<i>sakyta</i>
----------------	---------------

Optativ.

1. sg. <i>pildytum-</i>	<i>sakjstum-</i>
<i>bian</i> , gew.	<i>bian</i> , gew.
<i>pildyčau</i>	<i>sakjčau</i>
usw.	usw.

C. Die abgeleiteten verba auf -au:-oti.

Als paradigmata seien gewählt: *kyboti* hangen, *žinoti* wissen.

Präsens.

indik. sg. 1. <i>kýbau</i>	<i>žinai</i>
2. <i>kýbai</i>	<i>žinai</i>
3. <i>kýbo</i>	<i>žino</i>
pl. 1. <i>kýhome</i>	<i>žinome</i>
2. <i>kýbote</i>	<i>žinote</i>
dual. 1. <i>kýbora</i>	<i>žinora</i>
2. <i>kýbota</i>	<i>žinota</i>
permissiv <i>te-kýbo</i>	<i>te-žino</i>
imper. sg. 2. <i>kýbok</i>	<i>žinók</i>
pl. 1. <i>kýbokime</i>	<i>žinókime</i>
2. <i>kýbokite</i>	<i>žinókite</i>
dual. 1. <i>kýbokira</i>	<i>žinókira</i>
2. <i>kýbokita</i>	<i>žinókita</i>
part. act. I. <i>kýbq̄</i>	<i>žinq̄</i>
gerund. <i>kýbant</i>	<i>žinant</i>
part. act. II. <i>kýhodamas</i>	<i>žinódamas</i>
part. pass. —	<i>žinomas</i>

Präteritum.

sg. 1. <i>kýbojan</i>	<i>žinójan</i>
2. <i>kýbojai</i>	<i>žinójai</i>
3. <i>kýbojo</i>	<i>žinójo</i>
pl. 1. <i>kýbojome</i>	<i>žinójome</i>
2. <i>kýbojote</i>	<i>žinójote</i>
dual. 1. <i>kýbojora</i>	<i>žinójora</i>
2. <i>kýbojota</i>	<i>žinójota</i>
part. act. <i>kýbojē</i>	<i>žinójē</i>
gerund. <i>kýbojus</i>	<i>žinójus</i>

part. pass. —	<i>žinótos</i>
part. nec. —	<i>žinótinas</i>

Futurum.

sg. 1. <i>kýboxiu</i>	<i>žinósiu</i>
2. <i>kýboxi</i>	<i>žinósi</i>
3. <i>kýbox</i>	<i>žinós</i>
pl. 1. <i>kýboxime</i>	<i>žinósimė</i>
2. <i>kýboxite</i>	<i>žinósite</i>
dual. 1. <i>kýboxira</i>	<i>žinósira</i>
2. <i>kýboxita</i>	<i>žinósita</i>
part. act. <i>kýboxē</i>	<i>žinóxē</i>
gerund. <i>kýboxent</i>	<i>žinósent</i>
part. pass. —	<i>žinósimas</i>

Imperfektum.

sg. 1. <i>kýhodarau</i>	<i>žinódarau</i>
usw.	usw.
part. <i>kýhodarē</i>	<i>žinódarē</i>
gerund. <i>kýhodarus</i>	<i>žinódarus</i>

Infinitiv.

<i>kýboti</i>	<i>žinóti</i>
<i>kýbote</i>	<i>žinóte</i>

Supinum.

<i>kýbota</i>	<i>žinóta</i>
---------------	---------------

Optativ.

sg. 1. <i>kýbotum-</i>	<i>žinótum-</i>
<i>biau</i> , gew.	<i>biau</i> , ge
<i>kýhoczau</i>	<i>žinóczau</i>
usw.	usw.

C. Die abgeleiteten verba auf *-auju:-auti* und *-āju:-āti*.

Als paradigmata seien gewählt: *rėkauti* schreien, lärmern, *mėrėti* messen.

Präsens.

1. sg.	1. <i>rēkauju</i>	<i>mērāju</i>
	2. <i>rēkauji</i>	<i>mērāji</i>
	3. <i>rēkauja</i>	<i>mērāja</i>
pl.	1. <i>rēkaujame</i>	<i>mērājame</i>
	2. <i>rēkaujate</i>	<i>mērājate</i>
dual.	1. <i>rēkaujara</i>	<i>mērājara</i>
	2. <i>rēkaujate</i>	<i>mērājate</i>
ermineiv te-	<i>rēkauja</i>	<i>te-mērāja</i>
2. sg.	2. <i>rēkauk</i>	<i>mērūk</i>
pl.	1. <i>rēkaukime</i>	<i>mērūkime</i>
	2. <i>rēkaukite</i>	<i>mērūkite</i>
dual.	1. <i>rēkaukica</i>	<i>mērūkica</i>
	2. <i>rēkaukita</i>	<i>mērūkita</i>
t. act. I.	<i>rēkaujās</i>	<i>mērājās</i>
gerund.	<i>rēkaujant</i>	<i>mērājant</i>
t. act. II.	<i>rēkandamas</i>	<i>mērūdamas</i>
rt. pass.	—	<i>mērūjamās</i>

Präteritum.

sg.	1. <i>rēkarau</i>	<i>mēraraū</i>
	2. <i>rēkarai</i>	<i>mēraraū</i>
	3. <i>rēkaro</i>	<i>mēraro</i>
pl.	1. <i>rēkarome</i>	<i>mērārome</i>
	2. <i>rēkarote</i>	<i>mērārote</i>
dual.	1. <i>rēkarora</i>	<i>mērārora</i>
	2. <i>rēkarota</i>	<i>mērārota</i>
rt. act.	<i>rēkarēs</i>	<i>mērārēs</i>
gerund.	<i>rēkarus</i>	<i>mērārus</i>

part. pass.	—	<i>mērūtās</i>
part. nec.	—	<i>mērūtinas</i>

Futurum.

sg.	1. <i>rēkasiū</i>	<i>mērāsū</i>
	2. <i>rēkasi</i>	<i>mērāsi</i>
	3. <i>rēkas</i>	<i>mērās</i>
	<i>rēkasiūme</i>	<i>mērāsūme</i>
	2. <i>rēkasiute</i>	<i>mērāsūte</i>
	<i>rēkasiara</i>	<i>mērāsūara</i>
	<i>rēkasiuta</i>	<i>mērāsūta</i>
rt. „	<i>rēkases</i>	<i>mērāsēs</i>
gerund.	<i>rēkaseut</i>	<i>mērāsēut</i>
t. pass.	—	<i>mērāsūmas</i>

Imperfektum.

sg.	1. <i>rēkandarau</i>	<i>mērūdaran</i>
	2. <i>rēkandarai</i>	<i>mērūdaran</i>
	3. <i>rēkandaro</i>	<i>mērūdaro</i>
pl.	1. <i>rēkandome</i>	<i>mērūdome</i>
	2. <i>rēkandote</i>	<i>mērūdote</i>
dual.	1. <i>rēkandora</i>	<i>mērūdora</i>
	2. <i>rēkandota</i>	<i>mērūdota</i>
rt. act.	<i>rēkandēs</i>	<i>mērūdēs</i>
gerund.	<i>rēkandus</i>	<i>mērūdus</i>

Infinitiv.

<i>rēkanti</i>	<i>mērāti</i>
<i>rēkaute</i>	<i>mērāte</i>

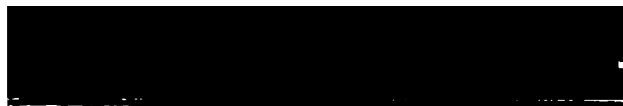
Supinum.

<i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>
----------------	---------------

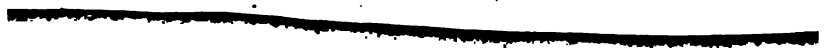
Optativ.

sg.	1. <i>rēkantūm</i>	<i>mērātūm</i>
	2. <i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>
	3. <i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>
pl.	1. <i>rēkantūm</i>	<i>mērātūm</i>
	2. <i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>
	3. <i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>
dual.	1. <i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>
	2. <i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>
rt. act.	<i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>
gerund.	<i>rēkantū</i>	<i>mērātū</i>

Um die flexion der übrigen abgeleiteten verba zu veranschaulichen, bedarf es keiner paradigmata, da diese sich nach analogie der hier gegebenen leicht ergeben.

[The main body of the page contains extremely faint, illegible text that appears to be organized into several columns. The text is too light to transcribe accurately.]

TEXTE.

I. Aus dem neuen Testament.

Évangélija szecétojo Markosziaus.

I.

1. Szitā yrā pradzā ēvangēlijos apē Jēzū Kristū, Dēvo sinu, 2 kaipo paraszīta yrā prārakuse: sztal āsz sinucēzā sdro angēla pirm tarēs, kursal pagatārys tāco kēliā pirm tarēs. 3. Yrā balaas Dēro žōdī sakanczo pāsczoje: taišg-kite kēliā Vēszpatēs, līgins darjkite jō takūs. 4. Jōnas būro pāsczoje, krikasztyjo iē apskē krikaszta prisicertimo, aūt grēkū atleidimo. 5. Iē iszējo pās jē cisā žydu žēmē, iē tē isz Jeruzalēs, iē cisā jō krikasztydinos Jordānē, iszaipažindami sdro grēkūs. 6. Bēt Jōnas aprēdītās būro verbliadu plaukals iē azikasznds diržū aplink sdro strēnas, iē valgē žiōgus bet laukinī mēdu. 7. Iē kozōnī sakē tarjdamas: atest rēns pāskui manē, tās drutēanis ūz manē, kuriō nē esmi red-tas, kād jām klōnocaus, iē atriszcēau dirželiūs jō kūrpis. 8. Āsz krikasztyju jūs vandeniml, alē jisat krikaszta jūs szven-tāja drasē. 9. Iē nusidavē tū czēnū, kād Jēzus atējo isz Galylēos, isz Nāzaret, iē krikasztydinosi Jōno Jordānē. 10. Iē tūjaūs iszējēs isz vandenis iszrydo dangū atsiceriantī, iē drasē, kaip karvēlī aūt jō nusilēidzanczā. 11. Iē tadā balaas isz dangaus stōjosi: tū esi māno mēlōsis sunūs, kuriām āsz mēgstas. 12. Iē tūjaūs drasē iēdrē jē iē pāsczā. 13. Iē būro tēnai kēturiasdesimtis dēnā, iē būro szētāno gūndytas, iē būro taip žerēiā, iē angēlāi szlūžyjo jēlmui. 14. Bēt kaip Jōnas potām būro padūtas, atējo Jēzus i Galylēā, sakjdamis ēvangēlijā apē karalgstē Dēro. 15. Iē tārē: czēsas iszaipildē, iē prisidrtino karalgstē Dēro; prisicērskit, iē tikēkit ēvangēlijai. 16. Bēt edikszczodams pās marēs Galylēos, pamātē Symōnā iē Endrējū, jō brōlī, sdro tinklūs i marēs be-

ryzēnšiu daug pāstninkaro; ir atējē keli, tārē jdm: kodēl mokštiniai Jōno ir paryzēnšiu pāstninkauja, ō tāro mokštiniai nepāstninkauja? 19. Ir Jēzus tārē jēm: kaļp gal' nēdēbininkai pāstninkaut, jaunikiņi pān jūn ēsant? kōl jaunikiņ pān jūn yrd, jē negdl pāstninkauti. 20. Bēt ateln tān cēšans, kād nū jū būn atimtas jaunikiņ, tai jē pāstninkaus. 21. Nēk nēnēdēda lōpā nānjo mīlo ant nēno rūbo, nēn naujūnū lōpān nuplynzta nū nēnojo, ir skylē dedēnē pāstōja. 22. Ir nēk nēpila szrēžū rgnā ī nēnū rykūn, szelp szrēžūnū rgnān izšplainzina rykūn, ir rgnān izteka, ir rykat pagenēda, bēt szrēžū rgnā ī naujūn rykūn reikūn pilti. 23. Ir nūsdarē, jdm einant sabbatōj pēt jachū, pradējo jō mokštiniai beēdami cārpaš trdukyti. 24. Ir paryzēnšiai tārē jdm: sztai, dabōk, kā dāro tāro mokštiniai sabbatōj, kān nē raliā? 25. Ir jūn tārē jēm: atgi nēkadōn nēskaltēt, kā Dōrydān dārē, kaļp jūn priestōko, ir izdalkēn būro, nū tān, pān jū ēsanczain? 26. Kaļp jūn ējo ī Dēro namūn cēnē Abjatāro, ryridusiojō kūnigo, ir rdlgē szrentdian dānān, kuridān nēk nēturējo rdlgyt, kaļp tikl kūnigal, ō jūn dārē ir lēm, pān jū ēsantēm. 27. Ir jūn nākē jēm: sabbatā dēl žmogūn lēista, ō nē žmogūn dēl sabbatōn. 28. Tūgi žmogūn nūnūn ir sabbatōn rēszpatū yrd.

III.

1. Ir jūn ējo rēl ī szīuile. Ir būro cā žmogūn, tūriņ padžūrcusijā rankā. 2. Ir jē tūkojo jō, baū jūn jū sabbatōj gūdīnēn, kād prēžantī ant jō gdutu. 3. Ir tārē žmogūi, tūrinčam padžūrcusijā rankā: cā stōkis. 4. Ir tārē jēm: at reikūn sabbatōj gēr daryt, at pīkto? at gūrcantī izlaikyt, at nužacinti? bēt jē tylējo. 5. Ir paeiliūnū ant jū pažiurējo suppkēn, ir smātūjoni dēlei jū szirdēn kētūmo, ir nākē tdm žmogūi: iztēak saro rankā. Ir jūn iztēnē jā, ir jō rankā jdm sveikā pāstōjo, kaļp ir kitā. 6. Ir paryzēnšiai izējē tūjaš sudūmē nū Ērēdo tarnatū prēsz jū, kaļp jū nužacintu. 7. Bēt Jēzus nū saro mokštiniaim szalin ējo pān marēn, ir daug žmoniu jū nēkē iz Galylēon ir iz žgdu žmēn, 8. ir iz Jerūzaleš, ir iz Idumēon, ir iz anōn szalēn Jordāno, ir tā, kurē gycēna aplink Tūrn ir Syddonā, dīdē daugghe girdinczujū jō dārbus, atējo pān jū. 9. Ir jūn nākē saro mokštiniaim, kād laicēl jdm laikytū gātarc dēl žmoniu, jeib jū nēspdu-

stu. 10. Nēn jīn daag jā ggdē, talp, āza pālte aāt jō pūlē
 rīnī edrgintēji, kād jī pakrātintu. 11. Iē drāvēn neczģstau jī
 pamāczusion ataklaupē iē azaakē, aukģdamon: tū enī Dēro
 sunūs. 12. Iē jīn jān aztrial āpdraudē, idēnt jī neapreikuz-
 tu. 13. Iē jīn uzģjēs aāt kālno, radino pān sarē, kuriūs
 norējo, iē tē atējo pān jī. 14. Iē jīn ištātē anūn drylika,
 kād nū jumī būtu, iē kād jīn jīn izziqstū, apaukģti Dēro
 zōdī: 15. iē kād turētu mācī, izggģdyti ligān, iē relniūn iz-
 rargģti. 16. Iē dācē Symōnui caīdā Pētro. 17. Iē Jokāba,
 sūnū Zebedējau, iē Jōnā, brālī Jokābo, iē dācē jēmdrēm
 caīdā Buearģēn, tai mānū zolžā, perkāno raikal. 18. Iē En-
 drējū, iē Pīlppā, iē Baltramējū, iē Mutteōsziq, iē Tamō-
 sziq, iē Jokāba, sūnū Alpējau, iē Taddēasziq, iē Symōnū
 Kanangģta, 19. iē Judōsziq Izariōtā, kurāt jī izdardē. 20.
 Iē jēma pārējū namō, rēl žmōnēn sūnirihko, talp, kād nei
 rēton neturējo rēlģyti. 21. Iē kaip tai girdējo aplink jī ēvan-
 tģji, izģjo jē, jī laikģti; nēn jē tārē: jīn iz amo inzels. 22.
 Bēt razstē-mokģtģji, kurē būro atējē iz Jerūzale, nāke: jīn
 tūr Beelzēbābā, iē pēr cyridusziqjī relniā jīn izcāro relniūn.
 23. Iē jīn sūradinēn jīn kalbējo jēma prilģginimūse: kaip
 gal szētōnūn szētōnā izrargģti? 24. Kād kokiā karalgātē
 pati tāp sarēn nesutiāka, tai jī negdī izzailaikģti. 25. Iē
 kād namai pātys tāp sarēn nesutiāka, tai jē negdī izzailai-
 kģti. 26. Tālģ jēi szētōnūn pātū prēz sarē kēlian, iē nū
 sarim nesutiāka, tai jī negdī izzailaikģti, bēt tūr antenzkēti.
 27. Nēks negdī atipriojo namūs uzpāliti, iē jō ndudā izplēz-
 ti, jēi nē pirmā atipruģjī sūriszu, iē pōldm jō namūs iz-
 plēszia. 28. Iz tēnā, sakuā jāmū: cīnī grēkat žmoniā cai-
 kāmū attēidžami, ō iē Dēro blāznyjimai, kuriāt Dērā blāz-
 nyj; 29. bēt kurāt blāznyj azvēntājq dvāse, tās negdūn
 atteidimo amžinat, bēt kaltas yrā amžinojo sado. 30. Nēn
 jē sākē: jīn tūr neczģstā dvāse. 31. Iē atējo jō mōtyna, iē
 jō brōliai; iē stōrēdami laukē, nūsiuntē pān jī, iē radindino jī.
 32. Iē žmōnēn sēdējo aplink jī, iē tārē jdm: sztai, tāro mō-
 tyna, iē tāro brōlini laukē kēdusā tarēn. 33. Iē jīn jēma
 atakē, tarģdama: kān māno mōtyna, iē kān māno brōliai?
 34. Iē paellimī aāt mokģtinis, kurē aplink jī sēdējo, paži-
 rējēn, tārē: sztai, tē māno mōtyna, iē māno brōliai. 35. Nēn
 dāraqis Dēro cālā, tās yrā māno brōlis, iē māno senā, iē
 māno mōtyna.

IV.

1. *It jia pradėjo vėl mokėti prė mairin, it nusirinko pūn jį daug žmonia, taip, kad jia turėjo žengti į laivą, it nedėti ant vandens, it vėl žmonėn storėjo ant žemės pūn marėn.*
 2. *It jia ilgai Dėro žodį sakė per prišgginimūn. It sudro kožonyj sakė jia jėmū: 3. Klauykitėn: užtai, inžėjo nėjėjan sėti. 4. It nusidare, jam bendjant, kelti grūdai pūle pūn kėlia, tai patikazczai dangadn atlekę nūlenė tūn. 5. Kiti vėl pūle į akmenynę, kur nė daug žemės būro, it tūjaan inždygo, tōdėl, kad neturėjo giliū žemės. 6. Bēt adulei užtekėjūn, parėjo, it neturėdami azaknėn, padžūro. 7. It kiti pūle taip erzškėczu, it erzškėczai per vėnazų dugn, it nūsmelkė tūn, it nūnenzė valniau. 8. It kiti pūle į gėrą žemę, it valniū nūzė taipdantį, it atnenzė kiti trindenzimteriōpq, it kiti azenziandenzimteriōpq, it kiti azimteriōpq. 9. It jia sakė jėmū, kūr tūr ausia girdėti, tūn tegird. 10. It jam rūndm bežiant kildusė jį tū, kurė pūn jį būro nū ausia deylika. apė tū prišgginimū. 11. It jia atsakė jėmū: jūmū dūta žinoti pasleptinēn karalgtėn Dėco. bēt tēmū, kurė laukė. rielab sakoma per prišgginimūn. 12. Kad atciromia akimūn regėtu, it tikl neinžpažintu, it girdinczomūn ausimūn girdėtu, it tikl neinžmanųtu; jelh nē kartūnta prinireptu, it nebātu jėmū atleisti jū grėkai. 13. It tārė jėmū: ar neinžmanote tū prišgginimū? kalpogi inžmanųnte rūdū kitūn prišgginimū? 14. Sėjėjan sėja žodį. 15. Bēt kurė pūn kėlia, tē yrd, kurėmū žōdin sėjamaū yrd, it kad jē tū girdėjē, tai tūjaan atelna užētōmū it atima žōdį, inētaji jū azirdyję. 16. Taipojan it tē, kurė į akmenynę pasėti, tē yrd, kurė girdėjē žōdį. tūjaan tū nū džaugamūn priima. 17. It netur azaknēn savųjē. bēt yrd lyg oran mėtūn; kad raūdani bėda, arba pėrsekinejiman dēt žōdžō, tai jē tūjaan pasipiktin. 18. It kurė taip erzškėczu pasėti, tē yrd, kurė klauon žōdžō. 19. It rūpentin uziū sėto, it vilidjantųji bagotgtė, it daug kita geldalin uzelnu, it nūsmelkia žōdį, it pasilėkt bē valniau. 20. It kurė į gėrą žemę sėti, tē yrd, kurė klauon žōdžō, it tū priima, it atnenz valniū, kita trindenzimteriōpq, it kiti azenziandenzimteriōpq, it kiti azimteriōpq. 21. It jia sakė jėmū: atgi uždoga kūr žvakė, kad tū pantatytū pō ketvirczū arba pō stalū? nē, bēt kad*

kānīgi, *īp ap̄pravók ūz saro ap̄czgystijimā, kā Moysēszius lōpēs yrā. jā aplūdymui. 45. Bēt jis iszējēs, pradējo daug ap̄ tai sakēt, īz iszlātino tā nusiđarimā, taišo, kād jis negalējo žmonēm hemātant eiti ī mēstā; bēt būro laukē pūstosē rētose, īz jē atējo pās jī isz risā kampā.*

II.

1. *Ī pō keliā dēnā jis rēl parējo ī Kapernaūmā, īz žmōnēs patgrē, jī ēsantī namēj. 2. Ī tūjānš taišo daug suklējo, kād nesutīlpo nei laukē pās durīs, īz jis sakē jēmš žōdī. 3. Ī atējo pās jī keli, tē atgabēno kaulīge sērganti, keturiā nēszamā. 4. Ī kaišo negalējo jī prieti dēl žmonīā, praplēsē stōga, kuš jis būro, īz tā atdeņge nulēido lōra, kuriojē kaulīge sērgasīs gulējo. 5. Bēt Jēzus regēdamš jā tikējima, tārē kaulīge sērganczamui: māno sunā, atlēisti tār yrā tāro grēkal. 6. Bēt būro keli rāsztē-mokštūn, tē cā sēdēdami dumōjo saro szirdyē: 7. Kaišo szisai tōkī Dēro blūznijima kalha? kās gal grēkūs atlēisti, kalp tikē cēnš Dēras? 8. Ī Jēzus tūjānš numānē saro dēdēje, jis taišo sarūjē dumōjant, īz tārē jēmš: kā tai dumōjat saro szirdyē? 9. Kās pigiānš yrā, tārti kaulīge sērganczamui: atlēisti tār yrā tāro grēkal, arbā: kēlkis, imk saro pātala, īz rāikšezek? 10. Bēt kād žinōtumbit, žmogaūs sūnū tūrintī mēcī ant žēmēs, atlēisti grēkūs, tārē kaulīge sērganczamui: 11. Sakān tār: kēlkis, imk saro pātala, īz eik namō. 12. Ī jis tūjānš at-sikēlēš īz ēmēs saro pātala iszējo pō akiā risā, taišo, kād risā nusigānō, īz gārmino Dēra, sakūdami: mēs toktal dār nēkadat nemātēm. 13. Ī jis iszējo rēl pās marēs, īz risā žmōnēs atējo pās jī, īz jis mokīno jis. 14. Ī prāeidama Jēzus pamātē Lērī, sūnū Alpējauš, sēdintī prē mūto, īz tārē jēm: sēkk manē. Ī jis kēlēsi sēkē jī. 15. Ī nusidārē, Jēzui besēdint ūz stālo jō namūsē, daug multininku īz grēkininku sūsēdo ūz stālo, sū Jēzumi īz sū jō mokštīnīais. Nēš daug tā būro, kurē jī sēkē. 16. Ī rāsztē-mokštēji bel paryzēnszīai matūdami, jī rālgant sū multininkais īz grēkininkais, tārē jō mokštīnīams: dēl kō jisai rālgo īz geria sū multininkais īz grēkininkais? 17. Tai Jēzus iszgīdēs tārē jēmš: drūtēji neprīcalo lēkoriaus, bēt ligōnys. Āsz atējān vadinti grēkininkās priāvertīmop, ō nē teisiūsīus. 18. Ī mokštīnīai Jōno bel pa-*

III.

1. It jin djo cël 1 ziniile. It bûro cza zmogûn, türin padzârcunig rankq. 2. It jê tykojo jô, baâ jin jê nahatôj gydîen, kâd prëzantî ant jô gadutu. 3. It târë zmôgui, türin-
czam padzârcunigiq rankq: cza stôkia. 4. It târë jëmna: at
velkia nahatôj gër daryt, at pikto! at gyeantî inzlaikyt, at
nuzarintî? bêt jê tylëjo. 5. It paeliunî ant ja paizurëjo
supgken, it amättyjoni dëlei ja azirdën këtumo, it nêkë talm
zmôgui: inzlenk nêro rankq. It jin inzlenk jâ, it jô ranka
jdm nêika pantôjo, kalp it kîta. 6. It paryzëanzini inzëjê
tâjann audâmë nâ Erêdo tarnain prëz jî, kalp jî nuzarintu.
7. Bêt Jëzus nâ nêro mokstiniain azalin djo pân nuarën, it
daug zmonia jî nêkë inz Galylëon it inz zgdû zëmën, 8. it inz
Jerúzalën, it inz Idumëos, it inz anôn azalën Jordano, it ta,
kurë gyeëna apliak Týrû it Sydônq, didë daugghë gîrdinczuju
jô dârbux, atëjo pân jî. 9. It jin nêkë nêro mokstiniama,
kâd laivelî jdm laikytu gatarq dël zmonia, jêib jî nespdu-

stu. 10. Nēn jis daug jā gādē, taip, āza pūlte aut jō pūlē
 cini cērgintēji, kād jī pakrūtintu. 11. Ir dēasēs neczgstos jī
 pamāczusios atsīklaupē ir szańkē, sakgdamos: tū esi Dēro
 sunis. 12. Ir jis jās asztriai āpdraudē, idānt jī neapreīksz-
 tu. 13. Ir jis uzējēs aut kālno, radino pās sarē, kuriūs
 norējo, ir 14. atējo pās jī. 14. Ir jis īstātē anūs deglika,
 kād nū jumī būtu, ir kād jis jūs iszsiņstu, apsākgti Dēro
 žodī: 15. ir kād turētu mācē, iszggdyti ligās, ir celniūs isz-
 cargti. 16. Ir dācē Symōnni raīdā Pētro. 17. Ir Jokāba,
 sūnū Zebedējaus, ir Jōnā, brōlī Jokābo, ir dācē jēmdrēm
 raīdā Buearģēs, tai mūsū žolžū, perkūpa caikat. 18. Ir En-
 drējū, ir Pēlppā, ir Baltramējū, ir attēosziū, ir Tamō-
 szīū, ir Jokāba, sūnū Alpējaus, ir Taadēaszīū, ir Symōnā
 Kananjā, 19. ir Judōszīū Iszariotā, kursai jī iszdacē. 20.
 Ir jēms parējus namō, cēl žmōnēs susiriņko, taip, kād net
 rētos neturējo cālgyti. 21. Ir kaip tai girdējo aplink jī esan-
 tēji, iszējo jē, jī laikgti; nēs jē tārē: jis isz āmo iszeis. 22.
 Bēt rasztē-mokstēji, kurē būro atējē isz Jerūzalēn, sāke: jis
 tūr Beelzebāba, ir pēr cyridusijā celniā jis iszdrō celniūs.
 23. Ir jis suradīnēs jis kalbējo jēms prilgginimūse: kulp
 gdl szētōnūs szētōnū iszrargti! 24. Kād kokā karalgstē
 pati taip sarēs nesutidka, tai jī negdl iszsilaikgtis. 25. Ir
 kād namat patys taip sarēs nesutidka, tai jē negdl iszsilai-
 kgtis. 26. Taigi jēi szētōnūs pāts prēs szarē kēliūs, ir nū
 sarim nesutidka, tai jis negdl iszsilaikgtis, bēt tūr suteszkētī.
 27. Nēks negdl stipriojo namūs uzpūlti, ir jō ndudā iszplēsz-
 ti, jēi nē pirmā stiprajī sūrisza, ir potdm jō namūs isz-
 plēszia. 28. Isz tēzās, sakān jūms: cini grēkat žmōniā caī-
 kdmū atlēidžami, ō ir Dēro blūznūjimāi, kuriala Dērā blūz-
 nūj; 29. bēt kursai blūznūj szventāją dvāse, tān negdms
 atleidlmo amžinat, bēt kaltas grā dmžinojo sado. 30. Nēn
 jē sāke: jis tūr neczgstā dvāse. 31. Ir atējo jō mōtyna, ir
 jō brōliai; ir stōrēdami laukē, nūsiuntē pās jī, ir cadiudino jī.
 32. Ir žmōnēs sēdējo aplink jī, ir tārē jdm: sztai, tāro mō-
 tyna, ir tāro brōliai laukē klūsia tarēs. 33. Ir jis jēms
 atsākē, targdams: kān māno mōtyna, ir kān māno brōliai?
 34. Ir paeiliumi aut mokstiniū, kurē aplink jī sēdējo, paži-
 rējēs, tārē: sztai, tē māno mōtyna, ir māno brōliai. 35. Nēn
 dārgsia Dēro cāliq, tān grā māno brōlis, ir māno sēn, ir
 māno mōtyna.

IV.

1. *It jia pradėjo rėl mokšti prė mairia, it ausirinko pān jī daug žmonia, taip, kad jia turėjo žengti į ldira, it sėdėti ant vandens, it visi žmonės stovėjo ant žemės pān marėn.*
 2. *It jia ilgai Dėro žodį sakė per prilyginimus. It saro kozonij sakė jia jėms: 3. Klauykitės: aštai, inžėjo sėjėjan sėti. 4. It nusidare, jām bendjant, keli grūdai pūlė pān kėlia, tai patikazczai dangana atlėkė nūlenė tūn. 5. Kiti rėl pūlė į akmenynę, kur nē daug žemės būro, it tūjaan inzdijgo, tōdėl, kad neturėjo giliū žemės. 6. Bēt adulei užtekėjus, pavėjo, it neturėdami azaknės, padžūro. 7. It kiti pūlė taip erzakėczu, it erzakėczai per vėszę dugo, it nūsmelkė tūn, it nūneuzė valniau. 8. It kiti pūlė į gėrą žemę, it valniū nūzė tarpdantį, it atneuzė kiti trindenzimteriōpā, it kiti nūzė nūziandenzimteriōpā, it kiti azimteriōpā. 9. It jia sakė jėms, kās tār ausia girdėti, tās tegird. 10. It jām rėndm bežsant kldusē jī tē, kurē pān jī būro ak ausia drėglikā, apē tē prilyginimā. 11. It jia atsakė jėms: jūms dūta žinoti paslėptinē karalgtēn Dėro, bēt tēms, kurē laukē. rėslab sakoma per prilyginimus. 12. Kad ateiromis akimis regėtu, it tikl neinzpazintu, it girdinczomis ausimis girdėtu, it tikl neinzmanytū; jēlb nē kartūnta prinirepntu, it nebūtu jėms atlėinti jū grėkal. 13. It tārē jėms: ar neinzmanote tē prilyginimā? kalpogi inzmanytite cinūs kitūs prilyginimus? 14. Sėjėjan sēja žodį. 15. Bēt kurē pān kėlia, tē yrā, kurėms žōdin nūjamān yrā, it kad jē tē girdėjē, tai tūjaan atelna sētōnūn it atima žōdį, inėlajj jū szirdyjē. 16. Taipojān it tē, kurē į akmenynę panėti, tē yrā, kurē girdėjē žōdį, tūjaan tē nū džangamū priima. 17. It netur azaknės savyjē, bēt yrā līg oras mētasin; kad rāhdasi bėdā, arbā pērsekinejimas dēl žōdžō, tai jē tūjaan pasipiktin. 18. It kurē taip erzakėczu panėti, tē yrā, kurē klauon žōdžō. 19. It rāpentin nūzi sētō, it viliōjantjji bagotyntē, it daug kita gėiduliu uželnu, it nūsmelkia žōdį, it pasilėkt bē valniau. 20. It kurē į gėrą žemę sėti, tē yrā, kurē klauon žōdžō, it tē priima, it atneuz valniū, kita trindenzimteriōpā, it ktin nūzė nūziandenzimteriōpā, it kiti azimteriōpā. 21. It jia sakė jėms: atgi aždėga kās žvakē, kad tē pantatytū pō ketvirczā arbā pō stalū? nē, bēt kad*

tā ant liktōriāns uzdētn. 22. Nēs nēko nērā paslēptā, kās nebūtu atdengtā. ir nēko uzdengtā, kās nebūtu aprēikszta. 23. Kās tūr ausiā girdēti, tās tegird. 24. Ir jis sākē jēms: dabākit, kā girdīte. Kōkin saikū jās seikiate, tōkiu būs jūms rēl atseikēta, ir būs jūms dār pridēta, kurē tai girdit. 25. Nēs tūrinēzamiām dudamā, ō nēturinēzamiām atimamā, ir kā tūr. 26. Ir jis sākē: tōkiā yrā karalģstē Dēco, lģg kalp kād žmogūs ūberia sēklā ī žemē; 27. ir mēgt, ir kēliasi dēnā ir naktī, ir sēklā iszdģgstā, ir lģg jām nežinānt. 28. (Nēs žemē īz sarēs pirmā nēsza ž enī, poldm rērpas, paskul brēndusī krētī rērpase.) 29. I. kād atnēsuzsi rai- siņ, tai tūjāns jis nusiņdēza piānturcūs, nēs piūtis priējo. 30. Ir jis sākē: kām prilģģisime karalģstē Dēco? arhā kō- kin prilģģiminu tā prilģģisime? 31. Yrā kalpo garstģczu grādax, kād tās sējams ī žemē, tai jis mažiānsias yrā tārp risā sēklā ant žemēs. 32. Ir īsētas tārpsta, ir didžēnsias pūstoj ūz risās daržā žolēs, ir gūn szakās didēs, taiņa, kād pō jō parēsin gūl parāksēzai pō daugumi pabūti. 33. Ir jis daug tōkiāns prilģģimināns kalbējo jēms žōdī, kalpo jē galējo girdēti. 34. Ir hē prilģģinimo jis nēko nekalbējo jēms. Alē nāro mokstināns rislah ūpaczai īszguldē. 35. Ir tā pāczā dēnā rakarē sākē jis jēms: pērsiirkim ī kitā krāszta. 36. Ir jē palēidē žmōnes szaliā žmē jļ, kalpo jis būro lāice, ir būro kiti lairal pās jļ. 37. Ir pasikēlē didis ūmars rējo, ir riluys mūsē ī lāicā, taiņa, kād lāicax pilnas raudēns pastōjo. 38. Ir jis ūzgalij lāice mēģōjo ant prē- galcio, ir jē pabūdino jļ, sakūdami jām: mokštojan, ar nēko natbōji, kād mēs propūlam? 39. Ir jis atsikēlē ūpdraudē rējā, ir tārē mārēms: nutilk, ir hūk tykā. Ir liōrēni rējan ir didel tykā pastōjo. 40. Ir jis tārē jēms: kodēl taiņa bijō- tēs? kalpogi netūrit tikējimo? 41. Ir jē didel bijōjox, ir sākē kīts kītām: kās tanaļ? nēs rējan ir mārēn jō klādno.

V.

1. Ir jē atējo anāszal mārēn, ī szalī Gadarēnn. 2. Ir kalp jis īszējo īz lāico, tūjāns jām prēszais atējo žmogūs īz kapā, dēdēs neczystā priatōns. 3. Kurrai laikēni kapūsē. Ir nēks jļ negalējo sūrizti, nei lencāgnis. 4. Nēs tūnkis būro pānczais ir lencāgnis sūriztan, ir jis lencūgās būro

mtrduķeņ, it pūnczuz sudaņķeņ, it nēķ jī negalējo suraldyti.
 5. It jīs būro cīnā czeņ, dēnq it nakti. ant kalnā it kapūnē,
 sūdākdamaņ it akmenimā bekimūszdamaņ. 6. Bēt Jēzū laz
 tōlo pamāteņ, jīs pribēgo, it atsiklaupē didžū balsū sūdāķē,
 tarygdama: 7. Kq turīu dārbo nū tarim, Jēzau, sunaņ Dēro,
 aukazczduņiojo: priakaa tār prē Dēro, kād manē nerdirgin-
 tūmbei. 8. Bēt jīs jdm sākē: izseik, tū neczyntōji drāsē, laz
 tō žmogaa. 9. It jīs kldusē jī: kū rardū est? It jīs atsa-
 kygdama tāre: māno rārdas yrā lēglōnax; nēķ mīnu daug
 yrā. 10. It prāszē jī lubat, kād jīs nerarjtu laz tās szalēķ.
 11. It būro tēn pās kalnuš didē kīaaliu kalmenē ant ganjklon.
 12. It prāszē jī cīnā relniat. sakgdami: lēiķ mūs ī tās kīa-
 lēķ jelti. 13. It tūjaān parēlyjo jēma Jēzux. Tai neczyntosion
 drāsē lazdjuxion. ējo ī kīaulēķ, it kalmenē padūrmāi īmētē
 nū krahto ī marēķ. (Bēt jū būro apē dū tūkatanczu) it
 nūskēdo mārēķe. 14. It kīaaliu ķeŗdzai pabēģe, pūsdāķē
 tai mētē it ķēmūnē. It jē iszējo žiurēti. Kās būro nusidare.
 15. It atējo pās Jēzū it pamātē tā, kuķ būro relniā rārglu-
 tas, kād sēdējo āprilktas. saro prōtq turēdamaņ, it jē bljōjōķ.
 16. It tē. kurē tai regēģe būro, sākē jēma, kās būro tikēķi
 tām relniā rārgintamiam, it kīaulēķ. 17. It pradējo jī
 melsti, kād iszeltu laz jū rubēžlu. 18. It kalp jīs īzenģē ī
 lāirq, prāszē jī relniā rārgintasis, kād pās jī būtu. 19. Bēt
 Jēzux jī nelēido pās jī būti, bēt sākē jām: eik ī saro namūs
 it pās sarūsius. it apsakjēķ jēma. kōkiq didē geradējģstē
 tdr iszrōdē Vēszputē, it kalp tarēķ sūsimilo. 20. It jīs
 nuđjēķ pradējo apsakjēķ dēszimta mēstuxē, kōkiq didē gera-
 dējģstē jām Jēzux iszrōdēķ, it cīnā dģgyjōķi. 21. It kalp
 Jēzux rēl pērējo nū lēicu, sūsirihko pās jī daug žmonīā, ā
 jīs būro prē mārīu. 22. It sztal, atējo rēķa cyriduxias
 szinilēķ, rardū Jaģrus, it pamāteņ jī, ataklaupē. 23. It
 didet jī melde, tarygdama: māno duktē marīnama; atēķ, pra-
 szān, it ūzdēķ ant jōķ saro raņķq, kād iszģjtu, it iszliktu.
 24. It jīs nuđjo nū jūm). It nēķē jī daug žmonīā, it spūlu-
 dē jī. 25. It būro cza moteriszkē, kurī krađjo pludimū
 deģliķa mētū būro nīģuai, 26. it daug kentējūsi nūģ daug
 lēķoriū, it cīnq saro tūtq dēl tō prarādusi, it nēķo jai
 nemāczjjo, bēt ddr labiaān piktģn ējo nū jā. 27. Tā iszģi-
 dūsi apē Jēzū, atējo laz ūzpakaliu tatp žmonīā, it pakrūtino
 jō rābq. 28. Nēķ jī sākē: kād tiktat jō rābq pakrūtinczu,

lai dzis izsargāties. 29. Ir tujaus apsistājo jās krājās pludinās, ir jī pasijūto sēro kāne pasreikusi nūg tās slogās. 30. Ir tujaus pasijūto Jēzus sarūjē, tā mēcē iz jō izējusiņ, ir atnagrēžēs žanofus tārē, kāš pakrūtino māno rubūs? 31. Ir mokštinini sākē jām: matai, kād žmogēs spindža tarē, o tū mokai: kāš manē pakrūtino? 32. Ir jīs apalžculgē tās, kuri tai padārinā būc. 33. Iet ieteriszkē bijājosi ir drebējo. Mēs žinājo, kāš jai būc. 34. Ir pūlē tēs jūmi? kēlins, ir izkalbējo risq tē. 35. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 36. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 37. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 38. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 39. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 40. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 41. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 42. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 43. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 44. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 45. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 46. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 47. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 48. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 49. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 50. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 51. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 52. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 53. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 54. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 55. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 56. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 57. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 58. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 59. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 60. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 61. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 62. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 63. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 64. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 65. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 66. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 67. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 68. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 69. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 70. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 71. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 72. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 73. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 74. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 75. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 76. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 77. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 78. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 79. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 80. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 81. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 82. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 83. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 84. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 85. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 86. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 87. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 88. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 89. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 90. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 91. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 92. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 93. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 94. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 95. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 96. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 97. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 98. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 99. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa. 100. Ir jīs tārē jai: māno duktd, tāro tikējimas tarē pa.

VI.

1. Ir jīsai izējo iz cā, ir atējo i sēro tēcinzke, ir jō mokštinini sākē jī. 2. Ir sātatai priējus, pradējo jīs mokiuti jā ziinlēje. Ir daug, kurē klāns, stebējos jō pamākslo, ir tārē: iz kur jām tai, ir kokiā tā izmintā, kuri jām dātā grā, ir tokē darbat, kurē pē jō rankās dāromi? 3. Ar jīsai nē cimeruinkā, Maryjōs sunūs, ir brūlis Jokābo ir Jāzē, ir Jado ir Symōno? atgi nē ir jō sēseris uzlezon grā prē mūs? ir jō pasipiktino iz jō. 4. Bēt Jēzus tārē jēma: prārakus nēkur ūz matēsnj nelaihomā, kalp sēro tēcinzke, ir namēj prē saraju. 5. Ir negalējo tēnai padarēt nē jō

kio stebūkio, kalp tikl kelėms ligonims jis uždėdams rankas,
 jūs išgydė. 6. It jis dvyjosi ja netikėjimo. It pėrcnik-
 szczojo mēmteliu aplinkui mokėdama. 7. It suvadines aniu
 duglika, pradėjo jūs pō dā bei dā iszniaiti, it dārė jēms
 māj ant neczytā dvāsiu. 8. It lėpė jēms, kād nēko draugē
 neimtus ant kelio, kalp tikl lāzdq; nei delmōno, nei dūnos,
 nei piningā czarnalē; 9. bēt bātu kūrpeti; it neapsirilktn
 dōm sormėgom. 10. It sākė jēms: i kuriūs namūs įeisiite,
 tās pasilikt, iki tas tēn vėl atstōsite. 11. It kurē jūs ne-
 priima, nei jūn klauon, nū tā atstōkite, it nukratykite dūl-
 kes nūg sūvo kūju, liūdymni ant jā. Isz tēsōn, sakāu jūms:
 lengviaūs būs Sodōmni it Gomōrrai audnōj dēnāj, nē kalp
 tokiam mēstui. 12. It jē iszėj, apskė, kād priairēstn.
 13. It iszdrē daug relniā, it daug ligōniu alėjumi mōstyjo.
 it iszgydė jūs. 14. It iszgirdēs tai karaliūs Ėrōdas, (nēs jō
 ratdas jāi žinoms būro) tārė: Jōnas krikasztytoja kelėni isz
 numitrusiu, tōdėl jis tōkina stebuklūs dāro. 15. Bēt keli sākė:
 jis Ėlijōszins grā; kiti vėl sākė: jis prārakas, arbā prāraku
 rēns. 16. Bēt Ėrōdas tai iszgirdēs tārė: jis Jōnas, kuridm
 āsz gdlq nuktradinan, tanai kėlēs isz numitrusiu. 17. Bēt
 jis, Ėrōdas, būro pasiūtēs it sugdudines Jōnq, it apklldi-
 nēs, dēl Ėrodiados, paczōn Pīlippo, sūro brōlio, nēs jā būro
 rēdēs. 18. Bēt Jōnas sākė Ėrōdai: nē valid tār, sūro brō-
 lio paczq turėti. 19. Bēt Ėrodiadā tykōjo jō, it norėjo jī
 nužartinti, bēt negalėjo. 20. Bēt Ėrōdas bijōjos Jōno, nēs
 jis žinōjo, jī vėrq teisq it szcētq ēsanti, it dabōjo ant jō.
 klausydaro jō daug daiktūnē, it mēlai jō klauēs. 21. It
 atėjo dēnā patogē, kād Ėrōdas szrēdamu sūvo užgimimo
 dēnq, patulē cakarņę pulkauninkam, szimtininkam, it
 cyrenēmāēmū Galylēon. 22. Tai ējo duklė Ėrodiados, it
 szokinėjo, it pamėgo Ėrōdai, it draugē ūz stalo sēdintēm-
 nēmū. Tai sākė karaliūs mergditei: pranzyk isz manēs, kō
 tū nōri, āsz tār dūsiu. 23. It prisėkė jai: kq isz manēs
 pranzyni, dūsiu tāv, iki pūnēs sūvo karalgtēs. 24. It isz-
 jusi tārē sūvo mōtynai: kō pranzyni? Tā atsākė: galrōn
 Jōno krikasztytojo. 25. It jī pasiukūbidama įėjusi tēikiui
 pū karaliū pranzė jī, sakūdama: nōriu, kād mūn dabar tū-
 jaas dūtumbi ant bliado, gdlq Jōno krikasztytojo. 26. Ka-
 raliūs smatnyjon, alē dēl prgnėgon, it dēl draugē ūz stalo
 sēdinczuja, nenorėjo jō pranzymq panėkinti. 27. It tūjaas

nusiūtēs karāliūs būdelī, lēpē atgabēnti jō gālcā. Tūs mū-
 -jēs nukiŕto jām tā kalējime. 28. Iŕ ātnesē jō gālcā blindē,
 iŕ dārē tā mergāitei, iŕ mergāitē dārē tā saro mōtynai.
 29. Iŕ tai iszgiŕdē jō mokštīnīai atējo, iŕ ēmē jō lavōnā, iŕ
 padējo jī ī kāpā. 30. Iŕ apāsztalai sūsiējo pās Jēzū, pa-
 sākē jām tai vislab, iŕ kā jē būro dārē iŕ mokiņ. 31. Iŕ
 jīs sākē jēms: eikime rēnī skyriū ī pāsčā, iŕ māz atsiilē-
 kit, nēs tā daug būro, kurē ateldaro, iŕ szaliū eidaro; iŕ
 nē ganā atspējo nei rālgyti. 32. Iŕ jīs pērējo lāiru ī pā-
 sčā skyriū. 33. Iŕ žmōnēs mātē jūs atstājanczus; iŕ daug
 jī pažino, iŕ susibēgo tēn pēsti isz cīsā mēstu, iŕ prōlenkē
 jūs iŕ atējo pās jī. 34. Iŕ Jēzus iszējēs pamātē dangūmā
 žmoniū iŕ pasigailējo jā, kād jē būro kalp ārys, netūrincoz
 kērdzans. Iŕ pradējo ilgal Dēro žōdī sakyti. 35. Iŕ dēnai
 jān reiktai besibaigiant, priējo pās jī jō mokštīnīai, sak-
 dami: puscā ezōnai iŕ dēnā jān prājo. 36. Lēisk jūs nū
 sārčā, kād nuējē aplūkui ī kēmū iŕ mēsteliū pirktus saro
 dūnos: nēs netūr kō rālgyt. 37. Bēt Jēzus atmakgdams tārē
 jēms: dūkit jūs jēms rālgyt. Iŕ jē sākē jām: ar nuējē pirk-
 sim dūnos uz dū szimti grāszin, iŕ dūsim jēms rālgyt?
 38. Bēt jīs sākē jēms kēkgi kepalā tūrite? eikit iŕ žiurēkit.
 Iŕ jē pēržiurējē, pasākē: penkin, iŕ dēi žuri. 39. Iŕ jīs lēpē
 jēms, kād cisi ellēmīn, kalp apē stalūs, pasikēstu ant žalids
 zolēn. 40. Iŕ jē sēdosi ellēmīn, szimtaiū iŕ szimtaiū, penkian-
 denzimtaiū iŕ penkiansdenzimtaiū. 41. Iŕ ēmēx tūs penkin kē-
 pulus dūnos iŕ tēdri žuri. pažiurējo dangūn, iŕ dēkarojēs
 lāuzē dūnā, iŕ dārē saro mokštīnīams, kād jēms padētū, iŕ
 tēdri žuri rixēmū iszdalījo. 42. Iŕ cisi rālgē iŕ priedlgē.
 43. Iŕ sūriāko trupuczā, driglika pintiniū pilnā, iŕ nū žu-
 riū. 44. Iŕ rālgiusiujū būro penki tūkstanczai rēru. 45. Iŕ
 tūjaūs jīs priverē sār mokštīniūs, kād jē iējē ī lāicā, pirm
 jō pēreitū ī Bētndydā, ikt jīs palēisēs žmōnēs nū sārčā. 46. Iŕ
 jīs palēisēs jūs nū sārčā nžējo ant kalno melstini. 47. Iŕ
 ant cakaro būro lāiras vidurgj māriū, o jīs rēns ant krāsz-
 to. 48. Iŕ jīs regējo, kād jē vārgo īrdamēs, nēs rējan
 būro ī ākīn. IŒ apē ketvīrtājā naktē sarggbē atējo jīs pās
 jās, edikszczodams ant māriū. 49. IŒ norējo prō jūs proētti.
 IŒ jī pamātē edikszczojantī ant māriū, mlalyjo, deitē ēsant,
 iŒ szańkē. 50. Nēs vis jī regējo iŒ nusigāndo. Bēt jīs tā-
 jās kalbējo sū jais, iŒ tārē jēms: būkit linksmi, dsz esmi,

neabihjokit. 51. It iženge pān jēn i lāivā, it vējan nustojo. It jē stebējos it dgyjosi labai didel. 52. Nēs jē nehūvo izsmintingesni pastōjē iz tō stebūklo, sū dāna darjtojo, it jā azirdā būro ūžkētuni. 53. It pērslyrē atējo i žēmē Genšaret, it prisigrē prē krāszto. 54. It katp jē izškōpo iz lāivo, tājās jē pažindami, 55. nuhēgē i rindā aplink ēsan-czns szalla, pradējo ligōnis pān jē gabenti ant pātalu, kuš tikt izstgrē, jē ēsanti. 56. It kuš jē ižjo i mēsteliū arhā i mēstis, arhā i kēmū. czē paguldē ant tušgaus ligōnis, it meldē jē, kād jē tikt sermēgos siālē pakrātīt gdušu, it rind, kurē jē pakrātino, izgļjo.

VII.

1. It ausirāko pān jē paryzēnziņi it keli ranzē-mokš-tujs, kurē iz Jerūzaleš atējē būro. 2. It jē izstgde kēšis jē mokštinis neczyntomis (tai ēsti nemazgōtomis) ranškomis dānā vdlgant, izspeikē tai. 3. It paryzēnziņi it rind zgdai nedlgo, nesimazgōjē tānkiai sēro rankās; taišo jē lāiko ištātymus sēro vyrenniāju. 4. It iz tušgaus parējē jē nedlgo nesimazgōjē. It tokiū daiktā daug yrā, kuriūs jē yrā priēmē laikgti, kalpo mazgōjimā kēpkū it krāgu, it cariniu ryka it stālu. 5. Dēlgi tō kldusē jē paryzēnziņi it ranzē-mokštji: kodēl tāro mokštiniai neelgiasi pagal ištātymus ryrenniāju, bēt dānā rdlgo nemazgōtomis ranškomis? 6. Bēt jās atsakgdams tārē jēms: labai gēral Jēzaidziūs yrā apē jās veldmatniūs prārakarē, kalpo paranzjta: sēž žmōnēs gdrbina manē lāpomis, bēt jā azirdis toli yrā nū manēs. 7. Bēt noprōsnai yrā, kād jē mdn szlāžuj, kādngi mokin tōkj mōkslā, kursai tikt žmōniā iškymis yrā. 8. Jās prastōjat Dēvo priakymus, it laikot žmōniā ištātymus, mazgōjimā krāgu it kēpkū, it daug tēms lygiā daiktā dārote. 9. It sākē jēms: bāt gēral panēkinot Dēvo priakymus, kād sēro iškymus laikgtumbit. 10. Nēs Moyšēziūs sākē: gōrbink sēro tēv it sēro mōtynā, it kās tēvi it mōtynai kēikia, tās tār smerczā mitti. 11. Bēt jās mokinat, kād kās tēvi arhā mōtynai sako: kōrbān, tai ēsti: kād asz tai apš-ravōju, tai tdo toktai toli naudingiās yrā, tās gēral dāro. 12. It tōkiū budā nelēidzate jē toliās kō gēro darjti sēro tēvi arhā sēro mōtynai. 13. It nēka vefczat Dēvo žōdī sēro ištātymais, kuriūs prasimānēte, it daug tēms lygiā daik-

dintyji drasė, oaz tãv prisakaũ, kãd tãz jũ iszettumbei, iĩ daugiauã ÷ jĩ neįettumbei. 26. Tai jĩ azaũkė, iĩ didel jĩ plėszusi, iszėjo. Iĩ jĩa lĩg numlreã biũcũ, taip, kãd daũg iĩ sakė: jĩa numlreã. 27. Bėt Jėzus nutrėreã jũ raũkã, atėrėd jĩ, iĩ jĩa kėlėsi. 28. Iĩ jãm namũ parėjus, kldusė jĩ jũ mokřtiniai skyriũ: kodėl mės jã negalėjome iszcrãyti? 29. Iĩ jĩa atsakė: szl reislė nėkaip negdl iszeiti, kaip tikl peĩ mal-dũs iĩ pãstninkarimũs. 30. Iĩ tãz czũ szaliũ atstojė, keliãro peĩ Galylėã, iĩ jĩa nenorėjo, kãd tai kãs zinũtu. 31. Bėt jĩa mokino szaro mokřtiniaũ, iĩ tarė jėma: žmogauã sunũs padũtas biũs ÷ žmoniaũ rankũs, iĩ jũ uźmĩsz jĩ, iĩ uźmusztas treczojė dėnoję kėlisa tãz numlrusiuju. 32. Iĩ jũ tũ žodžo neiszmãnė, iĩ bijojas jũ kldusti. 33. Iĩ jĩa atėjo ÷ Kaper-naũmã. Iĩ namėj bũdama, kldusė jĩa: apė kãgi jĩa ant kėlio taip sarėã kalbėjote? 34. Bėt jũ tylėjo. Nėsa jũ taip sarėã biũro ant kėlio kalbėje, kursai esãã didždusiasia? 35. Iĩ jĩa pasisėdėã pasicadĩno anũs deĩlika iĩ tarė jėma: jei kãs nũr pirmidusiasia bũti, tãs biũs paskidusiasia uź risũs, iĩ risũ taũnas. 36. Iĩ ėmėã kudikėlĩ pastatė tã taip jã, iĩ apsikabĩnėã jĩ tarė jėma: 37. Kãs tũkĩ kudikėlĩ mãno raĩdan prĩma, tãs manė prĩma; iĩ kãs manė prĩma, nė manė prĩma, bėt tã, kursai manė siũdteã. 38. Bėt Jũnas atsakė jãm, tarėdamã: mokřtojan, mės regėjom rėnã, tãro raĩdan rėlũius iszcrãanti, kursai mĩs nėsakė: iĩ mės jãm tai gĩnėm, tãdėl, kãd nėsakė mĩs. 39. Bėt Jėzus tarė: neginkĩt jãm, nės nei rėno nėrũ, kursai darėtu stebũklã mãno raĩdan iĩ galėtu tũjanũ piktai apė manė kalbėti. 40. Kãs nė prėsz mĩs yrũ, tãs yrũ sũ mumĩs. 41. Bėt kãs jĩa pagĩrdo vandėns kupkã mãno raĩdan, dėl tũ, kãd Kristaus ėste, tãz tėsũs, oaz jũmũ sakau, nepasilika jãm tai neatpĩldyta. 42. Iĩ kãs papĩktin rėnã sziaũ maĩũju, ÷ manė tikincũju, tãm geriaũs bũtu, kãd jãm gĩrnu akmũ ant kaklo uźkabĩntas, iĩ jĩa ÷ jũren bũtu ėmestas. 43. Bėt jei tarė tãro rankã pĩktin, tai nukĩsak jã. Geriaũs tãc yrũ, loĩzdm ėelti ÷ gyrãtã, nė kaip, kãd tũ dẽi rankĩ turėdama, ėeltumbei ÷ pėklã, ÷ amĩzinãjã ugnĩ, 44. kuĩ jũ kirmėlė nemĩrszta, iĩ jũ ugnis neuźgėsta. 45. Jei tarė pĩktin tãro kãja, nukĩsak jã. Ge-riaũs tãc yrũ, raĩszdm ėelt ÷ gyrãtã, nė kaip, kãd tũ abi kãji turėdama, bũtumbei ėmestas ÷ pėklã, ÷ amĩzinãjã ugnĩ, 46. kuĩ jũ kirmėlė nemĩrszta, iĩ jũ ugnis neuźgėsta. 47. Jei

VIII.

1. Tū cžs, kaip daug žmoniū cž būvo, iř neturėjo kę edlgyt, pasiendinęs Jėzus sčvo mokřtinius, tārė jėms: 2. Gailiū žmoniū, nės jau tris dēnds pās manę iszbūvo, iř netūr kę edlgyti. 3. Iř kād jis nū savęs iszalkusius namōn parlėioczau, ant kelio atalptu, nės keli isz tōlo būvo atėję. 4. Iř jō mokřtiniai atadkė jām: kuř imsim dūnos, czōnai pāscoje, jis pasčtinti? 5. Iř jis jis kldusė: kėk dūmos kepalū tūrilei jō atadkė: septynis. 6. Iř jis lėpė žmonėms sčtin ant žemės. Iř žmės tās septynis kepalus, dėkavojęs ldužė tū, iř dārė sčvo mokřtiniam, kād jėms padėtu. Iř jō padėjo zmonėms. 7. Iř turėjo māt žuveliu, iř dėkavojęs lėpė tās padalgti. 8. Bēt jō edlgė iř prirdlgė, iř suriako likusiuju trupczā septynis pintiniu. 9. Iř edlgusiuju būvo kokė keturi tūkstančiai. Iř jis palėido jis nū savęs. 10. Iř tūjuos įžengs i ldiuq nū sčvo mokřtiniū atėjo i szalį Dalmanatq. 11. Iř paryzėnčiai inžėję pradėjo sū jūmi klausinėti, giūdė ji, iř prāzė isz jō žėnklo isz dangiū. 12. Iř jis atsidsuėjo sčvo dcavėje, iř tārė: kōgi jėszko szi giminė žėnklo? isz tūnės, dsz sakā jāms: ziai giminei nebūn dūtas nei jōk žėnklas. 13. Iř palikę jis, vėl įžengė i ldiuq iř pėrėjo i antrajā pūsę. 14. Iř jō būvo užmiřnzę dūnos draugė imtin, iř neturėjo dangiū pās savę ldiuq, kaip tikl cėnq kepalq dūnos. 15. Iř jis lėpė jėms, targdams: dabōkītės, iř saugōkītės rūgo paryzėnziū, iř rūgo Ėrōdo. 16. Iř jō szelp iř taip mūlydami, tārė kitu kitām: apė tai jis kalba, kād mēs dūnos netūrim. 17. Iř Jėzus tai numānēs sākė jėms: kōgi rūpinatės, dūnos neturėdami? at dār nēko nepėrmanot, iř dār nenuprantat? at dār tūrit užkėtusiq szirdį sazyjė? 18. Turėdami aktū neregite, turėdami ausiū negirdite, iř tō neatimenat? 19. Kaip penkis kepalus ldužiau penkėms tūkstančiams, kėk cž pintiniu pripildėt trupuczais? jō sākė: dujlika. 20. Bēt kaip septynis kepalus ldužiau keturėms tūkstančiams, kėk cž pintiniu pripildėt trupuczais? jō sākė: septynis. 21. Iř jis sākė jėms: kaipogi nēko niszmanote? 22. Iř jām atėjus i Bėtsadyq, atvedė pās ji āklq, melsdami ji, kād jis ji pakrātintu. 23. Iř nutovėręs āklojo rankq iszvedė ji laukan isz mėntėlio, iř aplovęs i jō akis, uždėjo sčvo rankās ant jō, iř kldusė ji, baā kę regis. 24. Iř jis pažvil-

gējo, iŕ tarē: āsz matau žmōnes cāikaszczojanczus, līg medzūs matqs. 25. Potām jis rēl uždējo rankās ant jō akia, iŕ rēl lēpē jām žiurēti, iŕ jis pastōjo regls, kād rislob galējo tikrai matgti. 26. Iŕ jis pārsiuntē jī namōn, targdams: necik ī mēstēlī, iŕ tai nei cēndm tamē nepasakgk. 27. Iŕ Jēzus inzējo sū saro mokštīnais ī mēsteliūs mēsto Cēsdrījos Filippi. Iŕ kelidudams kldusē saro mokštīnius, targdams jēms: kāgi sako žmōnes manē ēsanti? 28. Jē atsākē: sako, tarē ēsanti Jōnq krikasztytojī; kiti sako Ēlijōszin, kiti prāraku cēnq ēsanti. 29. Iŕ jis tarē jēms: bēt jās kā sākote manē ēsanti? tai Pētras atsakgdams tarē jām: tū esi Kristus. 30. Iŕ jis āždrandē jēms, kād tai nēkam nesakgtu. 31. Iŕ pradējo jis mokgti: žmogaus sunūs tūr daug kentēti, iŕ atmesns būti cyresniaju iŕ cyridusiju kunigū, iŕ raszē-mokgtinju, iŕ āžmusztas būti, iŕ pō trijā dēnā keltis. 32. Iŕ jis tā žōdī drašiai atcrai kalbējo. Iŕ Pētras jī ēmēs ī szalī pradējo jī drausti. 33. Bēt jis atsigrēžēs pažiurējo ī saro mokštīnais, iŕ āždrandē Pētrq, targdams: atstōk nū manēs, tū szetone, nēn tū nemisgti tai, kās dēciszka, bēt kās žmōgiszka grā. 34. Iŕ prisicadins pās sarē žmōnes sū saro mokštīnais, tarē jēms: kās manē nōr sēkti, tužsiginē sarēs, iŕ ēmēs saro krēžin ant sarēs, tesekē manē. 35. Nēs kās saro ggrastī nōr izlaikgti, prapūldys tā, iŕ kās saro ggrastī prapūldo dēl manēs iŕ ērangēlijos dēlei, tā izlaikgs. 36. Kq mēcztu žmōgni, nōrint jis risq szēlq nusipelngtu iŕ izkūda gduis ant saro dāszos? 37. Arhā kq gdl žmogaus dūti, kād saro dāszq atradūtu? 38. Bēt kursai manēs iŕ mūno žōdzn gēdai tarp szīos cenczarongstē pērzengianczos iŕ grēkingos giminēs, tū iŕ žmogaus sunūs gēdēis āteidams szlorējē saro tēro, sū szventainiais angelais. IX. 1. Iŕ jis sike jēms: iz tēsōs, saka jūms: czq stōr keli, tē neragdas smēgti, iki matys karalgstē Dēro atelnauczq sū macē.

IX.

2. Iŕ pō szezai dēnā ēmēs Jēzus pās sarē Pētrq, Jokabq iŕ Jōnq, iŕ āžsivēdēs jās ant dukazto kalno skyriū cēnus, pērsiszrētē pō jā akia. 3. Iŕ jō rābai pastōjo skāistus, iŕ labai balti kaip snēgas, āza tā iŕ nei cēns baltininks ant tēmēs negdl taipo izbaltinti. 4. Iŕ pasirōdē jēms Ēlijōszins

sá Moyzésziumi, íť susikalbéjo sá Jézumi. 5. Íť atakýdama Pétras táre Jézui: mokštojan, gér czónai báti, pakürkimi tris szétrás, táv cénq, Moyzészini cénq, íť Élijőzini cénq. 6. Bét jis nezdőjo, kq kalbas; nésa jé bávo pérnigandé. 7. Íť at-
 őjo debesa, tón szeszélin uždőjo uni já. Íť isz debesa balasa atőjo, íť táre: tás yrá máno mēlasis sunūs, tō klausykite. 8. Íť tájads pō tō jé apsižralgē aplinkui, íť nematē nei cōno daugiaūs, kalp tikti cénq Jėzu pās sarč. 9. Bét jėma nuel-
 nant nū kálno, uždraudē jėms Jėzus, kād, kq regējē. nēkam nesakytū, iki žmogaus sunūs isz numirusinju prisikēlus. 10. Íť jé palaikē tq žodi pās sarč, kile kltq klausinēdami
 tarp sarč: kangi tai yrá isz numirusinju prisikēltis? 11. Íť jé kldusē jł, tarydami: jāk rasztē-mokštūji sako, Élijōzini tū-
 rintį pirmā atelti. 12. Bét jis atakýdama táre jėma: Élijō-
 zius tūr tēd pirmā atelti, íť rielab rēl autainyti. Pręgtam žmogaus sunūs tūr daug kentēti íť panėkintas báti, kalp íť
 parasyta yrá. 13. Bét asz sakaū jūms: Élijōzina atőjo, íť jé darē jām, kq norėjo, kalp apē jł parasyta yrá. 14. Íť
 atėjēs pās saro mokštinius, iszgydo dide daugybē žmoniū ap-
 link jūs, íť rasztē-mokštu, sū jais pakiklausinėjancu. 15. Íť
 tájads riel žmoniū jł iszgydē, nusistebėjo íť pribėgē parėi-
 kino jł. 16. Íť jis kldusē rasztē-mokštinius: apē kq pasi-
 klausinėjate sū jais? 17. Bét cėna isz žmoniū atakýdama
 táre: mokštojan, asz saro sunų atsivedžau pās tarč, tās tūr
 nekalbanczq drasē. 18. Íť kuř jł jł tikl augrēb, czq jł plė-
 szia, íť jis putūja íť grėžia dantimis, íť džiūsta. Asz kal-
 bėjau sū táro mokštiniū, kād jé jq iszrargtu, o jé negal.
 19. Bét jis atakýdama táre jām: ak tū netikintuji gimind!
 kalp ilgal pās jūs būsiu, íť kalp ilgal jūs pakėsiu? atėskite
 jł szią pās manē. 20. Íť jé atėdē jł pās jł. Íť tájads, kalp
 dėsē jł iszgydo, plėszē jł, íť jis parpūlē ant žmėn, íť car-
 tēsi putūdamas. 21. Íť jis kldusē jō tēcq: kalp seniai tai
 yrá, kād jām tai tikos? jis atsakē: dar kudikėlini esant.
 22. Íť tánkiai jł mētē į agni, íť į vādeni, kād jł nuža-
 cinto. Bét jėi kq gali, pasigailėdama mūsų, gėlbek mūs.
 23. Bét Jėzus táre jām: kād tū galėtumbei tikėti. Tis daik-
 tai tikinczau yrá galimi. 24. Íť tájads sarakdams raiko
 tēcas sū aszaromis táre: tikti, mēls Vėszpatē, gėlbek máno
 netikėjima. 25. Ūgi regėdams Jėzus žmones susibėgant, ap-
 draudē nocrgstajq dėsē, tarydami: tū nekalbantuji íť negir-

dintyji dēamē. āsz tās prisakaš, kād īsz jō iszeitumbēi, īr daugiāns ī jī nezeitumbēi. 26. Tai jī szańkē, īr didel jī plēnzusi, iszējo. Īr jis līg numīrēs būcō, taip, kād daug īr sakē: jis numīrēs. 27. Bēt Jēzus nutrērs jō raņķā, attēsē jī, īr jis kēlēsi. 28. Īr jdm namō parējus, klāusē jī jō mokštini ai kyriū: kodēl mēs jā negalējome iszcarģiti? 29. Īr jis atsakē: szī veislē nēkaip negol iszeiti, kaip tikl peļ maldā īr patstinkarimus. 30. Īr īsz cēz azaliū atstojē, keliāro peļ Galylēā, īr jis nenorējo, kād tai kās zinātu. 31. Bēt jis mokno adro mokštiniš, īr tārē jms: žmogāns sunūs padūtas hūs ī žmoniū rankās, īr jē uzmušz jī, īr ūzmušzas treczojē dēnojē kēsis īsz numīrusiuju. 32. Īr jē tō žōdzo neiszmānē, īr bljōjos jō klāusti. 33. Īr jis atējo ī Kapernaūmā. Īr namēj būdams, klāusē jūs: apē kāgi jūs ant kelio taļp sarēs kalbējote? 34. Bēt jē tylējo. Nēsā jē taļp sarēs būro ant kelio kalbēje, kursai ēsas didžausiasis? 35. Īr jis pasāzēdēs pasicadino anūs drēlika īr tārē jēms: jēi kās nōr pirmidusiasis būti, tās hūs paskidusiasis āz risēs, īr risā tuņnas. 36. Īr ēmēs kudikēļi pastātē tā taļp jā, īr apakabines jī tārē jēms: 37. Kās tōki kudikēļi māno raðdan priima, tās manē priima; īr kās manē priima, nē manē priima, bēt tā, kursai manē aiudēs. 38. Bēt Jōnas atsakē jdm. tarģdams: mokštojan, mēs regējom cēnā, tāro raðdan celniš iszrautē, kursai mūs nēsakē; īr mēs jdm tai gūnēm, tōdēl, kād nēsakē mūs. 39. Bēt Jēzus tārē: neglukiit jdm, nēs nei cēno nērā, kursai darģtu stebūklā māno raðdan īr galētu tūjaš piktai apē manē kalbēti. 40. Kās nē prēs mūs grā, tās grā ai mums. 41. Bēt kās jūs pagirdo randēs kupkā māno raðdan, dēl tō, kād Kristaus ēste, īsz tēsā, āsz jūms sakaš, nepasilika jdm tai neatpildyta. 42. Īr kās papiktin cēnā szīā mažūju, ī manē tikinczuju, tdm geriaūs būtu, kād jdm gīrnu akmū ant kāklo aškabintas, īr jis ī jūres būtu īmestas. 43. Bēt jēi tarē tāro rankā piktin, tai nukidak jā. Geriaūs tdr grā, lozdm jetti ī gyratā, nē kaip, kād tū dei ranki turēdams, jeltumbēi ī pēklā, ī dūzinajā ūgni, 44. kuļ jā kirmēlē nemirzta, īr jā ugnis neuzģēsta. 45. Jēi tarē piktin tāro kōja, nukidak jā. Geriaūs tdr grā, raiszdm jett ī gyratā, nē kaip, kād tā abi kōji turēdams, būtumbēi īmestas ī pēklā, ī dūzinajā ūgni, 46. kuļ jā kirmēlē nemirzta, īr jā ugnis neuzģēsta. 47. Jēi

tare akis tavo piktin, atmensk ja nūg savēs. Geriāns tāv
grā, sā cēna akiā ielti i Dēco karalgstē, nē kaip, kād tā
dri aki turēdams, i mestas būtumbei i pēklos ūgni, 48 ku
jā kirmelē nemitrasta, i jā ugnis neužgēsta. 49. Vialah tūr
ugnimi sādya būti, i kēvēnā apēra druskā sūdoma grā. 50:
Druskā gerā grā; bēt jēi druskā aurūmā pāmēta, kāmi mī-
dyeim? turēkit drūskos sacipi, i turēkit pakāju taip sarēs.

X.

1. I jīs pasikēlēš i s tēn atējo i szalis žydu zēmēn
anāzai Jordāno. I žmōnēs cēl pulkats ējo pās jī, i jīs
pagal saro pāproti, cēl jīs mokino. 2. I paryzēnsziat atēje
pās jī kldusē jī: bān cūrai valia ēnant, skirtis nū saro pa-
czōn? I tūm jī gūndē. 3. Bēt jīs atsakūdama tārē: kā jūms
Moyzēsius prisākē? 4. Jē tārē: Moyzēsius parēlyjo paraszjē
atsakūrimo grōmatā, i skirtis nū jōa. 5. Jēzus atsakūdama
tārē jēms: dēl jūsū azirdēn kētūmo jīs jūms tā prisākymā pa-
rāzē. 6. Alē i s pradzōs sutrērimo Dēras jūdu sutrērē cūra
bēt mōterj. 7. Tūdēl žmogūs saro tētā i mōtynā palikēs, prā
saro mōtēn glānīs. 8. I hūs jūdu cēns kūnas. Tatpogi jūdu
neyrā di, bēt cēnas kūnas. 9. Tatgi, kā Dēras sutrēdēs,
žmogūs netūr pērsakirt. 10. I namēj cēl kldusē jī jō mok-
stiniai apē tatal. 11. I jīs tārē jēms: kuā skīriasi nū saro
paczōn, i kltā cēdu, tās pērženg venczacongstē prēs jā.
12. I jēi mōterisakē skīriasi nū saro cūro, i ūz kltā eit,
tā pērženg saro venczacongstē. 13. I jē prīnēzē kudikēliu
pās jī, kād jūn pakrūtintu. Bēt mokstiniai bārē ātneszan-
cūsius. 14. Bēt Jēzus tai iszrydēs pūktērējo, i tārē jēms:
lēisite kudikēliu pās manē atēti, i nedraūskit jēms; nēs
tokiū grā dangau karalgstē. 15. I s tēsōn, sakaū jūms: jēi
kā dangau karalgstē nepriims kaip kudikēlis, tās nejeis
i jā. 16. I jīs jūn apakabinēs, bēt saro rankās ant jū uz-
dējēs, pēržegnojo jūn. 17. I jām iszējus ant kēlio, cēns
pirmā bēgo, kladpēsi jām, i kldusē jī: gēs mokstojau, kā
darysiu, kād amžinajā gycatā i dalykūs gduczau? 18. Bēt
Jēzus tārē jām: kodēl tā manē tadini gerū? nei cēns nēsi
gēras, kaip tikta cēns Dēras. 19. Jāk zinai prisākymus:
Nepēržengk venczacongstē. Neužmūsak. Nerōgk. Neliudyk
netēnsaū liūdymo. Nēkq neprigduk. Gārbinak saro tētā i
mōtynā. 20. Bēt jīs atsakūdama tārē jām: mokstojau, rā-

lab tai darīnā iz adeo maizā dēnā. 21. It Jēzus pažiurēja ī jļ, mylējo jļ, it sākē jām: vēno dār tde reikis. Elk, parduk cīslab, kā turi, it dūk ubagāms, tai skārba turēd dangujē; it atējēs sēkk manē, iādams krgžin aūt sarē. 22. Bet jis apsmātunjēs dēl tās kalbās, atstōjo noliūdē, nēs jis darā lōbin turējo. 23. It Jēzus apsiizalges tārē adeo mokštīnāms: kaip suākins h [redacted] jels ī Dēco karaļgātē! 24. Bet mokštīnāi nusiģādo, [redacted] kalbās dēlei. Bet Jēzus rēl atnākjdams tārē jēms: mēls [redacted]ikai, kaip nē pigā grā nusiģkīnāmsēms aūt adeo bagotj [redacted] jelti ī Dēco karaļgātē. 25. Iģiāns grā verbliūdai pe [redacted]i prō adatōs aūt, nē kaip kōkīdm bagōtam jelti ī Dēco karaļgātē. 26. Bet jē jū dangiūs nusiģādo, it kalbējo tarp sarē: kāsiģi tai gdl izģanglās pastōti? 27. Bet Jēzus ī jūs ziurēdams tārē: žmonēms tai negolimā, bēt nē Dēcui; nēsā Dēcui cisā daiktai galimī. 28. Tai sākē jām Pētras: sztai, mēs cīslab palikē pānēkēm tarē. 29. Jēzus atnākjdams tārē: iz tēda, nāknā jūms: negrā nei rēno, jēi jis paliktu namūs, arhā brōlinz, arhā sēseres, arhā tēra, arhā mōtynā, arhā mōterj, arhā raikūs, arhā laukūs, dēl manē, it dēl ēvangēlijas, 30. kuts neģģgtu szimterispi, dabā szimē cēmē namūs, it brōlinz, it sēseres, it mōtynas, it raikūs, it laukūs, sū pēroekinejimaiz, it anamē būsenczame dmzyje dmžinajā gyrdā. 31. Bet daug būs paduczdunēji, kurē grā pirmēji, it būs pirmēji, kurē grā paduczdunēji. 32. Bet jē būco aūt kēlio, nžēdami ī Jerūzalē: it Jēzus pirā jū ējo, it jē nusiģādo, sākē jļ, it hijojns. It Jēzus rēl ēmes anūs drģlika pās arē, sākē jēms, kūs jām nusiģkēnt: 33. Sztai, mēs einam ankztģn ī Jerūzalē, it žmogūs sunūs būs padūtas cyresnēmsēms kunģgims, it rasztē-mokštīnāms, it jē prasādys jļ aūt smērtē, it izdūs jļ pagōnams. 34. Tē jļ apjūks, it nuplāks, it apspīdudys, it nžmūs, it trēczaļā dēnā jis prizikēlsis iz nūmirusinju. 35. Tai atējo pās jļ Jokābas it Jōnas, Zebedejans sinu-du, targdams: mokštōjau, mēdu nōrica, kād mām dargtumbēi, kō tarē prazģmēra. 36. Jīnai tārē jēmdrēm: kō nōrita, kād jām dargczau? 37. Jūdu sākē jām: dūk mūmdrēm nēdēti, rēndm pō tāro deazinsā, ē antrdm pō tāro kairē tāro szlōrējē. 38. Alē Jēzus tārē jēmdrēm: jūdu nēdēnata, kō prazģota: atģi galūta gērti tō kylģko, kurģ dū qeris, it tām krīkstā krīkztģdintis, kuriām dūz krīk-

yrā ūz cīsā deģinimo apēdā, iť ūz cīsā apēdā. 34. Bēt Jēzus regēdams, anā iszmingtingai atsakijsi, tāre jdm: tū nē toll esi nūg Dēro karalģstēs. Iť nei cēns nedrīso jļ toliāns kldusti. 35. Iť Jēzus atsakydams tāre, mokīndams bažņyczoj: kalpo sako raztē-mokītēji, Kristu ēsantį Dōvydo sūnu? 36. Bēt jls, Dōvyds, peť szreģtājā drānē sako: Vēszpats sākē māno Vēszpaczui: sēskis pō māno deszinēs, kōlei padēsīu tāro neprētelius sūleliu tāro kōju. 37. Czā jūk Dōvyds jļ radin saro Vēszpatimi, kalpogi tai jls yrā jō sunūs? Iť daūģ žmoniū mēlai jō klaūsēs. 38. Iť jls mokīndams jūs, tāre jēms: saugōkītēs nūģ rdsztē-mokītuju, kurē ilģns rubūs dēc, iť mēlai aht tuģgaus svētkindinas. 39. Iť mēlģj nedēti cyridusiose rētone sziūlēse, iť ūz stālo czeasnyš. 40. Jē prarģja naszliū nāmūs, iť sākosi, ilģns maldās mēldģzi. Tēms būs jū didēsnis prazūdymas. 41. Iť Jēzus pasisēdes tēs bažņyczos skrynē regējo, kalpo žmōnēs piningū idējo i bažņyczos skrgņē. Iť daūģ bagōtu daūģ idējo. 42. Iť atējsi cēnā naszlē vargdēnē, idējo dū jūdikiū, tūdu padāro cēnā piningēļi. 43. Iť jls pasivadlņēs saro mokītinīus tāre jēms: isz tēsda, sakaū jūms, szl vargingoji naszlē daugiaūs idējo i bažņyczos skrgņē, ūz cīsūs, kurē idējo. 44. Nēsā jē cisl idējo nūģ saro apstūmo, alē szl nūģ saro ubagģstēs, cislub, kā turējo, cīsā saro iszlaikymā, idējo.

XIII.

1. Iť jdm iszelnaut isz bažņyczos, sākē jām cēns jō mokītinīu: mokītojav, reizdēk, kokē tai ākmenys, iť kokiā tai budarōnē yrā. 2. Iť Jēzus atsakydams tāre jdm: begu matai szitā cīsā didē budarōnē? nei akmiū aht akmeņs nepasiliks nesugridutas. 3. Iť sēdint jāmui aht alģtu kdlno tēs bažņycza, kldusē jļ skyriū Pētras, iť Jokābas, iť Jōnas iť Endrējus: 4. Pasakyk mūms, kadā tai būs? iť kōks būs žēnklas, kadā tai cislub turēs nusidūti? 5. Jēzus atsakydams jēms, pradējo sakyti: dabōkītēs, kād jūs nē kās suklastōtu. 6. Nēsā daūģ atēls māno vārđan, sakydami: āsz esmi Kristus; iť daugūmā suklastōs. 7. Bēt kād jās iszģiřsite karūs, iť szauksmūs apē karūs, tai nesibģjokit; nēs talp tūr būti. Bēt dār nē yrā gālas. 8. Sukils žmōnēs prēsž žmōnēs, iť karalģstē prēsž karalģstē, iť būs žēmēs dreģējīmas sziān

izakjta būro; iŕ jē parēlgyjo tai. 7. Iŕ atrēdusiū asildūtī pās Jēzq. ūzdējo ant jō saro rubūs, iŕ jis ūzsisēdo ant tō. 8. Bēt daug paklōjo saro rubūs ant kēlio; kitī verbās kiŕto ūg mēdžu, iŕ baŕstē tās ant kēlio. 9. Iŕ kurē pirmā iŕ pīskni ējo, sūnē sakjdami: oziānna, paszlōrintas teesē, kurai atēl caŕdan Vēszpatēs. 10. Paszlōrinta teesē karalģstē mūsū tēro Dōrydo, kurī atēl caŕdan Vēszpatēs! Oziānna aukstģbēje! 11. Iŕ Vēszpats ējo ī Jeruzalē, iŕ ī bažņyczq, iŕ pērziurējo eislab, iŕ eakarē iszējo jis ī Bētānija sū anals dēlyka. 12. Iŕ antrajā dēnā jēms iszē, isz Bētānijos būro jis iszalkēs. 13. Iŕ pamātē isz tōlo jū mēdģ, lapūs tūrintģ, tai jis priējo prē tō, baū kq ant jo rāstu. Iŕ priējes, nēko nerādo, kaip tikl rēnus lapūs; nēsā ddr nebūro czēsas pģgoms būti. 14. Iŕ atsakjdamš Jēzus tārē jdm: taigi nēs tēnerdģgo danglāns ū tarēs nei jōkia rāsisāns amžinai. Iŕ jō mokģtiniai tai girdējo. 15. Iŕ jē atējo ī Jeruzalē; iŕ Jēzus ējēs ī bažņyczq pradējo laūkan raryti pardūdanczūsūs iŕ pērkaneczūsūs bažņyczoj; iŕ padrertē stalūs piningmainiā, iŕ krēslūs kurrelūs pardūdanczūju. 16. Iŕ nepērleido nei rēndm kq nēszi pēr bažņyczq. 17. Iŕ jis mokģno, sakjdamš jēms: ar neparasģjta yrā: māno namai būs radinami maldā namai risēms žmonēmš? bēt jis padārēte isz jū razbdininku dūbē. 18. Iŕ tai iszģirdē rāstē-mokģtģji iŕ ryridusģji kunigal, jēszkģjo, kaip jī nūzūdģtu. Bēt bijģjosi jō; nēsā risā žmonēs stebģjosi jō pamōkslo. 19. Iŕ ant eakaro iszējo jis laūkan isz mēsto. 20. Iŕ rģjtq mētg praejdami, iszrģdo jē pģgu mēdģ padžūrusģ iki szakniā. 21. Iŕ Pētras atsimnēs tō, sakē jdm: mokģtojan, sztai, pģgu mēdis, kurģ prakēikei, padžūres. 22. Jēzus atsakjdamš tārē jēms: tikēkit ī Ddēq. 23. Isz tēsūs, sakan jūms: kās szidm kdlnui sakģtu: pasikēlk, iŕ isirešsk ī jūres, iŕ neabejģtu saro szirdģjē, bēt tikētu, nusidģsent, kq jis sako, tai nusidģs jdm tai, kq jis sako. 24. Tōgidēl sakan jūms: eislab, kq jis mēldzate saro maldojē, tikl tikēkit, gdusē, tai būs jūms. 25. Iŕ kād stōcit mēsdamģji, tai atlēiskģt, jei kq tūrit prēs kitģ, kād iŕ jūsu tēcas dangujē jūms atlēistū jūsu nusidģjimūs. 26. Bēt jei jis natlēisģte, tai iŕ jūsu tēcas dangujas jūms neatlēis jūsu nusidģjimūs. 27. Iŕ jē cēl atējo ī Jeruzalē. Iŕ jdm ī bažņyczq ējūs, atējo pās jī ryridusģji kunigal iŕ rāstē-mokģtģji iŕ ryrenģji, 28. iŕ tārē jdm: ko-

māno tēdžai nesugalsz. 32. Bēt tā dēnā īf adgnā nežino nēks, nei angēlai dangujē, nei suns, bēt tiktaļ vēns tēvas. 33. Dabōkitēs, budēkite, īf melskitēs; nēnā nezīnote, kadā tās cēnsas yrā. 34. Lūgīai kalp žmogūs, kuš tolī keliāudams, palīko sāvō namūs, īf vāliq dāvē sāvō bernāms, kožndm jō dārba, īf vārtininkui prisākē, kād budētu. 35. Taigi budēkite, (nēnā nezīnote, kadā namā Vēspātis atēis; at jīs atēis rakarē, at naktēs viduryjē, at galdgystēje, at rūtā mēlq.) 36. kād nē, atēidams staigiai, rāstu jās bēnēganczus. 37. Bēt kā dsz jūms saka, tai saka vīnēms: budēkit.

XIV.

1. Īf pō dēžu dēnā būvo velykos, īf dēnos neraugīntos dūnos. Īf tyridusēji kunigai bel raszē-mokstēji jēszkōjo, kalp jī kētrīai sugārē, nužavīntu. 2. Bēt jē tārē: minu nē peš srezēte, kād malsztas nēvāstus tāp žmonīd. 3. Īf Jēzui ēsant lēlēdnījoje, namūsē Symōno raupsōtojo, īf ūz stālo bēnēdīnt, atējo mofēriszke, turēdama stīklā sū nēmaiszytu īf kasztdunu nāpdo vandenī, īf jī sukūlusī stīklā, ūzlējo tā aht jō galcōs. 4. Tai keli būro, tē pykterējo, tarjdamī: kāmgī tās pūstujīmas? 5. Būtu galēje tā vāndenī ūz daugiāms nē kalp ūz trīs szimtus grāszu pardūtī, īf tai ubagāms dūtī. Īf murmējo aht jōs. 6. Bēt Jēzus tārē: dūkite jai pakāju, kodēl jā raudīnate? Jī tiktaļ gēral mēn padārē. 7. Ubagus vīsadōs tūrit pās sarē, īf kād nōrite, galit jēms gēr daryti; bēt manē netūrit vīsadōs. 8. Jī dārē, kā galējo; jī pasīskūbīno, māno kūnq pamōstyti aht māno paldidojīmo. 9. Isz tēsōs, saka jūms: kuš sākoma būs szītā ēvangēlija peš vīsq scētq, cēq īf sākoma būs aht jōs pamīnklo, kā jī dabaš dāriusi. 10. Īf Judēszius Iszkariōtas, vēnas isz tā dvjlika, nužjo pās tyridusiūsīus kunīguš, kād jī iszdūtū. 11. Tai anē iszgīdē prāsīdžūgo īf pasīzadējo jām pīningā dūtī. Īf jīs jēszkōjo, kalp jī tropnā iszdūtū. 12. Īf pīrmajā dēnā neraugīntosios dūnos, kalp velyku avīnēlī apēra-cōjo, sākē jām jō mokstīnīai: kuš nōrī, kād mēs nužje, pagatēytumbīm, kād velyku avīnēlī vālgytumbēi? 13. Īf jīs nūsiuntē dū sāvō mokstīnīu, īf tārē jēmdvēm: elkīta ī mēstq, īf sutīks jūdu žmogūs, neszqs izbōnq vandešs, tā sēkkīta. 14. Īf kuš jīs jēis, cēd tāpkīta gaspadōriui: mokstojis tāv

at nē? at jām dāim, at nelūim? 15. Bēt jū muprātēs
 jū rēndimāg, tāre jēms: kāim manē giundote? atnēskit
 mōn grācē. 16. It jē atnēxē jām. Tai
 jū tāre: kēnō tai dērozas it kēraszas? anē jām sākē: cē-
 rozinas. 17. Tai atnēkjams Jēzus tāre jēms: taiģi dūkite
 cēroziņi, kās cēroziņi, it Dēni, kās Dēro grā. It jē dē-
 rjās jū. 18. Tai atējo pās
 nēnēt priakē
 19. Moķtojas. Moķtozins mōms
 mōrdams palē
 priakē jū pācē
 dēbēt septyni brēlini grā bārē. Pirm-
 numōrdams nepaliko vaikā. 21. It a
 sūmīrē. 22. It tā pāimē: rīal septyni,
 Gadiuāni pā rīal sūmīrē it tā materizakē. 23. Taiģi pri-
 akēlins iz numirānija, kād jē kēlēs, kuris jē bās pāt) iz
 tā? nēnē septyni jū pēt pācē turēja. 24. Tai atnēkjams
 Jēzus tāre jēms: at nē taipe? jās klājajate, tōdēl, kād nēko
 nēziņē, nēi apē rēkta, nēi apē nēdēi Dēro. 25. Kād jē
 iz numirānija kēlēs, tai jē nēi rēz, nēi tēkē, bēt jē grā
 kēip augēlai dāngujē. 26. Bēt apē numirānija, jū pri-
 kēlēt, at nēnēdēte kēgys Moķtozins, pās krūmā, kēip
 jū Dēras kēlboja it tāre: dēz esmi Dēras Abrahāmo, it Dē-
 ras Izrahēl, it Dēras Jakōbā. 27. Bēt Dēras nē numirā-
 nija, bēt gērdja Dēras. Tūģidēl jās labai klājajate. 28. It
 priakē jū rēas iz rēstē-moķtāja, kurai jū iaklānēz bārē,
 kēip jē tēip sēzē klānsinējas, rēgdams, kēip jū jēms mān-
 dāgari atakēz bārē, klāns jē: kēz grā rīal rēridusynis
 priakēymas. 29. Bēt Jēzus atakē jām: rēridusynis iz rīal
 priakēymas tās grā: klānsē Izrahēl. Vēzpatā, mōms Dēras,
 grā rēas rēnēlģis Dēras. 30. It mēlēt Dēq sārē Vēz-
 patē iz rīalē sērdē, iz rīalē dāsēz, iz rīalē dēmo, it iz
 rīalē sārē sylā, tai grā rēridusynis priakēymas; 31. it an-
 trāis tāmūi grā lģys: mēlēt sārē dērtymā, kēip pāts sēzē.
 Nēnē nēl jūtis kēto didēnis priakēymo pēt sēzēs. 32. It
 rēstē-moķtāsis tāre jām: moķtojas, iz tēdē, gēral atakē;
 nēnē rēas Dēras grā, it nēnē kēto pēt jē. 33. It tā mēlēt
 iz rīalē sērdē, iz rīalē dēmo, iz rīalē dāsēz, it iz rīalē
 sylā, it mēlēt sārē dērtymā, kēip sēzē pāt, tai dāngiāz

*Pētrui: Symonē at mēgi? at negali beš eņņ adgūņ budēti? 38. Budēkit iŕ melskitēs, kād neipūltumbit i pagūndymā. Drānē yrā norīngā, bēt kūnas silpnas. 39. Iŕ vėl nuđjēs mēldēsi, tūs paczūs zodzūs kalbēdama. 40. Iŕ sugrīžēs rādo jīs vėl bemēganczūs, (nēsā jā ākys pilnos būro mēgo) iŕ me-
žindōjo, kq jdm atsakyti. 41. Iŕ atējēs trēcēq kaptq tārē jēms: āk! atgi dabat mēgōsite iŕ ilšēsītēs? gand, adynd atējo. Sztai, žmogāns sunūs padūdamaš i grēkininķu ran-
kās. 42. Kēlkitēs, elkim; sztai, paszalyj māno iszdardjās. 43. Iŕ tūjaūs, jdm ddr bēkalbant, atējo Judāsziūs, vēns isz anā deglika, iŕ sū jūm) didis pulkas, sū kardais iŕ sū kdr-
timis, nū vyriausiuju kunigā, nū rasztē-mokftuju iŕ vyrea-
niņju. 44. Iŕ iszdardjās būro jēms žēnkļq dāvēs, sakgdama: kurī daz pabuczūstū, tās tikrāstā; tq sugārē rēskite trirtai. 45. Iŕ atējēs tūjaūs jī priējo, iŕ tārē jdm: mokftojau, mokf-
tojau, iŕ pabuczāro jī. 46. Bēt anē jī raņķomis nutrērdami sugāro. 47. Bēt eņns tā, kurē czq szalē storējo, isztrduķēs sdro kdrq, isztiko vyridusiojo kūnigo bērnq, iŕ nuklīto jū
aņs. 48. Iŕ Jēzus atsakydamaš tārē jēms: jūs iszđjote, kalp ant kōkio razbdininko, sū kardais iŕ kdrtimis manē sugduti. 49. Aš kās dēņq pās jūs bažņyczoje buvan, iŕ mokinaš, ō
jūs manēs negdudēte. Bēt kād rāsztas iszsiptildytu. 50. Iŕ risi mokftiniai jī palikē pabēgo. 51. Iŕ būro eņns jaunikdi-
tis, tās sēkē jī, tās būro drōbe āpvilktas ant nūgo kūno, iŕ jaunikdiczai tq sugāro. 52. Bēt jīs palikēs drōbē, nūgas nūg jā pabēgo. 53. Iŕ jē nūcedē Jēzū pās vyridusiai jī kū-
nigq, kuŕ susiđjē būro risi vyridusēji kunigai, iŕ vyresnēji, iŕ rasztē-mokftēji. 54. Bēt Pētras isz tōlo jī sēkē, ikl i pa-
lōczū vyridusiojo kūnigo; iŕ jīs czq būdama sēdējo sū tar-
nais iŕ szildēsi prē ugnēs. 55. Bēt vyridusēji kunigai, iŕ risi rōta jēszkōjo liūdyyjimo prēsz Jēzū, kād jdm gālq da-
rītū; iŕ nēko nerādo. 56. Daūg liūdyyjo netelsiai prēsz jī, bēt jā liūdyyjimai nesūtārē. 57. Iŕ kiti atsikēlē netelsiai
liūdyyjo prēsz jī, sakgdami: 58. Mēs girdējome jī kalbant: daz nōriu bažņyczq, raņķomis padarytājā, pargriduti, iŕ i
tris dēnās kitq pakūrti, kuri nē raņķomis pakūrta. 59. Bēt jā liūdyyjimas ddr nesūtārē. 60. Iŕ vyridusiasis kūnigas
kēlēsi tarp jā, kldusē Jēzū, tarydama: atgi nēko neatsakai ant tō, kq tē liūdyyjo prēsz tavē? 61. Bēt jīs tylējo, iŕ nēko
neatsakē. Tai jī vėl kldusē vyridusiasis kūnigas, jdm sa-*

ir tén, ir bäs badat ir iszgaszai. Tai bédös yrä pradzá.
 9. Bét jäs saugókités! Nésä jäs padüs rötai ir szüüléms, ir
 jäs türite bütü plakti, ir pás kunigüikszzus bel karaliús
 türite bütü resti dél manés, liüdmui aät já. 10. Ir évan-
 gélija tür pirmä apsakýta bütü táp risä zmonia giminiä.
 11. Talgi käd jé jäs vés ir padüs, tai nesirüpiükítés, ká
 jüms reikia kalbėti, nei pirmä ités; bét kás jüms
 tá pácq adýnq bäs dütä, tai kam is né jäs este, kuré
 kalbate, bét szrentóji deasé. 12. Iset is padüs bróli aät
 smertés, ir téras süny, ir vaikai pu prész gimdytojus,
 ir padés jäs užmászti. 13. Ir búsité keñczami risä, dél
 mánö raído. Bét kás isztricós iki gál tás bús iszganýtas.
 14. Bét käd iszgyáite iszpástýjimo biauryq, äpsakýtajq, peř
 prärakq Dúngelq, stócinézq vėtoje, kuř nepareitis (tai skai-
 tqsis teizmánö,) tad, jei kás Judėoje yrä, tebėga aät kalnä;
 15. ir jei kás aät stógo yrä, tás tenenukópa i bütq, ir te-
 nejeina, ká gabėntis isz sáto namä. 16. Ir kás aät laúko yrä,
 tás tenegržta atgaliús, sáto rābn imtis. 17. Bét bėdä nész-
 czoms ir žindanczoms tū czėsü. 18. Bét melskite, käd jüms
 netektü bėgti žėmój. 19. Nės būs tosė dėnosė tokė vargai, kokė
 ikzioliai nei büte nebūro, nūg pradžös sutčėrimu, kuriūs
 Dėcas sutčėrė. ir kokiä nei büte nebūs. 20. Ir jei Vėszpats
 tās dėnūs nebūtu patrumpinės, tai nei rėns žmogūs nepa-
 stōtu iszganýtas; bét dél iszrinktāju, kuriūs jis iszsiiriako, jis
 patrumpino tās dėnūs. 21. Jeigu tadä kās jüms tafs: sztai,
 czq yrä Kristus, sztai, tėnai yrä; tai nerėrykit. 22. Nėsä
 pasikėlsis netikri Kristus ir netikri prärakai, dārq ženklā
 ir stebėklin, āža iszradžōtu, jei galimā, ir iszrinktūsius. 23.
 Bét jās saugókitės. Sztai, āsz tūlah jüms pirmä pasakinā.
 24. Bét tamė czėsė pō tō raído siulė ir mėnū sáro szrėsybė
 pamėa. 25. Ir žralgzdės nūg dangūs pūls, ir dangūs teir-
 tybės jūdėsis. 26. Ir tad jé iszgyš žmogūs sinų atėtnanti
 debesyse, ān didė stiprybė ir szlorė. 27. Ir tad jis siqs
 sáro dūgelius, ir suriāks sáro iszrinktūsius, nūg keturiū vėju,
 nūg žėmės krāszo, ik' krāszo dangūs. 28. Nūg pgy mē-
 dū mokiükítés prilyginimq: jō szakōms jāa sprógtant, ir lā-
 pams atsirañdant, numānote, cāsarq artinantis. 29. Talpo
 ir jās, matýdani tai nusidūdant, žinókite, tai arti āz dārius
 deant. 30. Isz tėsės, aaknā jüms: nesugalėz tā gimind, ik'
 tdm riedm nusidūdant. 31. Dangūs ir žėmė sugalėz, bét

māno zēdžai nesugalsz. 32. Bēt tā dēnā īf adgnā nežino nēks, nei angēlai dangujē, nei suns, bēt tiktai vēns tēras. 33. Dabōkitēs, budēkite, īf melskitēs; nēnā nezinote, kadā tās czēns yrā. 34. Lūgiai kalp žmogūs, kušs toli keliāudams, paliko sēvo namūs, īf vāliq dāvē sēvo bernāms, kožndm jō dārba, īf vārtininkui prisākē, kād budētū. 35. Talgi budēkite, (nēnā nezinote, kadā namā Vēspatis atēis; at jis atēis vakarē, at naktēs viduryjē, at galdgystēje, at rytā mēlq.) 36. kād nē, atēidams stalgi, rāstu jis bēnēganczus. 37. Bēt kq dšz jūms saka, tai saka vīšēms: budēkit.

XIV.

1. Īf pō dēļu dēnā būvo velykos, īf dēnos neraugintos dūnos. Īf tyridusēji kunigai bel raztē-mokstēji jēzskōjo, kalp jī kētriai sugrē, nužavintu. 2. Bēt jē tārē: minu nē peš szechē, kād malsztas nēvāstus tāp žmoniū. 3. Īf Jēzui ēsant Bētdnijoje, namūsē Symōno raupātojo, īf ūz stālo bēnēdint. atējo moteriszkē, turēdama stiklā sū nēmaiszytu īf kaszdunu nāpdo vandenimī, īf jī sukūlusi stiklā, užlējo tā aht jō galcōn. 4. Tai keli būro, tē pykterējo, tarjdami: kāmgī tās pūstyyjimas? 5. Būtu galējē tā vāndenī ūz daugias nē kalp ūz trīs szimtus grāszu pardūti, īf tai uha-gāms dūti. Īf murmējo aht jōs. 6. Bēt Jēzus tārē: dukite jaī pakōju, kodēl jā raudinate? Jī tiktai gerai mēn padārē. 7. Ūbagus vīsadōs tūrit pās sarē, īf kād nōrite, galit jēms gēr darjti; bēt manē netūrit vīsadōs. 8. Jī dārē, kā galējo; jī pasiskūbino, māno kūnā pamōstyti aht māno paldidojimo. 9. Isz tēsōs, saka jūms: kuš sākoma būs szitā ēvangēlija peš vīsq scēlq, czā īf sākoma būs aht jōs pamiņklo, kā jī dabat dāriusi. 10. Īf Judōszius Iszkariōtas, vēnas isz tā dēglīka, nužjo pās tyridusiūsins kunigus, kād jī iszdūtu. 11. Tai anē iszgirdē prasidžūgo īf pasižadējo jām pinīgā dūti. Īf jis jēzskōjo, kalp jī tropnat iszdūtu. 12. Īf pīrmājā dēnā neraugintosios dūnos, kalp velyku avinēlī apēra-cōjo, sākē jām jō mokstīniai: kuš nōri, kād mēs nužē, pagatavytumbim, kād velyku avinēlī vālgytumbēi? 13. Īf jis nāsiuntē dū sēvo mokstīnius, īf tārē jēmdvēm: elkita ī mēstq, īf sutiks jūdu žmogūs, neszqs izbōnā vāndēns, tā sēkkita. 14. Īf kuš jis jēis, czā tafkita gaspadōriui: mokstojis tōv

mēdēdus, kas pāpūst, kas dar galēzēm velgū arinēlī
 mēdēdus ar mēdēdus mēdēdus? 15. It jās parādys jās didele
 mēdēdus, mēdēdus it pāpūstys; cā mēdēdus pāpūstyskita.
 16. It pāpūstys mēdēdus, atys i mēdēdus, it rādo, knip jās
 pāpūstys mēdēdus, it pāpūstys velgū arinēlī. 17. Bēt
 rādo atys jās ar tās dēdēdus. 18. It jās ar stālo bēdē-
 dēdus it bēdēdus, bēdēdus jās mēdēdus, mēdēdus jās, cēns
 jās. bēdēdus ar mēdēdus mēdēdus. 19. It anē mēdē-
 dēdus, bēdēdus jās pā mēdēdus, mēdēdus it atēdēdus:
 atys ar mēdēdus? 20. Jās mēdēdus jās: cēns ar dēdē-
 dēdus. bēdēdus ar mēdēdus i bēdēdus. 21. Zmēdēdus mēdēdus
 mēdēdus, bēdēdus ar mēdēdus i bēdēdus. bēdēdus tām mēdēdus,
 jās bēdēdus mēdēdus mēdēdus. Geriāns bēdēdus tām
 mēdēdus. bēdēdus mēdēdus mēdēdus. It jās bēdēdus,
 jās jās dēdēdus, dēdēdus, bēdēdus i jās, mēdēdus:
 mēdēdus, mēdēdus, bēdēdus mēdēdus. It jās mēdēdus,
 mēdēdus it dēdēdus jās mēdēdus, it jās ar mēdēdus tū gēdēdus. 24. It
 jās mēdēdus jās: bēdēdus mēdēdus mēdēdus mēdēdus, bēdēdus
 mēdēdus mēdēdus mēdēdus. 25. It mēdēdus, mēdēdus jās: dar
 mēdēdus mēdēdus mēdēdus mēdēdus, bēdēdus mēdēdus, bēdēdus
 mēdēdus mēdēdus mēdēdus mēdēdus. 26. It pāpūstys mēdēdus
 mēdēdus, mēdēdus jās pā mēdēdus mēdēdus. 27. It Jēzus tāre jās:
 jās mēdēdus mēdēdus mēdēdus mēdēdus. Nēdēdus pāpūstys
 jās: dar mēdēdus mēdēdus, it dēdēdus mēdēdus. 28. It
 mēdēdus mēdēdus mēdēdus, mēdēdus jās mēdēdus i Galylējā.
 29. It Jēzus tāre jās: bēdēdus it mēdēdus mēdēdus, dar mēdēdus
 mēdēdus mēdēdus. 30. It Jēzus tāre jās: mēdēdus, mēdēdus,
 bēdēdus mēdēdus, mēdēdus mēdēdus mēdēdus dēdēdus nē dēdēdus pāpū-
 stys, mēdēdus mēdēdus mēdēdus mēdēdus. 31. Bēt jās dēdēdus
 mēdēdus: bēdēdus, bēdēdus mēdēdus it mēdēdus mēdēdus, mēdēdus
 mēdēdus mēdēdus. Lys mēdēdus it mēdēdus mēdēdus. 32. It jās atēdēdus
 jās dēdēdus, mēdēdus mēdēdus. It jās tāre mēdēdus mēdēdus
 mēdēdus: mēdēdus mēdēdus, bēdēdus. 33. It dēdēdus
 mēdēdus mēdēdus, it Jēzus, mēdēdus dēdēdus it mēdēdus
 mēdēdus. 34. It tāre jās: mēdēdus dēdēdus mēdēdus mēdēdus
 mēdēdus: mēdēdus mēdēdus, bēdēdus. 35. It mēdēdus mēdēdus mēdēdus
 jās, mēdēdus mēdēdus, mēdēdus, jās mēdēdus bēdēdus, bēdēdus
 mēdēdus mēdēdus. 36. mēdēdus: mēdēdus, mēdēdus mēdēdus: mēdēdus
 mēdēdus mēdēdus mēdēdus mēdēdus, mēdēdus, mēdēdus mēdēdus
 mēdēdus mēdēdus mēdēdus mēdēdus mēdēdus, mēdēdus, mēdēdus
 mēdēdus mēdēdus. 37. It atēdēdus mēdēdus jās mēdēdus. It tāre

Pētrui: Symonē ar mēģ)? ar negali beš rēnā adģnā budēti?
 38. Budēkit iř melskitēs, kād neipūltumbit i pagūndymā.
 Drānē yrā noringa, bēt kūnas ailpnas. 39. Iř rēl nuđjēs
 meldēsi, tūs paczhs žodzhs kalhēdama. 40. Iř sugrļēs rādo
 jhs rēl bemēganczus, (nēsā jū ākys pilnos būro mēgo) iř ne-
 žindjo, kā jdm atsakýti. 41. Iř atējēs treczā kařtā tārē
 jēms: āk! atģi dabat mēģosite iř ilsēsitēs? ganā, adynā
 atējo. Sztai, žmogaūs sunūs padūdamas i grēkininķu ran-
 kās. 42. Kēlkitēs, eikim; sztai, paszālyj māno iszdarcējas.
 43. Iř tūjaūs, jdm ddr bēkalbant, atējo Judōszius, rēns isz
 anā dyģlika, iř sū jūmī dīdis pulkas, sū kardals iř sū kār-
 timis, nū ryriauštūju kunigā, nū rasztē-mokštūju iř ryres-
 niāju. 44. Iř iszdarcējas būro jēms žēnkļā dāvēs, sakýdama:
 kurļ āsz pabuczūstu, tās tikrāsts; tā sugārē rēskite trirtai.
 45. Iř atējēs tūjaūs jļ priējo, iř tārē jdm: mokštojau, mokš-
 tojau, iř pabuczāro jļ. 46. Bēt anē jļ raņkomis nutrērdami
 sugāro. 47. Bēt rēns tā, kurē czā szalē storējo, isztrduķēs
 sūro kārdrā, isztiko ryridusiojo kūnigo hērnā, iř nukiřto jū
 āsij. 48. Iř Jēzus atsakýdama tārē jēms: jās iszējote, kaļp
 aņt kōkio razhdininko, sū kardals iř kārtimeis manē sugduti.
 49. Āsz kās dēnā pās jūs bažnýczoje bucaņ, iř mokinaņ, ō
 jās manēs negdudēte. Bēt kād rāsztas iszaipildytu. 50. Iř
 risi mokštiniāi jļ palikē pabēgo. 51. Iř būro rēns jaunikdi-
 tis, tās sēkē jļ, tās būro drōbe āpviļktas aņt nūgo kūno, iř
 jaunikdiczai tā sugāro. 52. Bēt jis palikēs drōbē, nūgas
 nūģ jū pabēgo. 53. Iř jē nūtedē Jēzū pās ryridusiajī kū-
 nigā, kur sūsiēģ būro risi ryridusēji kunigā, iř ryresnēji.
 iř rasztē-mokštēji. 54. Bēt Pētras isz tōlo jļ sēkē, iķ i pa-
 lōczū ryridusiojo kūnigo; iř jis czā būdams sēdējo sū tar-
 nals iř szildēsi prē ugnēs. 55. Bēt ryridusēji kunigā, iř
 risā rōta jēszkōjo liūdyjimo prēs Jēzū, kād jdm gālā da-
 rýtu; iř nēko nerādo. 56. Daņģ liūdyjo netelsiai prēs jļ.
 bēt jū liūdyjimai nesūtārē. 57. Iř kitt atsikēlē netelsiai
 liūdyjo prēs jļ, sakýdami: 58. Mēs girdējome jļ kalbant:
 āsz nōriu bažnýczā, raņkomis padarýtājā, pargriduti, iř i
 tris dēnās kitā pakūrti, kuri nē raņkomis pakūrta. 59. Bēt
 jū liūdyjimas ddr nesūtārē. 60. Iř ryridusiasis kūnigas
 kēlēsi taļp jū, kldusē Jēzū, tarydama: atģi nēko neatšakai
 aņt tō, kā tē liūdyjo prēs tavē? 61. Bēt jis tylējo, iř nēko
 neatsakē. Tai jļ rēl kldusē ryridusiasis kūnigas, jdm sa-

63. Bet Jēzus šāds: kas mani. Ir jāsareģistrē zinātniskā
 zinātnē, jo zinātnē zinātnē zinātnē, ir zinātnē zinātnē zinātnē.
 64. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 65. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 66. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 67. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 68. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 69. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 70. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 71. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 72. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 73. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 74. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 75. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 76. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 77. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 78. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 79. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 80. Bet zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.

XV.

1. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 2. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 3. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 4. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 5. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 6. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 7. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 8. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 9. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.
 10. Ir zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē zinātnē.

parġdo izdāvus. 11. Bēt vyridusēji kunigai pakūsē zmō-
 nes, kād jēms veikiaas Barabōsziņ izlēistu. 12. Bēt Pyliō-
 tas vēl atsakydams tāre jēms: kōgi nōrit, kād āsz darġczau
 tdm, kurġ vadinata ēgdu karāliumi? 13. Jē vēl saukē:
 nukryžavōk jġ. 14. Bēt Pyliōtas tāre jēms: kāgi jġs pikto
 padārē? bēt jē ddr jū daugiaas saukē: nukryžavōk jġ. 15.
 Bēt Pyliōtas norēdams žmonēms iſtikti, izlēido jēms Bara-
 bōsziņ; iſ Jēzū jēms padārē, kād būtu nūplaktas iſ nukry-
 žarōtas. 16. Bēt zalnēriņi ſvedē jġ i ſādo būtq, iſ suradino
 cġoq pulkq. 17. Iſ āpsiautē jġ pūrpura, iſ nupjņņē erazkē-
 czu cainikq, jdm tq ſzēdējo. 18. Iſ pradējo jġ sēlġinti:
 sēlġs, ēgdu karaliau! 19. Iſ mūsē jō gdlēq nēndre, iſ
 apidudē i jġ, iſ parsiklaņpē mēldēsi jō. 20. Iſ kaļp jġ būro
 āpjūķē, nūsiautē jō pūrpura, iſ aprēdē jġ jō patēs rūhais, iſ
 lazcēdē jġ, kād jġ nukryžarōtu. 21. Iſ pſtērtē cēnq prō
 szālġ elnanti, cardū Symōnq iſz Cyſrēnijōs, kuſs nū laiko
 parējo, (tēoq Aleksandro bei Rāpo,) kād jām krġziņ nēsztu.
 22. Iſ jē nūcēdē jġ ant cētoš Gōlgata, tai mūsū zōdžais: la-
 cōngalciū cētā. 23. Iſ dārē jdm mġrā sū cynū gērti, iſ jġs
 nepriēmē tai. 24. Iſ kaļp jġ būro nukryžarōjē, dalġjōs jō
 rūhūs, mēsdami ant jā būrtq, kās kq gduasē. 25. Iſ būro
 apē trēcēz adġnq, kaļp jġ kryžarōjo. 26. Iſ būro cġrszui
 jō ſzraszġtā, kō jġ kālino, būtent: ēgdu karāliūs. 27. Iſ
 nukryžarōjo draug sū jūmi dū razbdāninku, cēnq pō jō de-
 szinēs, antra jġ pō kairēs. 28. Tai iſszipildē rāsztas, kursai
 sāko: jġs yrā taſp piktadēju parokūtas. 29. Iſ kurē prō
 szālġ ējo, blūznjō jġ, iſ kratġdami sāvo gdlēas, tāre: beſ
 gēdēkis, kaļp graziņai tū suardai bažņjēczq, iſ pākuri jā i
 tris dēnās. 30. Pāts dabaſ gelbēkis, iſ nužēņgk nū krġžiaus.
 31. Tai pojaā iſ vyresnēji kunigai āpjūķē jġ taſp savēs sū
 rāsztē-mokſtaisiais, tarġdami: kitūs jġs gelbējo, iſ pāts savē
 gelbētis negdġ. 32. Jēi jġs Krġstus bei karāliūs Izraēliō, tai jġs
 dabaſ nū krġžiaus tēnužēņgia, kād regētumbim iſ tikētumbim.
 Iſ tūdu, kuriūdu sū jūm būro nukryžarōtu, tai pojaā jġ āpjūķē.
 33. Iſ pō szesztōsēs adġnos rādosi tamsgbē peſ cġnq zēmē, iki
 deſintōsēs adġnos. 34. Iſ apē deſintā jā adġnq saukē Jēzus
 didžū balsū, tarġdams: Eli, Eli, lamā azabſtāni? tai yrā mūsū
 zōdžais: mōns Dēvē, mōns Dēvē, kodēl manē prastōjai? 35.
 Iſ kēl tēn stōvinczujū tai iſzgirdē sāķē: sztai, tās Elijōsziņ
 vadina. 36. Tai bēģēs cēns pſpildē kēmpinġ āksūs, iſ tq

amdris oti aindris, girdē jī sakgdams: paldūkil, žiurē-
 kion. kad atēis Elipiazins, jī nuimti. 37. Bet Jēzus aznūk-
 dams dūdiz balos, izlēido drōsē. 38. It baizņezos apkabā
 pasind pirdrisko i dēi dāl, nūg rirsznis ikt apaczōs. 39.
 Bet izānrius ryrozņais, kurai cāš storējo tēz jūm, regē-
 dams jī nū tākiz aznūkmā drōsē izlēidlant, sāke: izz tē-
 zin. tās žmugis Dēo amūis. Būro taipojān i p
 mūdris cziņai, izz tālo tai zi p kuriā būro Ma-
 ryjā Modlignā, iž Maryjā, mūi iž Jozēpo mōtynā,
 iž Sāloni: 41. kuris taipian ūm dār Galylēoje
 iž, iž jās taradē, iž dāi ūs nū jūm drangē
 izjāsins būro i Jerūzālē. 42. kaddugi dēnā būro
 priģabergjims, kūs grā szreits ti m sabbatōs, 43. atē-
 jys Jozēpus iž Arimatijas, cēlībōs i is, kursai taipojān
 karalgōts Dēo lūktē, tasi pasidrēz, iž ižjys pās Py-
 lōts, pūdēl Jēzus lardōs. 44. Bet lōlts dēryjōs, kād
 jys jās būro numdris, iž pasiradlōs izānrius ryrozņijj kēdusē
 j: oī jys amūi numdris! 45. It izjērs nūg zālānrius ry-
 rozņijs, dār Jozēpai lardōs. 46. It jys nuipirkēs drōbē,
 iž amūis jī. tūmē i drōbē, iž paguldē jī i kārņ. tasi
 būro i nū jūlts, iž nūzito akmenj āz kārņ angis. 47. Bet
 Maryjā Modlignā, iž Maryjā Jācz, paizurējo, kūt jys būro
 padēts.

XVI.

1. It sabbatā pērijas, pirkēs Maryjā Modlignā, iž Ma-
 ryjā Jācz, iž Sāloni. 2. It labai anksti pirmāj dēnāj sabbatā atējo
 jys pās kārņ, nūlei ātekant. 3. It kalbējo taip sarēs: kās
 nūzēs atis akmenj nūg kārņ angis! 4. It nūziurēdamos
 iž izjēdo akmenj ātristā, nēs būro labai didis. 5. It iž-
 joms i kārņ, izjēdo jaunākūj ādint pā deszinēs, āpēlktā
 kōlts rūtā, iž jys nuizgādā. 6. Bet jys sāke jēms: nenūci-
 gādāt: Jēzus jās jēzch iž Nāzaret, nukryzētojo. jys
 lūvis, iž nūzē cāš: sctai rētā, kūt jī padēj būro. 7. Bet
 nuizjāsins pērkjūt jys mēdlinams, iž Petru, kād jys pērk
 jys nūzē i Galylē. tēnai jī mēdūtē, kūt jys jēms sāķēs.
 8. It izjāsins rēkūi padēgo nūg kārņ: nūzē apmēs jās
 būro drōbējoms iž izjēdo, iž nūkam nūk nūzē, nēs bi-
 jys. 9. Bet Jēzus iž numdrisins pērkēlēs anksti pēr-

mojē dēnoję sabatā, pirmidus pasirōdē Marģjai Madģjnai, iz kurids būro septģnis vėlnius iszvėręs. 10. Ī jī nuģjusi apsākē tai tēms, kurē sū jūmti būdavo, kurē gedģjo ĩr rēkē. 11. Īr tē, iszģirdę jī gģvā ģsanti, ĩr jai pasirōdzusi, nerēryjo. 12. Ītdm, dvēm iz jū elnant, pasirōdē jīs kitōkiu vėidu, kaļp jūdu ant laūko ģjo. 13. Īr tūdu taļpiān nuģju- siu apsākē tai kītēms; bēt ĩr tēmdvēm jē nevėryjo. 14. Ī- skidus, kaļp anē vėnūlika āz stalo sėdģjo, pasirōdē jīs jēms ĩr bārē jā netikējimā ĩr szirdēs kētūmā, kād tēms nebūro vėryjē, kurē jī regģjo prisikēlusi. 15. Īr tārē jēms: eikī ĩ vīsq vėtā, ĩr sakģkīt ēvangģlijā cīadm sutvėrimui. 16. Kurai tik, ĩr pakriksztytas grā, tās būs iszgangģtan; bēt kuŗš nētk, tās būs prazudģtas. 17. Bēt zenklai, kurē sēks tīs, kurē tik, grā tē: māno tatdan vėlnius iszvarģs, naujais lē- zģvlais kalbēs, 18. zālcus pravargģs. Īr nōrint kō smērti- szkr gģrtu, jēms nēko nekeņks. Ant ligōniu jē rankās uz- dēs, tai jē gergģ eis. 19. Īr Vėszpats tai sū jais kalbģjē, pakēltas būro ĩ dangģ, ĩr sēd pō deszinēs Dēco. 20. Bēt jē iszģjē apsākē Dēco zōdģ rīsonē szalyšē. Īr Vėszpats jēms padģjo, ĩr zōdģ pastļprino pāsekanczais zenklais.

Matth. V—VII.

V.

1. Īr jīs pamātģs žmōnes uzģjo ant kdlno, ĩr sėdosi. ĩr atģjo pās jī jō mokģtiniai. 2. Īr jīs atvėręs saro būrnā, mokino jūs, sakģdams: 3. Iszganyģtģ, kurē vatģsta drāsejē, nēs jū dangāns karalgģtē. 4. Iszganyģtģ, kurē smģtyjas, nēs jē būs palinkģminti. 5. Iszganyģtģ lengraszirdģģji, nēs jē žēmē gdus ĩ dalyķūs. 6. Iszganyģtģ, kurē dlksta ĩr trūk- szta teigģbēs, nēs jē būs pasģtģnti. 7. Iszganyģtģ mēlaszirdģģji, nēs jē gdus mēlaszirdģģģtē. 8. Iszganyģtģ cģz- stōs szirdēs ģsantģji, nēs jē Dēcā regģs. 9. Iszganyģtģ pa- kajģģģji, nēs jē vadģnami būs Dēco vaķkals. 10. Iszganyģ- tģģ pērsēkinējimā keņczantģģ dēl teigģbēs, nēs jū dangāns karalgģtē. 11. Iszganyģtģ ēte, kād žmōnēs jūs iszģģdin ĩr pērsēkinēģ dēl manģs, ĩr apakēlb jūs, mēlģdami. 12. Dģzģģ- ķitēs, ĩr linksmi būķite, nēs pilnai jāms būs dangģ atpģl- dyta. Nēs jē taļp pērsēkinēģo prāvakus, pirm jūsū būru- sius. 13. Jūs ēte žēmēs druskā. Jēģģ druskā surģmā saro pāmēta, kāmi sģdģnim? jī nēkam daģģiāns netiņķa, kaļp tģkt

14. Jax este xeto
 15. Jax este xeto
 16. Jax este xeto
 17. Nemislykite.
 18. Nax este xeto
 19. Nax este xeto
 20. Nax este xeto
 21. Girdjot.
 22. Bet das jama
 23. Taiqi apen-
 24. Taiqi jei piktin
 25. Taiqi jei piktin
 26. Taiqi jei piktin
 27. Girdjot.
 28. Bet das jama
 29. Taiqi jei piktin
 30. It jei tarc
 31. It jei tarc
 32. Bet das jama

riani, (jēi nepēržengusi cenczarongstē) tās dāro, kād jiji pēr-
ženg cenczarongstē. Ir kās tokiā atskirtā cēda, pērženg
cenczarongstē. 33. Vēl girdējot, sakytā ēnant senēmīēmā:
nepriēk netelstai ir attenēk pōnni Dēvui saro prjāgq.
34. Bēt āsz sakaū jūms, kād nēkaip nepriēktumbit, nei prē
dangaūs, nēs tās yrā Dēvo sostas; 35. nei prē žēmēs, nēs
tā yrā jō pakōja; nei prē Jerūzālēs, nēs jī yrā mēstas didzo
karalians. 36. Neigi priēk prē saro galcōs, nēs negali pa-
daryt nei cēnq pldukq ar baltq ar jūdā. 37. Bēt jūms kalbā
tesē jā, jā, nē, nē; kās daugiaūs, tai nū piktō. 38. Girdē-
jot, sakytā ēnant: ākij ūz ākij, ir danti ūz danti. 39. Bēt
āsz sakaū jūms, kād nesistēngtumbit prēs piktq, bēt jēi kās
peš anšj tarē iztiktū ant deszinēs, tām padūk ir antrajq
pūsē. 40. Ir jēi kās sū tarlū nōr prōvytis, ir atimti tāro
sermēgq, tām palik ir skretstē. 41. Ir jēi kās tarē cēn-
ei cēnq mglē, eik sū jūmi dei. 42. Dūk prāszanczam tarē,
ir nū nōrinczo ūz tarēs žyčyti, neatsitrukkis. 43. Girdē-
jot, sakytā ēnant: drtymq saro mylēk, ir neprētelij saro ne-
kēsā. 44. Bēt āsz jūms sakaū: mylēkit saro neprētelius,
žegnokit jūs kēikianczus, gēr darykit jūs nekehcantēms, ir
melskite ūz tūs, kurē jūs ūzkabīn ir pērsekinēja; 45. jeib
būtumbit taikat tēco dungul ēnanczo. Nēs jīs dūd saro sūn-
lei ūztekēti ant piktā ir ant gerā, ir dūd lēti ant teisiā ir
ant neteisiā. 46. Nēs jēi mylite jūs mylinczus, kokiāgi alyq
gdusite? ar nē ir multininkai tai dāro? 47. Ir jēi tiktai sū
saro brōliais meilingai elgiatēs, kāgi daug ūpatiszko dārote?
ar nē ir multininkai tai dāro? 48. Taigi būkite tōhuli lēg
kalpo tēcas jūms daugujanis tōhulas yrā.

VI.

1. Dabōkītēs, kād nedūtumbit dālī ubagdms pō akiā
žmonīā, jeib jē matjtu jūs; szelp neturēnīte algōs pās tēcā
saro dangujē. 2. Taigi dūdams dālī ubagdms, nedūk trāhyt
pirā sarēs, kalpo ceidmainiai dāro sziūlēse ir ant ālyczu,
kād būtu žmonīā pagirti. Isz tēsōs, sakaū jūms, jē atnēmē
saro algq. 3. Bēt kād tā dālī dūdi ubagdms, kairē tāro
rankā tenežino, kā tāro deszinē dāro, 4. jeib saro dōranas
ubagdms slaptā dūtumbēi, ir tāro tēcas, mātqs pānlēptus
dāiktus, atlīgjis tāv regimat. 5. Ir kād meldēs, nebūk, kalp

erdri, ið keliar platia, i prapulima nureda, ið daag yra
ant to edikaszczojanczu. 14. Ið caftai ankszi, ið keliar
saurar, i gyarda reda, ið mazi yra ta atrandanczu. 15.
Saugokitea nugetikra praraku, ariar rahuar pa jia atel-
nanczu, bet tidni je yra draska vilka. 16. Iaz ja calaiu
jia pazinkit. Ba gal skint cynagiu nu erazheczu? arba
pogu nu usniu? 17. Tai po kekrama geras medis gera cal-
aiu nesa, bet negera medis negeru calaiu nesa. 18. Gera
medis negal negeru calaiu neszti, ið negera medis negal gera
calaiu neszti. 19. Koznas medis, neneszas gera calaiu, nu-
kertuma, ið i ugni metama. 20. Todel iaz ja calaiu jia
iszpazinkit. 21. Ne cia mdu sakantaji: Veszpatu, Veszpatu,
ieia i dangaa karalgat, bet te, kurz caliq doro tero mano
dangut szanczojo. 22. Daag sakia mdu anoj denoj: Vesz-
patu, Veszpatu, ad mea ne tdro caidan prarakom? ad ne
tdro caidan relniua iszdrum? ad ne tdro caidan daag ste-
buklu darum? 23. Tada jema iszripazaiu: asz ddr jia
nekadua nepazinaa, atstokit nu manea cia, jia piktadejai.
24. Todel kekrama girdint i darant taa mdu zodzia, pri-
lyginu iszmincingam egrui, sdro buta ant ulaa budarojan-
czam. 25. O kalp didet nulijua tranaa uzajo, ið ejaia pu-
daml ant to buto danzesa, taczaa jia nepargriuro, nena buro
ant ulaa gruntorotas. 26. Ið ka taa mdu zodzia gird, ið
ja nedaro, taa lygu paikdm egrui, budarojanczam sdro buta
ant smiltia. 27. O kalp didet nulijua tranaa uzajo, ið ejaia pu-
daml ant to buto danzesa, jia sugriuro, ið jo pargriu-
rima buro didia. 28. Ið nusidare, Jezui taa zodzia pabat-
gu, nusigando zmonia jo pamokslo. 29. Naa jia Dero zodi
sake macniai, ið ne kalp raszte-moktaji.

Matth. XIII, 24—30.

24. Kita priliginima sake jia jema, targdama: priligsta
dangaar karalgate zmogui, szjanczam gera sekla i sdro direa.
25. Bet zmonema bemegant atajo jo neprételiu, ið uzajo
kukaliua tarp keczu, ið atstajo. 26. Ið kalp zelmu padugo,
ið calaiu nesa, sztai, rados ið kukaliai. 27. Tai bernai
prieje gaspadriu, tare jam: pone, ad ne gera sekla pasjai
i sdro direa? iszgiko jai radosi kukaliai? 28. Jia tare jema:
neprételiu tai padare. Tai tare bernai: baagi nóri, kad

nei piduja, nei sudalo i skunēs, o tikt jūsu tēvas daņģujasīs jūs pēn. Atgi jās nēste daņģ geresnī ūz jūs? 27. Kursat īz jūsu gdl prē sārvo stomeās prīdēt māstq, nōrint didet rūpintus? 28. Ō apē apdangalq kō rūpinatēs? ziurēkit i lelī-jās ant laāko, kalpo jōs duga, jōs nedīrba, nei vērpiā. 29. Āsz sakas jūms, kād nei Salomōnas rīsōj sārvo szlorēj ne-būro talp aprēdytas, kalp tā cēnā. 30. Talgi jei Dēvas zōlē ant laāko, szīq dēnq ēsanczq, īr rytōj īmetamq i pēczu, talp aprēdo, atgi nē labiās jūms tal dargtu, jās mažtikēji? 31. Tōdēl nesirūpinkitēs, sakgdami: kā vālgysim, arbā kā gēr-sim, arbā kūmī eikēsim? 32. Tō vīso jēszko pagōnai; nēs tēvas jūsu daņģujasīs zīno, jās tō vīso prīdānt. 33. Bēt jēszkōkite pirmāus Dēvo karalgtēs īr jō teisgbēs, tal vīn szē daiktai jūms prīpūls. 34. Dēlgi tō nesirūpinkit apē rj-tiszkaļq dēnq: nēs rjrtiszkoji dēnā ūz sārvo reikalus rūpīsīs. Pakaņka kēkcēnai dēnai, sārvo caļq tūrint.

VII.

1. Nesādyykit, kād nehitumbit sādyyti. 2. Nēs kōkiu audū jās sādysit, tōkiu sādyyti būsit, īr kōkiu saikū jās sei-kiate, tōkiu jūms būs atseikēta. 3. Bēt kodēl matai krislq sārvo brōlio akyjē, o nepamatai rāstq sārvo patēs akyjē? 4. Atgi kalp drēsī sakyyti sārvo brōliui: palduk, īzīmīsiu krislq īz tāvo akēs, īr sztai, rāstas tāvo akyjē kyszo. 5. Tū reid-mainy, īsztrduk pirmā rāstq īz sārvo akēs, īr potām da-bōk, kalp krislq īzīmītumbei īz akēs sārvo brōlio. 6. Jās netūrit dūt szcentāji daiktq szunīms, īr sārvo perlās nepa-mēsti kīaālēms, kād jās nesumīntu sārvo kōjōmis īr atsigrē-zusīas jās nesudraskyytu. 7. Praszykit, tal būs jūms dūta, jēszkōkit, tal rāsit, tuzgēnkī, tal būs jūms atrēta. 8. Nēsā kān prāszo, tās gduna, īr kān jēszko, tās raņda, īr kān tuz-gēna, tdm atverīamā. 9. Kursat žmogūs tārp jūsu yrā, jei jō sunūs jī praszytu dūnos, kursat jām sūlytu ākmenī? 10. Arbā jei jī praszytu žvēs, kursat jām sūlytu žāltī? 11. Talgi, jei jās nelabi būdami, taczā gālīte sārvo vaikāns gerā docanā dūti, kēk daugīaus jūsu tēvas daņģiszkasīs gero dūs tēms, kurē jī meldža? 12. Tōdēl vīslab, kā nōrite, kād žmō-nēs jūms dargtu, tal dargkit īr jēms. Tal zokānas, tal prārakai. 13. Jēlkite prō anksztūsīs cartūs, nēnā cartai

erdel, ir kēlias platūs, ī prapūlimā nuredās, ir daug grā
ant tō vākszczojanczuju. 14. Ir vaitai anksztī, ir kēlias
māras, ī gyvātā vedās, ir māž grā tā atrandanczuju. 15.
Saugokitēs nūg netikrā prāraku, arā rūbāse pās jās atel-
nanczu, bēt vidut jē grā drāskā eilka. 16. Isz jā vāsiu
jās pažinkit. Baā gali skint vāsiu nē erszkāczu? arā
pūgn nū īsniū? 17. Taišo kē mēdis gerā vā-
sin nēza, bēt negērs mēdis nep- mēdis gerā vā-
mēdis negāl negerā vāsiu nēz- nēza. 18. Gērs
vāsiu nēzti. 19. Kōznas mēdi mēdis negāl gerā
kertams, ir ī ūgnī īmetams. Isz jā vāsiu jās
izpažinkit. 21. Nē rīsi mdu sākau ēszpatē, Vēszpatē,
ieis ī dangāns karalģstē, bēt tē, ku ī dāro tēro māno
dangut ēsanczojo. 22. Daug sakys mē nōj dēnōj: Vēsz-
patē, Vēszpatē, ar mēs nē tāro cardai drakacōm? ar nē
tāro cardai rēlnius iszdārēm? ar nē tāro cardan daug ste-
būklū dārēm? 23. Tadā jēms isznipāžis: āsz ddr jās
nēkadās nepazīnā, atstōkit nū manē rīsi, jās piktadējai.
24. Tōdēl kēkrēnā girdintī ir dāranti tās māno žodžūs, pri-
lģginu iszminģingam rģrni, saro bātā ant ūlās budarōjan-
czum. 25. Ū kaip didel nūlijus trānas uzējo, ir rējai pua-
dant ant tō būto danžēsī, tacza jās nepargriuro, nēn būro
ant ūlās gruntorōtas. 26. Ir kān tās māno žodžūs gird, ir
jā nedāro, tās lģguš paikdm rģrni, budarōjanczam saro bātā
ant smiltēs. 27. Ū kaip didel nūlijus trānas uzējo, ir rējai
puzdant ant tō būto danžēsī, jās sugriuro, ir jō pargriu-
rims būro didis. 28. Ir nusidacē, Jēzui tās žodžūs pabai-
guš, nusigāndo žmōnēs jō pamōkalo. 29. Nēs jās Dēro žodģ
sākē macniai, ir nē kaip ruztē-mokģtģji.

Matth. XIII, 24—30.

24. Kļā prilģginimā sākē jās jēms, tarydams: prilģgata
dangaūs karalģstē žmōgui, sējanczam gērā sēklā ī saro diņēq.
25. Bēt žmōnēms bēnģgant atējo jō neprētelius, ir uzējo
kukaliūs tarp krēczā, ir atstōjo. 26. Ir kaip želmū padugo,
ir vāsiu nēzē, sztai, rādos ir kukaliiai. 27. Tai bernai
rīdējē gaspadōriņ, tāre jdm: ponē, ar nē gērā sēklā pasējai
saro diņēq? iszģikō jai rādosī kukaliiai? 28. Jās tāre jēms:
prētelius tai padarē. Tai tāre bernai: baugi nōri, kād

nuējē izrādutumbim jūs? 29. Jis tāre: nē, jēlb rādudami kukaliūs nē iē krēcūs draugē izrādutumbit. 30. Dukite abejēma podraūgiai dugti iki piātēs, iē piātēs czēsē sakysiu piovejdma: suriņkite pirmā kukaliūs, iē suriņkite jūs i kuleliūs sudēginimui, bēt krēcūs suriņkite i māno skūņē.

Matth. XX, 1—16.

1. Dangaas karalgatē prilygata ūkininkui, kursai ankstl iazējo samdyti darhininku i saro rhyncyq. 2. Iē suderējēs sū darhininkais pō grāszī ant dēnōs, nūniuntē jūs i saro rhyncyq. 3. Iē iazējēs trēczaqj adgnaq pamatē kitūs ant turgaus pateikianczus. 4. Iē tāre jēma: iē jūs elkit i rhyncyq, dūsiu jūma, kās vertā. 5. Iē jē nuējo. Vēl iazējēs apē szēsztaqj iē decintaqj adgnaq, taipiaa padārē. 6. Bēt iazējēs apē rēnūliktaqj adgnaq, rādo kūs pateikianczus, iē tāre jēma: kq czā stōcite rīaq dēnq pateikdami? 7. Iē jē sakē jdm: nēks mūs nekaidē. Jis sakē jēma: elkit iē jūs i rhyncyq, ō kās ceit hūs, iē jūs gdukite. 8. Bēt rākarui atēnant, tāre rhyncyzōs ūkininku saro ūzreizdūi: radlūk darhininkūs, iē dūk jēma alga, pradējēs nū paskuczdusiuju iki pirmāju. 9. Tai atējo rēnūliktoqj adgnoq samdytēji, iē gāro kēkrēns saro grāszī. 10. Bēt pirmēji atējē mīsljjos, dangiaa gdusē, iē taipiaa kēkrēns gāro saro grāszī. 11. Iē tā gārē murmējo prēs ūkininkq, 12. tarydami: szē paskuczdusēji tikta rēnq adgnaq tediŕbo, ō tū jūs mūms suljginai, kurē mēs dēnōs nāsztaq nēsziojom, iē jōs kaŕszti krutējom. 13. Bēt jis atsakydams tāre rēndm taz jū: prēteliau, āsz nedaraa tdo neteiŕghē; ar nēsuderējai sū maniml pō rēnq grāszī? 14. Iūk, kās tāro, iē elk. Bēt āzēms paskuczdusēms nōriu dūt, kalp tāt. 15. Arhā, ar āsz neturiū rālēs, sū sarēju daryti, kō āsz nōriu? ar tōdēl talp žralriai žiur, kād āsz tōks gērs eam? 16. Talpo hūs paskuczdusēji pirmi, iē pirmēji paskuczdusi. Nēs daūg yrā paradlntu, bēt māt izrinktāju.

Matth. XXV.

1. Tada prilyga dangaas karalgatē dēszimt mergōms, kurids ēmusion saro lidmpas ējo prēszaia jaunikiui. 2. Bēt peñkios taz jū būro paikos, iē peñkios iazmīntingos. 3. Paikosion ēmēni saro lidmpas, bēt nēēmēs alējaus draugē.

Luk. II, 1—14.

1. Bēt nuaidarē tost dēnos, kād priekšma izājo nūg cēcorianu Augūsto, kād paraszgtas bātu cīnas scētās. 2. It tās parāszyma būro pirmidunianis, it nuaidarē, kaip Cyrēnius Sýrijoj valdōnas būro. 3. It ējo vist pasiraszgdint, kōznas ī adro mēstq. 4. Tai panikēlē taipojas it Jozēpas īz Galylēn, īz mēsto Nāzaret, ī ēgdu zēme, ī mēstq Dōrydo, radinamq Bētlēem; tōdēl, kadāngi jīs būro īz namā it īz giminēs Dōrydo, 5. pasiraszgdint sū Maryjā, jām pašadētajā moterimī, tā būro nēszcā. 6. It jēmdēpm tēn ēnant, īzstīpildē cēpas, kād pagimdytu. 7. It pagimdē advo sūnu pirmgimī, it sūrystē jī cystyklais, it paguldē jī ī prākartā, nēn neturējo rāimo gāspādoje. 8. It būro kētdzai tāj azalij ant lūkko prē gardā, tē sērgējo naktyjē advo kalmenē. 9. It sztai angēlas Vēszpatēs atējo pās jūs, it szlocē Vēszpatēs āpsrētē jūs, it jē nušigānido didzā īzgaņcē. 10. It angēlas tārē jēms: nēnibijōkītēs; sztai, āsz āpsakā jūmā didī džāņgamā, kūtā nuaidis cīnēma žmonēma. 11. Nēn āžimē jūmā szīq dēnq īzgaņģtojis, kūtā grā Kristus Vēszpats, mēstē Dōrydo. 12. It tai jūmā būn žēnkls: jās rāsīte kādikī sūrystytā it begūlintī prākarte. 13. It tājās būro sū tūm angēlu daugģbē dangān pulkā, lūdupsināncē Dēnq it tariancē: 14. Garbē teš Dēnui aukazģbēj, pakājus ant žēmēs, it žmonēma pašimēģtmas.

Luk. II, 41—52.

41. It jō gimdytojai ējo kān mēstq ī Jerūzale, ant ceļķu szventēs. 42. It jām dzylika mētu aukakus, ējo jūdu ī Jerūzale pogal pajunkimq szventēs. 43. It kaip tās dēnos pašibaigē, it jūdu cēl suģrģzo, pašiliko raikēlis Jēzus Jerūzaleje. It jō gimdytojai tai nezinōjo, 44. bēt mīslījo, jī tāp draugā ēnantī, it ējo dēnōn kēliq, it jēszkōjo jō tāp genczā it pašīstamā. 45. It jī nerādē cēl suģrģzo ī Jerūzale, jēszkōdamu jō. 46. It nuaidarē pō trijā dēnā rado jī bāžņyczoje bēndint, ridurģj tāp mokģtoju, kād jā klānsēs, it jās klānsē. 47. It vinī, kurē jī girdējo, stebējon jō īzminētēs, it jō atadķymu. 48. It jī pamātē stebējosi; it jō mōtyna tārē jām: māns suns, kān tū māmdepm tai padarē? sztai, tāvo tēvas it āsz skādztai

tavēn jēzskójoa. 49. *It jls tārē jēmdvēm: kādgi yrā, kād manēn jēzskójota? at nezinota, kād āsz turis būti tamē, kān māno tēvo yrā?* 50. *Bēt jūdu neizmānē tā žōdī, kurī jls jēma sakē.* 51. *It jls nuējo sū jais, it atējo ī mēstq Nāzarēt, it būvo jēmdvēm paklusnās. Ō jō mōtyna palaiķē eiūs tās žōdžās sāvō szirdyē.* 52. *It Jēzus tatpo izmintyē, augimē bet malōnēje prē Dēvo it žmoniā.*

Luk. VII.

1. *Bēt katp jls pō akiā žmoniā cīslab izkalbējēs būvo, nuējo jls ī Kapernaūmq.* 2. *It cēno vyridusiojo žalnēriu bērnas gulējo ant smērtēs, jō mýlims.* 3. *Bēt tās apē Jēzu girdēdama, siuntē pās jl žydu cyrenniūskus meladams jl, kād atējēs izgydytu jō bērnq.* 4. *Bēt jē pās Jēzu atēje, melde jl didel, tarjdamī: jls tō ceitx yrā, kād jām tai darjūtumbēi.* 5. *Nēs jls mýl mūsū žmōnes, it pakūrē mūsū szīuile.* 6. *Bēt Jēzus ējo sū jais tēnai. Bēt nē toll jēms nū namā esant. siuntē žalnēriu cyrenņis prēteliu pās jl, it jām sakjūdino: āk, Vēzspatē, neprocēkīs, āsz necērtas esmī, kād pō mānu stōgu paeitumbēi.* 7. *Tōdēl āsz pās tariadū nēcērtas ēsas pās tarē atelti; bēt izstark cēnq žōdī, tai pagilhs māno raikis.* 8. *Nēs it āsz esmī žmogis pō trylausybē, it turis žalnēriu pō sarim, it sakaū rēndm: nuelt, tai nuelt; it antrdm: atelk, tai atelt, it saro tarui: darjk tai, tai jls dāro.* 9. *Bēt Jēzus tai girdēdams stebējos jō, it atsigrēžēs tārē žmonēs, jl sekantēmsēs: āsz sakaū jūms: tōkio tikējimo nei Izradlyje neradaū.* 10. *It pāslai cēl sugrēžē, sēdgantijj bērnq rādo pasigārui.* 11. *It nūldarē potdm, kād jls ējo ī mēstq, cadiņamq Ndyn; it daūg jō mokstiniū bet daūg žmoniū ējo draugē sū jūmī.* 12. *It jdm pasiārtinant pās mēsto cūrtān, sztat, izneszē numirusi, kuēs būvo cēnātijjīs sunūs sāvō mōtynas, ō tā būvo naszlē, it daūg žmoniū āsz mēsto ējo sū jd.* 13. *It Vēzspats jā izrydēs, pasigailējo jōs, it tārē jai: necērk.* 14. *It priējēs pakrūtino grābq, it neszējaī stovējo. It jls tārē: jaunikāit, sakaū tdc, kēlkis.* 15. *It numirēnis atitēšēs pradējo kalbēti. It jls atdāvē jl jō mōtynai.* 16. *It būimē āpēmē jūš eiūs, it garbino Dēvq, tarjdamī: ddis prāraks kēlēsi tatp mūsū, it Dēvas aplaīķē sāvō žmōnes.* 17. *It tās gāfās apē jl izējo pēt eiā Judēos žēmē, it pō*

rišas aplīnkui švancas uzalīs. 18. Iš apsākē Jōnui jō mokstiniai tai rīslah. Iš jīs pasiradīnēs dū sato mokstinis, 19. siuntē jūdu pār Jēzu, iš jdm sakjūdino: ar tū esi aš atēsis, arhā ar kito lūkšime? 20. Bēt tūdu cgru atėjusi pār jī, tarē: Jōnas krikštytojis mūdu pār tarē atsiuntē, iš tdc sakjūdin: ar tū esi aš atēsis, arhā ar kito lūkšime? 21. Bēt tojē adgnoje jīs daug isgygdē nū ligā iš negaliu, iš nū piktā drasiu, iš daug aklēms dorandjo jīs akiā sērēxhē. 22. Iš Jēzus atsakjūdamis tarē jēmdrēm: nudjusis apsakjūta Jōnui, kq regējota iš girdējota: aklēji rēg, raisēji rāikšczoj, raupsōtēji apczgstyjami, kurtiniai gird, numiruxēji prisikēliasi, iš cergdēnidms ēvangēlija apsākoma. 23. Iš iszganjtas, kuš manim nepasipiktin. 24. Bēt tēmdrēm Jōno pslam padjūs, pradējo Jēzus kalbēti žmonēm ap Jōno: kō iszējot iš pāczq regēti? ar nēdrēs, cējo subojamos? 25. Arhā kō iszējot regēti? ar žmogaus, minkštatis rūhais apsirēdzusio? sztai, hrangiusē rūhūs iš geiduliūs gyrenantēji, karāliszkūs drarūs yrā. 26. Arhā kō iszējot žurēt? ar prārako? tiktai, sakaū jūms: jis iš ūz prārakq didēnis yrā. 27. Jīs yrā tās, ap kurl paraszjta: sztai, ūz siunczū sato dngēlq pirm tairo rēido, kuš pataišj tairo keliq pirm tarē. 28. Nēs sakaū jūms, kād tarp tā, kurē isz mōteriu gimē, nērā didēnio prārako pē Jōnq krikštytojī: bēt kuš mažēnis yrā Dēro karalgstēje, tās didēnis ūz jī. 29. Iš cīs žmonēs, kurē jī girdējo, iš multiniukai, Dēru garbē dācē, iš krikštydinos Jōno krikštū. 30. Bēt paryzēasziai iš raztē-mokštēji panēkino Dēro rōdq prēs sarē, iš nēdrēsi jō krikštytis. 31. Bēt Vēzputa tarē: kām ūz prilgjsiu žmones szids gimind? iš kdm jē lgyus? 32. Iē lgyus yrā raikdms, aht tūgams sēdintēms, iš prēs kltā kltq szaukiantēms: mēs jūms ždidēm aht ramzdzo, o jūs noszokinējot; mēs jūms raudojom, o jūs nēcerkēt. 33. Nēs Jōnas krikštytojis atējēs nerālgē diuos, iš negērē cgru, tai jūs saktot: jis tūr vėlniq. Žmogaus sunis cālgo iš gēr, tai jūs saktot: sztai, tās žmogus rijāns iš cgru girtūklis, multiniku iš grēkininku prētelius. 35. Iš iszmintis tūr dūtis apsisūdyti nū cīs sato vaikā. 36. Bēt meldē jī cēns isz paryzēasziau, kād sū jūmi cdlgytu. Iš jīs iējēs i namūs paryzēaszio, sēdoni ūz stālo. 37. Iš sztai, moteriazkē tamē mētē, kurl grēkininkē būro, tā isztyrusi, kād jis ūz stālo sē-

tačēn jēzskójoa. 49. It jīs tāre jēmdoēm: kāsi grā, kād manēn jēzskójota? at nezinota, kād aš turīn būti tamē, kān māno tēvo grā? 50. Bēt jūdu neizmanē tā žōdī, kurī jīs jēma sakē. 51. It jīs nuējo nū jais, it atējo ī mēstq Nāzarēt, it būvo jēmdoēm pakluasūs. Ō jō mōtynā palaiķē cinūs tūs žōdžūs saro sziŗdyjē. 52. It Jēzus taŗpo iszmintyjē, augimē bei malōnēje prē Dēvo it žmonia.

Luk. VII.

1. Bēt katp jīs pō akiū žmonia cialab izkalbējēn būvo, nuējo jīs ī Kapernaūmq. 2. It rēno ryriduniojo žalnēriū bērnas gulējo atēt smērtēs, jō mýlinas. 3. Bēt tās apē Jēzū girdēdama, niuntē pās jī žgdu cyreaniūsūs mēsdamū jī, kād atējēn izgydytu jō bērnq. 4. Bēt jē pās Jēzū atēje, mēldē jī didel, tarydami: jīs tō ceŗts grā, kād jdm tai darytumbei. 5. Nēs jīs mýl mūs žmōnes, it pakirē mūs sziūilē. 6. Bēt Jēzus ējo sū jais tēnai. Bēt nē toli jēms nū namū ēsant, niuntē žalnēriū cyreanqūn prētelū pās jī, it jām sakjdino: ak, Vēzpatē, neprocēkīs, aš necērtas esmi, kād pō mānu stōgu paeltunbei. 7. Tōdēl aš pāts tariaūs necērts ēsūs pās tarē atēlti; bēt izstark cēnq žōdī, tai pagilhs māno rakks. 8. Nēs it aš esmi žmogūs pō ryriausybē, it turīn žalnēriū pō sariū, it sakaū cēndm: nuelk, tai nuelt; it antrdm: atelk, tai atēlt, it saro taŗnui: daryk tai, tai jīs dāro. 9. Bēt Jēzus tai girdēdama stebējōn jō, it atsigrēžēs tāre žmōnēs, jī sēkantēmaēms: aš sakaū jūms: tōkio tikējimo nei Izraēlyje neradaū. 10. It pāslai cēl sugrēze, sērgantijī bērnq rādo pasigdrusī. 11. It nūstadvē potām, kād jīs ējo ī mēstq, radīnamq Nādyn; it daūg jō mokstiniū bei daūg žmoniaū ējo draugē sū jūmī. 12. It jdm pasiārtinant pās mēsto cartūs, sztal, izneszē numīrusī, kuŗn būvo vēndtyjīs sunūs saro mōtynas, ō tā būvo naszlē, it daūg žmoniaū taz mēsto ējo sū jd. 13. It Vēzpatē jā izgydēs, pasigailējo jōn, it tāre jai: necēfk. 14. It priējēs pakrūtino grābq, it nezējai stovējo. It jīs tāre: jaunikdīt, sakaū tōv, kēlkis. 15. It numīrēsīs atsūtēsēs pradējo kalbēti. It jīs atdāvē jī jō mōtynai. 16. It bāimē āpēmē jūs cisūs, it gārbiņo Dēvq, tarydami: didis prāraka kēlēni taŗp mūs, it Dēvas aplankē saro žmōnes. 17. It tās gatnas apē jī izējo peŗ vīsq Judēos žēme, it pō

sarē pātī. 28. Bēt jis tārē jdm: gerai atsaket; tai darġk, tai gġrs būsi. 29. Bēt jis sarē tēisintis norēdams tārē Jēzui: kāsi māno drtymas? 30. Tai Jēzus atsakjdam: tārē: būro žmogūs, tās nūeidams iez Jeruzalēs i Jērikā, ipālē taip razbāininku, tē jī nurēdē, sūmuszē, iē atstōjo, iē pūsgyvi paliko: 31. Bēt gādijosi, kād klebōns tūm paczū keliū keliavo, iē jī pamātēs pradjo prō szālī. 32. Taipojā iē lēgts, izkākēs i tā rēta, iē jī pamātēs, pradjo prō szālī. 33. Bēt samaritōns kelidudams tēnai izkāko, iē jī pamātēs, jō paigailējo. 34. Priējēs jī, aptērē jō ždzdas, ipildams alējans bei rġno, iē izkēlē jī ant saro gġrūlio, nugabēno jī i gaspāda, iē karōjo jī. 35. Antrajā dēnā izkelidudams izēmē jis dū granzī iē dārē tūdu gaspadōriui, jām tarjdam: prikarōk jī, iē jēi kō daugiaūs izlēisi, āz tdu ūzmokēsiu sūgrīzdam. 36. Kursai iez tā trijā rēģiai drtymas būrēs tdm, kuē ipūlē būra taip razbāininku? 37. Jis tārē: kursai jdm mēlāzirdingstē iezrōdē. Tai Jēzus jdm tārē: taiģi elk, iē darġk taipojā.

Luk. XV, 11—32.

11. Iē jis tārē: turējo žmogūs dū sūnu. 12. Iē jaunekņsis tūdrēju tārē tērai: dūk mdn, tēce, dālī lōbio, mās pālancajā; iē jis pērdalyjo jēmdrēm lōbī. 13. Iē neilgu metū potdm jaunekņsis sūnūs rīslab surinkēs izkelidvo toll i sretimā szālī; iē tēnai saro lōbī izpūstyojjo belēbaudams. 14. Taipgi jdm rīsa saro tuštā izlēidus, dīdē brangybē rādos pēr tā rīsa žēmē; iē jis pradlējo stokōti. 15. Iē nūdjēs pristōjo prō rēno mēsczonēs tōs žēmēs, tās jī siuhtē i saro lauka, kiaūliu ganyt. 16. Iē jis geidē saro pīlca pildytis žliauktimis kiaūliu ēdamonis; iē nei rēns jām tā nēdarē. 17. Tai jis susimislyjēs tārē: kēk samdininku tūr māno tērs, dūnos pīlnai tūrinca, ō āz hadū prapūlu. 18. Pasikēlē eisiu pās saro tēva, iē jdm sakysiu: tēce, āz susigrēszjau prēs dzangū iē prēs tavē. 19. Iē toliaūs nereġts esmi, tāro sūnumi vadīnamas būti; laikjē manē, kaip rēnā saro samdininku. 20. Iē pasikēlē atējo pās saro tēva. Bēt jdm ddr toli ēsant, pamātē jī jō tēce iē paigailēdams bēgo, iē jō kaķlū apīkabīnēs pabuczāro jī. 21. Bēt sūnūs tārē jdm: tēce, āz susigrēszjau prēs dzangū iē prēs tavē, iē toliaūs neġts esmi, tāro sūnumi vadīnamas būti. 22. Bēt tēce tārē

dėjo namūnė paryžėnazio, atsinešė stiklą mostėn. 38. Iš atėjusi iš užpakalio pės jo kójas, vėrkė, iš pradėjo jo kójas azaromis azlápinti, iš plaukals sėvo galeis azlūstyti, iš buczėro jo kójas, bet mōstyjo tās mostimī. 39. Bėt tai regėdams paryžėnzas, kuš jī būvo pasikvėtėn, kalbėjo pats savyjė, tarydams: kād zisat būtu prāraks, tai jis žindtu, kūs iš kokiā tā moteriszkė yrā, kūr jī pakrūtina, nēs jī yrā grėkininkė. 40. Jėzus atsakydams tārė jām: Symōn, āsz tāv kā turit sakyti. Bėt jis tārė: mokštojau, sakyk. 41. Nekurnat nūmininkas turėjo dū skolininkū; vėns skelėjo penkis azimtus grāziū, antrāsis penkiasdeszimtis. 42. Bėt kalp jūdū neturėjo, kūm užmokėt, padoranójo jis abēm. Sakyk, katras tādėju jī daugiaū mylēs? 43. Symōnas atsakydams tārė: bėtikin tās, kuridm daugiaū padoranójo. Bėt jis tārė jām: tū gerai atšadyjai. 44. Iš jis atsigrėžėn prēs moteriszkė, tārė Symōnui: at tū regit tā moteriszkė? āsz įėjau į tāvō namūn, tū nēdavei mán vandenā māno kójomā, bėt āzi māno kójas azaromis azlápino, iš plaukals sėvo galėis azlūstė. 45. Tū nepabuczarai manė, bėt tā įėjusi, nepaliūrė māno kójas buczūti. 46. Tū māno galėq alėjumi nepamāstyjai, bėt tā māno kójas mostimī mōstyjo. 47. Tōdėl sakau tāv: jai daūg grėkū yrā atlėisti, nēs jī daūg mylėjo, bėt kuridm maž atleidžamā, tās maž myl. 48. Iš jis tārė jai: tār atlėisti yrā tāvō grėkal. 49. Tai pradėjo tē, kurē sū jūmī už stalo sėdėjo, pātys savyjė kalbėti: kūs yrā tās, kuš iš grėkū atlėidž? 50. Bėt jis tārė moteriszkei: tāvō tikėjims tavė pagėlbėjo. Eik sū pakājumi.

Luk. X, 23—37.

23. Iš jis atsigrėžėn prēs sėvo mokštinius, tārė jėms ypaczai: iszganytingos ākys, mātanczos tai, kā jūs mātot. 24. Nēsā āsz sakau jūms: daūg prāraku iš karaliū norėjo matyti, kā jūs mātot, iš nematė; bet girdėti, kā jūs girdit, iš negirdėjo. 25. Iš sztat, kėlėsi vėns rasztė-mokštas, gūndė jī, tarydams: mokštojau, kā turit daryti, kād dmžinajq gyvātā į dalykūs gduczau? 26. Bėt jis tārė jām: kalp stōv parasyta zokanė? kalp skaitai. 27. Jis atėkė tarydams: mylėk Dėvq, sėvo Vėszpatį, isz visos azirdės, isz visos dūszos, isz visos syls, iš isz visos āmo; iš sėvo drtymq, kalp

sarē patī. 28. Bēt jis tārē jām: gēral atsakē; tai darģk, tai gýrs bñsi. 29. Bēt jis sarē tēisintis norēdams tārē Jēzui: kāsgī māno drtymas? 30. Tai Jēzus atsakģdamš tārē: būro žmogūs, tās nūeidams isz Jerúzales i Jėriką, ģpūlē taťp razbaininku, tē ģl nurēdē, šmūszē, ģr atstójo, ģr pūsgyēi paliko: 31. Bēt gādģjosi, kād kle... aczū keliū keliaro, ģr ģl pamātes praģjo prō szālģ. 32. ... ģa ģr lēģtas, iszkakēs i tģ vėlģ, ģr ģl pamātes, pr... rō szālģ. 33. Bēt samaritōns kelidudams tēnai iszkāk..., ģl pamātes, jō paigailģjo. 34. Priģjēs ģl, aptvėrē jō ždi..., ģpildams alģjaus bei rģno, ģr iszkēļs ģl ant saro gýcūli nūgabēno ģl i gaspādaģ, ģr karģjo ģl. 35. Aģtraģą dēnģ iszkelidudams iszēmē jis dū grāziņ iģ dāvē tūdu gaspadōriņi, jām tarģdams: prikarōk ģl, ģr ģēi kō daugiaņs iszlēisi, āsz tē uzmokēsiu sūģģģdamš. 36. Kursai isz tā triģģ rēģisi drtymas būcēs tām, kuģš ģpūlēš būra taťp razbaininku? 37. Jis tārē: kursai jām mēlaszirdingģstģ iszrōdē. Tai Jēzus jām tārē: taiģi elk, ģr darģk taipojaņ.

Luk. XV, 11—32.

11. ģr jis tārē: turģjo žmogūs dū sūnu. 12. ģr jaunesņģsis tādģrģju tārē tērai: dūk mān, tēce, dalģ lōbio, mān pā-lanczaģą; ģr jis pėrdalyģjo ģēndģrēm lōbi. 13. ģr neilģu metū potdm jaunesņģsis sūniš rģslab sūriņķēs iszkeliaro tol i sģrlimģ szālģ; ģr tēnai saro lōbi iszpūstyģo belģbaudams. 14. Taipģi jām rģsģ saro tuģtģ iszlēidus, didē brangģbē rados peť tģ rģsģ žēmģ; ģr jis pradģjo stokóti. 15. ģr nuģjēs pristójo prē vėno mēsczonēs tōš žēmēs, tās ģl siuntē i saro laņķģ, kiaūliu ganģt. 16. ģr jis geidē saro pilcģ pildģtis žliaukģtimš kiaūliu ēdamomš; ģr nei rēns jām tā nēdarē. 17. Tai jis susimģslyģēs tārē: kēk samdininķu tūr māno tēcs, dūnos pilnai tūrinēczu, ō āsz hadū prapūlu. 18. Pasikēļs elsiu pās saro tēvģ, ģr jām sakģrģiu: tēce, āsz susigrģszģjan prēsz daģģģ ģr prēsz tavģ. 19. ģr toliaņs nēcēģts esmi, tģro sūnumi vadīnamas būti; laikģk manģ, kaľp rēnģ saro samdininķu. 20. ģr pasikēļs atģjo pās saro tēcģ. Bēt jām ddr toli ēsant, pamātē ģl jō tēcs ģr paigailģdamš bēģo, ģr jō kaķlū apsikabiņēs pabucģaro ģl. 21. Bēt sūniš tārē jām: tēce, āsz prēsz daģģģ ģr prēsz tavģ, ģr toliaņs nosūnumi vadīnamas būti. 22. Bēt tēcs tārē

sāto bernāms: iznēnāzkit geridusijī rāhā, īr aprēdykit jī, īr
 zēdā dukit ant jō rāhkon, īr kūrpes ant jō kōju. 23. Īr at-
 gabēnkūt aziān penētā vēfāzī, īr papidukit tā; bevdlygkim īr
 būkim linksmī. 24. Nēnā szīs māno sunūs būvo numirēs,
 īr vēl atgļjo; jis būvo prapūlē, īr vēl atnirādo. Īr pra-
 dējo linksmintīs. 25. Bēt vyresngis sunūs būvo ant laukō;
 īr artgn prē namā priējēs, izgirdo dainūjimūs īr šoklīmā.
 26. Īr priecadīnēs prē sacēs bernā vēnā, kldusē, kūs tai
 ēnā. 27. Bēt tān sākē jdm: tāvo brōlis parējo, īr tāvo tēcs
 penētā vēfāzī paplōcē, kād jī acelkā sulduķēs. 28. Tai jis
 papūķēs nenorējo ī cīdū est. Tai jō tēcs inzējēs jī prāzē.
 29. Bēt jis atnākjdams tārē tēcui: sztai, tēk mētu tēc
 szlāzjju, īr ddr nēkadōn tāvo priakymā nepērženlau, ō
 tā māt nēkadōn nei džio nēdavei, kād sū sāto prētelialn pa-
 silinksminczau. 30. Bēt katp szīs tāvo sunūs parējo, kurat
 sāto lōbī sū kēkzēmin prarijēs, tai tā jdm penētā vēfāzī pa-
 plōrei. 31. Bēt jis tārē jdm: sunuā, tā cīs pās manē est,
 īr cīslab, kūs māno, tai īr tāvo yrā. 32. Bēt reiktu tēc
 dzaagtīs īr linksmām būti: nēnā szīs tāvo brōlis būvo nu-
 mirēs, īr vēl atgļjo; jis būvo prapūlē, īr vēl atnirādo.

Luk. XVI, 19—31.

19. Bēt būvo bagōczus, tān cilkējo pūrpura īr brangidū-
 sia drōbe īr kaudēn gyveno raskaszniat īr linksmat. 20.
 Bēt būvo īr ūbags, vardū Lōzorius, tān ūz jō vartu gulējo,
 pilnas voczū, 21. gelsdams sōtintīs trupuczais, nū bagōczaus
 atdlo pūlanczais: taczau szūnys priējē, jō votīs laižē. 22.
 Bēt nusīdarē, kād ūbagū nūmirē, īr tāpē angēlū nūnēsztas ī
 prēglobstī Abraōmo. Bēt īr bagōczus nūmirē, īr tāpē pa-
 lāidots. 23. Bēt jau pēkļoj īr mākoj bebūdams, jis sāto akīs
 pakēlē pamātē Abraōmā īz tōlo, īr Lōzoriū jō prēglobstijje,
 24. szaūkē īr tārē: tēce Abraomē, susimilk manēs īr siņsk
 Lōzoriū, kād jis galēlī sāvo pīršto ī vāndenī pamirkýtu, īr
 atduszintu māno lēžvī, nēnā šsz mukās kenczū szlōj lēpanōj.
 25. Bēt Abraōmas tārē: atsimink, sunuā, kād tā sāvo gērā
 gavai ddr gýcs bebūdams, ō Lōzorius atpeņcz pikto gāro;
 bēt dabat jis palinksmīnams, ō tā māczyjams. 26. Īr ant
 tō cīso tatp mūsū īr jāsū didis tārpas padrātintas yrā, kād
 tē, kurē norētu īz czā žemgn pās jās nūzēgtī, negdl, neiģi

isz tèn pàs mūs pēreit. 27. Tai jis tārē: taigi, tėve, meldžū tarę, kād jī siųstumbėi į mano tėco namūs. 28. Nės dār turis penkis brólius, kād jis jėms iszliudytu, jeib nē ir jē izkaktu. Į azią mākōs vėtq. 29. Abraōmas tārē jām: jē tār Moyzēszių bei prārakus, tū jē teklaūso. 30. Bēt jis tārē: nē, tėve Abraomē; bēt jēi kās isz numirusiųjų pās jūs nueltu, tai jē prisiverstus. 31. Jis tārē jām: jēi jē Moyzēsziūs bei prārakus neklaūso, tai jē ir aš, brīs kās isz numirusiųjų prisikėltu.

Joh. II, 1—

1. Į trėcząją dēną būco srodhā oį Galylėos, į Jėzauš mótyna būco tojė. 2. Bēt Jėzus „ jō mokštiniai tai-
pian į srotbq pakvėsti būco. 3. Į kaip vėno nelėko, tārē Jėzauš mótyna jām: vėno netūr. 4. Jėzus tārē jai: mōte-
rizk, kās mām dārbo sū tavim? māno adynā dār nepriėjo. 5. Į mótyna tārē tarnām: kq jis jūms sako, tai dargkite.
6. Bēt būco czq szeszi akmenini canden kodžai pagal bādq
įgdu apšczgntijimo pastatijti, į kuriū kėkvėnq dū aį trys
maikai tilpo. 7. Jėzus tārē jėms: pripilkit tās kodžūs cān-
denimi. Į jē pripylė jūs sklidinūs. 8. Į tārē jėms: sėm-
kit dabar, ir nunėszkit srotbōs ūzreizdui. Į jē nunėszė.
9. Bēt kaip srotbōs ūzreizdas paragaro vėnq, pirm tō cān-
denį būcusį, ir nežinōjo, isz kur tās atsirdėx, (bēt tarnai
zinōjo, kurē cāndenį būco sėmę.) cādino srotbōs ūzreizdas
jaunikį, 10. ir tārē jām: kōžnas pirmidus dūda gėrajį vėnq,
ir atsigėrus, tadā prastėsnijį; tū gėrajį vėnq ikzōliai pa-
laikel. 11. Tai pirmasis žėnklas, kurį Jėzus padarė Kānoj
Galylėos, ir aprėiszkė saro szlōrę. Į jō mokštiniai į jī ti-
kėjo. 12. Poldm jis nusitrdukė į Kapernaūmq, jis, jō mō-
tyna, jō bróliai ir jō mokštiniai; ir nē ilgai pasilikō tēnai.
13. Į įgdu celykōs arti būco, ir Jėzus nukelidėo auksztgn į
Jerūzalę. 14. Į rado bažnyczoj besėdint, kurē jduczu, aris
ir karcėliu padarė, ir piningmainiūs. 15. Į padarėx bo-
tagq isz cireliu, rixūs iszdarė isz bažnyczos sū arimis ir sū
jduczais; ir pabėrė piningus piningmainiū ir padcertė stalūs.
16. Į tārē tēms, kurē karcėlius padarė: nėszkit toktat
szalin; ir nedargkit isz namū māno tėco namūs kupczgtės.
17. Bēt jō mokštiniai atsiminė tō, kās paraszyta grā: pa-
pyki dēl tūco namū manę edė. 18. Tai atsakė įgdai ir

Joh. IX.

1. *Iš prō szdli eldama pamātē jis vėnq žmogū, akla gimusi.* 2. *Iš jō mokštiniai jį kldusdami tārē: mokštojau, kās susigrėszyjo, ar szis, ar jō gimdytojai, kād jis aklas užgimęs?* 3. *Jėzus atsakē: nei szis nesusigrėszyjēs, nei jō gimdytojai; bēt kād Dėto darbai prē jō apsirėikшту.* 4. *Ąsz turiu daryt ddrbus tō, kursai manē niuštēs, kōl dēnā yrā; ateina naktis, kād nēks nēko negdl daryt.* 5. *Kōlei stēts esmi, esmi stēto srrēgbbē.* 6. *Tai adkēs apiōvė jis ant žėmės, iš padārē puŗvq tšz apidudulo, iš tēpē tq puŗvq ant aklojo akiū.* 7. *Iš tārē jām: eik pās ēžerq Silōq, (tai mūsu žodžū, pāsiuatas) iš prauškis. Tai ašs nuėjēs prausėsi, iš parėjo regls.* 8. *Kaimynai, iš kurē jį pirmā būro matē. ūbagq ēsanti, tārē: ar tai nē tās, kursai sėdėjo iš ūbagaro?* 9. *Kiti tārē: tai jis; kiti vėl: jis jām lygus. Bēt jis pats tārē: ąsz tasai esmi.* 10. *Tai jē tārē jām: kaip táro akys gr atvėrtos?* 11. *Jis atsakydama tārē: anai žmogūs, rardu Jėzus, padārē puŗvq, iš tēpē māno akis, taŗdams: eik pās ēžerq Silōq, iš prauškis. Ąsz nuėjēs prausiausi, iš praziūraū.* 12. *Tai jē tārē jām: kuŗ yrā tasai? Jis tārē: nežinaū.* 13. *Tai jē nusitėdē tq pās paryžėusziūs, kuŗs pirmā aklas būrēs.* 14. *(Bēt būro sabatā, kaip Jėzus puŗvq padārēs jō akis atėrē.)* 15. *Tai kldusē jį vėl paryžėusziūi, kalpo jis praziūrēs? bēt jis tārē jėms: puŗvq jis mōn uždėjo ant akiū, o ąsz prausiausi, iš dabat regiu.* 16. *Tai tārē keli paryžėusziū: tās žmogūs nē tšz Dėto, kadangi jis nelaiko sabbatq. Bēt kiti tārē: kaip gdl grėsznas žmogūs tōkius ženklus daryt? iš nesutarims radosi tarp jų.* 17. *Jē vėl tārē akldamiām: kq tū sakai apē jį, kād jis tavo akis atvėrēs? Bēt jis tārē: jis yrā prārakas.* 18. *Zgdai nevėryjo apē jį, kād jis aklas būvēs, iš regls pastōjēs, ikt jē pasivadinę gimdytojus tō praziūrusiojo,* 19. *kldusē jūs sakydami: ar tai jūma sunūs, kuŗ sakota akla gimusi? kalpgi jis dabat yrā regls?* 20. *Iš gimdytojai jėms atsakydami tārē: mūdu žinova, szl mūma sunū ēsanti, iš akla gimusi;* 21. *bēt kōkiū budū jis dabat regls, nežinova, arba kās jō akis atvėrēs, nei tō mūdu nežinova. Jis ganā mētū tūr, klduskit jį; tēkalba jis pats ūž savē.* 22. *Toktai sakē jō gimdytojai, nēnā jē bijojosi žgdu; nēnā žgdai jau būvo nusitārē, jei kās jį*

peř Krístu inzapřně, kád tās tūrjs bāt taz ja surinkimo atskirtas. 23. Tōdēl sākē jō gīmdytojai: jis ganā mētu tār, klduskit jī. 24. Tai jō pasivadīno antrā kaptā tā žmogū, akliq hūvuni jī, ir tārē jām: duk Dēvui garbē. Mēs žinom, kād tās žmogū grēkinīkan. 25. Jis atsakydams tārē: at jis grēkinīkan, tai āsz nežinā; vēnq ddiktā tēd žinā, āsz hucnā akla, ir dabat regiu. 26. Tai jē vēl jām tārē: kq jis tdc darē? kaip jis tāvo akis atvērē? 27. Jis atsākē jēms: āsz dabat tai jūms sakia; at tai negirdējot? kdm tai vēl nōrit girdēt? at ir jās nōrit jō mokstiniais pantōti? 28. Tai jē kēikē ant jō sakydami: tū esi jō mokstinis, bēt mēs žame Moyzēsziaus mokstiniai. 29. Žinom, Dēvq sū Moyzēsziumi kalbėjusi; bēt szl nežinom, taz kuř jis ēsq. 30. Tū žmogū atsakydams tārē jēms: tai dēgnas ddikts, kād jās nežinot, taz kuř jis ēsq, o jis māno akis atvērē. 31. Bēt mēs žinom, kād Dērs neklāuso grēkinīku, bēt jei kās Dēro bijos, ir jō rāliq dāro, tā jis izklauso. 32. Nū arēto pradāda tai negirdēta, kād kās akis akli gimusio ēsq atvērē. 33. Kād tās nehitu taz Dēro, tai jis nēko negalētu daryt. 34. Jē atsakydami tārē jām: tū cīsas grēkānē gīmē esi, o mās wokin)? ir izstātū jī laikan. 35. Iztyrē Jēzus, kād jī būvo izstātūq. Ir jī rādēs tārē jām: at tiki i Dēvo sūnq? 36. Jis atsakydams tārē: Vēszpatē, kurat tās, kād i jī tikēcāu? 37. Jēzus tārē jām: tū matē jī, ir kurat sū tarim kalba, tai tās. 38. Bēt jis tārē: Vēszpatē, tikiū. Ir meldēsi jō. 39. Jēzus sākē: āsz atējā ant sūdo i szl arēta, kād nepriregintēji regēta, ir regintēji apjektu. 40. Ir tai girdējē kēl paryzēszini, pās jī ēsantēji, tārē jām: argt ir mēs akli? 41. Jēzus tārē jēms: kād akli būtumbit, tai neturētumbit grēko; bēt dabat jūms sākant: mēs rēgim, pasilekt jūm grēkan.

Joh. XI.

1. Bēt vēns hūvo seřga, vardū Lōzorius, taz Bēdnijos, taz mēstēlio Maryjōs bēl jōs senērs Matīos. 2. (Bēt Maryjā tā būvo, kurt Vēszpatē mōstyjo mostimis ir dōrino jō kōjas sāvo plaukals, tōs brōlis Lōzorius sēřgo.) 3. Tai sivrē tēdvi sēneri pās jī ir dāvē jām sakyti: Vēszpatē, sztai tās, kur i tā mīli, seřga. 4. Tai Jēzus toktai girdēdams tārē: tā ligā neēsti ant smētēs, bēt ant Dēvo garbēs, kād Dēvo suns

Joh. IX.

1. *Iš prō szālī eidams pamātē jis cēnq žmogū, aklq gimusį.* 2. *Iš jō mokštiniai jį kldusdami tārē: mokštojau, kās susigrēzijo, ar azis, ar jō gimdytojai, kād jis aklas užgimēs?* 3. *Jėzus atsākē: nei azis nesusigrēzijo, nei jō gimdytojai; bēt kād Dėvo darbat prē jō apsirėikшту.* 4. *Āsz turiū daryt darbus tō, kursai manē niuntēs, kol dēnā yrā; atelna naktis, kād nēka nēko negdī daryt.* 5. *Kōlei scēte esmi, esmi scēto sscrēgbē.* 6. *Tai sakēs apiōvė jis ant žemės, iš padārē puŗq isz apidudulo, iš tēpē tq puŗq ant aklojo akiū.* 7. *Iš tārē jām: elk pās ēzerq Silōq, (tai mūsų žodžū, pāsiquatū) iš praūskis.* *Tai ašs nuėjēs praūsėsi, iš parėjo regl.* 8. *Kaimynai, iš kurē jį pirmā būro matē. ūbagq ēsanti, tārē: ar tai nē tās, kursai sėdėjo iš ūbagaro?* 9. *Kiti tārē: tai jis; kiti rēl: jis jām lygus.* *Bēt jis pats tārē: āsz tasai esmi.* 10. *Tai jē tārē jām: kaip tāvo ākys gr atvėrtos?* 11. *Jis atsakydamas tārē: anai žmogūs, rardū Jėzus, padārē puŗq, iš tēpē māno akis, taŗdams: elk pās ēzerq Silōq, iš praūskis.* *Āsz nuėjēs prausiaūsi, iš praziurān.* 12. *Tai jē tārē jām: kuŗ yrā tasai? Jis tārē: nežinaū.* 13. *Tai jē nusivedē tq pās paryzėusziū, kuŗs pirmā aklas būrēs.* 14. *(Bēt būro sabatā, kaip Jėzus puŗq padārēs jō akis atcėrē.)* 15. *Tai kldusē jį rēl paryzėusziū, kalpo jis praziūrēs? bēt jis tārē jėms: puŗq jis mīn ūždėjo ant akiū, o āsz prausiaūsi, iš dabat regiu.* 16. *Tai tārē keli paryzėusziū: tās žmogūs nē isz Dėvo, kaddngi jis nelaitko sabatq.* *Bēt kiti tārē: kaip gdl grėsznas žmogūs tōkius žėnklus daryt? iš nesutarims rādosi tarp jų.* 17. *Jē rēl tārē aklāmiam: kq tū sakai apē jį, kād jis tāvo akis atvėrēs?* *Bēt jis tārē: jis yrā prārakas.* 18. *Žgdai necėryjo apē jį, kād jis aklas būvēs, iš regls pastójēs, iki jē pasivadīnē gimdytojus tō praziūrusiojo.* 19. *kldusē jis sakydami: ar tai jūma sunūs, kurį sakota aklq gimusį? kalpgi jis dabat yrā regls?* 20. *Iš gimdytojai jėms atsakydami tārē: mūdu žinova, szl mūma sunū ēsanti, iš aklq gimusį;* 21. *bēt kōkiū budū jis dabat regls, nežinova, arbā kās jō akis atvėrēs, nei tō mūdu nežinova.* *Jis ganā metu tūr, klduskit jį; tēkalba jis pats ūz savē.* 22. *Toktai sakē jō gimdytojai, nēnā jē blįjosi žgdū; nēnā žgdai jau būro susitārē, jei kās jį*

par Kristus impetū, kad tās tārps bēt iz jū sūrinkimo at-
stāstam. 22. Tādēļ atkā jū gindātojai: jū gūst mētu tār,
līmēt jū. 23. Tai jū paimādino atērtā kartē tā žmogū,
atko bērnijū, it tārē jām: dēk Dērai garbā. Mēs zinom,
kad tās žmogū grēkistāks. 24. Jis atskādamā tārē: at
tāl iz nēlīmā; cēnā jū tārē zinā, dēk
bērnā atkā, it dēkāt regā. 25. Tai jū tārē jām tārē: kā
jū tārē dārē? It jū tārē atkā atērti? 26. Jis atkā jām:
at dēkāt tārē jām atkā; at tal neg dērt? kām tal tārē
atērti girdē? at it jām mērē jū mēstānā pāstēti? 27. Tai
jū bērti atkā jū atskādamā: tā at jū mēstānā, bēt mēs zeme
Mēstānā mēstānā. 28. Zinom, Dērai sū Mēstānā
bērtānā: bēt at nēlīmā, iz kār jū dēk. 29. Tās žmogū
atskādamā tārē jām: tal dērtā dēkta, kad jām nēlīmā,
iz kār jū dēk, it jū mēs atkā atērti. 30. Bēt mēs zinom,
kad Dērai nēlīmā grēkistāks, bēt jū kās Dērai bijas, it jū
rēlās dērt. tā jū izkāmā. 31. Nū atērtā prodāta tal ne-
girdā. kad kās atkā atkā gūstāno zēns atērtā. 32. Kad
tās nēlīmā iz Dērai, tal jū mēs negārtā dārjā. 33. Jū
atskādamā tārē jām: tā rēlās grēkistā gūstāno at, it mēs mē-
stānā: it mēstānā jū lēkām. 34. Izjūre Jēzus, kad jū bērti
mēstānā. It jū rēlās tārē jām: at tāli jū Dērai sūnā? 35.
Jis atskādamā tārē: Vēzpatē, kūrā tās, kad jū tēkēzānā?
36. Jēzus tārē jām: tā mēl jū, it kūrā sū tārē kārba,
tai tās. 37. Bēt jū tārē: Vēzpatē, tiktā. It mēlēsi jū.
38. Jēzus atkā: dēk atērtā at sūdo jū atērtā, kad nepri-
rēgtānā regānā, it rēgtānā apjēktā. 39. It tal girdējā kār
pārtārtānā, pās jū atērtānā, tārē jām: atgi it mēs atkā? 40.
Jēzus tārē jām: kad atkā bērtānā, tal atērtānā grēko;
bēt dēkāt jām atkānā: mēs rēgtānā pāsēkt jām grēkām.

Joh. XI.

1. Bēt rēlās bērti atērtā, rērtā Lāzorijs, iz Bērtānā,
iz mēstānā Mārgjās bēt jū atērtā Mārtos. 2. (Bēt Mārgjā
tā bērti, kuri Vēzpatē mēstānā mēstānā it dērtānā jū kārba
atērtānā, tā bērtā Lāzorijs atērtā.) 3. Tai atērtā tērtā
atērtā pās jū it dērtā jām atērtā: Vēzpatē, atērtā tās, kuri tā
mēlā, atērtā. 4. Tai Jēzus tērtā girdēdamā tārē: tā ligā
atērtā atērtā atērtā, bēt atērtā Dērai garbā, kad Dērai sūnā

peļ tā pagdrbintas būtu. 5. Bēt Jēzus mylējo Martu, ir jās sēseri, ir Lōzoriu. 6. Taiģi girdēdams, jļ sērganti, panilko jis dvi dēni ant tās vētos, kuŗ jis būto. 7. Pō tō tārē mēro mokštiniams: eikim rēl ī Judēq. 8. Jō mokštiniāi tārē jām: mokštojau, anq kart norējo žgdai tavē akmenimis nužudyti, o tū rēl nōri tēn nuelti? 9. Jēzus atsākē: ar nē drjlika adgnu yrā dēnds? dēnōj vdiķezczojqsis nejsitrenkia; nēs jis szvēsgbē szlō svēto rēg. 10. Bēt kuŗs naktyjē vdiķezczoj, tās isitrenkia; nēsā nērā szvēsgbēs jamē. 11. Tai sākēs jis potām tārē jēms: Lōzorius, mūsu prēteliš, mēgt; bēt ašz eimī, jļ pabūdint. 12. Tai tārē jō mokštintai: Vēszpatē, jēi jis mēgt, tai pasreiks. 13. Bēt Jēzus sākē apē jō smērti; bēt jē dumdōjo, jļ apē kēniszkajī mēgq kalbanti. 14. Taiģi jēms Jēzus diszkiai pasākē: Lōzorius numitrēš. 15. Ō ašz dzaugius jūsu dēl, kād ašz tēnai neburaā, jēib tikētumbit. Bēt eikim pās jļ. 16. Tai tārē Tamōaziūs, kuŗš radinamas dēgnas, mokštiniams: eikim sū jūm draugē, kād sū jūm miŗtumbim! 17. Tai atējēs Jēzus rādo jļ jad kēturian dēnds kapē gnlėjusj. 18. (Bēt Bētānija būto artī Jerūzaleš, apē penkiōlika varšnu.) 19. Ir daug žgdū būro prē Martos ir Maryjōs atējē, jās rāmdyti dēl jū brōlio. 20. Taiģi kēlp Martā iszgidō, Jēzū atelnanti, tai jļ ējo jām prēszais; bēt Maryjā pasiļko namēj besēdinti. 21. Tai tārē Martā Jēzui: Vēszpatē, kād tū czā būtumbei būrēš, mēno brōlis nebūtu numitrēš. 22. Bēt ašz ir dār žinaā, kād, kā tū mēlī nū Dēro, Dērs tāv dūs. 23. Jēzus tārē jai: tāv brōlis prisikēls. 24. Martā sako jām: ašz žinaā, jļ prisikēlsenti prisikēlime isz numitrusiņu, sudnōj dēnōj. 25. Jēzus tārē jai: ašz esmī prisikēlimas ir gyraštis, kuŗš ī manē tik, tās gýrs būs, nōrint ir numiŗtu; 26. ir kuŗš gýrs yrā, ir tik ī manē, tās nēkadai nemiŗs. Baā tiki tai? 27. Ir tārē jām: Vēszpatē, ir labai ašz tikiū, kād tū esi Kristus, sunūs Dēro, ī svētā atēlsēis. 28. Ir tai pasākiusi nuējo, ir radīno Margjā, sāvō sēseri, slapczai, tarydama: mokštojis czā yrā, ir radīna tavē. 29. Tōji tai iszgidusi kēlēsi skubriai, ir ējo pās jļ. 30. Nēsā Jēzus dār nebūro ī mēsteli atējēs, bēt dār tebebūvo tojē vētoje, kuŗ jām būvo Martā prēszais atējusi. 31. Žgdai, kurē prē jōs namēsē būro ir jā rāmdē, regēdami Margjā taip skubriai pasikēlianczā ir iszeinanczā, sēkē jā, tarydami: jī eina pās kāpā tēnai vēpkti.

32. Taigi kaip Maryjā atējo, kuŗ Jēzus būro, ir jļ isceģdo, pulē jļ jām ī keliūs, tarģdama jām: Vēszpatē, kād tū czā būtumbei, māno brōlis nebātu numīrēs. 33. Kaip Jēzus jā isceģdo ceŕkianczā, ir žydūs sū jā atējusiusius, taipojāu ceŕkianczus, papģko jis dcāsēje, ir apsisimātģjjo pāts. 34. Ir tārē: kuŗ jļ padējot? Jē tārē jām: Vēszpatē, eiksz ir ceizdēk. 35. Ir Jēzui pradējo āsaros tekēti. 36. Tai tārē žgdai: reizdēkit, kaip jis jļ mylējes. 37. Bēt kiti taŗp jā tārē: aŗ negalējo tās, kuŗs aklāmiam akis atcērē, tai darģti, kād tās nebātu mīrēs. 38. Bēt Jēzus vēl papģko pāts savyjē, ir atējo pās kāpā. Bēt tai būro dūbē, ir akmū ūzristas aŗt tās. 39. Jēzus tārē: atriskite ākmeni. Tārē jām Martā, sesū numīrusiojo: Vēszpatē, jis jāu pakvīpes, nēsā jis kēturias dēnās kapē gulējes. 40. Jēzus tārē jā: aŗgi āsz tāv nesakiaū, jei tikēsi, isceģsi szlōcē Dēro! 41. Tai jē atrito ākmeni, kuŗ numīrēsis būro paguldģtas. Bēt Jēzus pakēļes saro akis, tārē: tēce, dēkaroju tdc, kād tū manē iszklausai. 42. Taczāu āsz zināu, kād tū manē risadās iszklausai; bēt dēl žmoniū, aplīnk stōrinczujū, tai sakaū, jelb jē tikētu, kād tū manē siuntei. 43. Ir tai isztārēs szaūkē didžū balsū: Lōzoriau, eiksz laukan. 44. Ir numīrēsis iszējo sūristas inkapiu drōbēmīs aŗt kōju ir raŗku, ir jō ceidas būro āprisztas sū skēpeta. Jēzus tārē jēms: iszriazkite jļ, ir dukit jām eiti. 45. Taigi daŗģ žģdu, kurē pās Marģjā būro atēje, ir regējo tai, kā Jēzus būro dārēs, tikējo ī jļ. 46. Bēt kiti isz jā nuējo pās paryzēusziūs, ir pasūkē jēms, kā Jēzus padārēs. 47. Tai susirīnko ryresnēji kunigai, ir paryzēasziai rōton, tarģdami: kā dārģsim? tās žmogūs daŗģ ženkla dāro. 48. Jēi jļ taŗp paliksim, tai cisi ī jļ tikēs. Tai atēis rymidnāi, ir atimā mūs žemē ir žmōnes. 49. Bēt cēns taŗp jā, Kaypōszius, tā mētā cyridusysis kūnigas būdams, tārē jēms: jis nēko nežīnot, 50. ir nēko neapdumōjat: geriaūs mūs yŗā, kād cēns žmogūs numiŗtu, nē kaip kād cisi žmōnēs prapūltu. 51. Bēt tai jis nekalbējo isz surēs; bēt kadnģi jis tā mētā cyridusysis kūnigas būro, jis prārakaro. Nēs Jēzus turējo milt ūz žmōnes; 52. ō nē tiktai cēnāt ūz žmōnes, bēt kād jis ir Dēro caikūs, kurē iszbarstģti būro, suriāktu. 53. Isz tōs dēnās dūmē jē, kaip jļ nuzūdģtu. 54. Bēt Jēzus nevdikszczzojo daugiaūs regimai taŗp žģdu, bēt nuējo isz tēn ī szālģ arti pāsczos, ī mēstā, radinamā Ēprem, ir lat-

kēsi-tēn sē sēro mok(š)iniais. 55. Bēt artī būvo zgdū velýkos;
 it daug ējo aukstýn i Jerúzalē isz tōs szalē, pirn velýku,
 kād apšicgštytu. 56. Tai jē stovējo, klausinēdami Jēzusa,
 it kalbējo tatp savēs bažnýczoje: kās rēgis jāms, kād jis ne-
 nteit ant szrehtēn? 57. Bēt vyridusēji kunigai it paryzēn-
 sziai būvo priekšmā dāvē, jēi kās žinqs, kuš jis ēsqs, kād
 žinē dātu, jēh jē sugdutu.

II. Aus Christian Donalitiuss' dichtungun.

Vasarān darbai 1—186.

„Sveika, svēti mērgs, szrentēn pavdsario szrentēn;
 sveika ir tū, žmogai, sulduķē vdsarq mēlq.
 sveika krētkelēmis pasidzauģē, sveika priisūlē,
 sveika, Dēre diuk, sulduk ddr daug pavdsario szvencu
 1 irgi, sulauķē jān, eis sveika ir drūts pavilnkamīk.
 Tatp, Dēre diuk, kožndm, kūrs mūsu Lētucq gdrhin
 ir lētūrinškal kalbēdams baudžarq sēka,
 tām Dēre diuk suldukt kās mēts pavdsari sveikq,
 ōgi, pabalģē tē, potdm ir vdsarq linkamq.“
 10 Tatp, prēs sekminēs burūs (baudžarq vēdams,
 ir, kās reik, atlikt pamok(š)dams, svēikino Priekšus.
 Rōda sveika kūns, kūrs eis szokinēdams nūveria dārbus
 yr didžtusi bei hrangidusi docanē Dēvo.
 Tās žmogūs, kūrs, daug triusinjēn bei priisvārgē,
 15 sdo prastūs valģiūs eis sū pasimēgimu vdlgo,
 o, priisvālgē ir vērnai dēkarōjē Dēvai,
 linkamas, sveika ir drūts mēgōt (pātālq kōpa,
 tās apgduna tē, kūrs eis, kās dēn iszvirēdē,
 alē dūsaudams ir eis sirgdams nūveria szduksztq.
 20 Kās isz to, kād tūls Mikōls, iszpātusi pilvq
 svētui rōdydams ir nei puslē pasipūsdams,
 kalp kōks smirdas dēl szelmýstu svēte nerimata,
 bēt sē Koynā kās dēn dangūs isznigdsta.

..Dzīvotāi bei pūteniegi kas dēn patirāda,
..Mūs lētūrinātkai rūdīti, mēs nabagelei,
..Mūs ar turuoni jo rādē prūgti negālim;
bet ir pūnizkas ligas kentēt neprirālom.

Āk, kaip daig mēstē bei dēdrūse prīsītēna,
kād mūs atlankgt pomaži vēl edsura rēngias.
Czē rēns, rēkūdams durnat, sū pōdagra pīdujas,
o kūs tēn, kūtāp dānūdams, daktaro sūnīka.
Āk, dēl ko pūnūs tālp skūidži kankina ligas?
Ko dēl jū tālp daig pirm czēn Giltinē sūka?
To dēl, kād jē, bāriszkus izjūkdami dārbus,
sū grēkals kās dēn ir cis tingēdami pēnis.
O aztal, mēs mēstē pēr nēkq lalkomi būrai,
pāsuku kēk ar izzragu skystū prīsīcūrbe,
ris tekini, kaip klāpams reik, atlēkame dārbus.
O kād kārtais kōkq dār lazzinū smotēlq
ar dezrds lētūrizkos bēn kēk paragdujam,
tai dār jū dailinūs uzdēts mūs sēkasi dārbas.

„Rōds“, tdrē Lāuraz, ant kumpōs lazdsas pazirēmēs,
..Dērai bāk garbē, sēiķi parāsarj baigiam
ir cis druti pargrāztant cānq mītom.
Vei, kaip rēl aukaztjn saulēlē kōpti paliācē
ir, aukazcēnūs sēco žērintj wuritusi rdtq,
ant dangaus izgaldrjto sēdēdama žididža.
Vei, kaip jos skūistūms, kūrēdams žiburj kārszta,
žēmēs rainikūs pomaži jau prādeda vjtj!

- Daig gycú daiktú, kuré lizdè prasidėjo,
 10 tẽrą sà nomà prastóję pėnisi pátys
 ir dainàs sđro tẽcú atkartódami czýpsi.
 Taip trumpám czėnė nei naujas svėts pasiddrė.
 Tókias đsz dycús kaip sėns žmogús pamatydamas
 irgi dūnaudamas izs azirdės tū szukteriu graudžei.
 20 „Ak“, tariū, „kaip visai nėkingas mūsų velkalas dmžiol!“
 Mės silpni daiktai, kaip szčėntis mūsų prānesza Dėvyds,
 nei žolėlės ant laukū ddr dugdami žydīm.
 Kóžnas čėns žmogús užgimdamas pūmpurui lygus,
 iz kurió žėdėlis jo pirmidus izsilūkaszin,
 30 ik po tám jis, pėrzydėjęs ir nusirėdęs,
 užaugin vaisiūs ir amžį sđro pabalgia.
 Taip, iz visø taip, ir mūsų bėdnėms pasiddro.
 Mės, taip pōns kaip būrs, lopazýj cerkszlėndami bėdžet,
 dmžio bāsenczo tikl blógą pūmpurą rōdom.
 40 O paskai, kád czėsas jau žydėti pareina,
 sztai, čėns kaip pondtis, pōniszkaiz szokinėdamas,
 o kīts būriszkaiz, kaip būreikaiz hėginėdamas,
 jdunas sđro dēnūs glupai gaiszdamis lōszta.
 Bėt sztai, kád usai pirmi jau prādeda žėlti
 50 ir kád darbus jau sunkiōkus reikia nutvėrti,
 at, kūr dingsta glūps ir tatkiszkaiz szokinėjimas?
 O kėk syk, linksmat szokinėjant ir besipārdant,
 Giltinė sū rauplėms piktōnis atszókusi smugia,
 ar sū kārztlige ddr tikl mčcką pāsuka bėdžų.
 60 Bėt ir kldpams ir mergōms ji gdtatą dālgį
 dsztrina vis ir, jduno jū nathódama tėido,
 kīrsteria taip aktai, kád kdsos irgi kepūrės
 sū grožybėmis cinōms { nēką patīrsta.
 Taigi matat, kaip žmogiszkaiz trumpintelis dmžis
 70 žydinczoms ir krintanczoms prilýgata žolėlėms.“
 Taip besipāsakojant, sztai, vdkmistras pasirōdė
 ir besipārdydamas taip balnei kėikti pagdco,
 kád svėts visas sū visais daiktais padrebėjo.
 „Kád Perkūns, kád vėlnias“ — at, žmogaus pasimistyk!
 80 Kdm duketi taipó, kdm kėiki taip izsiziōjęs?
 Ar tavę pátį jau Szėtōns padūkino visą?
 Nėprėteliau, kdm plėszais taip? kās tđv pasiddrė?
 Bėt jis ddr labiaūs ir taip durnūti pradėjo,

nės tikt vėkiszkaĩ jinaĩ mokėdaro kėliot.
O kėd kėrtais azĩ ar tĩ reikėdaro gėrbĩt,
tai jia tĩm lėktiszkaĩ padarydaro gėrbė.

Žemės rūpesčiai 1—116.

Ant, žemės narsai jau vėl runčindami grėžia
ir siaurys pasisidusęs vėl mūs atleikia gėdį.
Vėl, kaip ant ežerų cinūr langai pasidaro,
lygei, kaip antai stiklorius (deda stiklą.
Taipgi namai žuviai, kūr cėrlės edsarą sėdėntė,
dėl bėrnė žemės nei sė azarcals užsidėngia
ir tamsoj mėgūt kėkrėnų gėvūlį siūncza.

Ant, laukūs žemės jau taip nugėndino bėrdama,
kėd ir bėlos ir klampynės prėdėda raiktis
ir purėnai jū teskėt ir szliarpt pasiliduoja.
Kėliai, kėd jĩ mėgina trėnkĩ szokinėdami rėtai,
nei kėkė bėhuan (temptas dėl pėszalo trinka,
taip, kėd gėrmas jo toli galvėĩ atsilėpia.
Taipgi dabar jau vėl svėta svėikĩt prėdėda žėmą.

Ak, jau bėn ir reik. Kalėdu dulelė sėdėntė
drtinas ir atpėntai nūr porjĩt pasibalgti.
Rudenys, anė dramblys, pėr daug nemėndagel drėbdamas
ir bėicėliodamas purėus, mūs cėrgino skėudėl.
Kėžnas, (klumpės ir (ryžės (sinėrdamas,
kėliojo jo dėrbus ir jo mėdaraų skėjta.
Bėt ir pėnai, sė szulnais skraidydami žirgais
ir sė pėniszkaĩs kėd dėn vėszėdami rėdais,
bėtėnzkanť purėdmas, neszedukų rėdenĩ pelkė.
To dėl (žėmiūs vial žiurėdami žmėnės
ir sausėn žėmės didelgi bėldukdami skėndės.

Taip cisėms bėdejijant, sztai, pažėrs pasidėrė
ir tũ žėmiszkaĩ cisūr plezdėndami cėjai
dėrganas (pėtus, kūr gėndras mėgti, nubaldė.
Isz debesė žėmė po tĩm iszkiszuni gilvė
nei pikėzurna kokiũ sė szėdnais rėdenio bėrės
ir sė szalczėis jo szlapiūs nudėgino dėrbus,
ik jĩ jau po tĩm, rudėn iszkėpusi szėdnas,
ant cisė baisiũ klampyniu kėlią padėrė
ir sė rėgėms vėl skraidjĩt ir czũtĩt pamokino.

- ir kēkvēns numanat advo mārqa jau primatūtq.
 105 Āsz, kād Dēcs laikys, tārp jāsū mudrei makalūdams,
 nē tiktai, kād mēszit, jās vērnat pridabōsiu,
 bēt ir isz szirdēs, kād grmdyt reika, pamokstisū.
 Talp isztāres jās kuleis pro duris iszazōko
 ir, ant kumelio ketvėrgio tūjaus uzsīmētes,
 110 skūbinos ir kūtēms kaimynams ūrdelē rōdyt.
 O kalp jau dēnā pasakgta būvo praszoitus,
 sztai, baudzduninkai viai pulkatis susirinko.
 Vēns advo kdbļi o kitsai naujintelē szdķē
 nēszdams ir besinkūbindams tikt bēga, tikt bēga.
 115 Ālbas szūdleteris naujās tyczōms pasiddres,
 o Merczūks ratelitis taiplau naujūs uzsīmōves,
 sū kitais baudzduninkais (baudzavq tārskē.
 O bernat viai naujās ryžās nusipjņņ
 ir autūs naujūs isz drōbēs ad pasiddrē,
 120 tīs tekini kitā klitq neigi pranōkdami szōko.
 Tai isz tēs dycai, nēs talp nedarydavo būrai:
 szko jūk eisūr, kād būrs (baudzavq slēnka
 ir kād kartais sū piktū jļ reikis pajūdīt,
 kād, kalp pūlas jām, jās žēngt ir dirbt uzsigetstu.
 125 Alē kq mdczyja, cze mūms nerelk nusidjvyt.
 Āmtarots rālczaus to, kursai tq baudzavq vāldē,
 toks szirdingš būvo pōns, kād kōznas, jo paminēdams,
 ddr eis rērkis; nēs jisat jau nūmirē pērnai.
 Āk, isz tēs ir rērts, kād jo kās dēn paminēts
 130 ir kād jo raikū raikat paminēdami rērkts.
 Tai būvo pōns; āk tōkij eos rēl rāsime arēte.
 Mslyk tikt, gaidau, kaip jās mylēdavo žmōnes
 ir dēl ko jļ rēl risi mylēdavo būrai.
 Daug yr pōnpalaikiu, kurē, pamatydami būrq,
 135 apidudo nēt ant szūns ir jļ pēr drimelē laiko,
 lygei kād žmogūtis toks nē vērts pažiurēti.
 Alē nabszninkš āmtarots talp nedarydavo būrai,
 bēt eisūr, asztrei kalp tēcs, uztōdavo bēdžū
 Kēikesczu nēkadōs isz jo burnōs nesuldukēm
 140 ir, kād kūczēn jās būrtis iszgiradavo kēlkiant,
 tai tū tēviszkal jās jās mokēdavo kōliot.
 Jis nesakgdavo „tū“, bēt vis pasakgdavo „jāsū“,
 ir iszkōliodams jis eis isztārdavo „jāsū“;

nēs tikt rōkiskai jisai mokēdaro kōliot.
O kād kārtais szī ar tāj reikēdaro gārbiť,
tai jis tām lētuciskai padarjdato gārbe.

185

Žemės rūpesčiai 1—116.

Ant, žemės narsai jau tēl rustāndami grūta
ir szianrūs pasiszduszes tēl mūs atiesia gāndīt.
Vėl, kaip ant ežerū cisūr langai pasidaro,
lūgei, kaip antai stiklōrius (deda si q.
Taipgi namai žuvū, kūr cārles vda t szrēntē,
dēl barniū žemės nei sū szarrais u. lēngia
ir tamsāj mēgūt kēkcēnā gūvūlī siūnczū.

5

Ant, laukūs žemys jau taip nugāndino bārdams,
kād ir bālos ir klampjūnės prādeda rēuktis
ir purcynai jū teszkēt ir szliūrt pasilāuja.

10

Kėliau, kād jī mēgina trēnkt szokinēdami rėtai,
nei kōks būbuas (temptas dēl pūszalo trinka,
taip, kād garsas jo tolt galtrāj atsilēpia.

Taipgi dabūr jau tēl sēlīs sēikīt prādeda žēmq.

Āk, jau bēn ir reik. Kalėdu dielē szrēntē
artinas ir atpēntai nūr porjūt pasibaigti.

15

Rudenjūs, āns drambljūs, pēr dauig nemāndagei drēbdams
ir hexicōliodams purcūs, mūs cārgino skaudžēl.

Kōžnas, (klumpēs ir (ryžās isinērdams,
kōliojo jo dārbus ir jo mūdarā skjystā.

20

Bēt ir pōnai, sū szulnais skraidjdami žirgnis
ir sū pōniskais kās dēn cēsžėdami rėdais,
bēteszkant purcāms, neszednkū rūdenj pelkē.

To dēl (žėmiūs cisai žiurėdami žmōnės
ir sausūs žemės didelgi beldukdami skūndēs.

25

Taip rīsėms bėdejūjant, sztal, pažėrs pasidrē
ir tū žėmiskai cisūr plezdėndami rėjai
dārganas (pētūs, kūr gāndras mēgti, nubaldē.

Isz debesi žēmā po tām iszkūzusi gileq
nei pikczūrna kokiū sū szūdais rūdenio bārės

30

ir sū szālczeis jo szlapiūs nudėgino dārbus,
ik jī jau po tām, rūdėna iszkōpusi szūdus,
ant cisū baisiū klampjūniū kėliq padrē
ir sū rōgėms tēl skraidjūt ir cūžt pamokino.

- 25 *Talpi dabār, kār mēs pirm to pavdsari lūkama
 azcēnēm ir zolelā jo mērgas adv nusikņēm
 o paskūi džaugnmaš sziltu sū vasarā batgēm,
 tēn pusanjnai sū baltaiš kalnais pasiddrē
 ir žēma adv žēmiszkas krētkas nusipynē.*
- 30 *Tikt djeai žiurēt, kaipo barzdōti pusznai
 sū adro kūdais garbanōtais vairs pasirōdo
 ir nel pūderāti pondzei stōv žirēmē.
 Bēt kiti nāgi žagarai, tārp jē pasilēnē,
 būriszkaļ po stogata jū stovēdami drēba,
 ir raudōdami klōniojas, kād szēlpina vėjai.
 Bēt ir kērpleszon ir jū kelmal nusigāsta,
 kād amarkūš žēmys adro dūmples prādeda jūdīt
 ir bešijōdama nel sū sētais dūlkina sēgā.
 Talpi dabār cini parislēpē gūrūlei giriu,
 vētroms vėl berustdujant ir sumisat bešpidujant,
 cēz cēns ūroņ adv sziltai, kaļp gāl, iēigūzētā,
 o kīšai tenai ant cirbo tūpi bešndūdama.*
- Talp, paukszēlei mēli, jūma, talp mūma pasiddrē
 ir talp jūs, kaļp mūs bauglūn braszkēdami szālczeļ.*
- 35 *Jūs žēmōs amarkūma { sziltā girē nubaidē,
 o mūs jū bešipūrtīdama { sūbā sūdrē
 ir pasiszlīdyt nūsiuntē pāš kakalī mēļ.
 Jūma namai szalti, kār jūs mēgōdami krānkīat,
 jūs negdī ūzstōt, kād jūs iszgāndina szālczeļ.*
- 40 *Mēs, kād mūs žēmys pēr daug ūzkībina grāmzdama,
 tū kytrei parislēpt { sziltā pdsalī lēndam
 ir, tykām kampē žēmōs natbōdami kērszto,
 sēc, tikrai sūszilt, karaztōkā vāralā sērbiam.
 Āk, jūs vāgdēnēlei, jūs nūgi nabagēlei,
 ar būt szilts ar szalts ar kīš koks dēvīnas ōras,
 rūbais cis cēnais ir tats paczeļs ūzsidēngiat.
 Mēs, kād sūlē mūma pēr daugel nūgarā kaitin,
 tū tringczās ar kōbotus vēsiūs ūzsimaujam;
 o kād jau pēr daug žēmys mūs prādeda dōvyt,
 sztai, tājats vilnōnā adv ir kailiniūs īmam,
 ar, tikrai sūszilt, { sziltā pdtalā kōpam.*
- Talp bedumōjant mēs, vilkai gaujōma sūsibēgo
 ir, kaļp prātē gr, tamsōj tralaldūdami staugē.
 Āk, jūs nēprēteļi, ar jāt mēsōs pasigēndat?*

115 ar, nusisizovę su grėkals, ade parceža brėdį
irgi namėj slapta mėsinėdami jūkiasi szelmei.

Priczkaua pdaaka apė lėtėvinzka svėtbą.

- Priczkaua izmintinga szaltgaziua, Blėberio žentas,
daug dyrinu daiktū panigėren plūsti galėjo,
ypaczei, kād karczamój tarp būru grómatas skaltė
ar, pasitrdinyjės krivūlei, bėrdaco Slėnkiu.*
- 120 *Tū mokėta žmogū, cėnų kėrt (baūdžacų jódama,
isz ilgā ralandā pradėjo pdaakot būrama.*
*Būco dū burū, senórėn pdaaka adko,
cėnų cėnū kėms tyczōms tadėdaccē Slėnkiu,
o kitām pėr prėvardį Pėlėda pramdneš.*
- 125 *Bėt nesidėtykiū dēl ko jēm taip paniddrė.*
*Jūk Lėtėvininkams pėr jūkų daugėl uželna,
kād kaimynū užgėrdams kūmų maitā tadina,
o Margkė Jėkei „elk supūtėlė“ tdrė.*
Ypaczei ant czenniū, kād Krīzax, Krīzų mylėdama,
- 130 *isz nežiniū labat neszednų krūpą padėro
ir bezūtėdama pān stalą szūdą pasdko.*
*Bėt kād svėtas jo dēl smdrėn jām nepapųktu,
tū, jė brangynū parūtót, jām pripūla stūpą
ir po tam atsigėrt alūczaus atnesza biczka.*
- 135 *Taip sveczdma risėms šlėidēs sklėdiną cėdra
isz tikrōn szirdēs aukaztai ant stalo pastdto
ir su kduszaia ar kražūkais rėgina sūrhti.*
*Tai dabār ir bōhon jau su adco pūdėleis
ar su szūkėmis tarp tyru lėnda citótis,*
- 140 *o paskūi ragalsziu ar prisellusiu plycku
kārtais pūškepiu prikrāutą atnesza lōrį.*
*Nēs jau svėtbininkai Didvyžio parceža mdręza
ir isz tōlo jau, kaip jāuczei, baūbia hē prōto.*
Pirm tisz pirazlīs apsirtjės spiria kumėlę
- 145 *ir bečėmdama jau, szūleis dār mėgina szókti.*
Tū nelābs žmogau, kām spėrdai vėžlibą kūiną?
Ar nežinat, kaip jė vos gycų baūdžava lūpo?
O tū ddr kaip szū daugiaūs jām bėrszėkini kdulus.
Jók pamaži; rytāj reikēs (girę vaziūti,
- 150 *o poryt mažū reika kokį didplvį parvėžti.*

- Nėka abū azelmiū (czėsnį būro pakrėtęs;
 jė tyczoms ko tykot ar pagrėht atsibdntė.
 Krizas koliojo, nūpertą porą matydams,
 o jo kūkarka, senoji boba, pabūgo.
- 90 Rods nė gražū, kād kās (czėsnį vėržiāni ēsti
 ir tārų pakrėstu biczūliu lėnda bė gėdon.
 Stūl, nezvondkėli, nel(ak, kūr l(sti netinka:
 esk namó, ik Krizas tđv atelti parzūktern
 ir, kaip kāmą pakrėstą, sū stūps parvėikis.
- 95 Bėt girdėkit tikt, kās dār daugiaūs pasiddrė.
 Kūbas sū smuikū paliócė szóktinai czlrazkjt,
 o szeczėl viñi palióvė szókdami rėkti.
 Kálbon nū žanū, nū kiaūliu ir nū kūdėliu,
 nū vilkū bainiū, nū jūluczu ir nū kumėliu
- 100 dēl tokiós bainybės tū (nēką parirto
 ir szeczėl viñi isz rānku iszmetė pūpkius.
 Tū Enskjns, isz pūpykio beržinių pagdovs,
 Slūnkiaūs ir jo kūmo szónuus skálhti pradėjo
 ir po tām, plaukū nutrėrės, iszmetė laūkan.
- 105 Bėt nesidgykit, kād talp Lėtūvininkū ddro;
 ir tārų Vókėczu yr daūg netikunsiu kiaūliu.
 Asz sū rākmistru, daūg mētu jau jodinėdams,
 tdnkei sū Prancūzais ir sū Szrelstereis vėlgiau.
 Sāko, kād carlēs tokē neprėtelei ēda;
- 110 bėt asz tat ik*ziól nemaczaū, nel nōriu matyti.
 Ir tārų Zalcbergeriu būraū sū Blėheriu andai,
 kūr nū plýcku jū keptū ir krāpeliu vėlgiau.
 Bėt lapėnės jū biauriós ragdūt negalėjan;
 nės jė nė taipó, kaip mės, raugina sū rdugu
- 115 ir (lėpinės ar kókį kūbūlą krduja,
 bėt (dūbė po biauriā parziūrs karója,
 kūr myžalai ar srūtos eis nū mėžinio vārva.
 Bėt necėmkit jau, tokią girdėdami kálbą.
 Pās ponūs taipiaū daūg sūk sū grómata jódams
- 120 daūg dyvinū daiktū maczaū, kepūrė nuėmės.
 Kartą mán pās edelmóną nuėgti reikėjo,
 pās kurf daūg pónu atlankyt atsibdntė;
 nės paprdēs jau natbóju nel szióklio nel tókio.
 To dēl tē drąsā lindsay (dvirą kākė,
 125 kūr trys kūkorei stelidro ēdenius pónams.

Apsangók
Tikt kón o
Vénx neszi
o kitsai si
isz kurió
Bét treczú
isz kuriú
ir biauryh
Tatp pažh
ir tujaús,
Po caland
bét tyczóm
Žinot jük,
bel sáco p
ir, kád bű
Ász tai rh
ir ánt hau
To dél ne
jük mané
ar kaip ne
Tikt pasid
kád pamot
Jan tarnat
ir valgius
Ász ranka
bét, belauk
ir sū szuth
Ak, jüs né
jüs prakeil
ar jan géd
ar né jüs
Més prasti
ir, nusidiri
o tikt ir ū
Bét jüs né
eis kūs dēi
ir braugiat
Dēco ir de
Ar nesiblj
ir isz kēln

- Taip ate mityjės palikai jų smdrę beėdant
 ir jų gėrimą, jėma taip gėrdą, rinczu bergiant.
 Nėn pabūgau, kād Perkūnas, tūjanis pasikėlęs,
 nēprėtelius tokiū namūs į plėntą suplėszijs.
 100 To dėl, kaip įmaniau, išbėgau atraszą gėvės.
 Ak tū, szrentis Dėrė, kokią gadynę suldukėm?
 Ak, kokios tamagbės jau apjėkino srėtą!
 Pona ir tārnas jau peklon tikt bėga, tikt bėga.
 Vėna, cina! prastojės Dėrą, jūkiasi dklas;
 105 o kitsai, kād jam patiktu, nėkina Dėrą.
 Pona apjėkėlis, celniop szuleis beinūkdams,
 ir tarnūs sūc izrinktus apjėkti mokina.
 Dėra ir žodis jo, bažnyczos mėlā grožybė,
 gėsmės gėdanczu, taipiau ir pōterei mūsū
 110 nēprėteliams tokėms kaip smdrė mėžinio smirdi.
 Lūmper ir kamėdijės padūkino dvėrą,
 o pta Krizą bei jo kėrdžų szōka hebūkveis.
 Tūla, toa grūczę pūstirę, toa pūskas ēndams,
 po vėrgū nasztā kās dēn raitōja pakūmpēs,
 115 o dār ir toksai utėlius jūkiasi Dėcui.
 Skūndžan nēprėtelius, kād pōnai vėrgina būrą,
 ir iz gyslu jo paskutini lāsina kraują;
 o taczu, nusipėszt smagel, į karczamą bėga,
 kād dār pūnedėlyj nusziūsto krūriną snūkį
 120 ir, kaip koks zalnėrius krūgėj nōsį palikęs,
 sū kitais draugais czėkātis į baūdžavą slėnka.
 Bėt ir czė dāug syk pagiriōms pēr nūgarą gūna,
 kād, kaip būrui reik, žioplūs nesūkasi greitai.
 Vėna tinginy tikt eis į pūpkį kėmkza tabāką,
 125 o kitsai ugnės į pintį skilia vėpsōdams,
 ar kitais, nėkūs beplūsdams, kibina draugą.
 Elk, tinginy, elk dirbt; kam stōvi taip izsižiōjės?
 Szėndėn ōrs gražūs, saulėlė kaltina dāngū;
 rāsi rytōj ankstī ar szėndėn dārganą gūsūm.
 130 Elk, kardlius nōr ir amtmona bāria, jo tārnas.
 Elk, atlik kās reik, paskūi kaszėlę pagėvės,
 edlgyk cėžlibai kā sūc pētūms isidėjei
 ir tabākpalaikiu, kėk nōri, pėvą pasmirdik.
 Bėt, mindū, nerōgk kā draugs, į baūdžavą bėgdams,
 135 ate trupczū paitėdlyt, į krepzūką sudėjo.

„Sztat“, tdiré, „rání ganá hús úz czeſtarójiſmą tdeo.“

Elkasz, żmogaś, elk azen, mok(kia) azełmį pażintł,
kura ſaldżónu kalbónu meilingai kłdąq dumója
ir behuczúdama ſzirdlingai, kózną kqnnéłį paręđł.

To, ſakañ tdeo, tókio neprételiana ſkañdžei ſaugókia.

Lápiu dír pěr daśę cinár ant azełto medžója
ir kłantóriu nereiké tiktał tarp hárų jėzskóti.

Eik; klauninėk tiktał, kán pónu dadrúne dėsia,
kür ſzrelnióms ſdegóms ſirdtu ſkañdulius glósto,
o panelóms ſmarkú ſneprételiana cąrglėnį ląpa.

Mėnk ſzelmyntę ſzalín ir cłąq rėlniazką kłdąq;
drtyſmą ſiro mylėk, kaip myli tū ſatę pátį.

Kán tūr nemalonú, nerėlyk drtymini ſdeo,
o kán tūr malonú, daryk ir jám tel ſzirdlingai.

Lápė, kaipó iſz pđnakos mąsu mąndagei girdim,
iſz kłantón įpūcusių kūlun ſiūlyjo gąndrui,

o jėl gąndras rėl iſzrėmę ſrųpižę dlrė,
o tik beklantúdami cągy ſánkė kta kłtą.

Bėt dabókim tiktał, ár azełto būdan gerėmini?

Iſz burdó iſzeina umal „ſenutė, brolėli“,
o iſz rąnku tėsióg paſiſlėpę būdelis kėrta.

Talp ant azełto grą, kür cėlnias dbažą cąldo
ir tarp ſdeo tarnú ſiro didelę kalmenę gėino.

Elkasz, máno mėl ſgentė, máno iſzrinktąni brolėli,
elkasz, mylėkizon talp, kaipó mylėdaron brolėli.

Rėdiki ſjómarkininku.

Rėdiki kártą ſlaptóms ſ tųrgų bėgo medžóti.

Bėt tón glųpas dđikt, nėkadón ant tųrganu nebącę,
miſlyjo, kád tadà doranał tarórq pardáda

ir taipiañ ſzuñta ciſis meilingai pėnėja.

Talp bėmiſlydama drąsą ſ mėtą įbėgo
ir tarp krómininku ir kųpczu greittai nulindo,

lįgei kaip ſwėczas kóka ſ czeñį rėžlibai krėmas.

Bėt dabókut tiktał, kaip jám dyrinał paſiddrė.

Jia paſidrąſino ſ kųpczau būdą įkópti,
dingodama durnai, kád pónu rálgei ſkaniđusi;

o jám, talp drąsai ſ krómo būdą bekópani,
kųpczus ſa maſtė taipó pər nągarą dlrė,

- kād jin bekaūkdam» nū trēpu dēlīnk» nupūlē.
 Bēt netoll taipian ant tūrgaus kūrpjus sēdējo
 15 ir «zik»zninī eisēms, kalp prdēs, siūlyjo krōmā.
 Sztal, ir «zu» slaptōms nutrērē pōrā sopdgn,
 mīslaldams, kūr «zik»znā, tēn ir mēsā būs padēta.
 Bēt ir cē sū kūcium talp pēr sprāndā jin gāvo,
 kād becaūtōdamā» pās bekērēs būdā nūzōko.
 20 Bēt taipian ir cē sū pāgalīu gāvo pēr strēnas,
 kād «sluhūdams» rō» izz rētos izzetti galējo.
 O tiktai nē ganā ddr jdm czeatarōjimo būvo.
 Jin pasidrōsino glupai mēsīnlukā lankyti,
 mīslaldams, kād bēn tēn rāsi kōkī ždrngalī gdušes.
 25 Talp betjkdams naxrūs jau gdtavus latžo
 ir kalp kōk» ragis, artyn pagrēhti vis slēnka.
 Bēt mēsīnluk», tal eis gerai izz tōlo matydams,
 jdm beszōkant jau, nukirto idegā eisā.
 Talp czeatarōt» jīsal izz tūrgaus vēlei pagrēžo
 30 ir czeuē» dyrinūs bel tūrgaus tēnkei minējo.
 Tū izzplēkt» ragē, girdēk kū pdsaka «dko.
 Rūdiki, kalp girdi, ant tūrgaus laikē pēr rdgi
 ir eisūr certai kalp glūpā ndrā nuplēkē.
 Bēt kō» kālts, «akjyk, kdm ima srētimā tūrtā?
 35 Rods tē»d, glūp» «zu, ar būtu didis ar māžs,
 prōto netūr, dēl tū nereik jdm grēkā rokūti;
 alē žmogūs «markūs, kitēm» izzkādā darydams,
 āns razhūininks, āns klastōrius būdelio vērtas.
 Tok» žmogūs, «akau, nupēlno grēkā ir gdlges.
 40 Bēt ddr ir daugiāns izz mūsū pū»akos imkis.
 Szu glupai, kalp ndras kōk», (tūrgū nubēgo,
 ir drqnel, bē prōto, tū izz»izhēs nutrērē,
 dīngodams, kād jo eisūr jau ēdēnei lūkia.
 Ar geriaūs tūls slūnkius, žmogīszkā prōtā turēdams,
 45 ar geriaūs, «akau, kalp «ztas rūdiki» elgias?
 Daug yrā valkatū, kurē bē dārbo maitīnas
 ir kampūs belindodami tikt gdtavo grēbia.
 Eik, tinging, eik dūrbt, pelngkis vēžlūhai dūnā
 ir, kū pāt» pelnet, laikyk pēr «dvo dalykā.

III. Aus Schleicher's Iosebuch.

Apē sēnq bōhā kytrēnnē ūz cēlniē.

Vēnām kēmē gycēno jdunx gaspadōrius, tāx būco grā-
ziē jdunq pdczē rēdēx, o jūdu ir telp labat sutiko, kād nē-
kadōx ir nēkadōx nel kōkij piktq žodēlj prēsz kūts kitq ne-
pasisakjdačō, bēt eis meilingai pasipdsakodavo ir eis ūzstādēn
bucziudarox. Dabār sijkj trōpyjōx, kād vēlnies oplink ke-
lidudamx ir tē jdunq pōrā aplānkē; jix nemēnk nusidgyjō
īsz tos nemērūtinox ūndorox, ir hāndē tē ardgti, alē jām
nepastēkē, kād jix ir szelp ir telp hāndē. Kalp jaū dabār
jix ilgā czēxq noprōnnai eislab pabāndēx būco, tai jix bai-
slingai supjķēx atstōjo ir apidudydamx ūdro keliū ējo. Telp
beeldamx jix sutiko sēnq bōhā ūbagais beelnanczē; tā jē kldusē:
Gentē, ko tū telp apidudai? Vēlnies sudūķēx atsilpē: 'Ak
ko kldusē, jūk tū manē negali gēlbēt. Kodēl, atsilpē bōba,
ār tū nezinai, kād mēx bōhōx daūg žinom ir izznānom; pa-
sisakjķ tikt, kāx tār kēnk, rāsi galiū ir tār pagēlbēt, kalp
jaū daugēmā pagēlbējau. Vēlnies mīdyķē: Ticz, tā sēnā
bōba, rāsi telp gudri ir būtu, ir jix dabār jēt eivā ūdro hēdā
pasipdsakōjo ir sākē: Mīdyķis sijkj, āsz konē pūxē mētū
īsztupējau sztai sziam kēmē prē tā jaundredžu, kuriūdu telp
didei sutinka, ir norējau jūdu kalp nōrijx sūpēszdīt, alē nē-
kaip negalējau, ir ganā, kūrgi āsz dabār nepērpyķēx būsiū,
tōkij ilgā czēxq sugalūzēx o nēko neīsztaisēx. Bōba jām atsilpē:
Tai mūn tikt mēnkx szpōxax, czē āsz tār tē gārbe padarg-
siū. Vēlnies īsz to labat prasidžūgo ir kldusē bōhā, kē jix
jēt turēxēx dūti. Bōba atsilpē: Āsz daugianā nēko nenōrin,
kalp tikt pōrā naujū ryzū bet pōrā naujū zambrintū kūrpīn.
Vēlnies jēt tai eislab pažadējo gražet ir drutai padargtā
dūti. Tai pasisznēķjūx jūdu pērsiskyrē ir bōba atstōdama
dā anām prizaukē, kād jix nē pēr toli nukeliāutu, nē jī
dār szēndēn kē apsiēmusi īztaiņēx.

Dabār jī nuējo (tē kēmā pās tē jdunqjē gaspadinē,
tā tikt vēnā namē būco, vōrā ant laiko ārē. Bōba (atbā
tējusi pirmuczdux dalēs mēldē, o tē gdcusi pradējo eisōķiū

nēknēkiu azrēnei zaūnyt: Āk mēno mēlōji azirdytē, kōkie tū tikt gražī ir apreidi est, tāro cyrēlis rodu gāl sū tavim iz azirdēn pasidzaugti; āsz labai gerai zināu, kād jūdu gražel sutinkata, kaļp nei cēns žmogūs cīdam scēte, alē, mēno cīsz-
tjē, mēno dukrēlē, āsz tarē pamokšniu, kād jūdu ddr ge-
riauš sutinkata ir pēr cīsq dmiē nei jōki piktā zodjti nepa-
sīsakgsta. Jaunōji pati dzaugēni ir mēldē bōba, kād ji jē pa-
sakgtu tū mōkalq, jaū ji jē gražel apdorandū. Bōba sākē: Ant
tdro cyro galvōs netoli nū sūkuriō grā cēns žilas pldukas, tū tū
jām turī pagāl galvā, jām alē nezinant, nupiduti, tai paskūi
jūdu pēr cīsq jūma dmiē nē tikt tōkio hēt dār dīdesnīd mēlē
gyrēnīta. Jaunōji pati mīsljō tai tēnā, ir kldusē tū bōba, kaļp
ji tai galētu, sdro cyrui nezinant, padarjti. Anā sākē: Kād tū
tdro cyrēliui pētūs nūnēzi, tai tū jām sakjē, kād jīs sdro
gdleq ant tāro kēliu padētu ir pērpētē pēranaustai, o kaļp
jīs hūs uzmigē, tai tū iszsmk bārzdskutj isz tāsēn ir tū
žilajj pldukā nupiduk. Tai cīskas jānnaijēi pāczel labai
patiko ir ji bōba gerai apdoranojusi ir pasidēkarōdama pa-
lēido. Bōba nū jōs atstōjusi nuējo dabār ant laūko pās
rjāq, kūr jīs drē. Lābā dēn, lābā dēn, pūtjtel, lābā dēn!
Dēkui, dēkui, sēnut. Tēlp abū pasilabinusi, bōba mēldē, kād
jīs biskj apstōtū, jūk rāni ir jautēliemr reik pasikrapstjti;
jīs ir apstōjō. O kāgi nōri sēnūtē? Ji sākē: Āk mēno
mēls raikēli, mēno azirdēlē, āsz cōs galiū tdr pasakgti, tēlp
āsz nūsigāndusi; ir pradējo bairngai rēkti. Vjrs sākē: Alē
kān tdr yr, tikt tū sakjē. Bōba dabār rēkdamā sākē: Jūdu,
sū sdro paczūtē, zināu, labai gražel sutinkata, alē, āk Dīrē
apmāngōk, ji tarē nōr papidut ir kltā cēst, kūs daūg bago-
tēnnis ūz tarē; āsz dabār pās jē burāu, o tai āsz cīsq tū
bairngē maczau ir patjriau. Anā žmogūs isz tōs sznektōs
nūsigāndō ir kldusē bōba, baū ji nezinanti, kadā ir kaļp jo
moteriszkē tai nōrinti darjti? Bōba sākē: Szēndēn ant pētū,
kaļp ji atnēsz pētūs, tai turēs bārzdskutj sdro tāsē, o tai
ji tdr sakjē, kād pavidlē { jōs atērblē gdleq padētai ir pēr-
pētē pēranaustai, o kād hūsi uzmigē, tai ji tdr gdleq nupidus.
Vjrs ūz tai jējēi gražel pasidēkarojo ir pažadējo jē kltā
sijē saūnei apdorandti; ir bōba dabār tolians ējo ikt { ru-
giūs, jēth cēz pasilēpusi isz tōlo matgtu, kaļp tūdu žmōnēs
ant pētū pēziā. Kaļp jaū dabār pētū laiks priējo, tai pati
sūsidabōjo cyro bārzdskutj ir isidējo { sdro tāsē. Bēt vjrs

un didžiū nerimavoju pėtā cėno ldukė, žinoti norėdama, argi
 tai ir rėslab tėsa būs, kā tā bōba jām papasakojo. Jelijs
 atėjus, jūdu apsikabinusiu skanei panibuczdėo, kaip papra-
 tusiu būro, o dabār jis pasinėdo pėtūn ralgyt; jām parėlgina
 aikė ji jām: Eiskaz azėn ir dėk adeo galcėlė (mado mērbėlė
 ir prausnūsėk pėrpėlė, jūk nūcargat iki pėtā. Jis tai ir
 ddrė ir cėik dėjou būk mēgga; nēn jau dabār jis numdne
 tėsaq ēnant, kā bōba jām pasakojo. Jijė jau mūlydama jė
 hemėgant, pamaži būrzdskutį iuz tāsazėn inznitrdukė, jeli jām
 žilajį plduką nuskūntu. Alė jisai, kai nemėgėjo, tūjau pa-
 jūto ir kaip žaiba, tikl strākt, pauszoko ir dabār, ar tū ne-
 matel, czūpt, jei ūz galcėn, mūtaraq nuplėazėn (pldukūn jel
 ikiho, o dabār pradėjo jė balnei drankyt ir mūzst ir darkyt.
 Tū nerūdinka, tū razbdininkė, tū bentije, tū galczudė, ar tai
 dēltā tū telp prėsz manė dėjėis gerā ir manė mglinti, kād
 manė jū reikiavūn galėtai nužudyti, azz tad dabār parodysiu
 ir ūzmokėsiu, kād tū daugiaūn tā rėlinizka baingbė (mīslį
 nepareis. Ji mēldėsi, kėk ji tikl galėjo, alė tai nēko nemā-
 czyjo, jis jel tōl sūdarė, kōl jām tikl pakāko, kōl jis porci-
 sūm paillao. Vėlnias netoli ūz akmėna susirėngėn tūkojo ir
 pamdėn anā skauidū muszimaq suplėjo (rankūn ir jūkėni
 diszkiu balū; alė potdm jis pāts panikrātė ton baingbės ir
 panibiaurėjo ton būbon buklyatė, azz mūlydama: Žiurėkin tik-
 tai, tā bōba ūz manė piktėnė: būkū žmōnėn prė ciau ne-
 lahūyczu ir bėdū rin rėlniė kūltin, o rel, tōkioū būbon kaip
 daing daugiaūn ir piktėni nekliūtā paddro ūz manė. Paža-
 dėtān ryžūn bel kūrpen jis jel ātdarė, alė jis atsineazė balū
 ilgā kārty ir ānt ton gallo ūzsimōrėn jėn būbai prikiūzo ir
 sūkė: Azz negaliū prė tarės drtītis, tā mēnkinei ir manė ga-
 lėtai apmōnyti ir apgduti, jau tā dabār piktėnė ir bukėnė
 ūz manė. Ir kaip anā atsime, jis kārty paūmōgėn kaip azūcia
 telp staigā pabėgo, o būba adeo keliū ējo, bezidzaūgdama,
 kād ji kytrėnė būrusi ūz rėlniė ir kād jis, dēl jos būimeq
 gūrėn, pabėgo.

Apė razbdininkūn ir amdkui pažadėtā princėnė.

Vėna tėsa turėjo sūnū ir dukterį, o kaip jūdu ūzdugo,
 abū tōkė netikėlei ir neklāzados pastōjo, kād tėsa abādū tu-
 rėjo pavaryti. Pirm iazėlnant sūnūn sūnijėnzkojo tėro lūzdū,

mēknākin azrēnei zinānt: Āk mēno mēlōji azirdytē, kōkie tū tikt gražl ir apreidi est, tēro cyrēlin rodn gāl sū tarim iz azirdēn pasidzānti; āsz labal gerat zinān, kād jūdu gražel sutinkata, kaip nei cēnā žmogān cīnām arēte, alē, mēno cīsztytē, mēno dukrēlē, āsz tarē pamokšiu, kād jūdu dār gerianā sutikata ir pēr cīnā dūziē nei jōkī piktā žodytī nepasīnāktā. Jaunōji patl dzaugēni ir mēldē bōba, kād ji jēl pasakytu tū mōkāl, jaš ji jē gražel apdorandā. Bōba sākē: Ant tēro cyro galds netoli nā sūkuriu grā cēnā žilān plaukān, tū tū jām turī pagāl galdē, jām alē nezinant, nupiduti, tai puskui jūdu pēr cīnā jūma dūziē nē tikt tōkio hēi dār dīdesnā mēlē gyrēnā. Jaunōji patl mīllyjo tai tēnā, ir kldusē tū bōba, kaip ji tai galētu, adro cyrui nezinant, padarytī. Anā sākē: Kād tū tēro cyrēlini pētūs nunēszi, tai tū jām sakyk, kād jis adro galdē ant tēro kēlin padētu ir pērpētē pērsnauktu, o kaip jis hūn užmīgē, tai tū izsmk bārdskutī iz tēzēn ir tū žilājī plaukū nupiduk. Tai riskas jaunaijei pūcēl labal patiko ir ji bōba gerat apdorandusi ir pasidēkarōdama palēido. Bōba nā jōn atstōjusi nuējo dabār ant laiko pūcēgrā, kār jis drē. Lābā dēn, lābā dēn, pūtytēl, lābā dēn! Dēkui, dēkui, senut. Telp abū pasidēhinusi, bōba mēldē, kād jis bīskī apstōtū, jūk rāsi ir jautēliem rēk pasikrapatyt; jis ir apstōjō. O kāgi nōri senutē? Ji sākē: Āk mēno mēlā raikeli, mēno azirdēlē, āsz cōn galiu tē pasakytī, tēlp āsz nusigāndusi; ir pradējo bāislingai rēkti. Vjrs sākē: Alē kār tē gr, tikt tū sakyk. Bōba dabār rēkdamā sākē: Jūdu, sū adro parcutē, zinān, labal gražel sutinkata, alē, āk Dērē apstāngōk, ji tarē nōr papidut ir kītā rēst, kūrā daug bagotēnnis už tarē; āsz dabār pās jē burān, o tai āsz cīnā tū bāisgē maczān ir patjriau. Anā žmogān iz tōn sznektūn nusigāndo ir kldusē bōba, haū ji nezinanti, kadā ir kaip jo moteriszkē tai nōrinti darytī? Bōba sākē: Szēndēn ant pētū, kaip ji atnēs pētū, tai turēn bārdskutī adro tāsē, o tai ji tē sakys, kād patdīgē (jōn stērbē galdē padētai ir pērpētē pērsnauktai, o kād hūsi užmīgē, tai ji tē galdē nupidus. Vjrs už tai jēljei gražel pasidēkarojo ir pažadējo jē kītā rēk szaunei apdorandōti; ir bōba dabār toliān ējo ikt (rūgūn, jēh cē pasislēpusi iz tōlo matytū, kaip tūdu žmōnē ant pētū pēziā. Kaip jaš dabār pētū lāks priējo, tai patl ausidabōjo cyro bārdskutī ir isidējo (adro tāsē. R... -ārs

kaip tã geridus patiks, alẽ (tã stãbã, kurl nã didẽje spynd
nãrakita, (tã nelk. Kaip dabãr brõlis izẽjẽs bũco, tai jijẽ
czẽsq bepraleidzẽt ẽjo stubãs paziurẽt, ir atẽjusi (drabã-
zin stãbã pasiẽszkõjo puikidusiã drabužiã ir tais apsirẽdẽ,
ir nemẽnk gẽrẽjos tã visã gražnã. Bẽt dabãr ji tikl nega-
lẽjo izkẽst ir (anã uždraustãjẽ stãbã eiti; alẽ tikl cos ji
duris atdãrẽ, tai ãns razbdininkã, kuriãm galẽq nenukirẽs
bũco, pũsgycis pasiilikẽs ir prẽ dũru priẽplõjẽs, tikl czãpt,
jel užd kleidõn ir jẽ telp drutai laikẽ, kãd ji nã jo nagã iz-
nikliuditi negalẽjo ir ji jãm ãnt cẽtos prisiklaĩpusi turẽjo-
prisẽkt jãm nã aĩkszo žolĩã nũdẽst ir apẽ aprũdãq apdẽt,
tai jis izgỹnẽs ir potdm jis jẽ cẽsq, tai ji pastõventi tũkie-
župõne, kaip didẽdunie dvaronkã; alẽ ji ir turẽjo prisẽkt
sũro brõliui apẽ tai nẽko nesakỹt. Ji tai vislab pasizadẽjo
ir tũjãũs anũ žolĩã atnẽszusi jãm apẽ kãklãq aprũzo, ir jãm
tũjãũs bũco geridũs.

Brõlis izẽjẽs ir szatũq kãmpã glrẽs apskẽs uždĩrũjo
ziĩkĩ, ir greitai pũczkãq iztẽsq norẽjo jẽ nuszdut; alẽ zũ-
kũtis prẽsz jẽ atnikrẽpẽs sũkẽ: Åk bẽnt neszduk manẽ, ãsz
tã kltãq sũk rãsi ir galiũ ãnt gẽro bũt; telp jis jẽ ir neszõrẽ.
Tai ziĩkis jãm dãrẽ mãzãq szẽilpũkãq ir sũkẽ: Kãd tũ sũ
tũm paszẽilpsi, tai ãsz tũjãũ pãs tarẽ bũsiũ; szitã szẽilpũkãq
jis parsinẽszẽs po pãbãlkẽ paklũzo.

Kaip brõlis parẽjo, tai senĩ dẽjos nuslũdĩnusi, ir brõ-
lis jẽ kldunẽ: Kãs tãr kẽnk, sũszel, tũ mãn telp smũtũã ir
pozĩsdm nẽ mũndrã izziĩuri. Ji atalĩpẽ: Mãn telp nesmagũ,
kãd tũ mãn galẽtai cĩlkẽnẽs pẽno parnẽsz, tai ãsz tã gẽr-
czau ir mãn rãsi smagĩũs bũtu. Bẽt tai ãns pũsgycis raz-
bdininkã bũco jel isũkẽs, kãd ji sũro brõlini sakỹtu kũkiũ.
daĩktũ jis jel turẽs parũpĩnt ãnt szẽĩkĩtos, kãd ji pasũkĩ
jãm tũs galẽtu dũti, tai jis umãl izgỹnẽs. Brõlis ãntrã
dẽnãq ãnt medžõklẽs izẽjẽs dabõjo, kãd jis žĩndancẽq cĩlkẽnẽ
trũpytu, o jis ir uždẽjo cẽnãq, akarõt jaũnikĩũs sũro bežĩn-
dant; tai jis pũczkãq iztẽsq norẽjo jẽ nuszdut. Alẽ cĩlkẽnẽ
sũkẽ: Et, neszduk manẽ, ãsz tãr kltãq sũk labai galiũ ãnt
gẽro bũt; ãnt to žõdžõ jis paklũso ir neszõrẽ, tikl ẽjẽs jos
pẽno pasĩmĩlžõ ir tã sũro sũserei pãrneszẽ gẽrti, bẽt ji tã
pẽnãq dãrẽ razbdĩnkui. O cĩlkẽnẽ jãm dãr ir dãrẽ mãzãq
szẽilpũkãq ir sũkẽ: Kãd tũ sũ tũm paszẽilpsi, ãsz tũjãũ czẽ
bũsiũ; tã szẽilpũkãq jis parsinẽszẽs vėl po pãbãlkẽ paklũzo.

kuri tókį macnūmą turėjo, kád ję tėna (ránką ėmęs prėsz
kitūs žmonės iszkėldavo, tai anė kaip perkūno nuremti sto-
vėjo, kád nei kóję nei ránką pajūdīt negalėjo. O dabār jūdu,
brólis ir senū, keliāco nežinódamu nei kūr. Trėczę dēnā
jūdu parėjo (girę, ir jau dabār būvo labat iszdkusiu. Pa-
cakarė jūdu pamittė žiburėlį isz tólo ir nuėjo (tą būta; bėt
tamė tikl sėnā bobūtė terdó, tos jūdu mēldė, kád ji jėm-
dėm ká nórīs edlygt dūtu. Bobūtė isz pirmo nenorėjo, alė
kaip jūdu ję labat mēldė, tai ji jėmdėm atneszė biskį dūnos,
o potām ji sđkė: Dabār tūrta eit greitai pasislėpt, nės anz
turit dęglika sunū, o tē riat razhdininkai, kaip tē pareis o
jūdu czė rās, tai jė jūdu ir užmėsz. Bėt sztūdu užlėmė
sū tū sėndje pdsakotia, ir sztai, nē ilgai trūko, anė rýrai ir
parėjo. Kaip tikl sztūdu pamittė, sđkė ryresnyšis: Tai pėr
riņā dēnā nēko nužtrópyjom, o sztai, dabār mūms (namūs
atėjo. Pirmuczduš jė riat sđro girėras (szdlį padėjo, potdm
nusitilkā sėrmėgā ir tū sėndji hobūtė jėms cakarėnė ant
stóló uždėjo. Po cakarėnės ryresnyšis szėmdėm sđkė: Ge-
ral, kád jūdu szėn atėjota, dabār tūrta mirti. Brólis sđkė:
Kád jau mūmdėm telp zadėta, tai jau jūms ir pasidūdava,
darykit, kaip jūs nórit. Tai tujauis tėna atnesze didelį klū-
cių ir dabār jė tarp sacės sualtarė, katrą pirmā žudýsė.
Brólis sđkė: Gdlit ir manė; o kaip jis tai pasđkė ir razhdí-
ninkai prisitaisė jį prė klūciaus pririazt ir kirtika býlė nu-
stazreitė, tai jis greitai, czūpt, sđro lāzdā, kurię po pahálke
būvo pakiszes, iszsitrdukė ir ję prėsz razhdininkus iszkėlė,
tai anė kat negyri storėjo ir nei jūdīt negalėjo jūdītis. Da-
bār jis jūs ėmęs tėnā po kito ant to klūciaus sū jū paczū
býlė gdlėas nukirto; alė paskutniam gdlėq nenukirto, bėt
tikl (sprndāq įkirto. Ant rytójauš jis ėjo jū rias stubās
pėržiurėti. Pirmājo būvo pūczku, pistūlin ir szóblin suka-
bštu; antró visókiu drabūziū; treczó daūg pinigū; ketvirtó
lavónu, o penktó tū lavónu gdlėos (sėnā ant gėmbiu paka-
bštos. Dabār jis ėmė o anūs lavónus ir (lavónu stūbā su-
vilkó, bėt jū gdlėas teipian ant gėmbiu sukabinėjo, o lavónu
stūbā sū didelė spynā užrakino. Vidūrdėny jis užsikabinės
pūczkā ėjo (girę, kókį nórīs . . . aut. kád mėsās
turėtu; alė iszėldams . . . I anz
sugr(sziu, jėb tū czė
tū rāt visókiu puš

būro. Cēd jinat (vēnā kārczemā iējes paigangti, nā to szin-
koriaus patjre, kād po trijā dēnā paskutnē princēsē to ka-
rāliaus būsenti nā smāko isznesztā; bēt jel kās jē galēta nā
smāko atvadūti, tai tān ji pēr pācēz tēksenti ir po karāliaus
galrōn karalyste vīa pāceldēs ir karālium pādsēs. Szin
cyrā tū pamīdlyjo, kād jis tē smāq sū sdro draugais ga-
lētu iekkti, ir dēl. to sū jels apē tē dalykā susiznektjo ir
jē drutai tikējo smāq iekkti. Tān szinkoriaus dabār tai ka-
rāliui prāneszē ir karāliua dācē szē sctimāji cyrā tājan pā-
sarē pakrēsti, ir nā jo patēs patjres, kād jis sdris sū smāk
kariāuti ir jo dūktēj izvadūti, didel sū vīnā sdro gimina
džauģēsi. Kalp treczē dēnā atējo, tai jām karāliua dācē
apairēdjt sārōn ir smarkiu ginklā jām priteikē, kalp ti-
krām kāržiģiui pūlas. Tū po pūarycū princēsē izvežē
szulē mēnto ant paskirto plēcaus, o nā po ilgu atējo ir s-
ctimāis cyrā sū sdro žrērimis ir pāisēdo szulē princēsē ant
krūnē, lāukdams smāko atlekiēt. Alē rīas mēstas nusi-
mīnēn tikt drebējo heldukdami, kalp dabār nusidūs. Ant
deryniū žēgoriaus pīrm pētū iz tōlo būro matjt lēpanāctimas
kalp zaihi ir užimas kalp kōkio sztārmo; tai būro žinoma,
kād smāks jai atlēk ir nē tōli yrd. Bēt sctimāis cyrā
jai ir ant kōrā gātca būro sū sdro draugkareivels; o smā-
kui dabār artjūn prīlēkus, tai jai eis vēnā ugnēs stulpai iz
jo nasrū izējo, nē tān smāks būro deryngāleis. Alē kalp
jai jis ant žēmēn nuslēido ir prē princēsēn priņgdut norējo,
kād sū sdro haingaia nagals nūcēres nēstusai, tai tē vīn
žrērys, kalp tikt priējo, plēszē ir drōkē smāq, o cyrā sdro
smarkiu kōrdu jām gālca žemjū kirto. Telp szita izgūn-
tinga kōd jai konē tris stūndus būro trūkum ir smākan
tāpē pērgalētan; alē nū to bala sūnkio kōdājimo szē vīl telp
būro nūlsē, kād kāržiģjū derintajē gālca tikt iki (pānē
īkirto ir rōn tēk aylōs teturējo, iz smāko galēn lēzucis iz-
piduti ir paikavōti. () dabār jē vīl telp nūcārgē saldzēl
užmgo. Bēt princēsē iz didzo džauģsmo tājan sdro dukso
žēdā nā sdro pīrazto numōrui užmōvē tē ant kāržiģio pārazto,
kurj ji dabār pēr sdro izrdlīnytoj ir jaunikj didel sū rīakā
garbē laikē. Tām tārpē karāliua keli tarnai atējo ant to
plēcaus pažiurēt ir radda smāq pērgalēti; jē pavēdējo s-
ctimājam tē didē garbē, kuriē jis dabār igjēs, ir tājan su-
stīlārd jē bemēgant užmāzti. Tai ir nusidavē. Princēsē tai

Āntrā dēnā sesī tēl nuaiminusi izšreizdējo ir kaī brōlis jē kldusē kān jēt kēnē, tai jī sākē: Mdn tēlp nesmagū ir nei pati nezinān, alē kūd mdn galētumbei liutēnēn pēno parnēst, tai mdn būtu geriaūn. Tai brōlis tēl izšējo ānt me-
dzōklēs ir cēik rēdo jaunikiūn bežindancē liutēnē; alē tā tēl teipinā sākē: Eī, neszduk manē, āz tōv galiū labai ānt gēro bū; tai jīs priējē jē pamilzo ir jī jām teipinā dāvē mēzā sztilpukā, sakgdama: Kād sū tām parsztilpni, tai āz tūjan pās tarē būsin. Pēnā parnēszēs ātdavē sēnerei, o jī slap-
czel razbdininkui. Sēkancē dēnā jī tēl lēg teipojan smutnā dējon ir užsgeidē meszkēnos pēno. Ir to pēno jēt brōlis par-
rāpino; alē jām tēl tēlp atšējo, kaīp ir sū anals žērēmis ir tēl sztilpukā gāvo, kurš jīs ir po pabāike pakiszo. Dabār jīs turējo kēturis sztilpukūn.

Bēt ānā razbdininkū vlnā tūn žērēn pēnus izgērēn por-
ciuln szelkū paršōjo; o ānt rytōjans jīs ankstī pās szē (stūba atējēn sākē jām, kād jīs turēn dabār mirti. Szēn atšēlpē: Jel jāt āz turēn mirti, tai āz jāt ir nōriu pasidūti. Sēn ir atējo ir sēro brōliū sākē, kād jī dabār razbdininkā rēnenti, nēs jī jām paršōdējo ir nū jo atšēvēikinti norējo. Alē jīs neatšēvēikino, bēt stāmē jē nū savēn. Alē pirm jām gūlra ānt klūclan reikient dēti, sākē jīs razbdininkui: Āz dār no-
rēcān iznimēlsti sū szēn sztilpukais parsztilpīt; ir kaīp jīs lōngā atšēvērēn pradējo sztilpt, tai tūjanā anē rēn žērēn cē būro ir jīs jīs ānt razbdininko užnūndē, tai tūjanā jīs būro (stukiūn ir stnkeliūn suplēazyts. Bēt jīs dāvē ir sēro sē-
serē andraskūt), kād jī tēlp nevērnat prēs jē būro paršēlgusi.

Potām jīs cēnā czon paršēlķēn mēlyjo: Kā āz czon
telkūn tām razbdininkū būtē ir szio gūrio tēlp atstū nū rēn
žmoniū; mdn jāt poršōm neramū. Jīs talgi paršēlēn su-
sztilpē sēro žērēn ir keliōro (szēta. Jām jāt netoli nū
glrēn krāzto ēnant, trōpijo jīs dri angis, kurēdci sū tōkiū
(mirtimū pēszēs, kād paršēlķēn paršēlķējo o potām tēl pradējo
pēszēis, o tai kelis kartūs. Bēt jēdvi tēlp bespezdamos būro
skaudingai nusidrānsiusios, kād būro būgu žiurēt ir jīs mē-
lyjo, jēdci tūjan atliks. Alē kaīp jāt jēdvi sēro pēszēnā
nūbaigē, tai prišlīnko prē vēno krāmo ir nū to pradējo lūpn
nusipēszē ir koznā ānt savēn užnūndē; ir szēn, abidci tūjan
vēl būro szelkos. Nū ton labai minētknos vēlos jīs sū sēro
žērēmis (tōlīmā mēstā nukelēdvo kursai par-
mēzēn

svõthos valgin ir gërimu giduti. Szinkorins minlyjo, tai nelt; ir jûdu dël to pradëjo ginczytis. Potâm ginczë nubaigt norëdamu susilazino. Tada inzniprûsë scetimâsis iz szinkorians pîpëro bet tintos ir surdazë gromatëlë iki princënës ir tã pariazø zuikûczui po kaklû ir lëpë tã princënëi nunëaszt. Zuikûtin ros nêvôs galëjo (stûbq dël didelës daugybës sveczû isibriaut, o ir potâm jis turëjo ilgai tykinët, kol jis prë princënën prinigavo; alë kalp tikt jis priëjo, tai jis princënëi tûjaus nû pirmutinioms kûjomu ant keliu ussikabino ir gâlëq vin aukztÿn këlë. Princënë jûm besidzadzama ir uztëmyjo gromatëlë po kaklû, ji tûjaus jë nurlazo ir raddo, kad jeljei tã gromatëlë raszyta. Stalgei ji tã atplëszë ir skaitëgdama rûdo, kad jos tikrasin atcadûtojis gÿrs ësq, ir tûjaus ji pâlëpë tarndma, kad kûs greiczûnei nû rindkin valgin, peczënkû ir cÿno (tã ir (tã karczëmą nunëasztu. Bët ir princënë pati iz ton adÿnos labai linkmâ pastôjo; o szis scetimâsis cûsq lazÿbq nû szinkorium daryta laimëjo ir jûm sãkë: Kitq xÿk nesikëxÿk lazÿtis.

Princënë alë potã greittai inznimlalyjo, kalp ji sãro atcadûtojÿ galëtu (svõthq atÿinti. Ji todël tylomis prë sãro tëro priëjusi jûm sãkë, bûk labai bagûta grôcs to ir to karczëmø nakrinajës, ar jis jë nenorëtû ir (svõthq pakrësti. Karãlius tai tû apsmë ir greittai sãro garbingidusius tar-nûs (anã karczëmą nusiantë tã scetimajÿ grôcą pakrësti; szis ir nesidurë ilgai maldÿtis ir ëjo, ir jo zërys draugë sù jûm. Ant karãliuszko dëdro jûm uzelnant, karãlius dëdë tûkië didelë muzikë daryt, kad cis zëmë drebëjo, ir labai garbingai priëmë; alë jis ir inznimeldë, kad ir jo zërys sù jûm galëtu draugë bût, nës jis jûs ûz eislab didzø garbë laikas, kadangi jë jûm daug gëro padurë, jë nëkam nëko nedarysë. Ir karãlius tai mël pacëlyjo. Princënë tûjaus tã cÿrą pažino, kad tûs jë nû smûko iszgelbëjës, o jis jë ir pažino, alë jûdu dëjos scetimu ir potisâm nepasizÿsta. Kalp jan dabar grôcs pusëtinei apsarëtines bûro, norëjo jis zinoti, iz kûr vëdÿs ir kalp susicedims praxidëjës ir kalp tai eiskas atëjo? Tai jûm tûjaus cûsq lãbq nûlatal papdaskojo ir jis pagÿrë vëdÿ kalp didelë karÿzygi, bët ir kldusë, baù jis ir zenklû tûr nû to smûko. Bejë, atsilëpë cis ir tûjaus eisos devynios gâlcos bûro atnesztos parôdyt. Grôcs nusidÿvydama tûs gâlcos paÿiurëjo, o cënq nusitcëres sãkë:

nenorėjo perleisti, alė sė sėkė: Kėd tū netylėsi, mėn ir tarė užmėnsim, todėl geriau pasilik gyvė. Ir vyriėsius kardilius tārnas sėkė princėsei: Dabār tū turi manė pėr sėro iszgelbėtojį iszapėinti ir pėr sėvo vėdį laikyti. Tai ji, ėr norėjo ėr nenorėjo, turėjo isz prėcartos daryti ir prisėkti. Kaip tai viėks bėro atlikta, tai jė greitai iszkasė dūbė ir anė kėrėgygė czonai pėkasė. Dabār jė sū puikiė muzikė ir sū didele linkamybė į mėstą įtrdukė, kūr kėznas cėna artėju cėrėnt, princėę pautėikit.

Anė žėrys iszmėgėjė ir pasilėjė nėko nerėdo ir nežiėdo, kėn nusėdarė. Kėznas ėjo sėro keliu, nės telp jū pėnas jėms bėro pirm užmėgant sėkė, alė ir tai, kėd jė po trijų mėtu vėl ėnt tos cėton nusėrantu. Po trijų mėtu taiql ir kardilius prisėitais sėro dūktėrį apvėndit sū jon iszgelbėtoju, bėt princėnė bėro labai nuliūdusi ir nėks tai nežiėdo. Bėt cenczarėnė dėnq kardilius bėro ėnt tos paczėn dėnėn sėdėn, kuriė smėks bėro pėrgalėta. Ąnt tos dėnėn taiql nusėbėgo vis alė žėrys ir cė jėms tū labai dychnal atsėdarė. Meszkā, labai gerās ūslėn turėdama, tū užsėdė, kūr larėns gūl, ir sėkė sėro draugdėn: Vėrykit manim, czonai gūl mūsū pėnas pėkasts, kėn nėrīs jė užmusė; ir sėtai, tūjau meszkā, liūta bėt vilks sėro letenomīs ėmė kėst, o žiūkīs cėktq turėjo laikyti. Nilgai trūko, tai bėro larėns iszkasts ir vis pažėno sėro pėnq; alė jė bėro vis nusėmėnq. Ticzte, sėkė žiūkėtis, ėsz atsimenu nū anė mėto tū gajū lėpu, kurė tėdvi supėszusėnėn angls telp staigā iszgėdė; tē mūsū pėnui ir gūl mėczyti; ir tai sėkėn kaip žaisls atstėjo ir nubėgėn prė anė krėmo tėk lėpu nusėpėzė, kėk jis mīslėjo, kėd ganā būs larėnq apdėdinėt. ir pėrā stundmīs neprabėgua, jau jis bėro sugrėzėn. Dabār jė greitai tūs lėpūs ėmė larėnq sū tais apdėjo ir nilgai trūko, tai jis vėl atgėjo ir atsėgdvėn sėkė: Kėn manė pabėdinot, ėsz telp naldėi mėgėjau. Bėt vilks tārė: Nė telpo, mėls pėnė, tū nemėgėjėi, bėt bucat numėrėn, sėtai dūbė, isz kuriėn mėn dabār tavė iszkasėm. Dabār jė nusėtarė vis ėtt į mėstą. ir trėpyjo į tū pėczė kėrcemā, kūr anė mėt. Taisai szinkorius alė nepažėno jė ir kaip jau vėkars pastėjo, tai szinkorius sėkė: Ak kėd mėn sėf vėkarā nū kardilius sėdlo kė nėn gėdūtumbim, nės kardilius duktė szėndėn sėoėthq szėnėcė sū tū vyru, kūr jė pirm trijų mėtu bėro nū smėko iszgelbėjėn. Sėis vyr sėsilėpė: Tai mēn tikt mėnki daitai nū

dumczūs, kq dabār darjūt reikiq. Tai visi susitārę atsilėpė, kād tōks žmogius porisdm nevėrts ēsqs kardliaus žėntu būti ir, kaddngi jis tōkį garbingą vjŗq ir didelį kārzygį nurazbajāres, tai jis ēsqs žudjytins. Kardlius sākė: Ąsz jį ir smer-tės kaltą iszrandū; ir jė jam tū sūdq padrė ir jis būvo ketureis jduczeis suplėszyts. O dabār isz naujo svetbā sū tikrūju vadūtoju būvo sŗęstā, ir viskas ddr jū szlochniaūs ir puikiaūs būvo pataisyta, ir didis tytreiks sveczū būvo sūkrėsts, tai ir āsz cze buratū ir isz tōlo žiopsdėjau ir artjū est nesidrišau, nēs hijójausei liūto, meszkōs bel vilko, tē trjū tu-rėjo dabūt, kād žmōnēs neįsibridutu į kardliaus dcārą. O kardlius tēms laukē būvo pastatjydinęs didelę bāczkq pyŗo ir ūmą brangrjūno ir ilgą kūrba pilnq visōkiu pyŗdgu, ir anē žvėrys sū žmōnēs isz visū kampū susibėguseis daug sztu-kurėjo. O szis naujėsis žėnta anō kardliaus ir pastōjo po jo galvōs kardlium ant visos karaljstės ir pastōjo labat isz-mintings ir gėrs kardlius o, jei jis nenūmirė, tai ddr ir szėn-dūn berāldo.

Apė žmogų bė bdimės.

Augino sijkį bagōts tērs rėnūntelį sūnų; tās turėjo visq rūlę; jis ddrė. kq norėjo, ir telp jis uždugo bė jōkiaū bau-smės ir drausmės ir kās dēnq raskasznei prisiedlgė o todėl jis jau į jaunikdiczo metus įstōjēs nēko nesibijojos nei ne-žinōjo, kās bdimė pēr dūikts. Jis talgi kārta pasikėlė est į sŗėtą ir bdimės jėszkūt. Kaip jis jau szauinei toll apė kėk myliu nukalkēs būvo, parėjo jis į rėnq kēmq, cze žmōnēs ant ūlyczos susistōję kldusē jį, kūr jis elnqs. Jis sākė: Ąsz einū bdimės jėszkūt, rāsi jū hēnt žinot, kūr āsz bdimė ga-lēcrau rūsti. Anē rjŗrai jam atsilėpė, kād jė žinq. Tās kēms būtent turėjo kūpines, ant kuriū kās ndktį numirėlei atsikėlę baisngai tōhydaros, kiti porisdm sū grabais iszet-daro ir prēsš kitū kitq mūszdavos, o beslėpiczos ģpaczei tū visq iszgqstingq dūrbq sū numirėleis edrė; todėl ir nei cēns žmogius ndktį o ģpaczei tārپ zėgoriaus rėnūlika ir drjlika nei isz tōlo pro tās kūpines negalėjo keliduti. Tai anē gas-padōrei mīsljjo: Palduk, kād tū bāimės neturti, cze ant tū kapiniū tū bdimės pridūs. O jė jam sākė: Szė ndktį tū turi ant kapiniū stovėti, tai tū bdimės padarys. Gerai,

Resk agki eñai ir (naurūs pažiūrēt; bet jis nerádo lėžuvio vidūi ir sáke: Alė mán dýrai, jūk nerá lėžuvio. Vėdýs ir sveczel atnūlėpė, kád smdku hė ležuvio ėsas, hėt grórs adkė, kád tai negálina dáikta; viai gyvi autoėrimai tūrj turėt lėžūrj. Isz to rėni mūalyjo szelp, kiti telp. Ant gálo sáke grórs: Ász nóriu dabót tám ginczui gálq padaryt ir tai pasdkę isztridukė visūs dergnis lėžuriūs isz delmóno ir jūx rėšma ródydama sáke: Pažiūrėkit tūs lėžuriūs, bau jė nė smdko bātu ir nórim eñaq (naurūs įklast, ár jis neprūtks ir ár nerálm naurūs gómurio galė lėžūrj iszpidutq. Kalp jė tai dárė, lėžūrei cial labat gražel įtiko ir nei eñns negalėjo abejót, kád tai nė smdko lėžūrei, tikt koznám būro dabār labat didelį dýrai, isz kūr tūs sctimásis grórs tūs lėžuriūs górcę. Vėdýs bel marti o ir grórs ganė gerai žinójo ir rėdžiui dabār jau povisdm neramū pastójo aplink szirdį, nės jis žinójo, kalp sū tū smdko apgalėjimu būvo atsėjė. Bel dár didėnis nusiđýtyjims rídosi, kalp grórs žėdą iszsėmęs paródė, kurį jám princėnė anó dėnó būro dotandýjusi, kalp smdku būvo pėrgalėts, ir mėldė svecziūs, kád jė tą žėdą pažiūrėtu, bau nepažintu kėnó jis bātu. Viai rėik rádo princėnės cėrdq, kurį dukėkalis tą žėdą nulėdama būvo iszkáles ir sáke: Tai marczós princėnės žėdas; o kalp jė tą žėdą mārcezi prídarė, jeib jijė ir jį pažiūrėtu ir tą visq dýcnq dalykq ir povisdm nūszmdnoma nusiđýtimq iszpsakotu, tai ji sū labat dideliu ir linksmingu balsū szaukė: Tai mduo žėds ir tās vjrs, kūr jį turėjo, tai dabār yrá mduo tikrāsia jaunikiu, tās manė nū smáko atvadáro, sztal, sū szels sduo žrėrimis; ir prihėgusi jį meilingai apsikabino ir pabuczáro ir dabār abū isz džaúgamo vėrkė. Isz to visl sveczel ir kardlius jau jū nusiđýtyjo ir ilgq vdlandq nei eñns nei žodį nekalbėjo o kardlius kalp perkūno nūtrenktis atovėjo. Potám princėnė papdsakajo rėslab, kalp sū smdko apgalėjimu, sū jo lėžuriūs ir sū galvoms ir sū visū labū būvo atsėjė ir kalp jijė tikt dēl to jám turėjusi pasižadėt, kádangi jis jė nužndyt norėjes, nės jos tikrajį atvadútoji jis jau būvo užmūszęs; bėt kalp szėndėn vėl gyvs czon ėsas, tai ji nežinanti. Tai zuiktūtis atszókęs tū greitai ir tą nusiđýtimq gražel papsakajo. Dabār ir nilgai tráko, tai visā tēsā szio vjro būvo iszrastā, alė ir visā klantā ir baisybė anó. Tai kardlius didel ant sduo žėnto supýko ir kláusė visūs svecziūs bel sduo

cinia krasztia telp braszkēt ir pyaskēt, tōrsi tājāns cist baž-
nīcze sugriūn. Alē tās vīrs adro kampē sēdējo ir nēko nat-
hājo, tai jān kalp ir nel mōtais. O ilgai jēma bažnīcēzo
adro tōkī dārba vādrina, cēma velniņkazitā pamazēliā norējo
prē to vīro prītykīt, alē jis jē tā uzmdtē ir greltai iz adro
akepetātē. Dēro kūnā iszēmēn tā nē nēlēma padreklino ir,
kalp jau tā bešlēpicze telp artl prē jo būro prislūkusi, kād
jis jē prigūnt galējo, tai jis ēmē tā kūnā ir prīlīpino vēl-
nini prē smakrōs. El dabār tās vēlnies azākt ir rēkt, kād
jau nel rint būtum galējē, nēn tās azrēntā dāikta jām dār
pikēzāns kalp degtē dēgē, o dabār jis pradējo tā vīrā mētā,
kēk jis tikt galējo, vīn kēleis atāklāpēs, kād jis jām tā
dūiktā, kurī jis jām prīlīpīnēs, atīmtu. Vīrs adkē: Elk ir
nūnēszk tūdu grabū f vīdurī pēklos. Vēlnies tai ir padrē,
o kalp jis vēl sugrēzo dār vīn azākdama, tai vīrs adkē: Aš
tarim tikt negalīn iszēryt, todēl imk ir iszēkēk bažnīcēzos
duris ir uzēldēk ant mētē, aš ant dārū uzēisēnu ir tū manē
ikl prē pēklos angdā turī nūnēszti, kād aš tūdu grabū pa-
matjūnu. Vēlnies greltai tai padrē ir vīrā prē pēklos angdā
nūnēszē, telp kād jis cistā gerat f pēklos vīdurī galējo izin-
rēti ir tūdu grabū storējo patim vīdurī pēklos pamatjūti.
Kalp tai vīrs pamdētā būro, adkē jis vēlnini: Dabār par-
nēszk manē vēl f bažnīcēzē, tai būn gerat. Jis ir tai vēl
padrē o tadā vīrs jām nu smakrōs Dēro kūnā atēmē ir
vēlnies pravīdžūgēs greltai iz bažnīcēzos atātājo ir pasīzā-
dējo daugianā nēkadān neatelti; o nū to cēzē to bažnīcēzo
daugianā nēks nēsiraidlino ir nēko nebūro girdēt. O ryt-
mētj karežūninks sū klēkneriu atējo bažnīcēzē atraktint,
bēmlalydamu, tā sētīmā jau negjēq rānēcū, ar rānē
nōrs pūsgyrī, o sētat, jis sēdējo adro kampē bē jōkios
bāimēs. O kalp sziidu jē paklānē, kalp cē jām būro to
bažnīcēzo, ar jis nēsibijājē, tai jis adkē: Ak ko cē galī bi-
jōtis; atējo ir pasirōdē cē tōkē nēknēkei, alē aš jis cistā
iszhaidzān, kād jē jau natēts. Tai karežūninks jām adkē:
Kād tā cēzēn bāimēs neradat, tai tā galī elt pēr cistā sētā,
tā jōn nerānē. Paskūi to bažnītkēmio žmōnēn tai cistā pa-
tjēq cist sūzējo ir tām vīrui azirdingai pasidēkarojo, kād
jis iz jē bažnīktēlēs tā cistā nelabjātē būro iszēdrēs. Jān
dabār tās vīrs matjūdama, kād jis nēkur negalīs bāimēs rā-
tē, vēl grēzo namō o po ilgās kelionēs f adro namūs parjējo.

sakė jis, kad tai nusidūs, ošz ū tai jūms pasigėriniu. Jis nusivėdino ant kapinių ir storėjo, ir szelp nėko prė savės neturėjo, kaip tikt szilkinę skepetitę rānko nōsei nusiszlūstyt. Po zėgoriaus vėnūlika paniko numirėlei sū didžū murmėjimu ir rėkavimu isz žėmės iszsitarabst, kiti povisdm sū grabata. Tai cžė stōjos didis užlms ir braszkėjims; cžė vėns kaukė, kita szelpė, kita rėkė, kita murmlėno, kitą vėl heslėpicze sū grabū nutvėrusi smōgė prėsz kito grabq, alė isz to viso āns vjrs bdimės negdco. Paskūi vėns numirėlis sū sdcio grabū tēsioig ant jo, bēt azia, tikt czūpt, jf: Ko tū nōri? Ąns atsilėpė: Gėlbėk manė, ošz turiū drūgį burnō. Rōdyk szėn! Ir kaip grabdsius gālcq pro grabq iszkiszo ir iszsiūžio, tikt szcūpt, jām isz burnōs Dėro kūns ir iszkrito. Szltq Dėro kūnq jām kūnigs būco turėjes dūti trumpai pirm mirsztant, alė kadangi jis pēr visq sdcio āmžię baisūs klastōrius ir prigaviks būco būcēs, tai jis negalėjo nuryti Dėro kūnq ir tās jlm burnō pasiliko ir telp jis būco numirēs; tai tās vjrs patjres ir Dėro kūnq (sdcio szilkinę skepetitę suryniojēs sakė: Eik szalin, tū baisybė, nū manēs; tai vėns tėlnies jf nutrėres kaip smōgė, tai jis sū sdcio grabū keleis kuleis nusirito ir kažin kėk kitū pārdauzė. Rytmetj atėjo gaspadōrei ir klāusė, kaip jām nusidavė. Jis jukės isz visū tū regėjimu ir sakė: Berōds tē numirusėjį cžė sū heslėpiczoms smārkei tōbės, alė ošz isz to nel jōkię bāimę nepajutā. Bēt ūz tā gėrą jis tēms gaspadōriems tikt keliēs stūpas hrangryno dārė ir paskūi toliaūs keliōro. Kaip jis vėl kėk mlyliu keliāres būro, tai jis parėjo (bažnytkēmį, ir kaip jis (karczema įėjo, tai karczduninks jf klāusė, kūr jis keliūjqs. Jis atsilėpė, kad jis etnqs bāimės jėszkōt. Tai karczduniniks jām sakė: Tai gerat, kad tū azėn atėjel, mūsū bažnyczo tū gal bāimės gāut, kėk tū nōri; nēs to bažnyczo kās mėlq naktj velnei sū numirėleis baisingq bildėjimq darydavo, mētydavos sū plyštukeis ir kitōkeis daiktais o kiti numirėlei pāt sū grabais (bažnyczę atsibāldydavo, tai cžė jē klykdavo ir szaukdavo ir kaukdavo. Svetimāsis ir to bažnyczo pēr naktj pasiliko. Įeidams tai duris bažnyczos vėrakino ir vėnām kampė pasisėdo. Kaip tikt vėik naktis pastōjo, tai pradėjo plyštukei lakiōt ir bevėik būro girdēt trinkėjims, kaip kad arklei bėgo, paskūi ir dū grabū pasirōdė o apė vidūrnaktj ir keli velnei atėję pagāro cžė sū deicėms bastytis ir sdcio iszgastingq dārba varyt; tai paniko

jia paliko adco pāczei raudnā pēcērtē, o tai jo mōlynai
 jūdā. Nē po ilgā, tai atējo nijkī tā senōji atilaukēt pān
 adco mārceņ ir jēl pācogē jōn pēcērtē. Ir dabār, kād ka-
 ralēnē adco rēruis grōmatā rāszgdaro, tai jē nētur sū kā nģge-
 liūt; o kād jē rāszgdaro, tai turēdaro ein pūstas sū grōmatā
 eit pro toa senōnion dētrā, o kai atēldaro pūstas, tai jē tās
 rēruis apģirdādaro ir karalēnēa grōmatā ēmuni atplēszdaro
 ir sudēgidaro ir kitā grōmatā rāszgdaro, ir sū tā pācogējā
 pēcērtē uzpāndaro (uzpānsdaro), ir kardliui nuniqsdaro.
 Ir kardliuis ein mīnlydaro, kād toa grōmatas jo pāczā auru-
 szģton. () nijkī karalēnē nurdazē, kād jē ausildkusi dā prīncu,
 alē kai tās pūstas prē toa senōnion būto prietn, tai jē vēl tās
 rēruis apģirdino ir rāszē, kād jē tūr dā szungczu. O kard-
 liuis atrdazē, kād tūr pasilikt, kōl jia namō pareln, o kai vēl
 tās pūstas prē toa senōnion praeln, tai jē vēl tā grōmatā
 ātima, ir kitā rāszo, kād jē sū tēmdrēm caikalā tājā tār
 būt nužudģta. Ir jē izreda { cēnā ģirē, o tē nōr pirmā jōs
 caikūs žudģt, alē jē adko: Trimis amērczeis ānz nēģuliu
 mirt; pirmā manē žudģkit; ir mēldē labal, jē ģģcā pulikt;
 tās krautjes, adkē jē, tēstō ānt jūsu ir ānt jūsu caikā caikā.
 () tarnal pabģģē jē nežūdē. Alē būto tēma tarndma īsakģta,
 kād tūr pārnēszt cīnā senziēn akts (karalēnēa ir tūdrēju
 caikū) ir cīnā trīs lēžurīnā. Ir trōpyjoni, kād jēms { ģirē
 beelnant trys szūnes atbēģo, tā szunā akts ir lēžurīnā pār-
 nēszē namō. () karalēnē paizadēģo daugiadā { tā mēstā ne-
 aņģrģzt. Ir kai jēģē palēdo sū adro kādikeis, tai jē atņģnē
 po cēnu medģū ir atbēģo cilks ir cēnā nā jōn caikā ātēmē;
 bēt cēns būrs to ģirio būdama pamdtē tā cilkā cēnā kādikģ
 nēszantģs ir pribēģēz jēm tā caikā ātēmē; ir cilks apsināķēz
 bēģo āntrāģi atsinēsz, alē tās būrs jēm ir tā ātēmē. O tās
 caiks turēģo dār ir dideliu žmogaūs rānkā ānt cēno petēs
 prīrisztā, o tai būto karalēnēs rānkā; nēn tarnal tā jēl būto
 nukrtē. Tūdu caikū tās būrs namō pānģģģģno, ir kai jūdū
 dīdēsni pāstōģo, adkē jia jēmdrēm. Vaikai! ānz neesā jūma
 tikrais tēvs; kād nōrita, ģallita pasilikt, o kād nē, ģallita ir
 eit, kūr jādū nōrita. Tai tūdu caikal nā to būro īszēģo. o
 tās cēns tā rānkā cīn ānt petēs nenziģģo. Ir potūm trōpy-
 jōs, kād jūdū nuģģo { cēnā mēstā ir pān kardliuis būta, ir
 kardliuis īszēģo tā caikā pažiurēt; ir kai jia tā rānkā pa-
 žiūr, tai būto ānt vēno pīrazto žēda, o tā žēdā kardliuis pa-

o parējē, pailāš ir nūcārģes būdama, ņ lōrā ataiģulē ir sūldzei užmigo. O pirm užmēģas, būro tēcu ir mōtynai pasiņķē, kād jis toli būro nukelidzē, alē bdimēs negalējo rāsti. Jdm dabār telp bemēgant atējo ubagē; tēca tos ir paklūnē, ar ji nežinanti, kaip žmōgui galē bdimē padarīt, jis tūris sūnā, tās dabār nū ilgā kelionēs pargrīzē, ant kuriās jis būro bdimēs jēzskōt, alē nēkur nerādēs. Ubagē sākē: El, bandykīt jdm bemēgant szdltā vandēnē ant jo užpilt, tai jis rāsi inziģis ir bdimēs iģdus. Tūjais tēca atalneszē pilnā kihlā szdltā vandēnē ir, tikt nū nykiū, plūpt ant adro sunā. Tās, tikt strakt, inz lōvos pāszōko ir telp skaidzēi suzāko drehēdama: lī, daḡār didel inziģandān, dabār jau žinān, kāš tai, bdimē; o inz to czēsā ir nū to vandēnē užlējmo jis telp bijōjos kaip ir daūģ kitū ndru.

Apē kardliaus dūkerī.

Sjķī būro cēns kardliūs, tās turējo cēnā bedģnterī. labai ģerā rģrā. Karāliui kārtā namē nešaant jo duktē būro daržē, o tās bedģnteris ir tām daržē sūkinos; o tai srelleinci nepatiko, kād jis czē eis aplink ējo, ir ji ddrē jē nužudģt. Alē dabār jeljei bdmē būro, kād karāliūs pareis, kā jis sukģn, kād ji ddrē jo bedģnterī nužudģt; ir ji paskēlusi pabēģo inz namē. O ģanā toli bēģusi ji prihēģo didelē dāržā, ņ tā ji iģjusi ataiģulē ir užmigo, nēs būro labai pailāusi. Bēt azalē to daržo būro cēno kardliaus ddras, ir rytmetģ atējo princas ņ tā dāržā azpacērūt, ir rddo anģ princēsē ir jē pabūdino ir klānē, inz kūr jijē ir kūr ji ein? O ji adkē, kād ji ir yr kardliaus duktē, ir ji jēm tai patiko, kād jis jē inredē ņ adro būtā. Alē jis turējo labai pilktā mōtynā, tai jis tā mērgā pasikarōģo kēturien nedēles, kād tā senōji jē nematģtu. O cēnā nedelē tā senōji bōba labai ģerā būro, tai jis jel sākē: Alē māmē, kā daz pēr paūksztģ turin! Ir jis tā mērgā jel parōdē, o tā mergā jel ir labai patiko; alē kai tās princas sākē, kād jis jē nōr pēr pdczē palaiķģt, tai tā senōji jos eiad nēkentē ir nenorēģo, kād jos sunās jē rēstus. O kād ji mdtē, kād jau nēko nemdczy, turēģo tās princas adro mōtynai kitā ddrā laukē pabudarōt, nēs tā bōba nenorēģo nū tā marczē ģyōt, o sunās tai ir paddrē, ir tā princēsē vēdē. Potdm tās princas turēģo ņ krģģē inzģt, ir

nusisėnt, drklį prirlast o pėsze eit. Kalp ji gdlą ėjo, pamitė ji butėlį, prė to butėlio dāru būvo dā liūtai prirakti. Kal ji prė tū priėjo, ji dabār mīaly: Ar eit, ar nē? alė tik, kal liūtai nēko neddrė, ji ėjo (vldą; ėjo (vėnā stābā, cze lōca storėjo, ir kėlion pūczkos kabėjo prė sėnos; ji cze apsidairiusi ėjo (kitā stābā, cze storėjo stāla ir prė bėlkiu kabėjo kurbelis sū paukztgczu. Tū paukztgtis soko jėt: Kūr tū cze atėjel, jūk tal razbdninku būts; iszelt tū dabār negali, kalp tū nōri iszelt laikan, liūtai tavė sudrėsko, alė azz tarė pamokėsiu: Dabār tū elk atsigtalt po lōca, kād tū razbdninkai parela, tal jė prisigėrė užmigo, tada tū iszelt ir iszeidamā pamėsk abėmdrēm liūtams po atūki pyrdgo, tal tū gdlā nubėgsi. Telp azijė ir paddrė; ji pasiitdo po lōca. Razbdninkai parelna cėna pagāl kitā ir soko: Cze žmogonā smird, alė azis paukztgtis glna, kalp tik gdl; telp jė tik ddrėni nusisznėkėt. Razbdninkai paratėdė cėnā mėrgā; vakurėnā paralgē ėmė jė tū mėrgā kapūt ir pradėjo nū mažiūku pirztu. Ant cėno ji turėjo žėdā, ir tū pirztas sū žėdu nusiritto po tū lōca, kār azijė gulėjo; telp ji pirztā paėmusi: isikiszo (delmōnā. Bėt azz razbdninkai soko dārba allike, dā sūki pradėjo gėrt, ir telp isigėrė, kād jė nū soko grėkū nēko nežindjo ir vial užmigo. Kalp azijė jau mīalyjo, kād jė vial drutai mēgt, ji pakilusi (darė tū paukztgtini stukėli cūkoriana ir (kōznā rānkā ėmė po didelį atūki pyrdgo, iszeidamā pametė tēmdrēm liūtams. (tū tārpa, kōt jė suėdė tal, ji sūko laikan. Alė kalp jė būvo suėdē, kalp jė pradėn rėkt, tōks rėksma būvo, kād vial girė akambėjo. Telp azz razbdninkai vial sukilo, jė tū mīalyjo, kād tū mergā cze būn būcusi; jė vial ėmė jė ryt, alė azi tik nubėgo pās soko drklį. Kalp ji užsindė, jōs tōks bėglna būvo, kād ji, kal namō parjājo, tal kal lavōna iszbuliusi būvo isz to iszgaczo, ir tūjan atsigtulė ir apsirgo. Szis žalbārzdia soko bārzdā tū nuakūto ir mīaly, kalp jis tū mėrgā tik prigūna. Jis alė trumpai ir gerai pasimīalyjės, pasiistelido didelius vėtimūs ir didelius bosūs, (tū bosūs jis sulandino po kėturis razbdninkus o nuvazidvo pās tū kūpczū. Iy kād jis tavōro noris pirkt, jis ir didelis kūpczus isz to ir isz to mēnto. Jis jels (stābā pās tū kūpczū o szėms razbdninkams jis dūa žine, kād vial sumigē būs stubō, tal jė dūgnūs iszmėztu isz tū būna ir atėjė (stābā vialā iszplėsztu ir iszkeliddami dār

žino, kād tai būtu jo paczōs zēds. Dabār jis tūdu vaikūn klāsē, kār jūdu būro, ir jūdu sākē: Mūdu būvom pās vēnā būrā, ir tās būrs mūmdrēm sākē, kād mūdu nē jo sūnūs ēsava, ir kād nōriva, tai gāliva pās jē paslīkt, o kād nē, tai gāliva ir ett. Dabār tās kardliūs iszpažino, kād tai jo vaikai ir jūdu pās savē paslīktē, ir važidvo advo paczōs jēszkōt; ir jis īvažidvo (vēnā mēstā ir iējo (kārczema, bet jo kūczēriūs paslīko laukē ir pamātē vēnā žmōnā sū vēna rankā, o ji ējo pās azūlinī vandēns sēmt. Tai kūczēriūs tūjau pās kardliū īhēgs jēm tai pasākē; kardliūs ir tūjau īzējēs tā žmōnā susirādo ir jē pažino, kād tai jo pati, ir jē namō paratēzē (sūro dēdrā. Dabār jis tūr ahū advo sūnūs ir sūro pāczē; o tā advo mōtynā tūjau dēvē sū jos butū ir nē rīnū labū audēgīt.

Apē žalbārzdī.

Vēndm mēstē gyvēno didel bagōts kūpczūs, tās turējo labai grdzīē dūktēri, tojē nē rēnā kitōkī nenorējo vēst, kālp tik vjra sū žaliē barzdā. Apē tā mēstā būro labai dīdels gīrēs, tozē gīriose laikēsi krurō dēlēsazimt keturi razhdāninkai. Tū razhdāninku vyresnysis apē sziē mērgā girdējēs, kād ji nenōrinti kitōkī, kālp vjra sū žaliē barzdā, klāsē adro vjrus, ar jē nežinōtu tōkio dēzo, kuriūm galī barzdā žalei prisiparbūt; tē alē jēm tūjauš tōkio dēzo sudabōjo. Dabār jis adro barzdā priparbāro, o ir azetp jis labai szdūkūs vjrs būro ir nukelidvo (tā mēstā pās tā kūpczū, kād jis norēs jo dūktēri vēst. Tai mērgai jis ir labai patīko, tēlp jis cē paslīko pēr nūkt. Ant rytōjauš jē susisznēkējo, kād mērgai pās jē atkelidtu, jis ūz gīriose dīdelī dēdrā tūris. Tai mērgai jis pažēnklino, kād ji jōtu vis keliū, kōl tilla prijōs, ūz to tilla po kairēs pasinēsztu, o tū keleliū ji jōtu, kōl ji jo dēdrā prijōs. Szi mērgā apnēmē tai vīskā attīkt. Žalbārzdīs iszkelidvo. Kūpczauš duktē dabār ēmē taisytis ant keliōnēs, dēvēsi puikiūs pyragūs pasikēpt pās advo vēdī nūsinēsz ir potdm iszjōjo. Prijōjo ji tā tilla, cē yr ir tās keleliū, kālp žalbārzdīs būro sākēs. Ji tū keleliū jōjo (gīrē; kālp ji alē tolians (gīrē iējo, tēlp tās keleliū nūszrēn, paskidūs tās keleliū visd pasibaltē, 1
15 bār nē.
szczē einams. Kā jījē dabār dē

randono ryno iz krasztelio. Alë tās zuikātis draudē jē ir
sūkē: Onūtē, senēlē, neelk pās jēs; āpē kranjels tēka, ir iz
kranztelio aszarēlēs. Tai tā laumē pērpkykusi inzazōko iz
vandēns ir izsplēnzē tām zuikāczui abī kōjen paukutinēs.
Paskūi vēl razidco gdlq, tai vēl kitā laumē jē teipojan azankē:
Onūtē, senēlē, eik azē pās mās, pasipāszyt, pasimddy, pās
mās pēno āpē tēka ir randono ryno iz krasztelio. Tās zuī-
kātis vēl jē draudē sakgdams kalp pirmā kārta. Tai vēl ir
tā laumē inzazōko iz vandēns ir tā zuikātī sudrskē ir iz-
metē iz vežimēlio.

Dabār tā mergā vēl razidco vēnā pagāl tā rdnenj
ilgā gdlq; tai jē kitā laumē vēl azankē, ir ji nuējo pās jē
mddyta; o ji nuicvilkō vlns adco drehūzīs, tik tā dks
žēdā palatē ant pirzto. Paskūi tā laumē sūkē jel: Onūtē,
senēlē, āsz tarē pavērsis (ātēl o savē) (blāq, o katrā
pirmā iz vandēns inzreplisioa; tai tā sū graželnis drehū-
zels apsirēdīs, o katrā paskūi izels, nā tā skrepliā skrandā
apsirilkā. Tā laumē pirmā inzazōko ir apsirēdē tās gra-
želnis drehūzīs, o Onūtē paskūi inzrežliņjo ir turējo tā skre-
pliā skrandā apsirilkā, alē dks žēdā turējo ant adco rān-
kon, o laumē tā nepamdtē. Bēt tā laumē dabār draugē ra-
zidco ir jēmdcēm ilgā gdlq razidcēs Onūtē labai graudžē
vērē. Tā laumē kldē jē: Kār tā razidjīt? Ji sūkē: Āsz
vaziņjū pās adco brōlis atailankīt. Paskūi jēdēl pricaziāco
tōkē dēdrq didelī, didelī, ir tā laumē iējo (tā dēdrq ir
klīnē: Ār yr cžē deryni langai, ār yr cžē deryni stlāi, ār
yr cžē deryni pūdai, ār yr cžē deryni bliūdai bet deryni
szdkasztai (szduksztai)? Ir galidnei kldē: Ār yr cžē deryni
brōlei? Tai szinkarka atsillpē: Cžē neyrā deryni langai net
deryni stlāi net deryni pūdai net deryni bliūdai net deryni
szdkasztai ir net deryni brōlei. Tai jēdēl vēl nuczidco (tā
kitā dēdrq, ir tā laumē vēl iējo (vidā ir teipian kldē, kalp
ir pirmā sijk. O czonal būco deryni brōlei, ir cyridnēs
brōlis po lāngo stōrējo ir inzgrdo jē telp sznekant; tai jin
tājan ējo kitās brōlis paradīt ir sūkē: Tai būs tikrai mās
senē: paskūi jē tā garbingai priēmē, pasinodino āz stlō ir
jē labai pamylējo. Paskūi cyridnēs brōlis kldē: Kās tai,
kār vežimēly tāco sēd? Tai laumē: Āsz pajrēnis kal va-
ziavad, tai laumē vēnā inisēdo ir āsz jē parēžinan. Brōlei
sūkē: Tegāl ji eina žirgā gangt (laukq; ir ji turējo eik ga-

ir tą mergą draugę imtu. Telp jilm stubó beśnant to kùp-
czaus hėrnas, ant dedro tarp vežimu edikaczodama, iszgirdo
balsą vėnām bosė sđkant: Kās tai yr, labat ilgai trūnka.
Telp szis hėrnas įėjęs pās póną sđko: Pón, kās tai yr? tūs
bónūs, cze žmónės ridūi. Tai szis kùpczus tūjanį pasisteliaro
daug drutū rėru, kurė razbėninkus turės tvėrt; anį razbė-
ninką stubó rias (žstale pasodino o pórą drutū rėru už
azaliū. Tai atėjo tā mergā, jėm parodė tą nukirtą pir-
sztą sū žėdu ir kldsė, ar jis to atsimena; tai jis tū numdnė,
kād jį pažįsta, ir datrėni, katp galėtu isztrukt; kùpczus alė
jėm tēk czešo nedarė, bėt tā tēmdoēm parodė, kād jė turėjo
jį tvėrt, telp szindu jį ir tū nutėrė ir tūjanį rankās ir kō-
jės suriazė, o jo aulė rādo ilgą pelį. Katp jį drutai būco
suriazė, tai ējo ant dedro ir anūs paellėnis sugdco ir nuga-
bėno (kalėjimq. Razbėninkai rias būco dabār aprūpiti.
Szi mergā turėjo dabār jās vėst (razbėninku būta. Ji sđo
tą paukztęti pavilnikė, kitą nūdą (nūdą) rėrgdėniems isz-
dallino, tą būta sudegino, o liutūs kùpczus atnėmė; razbėnin-
kai kalėjime ir kōznas sđco smėrtį gāro; telp būco riskas
iszgaiszsta ir tā mergā dangiaus žalbėrzdzo nenorėjo.

Apė derėjnīs brėliūs.

Derėjnī brėlei turėjo tik vėną sėnerį, o jė rias pastėjo
zalnėrei. Vyridusies, prė zalnėriu iszeidama, nupirko sđco
sėneri akno žėdą; alė sėni dā tāsųk būvo mažā ir nū to
žėdo nēko nežinėjo. Bėt kat ji didele pastėjo, tai ji rādo
skrynio tą žėdą ir klūsė sđco mótynos: Kās nupirko tą žėdą
ir ji cze įdėjo? Tai mótyna jet pasdkė: Tū turėjei derėjnīs
brėliūs ir ryriūnīs tōv tą žėdą nupirko. Paskūi ji praszė
sđco mótyną. Kād jė lėstu atsilankyt pās sđco brėliūs, tai
jos mótyną jė ir lėdo ir pakinkė jet tókį mđžą vežimātį ir
arklūką mđžą, o tai ji vazidvo. Bevaziūdama ant kėlio ji
sutiko zuikutį, o tās zuikutis praszė: Onūtė, sėsėlė, pavėžik
manė; tai ji jį ilėdo ir sđkė: Tūpkis (vežimo galq. Kat
jėdu dabār vazidvo, tai pripazidvo jūres; tosė jūrėse mddėni
(mdudėni) laūmės prė krāszo. Onūtė alė būvo labat pūikei
apsirėdžusi o ir tą akno žėdą turėjo. Kat dabār laūmės jė
mdtė vazijęnt sū tū zuikuczū, tai szakė jė: Eik szė, Onūtė,
pās mās pasipuszkyt, pasimddy; pās mās pėno apė tēka ir

dabār būco vīnā prīlīpusi, tai brālei ēnē gērā rjksztā, pā-
plakē tā drklī ir adkē:

Bēgk, žirgēli,
Jūdherēli,
Pēr puczēn,
Pēr daubān,
Pārbēgdama jūrēn nūsiplāk (nūsiplak).

Apē dka tīltā.

Ilgā cēšā pirm septynā mētu krjges budavōje vēns
kardliu tīltā iz czjsta dka pēr vēnā špe, o kās pēr tā
tīltā eit norēje, tān turēje dēzimt dōleriu ūzmokēt. O azis
kardliu turēje trīs sūnus, tā turēje panakti tā tīltā sērgēt,
jēth nēka nepēreitu. Pirmajā cākarā jis ātsiunto cyridnieji
sūnā; tām nuējus atēje sēns varģingā žmogā, tān mēlde,
kād jis jē pēr tīltā pērleintu, alē azis nēlēda, kōl nē dēzimt
dōleriu ūzmokēje. Rytmety parēje, tās dēzimt dōlerin
sāca tērci ātdare. Antrā ndktī ēje antrāns sūnā, o ir
teipiaū atēje, o jis ir telp padāre, kalp pirmās. Tre-
czē cākarā turēje eit treczēsis, o tān būca eis pēr palkā lat-
koma; tām nuējus pās tīltā vēl tās senūka atēje ir mēlde jē,
kād jis jē pēr tīltā lēntu. Alē zin sāke: Kalpgi āz tarē
galiū dykā pērleint? Ūzmokēk dēzimt dōleriu, tai gali eit.
Tai pradēje tās senūka jē iz vīšā szirdēn mēst, kād jis
ānt jo sūsimiltu ir jē pērleintu, nēs jis netārā nel dēzimt
grāszu, o tik jān labat reikals pēr tā tīltā anāpus špēn nu-
kākt. Teip jis dāre pērimaldyt, kād ir tēca jē telp aaztrei
būca škalīnē, ir sāke tām senūkui: Ar tā žinai kā, elk szēn
ir ūznikabīk mē ānt peczū, āz tarē kromā pērnezū, tai tā
nepričalysi pēr tīltā eit: telp ir nūsidare. Alē tās senūka
būca pōns Dēns, bēt zin tai nežinōje, kād ir pōns Dēns
kītā sijk tānkei pasirōdydara. Kalp jis jē būca pērnezē,
tai tās senūka pasiverte (drklī ir lēpe karāllaus sūnui, kād
jis žiupanēlī plankū iz jo nūgaras izszipēsztu, ir kalp jis
tai padāre, tai tās senūka sāke jām: Kād tā manē ātsimāi.
tai tā (greiczdāi drklī parīrai. Pankūi tās arklyn pasiverte
(erēlī ir lēpe sziem sūnui, kād jis nū jo keliēn plankonas
izszipēsztu, ir adke: Kād tā manē pasimislysi, tai tā grei-
czāns lēkt galēsi āz erēlī. Pankuczis pasiverte (lydekā ir
lēpe jēm, kād jis keliēn žygnē nūsiplēsztu, ir adke jēm: Kād

ngt. Kat ji gdnē drklis, tai vyridsiojo brōlio arklys neēdē,
atsistōjo ir ganā, neēda. Paskui ji daindvo tōkię datnį:

El, žirgēli, jūdberēli,
ko neēdi ždlię žolę,
ko nēgeri srōrę ūpę?

Tai tās arklys praszneko ir sākė:

Ką aš esiu ždlię žolę?
Ką aš gėrsiu srōrę ūpę?
Anā laumė, raganėlė,
sū brolēlis vėno gėrie,
o tū, brōliu seauzėlė,
turi žirgelius ganūt.

Vyridsies brōlis laukė būvo, tai jis girdėjo tą datnį
datnijent; tai jis nuėjo ant lauko ir sākė: Laumė, rāgana,
eik sę mđno gālcą pautinēt; ji graūdžei labai vėrkė ir
nuėjo. Gdlecą beutinėjent, pamdtė brōlis tą žėdą ant jos
rankos ir klisė jė: Kūr tū gavai tą žėdą? Tai ji jėm sākė:
Aš turėjau derjnis brōlius, o kaip aš dā mažā buvau, tai
vyridsies brōlis mą nupirko tą žėdą. Uždūsi aš išsūil-
gau sđvo brōlius atlankijt, o mą bezažinijent pagdā jūres,
laimės manę cadino mādytis ir aš nuėjau; tai vėnā laumė
manę pāvertė (ūtelę o sacc (blūsą ir sākė: Katrā pirmā
iš vandens išels, tā sū graželsis drebūzeis apsirėdys;
laumė pirmā išasžoko ir apsirėdė. Dabār mđno brōlei jė
mųl, o aš turiu jū žirgus ganūt. Tai tās brōlis tūjau szalė
jos iš gallesczo apgalszo, ir atsigdves vėdėsi jė namō. Ji
turėjo gražel nusimazgót, ir jis jė nupirko naujė kleidą ir
jė gražel aprėdė. Potdm vyridsies brōlis sākė sđvo kitėms
brōliems, kād laumė prigdvo jū sėserį; tai jė sākė: Kōkię
mūk mē dabār tai laūmei uždėsim? Tai jė ėmė drklį,
āptepė jį sū smalā, pastdtė jį szalė dūru ir sākė: Laumė,
rāgana, eik lauka iš stubōs. Tā laumė sākė: El, pōn, aš
negaliu iszelt, arklys stō už dūru. Jė sākė: Mūszk sū rankā
drklį, tai eis szalin; ji mūszė, tai rankā ir prilipo prē sma-
lōs. Jė sākė: Spirk sū kōje; ji spyrė sū kōje ir kōje pri-
lipo. Sākė vėl: Mūszk sū kitā rankā; ji mūszė, ir kitā
rankā prilipo. Vėl sākė: Spirk sū kitā kōje, tai viškas at-
szōks; tai ji spyrė, alė ir kitā kōje prilipo. Mūszk sū
kaktā, tai atszōks viškas; jė tai dārant ir kaktā prilipo.
Ant gālo ir sū pilvā turėjo stūmt, tai prilipo ir pilvas. O

dabār bāro cīnā priļipusi, tai brālei ēnē gērā rīkšzē, pā-
plakē tā drklī ir sākē:

Bēgk, žirgēli,

Jādherēli,

Pēr pusczēs,

Pēr daubās,

Parbēgdams jūrēse nusiplāk (nusiplāuk).

Apē āksa tiltā.

Ilgā czēsā pirm septyniū mētū krīges budavōje cēns kardliūs tiltā isz czjsta āksa pēr cēnā ūpē, o kās pēr tā tiltā eit norēje, tās turēje dēszimt dōleriu ūzmokēt. O szis kardliūs turēje trīs sūnūs, tē turēje panakti tā tiltā sērgēt, jeih nēka nepēreitu. Pirmajā edkarā jis ātsiunte vyridsiejī sūnū; tām nuējus atēje sēns varģings žmogūs, tās mēlde, kād jis jī pēr tiltā pērleistu, alē szis nelēda, kōl nē dēszimt dōleriu ūzmokēje. Rytmētj parējēs, tās dēszimt dōlerin sēra tēruī atdare. Antrā naktī ēje antrāsīs sūnūs, o ir teipiaū atsēje, o jis ir teip padāre, kalp pirmāsīs. Trēcē rākarā turēje eit treczēsīs, o tās būra cis pēr paikā latkomx; tām nuējus pās tiltā rēl tās senūks atēje ir mēlde jī, kād jis jī pēr tiltā lēstu. Alē szis sāke: Kalpgi āsz tarē galiū dykū pērlest? Ūzmokēk dēszimt dōleriu, tai gali eit. Tai pradēje tās senūks jī isz risās szirdēs mēlst, kād jis ānt jo susimiltu ir jī pērlestu, nēs jis netūrīs nei dēszimt grāszu, o tik jān labai reikals pēr tū tiltā anāpus ūpēs nukakt. Teip jis dāre pērsimaldyt, kād ir tēra jī teip asztrei būra īkalinēs, ir sāke tām senūkui: Ār tū žinai kā, eik szēn ir ūzīkabīk mū ānt peczū, āsz tarē kromū pērnesziū, tai tū nepritalysi pēr tiltā eit; teip ir nusidare. Alē tās senūks būra pōns Dērs, bēt szis tai nežinōje, kād ir pōns Dērs kītā sīj tūkēi pasirōdydara. Kalp jis jī būra pērneszēs, tai tās senūks pasiverte (drklī ir lēpe karāliaus sūnui, kād jis žiupsnēlī plankū isz jo nūgaras iszsiņēsztu, ir kalp jis tai padāre, tai tās senūks sāke jān: Kād tū manē atsimīsi. tai tū (greiczdā drklī patīrsi. Paskūi tās arklīs pasiverte (erēlī ir lēpe aziēm sūnui, kād jis nū jo keliēs plūnkanas iszsiņēsztu, ir sāke: Kād tū manē pasimīslysi, tai tū greiczāis lēkt galēsi ūz erēlī. Paskuczās pasiverte (lydekā ir lēpe jēm, kād jis keliēs žēgnes nusiplēsztu, ir sāke jēm: Kād

tū manē atsimīsi, tai tū greiczais uz lydekā galēsi plaukt. Kalp tai risks nusiāde, tai tās senīks prapūle. Katp rijs inzuāsa, tai ir sia sunis pās sūra tēq parēje, tai jē tēra tu paklāne: Ogi kalp, ar pērleidai kā pēr tiltq? Jis sāke: Atēje cēns labat sēns žmogūs, tās labat parārges izziurēje, o tās manē didel mēde, tai ās jē rōds lēste nepērleidau, alē ās jē nesztē pērneszian. Kardliūs tai izgirdēs jū labiūs ānt sūra suniūs pērpyka, kād jis nē tik ūbagus pēr tiltq pērleidž, bēt jūs dē ir pērnesz, ir todēl jēm nemenkal dīce nūgarq izskīrst ir sāke: Tū paiks būrai, paiks ir pa-sīlksī, iz turēs jaū, kalp ās matai, tik nēka gēra nebīs, tū eldm stētai tik ānt āpjūka, o mē beī cīsi mīsu gīminē ānt didžās gēdas.

Bēt nīlgai potdm pasikēle septyniū mētu krījge, o ir atkelidva cēns kardliūs iz tolimās zēmes sū sūra zalnēreis ē tē zēme, kūr āns dksa tiltā būra, kād sū tūm kardlium ausidraugarojes prēs Prūsū kardliū karidtu, bēt jis būra ūzmīrāzēs sūra žiurōna, o todēl jis sūra cīsūs greiczālus vjrus beī kāržygiūs sūradīnēs klāne jūs: Kās iz jūsū galētu mē azlē nakt māna žiurōnā iz namū atnēst, tdm ās sūra dūktēj pēr pdcē dūczau, o po māna galcās jis ānt rīdās māna karāļstēs galētu kardlium pastōt. Bēt nel cēns iz cīsū tū vjru nīzsiāda ir nel cēns bēgūs tai nāpsēme. Telp jēm labat beisirūpinant atēje szio kardliūs jaunīsis sunis pās jē ir jēm sāke: Ās girdējau, kād tū cēnā vjrq jēzkal, kūr tār tāra žiurōnā atnēsttu, o kād tai nel cēns nenōr apsimt, tai ās atējan; kād tū mē sūra dūktēj pēr pdcē ir po tāra galcās karāļstē dūsi, tai ās tār sē nakt tāra žiurōnā atnēzīu. Andm kardliui tās ūzmānyms labat patika, alē jis jēm atallēpe: Ās sūra pažadējīnā rōds galiū izpildyt, ir tikrai izpildysiu, ar būtu tār ar kitām, alē māna žiurōnā atnēst, tai nē telp lēngra. Ar tū žīnal, māna mēls prince, kād māna gyvēnims nū sziczon apē trīs szimtus mīliu atstū? Princas sāke: Tai ās labat gēral žīnāi, alē ās to tolimā nebōju, ās tai iki rytōjaus būsiu atlikēs. Telp kardliūs sū tū princu tūjan cīsā derybā padre ir princas pasikēlē ēje. Bēt jis iz pīrma telp scyrūdams ēje ir telp retals žīnganeis žēnge, kād cīs iz jo turēje jūktis, jē pēr cīsā mērq palkū laikydami, ir sāke kitā kitām: Nā, tās pāts šīkrāis ledžoygā, tās pēr nakt nel pāsmylē nenuklīpytūs.

Bēt jis tyczōms tōkie eisenā ēje o ir tik teip toli, kōl ūz kālma nuēje, kār jī nēks nemdte. Paskūi jis iszēmex isz delmōna anā žiupnēlī ārkliē plankū ir pamislyje ānt anō senūko, tai jis tūjau (labai greitā ārkliē pacirta, ir dabār pradēje žōcāda bēgt, kōl porisām pailsa. Tadā apsisitōjēs isz- sitrāke tū žiupnēlī plankūnu ir pacirta (erēlī, ir dabār vėl teip greitai lēke kaip sūris, kōl pailsa. Tai vėl apsisitōjēs iszēmē tās žūgnēs ir pacirta (lydēkū, ir tadā labai smārkei plankdams apē vidūrnaktī iszkāka (anō karāliaus mēstā. Cē vėl (žmōgū pasitērtēs greitai nuēje (karāliaus palōczū, czōn jis gillukingai rādo princēsę, kurē jis vislōh papdaa- kuje ir labās dēnās nū jās tēra jei pārnēsze. Tai jī jēm sūra tēra žiurōnū tūjau idare bei sūra āksa žēdū nū pirsztā nusimōcusi pusian pērkanā ir vēnū piusē jēm ānt paminkla ir atsiminima padoranōje. Atsitōjēs nū princēsēs jis gōlū ēje kaip žmōgū, bēt kaip jau jī nēks negalēje užtēmyt, tai jis vėl pasitērtē (žūvī, paskūi (erēlī, o potām (ārkliē ir dū pirm dēnās namē būra. O kai dā eisī mēgūje, tai jis pri to karāliaus negalēje prett, ir isz džaūgma, kād jēm teip gerai riskas būra pasis- kę. jis pasitērtē (erēlī ir už- situpe ānt rēnōs rānkines, kurī mylēs rōda, risū šalē mēsta, o žiurōnū šalē surēs pasidēje. Rytmetūj tōs beausztant ēje rēns gendrōliū pasiraiksztinēt, ir pamatēs erēlī ānt rānkines būtpint. jī nusizōre ir žiurōnū sūr ātsēmē ir kardliui nūn- sze. ir dūjos, būk jis žiurōnū būtu purnēszes. Kardliū isz dūdzē džaūgma szī gendrōliū bagotingai apdorānōje ir siike jēm, kād jis jēm tikrai sūra dūktēj pēr pdczē dūs. Alē nusztāsis erēlis po pōra stundū vėl atglje ir (žmōgū pas- tērtē, alē nēkam nēka nesdke, teip kād āns karāliū pēr ti- krā tēsā laike, kās jēm jo gendrōliū sakūta būra. Kaip jau eisās krūges pasiliōre, tai ir āns kardliū sū sūra rai- skais namō kelidra, ir jēm parkelidrus tās jo pirmāsīs rūpe- stis būra, sūra dūktēj sū anūn gendrolīū surēsdt ir todēl szlōtnū svōthas czēsni kēle. O princēsē tū gendrōliū neti- kraī pažina, kadng pēr tēk mētū jī negalēje atsimt, ār tai tikrāsis ār nē. Bēt ānt tōs svōthas, kād ir dā telp szlōcni, tik telp grāmzei ir rāgei ir trūdnei iszairēizēje, kaip po žemē, ir kožndm isz to labai dūrai būra, alē nel vēns neži- nōje, kodēl telp būra. Telp jēms risēmā ānt tōkies link- smōs czeanēs kaip ir vargtē herārgstant, atēje ūhaga ir pri

kakalie atisēda, o kai jis ir muzikānts būra ir adva smūka draugē turēje, tai jis sveczū izsaimelde, kād jēm pavēlytu nōra pōrā szōkiu paszpēliūt. Sveczel adva jūkūs sū jūm prōvydami, jēm palēpe, ir kalp tās ūbaga pagdva szpēliūt, tai rādos tōkie dytinā linksmjbe bet szokims ir rykdeims po vīnā palōczū kardliaus, kād nei aīszē izsaūsa kažin kōkie szlovinga dēnā ir cīsas āns nuliudims ir gramzūmas prapiūle. Dabār cīst sveczel pilni džaūgma budamī ātnesze tām ūbagui edlgyt ir gērt, bēt jis nei nū cēna nēme, kalp tik nū princēnes. Ir kalp ji sū stiklū, sū kuriū ji jām cīna gērt būta ddtusi, atstōje, tai ji tām stiklē ānt dāgna rāda pūse žēdā. Ji tā izēmusi pažiurēje ir labat nusidgryje, kai ji iszpažina, kād tai tās pūse žēds, kurī ji kitā sijk pērkaudus tām cīrui dde, kūs ziurōna būta atkelidcēs. Tūjau ji sava tēcā tyloms { szdli pasicadina ir jēm apē tā dalykā papdsakoje, sakydama: Kalp tū anāmet { septyniū mēnu krygē butat iszkelidcēs ir adva ziurōna užmīrszēs, tai āsz tām cīrui, kūs ziurōna būta atkelidcēs, szl pūse žēdā { dvian ānt paminkla, kadāng tū manē jēm pēr pdczē butat pažadējes, o dabār szis ūbaga tā pūse žēdā { stiklā idēje. Tai kardliūs tōkie naujēnā iszgīrdēs, tūjau tā ūbaga ēmes { kitā stūbā {sēde ir pradēje jē apē tā žēdā klausinēt, o sztal, nilgai trūka, tai tā cīnā klastā būra iszrastā. Tū ūbaga sdke: Āsz esū tās princas, kūs tāv tāva ziurōnā { cēnā ndktī ātnesziau. O tai telp atsēje: Kalp āsz sara tēra dksa tiltā sērgējau, tai atēje sēns žmogūs, tā āsz pēr tiltā pērnesziau, o āž tai jis mā tōkī galējimā dde, kād āsz galējau { ūrkli ir { erēli ir { lydekā pasivērst, todēl mā galima būta tōkiē dīdele kelionē { cēnā ndkt subēgiot; o kalp āsz dā pirm dēnās namē butau, tai āsz { erēli pasiverczau ir dnt cēnās rānkenas užstūpiau, ir tās gendrolius, kūs dabār tāva žēnts pastō, manē rādes nuszōre ir ziurōnā atsēmes tāv ātnesze, gražēl pamelūdams, būk jis parnēszes. Bēt āsz potām vėl atgijau ir { žmōgū pasiverczau ir vīnā tā cēnā tylējau iki szēndēn. Bēt dabār iszgīrdēs tāva dūktēri bēredant, kuriē mā pažadējei ir kits pēr kldatā pagdva, tai ty-czōms szēn atkelievau, tik matyt norēdams, kalp eis, bet ir, jei galima, tāv vīnā tā kldatā pranēszē. Dabār kardliūs tai vīkā iszgīrdēs, tūjau labat dsztrū iszjēszkōjimā laiķe, ir nilgai trūka, tai anō gendroliaus vīdā klastā o princā vīdā tēd

būca iszramā. Tai karālius, didei supgkēs dēl tōkie priga-
rima, dāre gendrōliū sū ketureis jāczeis gīcā suplēszyt, o
princas (jo cētā žentu ir po kardliaus galvōs tos žēmes ka-
rdlium pastōje.

Apē parārgusī liūsininkā, kūrš palaimings pastōje.

Kitā sūk cēnām kēmē pās cēnā būrā prisilaitke liūsi-
ninkā, tās būca telp parārgēs, kād jis nēka neturēje; jis
būca sū paczē ir vaikais porisām nudriskēs ir konē badū
nūmire, jis pēlnā ir nēkur negalēje gāt. Telp jis nežinōje
kā darīt ir pasimūsljje bile dēn, nēkam nēka nesūkēs, iszeit
o pakeliūi ar prapūlt ar kūr pēlnā rāst. Telp jēm iszėjus
ir jaū gērā gālā nukakus, sutiko jis sēnā žmōgu, tās jī
klāse: Kūr eini? Jis sāke: Ak āsz nei pāts nežinanū, kūr
āsz einū, tik telp einū isz didelie apmauda (sētā, kadāng
namē būt negaliū; nēs esū labai parārgēs, benē rāsūn kūr
dārba, o jei nē, tai turiū prapūlt. Tās senūtis sāke jēm:
Eiksz sū manim draugē, āsz tarē nū tos bēdōs iszgelbēsū;
ir jis jī iskrede (gīrē ir ānt sžuūnei ākszta kālņa, o ānt to
kālņa būra stalēlis. Tai senūtis sāke jēm: Sztai, tū stalēlī
āsz tār dorānōju; kād tū sakysi: Stalēl, dēngkis! tai ānt jo
būs risōkiū rālgiū, kōkiū tū tik norēsi; tū dabār parsinēszk
namō, tai būsi isz risū vargū, bēt pāreidams nēkur nepasilik
nakrōt. Dabār liūsininkā pilns didžasiū džangsmū sū tū
stalēliū keliāro. Bēt jēm dū toli nū namēliū ēsant, pradēje
tēmt, ir jis bijōjos naktj sū tōkie dorāna eit, todēl jis ēje
(rēnā kūrcezēm ir cžē apsigulēje. Kat karczāninkā sū sa-
ratseis rakarēnā rālge, tai ir szis kampūtj sārā stalēlī pa-
sistdētē sāke: Stalēl, dēngkis! Ir tujaū ānt stalēlie būca ri-
sōkiū skaniū rālgiū ir gērīmu ir tās vargūzīs galēje, katp
kōks ākszta pōns, prisirālgyt ir atsigērt. Karczāninkā tai
ristab ir mātē ir jis to stalēlie labai panūda. Kat talgi āns
žmogēlis naktj užmīga, tai karczāninkā tū stalēlī apmatne.
Liūsininkā, kat dabār tū stalēlī parsinesze ir pdczei pasdke,
kād tās stalēlis jūs risūs isz risōs bēdōs iszgelbēsēs, tai rd-
dos linksmybē ir szokinējims tarp vaikū ir jē nēkaip nega-
lēje suldk, kād tērs cžē sārā dīrcinā pagūlbā sū tū stalēliū
padarys. Dabār tērs stalēlī gražei pastūtēs sāke: Stalēl,
dēngkis! Bēt ānt stalēlie nei jōkie staltēsē, nei jōks kqsnēlis

dünas, nei mēdā ir nei azelp ko neatsirdā. Jis mīslīje, tai benē vētā kaltā, ir todēl { kitā daktā pastāte, o katp cē nēka nemāczyje, vėl { kitā; alē jis galēje jē statyt, kūr norēje, tai nēka nemāczyje, stalēlis pasilika tūzczen.

Dabār tās liūsininks pasikēlēn vėl izēje, ir jēm vėl gērā gālā ējus, sutiko jē vėl tās senūtis ir kldne jē: Kūr eini? Ann vėl adke: Nežinau nei kūr ett, nei kūr dētis. Senūtis adke: Eiksz draugē; ir jē vėl īstvede { gīrē ir ant kālņa. Czōn būva avinēlis, tē senūtis vėl liūsininkui dorandže ir adke: Kād tū sakysi: Āvinēl, pūrtykis! tai pradēn nū jo pinigai birt; dabār tmk ir nēzķis namō, alē nēkur nepasilik nakrinōt, bēt elk katp gali grettai namō. Bēt jēm elnant ir dē toli nū sava namū ēnant, sūtēma ir jis turēje { tē pdczē karczemā ett pērgulēt. Vakarēnei jis nēka nefurēje, bēt jis avinēlī pasistdētē adke: Āvinēl, pūrtykis! Tai pradēje pinigai ris skambēdami nū jo zemj birt; tū jis susirtuka, ir tū dēre sāv vakarēnē pasitainyt. Tām szinkorini tās avinēlis vėl labai { szirdi būva, ir katp liūsininks užmīga, tai jis vėl tē avinēlī apmalne. Namō parējē vėl pasigyre, kad tās avinēlis vīnā bēdā pravargņē; pati tai negalēje izmanyti ir todēl jis tū avinēlī pasistdētē adke: Āvinēl, pūrtykis! Āvinēlis bēt tai nīszmdne, kas tai, ir nesipūrte. Tai liūsininks jē nutrēres pūrte, kēk tik galēje, bēt nenūhira nei cēns grāszis. Tai jis ēmēn jē papiode ir nōrs pōrā sijk prisiedlge.

Pankui liūsininks trēcē kart izēje ir vėl trōpyje tē senūtī; tās jē vėl paklausinējēn nūstvede ant anō kālņa ir dorandže jēm ždkā, o tām žakē būva pajēgūs knīpelis. Tās senūtis adke jēm: Kād tū sakysi: Knīpel, elksz laūkā! tai jis iz ždka izazōka ir tōl mīsz, kōl tū sakysi: Knīpel, { ždkā! O szē kart gali paprastō karczemō vėl pērnakrot. Liūsininks talgi vėl sū tū dovanōtu žakū atēje { tē karczemā, kūr anūdu karts būva nakvinōjēn. Katp vakarēnes czēsas prēje, szis vargūzis mīslīje, kad tās ždks jēm kē ant vakarēnes dūnēn, ir todēl adke: Knīpel, iz ždka! Tūjāns tās knīpelis iz ždka izazōka, ir dabār, ar nematēl, tē szinkorin bēt tē szinkarkā būht, kad jūdu nīradne, kūr dētis ir kūr bēgt. Tai szinkorius pradēje liūsininkā mēst, kad jis tik jūdu gelbētu, jān atdūnēn stalēlī ir avinēlī. Dabār liūsininks pirma tik suprdta, kad szinkorius sū sava paczē jē prigdvuse, ir todēl

jis jūan telp sukalatōt dave, kād jūdu rās paeit galēje; o
kalp jaū jis mēlyje, kād ganā, tai sādke: Knīpel, { žākā!
Tū knīpelis paliōre mūsēs ir { žākā {žōka. Szinkorius
dahār greitai atneze tū stalēlī ir arinēlī ir sādke: Sztai,
mēldzems, atsīnik sāva stalēlī ir arinēlī ir tik daugiaūs jaū
telp mūs nemūsēdīk. Lūsīnīks ir pasīzādēje telp daugiaūs
nedarjīt, jēl jē jēm nē vēl kōkie szelmjstā padarjīs. Dahār
jis ir tūjan sādke: Stālel, dēngkis! Tai tū būra risōkiu rāl-
giu ir gērimu ānt jo; ir paskūl: Ārinēl, pūrtjkis! Tai ari-
nēlis pūrtēn ir tū pagdra pinigal birt. Dahār jis mēte, kād
tai tikrai tās pāts stalēlis ir tās pāts arinēlis, kūr āns se-
nūtis ānt kalna jēm būra dāres; ir telp to karczemā gražet
pērnakvojēs lūkmas namō keliāda. Namō parējēs sāke jis
pādzei: Nā, mōtyn, dahār tik sījki vīsa giliūkī radān; dahār
džanīgkītēs, jaū vīsā bēdā glōda. Patl, matjdamā vēl stalēlī
ir arinēlī, pradēje halsei ānt sāva vjra bārtis ir jē dārkjīt.
Tū arinaūsi, kōks tū tik mīnksztprōtis ir bē jōkie rāzuma
žmogūs est; kād nōra kōkī grādsj ānt drūskas užpēlnēs par-
nēsztai, tai tik kās būtu, nekalp tū stalēlī. Vjrs jēl ānt
to nēka netaūke, vīs tik klāuse; alē kalp jaū jē pēr daūg ānt
jo plēsēt pagdra, tai jis tik cūpt tū žākā: knīpel, isz žāka!
Ir tū knīpelis isz žāka ir dahār, drūfski, pāczē būht; āk tā
pagdra dairjītis ir szokinēt o potdm ir szaukt, alē tai nēka
nemdczyje, tās knīpelis jēl sūdare, kād jos vīs plaūczei skam-
bēje. O kalp jaū vjrs numdne, kād ganā, tai sādke: Knīpel,
{ žākā! Tai tūjan knīpelis paliōre mūsēs ir smūkszt { žākā.
Dahār patl rēkdamā ir dejūdama atēje pās sāva vjra ir
mēlde, kād jis tik bēnt daugiaūs tōkī mūszi ānt jos nužlēs-
tu, jaū jē telp daugiaūs nedarjīs. Paskūi ēme vjrs stalēlī
ir pasistātēs jē ridūrasly sāke: Stālel, dēngkis! Tūjan ānt
jo storēje risōkiu rālgiu ir gērimu, gražū žiurēt ir skanū
rālgyt, ir tūjan turēje atelt patl ir vīs raikal ir prisirdlgyt
ir atsigert, kēk tik kōznas norēje: Po rālgie atūrede jis
arinēlī ir sādke: Ārinēl, pūrtjkis! Tai jis pagdra pūrtjtis
ir pinigal nū jo vīs birtē bira. Isz to cēsā tās vārgūzis
lūsīnīks pastōje labat bagōts žmogūs, o dēl to knīpelie jis
ir labat pagrīts būra; nēs kād kūr kōkie neteisjbe nusidū-
dava, tai jē atradīdina ir jis tū sē sāva knīpeliu gražidsiē
teisjbe padarjāda. Galidsei jis labat kasztaiūg dēdra nu-
sīprka, kuriēm jis rāsi dē szēndēn begjētēn, jēl nenūmire.

Apē laumēs.

Seniānšiose gadājņiose būdaro ir laumiņi, o senējē Lētūcininkai laikē jēs pēr negerās dēasēs, kurīs pustosē rētoņe kalp prakeiktos turējo laikytis, o vis mōteriszkame paridale pasirōdydaro. Jōs galēdarusios labat dirbt, kalp antai: rēpt, dust o ir laiko dārbus, bēt jōs negalēdarusios nei rēnq dārbaq pradēt nei pabalgt. Piktq arba izskādā jōs žmonēms nelabal padarydaro, bēt tādkei gēro; didždusie izskādā, kuriē jōs prōdydaro, būcusi tā: jōs naujēi užglumsius kūdikius parōgdaro ir apmaiņydaro. Tōkē laumiņi apmaiņyti kūdikei turēdaro balt dideles galvas, kurīs jē nēkadōs nulaikyti negalējo, o kād ir dēzint mētu ir dār nenexni parōdaro, bēt daugiau kalp dēglyka mētu tōkē kūdikei nesukākdare.

Telp kārtq rēnā gaspadinē ir tōki nū laumēq apkeistq kūdikī auglusi, ir jau būcēs herēik dēglyka mētu sēns, bēt potidm bē jōkios nūjēgos, telp kād jē turējo ris nēziēt ir calgydīt. Tai gādijosi syki, kād casarōs cēsē atējo sēns ubagēlis, tdm tā gaspadinē pasigūdē adro bēdā dēl kūdikio; tās ūbaga jē pamoklino, kād ji imti vīstkliauszi, tā grazel izlēistu, o (tā kēralq vandēns (piltu ir telp pritaisytu, kād ji jē kalp kōki katildit galētu pakabst, tadā ji tūrinti tā kūdikī (kūknē draugē imti, ugnēq susikūrti, o telp trusuti, būk alaūs norētu daryti; tai tās kūdikis, toktat matydams, praszņēksēs, alē potdm ir mīrsēs. Tā gaspadinē tai rislah padirē. O sztal, jēl kūknio betrāsient, adkē tās kūdikis: Mōtyn, kā tū cē darat? Mōtyna adkē: Māno calks, āsz darā alaūs. Tās calks ant to atnēlēpē: Dēcē susimilk, āsz jau telp sēns esū; āsz jau ant sēto bucaū pirm Kāmszczu girdtē būco sodfta, kuriō dideli mēdžei uždugo, o dabār jau rēl nupūtysta, bēt dār tōkiu dētu nemacsaū. Tēk pasdķēs daugiau nekālķējo; potdm tūjaūs apstirgo ir nūmirē.

Vēns labat dēvins nusiādcims apē apmaiņymq kūdikio, kursai Būdēczu parapijo nekuriēm kēmē nusiādcēs, ir kurf dār daūg senūju žino papdsakot, szitoks yrd. Vēnā gaspadinē pagimē kūdikī. Antrq dēnq gaspadōrius izsvaizdro prēs rākarq (mēstq, jēl krikasztnoms kās rēik īspirktu; o bērnas gulējo butē. Bēt Lētūcininkai turējo kitq syk la-

bai didelius butius, kaip tai ir dabar dar senosė trobosė rëndasi. Dabar vakarė rėlai, visėms atgulus ir jau sėdėnei (naktį esant, ir atėjo dei laimės; per kur ir kaip jėdei (būtą iėjo, tai bėrnas nežinėjo, jis tik iszgirdo jėdei besipėsakojent, nės jis dar nebūro tikrai užmigęs, bėt tik prisnūdęs. Tūjaus jėdei (kūkne iėjo ir cė žiburį užsidėgė, ir dabar pamaži (stubą iėjo, o užgai truko, tai jėdei tą naujėi užgimusį kūdiki gėspadinės iszsineszė. Tadà ji iszėjstė ir (sėro vėjstyklus iszėjstė, bėt (kūdiki vėjstyklus jėdei iėjstė pėczszlūtė. Kaip tai rėskas atlikta būro, tai jėdei nėkaip nesūtare, katrą tą pėczszlūtė pės gėspadinę iėnėz ir (kūdiki cėtą prėjos padėz. Teip jėdei ilgą valandą kiekvėzijos: Nėszk tū, nėszk tū; bėt kaip jau sūtarti negalėjo, tai ėmusios abidei nėsė. Tām tūrpe bėrnas iszsėzėkės isz lėros, gėltai sėro gėspadinės kūdiki, kurį laumidri būro kūknio gėlintį palikusios, pės sarė (lėrą isidėjo. Laumidri isz stubės (kūkne angėžusios ir kūdiki nerėdusios nemėnk apsirustėro, ir pagėro ėnt kils kitas bėrtis: Tū kaltā; nē, tū kaltā. Ar ėsz nesakiau: Nėszk tū, ėsz szlezon pasilikiau ir rektėsin, jūk sakiau, kād parėgė. Teip jėmdrėm besipėstijent ir besibarrant, tik kakarykū, gaidys ir pragėdo ir jėdei, tik drėjt, drėjt, pro duris ir iszdulkėjo. Dabur bėrnas ėmės kūdiki iszineszė (stubą. Stubą rėds žiburėlis dėgė, alė szezziėuninkė teip drutal mėgėjo, kād bėrnas jė negalėjo iszhūdt, bėt turėjo jė nusitėrėz pūrtit, o ir tai užgai truko, kōl jis jė iszhūdino; pabūdusi ji sākė: Ak, kād tū sėeiks būtai, kād tū manė pabūdina, ėsz tōkį balsų sėpną sapnarau, lyg kād mām kōks klėcius ėnt krutinės būro uždėts, kād ėsz ros atsidrėst galėjan. Dabur bėrnas jei pagėro rėsq tą nusidėrimą papėsakot; bėt ji tai nenorėjo rėryt, kōl ji pasimātė, kād dū kūdikiu turėjo, rėns rėds kaip jōs pagimdėtas, alė kils tōks dėyrins iszreizdėjo, tai būro tās nū pėczszlūtės. Ąnt vėjtėjaus bėrnas nuėjo pės kūnigą ir tām papėsakojė tą dėyriną nusidėrimą, o ir norėjo kūnigo pasiklėust, kų reiktu darėjt. Kūnigā bėrnui tōkį pamōkslā ddrė, sakėdams: Kād tū tai tikrai žinat ir gali ėnt to prisėkt, tai tū parėjės imk tą bōstrą, pasidėk ji ėnt slėnksczo ir nuklėsk jėm galrą sū kirriū, nės tās bōstras netūr suldukt dėdeszimt kėturis stūndus, potām jau jis ėgdun tikrą gėrantį. Bėrnas parėjės rėns toktai tik nenorėjo darėjt, bėt lėukė, kōl gėspadėrinis isz mē-

sto parcažidro; bērnam ir jām vīskā papānakojo, o tai jūdu
hē jokin užtrukimo ēnē pagāl kūnigo palēpīnā tē hōstrā žu-
dīt. O kalp jdm gālvā nukirto, tai rddosi jemē ddr risi
szandū stegerēi, alē izz tū, līg kalp izz kōkiu gūslu, kraiņes
tekējo. Todēl senējē Lētūvininkai mīllyjo, kād tōkē didgal-
vei nū laumiņ ēnā apkeisti (bēt dabār jau tōkiu nēra ar tik
didei retai rāndan) o todēl ir pirm krikszto ris žiburgs tu-
rējo dēgti, kalp tai prē daug Lētūvininku dār ir dabār
laikoma.

Klīs nusiddvims. Vēns bērns sdu vēns kamdrō gulējo,
o jē ris kān nakt atēldaro laumē alogst ilgā czēsā, telp kād
tās žmogūs jau porlsdm pasibatgēs būro; jis vīslah bāndē,
alē nēks nemdzyjo, ikī jē vēns žmogūs pamokīno, kalp jis
tā laimē galētū sugdūt. Būtēt jis tūris nuelt (gīrē, o tan-
kumjūnē stōrintē aužūldtē panikīrst ir izz to pasidarēt szti-
pselē dūt cīrszūnēslīnk smailyn nudrōžtā, o sū tūm jis tūr
tā skylē užkalt, pēr kuriē laumē (jo kamdrā flend; prēg-
tdm jis tūris dūt izz trijū deryniū stukēliu geležēs kūgī pa-
sīdarēt, o (tā kūgī lēplnī kōtā isidēt, sū tūm kūgiu jis tūr
anā sztišpselē imūsz. Kalp jis tai vīslah gūtarā turējo, tai
jis vēnā nakt uzdabājo, ir kalp vīk jis pajūto laimē (līn-
dus, tai jis tūjau izz lōroš paszōkēs užkalē tā skylē o pas-
kūl vīl atalgulē. Pēr naktē jis szelp nēko nepajūto, kalp
tiktal vēnām kampē, līg kalp kād katē (vēnā brēzie; alē
kalp iszaušzo, tai jis rddo labat grāziē jūmprocā, bēt būro
labat nuliūdusi. Tā jūmprocā jis nē po ilgo ir pārce-
dē, o jēmdrēm ir tikrai gerat sēkēs, nēs ji grellai ir grazei dirht
mokējo, tik pradēt bēt pabalgt negalējo. O jūdu ir suzilāukē
dū kūdikius, alē ji vīa didei smutnā būro dēl to sztišpselio,
ir ji jē todēl užstauin mēldavo, kād jis tā sztišpselē atkīsztu,
tai ji potdm kōžnā dārā pradēt ir pabalgt galēxenti. Po
keliū mētu jis ir atkīszo tā skylē, ir sztai, sū pirma nakcē
jo pati ir prapūlē ir daugiāns nesugrāzo; alē kān czetvērgo
vākarā ji atnēszdavo tēmdrēm kūdikiems po hāltus marazki-
nāczus, konē czēlā mētā ilgai, bēt jē pāczē nel vēns nemātē.

Vēl vēnūšē namūšē abū tėvāi mīrē ir palīko vēnā duk-
terātē apē keturiolika mētu. Tā mergātē labat vērē ir
nēks jē negalējo nurdmdyt. Tai atējo pās jē dēl laimēs ir
sāke jē: Ak, mēls kūdiki, nevērē tālp labat dēl sāvo tētēlio
bēt māmēlēs, mādci tavē cīrākūm aprūpīšiva, tū nēkād nēko

nepriatēsi, tād nereiķa nei cērpt, nei dust. Tōkeis grazeis žodēleis mergdītē kēk tēk rēmdēsi, ir nē po ilgo, tai jī rōdo sīco klētēlē pōrā szańnā ritlniu graziōs drōbēs, bēt jā ilgā, jā daugj ējo ritlnei, nē tik drōbēs, bēt ir risōkiu brangiā marginiū. Alē tēdei laimēs jēl būco īsikusios, kād jī nēkadīs nēko netūr mastūt, o kād ir kās zin kēk turētū. Bēt kartā po ilgo czēsō, jān nīmangdama, kār sīco lōbī dēt, norējo māsā ēmusi pērmastūt o ant tūrgaus cāziūt ir pardūt; alē kaip jī tik pamatdco, tai tā sēkucēzē nāktj būco rīskas azalīn ir daugiaūs jī nēkadīs nēko negāco.

Vēl rēnā gaspadīnē, nāzlē budamā, piūtēs czēsē nēkaip negulējo sīco laukā nuralyti ir labai dēltō dejāco; tai atējo rēnā laumē pās jē ir sākē: Sei tū mān dūsi sījki lasziniū priedlgyt, tai āsz tāv risā tāro casarōjī sū dēnā nuralgysiu. Gaspadīnē mīstlyjo: Tai jūk ganā menkat; ir pažadējo. Ant rytōjaus būco risi javat skūnio; tai gaspadīnē sztrōsznyjos lasziniū szańnā taurēliū prispīrgit, ir laumē rēik atējusi pradējo tūš spīrgus cdlgyt. Alē tūjauš būco īszcdlgyti ir gaspadīnē turējo žaliū lasziniū atnēsz, bēt kēk jī tik atnēszē, tēk anā ris sūdē. Jau dabār tik mēzā szmotēlī nū paskutīnios pdltēs teturēdama, pradējo sū tūm laūmei pēr būrnā mūszt. Laumē besiczaupydama sākē: Brjzye, brdžge, tai tik mūsza, tik skālbie pēr zubūš; nā palduk, tū kandlios galē, āsz tāv padīrbsiu ūž tatai: kaip tīco casarōjis ant laūko gulējo, tēp jis ir rēl tūr gulēt. Tēpo ir nūsīdatē. Laumē ī trūmpā czēsā rēl rīskā īsz skūnēs ant laūko nūnēszē ir tēp rēl pāpleikē, kaip būro, bēt ldsziniūš jī neatgdadyjo, tē puslīko sarālgyti.

Kitā gaspadīnē, labai darbinīnkē budamā, mēzā turējo, ir nenorēdama dēnā sūsignīszst, cakarē rēlat pabulēliūš ējo ant ēzero lēpto īszsīskalbt; o tai trōpyjosi sījki ir czetvērgo cakarā. Kitā czetvērgo cakarā ant to lēpto po sūlēš nūsīleidīmo pradējo laūmēs skālbt, kād baūgu būro klāusyt; o tai dabār nūsīdatē kōznā czetvērgakarī. Tū namū žmōnēs nemēnkā dymaudā ir rūpestī īsz to turējo. Po ilgo czēsō rēns sēns žmogūš jūš pamokīno, kād jē īmtu planaszū ir nūsīrytu botāgā, alē atžagaret tūr ryti; sū tūm botāgū rēns tār nuelt pās tā lēptā, o kaip rēik rēl skālbiēt īszgira, tai cīn ant lēpto tār kīrst, kād ir nēko nebūš matyt. Tēp tē žmōnēs paddrē. Tā gaspadīnē turējo brōlī, Jakamā cardā,

vīds vadzēs īleido, tai sū nīk tdm, kūs laikē, tik trūkt, vadzēs īz rānku īr īztrūkē īr jōs tām bedūgny pradīngō, tēlp kād jē hē vadzū namō turējo ētt. Bēt āntrā rījtā kōz-nas sdo vadzēs, gražei czystās, rddo sdo pastāldazaly bē-kabant. Tai būro nemdž dīru, īr nel vēns nežīndājo, kaļp tai nusīdarē.

Bēt sītām Kdkaszhalj teipian īz senū gadīnīu rāndasi velnenkā, kurī vēnām bedūgny ānt geležīnēs krūdes sēd. O vēnā nīk jī szēpī īz debēsē, kursai pēr bālā trūkē, nuplē-szusi īr dabār tamē gytēnanti. To szēpēs mdsio vīrszūnē kīszojusi laukē, īr senējē tā galējo matīt; bēt dabār tēs tā vīrszūnē, arhā ānt tōs vīrszūnēs, atsīrddusi mažā salūtē īz sđmanu. Tā velnenkā labat tānkei īszkīdatusi ānt vīrszans, īr anē sēntēvei jē gerai galējo matīt. Vēnā nīk senējē, par-sigabēnē czērknynīnīkā, norējo, kād jīs jē īz tōs bālos īz-carytu. Kaļp jīs pās jē nuējo īr jēt tal pasākē, kād jīs jē norīs īz czē īzcrayti, tai jī jām atsākiusi: jēt jī turētu īz tōs bālos, kūr jī tēlp īlgai ponarōjusi, īszētti, tai jī sdro po-nīstē īszplātītu ānt rīnā Jsrōs pēcu, īkt Kraupīszko tīlto, o prē Laugaliū po tūm tīlto sdro krāse pastatītu īr czē sdro tīkrā gytēnīnā laikītu. Czērknynīnīka tai īz jōs glrdējes dīdē jēt pakājū; nēs gerīnūs, kād jī pustō bālo pasīlīktu, nekaļp ānt gražiū lankū ponarōtu, o īpaczei po tōkiu tīlto, kūr daūg žmoniū ddr īr szēndēn tūr keliāuti. Prēgtām jī sākiusi jām, kād jī īszkelīdudama īz tōs bālos atkīasztu tā skīlē, kurī sū dīdele ārklio gālva užkīasztā ēsanti īr pēr kuriē vīnas tōs bālos vandū īr vīsi bedūgnei īztekēt gālī, o tai tē vīsi kēmat, kuriūs tā srovē trōpysenti, turēsē nuskēsti. Kaļp czērknynīnīka tai vīslab senēmsēns prānsēzē, tai jē labat nusīgāndo īr daugianīs jē neužkabīno, o todēl jī dīr īr szēndēn vēnām bedūgny besēd, bēt pamatīt jau dabār nel vēns negāun; alē kād jī tā sdro geležīnē krūdes būs ausēdē-jusi, tai būsenti sudnā dēnā. O būvē szīto bālo teipian īr daūg velniākszczu, kurē tōs velnēnkos vaikai būvē; tē senamē czēsē atēldavē sū kitais jaunais klāpāis (Kakaziū kārcezmā ānt jaunīmo, īr szōkdavē sū mergōms, kaļp īr kīti, īr vīs bū-davē žaleis rubāis apstīrēdē. Bēt īszpažīnt jūs galēdavē ānt tō, kād ānt sopāgu užmīdavo, nēs jū sopāgai vīs būdavē tu-sztī; alē kaļp vēik jūs suprāndavē, tai īr prapāldavē. Szītē velniākszczēi grā daūg žmoniū, kurē pēr bālā arhā pabalets

laumē būvo dudusi, tai jī iz stākliu iszsilipusi sākē: Nā, gāspadin, dabār sakýk, kaip āsz vardu. Gāspadinē atsilēpē: Tai tik iszdudē, tik iszdūzgē Bigūtē. Laumē tai girdēdama nei mýlystos nei nēko nenorējo, bēt didei supýkusi ir vis spiāndydama iszbēgo.

Senēji mislyjo, kād laimēs vis daugidusei cietvērgrakareis tārp žmoniū bastýdāros; szitas vākars tai būvo laumiū vākars, ir todēl nēkur neturējo būt vērpiema. Jei kūr cietvērgero vākarā mōters būvo vērpusios, tai, atgūlus, laimēs ānt tā paczā vīndu ēnē vērpt iki gaidžū o vērpalus imdārusios vis draugē. Todēl szitas vākars tārp Lētūrininku iki szel dēnai yrā svēnts vākars, bēt ýpaczei netūr būt vērpiema. Teipiaū neturējo tā vākarā būt skālbiema po sdulēs nusileidimo, ir nei szeip kōkē darbai neturējo būt dirbami, kuriūs laimēs dirbdaro, jeib nē savē pasiszēlptu o žmonēms iszkādā padarýjtu.

Apē Kākszhalī.

Labai senosē gadýjnēse storējusi szaund gīrē ānt tos rētos, kūr dabār Kākszhalis gūl; o tū gīrio ýpaczei heržū bel rīnksznu storējo. Bēt sýkjī dīdelē rētra pakīlo ir tū rīsaq gīrē iszlānzē, o kadangi tūczēs žmoniū menkat Lēturo tebūro, o gīriu apstīngai, tai tē mēdžei pasīlko czejaū gulēt ir ānt jū pagdro sđmanos dūgti, telp szīta balā atsirādusi, o ir dār dabār daūq szēksztu to bālo rāndasi.

Bēt ir būro anō gīrio daūq ēžerū, māžesniū ir didesniū, { kuriūs rētra teipiaū daūq mēdžu sūcertē, ir tūsd ēžerūsē pagdēto sđmanos pirmidusei dūgt o potdm isz cēz rīs tolýn nūrētē. Pēr ilgus cēsūs tōs sđmanos ānt kīta kītū āugo, ir szīteipo tā balā tōkiuse daiktūsē, kūr kītā sýk lēnkēs būro, dabār apē dēszimt iki penkiólīka pēdū ir dār daugiaūs gill. Alē dār ir dabār rāndasi atrīrē ēžeral, bedūgneis radīnami, ridurýjē bālos; tē ēžeral kītā sýk būro daūq didesni, bēt dabār jaū isz rīsū szaliū sđmanos toli ýrētusios jūs sumdžino. Tūs bedugniūs sentērei yrā tdnkei iszmatdrē sū ilgōms kārtimeis arbā sū ilgōms cīrcēms dķmenis prisīrt-szē, alē negalējo dūgno rāst. Vēnā sýk, telp pdsako kell dār gyri tebēsaq ākininkai Kaksziū kēmo, jē rēnā nedēldēnē ēnē konē visū gāspadōriu vadžēs, tds sumazgījojo o svarbōkq dķmenī įrīszo, o potdm žemýn lēido. Alē kaip jaū māžnē

*Iszėjau pās saulēlē;
saulūžē atallēpē:*

*Dainūk, sesjē,
ko nedainūji,
ko rjmai ant rankelju?
rankelēs uzrjmotas.*

*Kūr āsz dainūsiu,
kūr linksmā būsiu?
grā daržē iszkadā,
daržēly iszkadūžē.*

*Rūtos numjntos,
rōžēs nuskjntos,
lelijos iszlakasztjtos,
rasūžē nubraukjta.*

*Ar sziaurjys pūtē,
ar ūpē aptvino,
ar Perkūnas griōrē,
ar žaibals mūsē?*

*Jau ir atlēkē gūlbiu pulkdtis
o ir pardrē (kdrq jōti.*

*Kitā iszjōjo jaunī broljczēi,
o mūsū nērā neigl kdm jōti.*

*Broljczui jōti, brōliui nejōti,
eivā tēceliui žirgq žabōti.*

*Eirā, sesjē, brōlī lydēti,
jē lydēdamos zōdī kalbēsīm.*

*Vēnā sesjē broljti rēdē
o szī antrōji carteliūs kēlē.*

*Et, brōli, brōli, kadā parjōsi
po mūsū tēvo raudōnā rožē?*

*Sesjē, sesjē, jaunōji mēno,
kad jē prāžydēs, tai āsz par-
jōsiu.*

*O ir prāžydo nedēlēš rjta;
nērā kai nērā māma brolāczo.*

*Derjnieš dēnās jēszkōstis
o deszimta nel nusildistis.*

3.

*Nē sziaurjys pūtē,
nē ūpē aptvino,
Perkūns negridudams
sū žaibals nēmūsē.*

*Barzdūti vjrai,
vjrai isz jūriu,
prē krdszto leidant,
(dāržq kōpant*

*rutās numjné,
rožēs nuskjné,
lelijēs iszlakasztē,
rasūžē nubraukē.*

*O ir āsz pati
cos iszsilnikian
po rūtū paszakēlē,
po jūdu rainikēliu.*

4.

*Eirā, sesjē, broljczō ldukti
ant dukszto kdlno, pās visēš
trōrā.*

*Ir nustorējom kdlne dūbātē;
nērā kai nērā māma brolāczo.*

*Ir nurjmojom visēš trordtē;
nērā kai nērā māma brolāczo.*

*Parbēg žirgdtis, riszczē par-
bēga,
dukso kilpdētēs szalē subijē.*

*Eivā, sesjē, žirgq gdudyti
ir jē sugdcus iszklausinēsīm.*

*Et, žirge, žirge, brōlio bē-
gūne,
o kūr tā dējei māma broljti?*

*Jāma broljti mūszy nuszcōtē
o manē palēido (visq svēta.*

keliāro, nudobe. Yrā pāsakojema, kād daug sīj rādē ne-
ggyrus žmōnes ir bālo ir pabalj, baisīngai sugnāibytus, līg
kaip sukāndžotus, teip kād vis mēsā nū kāulu būro nuplēs-
ta, prēgtām jū drebužiūs visur sđmanoms priķimsztus, ir
teip tōks žmogūs bēdīngai ir iszgāstīngai turējo pasibaigti.
Kārtais tē velniūkszczei atēldavē pās pēmenis arbā pās ekē-
tojus ant laūko, ir praszydavē drklj, būk tēes to raiko arbā
mergditēs jām rēlyjes, ir dēdaveši kaip kōkē labai pažīstami;
jei drklj anē sugavē pažabōdavo ir jēms kokiđm dūdavo, tai
jē ūzsisēdē nujōdavē ir ganā, arbā ar iki j bālq i jōdavē ir
drklj nuskandīdavē, arbā ar pasijōdē palēisdavē, o tai ar-
kljys ar tū pdczē ar kitā dēnq parbēgdavēs. Alē potām jau
iszyķtrē visi ir nedūdavē. Vēnq kārta ir pēr Kaksziū kēmā
pērjojes ēgēriu kaprōliūs ant puikaūs jūdžo, o keli rārai
stōgā dēngē, kūr jis pēr dēdā pērjojo, tē jī pamātē dgy-
jos, kūr tās czē atjōjes; alē jis neapsistōjo, pēr tū dēdā
tēsiōg j bālq, o pēr bālq vėl eis tēsiōg pēr visis bēdugniūs,
ir teip toll, kaip tē rārai nū stōgo tik matjīt galējo, jis jōjo
ir nujōjo. O teip senējē pāsako, kād jē tānkei yrā jōjent
mātē skērskryžeis pēr bālq, kūr nei vēns žmogūs jōti negdl.

Dainos.

1.

Mēnū saulūzē vēdē,
pīrmā pavasarēļi.
Saulūzē ankstī kēlēš,
mēnūzis atsiskyrē.
Mēnū vēns raiksztinējo,
auszrinē pamylējo.

Perkāns didel supjķes
jī kārdu pērdalyjo.
Ko saulūzēs atsiskyrēi,
auszrinē pamylējei,
vēns naktj caiksztinējei?
szirdis pilnā smutnģbēs.

2.

O vakar, vakardty
propulē mđno arātē.
Et, kās gēlbēs jēszkōti
mđno vēnturtē arātē?

Iszējau pās vakarinē;
vakarinē atsilēpē:
Āsz vakarais saulēlei
turiū klōt patalēļi.

Iszējau pās auszrinē;
auszrinē atsilēpē:
Āsz ankstī rjīt saulēlei
turiū prakūrt ugnēļ.

Iszējau pās mēnesēļi;
mēnesēlis atsilēpē:
Āsz kārdu pērdalytas,
smūtņas mđno veidēlis.

*Iszėjau pās saulēlq;
saulāzē atalēpē:*

*Dainūk, sesjtē,
ko nedainūji,
ko rymai ant rankellu?
rankelēn nžrgmotas.*

*Kār āz dainūsin,
kār linkamā būsin?
grā daržē iszkadū,
daržēly iszkadūžē.*

*Rātos numīntos,
rōžēs nuskīntos,
lelijos iszlakaztjtos,
rasūžē nubrankjta.*

*Ar siaurys pūtē,
ar ūpē aptcino,
ar Perkūnas griōrē,
ar žaibals mūsē?*

*Jaū ir atlēkē gūlhin pulkdtis
o ir padrē (kdrq jōti.*

*Kitū iszjōjo jauni broljcei,
o mūsū nērā neigl kdm jōti.*

*Broljczui jōti, brōliui nejōti,
eivā tēceliui žirgq žabōti.*

*Eivā, sesjtē, brōlī lydēti,
jī lydēdamos zōdī kalbēsīm.*

*Vēnā sesjtē broljtī rēdē
o szi antrōji carteliūs kēlē.*

*Et, brōli, brōli, kadā parjōsi
po mūsū tēvo raudōnā rožē?*

*Sesjt, sesjtē, jaunōji mdo,
kad jī pražgdēs, tai āz par-
jōstu.*

*O ir pražgdo nedēlēs rjta;
nērā kal nērā mūma brolāczo.*

*Dergynies dēnās jēszkōstu
o deszlmā nel nuslētistu.*

3.

*Nē siaurys pūtē,
nē ūpē aptcino,
Perkūns negridudams
sū žaibals nēmuszē.*

*Barzdūti cyrai,
cyrai isz jūriu,
prē krdszto lēidant,
(dāržq kōpant*

*rutās numjgnē,
rožēs nuskjgnē,
lelijēs iszldkzstē.
rasūžē nubrankē.*

*O ir āz pati
vōs iszilaikiant
po rūtū paszakēlē,
po jūdu rainikēlit.*

4.

*Eivā, sesjtē, broljczu lūkti
ant dukszto kalno, pās ūsēs
trōrq.*

*Ir nustorējom kdlne dūbātē;
nērā kal nērā mūma brolāczo.*

*Ir nurjmojom ūsēs trordtē;
nērā kal nērā mūma brolāczo.*

*Parbēg žirgdtis, riszē par-
bēga,
dukso kilpdtēs szalē subūje.*

*Eivā, sesjtē, žirgq gdudyti
ir jī sugdcus iszklausinēsīm.*

*Et, žirge, žirge, brōlio bē-
gūne,
o kūr tā dējei mūma broljtī?*

*Jāma broljtī mūszynuszōvō
o manē palēido (visq svētq.*

Derýnies upēs plauktē pār-
plaukiau
o szīē deszimtā nērtē pērnē-
riau.

Ūi, ūi, dēcūži, dēcūliu mēno,
kāš mūs padēsi brōlio gedēti?

Saulūžē tārē nusiēisdamar
Āsz jūms padēsiu brōlio gedēti.

Derýnis rýtus miglūžē tēm-
siu,
o szī deszimtā nei netekēsiu.

5.

Iszējo tetūzis, iszkūprino,
puczkēlē prē szōno, tēn dýrino.

Istēlges bētipint parilbino,
atldužēs žvirblýti nūbildino.

Pārcežē broļýcei, pargirgž-
dino,
īvilko nū rōgiu, īczūnczino.

Nūpeszē dukrýtēs, nudūl-
kino,

Iszkepē mamūžē, iszczirszkino.

Iszkepē žvirblýti, iszczir-
szkino,

īneszē sesýtēs, īstýrýjo.

īneszē žvirblýti, īstýrýjo,
pastātē ant stālo, parēplino.

Susēdo sretýcei, surōglino,
surālgē žvirblýti, sutrszskino.

Berdāgant žvirblýti, betrd-
szkinant

Iszmaukē alūko dri pūsbaczki.

6.

Nusipýniū rainikēli
rēnū nēgelkāczu:
nūsidējan ant galvēlēš,
ējan randenāczu.

Ir ūžkilo rējužēlis
sziaurinis rējātis,
ir nupūtē rainikēli
(srorēs upēlē.

Ir atjōjo trýš bernýcei,
cisi trýš nevēdē;

„kursai būsīt mēno mēlas,
plauksīt rainikēlio?“

Isz tū trijū atširdo
szis rēns. tās jaunāsis;
kai jis plaukdams nepriplaukē
tai jis ir nuskēndo.

„Nesakýkit mēlām tēcui
kād bernýtis skēndo;
bēnt sakýkit mēlām tēcui,
kād žirgýczus girdant.“

7.

Mūsū broļýcei,
plaukat kružīti,
pentinēliūs nuszreškit.

Kēlk, kēlk, sesýtē,
praūsksis burnýlē,
dēki ždliē rainikēli.

Dēk rainikēli,
sēgk burtikēlē,
važiūk isz tēriszkēlēš.

Pamaži jōkit,
balti brolēlei.
pēr carīni tiltēli.

Kād ir īpūlaca,
tik neprapūlaca,
iszkād sēno tēcēlio.

Sū dēr, mamūžē,
trduk, szpilmonēli,
isz tēciszks tēcēlio.

Për szüléli jójau,
szile székq piórtau,
jánt júdo laivélío
žirgýtí paszériau.

Széküzis pavýto,
žirgüzis pallao,
tikrai nenujósio
pás sdvo mergýtę.

Motynėlė mdno,
sengalčėlė mdno,

Kàs subatėlę
szlaviqñ moczütės kėmaq,
kàs nedėlėlę
baltū svetėliu laukiau.

O ir atjójo
penki, szeszi nerėdę;
jė mėldė, prdazė
nū moczütės dukrýtę.

Lėiste rėda lėisczau,
žadėte pažadėczau,
tik jis niszczėszit
mdno dukters kraitėlį.

„Kād mės niszczėszim
tėvo dukters kraitėlį,
mės užkinkysim
szeszis szirmūs žirgelius;

Tū aužulėli,
tū szimtszakėli,
tū nė ilgai žaliūsi.

Jūk daz ddr turia
dū raitelėlia,
žada tavę nukirsti.

Jo jei nukirsti
manę žėmėlę,
vasaržė žaliūsiu.

8.

nežadėk, moczütė,
nemėldm bernýczui.

Jei tū pažadėsi
nemėldm bernýczui,
tánkei atlankýsiu,
graūdžei pacirkýsiu.

Jei tū pažadėsi
norimdm bernýczui,
retai atlankýsiu,
džaúgamaq tėvo darýsiu.

9.

ir uždėdįsim
žaliū szilkū strangelius,
tai mės iszczėsim
tėvo dukters kraitėlį.“

Nenurazidro
nū moczütės dtarėlio,
ir apsištójo
szeszis szirmi žirgelėi.

Nenulýdįkit
margū skryniū rasztėli,
nenudrukúsit
bė Tilžės drukorėlio.

Nenuldužikit
margū skryniū kojėlės,
nepadarysit
bė Įsruts diszerėlio.

10.

Jo kq darýsit
jisz mdno szakū,
jisz mdno lėmenėlio?

Jisz tėvo szakū
rėšva važėli
sū jūdberiu žirgýczu;

jisz lėmenėlio
jūdą laivėlį,
vandenazy vandrūtį.

Jo mé
músu ses
jűž jűrin
Sesjťe
jaunóji
kada mū
Brolje

jaunėji
anz jūn

Pas té
valūž ti
iszsizžeri
grynom

Szerte
szropit
siūsczu
žirgūžj

Por as
rist graū
nėks teip
kaip mai

Ant ži
seserėles
nėks teip
kaip mai

Į kryg
rist paly
nėks teip
kaip jau

12.

Tris karts gaidēlei gēdōje,
 tris karts moczūze bādina:
 Et, kēlkit, kēlkit, sunčzei
 māna,
 reiks jāms ī krygē jōti.

Uzdēgk, moczūze, liktužēs,
 mēs nusiprausim burnāzē,
 atsisvēcīsim lēcē, moczūzē
 īrgi vīlē giminēlē.

O kdm tū vōzei skrynužēs,
 o kdm tū rēzei drobužēs?
 Nei tū siūsi mē marzkinēlūs,
 nei ānz dēcēsīn tals marzki-
 nēleis.

Krygūzē tārp brolēlin
 dūs mūs kardiūs mandēra,
 ī āntrā rānkā gicēra,
 būsīm rēdyti īr izmokšti.

Preisai stovēkit, tik nedrebēkit,
 Francūzus tik pērgalēkit;
 tai mūs zēmei ānt garbēs
 īr mūs kardiūni ānt azlovēs.

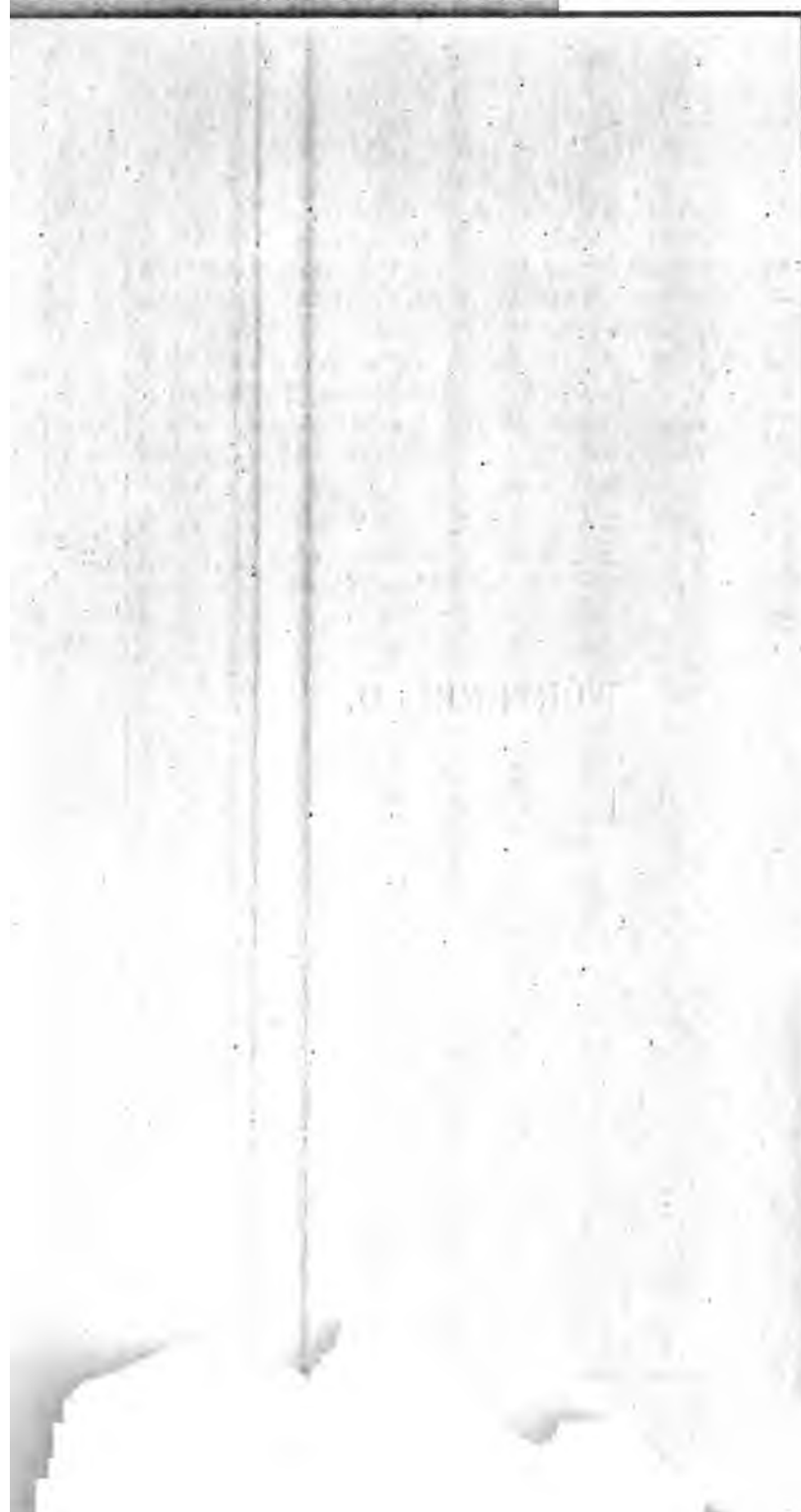
Vorbemerkung.

Die einem substantivum oder adjektivum nachgesetzte zahl bezeichnet das betonungsschema (§ 73), dem das betreffende wort folgt; weggelassen ist die zahl nur bei solchen wörtern, die bei Kurschat fehlen und deren zugehörigkeit zu einem der schemata sich nach den bei Kurschat gegebenen regeln nicht feststellen lässt, so namentlich bei fremden eigennamen und sonstigen fremdwörtern. Bei den substantiva auf *-is* ist der genitiv, bei den adjektiva in der regel auch das zugehörige adverb angegeben, auch wenn es in den lesestücken nicht vorkommt. Zusammengesetzte verba sind unter dem simplex zu suchen. Bei den unabgel. verba, die keinen sekundären infinitivstamm haben, ist die 1. sg. praes. und praet. und der infinitiv, bei den unabgel. verba mit sekundär. finitivstamm und bei den abgel. verba die 1. sg. praes. und der infinitiv angegeben. Die betnung ist auch bei den wörtern der aus Schleicher's lesebuch und ausgabe des Donalitus entnommenen lesestücke die in der grammatik befolgte betnung Kurschat's (unterscheidung der tonqualitäten).

A.

aba m. vater (hebr. *abba*).
abazas m. 3 lager, heerlager,
 heer (poln. *oboz*).
abeji, f. *abejos* 3 (nur bei pl. t.
 gebräuchlich) beide.
abejdju, *abejoti* zweifeln.
Abiatdras m. 2 Abjathar.
Abraomas m. 2 Abraham.
abrozaz m. 4 bild (poln. *obraz*).

abu, f. *abi* beide.
adatā f. 3 nähnadel.
adynd f. 2 stunde, zeitpunkt
 (weissr. *hodzina*).
ai ai, ach.
-ai verstärkende partikel, an
 pronomina und adverbia ge-
 fügt, z. b. *jisal*, *kursal*,
 tiktai u. a.

apliudyman m. 4 zeugnis.
apmalnymas m. 4 vertauschung.
apmaudas m. 3 verdruß.
apsiczystyjimas m. 4 reinigung.
apstingas f. -ga 4, adv. *apstingai* reichlich.
apstūmas m. 2 fülle, reichlichkeit.
apreidūs, f. -di 1 schön von angesehen.
aš fragepartikel, oder, ob; *aš* — *aš* ob — oder, entweder
arbà oder. [— oder.
arczàusias, f. -ia nächster (superl. zu *arti*).
ardaù, *ardyti* trennen, auflösen.
su-ardaù, *su-ardyti* ganz zertrennen.
ašgi (*aš* mit dem hervorheben-
den -gi) fragepartikel, oder.
Arimatija f. 2 Arimathia.
ariù, *arian*, *arti* pflügen.
arklys m. 3 pferd.
arkliukas m. 2 dem. zu *arklys*.
arti nahe.
drtyman, f. -ma 4 nahe; gew.
gebräuchl. als substantivum
drtyman m. 4 nächster.
artyn in die nähe, näher.
drtinu, *drtinti* näher bringen,
nähern; *drtinù-s*, *drtinti-s*
sich nähern.
pri-si-drtinu, *pri-si-drtinti*
perfektiv zu *drtinù-s*.
asilditis m. 4 dem. zu *asilas*.
asilas m. 3 esel (poln. *osioł*).
asla f. 1 fußboden, diele.
aslelė f. 2 dem. zu *asla*.
asz ich. [träne.
aszara, gew. pl. t. *aszaros*, f. 4

aszarėlė f. 2 dem. zu *aszara*.
asztrinu, *asztrinti* schärfen.
asztrūs, f. -tri 1, adv. *asztriai*
scharf. [rück.
atgaliù, *atgaliùs*, *atgaliùs* zu-
atleidimas m. 2 vergebung.
atpeñcz im gegenteil, dagegen,
vielmehr.
atpentai (pl. t.) m. 2 adventszeit
(lat. *adventus*).
atpirkimas m. 2 erlösung.
atraszas m. 4 antwortschreiben.
atsakymas m. 4 antwort.
atsiminimas m. 2 erinnerung,
andenken.
atsiskyrimas m. 4 scheidung.
atstūs, f. -ti fern; als adv. dient
das ntr. *atstū*.
atvadutojis m. 4 befreier.
atviras, f. -rà 3, adv. *atvirai*
offen.
atžagariai verkehrt, rücklings.
dudžu, *dudžu*, *dusti* weben.
isz-dudžu, *isz-dudžu*, *isz-*
dusti perfektiv zu *dudžu*.
augimas m. 2 wachstum, wach-
sen.
uginù, *ugini* erziehen.
už-uginù, *už-ugini*, per-
fektiv zu *uginù*.
dugu, *dugu*, *dugi* wachsen.
pa-dugu, *pa-dugu*, *pa-*
dugi ziemi. heranwachsen.
už-dugu, *už-dugu*, *už-dugi*
aufwachsen.
Augustas m. Augustus.
dukas m. 4 gold.
dukskalis m. 4 goldschmied.
dukszas, f. -tà 3, adv. *auksztai*
hoch.

- dizkus*, f. -ki 4, adv. *dizkiai* laut, deutlich.
- ak* ach.
- akarót* gerade (dtsh. *akkurat*).
- akis*, -*és* f. 1 ange.
- aklas*, f. -la 1, adv. *aklat* blind, töricht.
- akmenyén* f. 2. steiniges land.
- akmenluis*, f. -né 2 steinern.
- akmá* m. 3. stein.
- Albas* m. Albas.
- alé* aber (poln. *ale*).
- aléjus* m. 2 öl (poln. *olej*).
- Aleksandra* m. 2 Alexander.
- algá* f. 1 lohn.
- alyrá* f. 2 olive (poln. *oliwa*).
- alkstu*, *alkau*, *alkti* hungern.
- isz-alkstu*, *isz-alkau*, *isz-alkti* hungrig werden.
- Alpéjus* m. 2 Alphäus.
- alpatü*, *alpaü*, *alpti* schwach ohnmächtig werden.
- ap-alpatü*, *ap-alpaü*, *ap-alpti* dass.
- at-alpatü*, *at-alpaü*, *at-alpti* sich von der ohnmacht erholen.
- altörins* m. 2 altar (poln. *oltarz*).
- alüczus* m. 2 dem. zu *alüs*.
- alükas* m. 2 dem. zu *alüs*.
- alüs* m. 1 haushier.
- Amen* amen.
- ámtámonas* (Kurschat *ámtámonas*) m. 4 amtmann (a. d. dtsh.).
- ámtárotas* (Kurschat *ámtárotas*) m. 4 amtrat (a. d. dtsh.).
- amzias*, *amzis* m. 4 lebenszeit, lange zeit, ewigkeit.
- amzinas*, f. -ná 3, adv. *amzinaí* ewig.
- anqmet* (aus *anq mēta*) in jenem jahr, danials.
- anapsiai*, *anapus*, präp. m. d. gen., jenseit.
- anászal* (jetzt ungebräuchlich), präp. m. d. gen., jenseit.
- andai* jüngst, neulich.
- angá* f. 1 türöffnung, öffnung, eingang.
- angélas* m. 3 engel (russ. *angel*).
- angla*, -*és* f. 1 schlange, natter.
- ankati* frühe.
- ánkaszta*, f. -ta 1, adv. *ankasztai* eng.
- ans*, f. *and* jener, jene.
- ant*, präp. m. d. gen., auf, zu (vom zweck).
- antai*, abgek. *ant* dort, da, sieh da.
- atras*, f. -ra anderer, zweiter.
- apaczá* f. 3 unterer teil, fuss (des berges).
- apásztalas* m. 4 apostel (poln. *apostol*).
- apczytyjimas* m. 4 reinigung.
- apdangalas* m. 4 bekleidung.
- apē*, präp. m. d. akk., um, über, von (de).
- apérá* f. 2 opfer (poln. *ofara*).
- apéravóju*, *apéravóti* opfern.
- apgaléjimas* m. 4 überwindung, besiegnung.
- apýlinkas* f. -ka 4 rings herumliegend.
- apjekélis* m. 4 blinder, verblinder.
- apjúkas* m. 4 spott, verspottung.
- apkabá* f. 3 vorhang.
- aplínk*, präp. m. d. akk., um.
- aplínkui*, *aplínk* herum, umher.

balkis, -*kio* m. 4 balken (a. d. dtsch.).

balas m. 1 stimme, laut, ton.

baltas, f. -*tā* 3, adv. *baltai* weiss.

baltininkas m. 4 bleicher.

baltinu, *báltinti* weiss machen, bleichen.

isz-baltinu, *isz-báltinti* perfektiv zu *báltinu*.

Baltramėjus m. 2 Bartholomäus.

baltūju, *baltūti* weiss schimmern.

balū, *balau*, *bálti* weiss werden, erbleichen.

isz-balū, *isz-balau*, *isz-bálti* erbleichen.

bandau, *bandyti* versuchen.

Barabōzius m. 2 Barabbas.

barnis, -*is* f. 1 zank, hader, schelten.

barstau, *barstyti*, hin- und herstrenen.

isz-barstau, *isz-barstyti* austrenen, zerstreuen.

bārszkinu, *bārszkinti* klappern machen.

Bartymėjus m. 2 Bartimäus.

barū, *bariaū*, *bārti* schelten, schmähen; *barū-s*, *bariaū-s*,

bārti-s einander schelten, sich zanken.

barzdā f. 1 hart.

barzdōtas, *barzdūtas*, f. -*tā* 4, adv. *barzdōtai*, *barzdūtai* bärtig.

batzdzkutis, -*czo* m. 4 scheermesser, rasirmesser.

barzdūtas s. *barzdōtas*.

bāsas, f. -*sā* 1 barfuss.

bastau-s, *bastyti-s* sich umhertreiben.

at-si-bastau, *at-si-bastyti* sich umhertreibend herankommen, herbeischlendern.

nu-si-bastau, *nu-si-bastyti* sich umhertreibend wohin gelangen, hinabschlendern, hinschlendern.

baū fragepartikel, besonders bei der indirekten frage.

baubiū, *baubiau*, *baūti* brüllen.

baudžduninkas m. 4 schaarwerker.

baudžava f. 4 frohndienst

baudžū, *baudžau*, *baūti* strafen, züchtigen.

baūgi (*baū* mit dem hervorhebenden -*gi*) fragepartikel.

bauginū, *baugini* ängstigen, schrecken, in furcht setzen, schenken.

baugis, f. -*gi* 1, adv. *baugiai* u. *baugiai* furchtsam, furchtbar.

bausmė f. 1 zucht, züchtigung.

bāzyjū-s, *bāzyti-s* beschwören, beten (russ. *božitsja*).

bažnyčia f. 4 kirche, tempel (poln. *kościół*).

bažnytlė f. 2 dem. zu *bažnyčia*.

bažnytkėmis, -*io* m. 4 kirchdorf.

bē, präp. m. d. gen., ohne.

be-, verbalpräfix zur bezeichnung der dauer.

bebūkvis, -*io* m. 2 hosenloser, ohnehose.

bėda f. 1 not, elend.

bedėtis, -*io* m. 2 gottloser.

bedynteris, -*io* m. 4 bedienter (a. d. dtsch.).

aūkaztas m. bodenraum, boden.
aūkazybė f. 2 höhe.
aūkazygn in die höhe, hinauf.
aūlas m. 1 stiefelschaft.
ausis, -s f. 1 ohr.
aūster indekl. *auster* (a.d.dtsch.).
duzinsu, duzinti kühlen.
at-duzinsu, at-duzinti wieder abkühlen.
auszrą f. 1 morgenröte, tagesanbruch.
auszrinė f. 2 morgenstern.
aūszta, aūzo, aūzti tagen.
isz-aūszta, isz-aūzo, isz-aūzti perfektiv zu *aūszta*.
aūtas m. 2 fusslappen.

duzūlas m. 3 eiche.
auzūldtis, -czo m. 4 dem. zu *duzūlas*.
auzūlėlis, -lio m. 2 dem. zu *duzūlas*.
avdtė f. 4 dem. zu *avis*.
avinas m. 3 schafbock, hammel.
avinaūsis, -io m. 2 schafsohr.
avinėlis, -lio m. 2 dem. zu *avinas* lamm, in der bibel von Christus als lamm gebraucht.
avis, -s f. 1 schaf.
avizā f. 3 hafer.
avizėlė f. 2 dem. zu *avizā*.
azabtāni hebr. asabthani.
āta so dass.

B.

baczkā f. 2 fass (russ. *bočka*).
badas m. 1 hunger.
badas, badyti stechen, stossen.
isz-badas, isz-badyti ausstechen, ausstossen, durchstechen hinausbefördern, verjagen. [*bogac*].
bagoczus m. 2 reicher (russ. *bagotas, f. -ta* 4, adv. *bagotai* reich (russ. *bogatyj*).
bagottingas, f. -ga 4, adv. *bagottingai* reich, reichlich.
bagotgė f. 2 reichthum.
baidas, baidyti scheuchen.
isz-baidas, isz-baidyti hinausscheuchen.
nu-baidas, nu-baidyti hinabscheuchen, verscheuchen.

baigiū, baigiaū, baigti beenden; *baigiū-s, baigiaū-s, baigti-s* zu ende gehn.

nu-baigiū, nu-baigiaū, nu-baigti beendigen.
pa-baigiū, pā-baigiaū, pa-baigti beendigen; *pa-si-baigiū, pa-si-baigiaū, pa-si-baigti* aufhören, zu ende gehn, sterben.
bāimė f. 4 furcht.
bais s. *baisūs*.
baigybė f. 2 schrecklichkeit, grenel, grausen, schensal.
baisingas, f. -ga 4, adv. *baisingai* furchtbar.
baisūs, f. -si 1 fürchterlich, greulich, hässlich; adv. *baisiai*, abgek. *bais* schrecklich, ungeheuer, gar sehr, sehr. [moor.
bala f. 2 (nach Kurschat 1) torfbaldau, *baldyti* stark poltern.

at-si-baldau, at-si-baldyti daherpoltern, polternd herkommen.

biaurús, f. -ri 1, adv. *biaúriai* und *biauríai* hässlich, abscheulich.

biczúlis, -lio m. 2 freund, vertrauter.

Bigutė f. 2 Bigute.

bijau-s, *bijóti-s* sich fürchten. *pa-si-bijau*, *pa-si-bijóti* fürcht bekommen.

bildėjimas m. 4 poltern.

bildinu, *bildinti* klopfen.

nu-bildinu, *nu-bildinti* hin-abpoltern machen.

bilė, auch *bile* etwa, ob, vielleicht; in verbindung mit interrogativa irgend, z. b. *bilė kas* irgend wer.

býlė f. 4 beil (a. d. dtsh.).

bingstu, *bingau*, *bingti* feist, stattlich, mutig, mutwillig werden.

byrù, *birau*, *birti* ausgestreut werden, ausfallen.

nu-byrù, *nu-birau*, *nu-birti* herabfallen.

blakis, -io m. 4 kleines stück; akk. sg. *blakį* adv. ein wenig (a. d. dtsh.).

Blëberis m. 4 Bleberis.

blėkas m. 2 stück gekrüse, pl.

blėkai gekrüse (dtsh. fleck).

bliudas m. 2 schlüssel (russ. *bljudo*). [schwach, matt.

blėgas, f. -gà 1, adv. *blogai*

blėznas m. 2 narr, tor (poln.

blusà f. 2 flob. [blazen).

blūznyju, *blūznyti* lästern (poln. *bluznić*).

blūznyjimas m. 4 lästerung.

Bneafgė Bneharge.

bóba f. 4 altes weib (poln. *baba*).

bobute f. 2 dem. zu *boba*).

bóju, *bójau*, *bóti* sich kümmern, rücksicht nehmen, achten.

at-bóju, *at-bójau*, *at-bóti* dass.

da-bóju, *da-bójau*, *da-bóti* acht geben, aufmerken; *da-bójü-s*, *da-bójau-s*, *da-bóti-s* sich in acht nehmen, sich hüten.

pri-da-bóju, *pri-da-bójau*, *pri-da-bóti* acht geben, bewachen.

su-dabóju, *su-si-dabóju* s. n. d.

už-da-bóju, *už-da-bójau*, *už-da-bóti* aufmerken, aufpassen.

bósas m. 2 fass.

bóstras m. 2 wechselbalg, bastard (weissr. *bastrja*).

botėgas m. 2 peitsche (russ. *batog*).

bótkotis, -czo m. 4 peitschenstiel.

brangghė f. 2 teuerung.

brangūs, f. -gi 1, adv. *brangiai* teuer.

brangrėnas m. 2 brantwein.

braszkėjimas m. 4 gekrach, geprassel.

braszkū, *braszkėti* krachen, prasseln.

braukau, *braukyti* streifen.

nu-braukau, *nu-braukyti* abstreifen.

brėdis, -dzo m. 4 elen.

brėstu, *brėndau*, *brėsti* einen kern ansetzen.

bėdnas, f. -nà 1, adv. *bėdnai*
elend, arm (russ. *bėdnyj*).

bėdningas, f. -ga 4 voll not und
elend; adv. *bėdningai* elen-
diglich.

bėdūgnis, -io m. untiefe, boden-
lose stelle, abgrund.

bėdžus m. 2 armer.

Beelzebūbas m. 2 Beelzebub.

bėgtmas m. 2 laufen.

bėginėju, *bėginėti* hin- und her-
laufen.

bėgióju, *bėgióti* hin- und her-
laufen.

su-bėgióju, *su-bėgióti* durch-
laufen, laufend zurücklegen.

bėgu, *bėgau*, *bėgti* laufen, flie-
hen.

at-bėgu, *at-bėgau*, *at-bėgti*
herbeilaufen.

i-bėgu, *i-bėgau*, *i-bėgti* hin-
einlaufen.

isz-bėgu, *isz-bėgau*, *isz-bėgti*
hinauslaufen.

nu-bėgu, *nu-bėgau*, *nu-bėgti*
hinlaufen, hinablaufen.

pa-bėgu, *pa-bėgau*, *pa-bėgti*
davonlaufen, entlaufen, ent-
fliehen.

par-bėgu, *par-bėgau*, *par-
bėgti* nach hause laufen.

pra-bėgu, *pra-bėgau*, *pra-
bėgti* vorbeilaufen.

pri-bėgu, *pri-bėgau*, *pri-
bėgti* herbeilaufen.

su-si-bėgu, *su-si-bėgau*, *su-
si-bėgti* zusammenlaufen

bėgu fragepartikel.

ėnas m. 2 läufer, re-
d.

bėja ja wol, freilich.

bėkėrė m. 4 bäcker (a. d. dtsh.).

bėnė, *bėn*, *bėnt* doch, doch we-
nigstens, vielleicht.

bėriū, *bėriaū*, *bėrti* streuen.

i-bėriu, *i-bėriau*, *i-bėrti* hin-
einstreuen.

pà-bėriu, *pà-bėriau*, *pa-
bėrti* hinstreuen, ver-
streuen.

bėrnas m. 3 knecht.

bėrnytis, -czo m. 4 dem. zu *bėr-
nas*, in der daina jüngling,
geliebter.

bėrnūžėlis, -lio m. 2 dem. zu
bėrnas, in der daina jüng-
ling, geliebter.

bėrėds zwar, freilich.

bėrėns m. 3 birke.

bėrėždė 1 gelt.

bėrėžnis, f. -nė 2 birken; als
subst. *bėrėžnis* m. 2 stock
aus birkenholz.

bėškū darum, deshalb.

bėslėpicza f. 4 unhold, unge-
heuer.

bėstija f. 2 bestie (a. d. dtsh.).

bėt aber.

Bėtėnija f. 4 Bethanien.

Bėtpėgė f. 2 Bethphage.

Bėtsėyda f. 4 Bethesda.

Bėtlėėm Bethlehēm.

bėrtik bald, in kurzem.

biaurėbė f. 2 abscheulichkeit,
greuel.

biaurėiū-s, *biaurėti-s* abscheu
empfinden.

pa-si-biaurėiū, *pa-si-biau-
rėti* sich entsetzen, ab-
scheu bekommen.

bárraikis, -*kió* m. 4 bauern-
junge, bauernkind.
bútas m. 2 haus.

butélis, -*lio* m. 2 dem. zu *bútas*.
bútent nämlich.
buraá prät. zu *esé* s. d.

C.

cēcorius m. 4 kaiser (poln. *ce-
sarz*).
Cēsártja f. 4 Cäsarea.
cimerninkas m. 4 zimmermann
(a. d. dtsh. mit lit. suff.).
Cyrénija f. 4 Kyrene.
Cyrénius m. 4 Kyrenius.
cükorius m. 4 zucker (poln. *cu-
czá* da, hier. [kier].
czá da, daselbst.
czajan ebenda.
czaráslas m. 2 gelbkatze (kleinr.
česalo).
czaupai-s, *czaupyti-s* den mund
verziehen.
czėknju, *czėkti* zeichnen, mit
einem zeichen, mal versehen
(dtsh. zeichen).
czėlas, f. -*lā* 1, adv. *czėlat* ganz
(russ. *цѣлѣ*).
czėnknygininkas, *czėnknygi-
ninkas* m. 4 schwarzkünstler
(russ. *černoknižnik*).
czėsas m. 2 zeit (poln. *czas*).
czėsnis, -*ėn* f. 1 gastmahl.
czėstarójimas m. 4 bewirtung.
czėstaróju, *czėstaróti* bewirten
(weiser. *čestorac*).
czėtreėgas m. 2 donnerstag
(russ. *čelverg*).

czėtreėgnakaris, -*rio* m. 4 don-
nerstagabend.
czėpsiu, *czėpsėti* piepsen.
czėrazkinu, *czėrazkinti* schwir-
ren lassen, kreischen machen.
isz-czėrazkinu, *isz-czėraz-
kinti* prasseln lassen,
schmoren.
czėstas, f. -*lā* 1, adv. *czėstai*
rein (poln. *czyty*).
czėstyju, *czėstyti* reinigen
(poln. *czyścić*).
ap-czėstyju, *ap-czėstyti* be-
reinigen; *ap-si-czėstyju*,
ap-si-czėstyti sich reinigen.
isz-czėstyju, *isz-czėstyti*
durch reinigen entfernen,
auslegen, auskehren.
czėžė f. 4 zins (a. d. dtsh.).
czėn, *czėnai* (auch *czėnai*) hier.
czėnczinu, *czėnczinti* auf dem
arm schaukeln.
i-czėnczinu, *i-czėnczinti*
unter schaukeln hinein-
bringen, hineinschleppen.
czėpt interj. beim schnellen
greifen.
czėžia, *czėžian*, *czėžti* gleiten,
rutschen (absichtlich und un-
absichtlich).

D.

dā s. ddr.
dabať jetzt.

dabāju, *dabóti* (von *dabóti*
acht geben zu trennen;

bréziu, bréziau, brétti kratzen.
briduju-s, brióviau-s, briduti-s
 sich vordrängen.

i-si-briduju, i-si-brióviau,
i-si-briduti sich hinein-
 drängen.

brýzge, brázge ausruf beim ge-
 ohrfelgtwerden.

broldtis, -czo m. 4 dem. zu
brólis.

broldlis, -lio m. 2 dem. zu
brólis.

brólis, -lio m. 4 bruder.

brolytis, -czo m. 4 dem. zu *brólis.*

brakszmélis, -lio m. 2 dem. zu
brakszmís.

brakszmís, -mio m. 2 strich.

búhyju, búhyti trommeln, präl-
 geln. [*hen*].

báhuas m. 2 trommel (russ. *bu-*
bucziju, buczüti küssen; *bu-*
czüju-s, buczüti-s einander
 küssen.

pa-bucziju, pa-buczüti per-
 fektiv zu *bucziju*; *pa-si-*
bucziju, pa-si-buczüti per-
 fektiv zu *buczüju-s.*

bada f. 1 bude, laden, kauf-
 mannsladen (poln. *buda*).

badas m. 2 art und weise, ge-
 wohnheit, sitte, brauch.

budavóju, budaróti bauen (poln.
budować)

pa-budavóju, pa-budaróti
 perfektiv zu *budavóju.*

budavóné f. 2 bau, gebäude.

budavóninkas m. 4 erbauer,
 banarbeiter.

búdelis, -lio m. 4 büttel, scharf-
 richter (a. d. dtseh.).

bádinu, bádinti wecken.

isz-bádinu, isz-bádinti durch
 wecken munter machen.

pa-bádinu, pa-bádinti per-
 fektiv zu *bádinu.*

Bádréczaí (pl. t.) m. 4 name
 eines dorfs.

búgstu, búgau, búgti sich
 fürchten.

pa-búgstu, pa-búgau, pa-
búgti erschrecken, in
 furcht, angst geraten.

bák (eig. 2. sg. imperat. zu *báti*
 sein) als ob, als wenn,

buklgaté f. 2 verschmitztheit,
 list.

buklus f. -li 1, adv. *bukliat*
 verschmitzt, listig.

búlius m. 2 stier, zuchtstier,
 bulle (dtseh. *bulle*).

bundü, budéti wachen.

bundü, budad, bústi (nur in der
 zusammensetzung mit *isz* und
pa-) aufwachen.

pa-bundü, pa-budad, pa-
bústi aufwachen.

báras m. 2 bauer (a. d. dtseh.).

báriszkas, f. -ka 4, adv. *bári-*
szkai báurisch.

burná f. 3 mund.

burnýté f. 4 dem. zu *burná.*

burnúzé f. 2 dem. zu *burná.*

bárpalaikis, -kio m. 4 schlech-
 ter bauer, bauernwicht.

bárazas m. 4 bursch (a. d. dtseh.).

búrazélis, -lio m. 2 dem. zu
bárazas.

bártas m. 4 loos.

burtiká f. 3 borte, hutband.

burtikélé f. 2 dem. zu *burtiká.*

bárraikis, -tis m. 4 bauern-
junge, bauernkind.
bútas m. 2 haus.

butéllis, -lis m. 2 dem. zu **bútas**.
bútent nämlich.
burañ prät. zu **esù** s. d.

C.

căcorius m. 4 kaiser (poln. **ce-
sarz**).

Căsarîja f. 4 Cäsarea.

cimerninkas m. 4 zimmermann
(a. d. dtseh. mit lit. suff.).

Cyrénija f. 4 Kyrene.

Cyrénius m. 4 Kyrenius.

căkorius m. 4 zucker (poln. **cu-
czà** da. hier. [kier].

czà da. daselbst.

czajà ebenda.

czaràdas m. 2 geldkatze (kleinr.
čereda).

czanpañ-s, czanpyti-s den mund
verziehen.

czėkujũ, czėkũti zeichnen, mit
einem zeichen. mal versehen
(dtseh. zeichnen).

czėlas, f. -là 1. adv. **czėlat** ganz
(russ. **цѣлѣ**).

**czėdnknygininkas, czėdnkygi-
ninkas** m. 4 schwarzkünstler
(russ. **černokniznik**).

czėnas m. 2 zeit (poln. **czas**).

czėsnis, -s f. 1 gastmahl.

czėstarójimas m. 4 bewirtung.
czėstarójũ, czėstaróti bewirten
(weissr. **čestorac**).

czėtređgas m. 2 donnerstag
(russ. **četrerg**).

czėtređgenakis, -ris m. 4 don-
nerstagabend.

czėpsiu, czėpsėti piepsen.

czėrszkinn, czėrszkinti schwir-
ren lassen, kreischen machen.
**isz-czėrszkinnu, isz-czėrsz-
kinti** prasseln lassen,
schmoren.

czėstas, f. -tà 1. adv. **czėstai**
rein (poln. **czysty**).

czėstyju, czėstyti reinigen
(poln. **czyścić**).

ap-czėstyju, ap-czėstyti he-
reinigen; **ap-si-czėstyju,**

ap-si-czėstyti sich reinigen.

isz-czėstyju, isz-czėstyti
durch reinigen entfernen,
aufheben, umkehren.

czėžė f. 4 zins (a. d. dtseh.).

czón, czónai (auch **czonai**) hier.

czuñczinnu, czuñczinti auf dem
arm schaukeln.

į-czuñczinnu, į-czuñczinti

unter schaukeln hinein-
bringen, hineinschleppen.

czòpt interj. beim schnellen
greifen.

czũziũ, czũziadũ, czũžti gleiten,
rutschen (absichtlich und un-
absichtlich).

D.

dà s. **dàr**.

dabaf jetzt.

dabójũ, dabóti (von **dabóti**
acht geben zu trennen;

- nur in der zusammensetzung mit *su*) suchen.
- su-dabóju*, *su-dabóti* aufsuchen, verschaffen; *su-si-dabóju*, *su-si-dabóti* sich verschaffen, sich versehen.
- dadktas* m. 3 ort, stelle, ding, sache, geschöpf, wesen.
- dailis*, f. -li 1, adv. *dailiai* zierlich, schön, nett, geschickt.
- dainā* f. 1 volkslied.
- dainujimas* m. 4 gesang.
- dainuju*, *dainūti* singen.
- dairā-s*, *dairyti-s* sich umsehen.
- ap-si-dairā*, *ap-si-dairyti* perfektiv zu *dairā-s*.
- daktaras* m. 3 doktor, arzt (dtsh. doktor).
- dalyju*, *dalyti* teilen; *dalyju-s*, *dalyti-s* untereinander teilen.
- isz-dalyju*, *isz-dalyti* aus teilen. [teilen.
- pa-dalyju*, *pa-dalyti* zu-
pér-dalyju, *pér-dalyti* zer-
teilen, verteilen.
- dalgkas* m. 2 teil, anteil, sache, angelegenheit, ereignis.
- dalini*, *dalinti* teilen.
- isz-dalini*, *isz-dalinti* aus teilen.
- dalis*, -is f. 1 teil, ertheil, armentheil, almosen.
- Dalmanūta* f. 2 Dalmanutha.
- Dangėlas* m. 4 Daniel.
- dangiszkas*, f. -ka 4, adv. *dangiszkai* himmlisch.
- dangujas*, -jis (f. und adv. fehlen) 4 himmlisch.
- dangus* m. 1 himmel; *dangu* gen himmel.
- dantla*, -ls f. 1 zahn.
- dār*, *dā* noch.
- darañ*, *daryti* machen, tun.
- at-darañ*, *at-daryti* öffnen.
- pa-darañ*, *pa-daryti* perfektiv zu *darañ*; *pa-si-darañ*, *pa-si-daryti* für sich machen, sich ereignen.
- darbas* m. 3 arbeit.
- darbininkas* m. 2 arbeiter.
- darbininkė* f. 2 arbeiterin.
- dārgana* f. 4 kaltes regenvetter, schlackwetter.
- darkan*, *darkyti* beschmutzen, entstellen, schmähen, schimpfen.
- daržas* m. 1 garten.
- darželis*, -lio m. 2 dem. zu *daržas*.
- daubā* f. 1 schlucht, tal.
- daug* viel.
- daugel* dem. zu *daug*.
- daugybė* f. 2 menge.
- daugkalbėjimas* m. 2 vielrederei.
- daugimas* m. 2 menge.
- daužiū*, *daužiaū*, *daužti* stossen; *daužiū-s*, *daužiaū-s*, *daužti-s* sich stossen.
- par-daužiū*, *par-daužiaū*, *par-daužti* umstossen.
- su-daužiū*, *sū-daužiaū*, *su-daužti* zerschlagen.
- dāzas* m. 1 tunke, farbe.
- dazas*, *daryti* tauchen, tunken, färben.
- deberis*, -sės f. und -sio m. 3 wolke.

uz-dengin, ñz-dengina, uz-
dengi bodecken, zudecken:

už-si-dengti, už-si-dengiau, už-si-dengti sich bedecken.

deryba, gew. pl. t., f. 4 vertrag, abmachung.

dėrinu, dėrinti versöhnen.

nu-si-dėrinu, nu-si-dėrinti sich versöhnen.

deriu, derėti verhandeln (über den preis), feilschen, dingen.

su-deriu, su-derėti übereinkommen.

deszintis, f. -tā zehnter.

dėzintis, dėzinti zehn.

deszinė f. 3 rechte hand.

deszrā f. 1 wurst.

Dėvas m. 1 gott.

devyngalvis, f. -vė 2 neunköpfig.

devyni, f. devynios neun.

devintis, f. -tā neunter.

dėviszka, f. -ka 4, adv. *dėviszka* göttlich.

dėviu, dėvėti tragen (ein kleid).

Dėvūlis m. 2 dem. zu *Dėvas*.

Dėvūlis, -lio m. 2 dem. zu *Dėdidelis, f. -lė* 3 gross. [vas.

didgalvis, f. -vė 2 grossköpfig.

didis, f. -dė 1 gross, adv. *didai* sehr.

didytė m. 2 grosstun, hofahrt.

didpilis, f. -rė 2 dickbauchig.

didgytis, f. -tė 2 grosse bast-schuhe tragend, auch als eigennamen: *Didgytis*.

dýgtu, dýgau, dýgti keimen.

isz-dýgtu, isz-dýgau, isz-dýgti perfektiv zu *dýgtu*.

dykà, dykai umsonst.

Dikas m. *Dikas*.

dykstà, dykà, dýkti (nur in

zusammensetzungen) übermütig werden.

isz-dýkstà, isz-dýkà, isz-dýkti übermütig, frech werden.

dýngau (dýngau), dýngoti wähnen, meinen.

dýngtù, dýngà, dýngti hingerraten.

pra-dýngtù, pra-dýngà, pra-dýngti verschwinden.

dirbu, dirbau, dirbti arbeiten.

nu-si-dirbu, nu-si-dirbau, nu-si-dirbti sich abarbeiten.

pa-dirbu, pa-dirbau, pa-dirbti arbeiten, auch im sinn von vergelten.

dýgrinu, dýgrinti schleichend gehn, gehend lauern.

dirvā f. 1 acker.

diržas m. 1 riemen.

dirželis, -lio m. 2 zu *diržas*.

diszėrė m. 4 tischler (a.d.dtsch.).

diszėrėlis, -lio m. 2 dem. zu *diszėrė*.

dývas m. 2 wunder (weissr. *dzir*).

dývyjù-s, dývyti-s sich wundern (weissr. *dzivica*).

nu-si-dývyju, nu-si-dývyti sich verwundern.

dývinas, f. -nā 3, adv. *dývinai* wunderbar.

dýonas, f. -nā 1, adv. *dýonai* wunderbar (weissr. *dzivnyj*).

dóbiu, dóbiau, dóbti nur in der zusammensetzung *nu-dóbiu, nu-dóbiau, nu-dóbti* zu tode quälen. [dtsch.).

dėleris, -rio m. 4 taler (a. d.

- at-didu, at-daviau, at-dūti* wiedergehen; *at-si-didu, at-si-daviau, at-si-dūti* sich hingehen, sich darbieten, sich wahrnehmen lassen.
- į-didu, į-daviau, į-dūti* hineingehen, hingeben, schenken.
- isz-didu, išz-daviau, isz-dūti* herausgeben, verraten.
- nu-didu, nu-daviau, nu-dūti* hingeben; *nu-si-didu, nu-si-daviau, nu-si-dūti* sich begeben, sich zutragen, sich ereignen.
- pa-didu, pa-daviau, pa-dūti* hingeben, darreichen, überantworten; *pa-si-didu, pa-si-daviau, pa-si-dūti* sich ergeben, sich begeben.
- par-didu, pař-daviau, par-dūti* verkaufen.
- pri-didu, pri-daviau, pri-dūti* befallen, anwandeln.
- su-didu, su-daviau, su-dūti* zusammengeben, verloben; auch als perfektiv zu *dūti* geben, d. h. schlagen.
- dūna* f. 4 brod.
- drāras* m. 2 hof, hofraum, herrenhof.
- drarelis, -lio* m. 2 dem. zu *draras*.
- draronkà* f. 2 gutsbesitzerin.
- drāsė* f. 2 hauch, atem, geist, seele.
- drėsiū, drėsiuā, drėsti* atmen.
- at-si-drėsiu, at-si-drėsiuā, at-si-drėsti* aufatmen.
- dvidešimt* zwanzig.
- duglas, f, -lā* 1 schwarz (nur vom rind).
- dylika* zwölf.
- dvilinkas, f. -ka* 4 doppelt, zwiefach, hals über kopf.
- dygliš, -liom.* 2 schwarzer ochse.
- dėgnas* m. 1 zwilling.
- džiaugiu-s, džiaugiau-s, džiaugti-s* sich freuen.
- pa-si-džiaugiu, pa-si-džiaugiau, pa-si-džiaugti* perfektiv zu *džiaugiu-s*.
- džiaugiamas* m. 1 freude.
- džorinū, džorinti* trocken machen, trocknen, abtrocknen.
- džungū-s, džugaū-s, džūgti-s* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) froh sein.
- pra-si-džungū, pra-si-džugaū, pra-si-džūgti* froh werden, sich freuen.
- džiūstu, džūcau, džūti* trocken, dürr, mager werden, verdorren.
- pa-džiūstu, pa-džūcau, pa-džūti* perfektiv zu *džiūstu*.

E.

- edelmonas* m. 4 edelmann (a. *ėdu* (auch *ėdzu*, alt *ėmī*), d. dtseh.). [m. 4 frass. *ėdžau, ėsti* fressen.
- ėdesis, -sio* (auch plur. gebr.) *pri-si-ėdu, pri-si-ėdžau, pri-*
- Wiedemann, handbuch der litauischen sprache. 18

drufki drauf!
drugjs m. 1 fieber.
drakorius m. 4 drucker (poln. drukarz).
drakorëis, -lio m. 2 dem. zu *drakorius*.
druküju, druküti drucken (a. d. deutsch).
nu-druküju, nu-druküti abdrucken.
druskà f. 2 salz.
drütas, f. -tə 3, adv. *drütat* fest, stark.
drütinu, drütinti fest machen, befestigen.
pa-drütinu, pa-drütinti perfektiv zu *drütinu*.
drütmedis, -dzo m. 4 hartholz, nutzholz.
dü, f. dci zwei.
dügnas m. 1 boden.
däkinu, däkinti toll, rasend machen, betören.
pa-däkinu, pa-däkinti perfektiv zu *däkinu*.
dukrelë f. 2 dem. zu *duktë*.
dukrytë f. 4 dem. zu *duktë*.
däkstü, dakaä, däkti rasend werden, rasen, wüten, grimmig, böse sein.
su-däkstü, su-dakaä, su-däkti rasend, grimmig, böse werden.
duktë f. 3 tochter.
duktëlé f. 2 dem. zu *duktë*.
duktëratë f. 4 dem. zu *duktë*.
dülkës (pl. t.) f. 4 staub.
dälkinu, dälkinti stäuben.
nu-dälkinu, nu-dälkinti abstäuben.

dälku, dulkëti stieben.
isz-dälku, isz-dulkëti hinausstieben. [*duma*].
dämà f. 2 gedanke (weiser. *dumczus* m. 2 denker, berater, ratsherr, rat, minister (kleinr. *dumec*).
dumiü, dümiau, dümtitrachten.
su-dumiü, su-dümiau, su-dümti beschliessen.
dämóju, damóti denken, überlegen (kleinr. *dumaty*).
ap-dämoju, ap-dämóti bedenken.
dümplës (pl. t.) f. 4 blasebalg.
dürys (pl. t.) f. 2 tür.
durnas, f. -nà 1, adv. *durnat* närrisch, töricht, albern, unleidlich (poln. *durny*).
durnius m. 2 narr, verrückter (poln. *dureń*).
durnuju, durnüti rasen, toben.
düsauju, düsauti seufzen.
dasiü, däsëti atmen.
at-si-dasiü, at-si-däsëti aufatmen.
dászà, dászë f. 2 seele, herz (poln. *duśza*).
dazgiü, dazgiaü, dazgëti klappern.
isz-dazgiü, isz-dazgiau isz-dazgëti perfektiv zu *dazgiü*.
dübdtë f. 4 dem. zu *dühë*.
dübë f. 1 grube, loch.
düdu (alt *dümi*), *daviaü, düti* geben, erlauben, lassen;
düdü-s, daviaü-s, düti-s sich geben, sich lassen, sich an etwas machen.

- at-dādu**, *at-davian*, *at-dūti* wiedergeben; *at-si-dādu*, *at-si-davian*, *at-si-dūti* sich hingeben, sich darbieten, sich wahrnehmen lassen.
- i-dādu**, *i-davian*, *i-dūti* hineingehen, hingeben, schenken.
- isz-dādu**, *isz-davian*, *isz-dūti* herausgeben, verraten.
- nu-dādu**, *nu-davian*, *nu-dūti* hingeben; *nu-si-dādu*, *nu-si-davian*, *nu-si-dūti* sich begeben, sich zutragen, sich ereignen.
- pa-dādu**, *pa-davian*, *pa-dūti* hingeben, darreichen, überantworten; *pa-si-dādu*, *pa-si-davian*, *pa-si-dūti* sich ergeben, sich begeben.
- par-dādu**, *par-davian*, *par-dūti* verkaufen.
- pri-dādu**, *pri-davian*, *pri-dūti* befallen, anwandeln.
- su-dādu**, *su-davian*, *su-dūti* zusammengehen, verloben; auch als perfektiv zu *dūti* geben, d. h. schlagen.
- dūna** f. 4 brod.
- drāras** m. 2 hof, hofraum, herrenhof.
- dearēlis**, -lio m. 2 dem. zu *deāras*.
- dearonkā** f. 2 gutsbesitzerin.
- deāsē** f. 2 hauch, atem, geist, seele.
- dresiu**, *dresian*, *drešti* atmen.
- at-si-dresiu*, *at-si-dresian*, *at-si-drešti* aufatmen.
- deideszimt** zwanzig.
- deglas**, f. -lā 1 schwarz (nur vom rind).
- deglīka** zwölf.
- dellinkas**, f. -ka 4 doppelt, zwiefach, hals über kopf.
- deglis**, -liom. 2 schwarzer ochse.
- degnas** m. 1 zwilling.
- džangiu-s**, *džangian-s*, *džangti-s* sich freuen.
- pa-si-džangiu*, *pa-si-džangian*, *pa-si-džangti* perfektiv zu *džangiu-s*.
- džangsmas** m. 1 freude.
- džorinū**, *džorinti* trocken machen, trocknen, abtrocknen.
- džungū-s**, *džugan-s*, *džūgti-s* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) froh sein.
- pra-si-džungū*, *pra-si-džugan*, *pra-si-džūgti* froh werden, sich freuen.
- džūstu**, *džūcan*, *džūti* trocken, dürr, mager werden, verdorren.
- pa-džūstu*, *pa-džūcan*, *pa-džūti* perfektiv zu *džūstu*.

E.

- ēdelmonas** m. 4 edelmann (a. *ēdn* (auch *ēdzu*, alt *ēmi*), d. dtseh.) [m. 4 frass. *ēdžau*, *ēsti* fressen.
- ēdesis**, -sio (auch plur. gebr.) *pri-si-ēdn*, *pri-si-ēdžau*, *pri-*

si-ésti sich voll fressen,
sich satt fressen.

su-édu, su-édzan, su-ésti
auffressen.

égéré m. 4 = *jégéré* jäger.
ei ei!

eilé f. 2 reihe; instr. pl. *eilé-*
mis adv. reihenweise.

einü (alt *eimi*), *éjaü, ełti* gehn.

at-einü, at-éjaü, at-ełti
kommen, wiederkommen;
at-si-einü, at-si-éjaü, at-
si-ełti geschehen, sich be-

gehen.
ı-einü, ı-éjaü, ı-ełti hinein-

gehn.
isz-einü, isz-éjaü, isz-ełti

hinausgehn.
nu-einü, nu-éjaü, nu-ełti
hingehn: *nu-si-einü, nu-si-*
éjaü, nu-si-ełti für sich

hingehn.
pa-einü, pa-éjaü, pa-ełti
fortgehn, zu gehn im

stande sein.
par-einü, par-éjaü, par-
ełti heimkehren; wieder-

kommen, hingelangen, her-
ankommen; *par-ełti-s, par-*
éjo-s, par-ełti-s zukommen,
gebühren.

pér-einu, pér-éjaü, pér-ełti

durchgehn, hinübergehn,
vorübergehn, übertreffen.

pra-einü, pra-éjaü, pra-
ełti vorübergehn.

pri-einü, pri-éjaü, pri-ełti

hinzugehn, herankommen,
hingelangen, erreichen.

pro-einü, pro-éjaü, pro-
ełti hindurchgehn.

su-si-einü, su-si-éjaü, su-si-
ełti zusammenkommen.

už-einü, už-éjaü, už-ełti
dahintergehn, hinaufgehn,
hineingehn, antreffen, fin-

den, einfallen.

elena f. 4 ganz.

ekėtojis, -jo m. 4 egger.

elgiu-s, elgiau-s, elgti-s sich

betragen, sich aufführen.

pa-si-elgiu, pa-si-elgiau,

pa-si-elgti perfektiv zu

El m. Eli. [*elgiu-s.*

Ėlijonzius m. 2 Elias.

Endrėjus m. 2 Andreas.

Enskys m. 1 Hans.

epatā tu dich auf (hebr. *he-*
phatha).

Eprēm Ephrem.

ešdras, f. -vā 1, adv. *erdcal*
weit, breit.

erėlis, -lio m. 2 adler.

Ėerōdas m. 2 Herodes.

Ėrodiadā f. 2 Herodias.

erszkėczai (pl. t.) m. 2 dornen.

esū (alt *esmi*), *buvaü, būti* sein.

(*isz-esu,*) *isz-buvaü, isz-*
būti zu ende hleiben.

(*pā-esu,*) *pā-buvaü, pā-būti*
perfektiv zu *esū*.

ėvangėlija f. 4 evangelium
(russ. *jevangelije*).

ėžeras m. 3 teich, kleiner see.

F.

Francúzas m. 4 französé (russ. *freileiné* f. 4 fräulein (a. d. deutsch).

G.

gabenu, *gabénti* bringen, schaf-
fen, herbeischaffen; *gabe-
nu-s*, *gabénti-s* mit sich
nehmen.

at-gabenu, *at-gabénti* her-
beibringen.

nu-gabenu, *nu-gabénti* weg-
schaffen, fortbringen, hin-
bringen.

par-si-gabenu, *par-si-ga-
bénti* mit sich nach hause
bringen.

Gadarénas m. 2 Gadarener.
gadyjü-s, *gadyti-s* sich schi-
cken, sich treffen, sich er-
eignen (weissr. *hodziéca*).

at-gadyjü, *at-gadyti* zu-
rückgehen, wiedergeben.

gadjné f. 4 zeit, zeitraum (poln.
godzina).

gaidelis, -lio m. 2 dem. zu *gai-
dys*.

gaidgysté f. 4 hahnenschrei.

gaidys m. 1 bahn.

gaidrinu, *gaidrinti* heiter ma-
chen, hell machen.

isz-gaidrinu, *isz-gaidrinti*
aufhellen, wolkenlos ma-
chen.

gaidüs m. 1 freund, lieber.

gallestis, -czo m. 4 jammer.

gailiü-s, *gailéti-s* mitleid ha-
ben, bereuen.

pa-si-gailiu, *pa-si-gailéti*
sich erbarmen.

gaiszaü, *gaiszyti* verzögern,
vernichten.

su-gaiszaü, *su-gaiszyti* ver-
schwenden.

gaiszinü, *gaiszinti* verzögern,
vernichten.

isz-gaiszinü, *isz-gaiszinti*
vernichten.

su-si-gaiszinü, *su-si-gai-
szinti* versäumen.

gaisztü, *gaiszaü*, *gaiszti* zü-
gern, schwinden, vergehn.

ap-gaisztü, *ap-gaiszaü*, *ap-
gaiszti* ohnmächtig wer-
den.

su-gaisztü, *su-gaiszaü*, *su-
gaiszti* vergehn.

gajüs, f. -jü 1 heilsam.

galas m. 1 ende.

galëjimas m. 4 fähigkeit.

galëlis, -lio m. 2 dem. zu *ga-
las*.

galgës (pl. t.) f. 4 galgen
(a. d. deutsch.).

galidusias, f. -a 4 letzter, äns-
serster; adv. *galidusiai*, ab-
gek. *galiaus*) zuletzt, end-
lich.

Galylëa f. 1 Galiläa.

galylëiskas, f. -ka 4, adv. *galy-
lëiskai* galiläisch.

gërinu, gërinti gut machen.
pa-si-gërinu, pa-si-gërinti
 sich erkenntlich zeigen,
 erkenntlich sein.
geriü, gëriau, gërti trinken;
gërti tabako tabak ranchen.
at-si-geriu, at-si-gëriau,
at-si-gërti sich satt trinken.
i-si-geriu, i-si-gëriau, i-si-
gërti sich voll trinken.
isz-geriu, isz-gëriau, isz-
gërti anstrinken.
pa-si-geriu, pa-si-gëriau,
pa-si-gërti sich betrinken.
pri-si-geriu, pri-si-gëriau,
pri-si-gërti sich betrinken,
 sich voll trinken.
üz-geriu, üz-gëriau, üz-gër-
ti zutrinken.
gerklë f. 3 kehle, schlund,
 speiseröhre.
gësmë f. 3 geistliches lied.
gestü, (gëstü), gesau, gësti
 verlöschen.
üz-gestü (üz-gëstü), üz-ge-
sau, üz-gësti perfektiv zu
gestü (gëstü).
Gëtsëmanë Gethsemane.
-gi verstärkende partikel, an
 pronomina, adverbien, präposi-
 tionen, konjunktionen gefügt.
gydau, gydyti heilen trans.
isz-gydau, isz-gydyti per-
 fektiv zu *gydau*.
gydinu, gydinti heilen trans.
gyjü, gijau, gyti heil, gesund
 werden, aufleben.
at-gyjü, at-gijau, at-gyti
 wieder aufleben, sich er-
 holen.

isz-gyjü, isz-gijau, isz-gyti
 heil, gesund werden.
gyjü, gijau, gyti (nur in der
 zusammensetzung mit *i*) er-
 langen.
i-gyjü, i-gijau, i-gyti er-
 reichen, erlangen.
gilbatü, gilbau, gilbti genesen.
pa-gilbatü, pa-gilbau, pa-
gilbti perfektiv zu *gilbatü*.
giliukingas, f. -ga 4, adv. gi-
linkingai glücklich.
giliukis, -kio m. 2 glück (a. d.
 dtisch).
Giltinë f. 3 name der todes-
 göttin.
gilus, f. -li 1, adv. giliai tief.
gimdaü, gimdyti gebären.
pa-gimdaü, pa-gimdyti per-
 fektiv zu *gimdaü*.
gindytojai (pl. t.) m. 4 eltern.
giminë f. 3 geschlecht, sippe,
 familie.
giminëlë f. 2 dem. zu *giminë*.
giñczas m. 1 streit.
giñczyjü-s, giñczyti-s streiten.
giñklas m. 2 waffe.
ginü, gyniau, ginti wehren,
 schützen.
üz-si-ginu, üz-si-gyniau, üz-
si-ginti verlengnen.
girdau, girdyti tränken.
pa-girdau, pa-girdyti per-
 fektiv zu *girdau*.
girdinu, girdinti tränken.
ap-girdinu, ap-girdinti
 trunken machen.
girdzü, girdëti hören.
girdë f. 2 wald.
girdë f. 2 dem. zu *girdë*.

gīrgēdīnu, gīrgēdīnti knarren machen.

par-gīrgēdīnu, par-gīrgēdīnti unter knarren nach hause bringen.

gīrgēteriu (j-prāsenā), gīrgēterēti knarren.

gīriū, gīyriau, gīrti rühmen, preisen.

pā-gīriu, pā-gīyriau, pā-gīrti perfektiv zu *gīriū*; *pā-si-gīriu, pā-si-gīyriau, pā-si-gīrti* sich rühmen.

gīrnu f. 4 mühlstein.

gīrstū, gīrdan, gīrsti hören, vernehmen.

isz-gīrstū, isz-gīrdan, isz-gīrsti perfektiv zu *gīrstū*.

gīrtan, f. -tā 3 betrunken.

gīrtūklis, -lio m. 2 trinker,

gījāla f. 4 ader. [trunkenbold.

gījstu, gīydau, gīysti (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) zu singen, zu krähen anfangen.

pra-gījstu, pra-gīydau, pra-gīysti perfektiv zu *gījstu*.

gīyas, f. -rā 3, adv. *gīyat* lebendig.

gīyastis, -s f. 3, *gīyastis, -czo* m. 4 leben.

gīyātā f. 2 leben.

gīyēnimas m. 4 wohnung.

gīyvenū, gīyēnti leben, wohnen.

gīvēra f. 4 gewehr (a. d. dtsch.).

gīyralis, -lio m. 4 lebendes wesen, tier.

gīlandzū-s, gīlandzā-s, gīlands-ti-s sich anlehnen, sich anschmiegen.

glōda fort! weg!

glōstau, glōstyti streicheln.

glāpas, f. -pā 1, adv. *glūpat* dumm, töricht (poln. *glupy*).

gndibau, gndihyti kneifen.

su-gndibau, su-gndihti zer-kneifen.

Gōlgata f. 4 Golgatha.

Gomōrrā f. 4 Gomorra.

gomurgs m. 3 schlund, mund-höhle, gaumen.

grāhas m. 2 sarg (kleinr. *kroh*).

grāhāsius m. 2 im sarg liegen-der.

grdmāu, grdmadyti schrapen, abkratzen.

isz-grdmāu, isz-grdmadyti auskratzen.

gramzdūmas m. 2 versunken-heit, betrübnis.

gramzdū-s, -di 1, adv. *gramz-dzai* versunken, betrübt.

grāszis, -szio m. 2 groschen (poln. *grosz*).

graudenū, graudenti ermah-nen.

graudis, -di 1, adv. *grā-dzai* herzbewegend, rührend, bitterlich.

grāžinū, grāžinti ankehren, zurückkehren machen.

grāžnā f. 1 schönheit, zierde.

grāžis, -zi 1, adv. *grāžiat* schön.

grēbiū, grēbiau, grēbti greifen, raffen, packen.

pā-grēbiū, pā-grēbiau, pā-grēbti erhaschen, erraffen.

su-grēbiū, su-grēbiau, su-grēbti zusammenraffen.

- grėblgs* m. 3 harke.
greitas, f. -tā 1, adv. *greitai* geschwind, flink, schnell, hurtig.
grėkas m. 1 sünde (russ. *grėch*).
grėkingas, f. -ga, adv. *grėkingai* sündlich, sündhaft, sündenvoll.
grėkininkas m. 2 sänder.
grėkininkė f. 2 sänderin.
grėszyju, *grėszyti* sündigen (russ. *grėšit'*).
su-si-grėszyju, *su-si-grėszyti* sich verständigen.
grėsznas, f. -nā 1, adv. *grėsznai* sündig (russ. *grėšnyj*).
grėžiū, *grėžiau*, *grėžti* wenden, kehren.
at-si-grėžiū, *at-si-grėžiau*, *at-si-grėžti* sich zurückwenden, umkehren.
grėžliu, *grėžiau*, *grėžti* knirschen.
griduju, *griūciau*, *griduti* nmstürzen, umwerfen.
par-griduju, *par-griūciau*, *par-griduti* niederwerfen, niederreißen.
su-griduju, *su-griūciau*, *su-griduti* zerstören.
grgbas m. 2 pilz.
grgkiskas, f. -ka 4, adv. *grgkiskai* griechisch.
grimstū, *grimzdaū*, *grimsti* sinken (in wasser u. dgl.).
ap-grimstū, *ap-grimzdaū*, *ap-grimsti* einsinken.
grynas, f. -nā 8, adv. *grynai* rein, unvermischt (vom ge-
Grjta f. 4 Grete. [treide).
- griacū*, *griuacū*, *griūti* einstürzen, zusammenfallen.
par-griacū, *par-griuacū*, *par-griūti* einstürzen.
su-griacū, *su-griuacū*, *su-griūti* zerfallen.
grįžtū, *grįžaa*, *grįžti* zurückkehren.
at-grįžtū, *at-grįžaa*, *at-grįžti* heimkehren.
su-grįžtū, *su-grįžaa*, *su-grįžti* perfektiv zu *grįžtū*.
gromata f. 4 brief (russ. *gramota*).
gromatėlė f. 2 dem. zu *gromata*.
grócas m. 4 graf (a. d. dtseh.).
grožybė f. 2 schönheit.
grūczė f. 2 mehlbrei, grätzbrei (dtseh. *grütze*).
grūdai m. 3 korn.
grumzdžū, *grumzdžaa*, *grumzti* drohen.
gruntaróju, *gruntaróti* gründen, grund legen (russ. *gruntovat'*).
-gu, verstärkende partikel, in gleicher bedeutung und weise wie *-gi* gebraucht.
gudrius, f. -ri 1, adv. *gudriai* klug, schlau, verschmitzt.
gujū, *gujaū*, *gūiti* jagen, treiben.
isz-guju, *isz-gujau*, *isz-gūiti* hinaustreiben, vertreiben.
gulbė f. 1, *gūlbis*, -bio m. 4 schwan.
guldaū, *guldýti* legen.
isz-guldaū, *isz-guldýti* auslegen, erklären.

gīrgādiu. **gīrgādiati** knarren
machen.

par-gīrgādiu. **par-gīrgā-**
diati unter knarren nach
hause bringen.

gīrgāteris (j-prāscus), **gīrgā-**
terēti knarren.

gīriū. **gīriū.** **gīrti** rühmen,
preisen.

pā-gīriū. **pā-gīriū.** **pā-**
gīrti perfektiv zu **gīriū**;
pā-si-gīriū. **pā-si-gīriū.**
pā-si-gīrti sich rühmen.

gīrui f. 4 mahlstein.

gīrū. **gīrdai.** **gīrti** hören,
vernehmen.

isz-gīrū. **isz-gīrdai.** **isz-**
gīrti perfektiv zu **gīrū**.

gīrtas. f. -tā 3 betrunken.

gīrtūklis. -lio m. 2 trinker,

gīsta f. 4 ader. [trunkenbold.

gīstū. **gīstū.** **gīsti** nur in
der zusammensetzung mit
pra- zu singen zu krähen
anfangen.

pra-gīstū. **pra-gīstū.** **pra-**
gīsti perfektiv zu **gīstū**.

gīras. f. -rā 3. adv. **gīrai**
lebendig.

gīrastis. -s f. 3. **gīrastis.** -czo
m. 4 leben.

gīratā f. 2 leben.

gīrēnimas m. 4 wohnung.

gīrenū. **gīrenti** leben, wohnen.

gīrēn f. 4 gewehr (a. d. dtseh.).

gīrēlis. -lio m. 4 lebendes
wesen, tier.

gīlādū-s. **gīlādū-s.** **gīlā-**
ti-s sich anlehnen, sich an-
schmiegen.

glāda fort! weg!

glāstau. **glāstyti** streicheln.

glāpas. f. -pā 1. adv. **glūpat**
dumm, töricht (poln. **glupy**).

gndibau. **gndibyti** kneifen.

su-gndibau. **su-gndibyti** zer-
kneifen.

Golgata f. 4 Golgatha.

Gomorra f. 4 Gomorra.

gomurga m. 3 schlund, mund-
höhle, gaumen.

grabas m. 2 sarg (kleinr. **hrob**).

grabāsina m. 2 im sarg liegen-
der.

grāmdau. **grāmdyti** schrapen,
abkratzen.

isz-grāmdau. **isz-grāmdyti**
anskratzen.

gramzdūmas m. 2 versunken-
heit, betrübniß.

gramzdū. f. -di 1. adv. **gramz-**
džai versunken, betrübt.

grāszis. -szio m. 2 groschen
(poln. **grosz**).

grādenū. **grādentī** ermab-
nen.

grādū. f. -di 1. adv. **grā-**
džai herzbewegend, rührend,
bitterlich.

grāžinū. **grāžinti** umkehren,
zurückkehren machen.

grāžnā f. 1 schönheit, zierde.

grāžis. f. -žī 1. adv. **grāžiai**
schön.

grēbiū. **grēbiaū.** **grēbti** greifen,
raffen, packen.

pā-grēbiū. **pā-grēbiaū.** **pā-**
grēbti erhaschen, erraffen.

su-grēbiū. **sū-grēbiaū.** **sū-**
grēbti zusammenraffen.

zusammennemen; *su-si-imu*, *su-si-émiau*, *su-si-iñti* (*rankàs*) falten (hände).
ùz-imu, *ùz-émiau*, *ùz-iñti* aufnehmen, einnehmen;
už-si-imu, *už-si-émiau*, *už-si-iñti* auf sich nehmen, sich vornehmen.
inirtlmas m. 2 wut, grimm, ingrimm.
inikapés (pl. t.) f. 4 grabdtlicher.
ypaczai besonders.
ypatizkas, f. -ka 4 eigentümlich, fremdartig, sonderbar.
iř und, auch.
yrđ, *gr* 3. pers. zu *esi* s. d.
iřgi, *irgi* (*iř* mit dem hervorhebenden -gi) und, auch.
iriu, *yriau*, *irti* rudern (den kahn); *iriu-s*, *yriau-s*, *irti-s* rudern, (rudern) fahren.
pér-si-iriu, *pér-si-yriau*, *pér-si-irti* hinüberrudern.
pri-si-iriu, *pri-si-yriau*, *pri-si-irti* heranrudern.
irklas m. ruder.
isdkymas m. 4 ansage, befehl.
isrd f. 1 Inster.
isrutys m. 3 Insterburg.
istatymas m. 4 einsetzung.
isz, *práp* m. d. gen., aus.
Izariótas m. 4 = *Izariótas*.
iszdavejas m. 2 verräter.
iszdykėlis, -lio m. 4 übermütiger.
iszeiga f. 4 ausgang.

iszdnymas m. 4 erlösung, heil.
iszganytingas, f. -ga 4, adv. *iszganytingai* selig.
iszganytojis, -jo m. 4 erlöser.
iszgąstingas, f. -ga 4, adv. *iszgąstingai* schrecklich.
iszgąstis, -czò m. 4 schreck.
iszgėlbėtojis, -jo m. 4 befreier, erretter.
iszkėzkojimas m. 4 unternehmung.
iskadà f. 2 schaden (poln. szkoda).
iskadūzė f. 2 dem. zu *iskadà*.
Izkariótas m. 4 Ischarioth.
izkgytėr, f. -ruxi 4 (der form nach part. perf. act. eines nicht bildbaren verbum) gewitzigt.
izlaikymas m. 4 unterhalt.
izmintingas, f. -ga, adv. *izmintingai* verständig, einsichtsvoll.
izmintis, -ės f. 3 verstand, einsicht.
izpūstujimas m. 4 verwüstung, verschwendung.
izragos (pl. t.) f. 4 molken.
iztinas, f. -sà 3 ausgestreckt.
izvėdlytojis, -jo m. 4 befreier.
įdlygas m. 4 genossenschaft, speise.
Yzaðkas m. 2 Isaak.
izbõnas m. 2 krug (kleinr. zhan).
Yzraėlis, -lio m. 2 Israel.

J.

jà ja.
Jajrus m. 4 Jajrus.
Jakamas m. 3 Jochem, Joachim.

Jakamėlis, -lio m. 2 dem. zu *Jakamas*.
jant dial. für *ant* s. d.

jap- dial. für *ap-*.

jañ schon; tritt verstärkend an adverbial.

jañgi (*jañ* mit dem hervorhebenden *-gi*) schon. [jung.

jdunas, f. -nà 3, adv. *jaunal*

jaundredis, -dzo, f. *jaundmarté*
4 neu verheiratet.

jaunikditi, -czo m. 4 jungling.

jaunkia, -kio m. 2 tierjunges, bräutigam.

jaunlmas m. 2 tanzvergnügen der erwachsenen dorfsjüngend.

jautëlis, -lio m. 2 dem. zu *jdutis*.

jautënd f. 3 rindfleisch.

jdutis, -czo m. 4 ochse.

jarat (pl. t.) m. 1 getreide.

jégéré m. 4 jäger (a. d. dtach.).

jel, *jéi* wenn.

jelh damit, auf dass.

jelgi, *jéigi* (*jel*, *jéi* mit dem hervorhebenden *-gi*) wenn.

jelgu, *jéigu* (*jel*, *jéi* mit dem hervorhebenden *-gu*) wenn.

Jéké f. 2 Jette.

jékinu, *jékinti* blenden.

ap-jékinu, *ap-jékinti* blenden, verblenden, betören.

jénkü, *jekän*, *jékü* erblinden.

ap-jénkü, *ap-jekän*, *ap-jékü* erblinden, verblendet, betört werden.

Jérika f. 4 Jericho.

Jeruzalé f. 4 Jerusalem.

jészkau, *jézkóti* suchen; *jész-kau-s*, *jézkóti-s* sich (dat.) suchen.

pa-si-jészkau, *pa-si-jézkóti* perfektiv zu *jész-kau-s*.

su-si-jészkau, *su-si-jézkóti* sich (dat.) zusammen-suchen.

Jérà f. 1 Eva.

Jézaiðziua m. 2 Jesaias.

Jézu m. 4 Jesus.

jla, f. *jì* er, sie.

jisz dial. für *isz* s. d.

jö dial. für *ò* s. d.

jódau, *jódyti* umherreiten.

pa-si-jódau, *pa-si-jódyti* sich ausreiten, sich satt reiten.

jodinéju, *jodinéti* ein wenig umherreiten, umherreiten.

jóju, *jójau*, *jóti* reiten.

at-jóju, *at-jójau*, *at-jóti* herheireiten.

i-jóju, *i-jójau*, *i-jóti* hineinreiten.

isz-jóju, *isz-jójau*, *isz-jóti* hinausreiten.

nu-jóju, *nu-jójau*, *nu-jóti* fortreiten.

par-jóju, *par-jójau*, *par-jóti* nach hause reiten.

pér-joju, *pér-jojau*, *pér-jóti* hindurchreiten.

pri-jóju, *pri-jójau*, *pri-jóti* hinzureiten.

jókä, f. *jokiä* irgend welcher, welche.

Jokäbas m. 2 Jakob (poln. *Jakób*).

jomarkinika m. 2 jahrmarktesbesucher.

Jónas m. 2 Johannes.

Jordānas m. 2 Jordan.

Jözé m. 2 Josee.

Jozépas m. 2 Joseph.

zusammennnehmen; *su-si-imu*, *su-si-émiau*, *su-si-imti* (*rankas*) falten (hände).
üz-imu, *üz-émiau*, *üz-imti* aufnehmen, einnehmen;
už-si-imu, *už-si-émiau*, *už-si-imti* auf sich nehmen, sich vornehmen.
įnirtimas m. 2 wnt, grimm, ingrimm.
inkapės (pl. t.) f. 4 grabdtücher.
ypaczai besonders.
ypatinzkas, f. -ka 4 eigentümlich, fremdartig, sonderbar.
iš und, auch.
grā, *gr* 3. pers. zu *esū* s. d.
išgi, *irgi* (*iš* mit dem hervorhebenden -gi) und, auch.
iriu, *yriau*, *irti* rudern (den kahn); *iriū-s*, *yriau-s*, *irti-s* rudern, (rudern) fahren.
pér-si-iriu, *pér-si-yriau*, *pér-si-irti* hinüberrudern.
pri-si-iriu, *pri-si-yriau*, *pri-si-irti* heranrudern.
irklas m. ruder.
įsakymas m. 4 ansage, befehl.
įsà f. 1 Inster.
įsūtys m. 3 Insterburg.
įstātymas m. 4 einsetzung.
isz, präp. m. d. gen., aus.
Iszariótas m. 4 = *Iszkariótas*.
iszdavėjas m. 2 verräter.
iszdgėlis, -lio m. 4 übermütiger.
iszėiga f. 4 ausgang.

iszgānymas m. 4 erlösung, heil.
iszganytingas, f. -ga 4, adv. *iszganytingai* selig.
iszganytojis, -jo m. 4 erlöser.
iszgątingas, f. -ga 4, adv. *iszgątingai* schrecklich.
iszgątis, -czo m. 4 schreck.
iszgėlbėtojis, -jo m. 4 befreier, erretter.
iszkęszkójimas m. 4 untersuchung.
iszkadà f. 2 schaden (poln. *szkoda*).
iszkadūžė f. 2 dem. zu *iszkadà*.
Iszkariótas m. 4 Ischarioth.
iszkętres, f. -ruxi 4 (der form nach part. perf. act. eines nicht bildbaren verbum) gewitzigt.
iszlaikymas m. 4 unterhalt.
iszmintingas, f. -ga, adv. *iszmintingai* verständig, einsichtsvoll.
iszmintis, -ės f. 3 verstand, einsicht.
iszpūstųjimas m. 4 verwüstung, verschwendung.
iszrāgos (pl. t.) f. 4 molken.
isztinas, f. -sà 3 ausgestreckt.
iszvėdlytojis, -jo m. 4 befreier.
įedlgymas m. 4 genossenschaft, speisc.
Yzadkas m. 2 Isaak.
izbōnas m. 2 krug (kleinr. *zhan*).
Yzraēlis, -lio m. 2 Israel.

J.

jà ja.
Jajrus m. 4 Jajrus.
Jakamas m. 3 Jochem, Joachim.

Jakamėlis, -lio m. 2 dem. zu *Jakamas*.
jant dial. für *ant* s. d.

kalpogi (*kalpo* mit dem hervorhebenden *-gi*) wie.

Kaypōszius m. 2 Kaiphas.

kairē f. 1 linke hand.

kaltinu, *kaltinti* heiss machen, erhitzen.

at-kaltinu, *at-kaltinti* per-sektiv zu *kaltinu*; *at-si-kaltinu*, *at-si-kaltinti* sich (dat.) heiss machen.

kakalgas m. 3 ofen (dtsech. kachel).

kakarykā, *kakaryku* kikeriki.

kakinnu, *kakinti* hingelangen lassen, hinfefördern.

nu-si-kakinnu, *nu-si-kakinti* hingelangen.

kaklas m. 1 hals.

Kakszbalis, *-lio* m. 4 torfmoor bei Kakschen.

Kaksziat (pl. t.) m. 1 Kakschen.

kaktā f. 1 stirn.

kalatōju, *kalatōti* hämmern, schlagen (weissr. *kolotac*).

su-kalatōju, *su-kalatōti* durchprügeln.

kalhā f. 1 rede.

kalhū, *kalhēti* reden.

isz-kalbu, *isz-kalhēti* entschuldigen.

su-si-kalbu, *su-si-kalhēti* sich unterhalten.

kaldinu, *kaldinti* schmieden lassen.

ap-kaldinu, *ap-kaldinti* beschmieden lassen, gefangen setzen.

kalēdos (pl. t.) f. 2 weihnachten (poln. *kołēda*).

kalējimas m. 4 gefängnis.

kalings m. 3 gefangener.

kalinā, *kaltinti* einschärfen.

ī-kalinā, *ī-kaltinti* perfektiv zu *kalinā*.

kālnas m. 3 berg.

kaltas, f. *-tā* 1, adv. *kaltat* schuldig.

kaltē f. 1 schuld, vergehen.

kāltinnu, *kāltinti* beschuldigen.

kalū, *kaliaū*, *kālti* schlagen, schmieden.

āp-kalu, *āp-kaliau*, *āp-kālti* beschmieden, gefangen setzen.

ī-kalu, *ī-kaliau*, *ī-kālti* einschlagen, einhauen.

isz-kalu, *isz-kaliau*, *isz-kālti* ansmeisseln.

ūz-kalu, *ūz-kaliau*, *ūz-kālti* verschlagen, zuschlagen.

kamara f. 2 kammer (weissr. *komora*).

kamēdija f. 4 komödie (a. d. dtsech.).

kāmpas m. 1 winkel, ecke, gegend.

kāmphis, f. *-nē* 2 zur ecke gehörig, eckig.

kāmpūtis, *-czo* m. 2 dem. zu *kāmpas*.

Kam̄szczai m. 2 name eines dorfs.

Kana Kana.

kandlia f. 4 kanaille (a. d. dtsech.).

Kananytas m. 4 Kananita.

kandis, *-ēs* f. 1 motte.

kāndu, *kāndau*, *kāpti* beissen.

pēr-kāndu, *pēr-kāndau*, *pēr-kāpti* durchbeissen, zerbeissen.

kāndzōju, *kāndzōti* oft beissen.

Jadēa f. 4 Judāa.

jūdinu, *jūdinti* rühren, bewegen; *jūdinū-s*, *jūdinti-s* sich rühren, sich regen.

pa-jūdinu, *pa-jūdinti* perfektiv zu *jūdinu*.

Jūdōzius m. 2 Judas.

jūk doch, ja.

jūmprota, *jūmprava* jungfrau (a. d. dtsh.).

juntū, *jutaā*, *jūsti* fühlen, merken, gewahr werden.

pa-juntū, *pa-jutaā*, *pa-jūsti* perfektiv zu *juntū*;

pa-si-juntū, *pa-si-jutaā*,

pa-si-jūsti (von, an sich) gewahr werden.

jūrēs (pl. t.) f. 4 meer.

jūz dial. für *ūz* s. d.

jū desto; *jū* — *jū* je — desto.

jūdas, f. -*dā* 3, adv. *jūda* schwarz.

jūdbēris, -*rio* m. 4 schwarzbrauner.

jūdbērēlis, -*lio* m. 2 dem. zu *jūdbēris*.

jūdika, -*kio* m. 2 pfennig, scherflein.

jūdia, -*dzo* m. 4 rappe.

jūkas m. gelächter, scherz, spott.

jūkiū-s, *jūkiaā-s*, *jūkti-s* lachen, scherzen, spotten.

ap-jūkiū, *ap-jūkiaū*, *ap-jūkti* belachen.

isz-jūkiū, *isz-jūkiaū*, *isz-jūkti* verlachen, verhöhnen.

K.

kabiar indekl. kaviar (a. d. dtsh.).

kabinēju, *kabinēti* hierhin- und dorthinhängen.

su-kabinēju, *su-kabinēti* der reihe nach aufhängen.

kabinū, *kabinti* hängen, aufhängen.

ap-si-kabinū, *ap-si-kabinti* sich (dat.) umhängen, sich um etwas hängen, umarmen, einander umarmen.

pa-kabinū, *pa-kabinti* perfektiv zu *kabinū*.

su-kabinū, *su-kabinti* zusammen aufhängen.

ūz-kabinū, *ūz-kabinti* umhängen, anfechten; *ūz-si-*

kabinū, *ūz-si-kabinti* sich (dat.) umhängen, sich um etwas hängen, umarmen.

kablgs m. 1 haken, mistgabel.

kahū, *kahēti* hangen. [wol.

kaczal, *kaczalg* obgleich, wie-
kaczarga f. 4 ofenkrücke (poln.

koczarga). [damit.

kād dass, so dass, auf dass,

kadā, *kād* wann, wenn, als.

kadangi, *kadang* weil.

kal wie.

kailinias (pl. t.) m. 3 pelz.

kaimenē f. 4 herde.

kaimynas m. 4 nachbar.

kaip, *kaipo* (*kaipō*) wie.

kaipgi (*kaip* mit dem hervor-
hebenden -*gi*) wie.

katè f. 1 katze (a. d. dtsch.).
katilas m. 3 kessel (kleinr. *kotel'*).
katildtis, -czo m. 4 dem. zu
kàtilas.

katras, f. -rà welcher, welche
 von beiden.

kauktmas m. 2 heulen.

kaukiu, *kaukiau*, *kaukti* heulen.

kdulas m. 4 knochen.

kdulligè f. 4 gicht.

kduszas m. 4 grosser schöpf-
 löffel, hölzernes trinkgefäss.

karóju, *kavóti* hüten, pflegen,
 bewahren (poln. *chowac*).

pa-si-karóju, *pa-si-kavóti*
 sich (dat.) aufbewahren.

pri-karóju, *pri-kavóti* war-
 ten, pflegen.

keiczu, *keiczau*, *keisti* wechseln.

ap-keiczu, *ap-keiczau*, *ap-
 keisti* verwechseln, ver-
 tauschen.

kéikestis, -czo n. 4 fluch.

keikiu, *keikiau*, *keikti* fluchen;
keikiu-s, *keikiau-s*, *keikti-s*
 dass.

pra-keikiu, *pra-keikiau*,
pra-keikti verfluchen; *pra-
 si-keikiu*, *pra-si-keikiau*,
pra-si-keikti mit fluchen
 um sich werfen.

kék wie viel; *kék* — *ték* wie
 viel — so viel.

kékgi (*kék* mit dem hervor-
 hebenden -gi) wie viel.

kékszé f. 2 hure.

kekszgaté f. 2 hurerei.

kékvénas, f. -ná jeder, jede,
 jedweder, jedwede.

kelelis, -lio m. 2 dem. zu *kélias*.

keli, f. *kélios* einige.

kélias 1 (*kelgs* 1, *kélis*, -lio 2)
 m. weg.

keliduju, *keliduti* wandern,
 reisen.

at-keliduju, *at-keliduti*
 wandernd, reisend er-
 reichen.

isz-keliduju, *isz-keliduti*
 fortwandern, wegreisen.

nu-keliduju, *nu-keliduti*
 perfektiv zu *keliduju*.

par-keliduju, *par-keliduti*
 heimwandern, heimreisen.

keliönè f. 2 wanderung, reise.

kelgs 1 (*kélis*, -lio 2) m. knie.

kéliu, *kéliau*, *kélti* beben, be-
 reiten, ausrichten (fest, gast-
 mahl), öffnen (tor), sich be-
 ben, aufstehn; *kéliu-s*, *ké-
 liau-s*, *kélti-s* sich erheben,
 aufstehn.

at-si-kéliu, *at-si-kéliau*, *at-
 si-kélti* perfektiv zu *kéliu-s*.
isz-kéliu, *isz-kéliau*, *isz-
 kélti* erheben.

pa-kéliu, *pa-kéliau*, *pa-
 kélti* aufheben; *pa-si-ke-
 liu*, *pa-si-kéliau*, *pa-si-
 kélti* sich erheben, auf-
 stehn.

pri-si-kéliu, *pri-si-kéliau*,
pri-si-kélti auferstehn.

üz-kéliu, *üz-kéliau*, *üz-kélti*
 aufheben, aufladen.

kélmás m. 3 baunnstumpf.

kélnoré f. 4 keller.

kémas m. 1 dorf.

kémélis, -lio m. 2 dem. zu
kémas.

- su-kandžoju, su-kandžoti* zerbeissen, zernagen.
kankini, kankinti quälen.
kankü, kakaü, kakti gelangen, genügen, hinreichen.
isz-kankü, isz-kakaü, isz-kakti hingelangen.
nu-kankü, nu-kakaü, nu-kakti hingelangen.
pa-kankü, pa-kakaü, pa-kakti genügen, hinreichen.
su-kankü, su-kakaü, su-kakti erreichen, erlangen.
kapa f. 1 schock (weissr. *kopa*).
kapanofu, kapanoti liegend sich durch bewegung der hände und füsse aufzuhelfen suchen.
kapas m. 1 grabhügel, grab.
Kapernaamas m. 2 Kapernaum.
käpinés (pl. t.) f. 3 begräbnisstätte, friedhof.
kapóju, kapóti backen.
kaprólius m. 2 korporal (a. d. dtsch.).
karaléné f. 4 königin.
karalysté f. 2 königreich, reich.
karálszkas, f. -ka 4, adv. *karálszkai* königlich.
karalius m. 2 könig (kleinr.).
kāras m. 1 krieg. *korol'*.
karbāczus m. 2 peitsche (kleinr. *karbač*).
karczamá f. 8 schänke, krug (weissr. *koréma*).
karczaduninkas m. 4 schänkwirt, krüger.
kardas m. 3 schwert.
kareivis, -vio m. 2 kämpfer, kriegler.
kariduju, kariduti kämpfen.
kdrasztas, f. -tā 3, adv. *karsztai* heiss.
kařsztis, -czo m. 2 hitze.
kařsztligé f. 4 hitzige krankheit, fieber.
karsztokas, f. -kā 3, adv. *karsztokai* ziemlich heiss.
kařtas m. 2 hieb, mal; instr. pl. *kařtais* adv. manchmal, zuweilen, zu zeiten.
kdrtis, -ēs f. 4 stange.
kartóju, kartóti wiederholen.
at-kartóju, at-kartóti perfektiv zu *kartóju*.
kartunta dereinst.
kdré f. 4 kuh.
karėlis, -lio m. 2 taube.
kartygys m. 3 held.
kās wer, was; in adverb. Verbindung mit einem substantiv, und zwar stets in der unveränderlichen form *kās*, jeder, jede, z. h. *kās dēnq* jeden tag, täglich.
kasā f. 1 haarflechte, zopf.
kasdēniszkas, f. -ka 4, adv. *kasdēniszkai* täglich.
kqmēlis, -lio m. 2 dem. zukāsnis.
kāsnis, -nio m. 4 bissen.
kasū, kasiau, kasti graben.
isz-kasu, isz-kasiau, isz-kasti ausgraben.
pā-kasu, pā-kasiau, pā-kasti begraben.
haszələ f. 2 bastkörbchen, körbchen, lischke (weissr. *košel'*).
kaszdunas, f. -na 4, adv. *kaszdunai* kostbar (poln. *koztowny*).

katé f. 1 katze (s. d. dtsch.).

kátilas m. 3 kessel (kleinr. *kotel*).

katildtis, -czo m. 4 dem. zu *kátilas*.

katrás, f. -rá welcher, welche von beiden.

kaukimas m. 2 heulen.

kaukiu, kaukias, kaukti heulen.

káulas m. 4 knochen.

káulligé f. 4 gicht.

káusias m. 4 grosser schöpf-
löffel, hölzernes trinkgefäss.

karóju, karóti hüten, pflegen,
bewahren (poln. *chowac*).

pa-si-karóju, pa-si-karóti
sich (dat.) aufbewahren.

pri-karóju, pri-karóti war-
ten, pflegen.

keiczu, keiczau, keisti wechseln.

*ap-keiczu, ap-keiczau, ap-
keisti* verwechseln, ver-
tauschen.

kéikentis, -czo n. 4 fluch.

keikiu, kéikiau, kéikti fluchen;

keikiu-s, kéikiau-s, kéikti-s
dass.

*pra-kéikiu, pra-kéikiau, pra-
kéikti* verfluchen; *pra-
si-kéikiu, pra-si-kéikiau, pra-
si-kéikti* mit fluchen
um sich werfen.

kék wie viel; *kék — ték* wie
viel — so viel.

kékgi (*kék* mit dem hervor-
hebenden -gi) wie viel.

kékszé f. 2 hure.

kékszgaté f. 2 hurerei.

kékrénas, f. -ná jeder, jede,
jedweder, jedwede.

kelélis, -lio m. 2 dem. zu *kélias*.

kéli, f. kélios einige.

kélias 1 (*kelgs* 1, *kélis, -lio* 2)
m. weg.

keliduju, keliduti wandern,
reisen.

at-keliduju, at-keliduti
wandernd, reisend er-
reichen.

isz-keliduju, isz-keliduti
fortwandern, wegreisen.

nu-keliduju, nu-keliduti
perfektiv zu *keliduju*.

par-keliduju, par-keliduti
heimwandern, heimreisen.

kelioné f. 2 wanderung, reise.

kelgs 1 (*kélis, -lio* 2) m. knie.

kéliu, kéliau, kélti heben, be-
reiten, ausrichten (fest, gast-
mahl), öffnen (tor), sich he-
ben, aufstehn: *kéliu-s, ké-
liau-s, kélti-s* sich erheben,
aufstehn.

*at-si-kéliu, at-si-kéliau, at-
si-kélti* perfektiv zu *kéliu-s*.

*isz-kéliu, isz-kéliau, isz-
kélti* erheben.

*pá-kéliu, pá-kéliau, pá-
kélti* aufheben; *pa-si-ke-
liu, pa-si-kéliau, pa-si-
kélti* sich erheben, auf-
stehn.

*pri-si-kéliu, pri-si-kéliau, pri-
si-kélti* auferstehn.

üz-kéliu, üz-kéliau, üz-kélti
aufheben, aufladen.

kélmas m. 3 baunstumpf.

kélnoré f. 4 keller.

kéma erf.

kér dem. zu

- grėblgs* m. 3 harke.
grėltas, f. -tā 1, adv. *grėltai*
 geschwind, flink, schnell,
 hurtig.
grėkas m. 1 sünde (russ. *grėch*).
grėkingas, f. -ga, adv. *grėkin-*
gai sündlich, sündhaft, sün-
 denvoll.
grėkininkas m. 2 sündler.
grėkininkė f. 2 sünderin.
grėszysiu, *grėszyti* sündigen
 (russ. *grėšit'*).
su-si-grėszysiu, *su-si-grė-*
szyti sich versündigen.
grėsznas, f. -nā 1, adv. *grėsz-*
nat sündig (russ. *grėšnyj*).
grėžiū, *grėžiau*, *grėžti* wenden,
 kehren.
at-si-grėžiū, *at-si-grėžiau*,
at-si-grėžti sich zurück-
 wenden, umkehren.
grėžliu, *grėžiau*, *grėžti* knir-
 schen.
griduju, *grióciau*, *griduti* um-
 stürzen, umwerfen.
par-griduju, *par-grióciau*,
par-griduti niederwerfen,
 niederreißen.
su-griduju, *su-grióciau*,
su-griduti zerstören.
grėbas m. 2 pilz.
grėkiszkas, f. -ka 4, adv. *grė-*
kiszka griechisch.
grimstū, *grimzdaū*, *grimsti*
 sinken (in wasser u. dgl.).
ap-grimstū, *ap-grimzdaū*,
ap-grimsti einsinken.
grėnas, f. -nā 8, adv. *grėnai*
 rein, unvermischt (vom ge-
 Grėta f. 4 Grete. [treide).
- grėičū*, *grėucaū*, *grėiūti* einstür-
 zen, zusammenfallen.
par-grėičū, *par-grėucaū*,
par-grėiūti einstürzen.
su-grėiūti, *su-grėucaū*, *su-*
grėiūti zerfallen.
grėžtū, *grėžaa*, *grėžti* zurück-
 kehren.
at-grėžtū, *at-grėžaa*, *at-*
grėžti heimkehren.
su-grėžtū, *su-grėžaa*, *su-*
grėžti perfektiv zu *grėžtū*.
grėmata f. 4 brief (russ. *gra-*
mota).
gromatėlė f. 2 dem. zu *grė-*
mata.
grócas m. 4 graf (a. d. dtsc.).
grožybė f. 2 schönheit.
grucė f. 2 mehlbrei, grätz-
 brei (dtsc. *grätze*).
grúdas m. 3 korn.
grumzdžū, *grumzdžaa*, *grum-*
sti drohen.
gruntaróju, *gruntaróti* grün-
 den, grund legen (russ. *grun-*
točat').
-gu, verstärkende partikel, in
 gleicher bedeutung und
 weise wie *-gi* gebraucht.
gudriūs, f. -ri 1, adv. *gudriai*
 klug, schlaun, verschmitzt.
gujū, *gujaū*, *gūiti* jagen, trei-
 ben.
isz-guju, *isz-gujau*, *isz-gūiti*
 hinaustreiben, vertreiben.
gulbė f. 1, *gūlbis*, -bio m. 4
 schwan.
guldaū, *guldýti* legen.
isz-guldaū, *isz-guldýti* aus-
 legen, erklären.

pa-guldañ, pa-guldýti hinlegen.
guliñ, gulëti liegen, schlafen.
ap-si-guliu, ap-si-gulëti über nacht bleiben.
pér-guliu, pér-gulëti übernachten.
guliñ, guliau, gulti sich legen, schlafen gehn.
at-guliu, at-guliau, at-gulti sich niederlegen, schlafen gehn; *at-si-guliu, at-si-guliau, at-si-gulti* dass.

gumbas m. 1 auswuchs, leibweh.
gündau, gündyti versuchen.
gündymas m. 4 versuchung.
gažti, gažtañ, gžti sich verbergen.
į-si-gažti, į-si-gažtañ, į-si-gžti sich einhüllen, sich betten.
gūdži-s, gūdžau-s, gūsti-s sich beklagen.
pa-si-gūdžu, pa-si-gūdžau, pa-si-gūsti perfektiv zu *gūdžu-s*

I.

į, präp. m. d. akk., in.
idint auf dass, damit.
Idumėa f. 4 Idumäa.
iki, iki, ik, präp. m. d. gen., bis.
ikszilolai, ikszil bisher, bis jetzt.
ilgas, f. -gà 3, adv. *ilgai* und *ilgai* lange.
ilgstu, ilgau, ilgti lang werden.
isz-si-ilgstu, isz-si-ilgau, isz-si-ilgti sich die zeit lang werden lassen, sich schenken.
pa-ilgstu, pa-ilgau, pa-ilgti perfektiv zu *ilgstu*.
ilsiu-s, ilsëti-s ruhen.
at-si-ilsiu, at-si-ilsëti ausruhen, sich erholen.
ilstu, ilsañ, ilsti müde werden.
nu-ilstu, nu-ilsañ, nu-ilsti perfektiv zu *ilstu*.
pa-ilstu, pa-ilsañ, pa-ilsti perfektiv zu *ilstu*.
Ilzbė f. 1 Elsbeth.

imù, émiañ, imti nehmen, beginnen; *imù-s, émiañ-s, imti-s* sich (dat.) nehmen, sich an etwas machen, angreifen.
ap-imu, ap-émiau, ap-imti ergreifen, befallen; *ap-si-imu, ap-si-émiau, ap-si-imti* auf sich nehmen, übernehmen.
at-imu, at-émiau, at-imti wegnehmen; *at-si-imu, at-si-émiau, at-si-imti* an sich nehmen.
isz-imu, isz-émiau, isz-imti herausnehmen; *isz-si-imu, isz-si-émiau, isz-si-imti* sich (dat.) herausnehmen.
nù-imu, nù-émiau, nu-imti abnehmen, herabnehmen.
pà-imu, pà-émiau, pa-imti aufheben.
pri-imu, pri-émiau, pri-imti annehmen, empfangen.
sù-imu, sù-émiau, su-imti

- horehen; *klausaa-s*, *klausy-ti-s* zuhören.
i-si-klausaa, *i-si-klausyti* durch genaues hören sich einprägen, sich merken.
isz-klausaa, *isz-klausyti* er-hören.
klausinėju, *klausinėti* wiederholt fragen, hin- und herfragen; *klausinėjū-s*, *klausinė-ti-s* dass.
isz-klausinėju, *isz-klausinėti* ausfragen.
pa-klausinėju, *pa-klausinėti* perfektiv zu *klausinėju*; *pa-si-klausinėju*, *pa-si-klausinėti* perfektiv zu *klausinėjū-s*.
kldusiu, *kldusiau*, *kldusti* fragen.
pa-kldusiu, *pa-kldusiau*, *pa-kldusti* perfektiv zu *kldusiu*; *pa-si-kldusiu*, *pa-si-kldusiau*, *pa-si-kldusti* sich erkundigen.
klebėjimas, m. 4 klappern (der zähne).
klebėnas m. 2 pfarrer, priester (mazur. *kleban*).
kleidà f. 1 kleid (a. d. dtsh.).
klėkneris, -rio m. 4 glöckner (a. d. dtich.).
klėstyju, *klėstyti* peitschen, stäupen.
isz-klėstyju, *isz-klėstyti* aus-peitschen.
klėtis, -ės f. 4 vorratsgebäude.
klėtėlė f. 2 dem. zu *klėtis*.
klykauju, *klykauti* schreiben, kreischen.
klykiū, *klykiaū*, *klykti* schreien, kreischen.
klipytyju, *klipytyti* schwankend, schlecht gehn.
nu-klipytyju, *nu-klipytyti* schlecht gehend zurücklegen. [inachen, anhängen.
kliudinū, *kliudinti* anhaben
isz-si-kliudinū, *isz-si-kliudinti* sich loshaben, sich losmachen.
klóju, *klójau*, *klóti* hinlegen, spreiten, betten.
isz-klóju, *isz-klójau*, *isz-klóti* ausschlagen (mit teppichen u. dgl.).
pa-klóju, *pa-klójau*, *pa-klóti* ausbreiten, hinbreiten, breit bedecken.
klėnojų-s, *klėnoti-s* sich neigen, sich niederbengen, sich verbengen.
klūcius m. 2 klotz (a. d. dtsh.).
klūmpė f. 4 holzschuh.
klūpau, *klūpoti* in kniender stellung verharren, knien.
klustū, *klusaa*, *klūsti*, gehörrgehen, gehorchen.
pa-klustū, *pa-klusaa*, *pa-klūsti* gehorchen.
klūnas m. 4 raum hinter dem hause, bleichplatz. [ende.
klūngalis, -lio m. 4 bleichplatz.
knygà (gew. pl. t. *kniggos*) f. 2 buch (russ. *kniga*).
knipelis, -lio m. 4 knüppel (a. d. dtsh.).
kō (für *kodėl*) weshalb, warum.
kōbotas m. 4 frauenjacke, kamisol (poln. *kabat*).

- pra-kukuju, pra-kukúti* anfangen wie ein kuckuk zu rufen, anfangen kuckuk zu rufen.
- kálélis* m. 2 dem. zu *kalga*.
- kalga* m. 1 bund (getreide, stroh); instr. pl. *kaliata* adv. wie strohbündel, kopfüber.
- kuliü, küliau, külti* dreschen, schlagen.
- sü-külüü, su-küliau, su-külti* zerschlagen, schlagend verwunden, verletzen.
- kulturé* f. 3 waschbleuel.
- kulturélé* f. 2 dem. zu *kulturé*.
- kūmas* m. 2 gevatter (weissr. kumel).
- kumélé* f. 2 stute. [*kum*].
- kumelga* m. 3 füllen.
- kūmi* hebr. *kumi* steh auf.
- kūmpas, f. -pā* 1, adv. *kumpā* krumm.
- kūmpis, -pio* m. 2 schinken.
- kūmpasū, kūmpasūti* krumm dastehn, dasitzen.
- kūmpstü, kūmpasū, kūmpstü* krumm werden.
- pa-kūmpstü, pa-kūmpasū, pa-kūmpstü* perfektiv zu *kūmpstü*.
- kūmsca* f. 4 faust.
- kūnas* m. 4 leib, fleisch.
- kūnigdikasztis, -czo* m. 4 fürst.
- kūnigas* m. 3 priester, pfarrer.
- kūniszka, f. -ka* 4, adv. *kūniszka* leiblich, fleischlich.
- kūpczgaté* f. 2 handel.
- kūpczus* m. 2 kaufmann (weiser. kupiec). [*gehäuft*].
- kūpinas, f. -nā* 3, adv. *kūpinat*
- kāpkā* f. 2 becher.
- kāprinu, kāprinti* mit gekrümmtem rücken gehn.
- isz-kāprinu, isz-kāprinti* mit gekrümmtem rücken
- kūp* wo, wohin. [*hinausgehn*].
- kūpba* m. 2 korb (a. d. deutsch.).
- kurbélis, -lio* m. 2 dem. zu *kūpba*.
- kārenü, kārenti* heizen.
- kūgi, (kūp mit dem hervorhebenden -gi)* wo, wohin.
- kuriü, kúriau, kúrti* hauen.
- pā-kuriu, pa-kúriau, pa-kúrti* perfektiv zu *kuriü*.
- kuriü, kúriau, kúrti* heizen.
- pā-kuriu, pa-kúriau, pa-kúrti* perfektiv zu *kuriü*.
- su-si-kuriu, su-si-kúriau, su-si-kúrti* sich ein feuer aumachen.
- kūrpé* f. 4 schuh.
- kūrpétas, f. -ta* 4 beschuht.
- kūrpis* m. 2 schuhmacher.
- kūrs, f. kurt* welcher, welche, der, die.
- kūrsai* (*kūrs* mit dem hervorhebenden -ai) welcher, der.
- kurtinga* m. 3 tauber, tauber mensch.
- kūsaū, kūsyti* reizen.
- pa-kūsaū, pa-kūsyti* perfektiv zu *kūsaū*.
- kūczés* (= *kū czésū*) wann, irgend wann. [*zotte*].
- kūdas* m. 2 flachswickel, schopf.
- kūdelis, -lio* m. 2 dem. zu *kūdas*.
- kūdpas* m. 1 duft, geruch, atem, hanch.
- kūpataū-s, kūpasyti-s* luft zu schöpfen suchen.

krygžė f. 2 dem. zu *krygė*,
krikasztas m. 1 taufe.

krikaszydinu, *krikaszydinti*
taufen lassen; *krikaszydinā-s*,
krikaszydinti-s sich taufen
lassen.

krikaszyju, *krikaszyti* taufen;
krikaszyjū-s, *krikaszyti-s* ge-
tauft werden.

pa-krikaszyju, *pa-krikaszy-*
ti perfektiv zu *krikaszyju*.

krikasztgnos (pl. t.) f. 2 tauf-
feier, taufschmaus.

krikaszytojis, -jo m. 4 täufer.
krintū, *krintā*, *kristi* herab-
fallen.

isz-krintū, *isz-krintā*, *isz-*
kristi herausfallen.

krislas m. 1 splitter.

Kristus m. 4 Christus.

krivālė f. 2 krummstab.

Krizas m. Christian.

kryžavóju, *kryžavóti* kreu-
zen (weissr. *kryžavac*).

nu-kryžavóju, *nu-kryžavóti*
perfektiv zu *kryžavóju*.

kryžius m. 2 kreuz (weissr.
kryž).

krōmas m. kram; *kromū nēszi*
als kram, d. h. auf dem
rücken, tragen.

krōminiukas m. 4 Krämer.

krosztū, *kroszā*, *krōszti* ho-
cken, krumm, alt werden.

su-krosztū, *su-kroszā*, *su-*
krōszti perfektiv zu *krosz-*
tū.

krāmas m. 4 strauch, busch.

krātīnė f. 2 brust. [wegen.
krātīnu, *krātīnti* rühren, be-

pa-krātīnu, *pa-krātīnti* an-
rühren, berühren.

krutū, *krutėti* sich regen, sich
bewegen.

krarā f. 1 haufe; *kracō-na*,
kracō-n, *kracō* in haufen,
zusammen.

krūcinas, f. -nā 3, adv. *krū-*
cina blutig.

krāžūtas, f. -ta 4, adv. *krāžū-*
tai kraus (a. d. deutsch.).

krūpā f. 2 grützkorn (deutsch.
graupe).

Kūbas m. Kubas.

kūbilas m. 3 kübel (a. d. deutsch.).

kūcius m. 2 knüttel.

kūczėrius m. 4 kutscher (a.
d. deutsch.).

kādikėlis, -lio m. 2 dem. zu
kādikiu.

kādikiu, -kio m. 4 kind, klei-
nes kind.

kūgis, -gio m. 4 hammer.

kuilgs m. 1 eber.

kuiliūkas m. 2 dem. zu *kuilgs*.

kuinas m. 2 pferd, gaul, klepper
(poln. *kón*).

kakėlis, -lio (gew. pl. t. *ka-*
kaliai) m. 2 raden, un-
kraut (kleinr. *kukil*).

kūkarka f. 4 köchin (poln.
kucharka).

kūknė f. 2 küche (poln. *kuch-*
nia).

kūkorius m. 4 koch (poln. *ku-*
charz).

kukūju, *kukūti* wie ein ku-
ckuk rufen, kuckuk rufen.

pa-kukūju, *pa-kukūti* per-
fektiv zu *kukūju*.

su-landinū, su-landinti zusammen kriechen lassen.

lāngas m. 3 fenster.

langēlis, -lio -m. 2 dem. zu *lāngas*.

lankà f. 1 wiese (am fluss).

lankaū, lankyti besuchen.

ap-lankaū, ap-lankyti perfektiv zu *lankaū*.

at-lankaū, at-lankyti perfektiv zu *lankaū*; *at-si-lankaū, at-si-lankyti* einen besuch machen.

lāpas m. 2 blatt.

lāpė f. 2 fuchs.

lapėlis, -lio m. 2 dem. zu *lāpas*.

lapėnė f. 2 kohle, sauerkohle.

lapūtė f. 2 dem. zu *lāpė*.

lašzas m. 1 tropfen. [*szas*.

lašzėlis, -lio m. 2 dem. zu *lašzas*.

lašzinaī (pl. t.) m. 3 speck.

lašzinu, lašzinti tröpfeln lassen, tropfen machen, abzapfen, auspressen.

Laugaliai m. 3 Laugalen.

laukas m. 1 feld, flur; lok.

sg. *laukė* adv. draussen;

akk. sg. mitangefügtem-*n(a)*

lauka-n, lauka hinaus.

laukinis, f. -nė 2 zum feld gehörig, feld-.

laukis, -kio m. 2 ochse mit einem weissen fleck auf der stirn, bläsochse.

laukiu, laukiau, laukti warten, harren.

pa-laukiu, pa-laukiau, pa-laukti perfektiv zu *laukiu*.

su-laukiu, su-laukiau, su-laukti nach warten er-

reichen, erwarten, erleben; *su-si-laukiu, su-si-laukiau, su-si-laukti* nach warten bekommen.

laumė f. 1 laune, eine art hexe oder nixe.

Laūras m. Lorenz.

laužinu, laužinti brechen.

nu-laužinu, nu-laužinti abbrechen.

laužiū, laužiau, laužti brechen.

at-laužiū, at-laužiau, at-laužti zurückbrechen, den hahn spannen.

isz-laužiū, isz-laužiau, isz-laužti herausbrechen, durch brechen vernichten, zerstören.

lavonas m. 4 leiche, leichnam.

lavongalvė f. 4 schädelstätte.

lazdà f. 3 stab.

lažyba f. 4 wette.

lažinis, lažinti-s wetten.

su-si-lažinu, su-si-lažinti mit einander wetten.

lēbauju, lēbauti schwelgerisch, flott leben, prassen (poln. *la-bowde*).

ledžrygà f. 3 hufeisen, spottname für einen, der schlecht geht. [*lechel*].

lēgėrė f. 4 kleines fass (dtsh.

lēgionas m. 2 legion.

lēidžu (lēidu), lėidau, lėisti lassen, gestatten, landen.

at-lėidžu, at-lėidau, at-lėisti erlassen, vergeben.

į-lėidžu, į-lėidau, į-lėisti hereinlassen.

isz-lėidžu, isz-lėidau, isz-

- lėisti* hinauslassen, ausfließen lassen, ausgeben, aufgehen (*drėse* geist).
nu-lėidžu, nu-lėidau, nu-lėisti hinablassen, senken (augen); *nu-si-lėidžu, nu-si-lėidau, nu-si-lėisti* sich herunterlassen, untergehn.
pa-lėidžu, pa-lėidau, pa-lėisti loslassen, entlassen.
par-lėidžu, par-lėidau, par-lėisti heimlassen.
pėr-lėidžu, pėr-lėidau, pėr-lėisti durchlassen, zulassen, erlauben.
pra-lėidžu, pra-lėidau, pra-lėisti vorbeilassen, vertreiben (zeit).
lėju, lėjan, lėti gießen.
nu-lėju, nu-lėjan, nu-lėti gießen, ausgießen (metall).
pra-lėju, pra-lėjan, pra-lėti vergießen.
už-lėju, už-lėjan, už-lėti aufgießen.
lėkiu, lėkiaū, lėkti fliegen.
at-lėkiu, at-lėkiaū, at-lėkti herfliegen.
nū-lėkiu, nū-lėkiaū, nū-lėkti hinfliegen.
pri-lėkiu, pri-lėkiaū, pri-lėkti heranfliegen.
lėkorius m. 4 arzt (poln. *lekarz*).
lėkū (lėkmi), lėkaū, lėkti lassen, übrig lassen.
at-lėkū, at-lėkaū, at-lėkti beendigen, vollenden, übrig bleiben, zu ende sein, sterben.
isz-lėkū, isz-lėkaū, isz-lėkti übrig bleiben, leben bleiben.
pa-lėkū, pa-lėkaū, pa-lėkti zurücklassen, hinterlassen, verlassen, verlieren; *pa-si-lėkū, pa-si-lėkaū, pa-si-lėkti* bleiben, zurückbleiben, übrigbleiben.
pri-lėkū, pri-lėkaū, pri-lėkti bestimmen.
lėltja f. 2 lillie.
lėmenėlis, -lio m. 2 dem. zu *lėmū*.
lėmū m. 3 stamm, wuchs.
lencėgas m. 2 kette (weissr. *lancuh*).
lėndū, lindaū, lėsti kriechen, schleichen.
į-lėndu, į-lindaū, į-lėsti hereinkriechen, hereinschleichen.
isz-lėndu, isz-lindaū, isz-lėsti herauskriechen.
nū-lėndu, nu-lindaū, nu-lėsti hinschleichen.
pa-si-lėndu, pa-si-lindaū, pa-si-lėsti unterkriechen, sich worunter verkriechen.
lėngvas, f. -vā, gew. lėngrū, f. -vī 1, adv. lėngvai leicht.
lėngvaszirdingas, f. -ga 4, adv. lėngvaszirdingais anstimmig.
lėnkė f. 4 vertiefung, wiese in einer vertiefung.
lėnkiū, lenkiaū, lėnkti biegen, bengen.
nu-lėnkiū, nū-lėnkiau, nu-lėnkti herabheugen, senken.

- pa-si-lenkiu, pa-si-lenkiau, pa-si-lenkti* sich bengen.
pra-lenkiu, pra-lenkiau, pra-lenkti überholen.
lentà f. 1 brett.
lentėlė f. 2 dem. zu *lentà*.
lėpinė f. 2 kleines gefäss aus lindenholz.
lėpinis, f. -nė 2 aus lindenholz gefertigt.
lėpiu, lėpiaù, lėpti befehlen.
at-si-lėpiu, at-si-lėpiaù, at-si-lėpti antworten.
pa-lėpiu, pa-lėpiaù, pa-lėpti perfektiv zu *lėpiu*.
lėpanà f. 1 flamme.
lėpsnàrimas m. 4 flammen.
lėptas m. 2 steg.
lėsas, f. -sà 3, adv. *lėsaù* mager.
lėsininkas m. 2 förster (poln. *leśnik*).
lėsiù, lėsiuà, lėsti picken, lesen, fressen (von vögeln).
sù-lėsiù, sù-lėsiaù, sù-lėsti aufpicken, auffressen.
letend f. 3 tatze.
Lėturà f. 3 Litanen.
Lėturininkas m. 4 litaner.
lėtùriszkas, f. -ka 4, adv. *lėtùriszkai* litauisch.
Lėvi m. Levi.
lėvgtas m. 2 levit.
lėžacis, -cio m. 2 zunge.
liàmpa f. 4 lampe (a. d. dtsch.).
liduju, liòviaù. liduti aufhören;
lidujà-s, liòviaù-s, liduti-s dass.
pa-liduju, pa-liòviaù, pa-liduti perfektiv zu *liduju*;
pa-si-liduju, pa-si-liòviaù,
- pa-si-liduti* perfektiv zu *lidujà-s*.
liaupsė f. 1 lobpreisung.
lidupsinu, lidupsinti lobsingén, lobpreisen, lobén.
lydekà f. 2 hecht.
lydinu, lydinti regnen lassen.
nu-lydinu, nu-lydinti durch regén verwischen lassen.
lydzù, lydėti begleiten, das geleit geben.
pa-lydzù, pa-lydėti perfektiv
lyg s. lygus. [tiv zu *lydzù*.
ligà f. 1 krankheit.
lyginu, lyginti gleich machen, vergleichen. [ten.
at-lyginu, at-lyginti vergel-
pri-lyginu, pri-lyginti ver-
 gleichen. [setzen.
su-lyginu, su-lyginti gleich
už-lyginu, už-lyginti ver-
 gelten.
ligonis, -s m. 4 kranker.
lygstu, lygau, lygti gleichen,
 gleich kommen.
pri-lygstu, pri-lygau, pri-lygti gleichen, es gleich
 tun.
lygus, f. -gi 3 gleich; adv.
lygiai, lyg gleich, gleich wie,
 wie.
lyjà, lijà, lyti regnen.
nu-lyjà, nu-lijà, nu-lyti
 herabregnen.
liktis, -s f. 1 licht (a. d. dtsch.).
liktorius m. 2 leuchter (weissr.
 lichtar).
liktùžė f. 2 dem. zu *liktis*.
limpà, lipaù, lipi kleben
 bleiben.

- pri-limpā, pri-lipā, pri-lipti* ankleben intr.
- linas* m. 1 flachsstengel; pl. *linai* flachs.
- lindau, lindoti* hineingeschlüpft sein, stecken.
- link* wärts.
- linkamas, f. -mā* 1, adv. *linkamai* froh, heiter, fröhlich, lustig.
- linkamgbe* f. 2 freude, heiterkeit, fröhlichkeit, lust, herrlichkeit.
- linkamngas, f. -ga* 4, adv. *linkamngai* freudig.
- linkaminu, linkaminti* erfreuen, erheitern, trösten; *linkaminū-s, linkaminti-s* sich freuen, sich trösten.
- pa-linkaminu, pa-linkaminti* perfektiv zu *linkaminu*; *pa-si-linkaminu, pa-si-linkaminti* perfektiv zu *linkaminū-s*.
- lipinū, lipinti* kleben, kleben machen.
- pri-lipinū, pri-lipinti* ankleben trans.
- lipā, lipā, lipi* steigen.
- isz-ni-lipu, isz-si-lipā, isz-si-lipti* heraussteigen.
- liādyjimas* m. 4 zeugnis.
- liādyju, liādyti* zeugnis ablegen, bezeugen.
- isz-liādyju, isz-liādyti* bezeugen, bestätigen.
- liādyman* m. 4 zeugnis.
- liādininkas* m. 4 zeuge.
- liastā, liadaū, liasti* traurig werden.
- nu-liastū, nu-liadaū, nu-liasti* perfektiv zu *liastā*.
- liatas* m. 2 löwe.
- liatēnē* f. 4 löwin.
- liūsininkas* m. 4 losmann, instmann.
- lizdas* m. 1 nest.
- lizdēlin, -lio* m. 2 dem. zu *lizdas*.
- Ljzē* f. 4 Lise.
- lōbia, -bio* m. 2 besitz, habe, reichthum.
- lōpas* m. 1 lappen, fleck.
- lōpau, lōpyti* flicken.
- lopētā* f. 3 schanfel.
- lopazgs* m. 1 wiege.
- lōzas, f. -zā* 3, adv. *loszai* lahm.
- lōztū, loszā, lōzti* mutwillen treiben, tollestreiche machen.
- lōca* f. 4 bett.
- lorgs* m. 1 trog.
- Lōzorius* m. 4 Lazarus.
- lūksztinu, lūksztinti* ansehülen, ansehülen.
- isz-si-lūksztinu, isz-si-lūksztinti* aus der hülse schliefen, hervorbrechen.
- lūmper* indekl. l'homme (a. d. dtsch.).
- lūpa* f. 4 lippe.
- lupā, lupā, lūpti* schälen, die haut abziehen, schinden.
- nā-lupu, nu-lupā, nā-lūpti* perfektiv zu *lupā*.
- lūbas* m. 3 rinde, schale, deckel.

M.

maci», -és f. 1 (*máccé* f. 2) macht (poln. *moc*).

macniemas m. 2 macht, kraft.

macniás, f. -ni 3, adv. *macniat* mächtig, stark.

máczyju, *máczyti* von nutzen sein, helfen.

mádaras m. 3 schlechte arbeit, pfuscherel.

Madlána f. 4 Magdalena.

mainaü, *mainýti* tauschen.

ap-mainaü, *ap-mainýti* vertauschen.

maiszaü, *maiszyti* mischen; *maiszaü-s*, *maiszyti-s* sich mischen, sich mengen, handgemein werden.

í-si-maiszaü, *í-si-maiszyti* sich (dat.) einrühren (teig n. dgl.).

maiszta» m. 2 aufrühr.

maisztiniuka» m. 4 aufrührer.

maita f. 1 aas.

maitinü, *maittuti* nähren; *maittiniü-s*, *maittuti-s* sich nähren.

makuliju, *makalüti* sich tummeln.

maldä f. 1 bitte, gebet.

maldäü, *maldýti* bitten.

pér-maldau, *pér-maldýti* durch bitten umstimmen, erweichen.

malkas m. 1 schluck.

malóné f. 4 gnade.

maloníngas, f. -ga 4, adv.

maloníngai gnädig.

malonüs, f. -ni 1, adv. *malo-*

nial gnädig; im neutr. *malonü* angenehm.

mäma f. mania.

mamèle f. 2 dem. zu *mäma*.

mammónas m. 2 mammon.

manüzé f. 2 dem. zu *mäma*.

manaü, *manýti* verstehen, denken.

í-manaü, *í-manýti* wissen, verstehen können.

isz-manaü, *isz-manýti* verstehen, einsicht haben.

nu-manaü, *nu-manýti* vernehmen, merken, begreifen.

pér-manaü, *pér-manýti* verstehen.

pra-manaü, *pra-manýti* ersinnen, erdenken, erfinden; *pra-si-manaü*, *pra-si-manýti* worauf verfallen.

mañdagus, f. -gi 4, adv. *mañdagiai* anständig, fein, treffend. [dtseh.).

mandëra f. 4 montur (a. d. *māno* gen. poss. zu *āsz*).

mardtës (pl. t.) f. 4 dem. zu *mārës*.

mārës (pl. t.) f. 2 binnensee, haff.

mārgas, f. -gå 3, adv. *mārgaü* bunt.

marginýs (gew. pl. t. *mārginai*) m. 3 buntes zeug.

mārgis, -gio m. 4 bunter ochse.

Maryjá f. 2 Maria.

Marykë f. 4 Mariechen (a. d. dtsch.).

marinà, marinti sterben lassen; pass. im sterben liegen.

marazkindczai (pl. t.) m. 4 dem. zu *marazkinlat*.

marazkinèliai (pl. t.) m. 2 dem. zu *marazkinial*.

marazkinial (pl. t.) m. 3 hemd.

Marìa f. 2 Martha.

marti f. 1 brant, junge frau, schwiegertochter.

màstas m. 2 mast, elle (dtsch. mast). [messen.

mastùju, mastùti mit der elle *pér-mastùju, pér-mastùti* mit der elle ausmessen.

mataà, matýti sehen, schauen. *isz-mataà, isz-matýti* anschauen.

pa-mataà, pa-matýti erblicken, zu sehen bekommen, bemerken; *pa-si-mataà, pa-si-matýti* dass.

už-mataà, už-matýti aufblicken.

matùju, matùti messen.

isz-matùju, isz-matùti ausmessen.

pa-matùju, pa-matùti perpektiv zu *matùju*.

pri-matùju, pri-matùti zumessen.

Matteòazius m. 2 Matthäus.

mdudau, mdudyti baden; *mdudau-s, madyti-s* sich baden.

pa-mdudau, pa-mdudyti perfektiv zu *mdudau*; *pa-si-mdudau, pa-si-mdudyti* perfektiv zu *mdudau-s*.

mduju, mòviau, mduti streifen.

nu-mduju, nu-mòviau, nu-mduti abstreifen, abziehen; *nu-si-mduju, nu-si-mòviau, nu-si-mduti* sich (dat.) abstreifen, abziehen. *už-mduju, už-mòviau, už-mduti* aufstreifen; *už-si-mduju, už-si-mòviau, už-si-mduti* sich (dat.) aufstreifen.

maukiù, maukiaù, maùkti glatt streifen, gleiten lassen.

isz-maukiù, isz-maukiaù, isz-maùkti (in denschlund) gleiten lassen, austrinken.

mazgiùju, mazgiùti knoten.

su-mazgiùju, su-mazgiùti zusammenknoten.

mazgójimas m. 4 waschen.

mazgójju, mazgòti waschen; *mazgójù-s, mazgòti-s* sich waschen.

nu-mazgójju, nu-mazgòti abwaschen; *nu-si-mazgójju, nu-si-mazgòti* sich abwaschen.

màzas, f. -zà 1 klein; adv. *mažat, maž* wenig.

màzinu, mážinti klein machen.

su-màzinu, su-mážinti vermažnè fast. [kleinern.

mažtikgs m. 3 kleingläuhiger. *mažù* vielleicht.

mažukas m. 2 kleiner; auch adjektivisch als dem. zu *màzas*.

màžumas m. 3 kleinigkeit; akk. sg. *màžumq* adv. ein wenig, etwas.

mēdis, -*džo* m. 2 baum.

medūs m. 1 honig.

medžóju, *medžóti* jagen.

medžóklė f. 2 jagd.

mėgas m. 1 schlaf.

mėginu, *mėginti* prüfen, versuchen.

mėgstu, *mėgau*, *mėgti* gefallen; *mėgstu-s*, *mėgau-s*, *mėgti-s* gefallen haben.

pa-mėgstu, *pa-mėgau*, *pa-mėgti* perfektiv zu *mėgstu*.
mėgù (*mingù*), *migaù*, *migti* (nur in der zusammensetzung mit präpositionen) einschlafen.

su-mėgù (*su-mingù*), *su-migaù*, *su-migti* perfektiv zu *mėgù* (*mingù*).

už-mėgù (*už-mingù*), *už-migaù*, *už-migti* perfektiv zu *mėgù* (*mingù*).

mėgù (*mėgmù*), *mėgóti* schlafen. *isz-mėgù*, *isz-mėgóti* ausschlafen.

mėilė f. 4 liebe.

meilyju, *meilyti* herzlich verlangen, gern wollen, wünschen.

meilingas, f. -*ga* 4, adv. *meilingai* liebevoll, lieblich, freundlich.

mėlas, f. -*la* 3 lieb; adv. *mėlat*, *mėl* gern.

mėlaszirdingas, f. -*ga* 4, adv. *mėlaszirdingai* barmherzig.

mėlaszirdingstė f. 2 barmherzigkeit.

meldėjas m. 1 anbeter.

meldžu, *meldžau*, *melsti* bitten,

beten; *meldžu-s*, *meldžau-s*, *melsti-s* dass, meist: beten.

isz-si-meldžu, *isz-si-meldžau*, *isz-si-melsti* sich ausbitten, sich erbitten.

pa-si-meldžu, *pa-si-meldžau*, *pa-si-melsti* ein gebet verrichten.

meliju, *meluti* lügen.

pa-meliju, *pa-meluti* perfektiv zu *meliju*.

mėlžu, *mėlžau*, *mėlžti* melken.

pa-mėlžu, *pa-mėlžau*, *pa-mėlžti* perfektiv zu *mėlžu*; *pa-si-mėlžu*, *pa-si-mėlžau*, *pa-si-mėlžti* sich (dat.) melken.

mėnesėlis, -*lio* m. 2 dem. zu *mėnù*.

meňkas, f. -*kà* 1 gering, unbedeutend; adv. *meňkat*, *meňk* wenig.

meňkiniai doch, wol.

menù, *miniau*, *miñti* gedenken, im gedächtnis haben, erraten.

at-menu, *at-miniau*, *at-miñti* erraten; *at-si-menu*, *at-si-miniau*, *at-si-miñti* sich erinnern.

nu-si-menu, *nu-si-miniau*, *nu-si-miñti* traurig werden, verzagen.

menù, *minėti* gedenken, erwähnen.

pa-menu, *pa-minėti* perfektiv zu *menù*.

mėnùzis, -*zio* m. 2 dem. zu *mėnù*.

mėnù m. 4 mond.

mėrà f. 1 mass (weissr. *mėra*).

Merczàkas m. 2 dem. zu *Mertgnas*.

mergd f. 1 mädchen.

mergdité f. 4

mergèlè f. 2

mergýtè f. 4

mergužlè f. 2

} deminutiva
zu *mergd*.

Mertgnas m. 2 Martin.

mëriju, *mëriiti* messen.

mésà f. 1 fleisch (russ. *mjaso*).

mëczonla, *-ləs* m. 3 städter, bürger, bewohner (russ. *mëščanin*).

mësinëju, *mësinëti* schlachten, ausschachten.

mësininkas m. 2 fleischer.

Mëssijònzus m. 2 Messias.

mëstas m. 2 stadt (weissr. *mësto*).

mëzkd f. 1 bär (russ. *meška*).

mëzkdne f. 4 bärin.

mëtas, auch pl. t. *mëtai* m. 2 jahr, zeit.

mëtau, *mëtyti* hin- und herwerfen; *mëtau-s*, *mëtyti-s* sich hin- und herwerfen, schwanken, um sich werfen, sich umbertreiben.

metëlia, auch pl. *metëlini* m. 2 dem. zu *mëtas*.

metu, *meczau*, *mësti* werfen.

at-metu, *at-meczau*, *at-mësti* zurückwerfen, verwerfen.

i-metu, *i-meczau*, *i-mësti* hineinwerfen; *i-si-metu*, *i-si-meczau*, *i-si-mësti* sich hineinwerfen.

isz-metu, *isz-meczau*, *isz-mësti* hinauswerfen.

pa-metu, *pa-meczau*, *pa-*

mësti wegwerfen, verlieren.

üz-metu, *üz-meczau*, *üz-mësti* hinaufwerfen, auf etwas werfen (*akts* die augen); *üz-si-metu*, *üz-si-meczau*, *üz-si-mësti* sich auf etwas werfen, sich schwingen (auf's pferd u. dgl.).

mëzings m. 3 misthaufen, miststätte. [fahren.

mëziu, *mëziau*, *mëži* mist

miglà (*myglà*) f. 1 nebel.

miglüzè f. 2 dem. zu *miglà*.

Mikolas m. Michel.

milas m. 1 tuch, zeng.

mylè 1 (*mylè* 4) f. meile (a. d. dtsch.).

mylista (*mylysta*) f. 4 huld, bewirtung (kleinr. *mylist*).

myliu, *mylëti* lieben, bewirten.

pa-myliu, *pa-mylëti* perfektiv zu *myliu*.

milatù-s, *milatù-s*, *milti-s* (nur in der zusammensetzung mit präpositionen) sich erbarmen.

su-si-milatù, *su-si-milatù*, *su-si-milti* perfektiv zu *milatù-s*.

mindu ja nicht.

mindžuju, *mindžoti* hin- und bertreten, trampeln.

su-mindžuju, *su-mindžoti* zertreten.

mingù s. *mëgù*.

minksztas, f. -tà 8, adv. *minkształ* weich.

minksztprotis, -czo m. 2 schwachkopf.

minū, mǫnīau, minti treten.
nū-minu, nu-mǫniau, nu-
minti abtreten, zertreten.
sū-minu, su-mǫniau, su-
minti zertreten.
ūž-minu, už-mǫniau, už-
minti auftreten.
mīra f. 4 myrrhe (a. d. dtsch.).
mirkaū, mirkyti einweichen,
 eintauchen.
pa-mirkaū, pa-mirkyti per-
 fektiv zu **mirkaū**.
mīrsztu, miriaū, mirti sterben.
nu-mīrsztu, nū-miriaū, nu-
mirti perfektiv zu **mīrsztu**.
pa-si-mīrsztu, pa-si-miriaū,
pa-si-mirti perfektiv zu
mīrsztu.
mīrsztū, mirsazū, mīrszti ver-
 gessen.
isz-mīrsztū, isz-mirsazū,
isz-mīrszti perfektiv zu
mīrsztū.
už-mīrsztū, už-mirsazū, už-
mīrszti perfektiv zu **mīrsz-**
tū; už-si-mīrsztū, už-si-
mirsazū, už-si-mīrszti
 dass.
mīsljju, mīsljti denken; **mīsl-**
lyjū-s, mīsljti-s sich denken
 (poln. *myslic*).
ap-si-mīsljju, ap-si-mīsljti
 bei sich überlegen.
isz-si-mīsljju, isz-si-mīsljti
 sich ausdenken, ersinnen.
pa-mīsljju, pa-mīsljti per-
 fektiv zu **mīsljju; pa-si-**
mīsljju, pa-si-mīsljti sich
 entschliessen.
su-si-mīsljju, su-si-mīsljti

sich bedenken, sich be-
 sinnen.
mīslis, -ės f. 1 gedanke (poln.
mysl).
myžalat (pl. t.) m. 3 harn.
moczūtė f. 2 dem. zu **mōtyna**.
moczūžė f. 2 dem. zu **mōtyna**.
Moyzėszius m. 2 Moses.
mokinū, mokinti lehren.
isz-mokinū, isz-mokinti ab-
 richten, einexerziren.
pa-mokinū, pa-mokinti per-
 fektiv zu **mokinū**.
mokītinis, -nio m. 4 schüler,
 jünger.
mokītojis, -jo m. 4 lehrer.
mokslas m. 4 lehre.
mōku, mokėti können, zahlen.
už-mōku, už-mokėti be-
 zahlen.
momā f. 1 mama, mutter,
mōnyju, mōnyti zaubern (kleinr.
ob-manyty).
ap-mōnyju, ap-mōnyti be-
 zaubern, behexen.
mōstyju, mōstyti salben (poln.
mascić).
pa-mōstyju, pa-mōstyti per-
 fektiv zu **mōstyju**.
mostis, -ės f. 1 salbe.
mōtas m. 2, nur in der redens-
 art **taī mdu nei mōtais** das
 ist mir nichts, daraus mache
 ich mir nichts.
mōtė (mōtė) f. 3 weib, frau.
mōteriszkas, f. -ka 4, adv. **mō-**
teriszkai weiblich.
moteriszkė f. 2 weib, frau.
mōtyna f. 4 mutter.
motynėtė f. 2 dem. zu **mōtyna**

măczyju, măczyti quälen
(kleinr. *mučyty*).

mădrus, f. -ri 1, adv. *mădriat*
munter, frisch, flink, tüchtig
(russ. *mudryj*). [*myto*].

multan m. 2 zoll, maut (russ.

multininkas m. 4 zöllner.

maka f. 2 qual, marter, pein
(kleinr. *muka*).

muădras, f. -ră 1, adv. *mun-
drai* munter, beherzt (dtsh.
munter).

mărgas m. 3 morgen landes (a.
d. dtsh.). [*brummen*].

murmėjimas m. 4 murren,
mărmiu, mărmeiti murren,
brummen, marmeln.

mărmleă, mărmlėnti marmeln.

măszdinu, măszdinti schlagen
lassen.

muszimas m. 2 schlagen.

măszis, -szio m. 2 schlagen,
schlacht.

muszu, musziă, mûszti schla-
gen; *muszû-s, musziă-s,*

mûszti-s sich schlagen, sich
prügeln. [*einschlagen*].

î-muszu, î-musziă, î-mûszti
îsz-muszu, îsz-musziă, îsz-
mûszti ausschlagen, hin-
ausschlagen.

pă-muszu, pă-musziă, pă-
mûszti erschlagen, töten.

pri-muszu, pri-musziă, pri-
mûszti anschlagen, zu-
schlagen, zuteilen.

sû-muszu, sû-musziă, sû-
mûszti zerschlagen, zer-
prügeln.

ûz-muszu, ûz-musziă, ûz-
mûszti erschlagen, töten.

măturas m. 3 kopftuch der
frauen.

muzikė f. 2 musik (a. d. dtsh.).

muzikantas m. 2 musikan-
(a. d. dtsh.).

N.

nă na!

-na, -n postposition zur be-
zeichnung der richtung.

nabăgas, f. -gė 2 armer, arme,
elender, elende (russ. *nebog*).

nabagėlis, f. -lė 2 dem. zu *na-
băgas, -gė*.

nabăszninkas m. 4 seliger, ver-
storbner (poln. *nieboszczyk*).

năgas m 1 nagel, krallen.

Năyn Nain.

naktis, -ės f. 1 nacht.

nakvėdju, nakvėditi năch-
tigen.

nakvėju, nakvėti übernachten.

pėr-nakvoju, pėr-nakvėti
die nacht zubringen.

namai (pl. t., selten auch *ag.
nămas*) m. 1 haus; *namė* zu
hause; *namė-n, namė* nach
hause.

namėliai (pl. t.) m. 2 dem. zu
namai.

năras m. 2 narr (a. d. dtsh.).

nărdas m. 2 narde.

nărsas (auch im pl. gebr.) m. 1
zorn.

nărsai (pl. t.) m. 1 rachen.

nauszė f. 1 wittwe.

nauszė f. 1 last.

naudà f. 3 habe, gut.

naudingas, f. -ga 4, adv. *naudingai* nützlich, vorteilhaft.

naūjas, f. -jā 1, adv. *naūjai* neu; *iš naūjo* von neuem.

naujėnà f. 2 neuigkeit.

naujintelis, f. -lė 4, adv. *naujinteliai* ganz neu.

nazareňkas, f. -kà 2 nazareth. [nisch.

nė nicht.

nė = *nei*.

nehylg̃s m. 3 stummer.

neczyŃstas, f. -tā 1, adv. *neczyŃstai* unrein.

nedarytas, f. -ta 4, adv. *nedarytai* ohne zutat, ungesalzen, ungeschmälzt.

nedėldėnė f. 4 sonntag.

nedėlė f. 4 woche, sonntag (poln. *niedziela*).

nedėlėlė f. 2 dem. zu *nedėlė*.

nederingas, f. -ga 4, adv. *nederingai* unbrauchbar.

negalė f. 2 siechtum.

negalimas, f. -mā 3 unmöglich.

negalys, f. -intī siech.

negelkātė f. 4 dem. zu *negelkė*.

negelkė f. 4 nelke (nidd. *negelke*).

negėras, f. -rā 1, adv. *negėrai* nicht gut, schlecht.

negyvas, f. -vā 3, adv. *negyvai* leblos.

nei und nicht, auch nicht, nicht einmal, wie; *nei — nei* weder — noch.

neigi, *neiği* = *nei* mit dem hervorhebenden -gi.

nėkadà, *nėkadai*, *nėkadàs* niemals.

nėkaip als (nach einem komp. und bei anderen vergleichungen).

nėkaip auf keine weise.

nėkas niemand, nichts; pl. *nėkal* nichtige dinge, possen.

nėkingas, f. -ga 4, adv. *nėkingai* nichtig.

nėkinu, *nėkinti*, vernichten, verachten, verlengnen, abschlagen (bitte).

pa-nėkinu, *pa-nėkinti* perfektiv zu *nėkiau*.

nėklėzada m. und f. 4 ungeratener, ungeratene.

nėkliūtas m. 4 unheil, schlechtigkeit. [dinge.

nėknėkiai (pl. t.) m. 4 nichtige *nėkur* nirgend. [eine.

nėkuŃs, f. -rī irgend ein, irgend

nėlabas, f. -bā 1, adv. *nėlabai* nicht gut, habe.

nėlabystė f. 2 bosheit.

nėmaiszytas, f. -ta 4, adv. *nėmaiszytai* unvermischt, rein.

nėmalonūs, f. -nī 1, adv. *nėmaloniai* unangenehm.

nėmaŃdagus, f. -gi 4, adv. *nėmaŃdagiai* unanständig.

nėmāžas, f. -žā, adv. *nėmāžai*, *nėmāž* nicht klein, tüchtig.

nėmėlas, f. -lā 3, adv. *nėmėlai* unlieb, ungeliebt.

nėmeňkas, f. -kā 1, adv. *nėmenkal*, *nėmeňk* nicht gering, tüchtig.

nėmėrūtinas, f. -na 4, adv. *nėmėrūtinais* unermesslich.

nendudélla, -lio m. 4 nichts-nutz.

néndré f. 4 rohr, schiff.

nepakájus m. 2 unfriede (russ. *nepokoj*).

neprételina, *neprételis*, -lio m. 4 feind, unhold (weissr. *no-prijacel*).

nérà, *nér* = *nè* *grà* ist nicht, sind nicht.

neramùs, f. -mì 1 unruhig.

nerauglntas, f. -ta 4 unge-lüert.

nerimantla, -ta f. und -czo m. 3 unruhe.

nerliù, *nériaù*, *nerti* tauchen.

i-si-neriu, *i-si-nériaù*, *i-si-nerti* sich hineintauchen, hineinschließen, hinein-schlüpfen.

pér-neriu, *pér-nériaù*, *pér-nerti* untertauchend durchschwimmen.

nésà, *nèa* denn.

neamagùs, f. -gì 1, adv. *ne-smagiani* unangenehm.

nesutarimtas m. 2 uneinigkeit, meinungsverschiedenheit.

nészczà 1 schwanger. [ger.

neszèjjas m. 2, *neszèjjs* m. 1 trä-*nesziòju*, *neszióti* dauernd tra-

gen, umhertragen.

neszù, *nesziàù*, *nèszti* tragen;

nesziù-s, *nesziàù-s*, *nèszti-s* sich (dat.) tragen, mit sich tragen.

at-neszu, *at-nesziàù*, *at-nèsz-ti* tragen (frucht), herbei-tragen, bringen, holen; *at-si-neszu*, *at-si-nesziàù*, *at-*

si-nèszti mit sich tragen, mit sich bringen, sich holen.

i-neszu, *i-nesziàù*, *i-nèszti* hineinragen; *i-si-neszu*, *i-si-nesziàù*, *i-si-nèszti* mit sich hineinragen, hinein-bringen.

isz-neszu, *isz-nesziàù*, *isz-nèszti* hinausragen; *isz-si-neszu*, *isz-si-nesziàù*, *isz-si-nèszti* herausholen.

nù-neszu, *nù-nesziàù*, *nu-nèszti* hintragen; *nu-si-neszu*, *nu-si-nesziàù*, *nu-si-nèszti* mitsich hintragen.

pà-neszu, *pà-nesziàù*, *pa-nèszti* forttragen; *pa-si-neszu*, *pa-si-nesziàù*, *pa-si-nèszti* sich zutragen, sich begeben, sich wenden.

pað-neszu, *pað-nesziàù*, *par-nèszti* zurückbringen, heimbringen; *par-si-neszu*, *par-si-nesziàù*, *par-si-nèsz-ti* mit sich heimbringen.

pér-neszu, *pér-nesziàù*, *pér-nèszti* hindurchtragen, hin-übertragen.

prà-neszu, *prà-nesziàù*, *pra-nèszti* vorbringen, hin-terbringen.

pri-neszu, *pri-nesziàù*, *pri-nèszti* herzutragen.

neszèdnkélis, -lio m. 4 un-anständiger mensch.

neszèdnkus, f. -kì 3, adv. *ne-szèdnkiai* unanständig, unfcin.

neteisgbe f. 2 ungerechtigkeit.

neteiskis, f. -sì 1, adv. *netel-siai* ungerecht.

- netikėjimas* m. 4 unglaube.
netikėlis, -lio m. 4 ungeratener, taugenichts.
netikęs, f. -usi 4 ungeraten, nichtsnutzig.
netikras, f. -rą 1, adv. *netikrai* (netikrai) nicht richtig, unecht, falsch.
netoli unfern, nahe.
nerėrmas, f. -nà 1, adv. *nerėrmai* treulos, falsch (poln. *nie-wierny*).
nerėrtas, f. -tą 1, adv. *nerėrtai* unwürdig.
nerėžlibgātė f. 2 unkenscheit, unzncht.
nevidonkà f. 2 unholdin, teufel.
nečos s. *ròs*. [lin.
nežinė f. nur in der redensart *iš nežinià* von ungefähr, unversehens.
ninkū, nikaū, niktī heftig beginnen, auffahren.
ap-ninkū, ap-nikaū, ap-niktī anfallen, herfallen.
pa-ninkū, pa-nikaū, pa-niktī mit heftigkeit beginnen.
niasmintis, -ės, f. 3 unvernunft.
nó s. *nórįs*.
nóksu, nókau, nókti reifen, reif werden.
pra-nóksu, pra-nókau, pra-nókti wetteifern, über-treffen, zuvortun.
pri-nóksu, pri-nókau, pri-nókti heranreifen.
nopròsnas, f. -nà 3, adv. *nopròsnai* vergeblich (weissr., kleinr. *naprasnyj*).
nór s. *nórįs*. [gai willig.
noringas, f. -ga 4, adv. *norin-nórint* obgleich.
nórįs, nòrs, nór, nó wenigstens, etwa.
nóriu, norėti wollen.
nóra s. *nórįs*.
nósis, -ės f. 4 nase.
nū s. *nū*.
nū nun.
nugarà f. 3 rücken.
nūjėga f. 4 kraft, vermögen.
nulindimas m. 2 trauer, nieder-geschlagenheit.
numirėlis, -lio m. 4 verstor-bener, toter.
nusidėrimas m. 4 begebenheit, ereignis. [schuld.
nusidėjimas m. 4 vergehen,
nusidėryjimas m. 4 verwun-derung.
nusileidimas m. 4 untergang (der gestirne).
nūstu, nūdau, nūsti begehren, lüstern sein.
pa-nūstu, pa-nūdau, pa-nūsti sich gelüsten lassen.
nū, nū, prāp. m. d. gen., von — herab.
nūgas, f. -gà 3, adv. *nūgat* nackt.
nūgi, nūg (nū mit dem hervor-hebenden -gi) von — herab.
nūlatai nach einander, der reihe nach. [darlehn).
nūmas m. 1 zins (von einem
nūmininkas m. 2 wucherer.
nūpertas, f. -tą 3, adv. *nūper-tai* halsstarrig, frech, zu-dringlich (apoln. *naparty*).

O.

o aber, und; oft nicht übersetzbar.
ogi, ogi (*o* mit dem hervorhebenden *-gi*) aber, und.

Onütē f. 2 Hannehen.
óras m. 3 luft, wetter.
ozianna bosiana.
ożys m. 3 ziegenbock.

P.

-p s. -pi.
pabalys m. 3 gegend am moor.
pabalkē f. 4 raum zwischen deckbalken und decke.
pabulēlis m. 2 dem. zu *pabulys*.
pabulys m. 3 was an der hinterbacke ist, windel.
paczūtē f. 2 dem. zu *patt*.
padōnas m. 2 untertan (poln. *poddany*).
padurmal mit ungestüm.
paellēmīs der reihe nach, reihenweise.
paelliumi nach der reihe.
pagal, prap. m. d. akk., entlang, gemäss, nach.
pagdlba f. 4 hilfe. [mögen.
pagalėjimas m. 4 kraft, verpagalys m. 3 holzscheit.
pāgiris (pl. t.) f. 3 nachrausch, katzenjammer.
pagirys m. 3 gegend am wald.
pagōnas m. 2 beide (poln. *po-ganin*).
pagūndymas m. 4 versuchung.
paikas, f. *-kā* 1, adv. *paikai* dumm.
pajėgus, f. *-gi* 1 kräftig, stark.
pajunkimas m. 2 gewohnheit.
pajūrės (pl. t.) f. 4 gegend am meer.

pakajingas, f. *-ga* 4, adv. *pakajingai* zufrieden, friedfertig.
pakajus m. 2 ruhe, friede (weissr. *pokoj*).
pakelys m. 3 gegend am weg.
pakeliui unterwegs.
paklusnūs, f. *-ni* 1, adv. *paklusniai* gehorsam.
pakója f. 4 fussschmel.
pakulos (pl. t.) f. 4 werg, heede (weissr. *pakulle*).
paldidojimas m. 4 begräbnis, leichenbestattung.
palaimingas, f. *-ga* 4, adv. *palaimingai* glücklich.
palėpimas m. 2 befehl.
palöczus m. 2 palast (poln. *palac*).
paltis, *-ės* f. 4 speckseite.
pamažėliū allmählich.
pamaži langsam, sacht.
pamiñklas m. 2 andenken, gedächtnis.
pamókslas m. 4 belehrung.
panakti nacht für nacht.
pānczai (pl. t.) m. 4 fesseln.
panedėlė f. 4 montag (poln. *poniedziałek*). [bass.
pāpykis, *-kio* m. 4 zorn, ärger,
paprotys m. 3 gewohnheit.

páras m. 4 schiesspulver (weissr. *paroch*).

parapija f. 2 parochie, kirchsprenkel (poln. *parafia*).

paraszymas m. 4 anschreibung, schätzung.

parbüju, *parbüti* färben (a. d. dtisch.).

pri-parbüju, *pri-parbüti* anfärben; *pri-si-parbüju*, *pri-si-parbüti* sich (dat.) anfärben.

pardačjas m. 2 verkäufer.

pargriurimas m. 2 zusammensturz, fall.

paryžėszins m. 2 pharisäer.

päs, *präp*. m. d. akk., zu, bei, an.

päsaka f. 4 erzählung, märchen.

päsakaju, *päsakoti* erzählen;

päsakaju-s, *päsakoti-s* sich unterhalten.

isz-päsakaju, *isz-päsakoti* auserzählen.

pa-päsakaju, *pa-päsakoti* perfektiv zu *päsakaju*;

pa-si-päsakaju, *pa-si-päsakoti* perfektiv zu *päsakaju-s*.

paselà f. 3 laner, hinterhalt;

instr. pl. *paselòms* adv. hinterlistig, unversehens.

pasimėgtimas m. 2 wolgefallen.

pasimuntins m. 3 abgesandter.

paskidusias, f. -sia 4 letzter,

letzter; adv. *paskidusiai*, *paskidus* zuletzt.

paskuczdusias, f. -sia 4 letzter,

letzter; adv. *paskuczdusiai*, *paskuczdus* zuletzt.

paskui, *präp*. m. d. akk., postp.

m. d. dat., nach (örtlich), hinter; adv. hinterher.

paskui nachher, später.

paskutinis, f. -nė 2 letzter, letzte, hinter.

páslas m. 4 bote (poln. *posel*).

paslėptinė f. 1 geheimnis.

pastaldazalis, -lio m. 4 ort neben dem stall.

pāstininkas (*pāstninkas*) m. 4 fasten, fastenzeit (poln. *postnik*).

pāstininkauju (*pāstninkauju*), *pāstininkauti* (*pāstninkauti*) fasten.

pāstininkavimas (*pāstninkavimas*) m. 4 fasten.

pāsuks (pl. t.) f. 4 buttermilch.

paszakė f. 3 ort unter einem ast.

paszakėlė f. 2 dem. zu *paszakė*.

pāszalas m. 3 gefrorener boden.

paszalyj nahe, in der nähe, nahebei.

paszalga m. 3 abgelegener winkel, ecke, schlupfwinkel.

pāszaras m. 3 futter.

pasziūrė f. 4 schauer, schupfen.

pāszukas (pl. t.) f. 4 werg,

pātulas m. 4 bett. [beede.

patalėlis, -lio m. dem. zu *pātulas*.

pati f. 1 eheweib, ehfrau.

patogūs, f. -gi 1, adv. *patogiai* anständig, passend, gelegen.

pāts, f. -ti selbst.

pauksztėlis, -lio m. 2 dem. zu *pauksztis*.

pauksztis, -czo m. 2 vogel.

pauksztītis, -czo m. 4 dem. zu *pauksztis*.

pavakarė f. 3 zeit gegen abend.
pavasarišis, -līs m. 2 dem. zu
pavasaris.

pavasaris, -rīs m. 4 frühling.
patėsis, -sīs m. 4 schattiger ort,
 schatten.

paridalis m. 3 gestalt, anschn.
pagdas m. 2 neid.

paždras m. 4 lichtschein am
 himmel.

pažįstamas m. 4 bekannter.
peczinka f. 4 braten (poln.

pieczonka).

pėczislūtė f. 4 ofenbesen.

pėczus m. 2 ofen (weissr. *peč*).

pėczrūtė f. 4 petschaft, siggel
 (russ. *pečat'*). [spur.

pėdā f. 1 fuss (als mass), fuss-
peikiū, peikiā, peikti schelten,
 tadeln.

isz-peikiū, isz-peikiau, isz-
peikti ausschelten, ver-
 achten, gering schätzen.

pellis, -līs m. 2 messer.

peklā f. 2 hülle; *peklōn* zur hülle.

pėkliszkas, f. -ka 4, adv. *pė-*
klinzkai höllisch.

pelė f. 1 maus.

pelėda f. 4 eule (auch als spitz-
 name gebr.)

Pelėdpalaikis, -kīs m. 4 spitz-
 name, eig. schlechte eule.

pėlnas m. 1 verdienst.

pėlnā, pėlnyti verdienen; *pė-*
naū-s, pėlnyti-s sich ver-
 dienen.

nu-pėlnā, nu-pėlnyti per-
 fektiv zu *pėlnā*; *nu-si-*
pėlnā, nu-si-pėlnyti per-
 fektiv zu *pėlnā*.

už-pėlnā, už-pėlnyti per-
 fektiv zu *pėlnā*.

pėmū m. 3 hirtenjunge.

pėnas m. 4 milch.

penėju s. *penū*.

peniū s. *penū*.

penki, f. penkios fünf.

penkiasdesimtais je fünfzig.

penkiolika fünfzehn.

penktas, f. -tā fünfter, fünfte.

pentinās m. 2 sporn.

pentinėlis, -līs m. 2 dem. zu
pentinās.

penū (*peniū*: 1. pl. *pėnime, pe-*
nėju), *penėti* nähren, mästen;

peni-s, penėti-s sich nähren.

pā-penu, pā-penėti ernäh-
 ren.

peš, prāp. m. d. akk., durch,
 entlang; vor adj. und adv.
 allzu, zu; *kās peš* was für
 ein, eine.

periu, pėriaū, pėrti baden, mit
 dem badequast schlagen.

nū-periu, nū-pėriau, nū-
pėrti abbaden.

perku, pirkaū, pirkkti kaufen;
perki-s, pirkaū-s, pirkkti-s
 sich kaufen.

i-perku, i-pirkaū, i-pirkkti
 einkaufen; *i-si-perku, i-si-*
pirkaū, i-si-pirkkti sich
 (dat.) einkaufen.

nū-perku, nū-pirkaū, nū-
pirkti perfektiv zu *perki*;
nu-si-perku, nu-si-pirkaū,
nu-si-pirkkti perfektiv zu
perki-s.

perkūnas m. 4 donner, name
 des don.

perlà f. 1 perle (a. d. dtseh.).
perlenkis, -kio m. 2. anteil, ge-
 bühr.

pèrnai im vorigen jahre.

perpētē f. 4 mittagsstunde.

pèrsekėjimas m. 4 verfolgung.

pèrsekėjimas m. 4 verfolgung.

pèrcžias m. 2 fähre.

pèrcžėlis, -lio m. 2 dem. zu
pèrcžias.

pèržengimas m. 4 übertretung.

pèrczias, f. -czà 3 zu fuss.

pèzdinu, pèzdinti zum raufen
 bringen.

su-pèzdinu, su-pèzdinti

perfektiv zu *pèzdinn*.

perzimas, m. 2 raufen.

perzù, perziaù, pèzti rupfen;

perziù-s, perziaù-s, pèzti-s
 sich raufen.

isz-perzu, isz-perziau, isz-

pèzti ausrufen; *isz-si-*

perzu, isz-si-perziau, isz-

si-pèzti sich (dat.) ans-
 rufen.

nù-perzu, nù-perziau, nu-

pèzti abrufen, abpflü-

cken; *nu-si-perzu, nu-si-*

perziau, nu-si-pèzti sich

(dat.) abrufen, abpflücken.

sù-perzu, sù-perziau, su-

pèzti zusammenrufen,

zusammenpflücken; *su-si-*

perzu, su-si-perziau, su-si-

pèzti sich (dat.) zusam-

menrufen, zusammen-

pflücken.

petis, -ės und *-czo* m. 1 schulter.

pėtas (pl. t.) m. 1 mittag, mit-
 tagessen, süden.

Pėtras m. Petrus.

pėca f. 4 wiese.

-pi, -p, postp. m. d. gen. und
lok., bei.

piduju, pióciau, piduti schnei-

den, mähen, ernten, schlach-

ten (kälber, schafe, geflügel);

pidujù-s, pióciau-s, piduti-s

sich schneiden; sich beißen,

sich zanken, kämpfen.

isz-piduju, isz-pióciau, isz-

piduti ausschneiden, her-

ausschneiden.

nu-piduju, nu-pióciau, nu-

piáuti abschneiden.

pa-piduju, pa-pióciau, pa-

piáuti (durch schneiden)

töten, schlachten.

pidustau, piáustyti fortgesetzt

schneiden, zerschneiden.

piautūras m. 2 siebel, schnitter.

pygà f. 2 feige (a. d. dtseh.).

pygùs, f. -gù 1, adv. pigiai wolfeil.

pikczarna f. 4 böse weib, furie.

pykstù, pykaù, pykti böse wer-

den, sich erzürnen.

pa-pykstù, pa-pykaù, pa-

pykti perfektiv zu *pykstù*.

pér-pyktu, pér-pykau, pér-

pykti sehr zornig werden.

su-pykstù, su-pykaù, su-

pykti perfektiv zu *pykstà*.

piktadėjas m. 4 missetäter,

theltäter.

piktas, f. -tà 1, adv. piktai böse.

piktengbė f. 2 bosheit.

pykteriu, pykterėti ein wenig

böse werden.

piktinu, piktinti erzürnen, är-

gern.

- pa-piktinu, pa-piktinti* perfektiv zu *piktinu*; *pa-si-piktinu*, *pa-si-piktinti* sich ärgern.
- pildau, pildyti* füllen, erfüllen; *pildau-s*, *pildyti-s* sich anfüllen. [füllen.
- at-pildau, at-pildyti* wieder *isz-pildau, isz-pildyti* erfüllen; *isz-si-pildau, isz-si-pildyti* sich erfüllen.
- pri-pildau, pri-pildyti* anfüllen.
- Pyliotas* m. 4 Pilatus.
- Pilppas* m. 2 Philipp.
- pilnas*, f. -nā 3, adv. *pilnai* voll.
- pilū, pyliau, pilti* füllen, hineingiessen.
- i-pilu, i-pyliau, i-pilti* einfüllen, hineingiessen.
- pri-pilu, pri-pyliau, pri-pilti* auffüllen, vollgiessen.
- su-pilu, su-pyliau, su-pilti* zusammenfüllen, zusammenmenschtten.
- už-pilu, už-pyliau, už-pilti* aufschütten, aufgiessen, begiessen.
- piltas* m. 1 bauch.
- piltotas*, f. -ta 4 dickbäuchig.
- pinigas* (*pinigas, pinigas*) m. 3 pfennig, geldstück; pl. *pinigai* geld (a. d. dtsch.).
- pinigėlis*, -lio m. 2 dem. zu *pinigas* groschen, heller.
- pinigmainys* m. 1 geldwechs-
- pint, inis -nio* m. 4 korb. [ler.
- pintis*, -ės f. 4 feuerschwamm.
- pina, pyniau, pinti* flechten.
- nū-pina, nū-pyniau, nū-pinti* perfektiv zu *pina*; *nu-si-pinu, nu-si-pyniau, nu-si-pinti* sich (dat.) flechten.
- piovėjas* m. 2 schnitter. [ten.
- pypkis, -kio* m. 4 tabakspfeife (weissr. *pipka*).
- pyragas* m. 2 kuchen, weissbrod (weissr. *piroh*).
- pirm*, präp. m. d. gen., vor (zeitlich, selten örtlich).
- pirma* zuerst.
- pirmas*, f. -mā erster, erste; *isz pirmo* anfangs.
- pirmginis*, f. -mē 4 erstgeboren.
- pirmiaus* früher, eher.
- pirmidusiai, pirmidus* zuerst.
- pirmucdusiai, pirmucdus* zuerst.
- pirmutinis*, f. -nē 2 vorderer, vordere, vorder-. [werber.
- pirazlys* m. 1 freierwerber, braut-
- pirsztas* m. 2 finger.
- pistulė* f. 4 pistole (a. d. dtsch.).
- pyszkū, pyszkėti* knallen.
- piudau, piudyti* beissen machen, hetzen.
- piatis*, -ės f. 1 (*piatis*, -ės f., -czo m. 2) schnitt, ernte.
- pygas* m. 2 hier (weissr. *piro*).
- plaiszinū, plaiszinti* bersten machen.
- isz-plaiszinū, isz-plaiszinti* zerplatzen machen.
- plakū, plakind, plakti* schlagen, zlichtigen.
- nū-plaku, nū-plakiau, nū-plakti* perfektiv zu *plakū*.
- pā-plaku, pā-plakiau, pā-plakti* perfektiv zu *plakū*.
- platinu, plātinti* breit machen.

isz-plätinu, isz-plätinti ausbreiten.

plätus, f. -ti 1, adv. placza breit.

plauczai (pl. t.) m. 2 lunge.

plduju, plóciau, plánti spülen.

nu-plduju, nu-plóciau, nu-

plánti abspülen; *nu-si-*

pláuju, nu-si-plóciau, nu-

si-plánti sich abspülen.

pldukas m. 3 haar.

plaukiu, plaukiu, plaukti

schwimmen.

pér-plaukiu, pér-plaukiau,

pér-plaukti durchschwim-

men.

pri-plaukiu, pri-plaukiau,

pri-plaukti herzuschwim-

men, an's ufer schwimmen.

plauzasas (gew. pl. t. *plauzasai*)

m. 1 bast.

plécia m. 2 platz (poln. *plac*).

pleikiu, pleikiau, pleikti breit

machen.

pa-pleikiu, pa-pleikiau, pa-

pleikti ausbreiten.

plėkiu, plėkiau, plėkti prügeln.

isz-plėkiu, isz-plėkiau, isz-

plėkti zerprügeln.

nu-plėkiu, nu-plėkiau, nu-

plėkti durchprügeln.

plėntas m., nur in *! plėnta* bis

auf den grund, ganz und gar.

plėszau, plėszyti zerren, reis-

sen; *plėszau-s, plėszyti-s*

toben.

su-plėszau, su-plėszyti zer-

reissen trans.

plėszėju, plėszėti zanken.

plėsziau, plėsziau, plėszti reis-

sen trans.

at-plėsziau, at-plėsziau, at-

plėszti aufreissen.

isz-plėsziau, isz-plėsziau, isz-

plėszti heransreissen.

nu-plėsziau, nu-plėsziau, nu-

plėszti abreissen; *nu-si-*

plėsziau, nu-si-plėsziau, nu-

si-plėszti sich (dat.) ab-

reissen.

par-plėsziau, par-plėsziau,

par-plėszti niederreissen,

zerreissen.

pra-plėsziau, pra-plėsziau,

pra-plėszti einreissen.

plėszkinu, plėszkinti prasseln

machen. [verbrennen trans.

su-plėszkinu, su-plėszkinti

plėzdeni, plėzdenti flattern.

pljckas m. 2 flinse, fladen (poln.

placek).

[werden.

plinku, plikau, plikti verbrüht

nu-plinku, nu-plikau, nu-

plikti perfektiv zu *plinku*.

pljzstu, pljzstu, pljzsti ber-

sten.

nu-pljzstu, nu-pljzstu, nu-

pljzsti perfektiv zu *pljz-*

stu.

pljstukis, -ki m. 2 ziegelsteck.

plóju, plóju, plóti breit zu-

sammenschlagen.

su-plóju, su-plóju, su-plóti

(*! ranka*) klatschen (in

die hände).

plónas, f. -ná 3, adv. plónai

dünn, fein.

pladimas m. 2 fliessen, fluss.

plunkana f. 4 feder.

plúpt klatsch!

plústu, plúdu, plústi in's

- schwimmen geraten, überfließen, schwatzen.
- põ*, präp., m. d. instr. unter; m. d. akk. über — hin, entlang, durch, distributiv: je; m. d. gen. unter (*põ akiä* unter, vor augen, *põ deszinēs* unter der, zur rechten), nach (zeitl.); m. d. dat. unter (*põ deszinīat* unter der, zur rechten), nach (zeitl.).
- põdagra* f. 4 podogra.
- podraūglai*, *podraūg* gemeinsam, zusammen, zugleich.
- põnas* m. 2 herr (weissr. *pan*).
- pondtis*, -czo m. 4 dem. zu *põnas*.
- ponavõju*, *ponavõti* herrschen (weissr. *panovac*).
- ponjūtē* f. 2 herrschaft.
- põniszkas*, f. -ka 4, adv. *põniszka* herrenmässig, nach herrenart.
- põnpalaikis*, -kio m. 4 nichts-nutziger herr, herrenwicht.
- põpēras*, *põpērius* m. 4 papier (poln. *papier*).
- põras* m. 4 paar (poln. *para*).
- porjūt* übermorgen.
- potdm* darauf, nachher, hernach. [*pacierz*].
- põterius* m. 4 paternoster (poln. *poviadm* gänzlich, ganz und gar).
- pradžā* f. 1 anfang.
- prākartas* m. 4 krippe.
- Prancāsas* (*Prancāzas*) m. 2 franzose.
- prantā*, *prataā*, *prāsti* merken, verstehn, gewohnt werden.
- pa-prantā*, *pa-prataā*, *pa-prāsti* gewohnt werden.
- su-prantā*, *su-prataā*, *su-prāsti* verstehn, merken.
- prapūlimas* m. 4 verderben.
- prārakas* m. 4 prophet (poln. *prorok*).
- prārakauju*, *prārakauti* prophезeien, weissagen.
- prāstas*, f. -tā 1, adv. *prastai* gering, schlecht, schlecht, gemein (weissr. *prostyyj*).
- praszaā*, *praszyti* fordern, bitten.
- isz-si-praszaā*, *isz-si-praszyti* sich anschlitten.
- prāszymas* m. 4 fordern, bitten.
- prausiū*, *prausiā*, *prāusti* (das gesicht) waschen; *prausiū-s*, *prausiā-s*, *prāusti-s* sich waschen (das gesicht).
- nu-si-prausiū*, *nu-si-prausiā*, *nu-si-prāusti* sich abwaschen (das gesicht).
- prācardis*, -dzo m. 4 (*prācardē* f. 3) zuname, beiname, spitzname.
- pražūdymas* m. 4 verdamnis.
- ptē*, präp. m. d. gen., bei, an, zu.
- ptē-galvis*, -vio m. 4 kopfkissen, kissen.
- ptēglobtis*, -czo m. 4 umarmung, busen.
- ptēgtām* (= *ptē-gi-tām*) dazu, überdies, ausserdem.
- Preisas* m. 2 prensse.
- prēsz*, präp. m. d. akk. gegen, wider.
- prēszais* entgegen.
- prēszininkas* m. 4 gegner, widersacher. [mittag.
- prēszpētis*, -czo m. 4 zeit gegen

prételius, prételis, -l iom. 4
freund (weissr. *prijacel'*).

précarta f. 4 zwang.

préžastis, -és f. 4 vorwand, ur-
sache.

prýongé f. 4 vorhans, vorhalle.

Priczku m. 4 Fritz.

prigatäryjimas m. 4 vorberei-
tung.

prigarikas m. 2 betrüger.

prigarimas m. 2 betrug.

prilyginimas m. 4 gleichnis.

princas m. 4 prinz (a. d. dtsh.).

princésé f. 2 prinzeßin (a. d.
dtsh.).

prisakymas m. 4 ansage, gebot.

prýsëga (prýsëga) f. 4 eid (russ.
prisjaga).

prisikëlimas m. 4 auferstehung.

prisivertimas m. 2 busse, be-
kehrung.

pristótas, -ta 4 besessen.

prô, präp. m. d. akk., vorbei,
durch. [*praca*].

prôcé f. 2 mühe, sorgfalt (poln.

proceróju-s, proceróti-s sich
bemühen (weissr. *pracotacé*).

prôtas m. 2 verstand.

prota f. 1 recht, gericht, rechts-
handel, streit, sache (poln.
praco).

prótyju, prótyti machen, aus-
führen; *prótyju-s, prótyti-s*
streiten (poln. *pracić*).

prâdas m. 2 teich (russ. *prud*).

Prûsas m. 4 preusse.

pączka f. 2 flinte (kleinr. *puška*).

pączkë f. 2 dem. zu *pączka*.
puczù, pączad, pûsti blasen,
wehen.

*nû-puczu, nû-pączau, nu-
pûsti* herunterblasen.

*pû-puczu, pû-pączau, pa-
pûsti* aufblasen, fortbla-
sen; *pa-sl-puczu, pa-sl-
pączau, pa-si-pûsti* sich
aufblasen, sich aufblähen,
sich brüsten.

pûderāju, pûderûti pudern
(a. d. dtsh.).

puikûs, -ki 1, adv. *puikiai*
und *puikial* prächtig, schön
(slav. **pycho*).

pûldau, pûldyti fallen machen.
pra-pûldau, pra-pûldyti
verlieren.

pulkas m. 1 haufe (poln. *pulk*).

pulkâtis, -czo m. 4 dem. zu

pulkas.

pulkauninkas m. 2 führer einer
schaar, hauptmann (poln.
pulkownik).

pûmpuras m. 3 knospe.

puntû, putad, pûsti schwellen.
*isz-puntû, isz-putad, isz-
pûsti* aufschwellen.

pûrpuras m. 4 purpur (a. d.
dtsh.).

pûrtau, pûrtyti rütteln, schüt-
teln; *pûrtau-s, pûrtyti-s* sich
rütteln, sich schütteln.

pûrtinu, pûrtinti rütteln,
schütteln; *pûrtinû-s, pûr-
tinti-s* sich rütteln, sich ro-
gen, flink sein.

pûrtas m. 1 strassenschmutz,
kot.

purvynas m. 1 kotigo stelle,
kotpfütze, kotlache.

pûsbaczkë f. 4 halbfass.

púshernis, -nio m. 4 halbknecht.
púscza f. 2 wüste (poln. *puszcza*).

púscé f. 2 hälfte, seite.
púscétinaí halbwegs, zur hälfte.
púsgyris, f. -ré 4 halblebendig, halbtot. [entzwei.]

púsián halb, zur hälfte, mitten
púsképi, f. -pé 4 halb gebraten, halb gebacken.

púslé f. 1 blase.

púsmylis, -lio m. 4 halbe meile, halbmeile.

púsnynas m. 4 schneehaufen, schneewehe.

púsnūgis, f. -gė 4 halbnackt.
púsnyczai (pl. t.; selten sg.) m. 4 frühstück.

pústas m. 2 post (a. d. dtsh.).
pústas, f. -tá 1, adv. *pústai* wüst, öde, leer (weissr. *pustyj*).

pústyjimas m. 4 verwüstung, zerstörung, verschwendung.

pústyju, *pústyti* verwüsten, zerstören, verschwenden; *pústyju-s*, *pústyti-s* sich ärgern (in worten) (poln. *pusić*).

nu-pústyju, *nu-pústyti* verwüsten, zerstören.

púsciris, f. -ré 4 halbgekocht.
púszynas m. 4 fichtenwäldchen.

púszis, -ės f. 1 fichte.

púszkau, *púszkyti* plätschern.
pa-si-púszkau, *pa-si-púszkyti* sich im wasser plätschern.

putytėlis, -lio m. 2 küchlein, hühnchen.

putūju, *putūti* (*putėju*, *putėti*) schäumen (auch bikh., z. b. vor wut).

pūvė, *pūvėn*, *pūti* faulen.

į-pūvė, *į-pūvėn*, *į-pūti* anfaulen.

pūdas m. 4 topf (nddtsch. *pot*).

pūdėlis, -lio m. 2 dem. zu *pūdas*.

pūlu, *pūliau*, *pūlti* fallen, zukommen, sich geziemen; *pūla-s*, *pūlė-s*, *pūlti-s* zukommen, sich geziemen.

į-pūlu, *į-pūliau*, *į-pūlti* hinfallen.

nu-pūlu, *nu-pūliau*, *nu-pūlti* herabfallen.

par-pūlu, *par-pūliau*, *par-pūlti* niederfallen, umfallen.

pra-pūlu, *pra-pūliau*, *pra-pūlti* verschwinden, verloren gehen, zu grunde gehn.

pri-pūlu, *pri-pūliau*, *pri-pūlti* zu fallen.

už-pūlu, *už-pūliau*, *už-pūlti* überfallen.

R.

rābhi rabbi.

ragalsis, -szio m. 2 fladen, eckiger (gehörnter) fladen.

rāgana f. 4 heze.

ragandė f. 2 dem. zu *rāgana*.

ragduju, *ragduju* kosten, schmecken.

pa-ragduju, *pa-ragduti* kosten, geniessen.

rāginu, *rāginti* antreiben, ermahnen, nötigen.

rdiszas, f. -szá 3, adv. *raiszat* lahm.

raitelélis, -lio m. 2 dem. zu *ratelís*.

raitelis, -lio m. 4 reiter (a. d. dtseh.).

rdka hebr. *racha*.

rakinü, *rakinti* schliessen.

at-rakinü, *at-rakinti* anschliessen, öffnen.

pri-rakinü, *pri-rakinti* anschliessen.

üz-rakinü, *üz-rakinti* verschliessen, zanschliessen.

rdmdau, *rdmdyti* beruhigen, besänftigen; *rdmdau-s*, *rdmdyti-s* sich beruhigen.

nu-rdmdau, *nu-rdmdyti* beruhigen. [ruhig.

ramüs, f. -ni 1, adv. *ramiat*

randü, *radaü*, *rästi* finden; *randü-s*, *radaü-s*, *rästi-s* sich finden.

at-randü, *at-radaü*, *at-rásti* finden; wiederfinden; *at-si-randü*, *at-si-radaü*, *at-si-rásti* sich wiederfinden, sich einfinden, entstehn.

isz-randü, *isz-radaü*, *isz-rásti* herausfinden, ermitteln; *isz-si-randü*, *isz-si-radaü*, *isz-si-rásti* sich finden.

pra-randü, *pra-radaü*, *pra-rásti* aufwenden, verschwenden, verlieren.

su-randü, *su-radaü*, *su-rásti* auffinden; *su-si-randü*, *su-si-radaü*, *su-si-rásti* dass.

ranká f. 2 hand.

rankélé f. 2 dem. zu *ranká*.

rankena f. 4 griff, wegweiser.

rankiné f. 2 griff, wegweiser.

rasá f. 1 tau.

rási vielleicht.

raskasznius, f. -ni 1, adv. *raskaszniat* üppig (poln. *roskoszny*).

rástas m. 2 meile (dtseh. *rast*).

rasúzé f. 2 dem. zu *rasá*.

raszau, *raszýti* schreiben.

at-raszau, *at-raszýti* zurückschreiben, antworten.

nu-raszau, *nu-raszýti* hinschreiben.

pa-raszau, *pa-raszýti* perfektiv zu *raszau*.

su-raszau, *su-raszýti* zusammenschreiben, schreiben. [ben lassen.

raszýdinu, *raszýdinti* schreiben; *pa-raszýdinu*, *pa-raszýdinti* anschreiben lassen; *pa-si-raszýdinu*, *pa-si-raszýdinti* sich anschreiben lassen.

rásztas m. 2 schrift. [sen. *rasztelis*, -lio m. 2 dem. zu *rásztas*.

raszé-mokftas m. 4 schriftgelehrter.

rátas m. 2 rad.

ratélis, -lio m. 2 dem. zu *rátas*.

raudinü, *raudinti* weinen machen, betrüben.

raudóju, *raudóti* wehklagen, jammern, weinen.

raudónas, f. -na 4, adv. *raudónai* rot.

rdugas m. 3 sauerartig.

rauginù, rauginti saner machen, säubern.

rduju, róvian, rduti raufen.
isz-rduju, isz-róvian, isz-rduti ausraufen.

raukiù-s, raukiaù-s, raakti-s sich zusammenziehen, zusammenschrumpfen.

su-si-raukiù, su-si-raukiau, su-si-raakti das Gesicht verziehen.

rauplè f. 1 poche.

raùpsas m. 1 aussatz.

raupótas, f. -ta 4 aussätzig.

razbóininkas, f. -ké 4 räuber, mörder, ränberin, mörderin (weissr. *razhojnik*).

razbajgátè f. 2 rauh, mord.

razbajus m. 2 rauh, mord (weissr. *razhoj*).

razbajduju, razbajduti rauben, morden.

rázuman m. 4 verstand (weissr. *rozum*).

rèhus, f. -hi 1, adv. *rèhial* fett.

rèczù, rèczau, rèsti winden, rollen, wickeln, krümmen.

ì-rèczù, ì-rèczau, ì-rèsti sich hineinwinden, hineinkriechen.

nu-rèczù, nu-rèczau, nu-rèsti abwickeln, sich hinwinden, hinkriechen.

rèdas m. 1 ordnung, schmuck, zierde (russ. *rjad*).

rèdaù, rèdyti kleiden (russ. *rjadit'*).

ap-rèdaù, ap-rèdyti bekleiden; *ap-si-rèdaù, ap-si-rèdyti* sich bekleiden.

isz-rèdaù, isz-rèdyti auskleiden, ansputzen, anschmücken; *isz-si-rèdaù, isz-si-rèdyti* sich auskleiden, sich ansputzen, sich schmücken.

nu-rèdaù, nu-rèdyti entkleiden; *nu-si-rèdaù, nu-si-rèdyti* sich entkleiden, sich entblättern.

regèjimas m. 4 gesicht, erscheinung.

règimas, f. -mà 3, adv. *regimal* sichtbar, offenbar, öffentlich.

regiù, regèti sehen; *regliù-s, regèti-s* sichtbar sein, scheinen, dünken.

pri-regiù, pri-regèti zu sehen vermögen.

reikalas m. 3 bedürfnis, notwendigkeit.

reikia, reikèjo, reikti (reikèti) nötig sein.

reikmenè f. 3 (*reikmenè* f. 4) bedürfnis.

rèisziù, rèiszkiau, reikazti offenbaren.

ap-rèisziù, ap-rèiszkiau, ap-rèikazti perfektiv zu *rèiszkiau*; *ap-si-rèisziù, ap-si-rèiszkiau, ap-si-rèikazti* offenbar werden.

rèkauju, rèkauti schreien, lärmen.

rèkavimas m. 4 schreien, lärmen.

rèkiù, rèkiaù, rèkti schreien, weinen.

rèkiù, rèkiaù, rèkti schneiden.

rèkamas m. 1 geschrei.

remiu, rémiau, reñti stützen.

ř-remiu, ř-rémiau, ř-reñti einstemmen; *ř-si-remiu, ř-si-rémiau, ř-si-reñti* die hände in die seiten stemmen, hochmütig, stolz tun. *nü-remiu, nü-rémiau, nu-reñti* niederstossen, niederschmettern.

pä-remiu, pä-rémiau, pä-reñti aufstützen; *pa-si-remiu, pa-si-rémiau, pa-si-reñti* sich aufstützen.

rengiü-s, rengiäu-s, reñgti-s sich biegen, sich krümmen, sich anstrengen, sich anschicken, sich rüsten.

su-si-rengiü, su-si-rengiäu, su-si-reñgti sich zusammenkrümmen. [lesen.

renkü, rinkäu, riñkti sammeln, *isz-renku, isz-rinkäu, isz-riñkti* auswählen, auslesen; *isz-si-renku, isz-si-rinkäu, isz-si-riñkti* sich auswählen, erwählen.

sü-renku, sü-rinkäu, sü-riñkti zusammenlesen; *su-si-renku, su-si-rinkäu, su-si-riñkti* sich (dat.) sammeln, sich versammeln.

repliněju, repliněti langsam dahinschleichen.

replinu, replinti plump hinstellen.

pa-replinu, pa-replinti perfektiv zu *replinu*.

replăju, replôti kriechen.

isz-replăju, isz-replôti herankriechen.

pri-replăju, pri-replôti herankriechen.

rêtas, f. -ta 1 dünn, einzeln stehend; adv. *retai* selten.

rěziu, rěziäu, rězti schneiden, ritzen. [schlucken.

ryjă, rijău, ryti schlingen, *ap-si-ryjă, ap-si-rijău, ap-si-ryti* sich vollschlucken, sich betrinken.

nu-ryjă, nu-rijău, nu-ryti herunterschlucken.

pra-ryjă, pra-rijău, pra-ryti verschlingen.

ryjănas (rijănas) m. 2 fresser, säufer.

rykas m. 1 gerät, gefäss.

rykăcimas m. 4 jubeln.

ryksztê f. 4 rute.

rymau, rymoti in aufgestützter stellung verharren, sich stützen.

nu-rymau, nu-rymoti durch aufstützen niederdrücken.

už-rymau, už-rymoti durch aufstützen steif machen, einschlafen machen, ver-taubt machen.

Rymionas m. 2 römer.

rimatu, rimău, rimti ruhig werden, sich beruhigen, ruhe haben.

rintis, -czo m. 4 wol nur im instr. sg. *rincozu* ruckweise, stossweise vorkommend; nach KLD. 355 ist *rincozu* = *rincozu*, akk. sg. von *rincozus* = *rincozynis* rheinwein.

ryszyg m. 1 hand.

risztis, -ês f. 1 trab (poln. *ryś*).

riazti, **riaznā**, **riazti** binden.
ap-riazu, **ap-riaznā**, **ap-riazti** bebinden, umbinden.
at-riazu, **at-riaznā**, **at-riazti** losbinden.
ī-riazu, **ī-riaznā**, **ī-riazti** hineinbinden.
īaz-riazu, **īaz-riaznā**, **īaz-riazti** ausbinden, losbinden; **īaz-at-riazu**, **īaz-si-riaznā**, **īaz-si-riazti** sich ausbinden, sich losbinden.
nā-riazu, **nā-riaznā**, **nā-riazti** abbinden.
pā-riazu, **pā-riaznā**, **pā-riazti** unterbinden.
pri-riazu, **pri-riaznā**, **pri-riazti** anbinden; **pri-at-riazu**, **pri-at-riaznā**, **pri-si-riazti** sich (dat.) anbinden.
sā-riazu, **sā-riaznā**, **sā-riazti** zusammenbinden.
rytas m. 4 morgen; akk. sg. **rytā**, **ryt** adv. morgens.
ritinis, -nio m. 2 rolle (leinwand, zeug).
rytiszkas, f. -ka 4 morgig.
rytmetgs m. 3 morgenzeit.
rytōj, **rytō** morgen.
rytōjus m. 2 morgiger tag.
ritā, **ritānā**, **risti** rollen, wälzen.
at-ritu, **at-ritānā**, **at-risti** fortrollen, fortwälzen.
nā-ritu, **nā-ritānā**, **nā-risti** hinrollen, hinwälzen; **nā-si-ritu**, **nā-si-ritānā**, **nā-si-risti** hinabrollen intr.
āt-ritu, **āt-ritānā**, **āt-risti** hinaufrollen, hinaufwälzen.

rōdas m. 1 ratschluss (weissr. rada).
rōdau, **rōdyti** zeigen; **rōdau-s rōdyti-s** sich zeigen, scheinen.
īaz-rōdau, **īaz-rōdyti** ausweisen, beweisen.
pā-rōdau, **pā-rōdyti** zeigen, dartun; **pā-si-rōdau**, **pā-si-rōdyti** sich zeigen, erscheinen.
rōds zwar, freilich.
rōgēs (pl. t.) f. 2 kleiner schlitten, handschlitten.
rōgliu, **rōglinti** breit hinsetzen.
su-rōgliu, **su-rōglinti** breit hinsetzen, sich breit hinsetzen.
rokūdas m. 4 rechnung.
rokūju, **rokūti** rechnen, anrechnen, zählen (weissr. rachač).
pā-rokūju, **pā-rokūti** perfektiv zu **rokūju**.
rōta f. 4 rat (a. d. dtseh.).
rōtponis, -nio m. 4 ratsherr.
rozē f. 1 rose (weissr. roža).
rāhas (gew. pl. t. **rāhai**) m. 2 kleid, gewand (weissr. rub).
rubēžius m. 2 grenze (russ. rubež). [m. herbst.
rudengs 3 (**rūdenis**, -nio 4)
rūdikis, -kio m. 4 brauner hund.
radis, -s f. 1 rost.
rudū m. 3 herbst.
ruglat (pl. t.) m. 1 roggen.
rugpiātis, -s f. 2 roggenernt.
rāimas m. 4 raum (a. d. dtseh.).
rāp, **rāpēti** kümmern, am hosen liegen, sorge machen.

Rūpas m. *Ruphus*.

rāpestis, -s f., -czo m. 4 *sorge*.

rūpinu, *rūpinti* *sorgen*, *sorge* tragen; *rūpinā-s*, *rūpinti-s* sich bekümmern, besorgt sein.

ap-rūpinu, *ap-rūpinti* *besorgen*, *beschieken*.

pa-rūpinu, *pa-rūpinti* *verschaffen*.

rupužė (*rupužė*) f. 3 *kröte*.

rašdaju, *rašduti* *grimmig*, *zornig* sein.

ap-si-rašdaju, *ap-si-rašduti* *grimmig*, *zornig* werden.

ratà f. 2 *raute* (weissr. *ruta*).

ratėlė f. 2 *dem.* zu *ratà*.

S.

sabatà f. 3 *sabbath*, *sonnabend* (poln. *sobota*).

soddacėūzias m. 2 *sadducäer*.

salkas m. 1 *hohlmass*, dann auch allgem. *mass*.

sakaū, *sakyti* *sagen*.

ap-sakaū, *ap-sakyti* *herum-sagen*, *verkündigen*.

at-sakaū, *at-sakyti* *antworten*.

i-sakaū, *i-sakyti* *ansagen*, *einschärfen*.

pa-sakaū, *pa-sakyti* *perfektiv* zu *sakaū*; *pa-si-sakaū*, *pi-si-sakyti* (von sich) *sagen*.

pri-sakaū, *pri-sakyti* *ansagen*, *befehlen*, *gebieten*.

sakydinu, *sakydinti* *sagen lassen*.

salà f. 1 *insel*.

saldūs, f. -di 1, adv. *saldžai* und *saldžai* *süss*.

Sdlomé f. 4 *Salome*.

Salomėnas m. 2 *Salomon*.

salūtė f. 2 *dem.* zu *salà*.

sāmanos (pl. t.) f. 3 *moos*.

Samdrija f. 4 *Samaria*.

samarytiszkas, f. -ka 4, adv. *samarytiskai* *samaritisch*.

Samaritėnas m. 2 *samariter*.

samdaū, *samdyti* *mieten*, *dingen*. [vermieten.

par-samdaū, *par-samdyti* *samdiniškas* m. 2 *mietling*, *tagelöhner*.

sānaris, -rio m. 4 *glied*.

sāndora f. 4 *eintracht*.

sāpnas m. 1 *traum*.

sāpniju, *sāpnūti* *träumen*.

sargybė f. 2 *wachsamkeit*.

saugóju, *saugóti* *hüten*, in acht nehmen; *saugója-s*, *saugóti-s* sich *hüten*.

ap-saugóju, *ap-saugóti* *be-hüten*, *bewahren*.

sdulė f. 4 *sonne*.

saulėlė f. 2 *dem.* zu *sdulė*.

saulėzė f. 2 *dem.* zu *sdulė*.

saūras s. *siāūras*.

saūsas, f. -sà 1, adv. *sausas* *trocken*.

sav- *stamm* des pron. refl.

sāras, f. -vā *poss.* des pron. refl.

sāro *gen. poss.* des pron. refl.

- sēdu, sēdau, sēsti* sich setzen;
sēdū-s, sēdau-s, sēsti-s dass.
at-ni sēdu, at-si-sēdau, at-si-sēsti sich setzen.
ī-si-sēdu, ī-si-sēdau, ī-si-sēsti sich hineinsetzen.
nu-si-sēdu, nu-si-sēdau, nu-si-sēsti absitzen, absteigen.
pa-si-sēdu, pa-si-sēdau, pa-si-sēsti sich hinsetzen.
su-sēdu, su-sēdau, su-sēsti sich zusammensetzen.
už-si-sēdu, už-si-sēdau, už-si-sēsti sich aufsetzen, auf.
sēdžu, sēdēti sitzen. [sitzen.
su-sēdžu, su-sēdēti zusammensitzen, zersitzen.
segū, seglāu, sēgti heften.
seikiū (j-prūs.), seikēti mit einem hohlmass messen, dann auch allgem. messen.
at-seikiū, at-seikēti zurück-messen, vergelten.
sēlē (gew. pl. t. *sēlēš*) f. 4 speichel.
sējjas m. 2 säemann.
sēju, sējau, sēti säen.
ī-sēju, ī-sējau, ī-sēti hinein-säen.
pa-sēju, pa-sējau, pa-sēti perfektiv zu *sēju*.
už-sēju, už-sējau, už-sēti daraufsäen.
sekinēju, sekinēti überall nach-folgen. [verfolgen.
pēr-sekinēju, pēr-sekinēti
sēkiu, sēkiau, sēkti die hand ausstrecken, langen, reichen, schwören.
pri-sēkiu, pri-sēkiau, pri-sēkti hinlangen, erreichen, schwören.
sēklā f. 3 saat.
sekmīnēs (pl. t.) f. 2 pflingsten.
sekū, sekiau, sēkti folgen; *sekū-s, sekiau-s, sēkti-s* erfolg haben, gelingen.
pā-seku, pā-sekiau, pa-sēkti perfektiv zu *sekū*; *pa-si-seku, pa-si-sekiau, pa-si-sēkti* perfektiv zu *sekū-s*.
Selmas m. Selmas. [mern.
sēlcartduju, sēlcartduti jam-semiū, sēmiau, sēmti schöpfen.
sēna f. 4 wand. [lange.
sēnas, f. -nā 1 alt; adv. *senial*
sengalcē f. 2 greisin.
sengalrcēlē f. 2 dem. zu *sengalcē*.
senovē f. 4 altertum, alte zeit, vorzeit. [fahre, ahn.
sēntēvis, -vio m. 4 urvater, vor-senūkas m. 2 dem. zu *sēnas*.
senūtis, f. -tē 2 dem. zu *sēnas*.
septyni, f. septynios sieben.
sērgu (sērgiu), sērgēti wachen, bewachen, behüten.
sērgū, sērgāu, sērgti krank sein.
ap-sērgu, ap-sērgāu, ap-sērgti erkrankten.
sermēgā f. 2 rock, männerkleid (weissr. *sermjaha*).
sesēlē f. 2
seserēlē f. 2 } deminutiva zu
sesytē f. 4 } *sesū*.
sēstu, senaš, sēsti alt werden altern.
pa-sēstu, pa-senaš, pa-sēsti perfektiv zu *sēstu*.

sesutë f. 2 dem. zu *sesü*.
sesuzëlë f. 2 dem. zu *sesü*.
sesü f. 3 Schwester.
setas m. 3 sich.
siauczü, siauczau, siaüsti be-
decken, einhüllen.
ap-siauczü, dp-siauczau,
ap-siaüsti umhüllen, an-
ziehen.
i-siauczü, i-siauczau, i-
siaüsti einhüllen, einwi-
ckeln.
nu-siauczü, nü-siauczau,
nu-siaüsti enthüllen, aus-
ziehen.
siaüras (*naüras*), f. -rã 1, adv.
siaural (*saurai*) schmal, eng.
Sydönas m. 2 Sidon.
syggeliüju, syggeliüti siegeln (a.
d. dtsh.).
sijóju, sijóti sieben.
Sikar Siechar.
sgkis, -kio m. 2 hieb, mal; akk.
sg. *sgki, syk* adv. einmal.
syłã f. 1 kraft (weissr. *siła*).
Sylóas Siloha. [schwach.
silpnas, f. -nã 3, adv. silpnat
Simas m. Simon.
Symónas m. 2 Simon.
siratã f. 2 waise (poln. *sierota*).
Syrija f. 2 Syrien.
Syropëncyja f. 2 Syrophönice.
siülau (*siülyju*), *siülyti* an-
bieten.
sialë f. 1 nacht.
siülyju s. *siülau*.
siümdau (*siündau*), *siümdyti,*
(*siündyti*) hetzen.
už-siümdau, už-siümdyti
aufhetzen, anhetzen.

siunczü, siunczau, siqsti sen-
den, schicken.
at-siunczü, at-siunczau, at-
siqsti hersenden, hinsen-
den.
isz-siunczü, isz-siunczau,
isz-siqsti aussenden.
nu-siunczü, nü-siunczau,
nu-siqsti hinsenden.
pa-siunczü, pã-siunczau,
pasiqsti fortsenden.
siärü, siuvas, siüti nähern.
syveida f. 4 fuchs.
skdistas, f. -tã 3 (*skaintus, f.*
-ti 1), adv. *skaistai* hell, klar,
glänzend, strahlend, hehr.
skaistumas m. 2 klarheit, glanz,
hehrheit.
skaintus s. *skdistas*.
skaitau, skaityti zählen, lesen.
skatlius m. 2 zahl, anzahl.
skalbiü, skalbiau, skalbti prü-
geln, schlagen, mit dem wasch-
bleuel schlagen, waschen.
isz-skalbiü, isz-skalbiau, isz-
skalbti auswaschen; *isz-si-*
skalbiü, isz-si-skalbiau,
isz-si-skalbti sich (dat.)
auswaschen.
skdmбу, skambëti tönen, schal-
len, dröhnen, klingen, lauten.
skandaü, skandyti versenken,
ersäufen.
skandinü, skandinti versenken,
untertauchen, ertränken.
nu-skandinü, nu-skandinti
perfektiv zu *skandinü*.
skanäs, f. -ni 1, adv. skaniai
wolschmeckend.
skdrbas m. 3 schatz (poln. *skarb*).

skardas, f. -ta 4 im lumpen gehüllt, zerlumpt, abgerissen.
skaudingas, f. -ga 4, adv. *skaudingai* schmerzvoll, furchtbar, gewaltig.
skaudulga m. 3 geschwür.
skaudas, f. -di 1, adv. *skaudiai* schmerzlich, furchtbar, gewaltig, heftig.
skėlbiu, *skėlbiu*, *skėlbi* ein gerächt verbreiten.
ap-skėlbiu, *ap-skėlbiu*, *ap-skėlbi* in einen ruf bringen, (fälschlich) beschuldigen, verleumden.
skėliu, *skėliu* schuldig sein, schulden.
skepeta f. 3 tuch.
skepėdė f. 4 dem. zu *skepeta*.
skėskryčiai (pl. t.) m. 4 kreuz und querrüge; instr. *skėskryčiai* adv. kreuz und quer.
skėstū, *skėdau*, *skėsti* unter-sinken, im ertrinken sein.
nu-skėstū, *nu-skėdau*, *nu-skėsti* ertrinken.
skylė f. 1 loch.
skiliu, *skyliau*, *skilti* feuer anschlagen. [magen.
skilogs 1 (*skilvis*, -vio 2) m.
skinu, *skyniau*, *skinti* pflücken.
nū-skinu, *nu-skyniau*, *nu-skinti* abpflücken; *nu-skinu*, *nu-skyniau*, *nu-skinti* sich (dat.) abpflücken.
skirti, *skyriau*, *skirti* schei-den, trennen; *skirtiū-s*, *skyriau-s*, *skirti-s* sich trennen.

at-skiriū, *at-skyriū*. *at-skirti* scheiden, absondern, ausscheiden; *at-at-skiriū*, *at-si-skyriū*, *at-si-skirti* sich trennen.
pa-skiriū, *pa-skyriū*. *pa-skirti* absondern, auswäh-len.
pėr-skiriū, *pėr-skyriū*. *pėr-skirti* auseinander-schei-den; *pėr-si-skiriū*, *pėr-si-skyriū*, *pėr-si-skirti* sich von einander trennen.
skyriū abgesondert, besonders.
skystas, f. -ta 3, adv. *skystai* dünn, dünnflüssig.
sklaidau, *sklaidyti* hin- und herblättern.
isz-sklaidau, *isz-sklaidyti* umherblättern ausbrei-ten; *isz-si-sklaidau*, *isz-si-sklaidyti* sich zerstreuen.
sklidinas, f. -nā 3, adv. *skli-dinal* bis zum überfließen gefüllt.
skoliniakas m. 2 schuldner.
skraidau, *skraidyti* sich im kreise umherbewegen, sich im kreise tummeln, kreisen.
skranda f. 4 alter pelz.
skreintė f. 2 mantel.
skrepiat (pl. t.) m. 1 schleim-auswurf.
skrgnė f. 2 schrein, kasten (weissr. *skrynja*).
skrynātė f. 2 dem. zu *skrgnė*.
skūbinu, *skūbinti* beeilen; *skū-binā-s*, *skūbinti-s* sich beeilen, eilen.
pa-skūbinu, *pa-skūbinti*

perfektiv zu *skubinu*; *pa-si-skubinu*, *pa-si-skubinti* perfektiv zu *skubinū-s*.
skubris, f. -ri 1, adv. *skubriai* eilig, flink, fleissig.
skūdiū, *skūdiāu*, *skūsti* klagen, verklagen; *skūdiū-s*, *skūdiāu-s*, *skūsti-s* sich beklagen, beschwerde führen.
ap-skūdiū, *ap-skūdiāu*, *ap-skūsti* verklagen.
skūnė f. 2 schenne (a. d. dtsh.).
skutū, *skutāu*, *skūsti* schaben, rasiren.
nū-skutū, *nū-skutāu*, *nū-skūsti* abschaben, abrasiren.
slapczai heimlich.
slaptā f. 1 verborgenheit, heimlichkeit; instr. sg. *slaptā*, pl. *slaptomis*, *slaptoms* adv. heimlich.
slenkstis, -czo m. 2 schwelle.
slenkū, *slinkāu*, *slinkti* schleichen.
pri-slenkū, *pri-slinkāu*, *pri-slinkti* heranschleichen.
slėpiū, *slėpiaū*, *slėpti* verbergen; *slėpiū-s*, *slėpiaū-s*, *slėpti-s* sich verbergen.
nū-slėpiū, *nū-slėpiaū*, *nū-slėpti* verheimlichen.
pā-slėpiū, *pā-slėpiaū*, *pā-slėpti* perfektiv zu *slėpiū*; *pā-sl-slėpiū*, *pā-sl-slėpiaū*, *pā-si-slėpti* perfektiv zu *slėpiū-s*.
slōgā f. 1 plage.
slōginū, *slōginti* bedrücken, plagen.

slunkius m. 2 schleicher, lotterer; auch als eigennamen gebraucht.
smagiū, *smagiaū*, *smōgti* schleudern.
nū-smagiū, *nū-smagiaū*, *nū-smōgti* fortschleudern, hinabschleudern.
pā-smagiū, *pā-smagiaū*, *pā-smōgti* fortschleudern.
smagus, f. -gi 1, adv. *smagiai* angenehm.
smailūs, f. -li 1, adv. *smailiai* spitz, zugespitzt, spitzig.
smakus m. 2 drache (poln. *smok*).
smakrā f. 1 kinn.
smalā f. 1 teer (kleinr. *smola*).
smarkūmas m. 2 grimm, wut, strenge, grausamkeit.
smarkūs f. -ki 1, adv. *smarkiai* streng, grausam, stark, gewaltig.
smėrcė f. 4 gestank.
smaugiū, *smaugiaū*, *smāgti* würgen, erwürgen.
smelkiū, *smelkiaū*, *smelkti* ersticken trans. (von pflanzen, die andre erdrücken).
nū-smelkiū, *nū-smelkiaū*, *nū-smelkti* perfektiv zu *smelkiū*.
smėrtis, -ės f., m. und -czo m. 2 tod (weissr. *smėrcė*).
smėrtizkas, f. -ka 4, adv. *smėrtizkai* tödlich.
smiltis, -ės f. 3 sand.
smirdas m. 2 gestank, stänker, lüderling, nichtsutz.
smirdinn, *smirdinti* stinken machen, gestank verbreiten.

pa-smirdinu, pa-smirdinti verstäkern, mit gestank erfüllen.

smirdžu, smirdėti stinken.

smulkas m. 2 geige (kleinr. *smyk*).

smätyju, smätyti betrüben; *smätyjū-s, smätyti-s* sich betrüben (weissr. *smucić*).

ap-si-smätyju, ap-si-smätyti perfektiv zu *smätyjū-s*.

smātnas, f. -nā 1, adv. *smātnai* traurig, betrübt (weissr. *smutnyj*).

smātnybė f. 2 traurigkeit.

smātnyja, smātnyti betrüben; *smātnyju-s, smātnyti-s* sich betrüben, betrübt werden.

ap-si-smātnyju, ap-si-smātnyti perfektiv zu *smātnyju-s*.

nu-si-smātnyju, nu-si-smātnyti perfektiv zu *smātnyju-s*.

snāpas m. 1 schnabel.

sndudžu, sndudžau, sndusti schlummern.

pēr-snaudžu, pēr-snaudžau, pēr-snausti verschlafen.

pra-sndudžu, pra-sndudžau, pra-sndusti verschlafen.

snēgas m. 1 schnee.

snūkis, -kio m. 2 maul, schnauze.

snūstu, snūda, snūsti schlummern.

pri-snūstu, pri-snūda, pri-snūsti schlummern, einschlummern, einnicken.

su-snūstu, su-snūda, su-snūsti dass.

sodinū, sodinti zum sitzen bringen, setzen, pflanzen.

pa-sodinū, pa-sodinti hinsetzen, hinpflanzen; *pa-si-sodinū, pa-si-sodinti* sich hinsetzen.

Sodōma f. 4 Sodom.

sopāgas m. 2 stiefel (kleinr. *sapoh*).

sōstas m. 4 sitz, thron.

sōtinu, sōtinti sättigen; *sōtinū-s, sōtinti-s* sich sättigen.

pa-sōtinu, pa-sōtinti perfektiv zu *sōtinu*.

spārdau, spārdyti mit den füssen schlagen, stampfen;

spārdau-s, spārdyti-s dass.

spūdžu, spūdžau, spūsti drücken, drängen.

pri-spūdžu, pri-spūdžau, pri-spūsti bedrücken.

už-spūdžu, už-spūdžau, už-spūsti zudrücken, versiegeln.

spauštūrė f. 2 kelter.

spėju, spėjau, spėti zeit haben, gelegenheit haben.

at-spėju, at-spėjau, at-spėti perfektiv zu *spėju*.

už-spėju, už-spėjau, už-spėti antreffen.

spidudau, spidudyti oft speien, spucken.

ap-spidudau, ap-spidudyti anspeien, anspucken.

spidudulas m. 3 ausgeworfener speichel. [speien.

spiduju, spióviau, spiduti

spysat f. 1. vechten, verhängen-
schleimen.

spysas m. 3. stückchen geha-
benen speck.

spysinas, *spysinai* speck he-
ten.

pri-spysinas, *pri-spysinati*
mit gebratenem speck fül-
len.

spisat, *spisinas*, *spisiti* mit dem
fuss stoßen.

pri-spisat, *pri-spisinas*, *pri-*
spisiti anspornen, drängen.

spliccas, *spliccasai*, *spliccati* be-
ten.

inc-spliccas, *inc-spliccasas*,
inc-spliccati anstreichen; *inc-*
spliccas, *inc-si-spliccasas*,
inc-si-spliccati sich anstrei-
chen.

spriwōns m. 4. wackeln.

springas, *springasai*, *springiti*
würgen intr.

už-springas, *už-springasai*,
už-springiti ersticken intr.

springas, *springas*, *springiti* her-
schon, plätzen, ausschlagen
von bäumen.

srōkas, *srōkasai*, *srōkai* schlür-
fen.

srōvė f. 1. strum, strömung.

srutė f. 1. mistjauche.

staisyt jählings, schnell.

staisys f. -gi 1. adv. *staisiai*
jäh, vorsehnell, heftig.

staklės (pl. t.) f. 2. webstuhl.

stalas m. 2. tisch.

staldas m. 2. stall.

staldis, -tio m. 2. dem. zu *stalas*.

staudės f. 4. tischuch.

statai, *statyti* stellen, setzen.

i-statai, *i-statyti* einsetzen.

pa-statai, *pa-statyti* hin-

stellen; *pa-si-statai*, *pa-*

si-statyti sich hinstellen.

statydina, *statydinti* stellen
lassen.

pa-statydina, *pa-statydinti*
hinstellen lassen.

staugia, *staugiasai*, *staugiti* heu-
len (von wölfen, hunden).

stebiai-s, *stebėti*-s staunen, sich
wandern.

stebulias m. 2. wunder.

stegerys m. 3. halm, reis, sten-
gel, strunk.

stelgia, *steligiasai*, *steltiti* sehen,
starr hinsehen.

i-stelgia, *i-steligiasai*, *i-steltiti*
ansehen, anstarren.

stelinja, *steliuti* bestellen, be-
reiten, zurüsten.

pa-stelinja, *pa-steliuti* per-
fektiv zu *stelinja*; *pa-si-*

stelinja, *pa-si-steliuti* zu
sich bestellen.

stėngia, *stėngiasai*, *stėngiti* sich
anstrengen; *stėngiai*-s, *stėn-*

giu-s, *stėngiti*-s widerstre-
ben, sich widersetzen, sich

sträuben.

stėnė, *stėnėti* stöhnen.

pri-si-stėnė, *pri-si-stėnėti*
sich satt stöhnen, genug

stöhnen.

Stėpas m. Stephan.

sterblė f. 1. schoss.

stiklas m. 1. glas.

stiklorius m. 2. glaser.

stimpė, *stipė*, *stipti* erstarren,

- umkommen, verrecken (von vieh).
stiprgbė f. 2 stärke, festigkeit, widerstandskraft.
stiprinu, stiprinti stärken, kräftigen.
pa-stiprinu, pa-stiprinti perfektiv zu *stiprinu*.
stiprūs, f. -rī 1, adv. *stipriai* stark, fest. [*styr*].
stgryju, stgryti steuern (kleinr. *i-stgryju, i-stgryti* hineinsteuern).
stogas m. 3 dach.
stóju, stójau, stóti sich stellen; *stójū-s, stójau-s, stóti-s* sich stellen, sich erheben, entstehn.
ap-stóju, ap-stójau, ap-stóti umringen, umgeben; *ap-si-stóju, ap-si-stójau, ap-si-stóti* stehn bleiben, still stehn, anhalten, aufhören.
at-stóju, at-stójau, at-stóti abstehn, sich entfernen; *at-si-stóju, at-si-stójau, at-si-stóti* sich aufrichten.
i-stóju, i-stójau, i-stóti eintreten. [aufhören].
nu-stóju, nu-stójau, nu-stóti *pa-stóju, pa-stójau, pa-stóti* werden.
pra-stóju, pra-stójau, pra-stóti verlassen, aufgeben.
pri-stóju, pri-stójau, pri-stóti beistehn; part. perf. pass. *pri-stótas* besessen.
su-stóju, su-stójau, su-stóti zusammentreten; *su-si-stóju, su-si-stójau, su-si-stóti* dass.
už-stóju, už-stójau, už-stóti beistehn, schützen.
stokóju, stokóti mangel leiden.
stokstū, stokaū, stókti mangel bekommen, in mangel geraten.
pri-stokstū, pri-stokaū, pri-stókti perfektiv zu *stokstū*.
stomū m. 3 wuchs.
stóviu, stovėti stehn.
nu-stóviu, nu-stovėti nieder treten, durch stehn vertiefen.
strdingju, strdingti stemmen, stützen.
pa-strdingju, pa-strdingti perfektiv zu *strdingju*; *pa-si-strdingju, pa-si-strdingti* sich stemmen, sich stützen.
strákt husch!
straŋgas m. strang (a. d. dtsh.).
strangelis, -lio m. 2 dem. zu *straŋgas*.
strėnos (pl. t.) f. 4 lenden, kreuz.
stuba f. 1 stube (a. d. dtsh.).
stui halt! (poln. *stój*).
stukėlis, -lio m. 2 dem. zu *stūkin*.
stūkis, -kio m. 2 stück (a. d. dtsh.).
stulpas m. 1 säule.
stumiu, stūmiau, stūmti stossen. *isz-stumiu, isz-stūmiau, isz-stūmti* hinausstossen.
stūndas m. 3 stunde (a. d. dtsh.).
sturlūkas m. 2 hasc.
stūpa f. 4, *stūpas* m. 4 „stof“ (flüssigkeitsmasse), humpen.

sū. prap. m. d. instr., mit.
sūbata f. 3 sonnend (weiser.

sūbata.

sūbatile f. 2 dem. zu **sūbata.**

sūbija. sūbūti schaukeln,
 schwanken.

sūdas m. 2 gericht (weiser. **sud**).

sūdas. sūdyti mahnen.

sūdėginimas m. 4 verhöhnung.

sūdyja. sūdyti richten (weiser.

sudzic.

ap-sūdyja. ap-sūdyti ab-
 urteilen; **ap-sūdyja. ap-
 si-sūdyti** abgeurteilt wer-
 den.

at-sūdyja. at-sūdyti ein ur-
 teil fällen.

pro-sūdyja. pro-sūdyti ver-
 urteilen.

sūdas, f. -da 1 das gericht
 betreffend. gericht's; **sūdas**
-da gerichtstag, jüngstes
 gericht.

sūdas m. 2 richter (russ. **sudja**).

sūkina. sūkinti drehen machen;

sūkina-s. sūkinti-s hin- und
 hergehen.

sūki. sūkia. sūkti drehen,
 wenden, würgen; **sūki-s,**
sūkia-s. sūktis sich drehen,
 sich wenden, sich herumbe-
 wegen. hartig, bebende, fleis-
 sig sein.

ap-sūki. ap-sūkia. ap-sūkti
 umdrehen, durchwandern;

ap-si-sūki. ap-si-sūkia,

ap-si-sūkti umkehren intr.

sūkurys m. 3 wirbel (in allen
 bedeutungen).

sūlau. sūlyti bieten, darbieten.

sūmiszt gemengt, gemischt,
 durcheinander.

sūnjtis, -zo m. 4 dem. zu **sūnis.**

sūkina. sūkinti beschweren,
 belästigen, drücken.

ap-sūkina. ap-sūkinti
 perfektiv zu **sūkinu.**

sūkiokas, f. -ka 4 ziemlich
 schwer. [schwer.

sūkias, f. -ki 1, adv. sūkiai
sūnis m. 3 sohn.

sūpėrėlė f. 4 verfanlte, faules,
 nichtsontziges franzenzimmer.

sūras, f. -ra 3, adv. sūrai sālzig.

sūrbia. sūrbia. sūrbti saugen,
 schlürfen.

pri-sūrbia. pri-sūrbian. pri-

sūrbti voll saugen; **pri-si-**

sūrbia. pri-si-sūrbian. pri-

si-sūrbti sich voll saugen,

sich satt schlürfen, sich

toll und voll trinken.

sūrinkimas m. 2 versammlung.

sūrimas m. 2 salzigkeit.

sūsiedimas m. 2 verheiratung.

sūtrėrimas m. 4 schöpfung,
 geschöpf.

sūkiū. sūkiaū. sūkti summen,
 brummen, singen.

sūlas m. 3 hank. [schemel.

sūlėlis, -lio m. 2 dem. zu **sūlas,**

sūrbokas, f. -ka 4 ziemlich

gewichtig, ziemlich schwer.

sūccas m. 1 gast. [gesund.

sūeikas, f. -ka 1, adv. sūeikai

sūeikata f. 2 gesundheit.

sūeikindiu. sūeikindinti grös-

sen lassen; **sūeikindinū-s,**

sūeikindinti-s einander grös-

sen lassen.

svéikinu, svéikinti gesund machen, gesund sein lassen, d. h. grüssen.

at-svéikinu, at-svéikinti verabschieden; *at-si-svéikinu, at-si-svéikinti* sich verabschieden, abschied nehmen.

pa-svéikinu, pa-svéikinti perfektiv zu *svéikinu*.

sveikstù, sveikà, sveikti gesunden, genesen.

pa-sveikstù, pa-sveikà, pa-sveikti perfektiv zu *sveikstù*.

svétas m. 4 welt (weissr. *svét*). *svetélis, -lio* m. 2 dem. zu *svėczas*.

svėtimas, f. -mà 3, adv. *svėtimai* fremd.

svėtinù-s, svėtinti-s fremd tun.

ap-si-svėtinu, ap-si-svėtinti das fremdsein ablegen, sich bekannt machen, bekannt werden.

svėtiazkas, f. -ka 4, adv. *svėtiszkaì* weltlich. [*svėczas*.

svėtytis, -czo m. 4 dem. zu

svėtlyczà f. 2 gastzimmer (weissr. *svėtlica*).

svylù, svilad, svilti schwelen.

pri-svylù, pri-svilad, pri-svilti versengen, anbrennen, verbrennen (von speisen).

svyrùju, svyrùti hin- und her schwanken, taumeln.

svòtas m. 2 gevatter, hochzeitgast (weissr. *svat*).

svotbà (svodbà) f. 1 hochzeit (weissr. *svadba*).

svòthininkas (svòdthininkas) m. 4 hochzeitgast.

szakà f. 1 ast.

szakė f. 2 gabel.

szaknia, -ès f. 1 wurzel.

szalla, -ès f. 1 seite, gegend;

lok. sg. *szalè* zur seite, neben, vor; *szalià* in die seite, d. h. fort, hinweg. [kalt.

szaltas, f. -tà 3, adv. *szaltai*

szaltis, -czo m. 2 kälte, frost.

szaltgaziùs m. 2 schulze, schultheiss (poln. *szoltyś*).

szdrvas m. 3 harnisch, rüstung.

szdudas m. 3 strohhalm; pl.

szaudai stroh.

szdudau, szdudyti schiessen (durat.). [sen.

szduju, szòviau, szduti schies-

nu-szduju, nu-szòviau, nu-

szduti schiessen, hinschiessen,

erschliessen; *nu-si-*

szduju, nu-si-szòviau, nu-

si-szduti sich (dat.) schies-

sen.

szaukiù, szaukiaù, szaukti schreien, rufen.

pri-szaukiù, pri-szaukiaù,

pri-szaukti zurufen.

szaukemas m. 1 geschrei.

szduksztas m. 4 löffel.

szadnas, f. -nà 1 gut, trefflich.

szadnùs, f. -ni 1, adv. *szadniai* gut, trefflich, tüchtig.

szeimyna f. 4 dienerschaft, gesinde.

szėkas m. 3 grünfutter.

szėksztas m. 3 baumstumpf.

szėkùtis, -lio m. 2 dem. zu *szėkas*.

azelmis, -*mio* m. 2 schelm (a. d. dtsh.).

azelmystà f. 2 schelmenstück,

azelmysté f. 2 freveltat.

azelpiù, *azelpiàn*, *szelpti* fördern, helfen.

pa-szelpià, *pa-szelpian*, *pa-szelpiti* perfektiv zu *szelpiù*; *pa-si-szelpiù*, *pa-si-szelpian*, *pa-si-szelpiti* sich helfen, für sich sorgen.

szépis, -*és* f. 4 und -*pio* m. 4 schiff (a. d. nddtsch.).

szერიù, *szériaù*, *szérti* füttern.

isz-szeriù, *isz-szériaù*, *isz-szérti* ausfüttern (bis zum

ende des winters füttern);

isz-si-szeriù, *isz-si-szériaù*, *isz-si-szérti* sich (dat.)

ausfüttern.

pa-szeriù, *pa-szériaù*, *pa-szérti* perfektiv zu *szერიù*.

szeszélis, -*lio* m. 2 schatten.

szeszérgis, f. -*gé* 4 sechsjährig.

szesz. f. *szészias* sechs.

szesziasdeszimteriópás, f. -*pa*, adv. *szesziasdeszimteriópai* sechzigfältig.

szesziduninké f. 4 wöchnerin.

szészta, f. -*tà* sechster, sechste.

szétónas m. 2 satan (poln. *szatan*).

szétrà f. 4 zelt (kleinr. *sátor*).

szialp sonst; *szialp ið teip* so und so.

szidn (*szid*), *szidnai* hierher.

szidndèn heute.

szianrnis, f. -*né* 2 nördlich.

szianrga m. 3 nordwind.

sziduszid -s, *sziduszian* -s,

sziduszti -s sich sträuben (von den haaren).

pa-si-sziduszü, *pa-si-szidusziau*, *pa-si-sziduszti* perfektiv zu *sziduszid* -s.

sziczon, *sziczonai* hier.

szikszná f. 1 weiches leder.

szikszninis, f. -*né* 2 ledern, von weichem leder.

szilas m. 1 haide.

szildau, *szildyti* wärmen; *szildau* -s, *szildyti* -s sich wärmen.

pa-szildau, *pa-szildyti* perfektiv zu *szildau*; *pa-si-szildau*, *pa-si-szildyti* perfektiv zu *szildau* -s.

szilélis, -*lio* m. 2 dem. zu *szilas*.

szilkas m. 1 seidenfaden; pl.

szilkai seide.

szilkélis, -*lio* m. 2 dem. zu *szilkas*.

szilkénis, f. -*né* 2 seiden.

sziltas, f. -*tà* 1, adv. *sziltat* warm.

szylü, *szilau*, *szilti* warm werden.

szu-szylü, *szu-szilau*, *szu-szilti* perfektiv zu *szylü*.

szimtas hundert.

szimteriópás, f. -*pa*, adv. *szimteriópai* hundertfältig.

szimtininkas m. 2 hauptmann.

szimtszakis, f. -*ké* 4 hundertästig.

szimtszakélis, f. -*lé* 2 dem. zu *szimtszakis*.

szinkarka f. 4 schänkwirtin (weissr. *šinkarka*).

szinkorius m. 4 schänkwirt (poln. *szynkarz*).

szioks, f. *sziokiá* ein solcher, eine solche.

szirdélé f. 2 dem. zu *szirdle*.

szirdingas, f. -ga 4, adv. *szirdingai* herzlich, mildherzig, gütig.

szirdle, -és f. 3 herz.

szirdyité f. 4 dem. zu *szirdle*.

szirmas, f. m^a 1, adv. *szirmai* grauschimmelig.

szirszlys m. 1 wespe.

szle, f. *szl* dieser, diese.

szitas, f. -tá dieser, diese.

szitelpo (*sziteipo*), *szitelp* (*sziteip*) auf diese weise, so.

szitöks, f. *szitokiá* ein solcher, eine solche.

szüülé f. 4 schule (a. d. dtseh.).

szlápias, f. -piá 1, adv. *szlápiai* nass.

szlápínu, *szlápinti* nass machen, netzen.

szliurpiú, *szliurpiad*, *szliurpti* schlürfen (a. d. dtseh.).

szloré f. 1 ehre, herrlichkeit.

szlovíngas, f. -ga 4, adv. *szlovíngai* herrlich, geehrt, vortrefflich.

szlócinu, *szlóvinti* preisen, verherrlichen.

pa-szlócinu, *pa-szlóvinti* perfektiv zu *szlóvinu*.

szlóvnas, f. -ná 1, adv. *szlovnai* herrlich, geehrt, berühmt (poln. *slawny*).

szlovnús, f. -ni 1, adv. *szlovniai* herrlich, geehrt, berühmt (poln. *slawny*).

szlubbju, *szlubbúti* sehr hinken, lahm sein.

szlúmszt interjektion beim hineinschleichen. [*szlúzyć*].

szlúzyju, *szlúzyti* dienen (poln. *pa-szlúzyju*, *pa-szlúzyti* perfektiv zu *szlúzyju*).

szlúju, *szlaviaa*, *szlúti* fegen, kehren.

szlústau, *szlústyti* wischen.

nu-szlústau, *nu-szlústyti* abwischen; *nu-si-szlústau*, *nu-si-szlústyti* sich reinwischen.

szmagóju, *szmagóti* mit der peitsche hin- und herhauen.

szmótas m. 2 schnitt, happen (weissr. *šmat*). [*szmótas*.

szmotélis, -lio m. 2 dem. zu *szmúkszt* husch!

sznektá f. 1 rede, gerede.

szneku, *sznekéti* sprechen, sich unterhalten (nddtsch. *anaken*).

nu-si-szneku, *nu-si-sznekéti* sich verabreden, (durch worte) umgestimmt werden.

pa-si-szneku, *pa-si-sznekéti* sich unterhalten.

su-si-szneku, *su-si-sznekéti* sich beraten.

sznenkü, *sznekaú*, *sznekti* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) zu sprechen anfangen. *pra-sznenkü*, *pra-sznekaú*, *pra-sznekti* zu sprechen anfangen.

szóblé f. 2 säbel (poln. *szabla*).

szokimas m. 2 springen, tanzen.

szokinéjimas m. 4 umherhüpfen, tanzen.

szokinéjs, *szokinéti* umher-
hüpfen, tanzen.

szóks, *-kio* m. 2 sprung, tanz.

szóku, *szókau*, *szókti* springen,
tanzen.

at-szóku, *at-szókau*, *at-*
szókti herzuspringen.

í-szóku, *í-szókau*, *í-szókti*
hineinspringen.

isz-szóku, *isz-szókau*, *isz-*
szókti hinausspringen.

nu-szóku, *nu-szókau*, *nu-*
szókti hinabspringen, hin-
springen.

pa-szóku, *pa-szókau*, *pa-*
szókti plötzlich aufsprin-
gen.

szónas m. 4 seite (des körpers).

szpacéríju, *szpacérúti* spazie-
ren (a. d. dtsch.).

szpéliíju, *szpéliúti* spielen (a.
d. dtsch.).

pa-szpéliíju, *pa-szpéliúti*
vorspielen, anspielen.

szpélmonas (*szpilmonas*) m. 4
spielmann, musikant (a. d.
dtsch.). [*szpilmonas*.

szpilmonélis, *-lio* m. 2 dem. zu

szpócas m. 4 spass (a. d. dtsch.).

szrapíju, *szropúti* schrubb-
schenern (dtsch. *schrappen*).

sztat sieh da!

sztrószíju, *sztrószíti* zur eile
antreiben; *sztrószíjú-s*, *sztró-*
szíti-s sich beeilen, emsig
sein.

sztuká f. 2 spass (weissr. *štuka*).

sztukavóju, *sztukavóti* spässe
machen. [(a. d. dtsch.).

sztúpselis, *-lio* m. 4 stöpsel

sztürmas m. 4 sturm (a. d. dtsch.).

szúdas m. 4 kot, mist, unfät-
tiges zeug.

szúdinéju, *szúdinéti* im mist
wühlen.

szúdleterés (pl. t.) f. 4 mist-
wagen, leiterwagen zum mist-
führen.

szúké f. 2 scherbe, irdnes ge-
fäß.

szükteriu, *szükteriau* (*szükte-*
rėjau), *szükterti* (*szükteréti*)
ein wenig aufschreiben.

pa-szükteriu, *pa-szükteriau*
(*pa-szükterėjau*), *pa-szük-*
terti (*pa-szükteréti*) laut
rufen, zuschreiben.

szulíngs m. 3 brunnen.

szulnas, f. -ná 1, adv. *szulnat*
trefflich, stattlich.

szuníjts, *-czo* m. 4 dem. zu **szá**.

szunkú, *szukau*, *szúkti* auf-
schreiben.

nu-szunkú, *nu-szukau*, *nu-*
szúkti dass.

szútyju, *szútytis* scherzen, scherz-
treiben (kleinr. *šutyty*).

szútinu, *szútinti* schmoren,
brähen.

szútká f. 2 scherz (kleinr. *šutka*).

szúvis, *-tio* m. 2 schuss.

szű m. 1 hund.

szúlials im galopp.

szvónkus, f. -ki 3, adv. *szvón-*
kiai anständig, fein, artig.

szvópt ausruf bei schneller be-
wegung.

szvécza, *szvéczas*, *szvésti* leuch-
ten.

ap-szvécza, *áp-szvécza*,

ap-szvésti umleuchten, beleuchten.

pér-szvéczu, pér-szvéczau, pér-szvésti durchleuchten, verklären; *pér-si-szvéczu, pér-si-szvéczau, pér-si-szvésti* sich verklären, verklärt werden.

szveiczü, szveiczau, szvelsti glänzend machen, putzen.

nu-szveiczü, nu-szveiczau, nu-szvelsti abputzen; *nu-si-szveiczü, nu-si-szveiczau, nu-si-szvelsti* sich abputzen.

Szvelsteris, -rio m. 4 schweizer. *szvelnüs, f. -ni* 1, adv. *szvelniai* weich, sanft, mild.

szvenczü, szvenczau, szvésti heiligen, feiern.

szvéstas, f. -tá 1, adv. *szven-tai* heilig.

szvénté f. 2 feiertag, festtag, fest.

szvésgbé f. 2 helle, licht.

szvésus, f. -ni 1, adv. *szvéssai* hell, licht.

szvéžüs, f. -ži 1, adv. *szvéžiai* frisch (poln. *świeży*).

szvilpinu, szvilpinti pfeifen.

pa-szvilpinu, pa-szvilpinti vorpfeifen; *pa-si-szvilpinu, pa-si-szvilpinti* sich etwas vorpfeifen.

szvilpiü, szvilpiaü, szvilpti zwitschern, pfeifen.

pa-szvilpiü, pa-szvilpiaü, pa-szvilpti perfektiv zu *szvilpiü*.

su-szvilpiü, su-szvilpiaü, su-szvilpti zusammenpfeifen; *su-si-szvilpiü, su-si-szvilpiaü, su-si-szvilpti* sich (dat.) zusammenpfeifen.

szvilpukas m. 2 pfeife.

szvintü, szvitau, szvisti aufleuchten.

pra-szvintü, pra-szvitau, pra-szvisti perfektiv zu *szvintü*.

T.

tabakas m. 2 tabak (a. d. dtsch.). *tabakpalaikis, -kio* m. 4 schlechter tabak.

tacau dennoch, gleichwol.

tadä, täd dann, alsdann.

Taddéaszias m. 2 Thaddäus.

tal, ntr. zu *täs* das; als konj. so, also, deshalb, da.

talgi (*tal* mit dem hervorhebenden -*gi*) das, so, also, deshalb, da.

talpo, talp so.

talpogi, talpgi (*talpo, talp* mit dem hervorhebenden -*gi*) so. *talpojau, talpiaü* eben so.

taisau, taisyti richten, rüsten, in ordnung bringen; *taisau-s, taisyti-s* sich rüsten.

isz-taisau, isz-taisyti ausrichten.

pa-taisau, pa-taisyti perfektiv zu *taisau*; *pa-si-taisau, pa-si-taisyti* perfektiv zu *taisau-s*.

- pri-taisaā, pri-taisyti* zu-
richten; *pri-si-taisaā, pri-
si-taisyti* sich zurichten.
su-taisaā, su-taisyti zusam-
menfügen.
už-taisaā, už-taisyti vor-
richten; *už-si-taisaā, už-
si-taisyti* sich vorrichten.
tākas m. 1 lauf, fusspfad.
takėlis, -lio m. 2 dem. zu *tākas*.
talýta hebr. *talitha* mägglein.
talka f. 1 zusammengebetne
arbeiterschaft.
Tamōszius m. 2 Thomas.
tampū, tapiaū, tāpti werden.
tamsā f. 1 finsternis, dunkelheit.
tamsybė f. 2 finsternis.
tamsūs, f.-si 1, adv. *tamsiai* fin-
ster, dunkel. [f. 4] dickicht.
tankumynas m. 4 (*tankumynė*
tdnkus, f.-ki 3 dicht; adv. *tdn-
kiai* dicht, oft.
tarabinū, tarabinti schleppen,
plump fortschaffen.
isz-tarabinū, isz-tarabinti
plump hinausschaffen; *isz-
si-tarabinū, isz-si-tara-
binti* plump herauskom-
men.
tariū, tariaū, taŧti (taryti) sa-
gen; *tariū-s, tariaū-s, taŧti-s*
(*taryti-s*) von sich sagen.
*isz-tariū, isz-tariaū, isz-
taŧti (isz-taryti)* ausspre-
chen, heraussagen.
sū-tariū, sū-tariaū, su-taŧti
(*su-taryti*) übereinstim-
men; *su-si-tariū, su-si-ta-
riaū, su-si-taŧti (su-si-ta-
ryti)* sich verabreden.
taŧnas m. 1 diener.
tarnduju, tarnduti dienen.
taŧp, präp. m. d. gen., zwischen,
unter.
tārpaš m. 4 zwischenraum.
tarpātū, tarpāū, taŧpti ge-
deihen.
tdrsi als ob, als wenn.
tdrszku, tarszkėti klappern.
tarszkiū, tarszkiaū, taŧkszi
klappern.
tās, f. tā der, die; zusammen-
gesetzt *tāsis, tōji*.
tāsyk (verk. aus *tā sykī*) da-
mals.
tāsė f. 2 tasche (a. d. dtsh.).
tatal (verstärktes neutr. *tal*) das.
tdukas m. 3 fettstück; pl. *tau-
kai* fett.
taurėlius m. 2 teller (poln. *ta-
lerz*).
tāvo gen. poss. zu *tā*.
tavōras m. 2 waare (russ. *tovar*).
te- verbalpartikel beim per-
missiv.
tegūl (*te-* mit dem verkürzten
permissiv von *gulėti*) eben
so gebraucht wie *te*.
teikiū, teikiaū, teikti fügen.
*pa-teikiū, pā-teikiaū, pa-
telkti* sich's wol fügen,
sich's bequem sein lassen,
musse haben, müssig sein.
*pri-teikiū, pri-teikiaū, pri-
telkti* zukommen lassen,
schenken.
telpo, telp so.
te:pojaū, teipias eben so.
teisgbė f. 2 gerechtigkeit, wahr-
heit.

- téisinu, téisinti* rechtfertigen, entschuldigen; *téisinu-s, téisinti-s* sich rechtfertigen, sich entschuldigen. [recht.]
teirua, f. -si 1, adv. tetsiai go-ték so viel. [fend.]
tékinas, f. -na 3 schnell laufen, *tekéti* laufen, fließen, aufgehen (von gestirnen), heiraten (vom weib).
isz-teku, isz-tekéti herausfließen.
už-teku, už-tekéti aufgehen (von gestirnen).
telpa, tilpa, tilpti raum haben.
sū-telpu, su-tilpa, su-tilpti zusammen raum haben, sich vertragen. [tjamyty].
tėmyju, tėmyti merken (kleinr).
už-tėmyju, už-tėmyti bemerken. [temnyca].
temnyczà f. 2 gefängnis (kleinr).
tempiu, tempiau, tempti spannen, dehnen.
i-tempiu, i-tempiau, i-temp-ti perfektiv zu *tempiu*.
tėmstu, temaù, tėmti sich verfinstern, dunkel werden.
su-tėmstu, su-temaù, su-tėmti perfektiv zu *tėmstu*.
tėn, tėnai dort, da, dahin.
tenkù, tekaù, tėkti zufallen, zukommen, erhalten, genug haben, genügen, hinreichen.
tepa, tepiau, tèpti schmieren.
ap-tepu, ap-tepiau, ap-tèpti beschmieren.
tės, prap. m. d. instr., gegenüber.
tėsa f. 1 wahrheit; *isz tėsa*, abgek. *isz tės* wahrlich.
tėsiogiai, tėsiog gerade aus.
tesia, tesėti ausführen, ausrichten.
at-tesiu, at-tesėti versprochenes erfüllen, wort halten.
tėsià, tėsiaù, tėsti strecken, ausspannen, ausbreiten.
at-tėsiù, at-tėsiaù, at-tėsti aufrichten; *at-si-tėsiù, at-si-tėsiaù, at-si-tėsti* sich aufrichten.
isz-tėsiù, isz-tėsiaù, isz-tėsti ausstrecken, anlegen (ein gewehr).
pér-tėsiu, pér-tėsiaù, pér-tėsti darüberspannen; *pér-si-tėsiu, pér-si-tėsiaù, pér-si-tėsti* sich (dat.) darüberspannen.
testamentas m. 2 testament (poln. testament).
tesp (= te-stov es stche) es sci.
tesakù, tesakėti in dicken tropfen oder stücken fallen, spritzen.
sū-teszku, su-teszkėti in tropfen fallen, sich auflösen, zu grunde gehn.
tėtėlis, -lio m. 2 dem. zu *tėtis*.
tėtis, -czo m. 2 vater.
tėtūzis, -zio m. 2 dem. zu *tėtis*.
tėvas m. 3 vater; pl. *tėvai* eltern.
tėvėlis, -lio m. 2 dem. zu *tėvas*.
tėviskas, f. -ka 4, adv. tėviskai väterlich.
tėviskė f. 4 vaterland, heimat, erbeil.
tėviskėlė f. 2 dem. zu *tėviskė*.
tėvonts, -tem. und f. 3 erbe, erbin.

ties still! halt!

tyczà f. 1 absicht; nur gebräuchlich im instr. pl. *tyczomis*, *tyczòms* adv. absichtlich.

tykà f. 1 stille, windstille.

tjkas, f. -kà 1, adv. *tykat* still, lautlos, ruhig (poln. *cichy*).

tjkau, *tjkoti* lauern.

tikėjimas m. 4 glaube.

tykinėju, *tykinėti* lauern.

tjkinu, *tjkinti* leise gehn, schleichen.

pri-tjkinu, *pri-tjkinti* heranschleichen.

tikiu, *tikėti* glauben, vertrauen.

nu-si-tikiu, *nu-si-tikėti* sich verlassen.

tikras, f. -rà 1 echt, recht; adv. *tikrai* und *tikrai* recht, gewiss, wahrhaftig.

tikt (*tik*), *tiktai* nur.

tylà f. 2 schweigen; instr. pl. *tglomis*, *tgloms* adv. stillschweigend.

tyliu, *tylėti* schweigen.

tiltas m. 4 brücke.

tiltėlis, -lio m. 2 dem. zu *tiltas*.

tylù, *tilaù*, *tilti* still werden, verstummen.

nu-tylù, *nu-tilaù*, *nu-tilti* perfektiv zu *tylù*.

Tilžė f. 2 Tilsit.

Tymėjus m. 2 Timäus.

tingings m. 3 fauller, faul-

tinklas m. 2 netz. [pelz.

tinkù, *tikaù*, *tikti* passen, taugen; *tinkù-s*, *tikaù-s*, *tikti-s* sich schicken, sich treffen, widerfahren.

Wiedemann, handbuch der litauischen sprache.

i-tinkù, *i-tikaù*, *i-tikti* passen, taugen, recht machen, willfahren.

isz-tinkù, *isz-tikaù*, *isz-tikti* verletzend treffen, schlagen.

nu-si-tinkù, *nu-si-tikaù*, *nu-si-tikti* sich ereignen.

pa-tinkù, *pa-tikaù*, *pa-tikti* gefallen.

pri-tinkù, *pri-tikaù*, *pri-tikti* passen, sich schicken, herankommen.

su-tinkù, *su-tikaù*, *su-tikti* zusammenpassen, sich vertragen, begegnen, treffen.

tinta f. 4 tinte (a. d. dtseh.).

tyriù, *týriau*, *tirti* erfahren.

isz-tyriù, *isz-týriau*, *isz-tirti* in erfahrung bringen.

pa-tyriù, *pa-týriau*, *pa-tirti* perfektiv zu *tyriù*.

Tyrus m. 4 Tyrus.

týtėikas m. 4 grosse menge, gedränge. [dtseh.).

tóbau-s, *tóbyti-s* toben (a. d.

tóbalas, f. -là 3, adv. *tobalai* vollkommen.

tödėl deshalb.

togidėl (tödėl mit dem hervorhebenden -gi-) deshalb.

tòks, f. *tokià*, neutr. *toktai* ein solcher, eine solche, solches.

tólas fern; nur in adverbialen erstarren kasus und adverbialen verbindungen mit präpositionen gebräuchlich: *tolt* fern; *tolyn* in die ferne; *isz tólo* von fern; *toliaùs* ferner, weiter.

tóliai, *tól* bis dahin, so lange.
tolgdžaus gleichzeitig, sofort.
tólimas, f. -mà 3 fern, entfernt.
tolūmas m. 2 entfernung.

tralaldaju, *tralalduti* heulen
 (von wölfen). [tummel.

trañksmas m. 2 gedränge, ge-
trāszi kinu, *trāszi kinti* krachen,
 prasseln machen.

su-trāszi kinu, *su-trāszi kinti*
 zusammenkrachen ma-
 chen, mit krachen zer-
 beissen.

trdukau, *trdukyti* hin- und her-
 ziehen, zerren, raufen.

trdukiu, *trdukiau*, *trdukti* zie-
 hen; *trdukiū-s*, *trdukiau-s*,
trdukti-s sich ziehen, sich
 begeben.

at-trdukiu, *at-trduklau*, *at-*
trdukti zurückziehen; *at-*
si-trdukiu, *at-si-trduklau*,
at-si-trdukti sich zurück-
 ziehen.

i-trdukiu, *i-trdukiau*, *i-*
trdukti hineinziehen.

isz-trdukiu, *isz-trduklau*,
isz-trdukti herausziehen;
isz-si-trdukiu, *isz-si-trdu-*
kiau, *isz-si-trdukti* sich
 (dat.) herausziehen.

nu-trdukiu, *nu-trdukiau*,
nu-trdukti hinabziehen;
nu-si-trdukiu, *nu-si-trdu-*
kiau, *nu-si-trdukti* sich
 hinabziehen, sich hinab-
 begeben, sich hinbegeben.

su-trdukiu, *su-trdukiau*, *su-*
trdukti zusammenziehen,
 zerreißen.

trėczas, f. -czà dritter, dritte.
trėji, f. *trėjos* 1 (nur bei pl. t.
 gebräuchlich) drei.

trenkiū, *trenkiaū*, *trenkti*
 schmettern, stossen, heftig
 schlagen.

i-trenkiū, *i-trenkiau*, *i-*
trenkti einen stoss hinein-
 tun; *i-si-trenkiū*, *i-si-tren-*
kiau, *i-si-trenkti* sich stos-
 sen.

nu-trenkiū, *nū-trenkiau*,
nu-trenkti hinabstossen,
 niederschmettern.

trėpas m. 2 stufe; pl. *trėpai*
 treppe (a. d. dtsh.).

tringczai (pl. t.) m. 2 sommer-
 rock (von drillich). [dröhne.

trinkėjimas m. 4 dröhnen, ge-
trinkiu, *trinkėti* dröhnen.

trys drei.

trisdeszimterio pas, f. -pa 4,
 adv. *trisdeszimterio paidreli-*
 sigfältig.

trišas m. geschäftigkeit, be-
 mühung, anstrengung, arbeit.
triasinėju, *triasinėti* geschäftig
 sein. [triac).

trivóju, *trivóti* aushalten (weissr.
isz-trivóju, *isz-trivóti* per-
 fektiv zu *trivóju*).

trobà f. 1 gebäude, haus.

tróksztu, *trószkau*, *trókszi*
 dürsten, sehnlich verlangen.
isz-tróksztu, *isz-trószkau*,
isz-trókszi durstig werden.

trópyju, *trópyti* treffen, an-
 treffen, hingeraten; *trópy-*
jà-s, *trópyti-s* sich treffen,
 sich fügen (poln. *trafić*).

- už-trōpyju, už-trōpyti* an-
treffen.
- trōpnas, f. -nà 1, adv. tropnai*
treffend, trefflich, füglich
(poln. *trafny*).
- trābyju, trābyti* auf dem hirten-
horn blasen (weissr. *trubic*).
- trādnas, f. -nà 1, adv. trād-
nai* beschwerlich, traurig,
betrübt (weissr. *trudnyj*).
- trūkstū, trūkau, trūkti* reissen
intr., bersten.
*isz-trūkstū, isz-trūkau, isz-
trūkti* ansreissen, entkom-
men.
- trūkt* ausruf beim reissen.
- trūmpas, f. -pà 1, adv. trum-
pai* kurz. [kurz.]
- trūmpintelis, f. -lè 4* ziemlich
- trūmpinu, trūmpinti* kurz ma-
chen, verkürzen.
- pa-trūmpinu, pa-trūmpinti*
perfektiv zu *trūmpinu*.
- trunkū, trukaū, trūkti* sich
hinziehen, dauern, weilen,
zögern.
- už-trunkū, už-trukaū, už-
trūkti* verziehen, zögern.
- truputys m. 3* brocken.
- trāsū, trāsiaū, trāsti* sich be-
mühen, arbeiten, wirtschaf-
ten.
- trāsūju, trāsūti* sich zu schaf-
fen machen, mühe haben,
tū dū. [arbeiten.]
- tūkstantis* tausend. [che.]
- talas, f. talà 1* mancher, man-
taleriōpas, f. -pa 4, adv. *talė-
riōpai* mannigfaltig.
- tunkū, tukaū, tūkti* fett werden.
- tapiū, tapias, tāpti* sich nie-
derkauern, sich hinhocken;
tapiū-s, tapias-s, tāpti-s dass.
- už-si-tapiū, už-si-tapiau,*
už-si-tāpti sich dahinter-
hocken.
- tupiū, tupėti* hocken.
- isz-tupiū, isz-tupėti* aus-
hocken, d. h. hockend zu-
bringen.
- tuŕgas m. 2* markt.
- turiū, turėti* haben, müssen.
- ap-turiū, ap-turėti* besitzen,
in besitz nehmen.
- tutias m. 2* habe, besitz.
- tūszczas, f. -czà 1, adv. tusz-
czal* leer.
- tāzgenū, tāzgenti* anklopfen.
- tū, tūjan, tūjau* sogleich, sogleich.
- tūczės* (verkürzt aus *tū czėsū*)
damals.
- tvānas m. 1* flut.
- tveriū, tvėriau, tvėrti* fassen,
greifen, einzäunen.
- ap-tveriū, ap-tvėriau, ap-
tvėrti* umfassen, umzäunen.
- nū-tveriū, nu tvėriau, nu-
tvėrti* erfassen, anfassen;
nu-si-tveriū, nu-si-tvėriau,
nu-si-tvėrti anfassen, an-
greifen, in angriff nehmen.
- sū-tveriū, su-tvėriau, su-
tvėrti* erschaffen.
- tvirtas, f. -tà 3, adv. tvirtai* fest.
- tvirtybė f. 2* festigkeit, feste.
- tvistū, tvinaū, tvinti* anschwel-
len, steigen (vom wasser).
- ap-tvistū, ap-tvinaū, ap-
tvinti* übertreten (vom was-
ser).

uz-te(stu, uz-tvinas, uz-tvinti sich stauen, anschwellen.
tvordé f. 4 dem. zu tvord.

U.

ubagas m. 3 bettler; ubagais
elti betteln (weissr. *ubohij*).
ubagauju, ubaganti betteln.
ubagž f. 3 bettlerin.
ubagėlis, -lio m. 2 dem. zu uba-
gas.
ubagystė f. 2 armut.
ubas m. 4 hufe landes (a. d.
dtisch.)
ugnelė f. 2 dem. zu ugnis.
ugnis, -ės f. 1 feuer.
ui hui! o! ach!
ukininkas m. 4 landwirt, bauer-
licher gutsbesitzer.
uksasas (uksosar) m. 4 essig
(russ. uksus.) [ulyca].
ulyczaf. 4 gasse, strasse (kleinr.
uliju, uliti heulen, ein ge-
 schrei erheben.
amat plötzlich, sogleich, schnell.
amaras m. 3 wiudebrant, wirbel-
wind, windstoss. [um].
amas m. 2 sinn, verstand (kleinr.
amas m. ohni, fass (a. d. dtisch.).
ape f. 2 fluss.
upelė f. 2 dem. zu ape
urdelis, -lio m. 4 ordre, befehl
(a. d. dtisch.)
urea f. 4 loch, erdloch, höhle.

asai (pl. t.) m. 1 schnurrbart
(russ. усы).
usnis, -ės f. 1 distel.
utėlė f. 3 laus.
utėlius m. 2 lausefink, lause-
angel.
utinėju, utinėti lausen.
pa-utinėju, pa-utinėti per-
 sektiv zu *utinėju*.
uz, präp. m. d. akk., hinter,
für, wegen, um; nach einem
kompar. als. [hinterteil.
žgalis, -lio m. 4 hinterende,
uzgimimas m. 2 geburt.
žimas m. 2 sausen, bransen.
žitiut statt, anstatt.
žikampis, -pio m. 4 winkel.
žilėjimas m. 2 aufgiessung,
aufgiessen.
žimānymas m. 4 vorschlag.
žipakalis, -lio m. 4 gegend
hinter dem rücken.
žraszas m. 3 aufschrift.
žstalė f. 4 platz hinter dem
tisch, am tisch.
žstään fortwährend.
žtrukimas m. 2 verzug, auf-
enthalt.
žveizdas m. 3 aufseher.

Ū.

ūdegė f. 3 schwanz.
ūdu, ūduau, ūstir riechen, durch
 den geruch wahrnehmen.
ūz-s-ūdu, ūz-s-ūduau, ūz-s-
ūsti durch den geruch be-
 merken, witterung bekom-
 men.
ūla f. 1 fels, felsenhöhle.

űsis, -sio m. 4 esche.
űslő f. 1 nasenloch; pl. *űslők*
 nase.
űstau, *űstyti* riechen, schnupfen.
pri-si-űstau, *pri-si-űstyti*
 sich satt riechen.

szűstau, *szűstyti* perfek-
 tiv zu *űstau*.
űszvő f. 4 schwiegermutter.
űszvő, -vő m. 4 schwieger-
 vater.

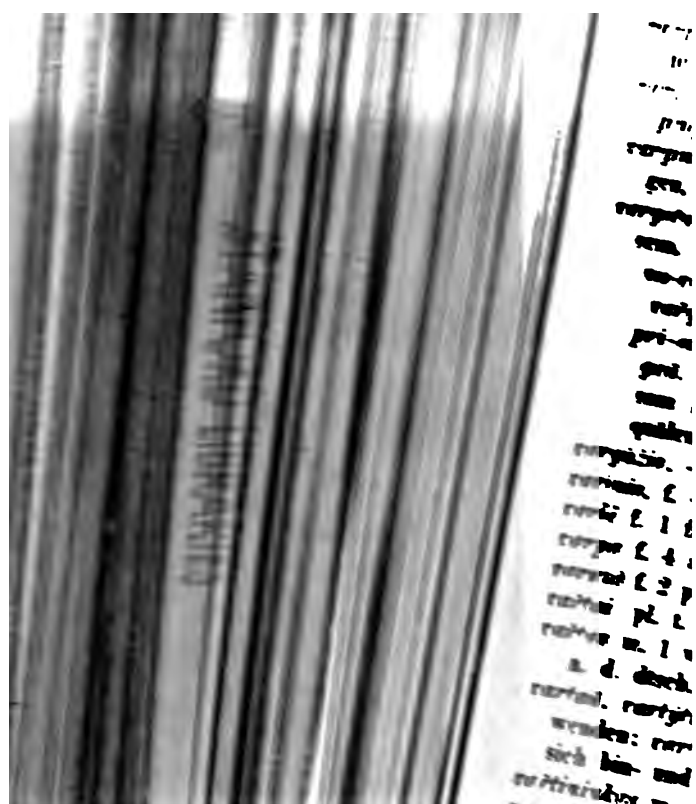
V.

váhalas m. 3 käser.
vadlindinu, *vadlindinti* rufen
 lassen, nennen.
at-vadlindinu, *at-vadlindinti*
 herbeirufen lassen.
vadinü, *vadinti* rufen, holen las-
 sen; *vadinü-s*, *vadinti-s* sich
 nennen, genannt werden.
at-vadinü, *at-vadinti* her-
 beirufen.
pa-vadinü, *pa-vadinti* per-
 fektiv zu *vadinü*; *pa-si-*
vadinü, *pa-si-vadinti* zu
 sich rufen.
pri-vadinü, *pri-vadinti* her-
 zurufen; *pri-si-vadinü*, *pri-*
si-vadinti zu sich herzu-
 rufen.
szűvadinü, *szűvadinti* zu-
 sammenrufen; *szű-si-v-*
adinü, *szű-si-vadinti* sich
 (dat.) zusammenrufen.
vadüju, *vadüti* orlösen, auslö-
 sen, befreien.
at-vadüju, *at-vadüti* aus-
 lösen, befreien.
isz-vadüju, *isz-vadüti* aus-
 lösen.
vadütojs, -jo m. 4 befreier,
 erlöser.
vadzőju, *vadzőti* führen.

isz-vadzőju, *isz-vadzőti* ver-
 führen.
vadžos (pl. t.) f. 2 fabriceine,
 leine.
vagis, -s m. 1 dieb.
vaggaté f. 2 diebstahl.
vagiü, *vagiü*, *vögti* stehlen.
pá-vagiü, *pá-vagiü*, *pa-*
vögti perfektiv zu *vagiü*.
vaidas m. 1 zank, hader.
vaidinü, *vaidinti* sehen lassen,
 erscheinen lassen; *vaidinü-s*
vaidinti-s sich sehen lassen,
 erscheinen.
vaikas m. 1 knabe, junge; pl.
vaikai kinder.
vaikélis, -lio m. 2 dem. zu *vaikas*.
vaikiszkas, f. -ka 4, adv. *vat-*
kiszkai kindlich.
vdikaszczöju, *vdikaszczöti* umher-
 gehn, wandeln.
pér-vaikaszczöju, *pér-vaik-*
aszczöti durchwandeln.
vaiksztinēju, *vaiksztinėti* ein
 wenig hin- und hergehn.
pa-si-vaiksztinēju, *pa-si-*
vaiksztinėti zur genüge
 umhergehn, spazierengehn.
vainikas m. 2 kranz.
vainikélis, -lio m. 2 dem. zu
vainikas.

valsius m. 2 frucht.
valsikas m. 1 heer, kriegsheer (poln. *wojsko*).
vaitóju, *vaitóti* winseln, jam-
vakar gestern. [mern.
vakaras m. 3 abend.
vakardtis, -*czo* m. 4 dem. zu
vakaras.
vakarėnė f. 2 abendessen.
vakarinis, f. -ė 2 abendlich,
 abend-; *vakarinė* (scil. *žvaig-
 zdė*) abendstern.
vakmistras m. 4 wachmeister
 (a. d. dtsch.).
valandà f. 3 weile.
valaù, *valýti* zusammenbringen,
 ernten.
nu-valaù, *nu-valýti* abräu-
 men, ernten.
pri-valaù, *pri-valýti* müs-
 sen, nötig haben, bedürfen.
su-valaù, *su-valýti* zusam-
 menbringen, sammeln.
valdaù, *valdyti* regieren, herr-
 schen.
su-valdaù, *su-valdyti* be-
 herrschen, überwältigen.
valdōnas m. 2 herrscher.
valgau, *valgyti* essen.
isz-valgau, *isz-valgyti* aus-
 essen.
pa-valgau, *pa-valgyti* per-
 fektiv zu *valgau*; *pa-si-
 valgau*, *pa-si-valgyti* sich
 satt essen.
pri-valgau, *pri-valgyti* sich
 satt essen; *pri-si-valgau*,
pri-si-valgyti dass.
su-valgau, *su-valgyti* auf-
 essen.

valgydinà, *valgydinti* essen las-
 sen, zu essen geben, speisen,
 füttern.
valgis, -*gio* m. 2 speise.
valià f. 2 wille, freier wille;
nė valià es steht nicht frei,
 ist nicht erlaubt.
valkata m. 4 umhertreiber,
 landstreicher.
valsczus m. 2 bezirk, regierungs-
 bezirk.
valūtė f. 2 dem. zu *valià*.
vamzdis, -*džo* m. 2 rohr, pfeife,
 flöte.
vānagas m. 3 habicht.
vandendtis, -*czo* m. 4 dem. zu
vandū.
vandenūtis, -*žio* m. 2 dem. zu
vandū.
vandrūju, *vandrūti* wandern
 (a. d. dtsch.).
vandū m. 3 wasser.
vapū, *vapėti* schwatzen.
varaù, *varyti* treiben, jagen;
darbą varyti eine arbeit för-
 dern. [treiben.
į-varaù, *į-varyti* hinein-
isz-varaù, *isz-varyti* hin-
 austreiben.
pa-varaù, *pa-varyti* antrei-
 ben, wegtreiben.
pra-varaù, *pra-varyti* ver-
 treiben.
su-varaù, *su-varyti* zusam-
 mentreiben.
vařdas m. 1 name; *vařda-n*
 auf den namen, im namen.
vařgas m. 1 elend.
vargdėnė f. 3 armes weib, elen-
 des weib.

uz-vedu, uz-vedzan, uz-venti hinaufführen; *uz-st-vedu, uz-st-vedzan, uz-si-venti* mit sich hinaufführen.

vel sieh da!

veidas m. 3 gesicht.

veidēlis, -li m. 2 dem. zu *veidas*.

veidmaings m. 3 heuchler.

veidmaingstē f. 2 heuchelei.

veikalas m. 3 tun, beginnen, verrichtung.

veikiai, veik bald, in kürze.

veikiu, veikiau, veikti tun, machen, anfangen, zwingen.

i-veikiu, i-veikiau, i-veikti bezwingen, überwältigen.

veinlē f. 1 brut, zucht, art.

veizdmi (veizdu, veizdzu), veizdēti sehen.

isz-veizdzu, isz-veizdēti anschauen; *isz-si-veizdzu, isz-si-veizdēti* dass.

vejā f. 1 rasen, rasenplatz.

vējas m. 4 wind.

vējdtis, -czo m. 4 dem. zu *vējas*.

vejēlē f. 2 dem. zu *vejā*.

vejū, rijau, vyti nachsetzen, verfolgen, drehen (einen strick), winden.

nu-si-reju, nu-si-rijau, nu-si-vyti sich (dat.) winden.

vėjūzēlis, -li m. 2 dem. zu *vējas*.

vektā f. 1 wacht, wache (a. d. dtsch.).

vektūju, vektūti wachen.

vēl s. *vēliai*.

vēlai spät.

vēldu (veldēju), veldēti regieren, besitzen, an sich bringen.

pa-vēldu (pa-veldēju), pa-

veldēti durch erbenschaft überkommen, erben.

vēliai, vėl wieder, wiederum, noch.

vēlyju, vėlyti wünschen, lieber wollen, befehlen (kleinr. *re-lyty*).

pa-vēlyju, pa-vėlyti erlauben, befehlen.

vėlykos (pl. t.) f. 4 ostern (weiser. *velikodne*). [schleppen.

velku, vilkau, vilkti ziehen, *ap-velku, ap-vilkau, ap-vilkti* bekleiden; *ap-si-velku, ap-si-vilkau, ap-si-vilkti* sich bekleiden, anziehen.

i-velku, i-vilkau, i-vilkti hineinschleppen.

nu-velku, nu-vilkau, nu-vilkti entkleiden; *nu-si-velku, nu-si-vilkau, nu-si-vilkti* sich entkleiden, ausziehen.

nu-velku, nu-vilkau, nu-vilkti zusammenschleppen.

velnenka f. 2 teufelin.

vėlnias m. 3 teufel.

vėlniszkas, f. -ka 4, adv. vėlniszkai teuflisch.

velniukaztis, -czo m. 4 junger teufel, feldteufel.

vėmiu, vėmiau, vėmti speien, sich erbrechen.

isz-vėmiu, isz-vėmiau, isz-vėmti ausspeien, ausbrechen.

nu-si-vėmiu, nu-si-vėmiau, nu-si-vėmti sich tüchtig erbrechen.

;

The image is a high-contrast, black and white scan of a document page. It exhibits severe vertical banding and heavy black streaks, likely due to damage or degradation of the original document. The text is mostly illegible due to the noise. Faint, vertical lines of text are visible, particularly on the left side, but they are too obscured to transcribe accurately. The overall appearance is that of a corrupted or heavily damaged scan of a printed document.

nu-vėdīnu, nu-vėdinti hin-
führen lassen; *nu-si-vė-*
dīnu, nu-si-vėdinti sich
hinführen lassen.
su-vėdīnu, su-vėdinti ver-
heiraten. [luftig.
vėnus, f. -s 1, adv. *vėsiai* kühl,
vėziū, vėszėti zu gast gehn,
zu gast sein. [schen.
vėszpatduju, vėszpatduti herr-
vėszpatis, -s m. 4 herr (nur von
gott und dem könig).
vėtā f. 2 ort, stelle.
vėtra f. 4 sturmwind, sturm.
vėrėrags m. 3 lerche.
vėžimas m. 2 wagen.
vėžimātis, -czo m. 4 dem. zu
vėžimas. [vėžimas.
vėžimėlis, -lio m. 2 dem. zu
vėžinu, vėžinti fahren lassen,
auf dem wagen mitnehmen.
pa-vėžinu, pa-vėžinti per-
fektiv zu *vėžinu*.
vėžlibas, f. -ba 4, adv. *vėžli-*
bai ehrbar, keusch (russ.
vėžlicy).
vėžlióju, vėžlióti kriechen, un-
beholfen kriechen.
isz-vėžlióju, isz-vėžlióti her-
anskriechen, hinauskrie-
chen.
vėžū, vėžiā, vėžti fahren trans.
isz-vėžu, isz-vėžiau, isz-
vėžti hinausfahren trans.
paŕ-vėžu, paŕ-vėžiau, par-
vėžti heimsfahren trans.;
par-si-vėžu, par-si-vėžiau,
par-si-vėžti mit sich heim-
fahren. [nig.
vėczėnas, f. -nā 3 einzig, allei-

vidut s. vidus.
vidūraslis, -lio m. 4 mitte des
zimmerbodens.
vidūrdėnė f. 4, *vidūrdėnis,*
-nio m. 4 mittag.
vidurgs m. 3 mitte.
vidūrnaktis, -s f. 4 mitternacht.
vidūs m. 1 inneres; *į vidų* hin-
ein; *isz vidūs* von innen;
vidut (verkürzt aus *vidajė*)
im innern, drinnen.
vėdžu, vėdėti (nur in der zu-
sammensetzung mit *pa-*) nei-
den, beneiden.
pa-vėdžu, pa-vėdėti dass.
vėlbinu, vėlhinti locken.
pa-vėlbinu, pa-vėlbinti per-
fektiv zu *vėlbinu*.
vėlloju, vėllióti locken.
vėglius m. 2 betrug, list.
vėlkas m. 1 wolf.
vėlkėnė f. 4 wölfin.
vėlkiū, vėlkėti behleidet sein,
gekleidet gehn, tragen (kleid).
vėlnis f. 1 welle.
vėlnonas, f. -nā 3 wollen; sub-
stantivisch gebr. wollner (seil.
rock).
vėgnas m. 2 wein (poln. *wino*).
vėindas m. 2 spinnrocken, spinn-
rad.
vėgnycza f. 4 weingarten, wein-
berg (poln. *winnica*).
vėgnyczininkas m. 4 weingärt-
ner.
vėnióju, vėnióti wickeln.
su-vėnióju, su-vėnióti zu-
sammenwickeln.
vėinkszna f. 4 ulme.
vėgnmedis, -dzo m. 4 weinstock.

vös kaum; *vös nevös* mit ge-
nauer not.

votls, -ls f. 1 offenes geschwür.

vóziu, vóziau, vóžti aufstülpen,
den deckel öffnen.

Z.

Zälbergeris, -rio m. 4 salz-
burger (a. d. dtsh.).

zalnėrius (žalnėrius) m. 2 söld-
ner, soldat, zöllner (poln.
żołnierz).

zambrynīs, f. -nė 2 salzburge-
risch, besonders salzhurger
schuh.

zašnyju, zašnyti schwatzen.

Zebedėjus m. 2 Zebedäus.

žėgorius m. 4 uhr (poln. *zegar*).

zokanas m. 2 gesetz (russ. *zak-
kon*).

žovada (žovada) f. 4 galopp
(poln. *zawód*).

zabas m. 2 lippe (weissr. *zub*).

zuikis, -kio m. 2 hase (weissr.
zajka).

zuikūtis, -czo m. 2 dem. zu
zuikis.

Z.

žabóju, žabóti zäumen.

pa-žabóju, pa-žabóti per-
fektiv zu *žabóju*.

žadk, žadėti versprechen.

pā-žadu, pa-žadėti ver-
sprechen, verloben; *pa-
si-žadu, pa-si-žadėti* ver-
sprechen.

žagaras m. 3 dünner ast; pl.
žagarai reisig, dünnes
strauchwerk.

žalbas m. 1 blitz.

žididžu, žididžau, židinti spielen.

žáizda f. 4 wunde.

žakas m. 2 sack (a. d. dtsh.).

žalbatždis, -džo m. 2 grünbart.

žalias, f. -liā 1, adv. *žaliai*
grün, roh.

žalis, -lio m. 2 roter ochse.

žaliūju, žaliūsti grünen.

žalnėrius s. *žalnėrius*.

žaltys m. 3 schlange.

ždrngalis, -lio m. 4 darmende,
darmstück.

žqšėnā f. 3 gänsefleisch.

žqšis, -ls f. 1 gans.

žavinū, žavinti umbringen.

nu-žavinū, nu-žavinti per-
fektiv zu *žavinū*.

žėdas m. 3 blüte, ring.

žėdėlin, -lio m. 2 dem. zu *žėdas*.

žėgnóju, žėgnóti segnen (poln.
żegnac).

į-žėgnóju, į-žėgnóti ein-
segnen, einweihen.

pér-žėgnóju, pér-žėgnóti
perfektiv zu *žėgnóju*.

žėgnōnė f. 2 segen (poln. *żeg-
nanie*). [sprossen, wachsen.

želiā, žėliāu, žėlti grünen.

už-želiāu, už-žėlti
aufsprossen.

šėmė m. 3 schlingling, junges
gölz, junge pflanze.

šėmė f. 1 winter.

šėmė, f. -mė 1, adv. *šėmė*
niedrig; *šėmja* (*šėmja*) herab,
hinab, nieder.

šėmė f. 2 erde, land.

šėmė f. 2 dem. zu *šėmė*.

šėmja m. 1 winterwind, kalter
nordwind, nordostwind.

šėmėkė, f. -kė, adv. *šėmė-
kė* wintertlich. [ten.]

šėngiū, *šėngiū*, *šėngi* schrei-
-i-*šėngiū*, i-*šėngiū*, i-*šėngi*
hineinschreiten, eintreten.
zu-*šėngiū*, zu-*šėngiū*, zu-
-*šėngi* hinaus-schreiten, her-
aus-schreiten.

pėr-šėngiū, *pėr-šėngiū*,
pėr-šėngi hinderschrei-
-ten, übertreten (ein ge-
heß); *pėr-šėngi* *tenca-
cengstė* die ehe brechen.

šėnkliū m. 3 zeichen.

šėnkliū, *šėnkli* zeichnen,
bezeichnen.

pa-šėnkliū, *pa-šėnkli*
perfektiv zu *šėnkliū*.

šėndas m. 4 schwiegersohn.

šėngiū, *šėngiū*, *šėngi* die beine
spreizen, zum schritt das bein
voraus-spreizen, langsam und mit
grossen schritten gehn, lang-
sam gehn, stolzieren.

šėrė, *šėrė* glänzen, schim-
mern.

šėrė, *šėrė* m. 2 dem. zu *šė-
rė*.

šėrė m. 3 spahn, kienspahn,
spahnlicht.

šėrė, *šėrė* leihen (in bei-
derlei sinne) (kleiner. *šėrė*).

šėdas m. 2 jede (kleiner. *šėd*).

šėdė, *šėdė* blühen.

pėr-šėdė, *pėr-šėdė* ab-
blühen.

pra-šėdė, *pra-šėdė* auf-
blühen.

šėlas, f. -lė 1, adv. *šėlas* grau
(von haaren).

šėnė, *šėnė* wissen.

šėdau, *šėdė* singen.

pa-šėdau, *pa-šėdė* per-
fektiv zu *šėdau*.

šėnė f. 2 kunde, kenntnis.

šėngiū, -nė m. 2 schritt.

šėngas m. 3 heuschrecke.

šėja, *šėja*, *šėti* den mund
auf-sperren.

isz-si-šėja, *isz-si-šėja*,
isz-si-šėti perfektiv zu
šėja.

šėplė m. 1 maulaffe, dummer,
gedankenloser mensch.

šėpaš, *šėpaš* den mund auf-
sperren, maulaffen feilhalten.

šėrgas m. 3 ross.

šėrgiū, -zo m. 4

šėrgiū, -lio m. 2

šėrgiū, -zo m. 4

šėrgiū, -lio m. 2

šėstu, *šėnė*, *šėnti* (nur in zu-
sammensetzungen) kennen
lernen.

isz-pa-šėstu, *isz-pa-šėnė*,
isz-pa-šėnti erkennen, be-
kennen; *isz-si-pa-šėstu*,
isz-si-pa-šėnė, *isz-si-pa-
šėnti* bekennen.

pa-šėstu, *pa-šėnė*, *pa-šėnti*

deminu-
tiva zu
šėrgas.

- erkennen, kennen; *pa-si-ž(štu, pa-si-žinau, pa-si-žinti* bekannt sein.
- žyštu, žydu, žyti* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) blühen. [*žyti* aufblühen.
- pra-žyštu, pra-žydu, pra-žiupnėlis, -lio* m. 2 dem. zu *žiupnis*.
- žiūpnis, -nio* m. 2 was man zwischen zwei fingern greifen kann, prise.
- žiariu, žiarėti* sehen, schauen. [*žiariu, žiarėti* hincinsehen. [*sehen.*
- isz-žiariu, isz-žiarėti* ausn-žiariu, nu-žiarėti hinsehen. [*sektiv zu žiariu.*
- pā-žiariu, pa-žiarėti* perper-žiariu, pér-žiarėti durchsehen, durchmustern.
- žiarkė* f. 4 ratte.
- žiaronas* m. 2 fernrohr.
- žiarstū, žiaraū, žiarti* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) sehend werden.
- pra-žiarstū, pra-žiaraū, pra-žiarti* zu sehen beginnen, sehend werden.
- žliauktys* (pl. t.) m. 1 träher.
- žmogėlis, -lio* m. 2 dem. zu *žmogus*.
- žmogėnė* f. 3 menschenfleisch.
- žmogiszkas, f. -ka* 4, adv. *žmogiszkai* menschlich.
- žmogus* m. 1 mensch; nur im sg. gehr., als pl. dient *žmonės* m. 3. [*žmogus.*
- žmogūtis, -czo* m. 2 dem. zu *žmonė* f. 1 weib.
- žodėlis, -lio* m. 2 dem. zu *žodis*.
- žodis, -džio* m. 2 wort.
- žodytis, -czo* m. 4 dem. zu *žodis*.
- žolė* f. 1 gras, kraut, pflanze.
- žolėlė* f. 2 dem. zu *žolė*.
- žovada* s. *zovada*.
- žudaū, žudyti* umbringen, töten.
- nu-žudaū, nu-žudyti* perfektiv zu *žudaū*.
- pra-žudaū, pra-žudyti* verdammen. [*župan*).
- žaponė* f. 2 vornehme frau (poln.
- żwłó* f. 2 dem. zu *żwół*.
- żwół, -ż* f. 1 fisch.
- žuvū, žuvaū, žūti* umkommen.
- pra-žuvū, pra-žuvaū, pra-žūti* verloren gehn, verderben.
- žvaigždė (žvaigždė)* f. 1 stern.
- žvairūs, f. -ri* 1, adv. *žvatiriai* schielend, scheel.
- žvakė* f. 2 licht, kerze.
- žvalgaū, žvalgýti* umherblicken.
- ap-žvalgaū, ap-žvalgýti* beschauen, betrachten; *ap-si-žvalgaū, ap-si-žvalgýti* sich umschauen.
- žvejgs* m. 1 fischer.
- žvejóju, žvejóti* fischen.
- žvėris, -ž* f. 1 (nach Kurschat 3) raubtier. [*werfen.*
- žvilgiu, žvilgėti* einen blick
- pa-žvilgiu, pa-žvilgėti* perfektiv zu *žvilgiu*.
- žvėgnė* f. 4 fischschuppe.
- žvirblis, -lio* m. 4 sperling.
- žvirblýtis, -czo* m. 4 dem. zu *žvirblis*.

Nachträge und berichtigungen.

- S. 12. z. 4 v. o. Das *a* in *saht* geht, wie ich an einem andern orte nachzuweisen suchen werde, nicht auf idg. *se* zurück; daher ist *saht* hier zu tilgen.
- S. 11. z. 3 v. o. l. *vinicmi* st. *vinimi*.
- S. 11. z. 4 v. o. l. *difras* st. *difras*; z. 5 v. o. l. *šfmd* st. *šfmd*; z. 11 v. u. l. *amē* st. *amē*.
- S. 14. z. 11 10 v. u. l. *šū/šū* st. *šū/šū*; z. 2 v. u. l. *rukis* st. *rukis*.
- S. 15. z. 12 v. o. l. *šūmas* st. *šūmas*.
- S. 15. z. 13 v. u. Anders über *rukis* Joh. Schmidt, kritik des sonnet. 42 ff.
- S. 19. z. 7 v. u. und s. 116, z. 3 v. o. Anders über *senkū* Joh. Schmidt aa.
- S. 21. z. 9 v. u. l. *dūrga* st. *dūrga*.
- S. 21. z. 19 v. o. l. B 7 st. B 8.
- S. 22. z. 20 v. u. l. *pa-gilpti* ... *pa-gilpti* ... *pa-gilba* st. *pa-gilpti* ... *pa-gilba* ... *pa-gilba*.
- S. 23. z. 19 v. u. füge nach *verēt* ein: sprudeln.
- S. 26. z. 19 v. u. l. *truklas* st. *truklas*; z. 15 v. u. l. *kurklēlis* (turteltaube st. *kurklēlis* (turteltaube); z. 9 v. u. l. *šūmas* st. *šūmas*.
- S. 27. z. 1 v. o. l. *šūmas* st. *šūmas*; z. 3 v. u. Das *sz* im *kiašsz*, *kiašsz* ist nicht idg. *s*, sondern idg. *z*: *kiašsz*, *kiašszis*: aial. *haus* = aind. *koša*: *koša*; vgl. auch § 55 mit anm. 1 und Johansson. IF. II, 20.
- S. 40. z. 5 v. o. l. *i* st. *i*.
- S. 41. z. 11 v. o. l. *suku* st. *suku*; z. 13 14 v. o. l. *mergd* st. *mergd*.
- S. 43. z. 9 v. o. l. *špa* st. *špa*; z. 10 v. u. l. *lārei* st. *lārei*.
- S. 44. z. 4 l. haben st. hat.
- S. 45. z. 4 v. u. l. *gūnija* st. *gūnija*.
- S. 54. z. 9 v. o. füge nach *gūmē* ein: *gerklē* Kehle, schlund, speiseröhre.
- S. 57. z. 2 v. o. füge nach dem punkt ein: Bei *kozonis* predigt, *krik-sacznis* christ und *mešacznis* bürger wechselt der ton zwischen der letzten und vorletzten silbe.
- S. 59. z. 3 v. u. l. *rašini* st. *rašini*.
- S. 62. z. 14 v. o. lies *ger* st. *ger*; z. 7 v. u. l. *ritūse* st. *ritūse*.
- S. 66. z. 12 v. o. l. *-ija* über *-ija* st. *-ija* über *-ija*; z. 3 v. u. l. *gaidiān* st. *gaidiān*.
- S. 69. z. 20 v. o. oder v. u. l. *szū* st. *szū*.
- S. 70. z. 6 v. o. füge nach nom. ein: lok, instr.; z. 5 v. u. l.; st. z.
- S. 71. z. 19 v. u. füge nach veraltet ein komma ein.
- S. 78. z. 5 v. o. l. *tāmsi* st. *tāmsi*.
- S. 82. z. 19 v. o. und 15 v. u. l. *-imp-i* st. *-imp-i*.
- S. 88. z. 12 v. u. l. *tāms* st. *tāms*.

- S. 85, z. 12 v. o. l. *gerdmui* st. *gerdmui*; z. 16 v. u. l. *minkszóm* st. *minkszóm*.
- S. 88, z. 17 v. u. l. *-ioje* st. *-ioje*.
- S. 90, z. 9 v. o. füge am ende der zeile ein: Schleicher betont im nom. sg. fem. der adjektivischen u-stämme mit gestossener stamm-silbe die endung *lygl*.
- S. 92, z. 6 v. u. l. *gertjē* st. *gertjē*.
- S. 94, z. 8 v. o. l. *dēgantēm* st. *dēgantēm*.
- S. 95, z. 18 v. o. l. *sakqs* st. *sakqs*.
- S. 97, z. 14 v. u. l. *aszmd* st. *aszmd*.
- S. 98, z. 15 v. o. l. *septyni* st. *septyni*; z. 19 v. o. l. § 67, 1 st. § 47, 1.
- S. 102, z. 17 v. o. füge nach ff. eine klammer ein; z. 19 v. o. l. *devyneri* st. *devyneri*; z. 8 v. u. l. *kaŋq* st. *kaŋq*.
- S. 104, z. 18 v. o. tilge die klammer nach *mituljs*.
- S. 110, z. 4 v. u. l. konjunktiv st. konjunktiv.
- S. 116, z. 11–8 v. u. Vgl. hierzu Joh. Schmidt, Jen. Ht.-ztg. 1876, art. 191, s. 179.
- S. 122, z. 8 v. u. l.: in verbindung mit st. in verbindung in.
- S. 126, z. 14 v. u. l. *veizd* st. *veizd*.
- S. 135, z. 15 v. o. l. *pintumbila* st. *pintumbila*.
- S. 138, z. 9 v. o. l. *liūdome* st. *liūdome*.
- S. 142b, z. 7 v. o. l. *inōsime* st. *inōsime*; z. 4 v. u. l. D st. C.
- S. 147, z. 6 v. u. l. *jamui* st. *jamui*.
- S. 148, z. 9 und 8 v. u. l. *koždnj* st. *koždnj*.
- S. 150, z. 9 v. u. l. *zmōgui* st. *zmōgui*.
- S. 151, z. 2 v. o. l. *kād* st. *kād*.
- S. 152, z. 8 v. u. l. *kils* st. *kils*.
- S. 153, z. 14 v. o. l. *prilǵginimu* st. *prilǵginimu*.
- S. 155, z. 16 v. u. l. *kāmi* st. *kāmi*.
- S. 157, z. 1 v. o. l. *lēpē* st. *lēpē*; z. 10 v. u. l. *sāv* st. *sāv*.
- S. 158, z. 16 v. o. und z. 19 v. u. l. *parysčassiai* st. *parysčassiai*.
- S. 159, z. 11 und z. 16 v. o. l. *zmōgu* st. *zmōgu*; z. 16 v. o. *paŋjo* st. *paŋjo*.
- S. 161, z. 13 v. u. l. *zmōgūs* st. *zmōgūs*.
- S. 162, z. 8 v. o. l. *Ēlijōziui* st. *Ēlijōziui*.
- S. 164, z. 6 v. o. l. *jēi* st. *jēi*; z. 18 v. o. l. *Ir* st. *Ir*.
- S. 168, z. 16 v. u. l. *vicvėnq* st. *vicvėnq*.
- S. 169, z. 16 v. u. l. *Ysaoko* st. *Ysaoko*; z. 10 v. u. l. *Ysaōl* st. *Ysaōl*.
- S. 172, z. 7/8 v. u. l. *pirmajq* st. *pirmajq*.
- S. 174, z. 12 v. o. l. *vyridusiūju* st. *vyriausiūju*; z. 18 v. u. l. *jŷ* st. *jŷ*.
- S. 176, z. 1/2 v. o. l. *zmōnes* st. *zmōnes*; z. 4 v. o. l. *vadinate* st. *vadinate*; z. 14 v. u. l. *jŷ* st. *jŷ*; z. 9 v. u. l. *Ysaōlio* st. *Ysaōlio*.
- S. 179, z. 7 v. u. und z. 4 v. u. l. *utiūt* st. *utiūt*.
- S. 181, z. 10 v. u. l. *Jēi* st. *Jēi*.
- S. 182, z. 5 v. u. l. *vaikāns* st. *vaikāns*.
- S. 183, z. 10 v. o. l. *Kōinas* st. *Kōinas*.
- S. 184, z. 14 v. u. l. *kentŷjom* st. *krutŷjom*.
- S. 187, z. 6 v. u. l. *paŷetamu* st. *paŷetamu*.
- S. 188, z. 14/13 v. u. l. *Ysaōlyjs* st. *Ysaōlyjs*.

- S. 211, z. 13/20 v. u. l. *rendenimi* st. *nendenimi*.
 S. 211, z. 6 v. u. l. *smükq* st. *smükq*.
 S. 211, z. 8/9 v. u. l. *karöllini* st. *karöllini*; z. 20 v. u. l. *foibé* st. *zmbé*.
 S. 211, z. 13 v. u. l. *kurj* st. *kurj*.
 S. 211, z. 19 v. u. l. *idélj* st. *idélj*.
 S. 211, z. 11 v. u. l. *pünipai* st. *pünipai*.
 S. 211, z. 7 v. u. l. *jüde* st. *jüde*; z. 15 v. u. l. *smükkest* st. *smükkest*.
 S. 211, z. 10 v. u. l. *diere* st. *diere*.
 S. 211, z. 12/13 v. u. l. *pargi* st. *pargigidino*.
 S. 211a, z. 1 v. u. l. *-di 3* st. *-di 3*; z. 8 v. u. l. *askimonas* st. *askimonas*.
 S. 211b, z. 1 v. u. l. *denere* st. *denere*.
 S. 211b, z. 12 v. u. l. *-di* st. *-di*.
 S. 211a, z. 6 v. u. l. füge nach m. ein: 2; z. 6 v. u. füge hinzu: (lautend) erreichen.
 S. 211a, z. 12 v. u. l. füge nach *Biberis* ein: -rio; 265b, z. 11 v. u. füge hinzu: (a. d. dtsch.).
 S. 211a, z. 4 v. u. l. *bedardninkas* st. *bedardninkas*.
 S. 211a, z. 16 v. u. l. (palm. *cerkacor*) st. (dtsch. zeichen).
 S. 211b, z. 15 v. u. l. 4 st. 2.
 S. 211b, z. 12 v. u. l. *verbinden* st. *verbinden*.
 S. 211b, z. 13 v. u. l. *ap-dünaja* st. *ap-dünaja*.
 S. 211a, z. 13 v. u. füge nach *déli* ein: übergeben, darreichen; 273b, z. 13 v. u. l. *-di 3* st. *-di 3*.
 S. 211b, z. 11 v. u. l. *Eridas* st. *Eridas*.
 S. 211b, z. 5 v. u. füge die klammer nach *gatiens*; z. 2 v. u. füge nach *-di* ein: *palpiti* st. *-di*.
 S. 211b, z. 9 v. u. füge nach *hauservirtin* ein: hausfrau; z. 11 v. u. füge nach *hauservirtin* ein: hausfrau.
 S. 211a, z. 15 v. u. füge nach *gati* ein: erwiesen.
 S. 211b, füge nach z. 7 v. u. ein: *pides* m. greiz.
 S. 211b, z. 11 v. u. l. *izpizkijomas* st. *izpizkijomas*.
 S. 211b, z. 11 v. u. füge hinzu: *erreichend* erreichen.
 S. 211b, z. 11 v. u. füge nach m. ein: 1.
 S. 211b, z. 9 v. u. l. *kiburas* st. *kiburas*.
 S. 211a, z. 9 v. u. l. *dorch* st. *dorch*.
 S. 211a, z. 10 v. u. l. *-di* st. *-di*.
 S. 211a, z. 10 v. u. l. *lasmus* st. *lasmus*; 256b, z. 14/15 v. u. l. *lasmus* st. *lasmus*; z. 1 v. u. l. *iso-dedin* st. *iso-dedin*.
 S. 211a, z. 1 v. u. füge nach dem komma ein: freilassen.
 S. 211b, z. 11/12 v. u. l. *iso-si-lukantini* st. *iso-si-lukantini*; z. 3 v. u. l. *iso-si-lukantini* st. *iso-si-lukantini*.
 S. 211a, füge nach z. 3 v. u. ein: *müchse*, f. *-di* 1 klein, sehr klein; z. 6 v. u. füge hinzu: *pal-si-malden*, *pal-si-maldyti* durch bitten umgestimmt, erreicht werden.
 S. 211a, z. 12 v. u. l. *mings* st. *mings*; 261b, 13 v. u. l. *af-si-wildi* st. *af-si-wildi*.
 S. 211b, z. 1 v. u. füge nach *mildi* ein: *klawen*.

Universitäts-Buchdruckerei von Carl Georgi in Bonn.

Verlag von KARL J. TRÜBNER in STRASSBURG. I

Über die Preise:

Grundriss der germanischen Philologie

unter Mitwirkung von

H. von Arnim, W. Brahl, G. Böttger, A. Bruch, G. Bartsch,
H. Jellinghaus, K. Th. von Sarnow-Sternitz, St. Kuhn, Ph. Kaufmann,
F. Kluge, E. Wap, R. v. Liliencron, K. Lisch, J. A. Lohmeyer,
J. Meier, G. Mehl, A. Nessel, J. Schöpper, H. Schöler, A. Schöler,
Th. Scharf, E. Scharf, R. Scharf, F. Scharf, Ph. Wagner, J. W.
Winkel, J. Winkel

herausgegeben von

HERMANN PAUL

ord. Professor der deutschen Sprache und Literatur an der
Universität München.

Zweite verbesserte und erweiterte Auflage in drei Bänden.

Diese neue Auflage soll ebenso wie die erste in Lieferungen
zu je H. 4 — erscheinen und im Laufe des Jahres 1907 voll-
ständig sein.

INHALT:

- I. BUCH: BGRIFF UND AUFGABE DER GERMANISCHEN PHILOGIE.
II. BUCH: GESCHICHTE DER GERMANISCHEN PHILOGIE.
III. BUCH: RECHTSGESCHICHTE.
IV. BUCH: SCHRIFTLEHRE.
V. BUCH: SPRACHGESCHICHTE.
(Mit Anhang: Die Behandlung der lebenden Mundarten.)
VI. BUCH: LITERATURGESCHICHTE.
(Mit Anhang: Übersicht über die aus mündlicher Überlieferung geschöpften Sammlungen der Volkspoesie.)
VII. BUCH: METRIK.
VIII. BUCH: ETYMOLOGIE.
IX. BUCH: WISSENSCHAFT.
X. BUCH: KUNST.
XI. BUCH: KRIEGSWISSEN.
XII. BUCH: MYTHOLOGIE.
XIII. BUCH: HELDENLIED.
XIV. BUCH: SITTE.
(Mit Anhang: Die Behandlung der volkstümlichen Sitten der Gegenwart.)
XV. BUCH: KUNST.
NACH- SACH- UND WORTVERZEICHNIS.

Bis jetzt erschien:

I. Band, 1. Lieferung: 96 Bogen. 1802. M. 4.—

2 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Grundriss der romanischen Philologie

unter Mitwirkung von

G. Beist, Th. Braga, H. Bresslau, T. Casini, J. Cornu, C. Decurtins,
W. Deecke, Th. Gartner, M. Gaster, O. Gerland, G. Jacobsthal,
F. Kluge, Gust. Meyer, W. Meyer, C. Michailis de Vasconcellos,
A. Morel-Fatio, Fr. d'Ovidio, M. Philippeon, A. Schults, W. Schurz,
Ch. Seybold, E. Stengel, A. Stimming, H. Suchier, H. Thida, A.
Tobler, W. Windelband, E. Windisch

herausgegeben von

GUSTAV GRÖBER,

a. a. Professor der romanischen Philologie an der Universität Strassburg.

Plan des Werkes:

Propädeutischer Teil:

- I. EINLEITUNG IN DIE ROMANISCHE PHILOLOGIE.**
GESCHICHTE DER ROMANISCHEN PHILOLOGIE.
IHRE AUFGABE UND GLIEDERUNG.

Methodischer Teil:

- II. ANLEITUNG ZUR PHILOLOGISCHEN FORSCHUNG.**
DIE QUELLEN DER ROMANISCHEN PHILOLOGIE.
DIE BEHANDLUNG DER QUELLEN.

Realer Teil:

- III. DARSTELLUNG DER ROMAN. PHILOLOGIE.**
ROMANISCHE SPRACHFORSCHUNG.
a. Die vorromanischen Volkssprachen der romanischen Länder.
b. Die romanischen Sprachen.

METRIK DER ROMANISCHEN SPRACHEN.

LITTERATURGESCHICHTE DER ROMANISCHEN VÖLKER.

Die latein. Litteratur. — Die französ. Litteratur.

Die provençalische Litteratur. — Die catalanische Litteratur. —

Die portugiesische Litteratur. — Die spanische Litteratur.

Die italienische Litteratur. — Die rumänische Litteratur. — Die
rätomanische Litteratur.

- IV. GRENZWISSENSCHAFTEN.**

GESCHICHTE DER ROMANISCHEN VÖLKER.

CULTURGESCHICHTE DER ROMANISCHEN VÖLKER.

KUNSTGESCHICHTE DER ROMANISCHEN VÖLKER.

DIE WISSENSCHAFTEN IN DEN ROMAN. LÄNDERN.

Die jetzt sind erschienen:

I. Band, Lex.-8°. XII u. 853 S. mit 4 Tafeln u. 13 Karten. 1888. Preis

M. 14.—, in Halbfranzband: M. 16.—

Auch noch in einzelnen Lieferungen zu M. 4.—, M. 4.— und M. 6.—

zu haben.

II. Band, 1. Abteilung, 2. Lieferung, 16 Bogen.	1893.	M. 4.—
1. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
2. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
3. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
4. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
5. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
6. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
7. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
8. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
9. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
10. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
11. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
12. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
13. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
14. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
15. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—
16. " " " " " " " "	1893.	M. 4.—

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 3

Grundriss der IRANISCHEN PHILOLOGIE

unter Mitwirkung von

F. K. Andreas, C. H. Eiré, K. F. Geldner, F. Hornemann, A. V. W. Jackson, F. Justi, Th. Nöldeke, A. Socin, F. H. Weissbach, E. West und V. Zuckovskij

herausgegeben von

Wilh. Geiger und Ernst Kuhn.

Der Grundriss der iranischen Philologie wird in Lieferungen von bescheidenem Umfang in sechs oder sieben Zwickelschritten erscheinen.

Plan des Werkes:

ERSTES THEIL. GESCHICHTE DER IRANISCHEN PHILOLOGIE Prof. Dr. E. Kuhn.

ZWEITES THEIL. SPRACHGESCHICHTE.

1) Vorgeschichte der irän. Sprachen Prof. Dr. Chr. Bartholomae.

2) Avestische Sprache und Altpersisch Prof. Dr. Chr. Bartholomae.

3) Mittelpersisch Akademiker Dr. C. Salmann.

4) Neupersische Schriftsprache Privatdozent Dr. P. Horn.

5) Die Spracher moderner Sprachen und Dialekte.

A. Alrambach, B. Bausch Prof. Dr. W. Geiger, C. Kuhn

Dr. A. Socin, D. Ometzsch Prof. Dr.

E. Salmann, E. Panitzsch, F. Münchwald

G. D. Alrambach Dr. C. Salmann, G. D.

Dr. A. Socin Prof. V. Zuckovskij.

D. DRITTES THEIL. LITERATUR.

1) Avestische Literatur Prof. Dr. K. F. Geldner.

2) Die altpersischen Inschriften Dr. F. H. Weissbach.

3) Die Papyri Prof. Dr. E. W. West.

4) Das iran. Neupersische Prof. Dr. Th. Nöldeke.

5) Neupersische Literatur Prof. Dr. C. H. Eiré.

VI. VIERTES THEIL. GESCHICHTE UND KULTUR.

1) Grundlagen. A. Geschichte von Iran Prof. Dr. W.

Geiger, B. Ethnographie von Iran Prof. Dr. E. Kuhn.

2) Atlas der Geschichte von der Vergangenheit Prof. Dr. F. Justi.

3) Geschichte Irans in neuerer Zeit Privatdozent Dr.

P. Horn.

4) Die iranische Religion Prof. Dr. A. V. W. Jackson.

5) Wissenschaften Privatdozent Dr. P. Horn.

6) Schriftkunde Dr. F. K. Andreas.

Es sind erschienen: I. Band, 1. Lief. H. 1. — 2. Lief. H. 2. —

H. 3. — 3. Lief. H. 4. —

II. Die Kunde verpflichtet sich mindestens zur Abnahme eines Bandes. Einzelne Lieferungen werden nicht abgegeben.

6 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Grundriss
der
vergleichenden Grammatik
der
indogermanischen Sprachen.

Kurzgefasste Darstellung der Geschichte des Altindischen, Altiranischen (Avestischen und Altpersischen), Altarmenischen, Altgriechischen, Lateinischen, Umbrisch-Samnischen, Altirischen, Gotischen, Althochdeutschen, Litauischen u. Altkirchenslavischen

von
Karl Brugmann und **Berthold Delbrück**
ord. Professor der indogerm. ord. Professor des Sanskrit und
Sprachwissenschaft in Leipzig der vergl. Sprachkunde in Jena.

I. Bd.: EINLEITUNG UND LAUTLEHRE von Karl Brugmann. Zweite Auflage unter der Presse.

II. Bd.: WORTBILDUNGSLEHRE (Stammbildungs- und Flexionslehre) von Karl Brugmann. 1. Hälfte. Vorbemerkungen. Nominalcomposita. Reduplicierte Nominalbildungen. Nomina mit stammbildenden Suffixen. Wurzelnomina. gr. 8°. XIV und 462 S. 1888. M. 12.—

— 2. Hälfte, 1. Lief.: Zahlwortbildung, Casusbildung der Nomina (Nominaldeklinations). Pronomina. gr. 8°. 384 S. 1891. M. 10.—

— 2. Hälfte (Schluss-)Lief. gr. 8. XII und 592 S. 1892. M. 14.—

INDICES (Wort-, Sach- und Autorenindex) von Karl Brugmann. gr. 8°. V. 236 S. 1893. M. 6.—

III. Bd.: SYNTAX von B. Delbrück. 1. Teil. gr. 8°. VIII, 774 S. 1893. M. 20.—

Ein vierter Band, den 2. (Schluss-) Teil von Delbrücks vergl. Syntax enthaltend, wird im Jahre 1897 erscheinen.

„... Brugmann's Werk gehört fortan zu dem unentbehrlichsten Rüstzeug eines jeden Indogermanisten; möge der zweite Band nicht allzu lange auf sich warten lassen.“ *G. M. . . . r (Literar. Centralbl. 1887. Nr. 2.)*

„... Nach meinem Erachten genügt es, die Leser dieser Zeitschrift auf die Bedeutung des vorliegenden Werkes aufmerksam gemacht zu haben, und dass diese eine ausserordentliche ist, muss jeder unparteiisch und billig Denkende mit lebhafter Freude eingestehen. Dass noch gar manche Partie der Aufhellung bedarf, weiss ohnehin jeder Einsichtige; aber was nach dem gegenwärtigen Standpunkte des Wissens geboten werden kann, bietet das Brugmannsche Buch in vollem Masse. Darum bedeutet es auch einen Meilenstein in der Geschichte der indogermanischen Sprachwissenschaft.“
Fr. Stolz (Neue philologische Rundschau 1887. Nr. 3.)

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 7

Indogermanische Forschungen.

Zeitschrift für

indogermanische Sprach- und Altertumskunde

herausgegeben von

Karl Brugmann und Wilhelm Streitberg

ord. Prof. der indogerm. Sprach-
wissenschaft in Leipzig

ord. Prof. der indogerm. Sprach-
wissenschaft in Freiburg i. d. Schweiz

mit dem Beiblatt:

Anzeiger für indogermanische Sprach- u. Altertumskunde

redigiert von

Wilhelm Streitberg.

- I. Band, 1891/92. X u. 546 S., IV u. 206 S.
II. . 1892/93. IV u. 513 S., IV u. 223 S.
III. . 1893/94. IV u. 527 S. mit einer Tafel, IV u. 268 S.
IV. . 1894 (Festschrift zum 25 jährigen Professor-
Jubiläum August Leskien's). VI u. 478 S.
mit einer Tafel und einer Karte, IV u. 172 S.
V. . 1895. IV u. 459 S., IV u. 288 S.
VI. . 1896. IV u. 390 S., IV u. 232 S.
VII. . unter der Presse.

Preis jeden Bandes M. 16.—, in Halbfranz geb. M. 18.—.

Die Original-Arbeiten erscheinen in den Indogermanischen Forschungen; die kritischen Besprechungen, eine referierende Zeitschriftenschau, eine ausführliche Bibliographie sowie Personalmittelungen von allgemeinerem Interesse werden als „Anzeiger für indogermanische Sprach- und Altertumskunde“ beigegeben.

Die Zeitschrift erscheint in Heften von 5 Bogen 8°. Fünf Hefte bilden einen Band. Der Anzeiger ist besonders paginiert und erscheint in 3 Heften, die zusammen den Umfang von ungefähr 16 Bogen haben; dieses Beiblatt ist nicht einzeln käuflich. Zeitschrift und Anzeiger erhalten am Schluss die erforderlichen Register.

8 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Im Erscheinen begriffen ist:

NORDISCHE ALTERTUMSKUNDE

NACH FUNDEN UND DENKMÄLERN AUS
DÄNEMARK UND SCHLESWIG

GEMEINFÄSSLICH DARGESTELLT

VON

DR. SOPHUS MÜLLER

DIREKTOR DES NATIONALMUSEUMS ZU KOPENHAGEN.

DEUTSCHE AUSGABE

UNTER MITWIRKUNG DES VERFASSERS BESORGT

VON

DR. OTTO LUITPOLD JIRICZEK

PRIVATDOZENTEN DER GERMANISCHEN PHILOLOGIE
AN DER UNIVERSITÄT Breslau.

Abb. 121. Kamm aus der jüngeren Bronzezeit.

Zeit der Muschelhaufen. 3. Zeitverhältnisse in der älteren Steinzeit. 4. Die Periode zwischen der Zeit der Muschelhaufen und der Steingräber. 5. Die kleineren Steingräber, Rundgräber und

(Fortsetzung folgt auf Seite 6.)

Mit mehreren Tafeln,
250 Abbildungen im
Text und einer archäo-
logischen Karte.

Das Werk wird in ca.
15 Lieferungen zum
Preise von je M. 1.—
in möglichst kurzen
Zwischenräumen er-
scheinen.

Bis jetzt erschienen:
1—6. Lieferung.

Inhalt:

1. Steinzeit.
1. Wohnplätze der
älteren Steinzeit.

2. Altertümer aus der
Zeit der Muschelhaufen. 3. Zeitverhältnisse in der älteren Steinzeit. 4. Die Periode zwischen der Zeit der Muschelhaufen und der Steingräber. 5. Die kleineren Steingräber, Rundgräber und

(Fortsetzung von Seite 8.)

Hünenbetten. 6. Die grossen Steingräber oder Riesenstuben. 7. Das Innere der Steingräber, Begräbnisgebräuche und Grabbeigaben. 8. Die jüngsten Gräber der Steinzeit. 9. Das Studium der Steingräber, eine historische Übersicht. 10. Altertümer aus der jüngeren Steinzeit. 11. Kunst und Religion. 12. Das Studium der Steinaltertümer, eine historische Übersicht. 13. Die Herstellungstechnik der Geräte und Waffen. 14. Wohnplätze, Lebensweise und Bevölkerung. — Literaturverzeichnis.

II. Bronzezeit. 1. Das Studium der Bronzezeit, sein Beginn und seine Entwicklung. — Die ältere Bronzezeit: 2. Ältere Formen aus Männergräbern, Waffen und Schmucksachen. 3. Toilettegerätschaften der Bronzezeit. 4. Männer- und Frauentrachten. Die ältesten Frauenfunde. Feld- und Moorfunde. 5. Die älteste Ornamentik im Norden und ihr Ursprung. 6. Die älteste Bronzezeit im Norden. Die Bedeutung des Bernsteinhandels. 8. Die Grabhügel. Gräber der ältesten Bronzezeit. 9. Der spätere Teil der Bronzezeit. 10. Die Leichenverbrennung, Ursprung, Verbreitung und Bedeutung des Brauches. — Die jüngere Bronzezeit: 11. Einteilung, Zeitbestimmung und Funde, Formen, Ornamentik. 12. Formen und Ausstattung der Gräber. 13. Feld- und Moorfunde etc. (Depôt- und Opferfunde, Prachtstücke, Werkzeuge u. s. w.). 14. Soziale und Kulturzustände, Handwerk und Ackerbau, Handel, Kunst und Religion. — Literaturverzeichnis.

IV. Zeit der Völkerwanderung.
V. Vikergerzeit.

Die Darstellung Müllers beruht auf umfassender Kenntnis der Funde und auf einem gründlichen Verständnis der Entwicklung, die sich aus ihnen erschliessen lässt; die Übersetzung ist gut. Die beiden ersten Lieferungen führen den Leser zunächst sicher und behaglich durch die uralten gewaltigen Zeugen der Steinzeit. Sie erklären ihm die Muschelhaufen, die ältesten erkennbaren Wohnplätze von Menschen im Norden Deutschlands, zeigen ihm die Altertümer, die sich darin gefunden haben, und weisen ihm ihre Herstellung und wahrscheinliche Verwendung nach, sie besprechen die Frage der Chronologie der älteren Steinzeit, führen dann den Leser an der Hand der Altertümer in die Übergangszeit zwischen Muschelhaufen und Steingräbern und schliesslich hin zu den zahlreichen kleinen Steingräbern, den Rundgräbern und Hünenbetten, und zu den gewaltigen Riesenstuben. Eingestreute Abschnitte über die Geschichte der Forschung geben wohlthätige Ruhepunkte in der Arbeit des Aufnehmens ab, andre lösen das Auge von dem gespannten Eindringen in das kleine Gebiet und lenken den Blick auf die Verbreitung entsprechender Funde in ausserdeutschen, ja aussereuropäischen Ländern, und überall erhebt eine grosse Anzahl guter Holzschnitte die Anschaulichkeit der Darstellung. Das Werk wird ausser der Steinzeit, der Bronzezeit und der Eisenzeit auch die Kultur in der Periode der Völkerwanderung und der Vikergerfahrten umfassen; kein Lehrer des Deutschen, der deutschen Geschichte, der deutschen Geographie darf es also unversehrt lassen, wir denken überdies, dass es auch viele Laien zu Freunden bekommen wird.

Grenzboten 1896 Nr. 22.

10 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache

VON

Friedrich Kluge,

ord. Professor der deutschen Sprache an der Universität Straßburg i. Fr.

Fünfte verbesserte und nach vermehrte Auflage.

Berg.-B. XVI, 491 S. 1894. M. 10. —, in Halbfz. geb. M. 12. —.

Der Verfasser des vorliegenden Werkes hat es unternommen, auf Grund der zerstreuten Einzelforschungen und seiner eigenen mehrjährigen Studien ein etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprachschätze auszuarbeiten, das dem gegenwärtigen Stande der Wissenschaft entspricht. Er hat es sich zur Aufgabe gemacht, Form und Bedeutung jedes Wortes bis zu seiner Quelle zu verfolgen, die Beziehungen zu den klassischen Sprachen in gleichem Masse betonend, wie das Verwandtschaftsverhältnis zu den übrigen germanischen und den romanischen Sprachen. Selbst die Vergleichung mit den entfernteren orientalischen (Sanskrit und Zend), den keltischen und slavischen Sprachen ist in allen Fällen herangezogen, wo die Forschung eine Verwandtschaft festzustellen vermag und wo diese Verwandtschaft zugleich Licht auf die Urszeit des germanischen Lebens wirft.

Eine allgemeine Einleitung behandelt die Geschichte der deutschen Sprache in ihren Umrissen.

Die Verbesserungen der neuen Auflage bestehen in der Verwertung der neuesten Forschungsergebnisse auf dem Gebiete der germanischen Etymologie; die Vermehrungen in der Aufnahme einer grossen Anzahl solcher Fremdwörter, welche seit dem 16. Jahrh. aufgekomen sind, und seitdem einen unzweifelhaften Bestandteil der deutschen Sprache ausmachen. In den meisten Fällen ist es dem Verfasser gelungen, genau festzustellen, wann und auf welchem Wege das einzelne Fremdwort in unsere Sprache eingedrungen und damit Nachweisungen zu bieten, welche ausser dem sprachlichen, ein hohes kulturgeschichtliches Interesse beanspruchen.

(Ankündigung des Verlegers.)

„Das Klugesche Wörterbuch nimmt durch seine hervorragenden Eigenschaften anerkanntermassen den ersten Platz unter allen ähnlichen Werken ein. Eine neue Auflage bedürfte keiner besonderen Empfehlung, wenn nicht das bewährte Hilfsmittel seit seinem ersten Erscheinen und vor allem seit der vierten Auflage in mehrfacher Beziehung ein verändertes Aussehen erhalten hätte. Dass die Forschungen der letzten zehn Jahre, an denen Kluge selber einen bedeutenden Anteil gehabt hat, gewissenhaft verwertet, dass zahllose Verbesserungen und Ergänzungen im einzelnen vorgenommen sind, braucht nicht besonders vermerkt zu werden; jede Seite zeugt von dem unermüdeten Streben, zu bessern, Unsicheres zu klären oder durch Neues zu ersetzen, möglichst viele Misslichkeiten in den Zusammenhang der grossen Sprachbewegungen einzugliedern...“

Zeitschrift d. a. d. Sprachvereins 1895 Nr. 9.

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 11

Deutsche Studentensprache

von

Friedrich Kluge

Professor an der Universität Freiburg i. Br.

Inhalt: I. Über die Studentensprache. Studenten und Philister. — Trunkentitanen. — Antike Elemente. — Barockhafte Zoologie. — Biblisch-theologische Nachklänge. — Im Bann des Notwelsch. — Französische Einflüsse. — Grammatische Eigenart. — Ursprung und Verbreitung.

II. Wörterbuch der Studentensprache.

8°. XII, 136 S. 1895. Gebefiet M. 2.50, in Leinwand gebunden M. 3.50.

„Beim Lesen dieses Buches fühlt man sich oft von einem Hauche frischen, fröhlichen Studentenlebens berührt, und selbst das anscheinend so trockene Wörterbuch reizt durch seinen manchmal recht humoristischen Inhalt zu einem herzlichen Lachen. Es war in der That eine dankbare, freilich auch recht schwierige Aufgabe, das für die ältere Zeit so spärliche und vielfach sehr verstreute Material zu sammeln und daraus in grossen Zügen eine Geschichte der deutschen Studentensprache zu entwerfen, die um so grösseren Dank verdient, als sie nicht nur der erste umfassende und auf wirklichem Quellenstudium beruhende Versuch der Art ist, sondern auch mit grossem Geschick sich auf jenem Grenzgebiet zwischen populärer und streng wissenschaftlicher Darstellung bewegt, das einzuhalten nicht jedem Gelehrten gegeben ist. Gerade auf diesem Gebiet hat sich Kluge durch sein musterhaftes etymologisches Wörterbuch grosse Verdienste erworben; denselben Weg betritt er jetzt mit gleichem Erfolg auch in der vorliegenden Schrift, die ihre Entstehung zumelst den Arbeiten zu jenem anderen Werke verdankt. . . .“

Liter. Centralblatt 1895. Nr. 28.

„Prof. Kluge hat mit vielem Fleisse, wie die zahlreich eingetretenen Belegstellen beweisen, sowie gestützt auf eine ausgezeichnete Lokalfreund und auf eigene Beobachtung die Sprache der Studenten in alter und neuer Zeit nach ihrem Ursprung und ihrer Verbreitung dargestellt und seiner Abhandlung ein reichhaltiges Wörterbuch der Studentensprache beigegeben. Ist das Buch als Beitrag zur deutschen Sprachgeschichte und Lexikographie von grossem Werte, so ist es auch für den Akademiker, der die eigenartige Sprache seines Standes nach ihrer Entstehung und Geschichte kennen und verstehen lernen will, ein interessantes Buch und besonders zu Dedikationszwecken geeignet, wofür wir es bestens empfehlen haben wollen.“

Akad. Monatshefte 1895 v. 26. Mai.

Von Luther bis Lessing. Sprachgeschichtliche Aufzüge

von Friedrich Kluge. 2. Auflage (vergriffen).

Neue Auflage in Vorbereitung.

12 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

**Ältere
deutsche Grammatiken
in Neudrucken**

herausgegeben
von
John Meier.

- I. Das Büchlein gleichstimmender Wörter, aber ungleichen Verstandes des Hans Fabritius. Herausgegeben von John Meier. 8°. XXXVI, 44 S. 1896. M. 2.—.
 - II. Die deutsche Grammatik des Johannes Clajus. Nach dem ältesten Druck von 1578 mit den Varianten der übrigen Ausgaben herausgegeben von Friedrich Weidling. 8°. LXXVI, 179 S. 1894. M. 6.—.
 - III. Die deutsche Grammatik des Laurentius Albertus. Herausgegeben von Carl Müller-Fraureuth. 8°. XXXIV, 160 S. 1895. M. 5.—.
-

**Die Bósa-Saga
in zwei Fassungen
nebst Proben aus den Bósa-Rímur**

herausgegeben
von
Otto Luitpold Jiriczek.

kl. 8°. LXXX, 164 S. 1893. M. 7.—.

Die Bósa-Saga ist seit dem Jahre 1830, wo sie mit willkürlichen Auslassungen in den Fornaldarsögur erschien, nicht mehr gedruckt worden; sie erscheint hier in vollständiger kritischer Ausgabe, zusammen mit einer bisher ganz unbekannten jüngeren Fassung aus dem 17. Jahrh.; neu sind ebenfalls die im Anhang mitgeteilte apokryphe Rustuben und Proben der Bósarímur. Die ausführliche Einleitung behandelt nebst der Textkritik die Beziehungen beider Fassungen und der Rímur untereinander und zu anderen lyrischen und weist in ihren Untersuchungen über die innere Geschichte und Überlieferungsweise der Saga einen Einblick in das stark vernachlässigte Gebiet der älteren isländischen märenhaften lyrischen.

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 13

Geschichte
der
Deutschen Litteratur
bis zum Ausgange des Mittelalters

von
Rudolf Koegel,

ord. Prof. für deutsche Sprache und Litteratur an d. Universität Basel.

Erster Band: Bis zur Mitte des elften Jahrhunderts.

Erster Teil: Die stahlreimende Dichtung und die gotische Prosa.

8°. XXIII u. 343 S. 1894. M. 10.—.

„... Koegel hat eine Arbeit unternommen, die schon wegen ihres grossen Zieles dankbar begrüsst werden muss. Denn es kann die Forschung auf dem Gebiete der altdutschen Litteraturgeschichte nur wirksamst unterstützen, wenn jemand den ganzen vorhandenen Bestand von Thatsachen und Ansichten genau durchprüft und verzeichnet, dann aber auch an allen schwierigen Punkten mit eigener Untersuchung einsetzt. Beides hat K. in dem vorliegenden ersten Bande für die älteste Zeit deutschen Geisteslebens gethan. Er beherrscht das bekannte Material vollständig, er hat nichts aufgenommen oder fortgelassen, ohne sich darüber sorgfältig Rechenschaft zu geben. Kein Stein auf dem Wege ist von ihm unumgewendet verblieben. K. hat aber auch den Stoff vermehrt, einmal indem er selbständig alle Hilfsquellen (z. B. die Sammlungen der Capitularien, Concilbeschlüsse u. s. w.) durchgearbeitet, neue Zeugnisse den alten beigelegt, die alten berichtigt h., ferner dadurch, dass er aus dem Bereiche der übrigen germanischen Litteraturen herangezogen hat, was irgend Ausbeute für die Aufhellung der ältesten deutschen Poesie versprach. In allen diesen Dingen schreitet er auf den Pfaden Karl Müllenhoffs, dessen Grösse kein anderes Buch als eben das seine besser würdigen lehrt...“

Anton E. Schönbach im Oesterreich. Literaturblatt 1894 Nr. 18.

„Koegel bietet Meistern wie Jüngern der Germanistik eine reiche, willkommene Gabe mit seinem Werke; vor allem aber sei es der Aufmerksamkeit der Lehrer des Deutschen an höheren Schulen empfohlen, für die es ein unentbehrliches Hilfsmittel werden wird durch seinen eigenen Inhalt, durch die wohl ausgewählten bibliographischen Fingerzeige und nicht zum wenigsten durch die Art und Weise, wie es den kleinsten Fragmenten ein vielseitiges Interesse abzugewinnen und sie in grossen geschichtlichen Zusammenhang zu stellen versteht. Wie es mit warmer Teilnahme für den Gegenstand gearbeitet ist, wird es gewiss auch, wie der Verfasser wünscht, Freude an der nationalen Wissenschaft wecken und mittelbar auch zur Belebung des deutschen Literaturunterrichts in wissenschaftlich-nationalem Sinne beitragen.“

Beilage zur Allgem. Zeitung 1894 Nr. 282.

Ergänzungsheft zu Band I

Die altsächsische Genesis.

Ein Beitrag zur Geschichte der altdutschen Dichtung u. Verskunst
von Rudolf Koegel

ord. Professor an der Universität Basel.

8°. X, 71 S. 1895. M. 1.80.

Das Werk wird aus 2 Bänden bestehen, die in je 2 Teilen ausgegeben werden.

Der 2. Teil des I. Bandes ist unter der Presse.

14 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Geschichte
der
Englischen Litteratur

von
Bernhard ten Brink.

Erster Band: Bis zu Wiclifs Auftreten.

8°. VIII, 470 S. 1877. M. 8.—, geb. M. 10.—.

Inhalt: I. Buch. Vor der Eroberung II. Buch. Die
Uebergangszeit. III. Buch. Von Lewes bis Crecy. IV.
Buch. Vorspiel der Reformation und der Renaissance.

Zweiter Band: Bis zur Reformation.

Herausgegeben von Alois Brandl.

8°. XV u. 658 S. 1893. M. 13.— geb. M. 15.—.

Inhalt: IV. Buch. Vorspiel der Reformation und der
Renaissance (Fortsetzung). V. Buch. Lancaster und York.
VI. Buch. Die Renaissance bis zu Surrey's Tod.

Daraus einzeln: die 2. Hälfte.

8°. XV u. S. 354—658 1893. M. 6.50.

„Die Fortsetzung zeigt alle die glänzenden Eigenschaften des ersten
Bandes nach meiner Ansicht noch in erhöhtem Masse; gründliche Gelehr-
samkeit, weiten Blick, eindringenden Scharfsinn, feines ästhetisches Ge-
fühl und geschmackvolle Darstellung.“

Berlin. *Julius Zuphne*, Deutsche Literaturzeitung 1899 Nr. 19.

Bernhard ten Brink's Litteraturgeschichte ist ohne Zweifel
das grossartigste Werk, das je einem englischen Philologen gelungen ist.
Mehr noch: es ist eine so meisterhafte Leistung, dass es jedem Litteratur-
historiker zum Muster dienen kann. Und dies Urtheil hat seine volle
Kraft trotz der unvollendeten Gestalt des Werkes. Wäre es dem Ver-
fasser vergönnt gewesen, es in derselben Weise zu Ende zu bringen, es
würde es leicht die hervorragendste unter allen Gesammlitteratur-
geschichten geworden sein *Museum, 1893, Nr. 7.*

Die Bearbeitung der zwei weiteren Bände hat Herr
Professor Dr. Alois Brandl übernommen.

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 15

Geschichte
der
Italienischen Literatur
von
Adolf Gaspary.

Erster Band: Die italienische Literatur im Mittelalter.

8°. 560 S. 1886. M. 9.—, geb. M. 11.—.

Inhalt: Einleitung. — Die Sicilianische Dichterschule. — Fortsetzung der lyrischen Dichtung in Mittelitalien. — Guido Guinicelli von Bologna. — Die französ. Ritterdichtung in Oberitalien. — Religiöse und moralische Poesie in Oberitalien. — Die religiöse Lyrik in Umbrien. — Die Prosa im 13. Jahrh. — Die allegorisch-didaktische Dichtung und die philosoph. Lyrik der neuen florentinischen Schule. — Dante. — Die Comödie. — Das 14. Jahrhundert. — Petrarca. — Petrarca's Canzoniere. — Anhang bibliographischer und kritischer Bemerkungen. — Register.

Zweiter Band: Die italienische Literatur der Renaissancezeit.

8°. 704 S. 1888. M. 12.—, geb. M. 14.—.

Inhalt: Boccaccio. — Die Epigonen der großen Florentiner. — Die Humanisten des 15. Jahrhunderts. — Die Vulgärsprache im 15. Jahrh. und ihre Literatur. — Poliziano und Lorenzo de' Medici. — Die Ritterdichtung. — Pulci und Bojardo. — Neapel. — Pontano und Sannazaro. — Machiavelli und Guicciardini. — Bembo. — Ariosto. — Castiglione. — Pietro Aretino. — Die Lyrik im 16. Jahrh. — Das Selbstgedicht im 16. Jahrh. — Die Tragödie. — Die Comödie. — Anhang bibliographischer und kritischer Bemerkungen.

Jeder der sich fortan mit der hier behandelten Periode der italienischen Literatur beschäftigen will, wird Gaspary's Arbeit zu seinem Ausgangspunkte zu machen haben. Das Werk ist aber nicht nur ein streng wissenschaftliches für Fachleute bestimmt, sondern gewährt nebenbei durch seine anziehende Darstellungsweise auch einen ästhetischen Genuss; es wird daher auch in weiteren Kreisen Verbreitung finden.

Deutsche Literaturzeitung.

Die Fortsetzung dieses Werkes hat Dr. Richard Wendriner (Breslau) übernommen; ihm sind von der Gattin des verstorbenen Verfassers die Vorarbeiten, soweit sich solche im Nachlasse vorfinden, ausgehändigt worden.

16 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASBURG.

Grundlagen
des
neuhochdeutschen Lautsystems.

Beiträge zur Geschichte d. deutschen Schriftsprache im 15. u. 16. Jahrh.
von

Karl von Habbert.

8°. VII, 284 S. 1890. M. 6.—.

Inhalt: Einleitung: Die Kanzleisprachen. — Die kaiserliche Kanzleisprache. — Das gemeine Deutsch. — Die Drucksprachen. — Die bairischen Drucke. — Die Augsburger Drucksprache. — Andere schwäbische Drucksprachen. — Die Basler Drucksprache. — Andere schweizerische Drucksprachen. — Die Strassburger Drucksprache. — Jischart. — Die Rärnberger Drucksprache. — Hans Sachs. — Die Mainzer Drucksprache. — Die Reichsadmirale. — Andere mittelhochdeutsche Drucksprachen. — Die Frankfurter Drucksprache. — Die Frankfurter Bibeldrucke. — Die kursächsische Kanzlei. — Die Leipziger Drucksprache. — Die Entwicklung von Luthers Sprache. — Die Sprache der Bibel von 1545. — Die von Luther abhängige mitteldeutsche Literatur. — Abweichungen der md. Literatursprache von Luthers Sprache. — Älteste Orthographiebücher und Grammatiken. — Älteste Wörterbücher. — Grammatische Abhandlungen. Vergleichende Tabellen.

Geschichte
des
Schwäbischen Mundart
im Mittelalter und in der Neuzeit.

Mit Textproben und einer Geschichte der Schriftsprache in Schwaben
dargestellt von

Dr. Friedrich Kauffmann

Professor an der Universität Halle a. S.

8. XXVIII, 355 S. 1890. M. 8.—.

„Auf dem Gebiete der deutschen Dialektforschung dürfte seit langer Zeit kein Werk von ähnlicher Bedeutsamkeit erschienen sein, wie das gegenwärtige. Wenn man weiss, was es heisst, die Geschichte einer bestimmten Mundart zu schreiben, wie vielerlei da zu beobachten ist, wie heftig die Benutzung literar. Sprachquellen ist, so wird man von vornherein keine geringe Vorstellung von der Arbeitsleistung eines Werkes haben, das sich einen solchen Titel gibt. Diese Erwartung wird aber nicht getäuscht; es ist hier eine grosse Arbeit gethan worden, wie sie in dieser Art noch für keine deutsche Mundart besteht, und sie ist mit Fleiss, Umsicht und Sachkenntnis gethan worden.“

Schwäbischer Merkur, 1. Febr. 1890.

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG 17

Neuhochdeutsche Metrik.

Ein Handbuch

von

Dr. J. Minor,

a. S. Professor an der Universität Wien.

Gr. 8°. XVI, 490 S. 1893. M. 10.—

... Eine systematische und umfassende Behandlung der neuhochdeutschen Metrik zu liefern hat Minor im vorliegenden Werke angenommen. Und wir dürfen sagen, dass er seiner Aufgabe in vorzüglicher Weise gerecht geworden ist. Nicht zwar, dass wir mit seinen Resultaten überall einverstanden wären und in ihnen Abschliessendes erblicken könnten. Das beansprucht er aber auch selbst nicht, sondern wünscht, dass sein Buch zu weiteren Untersuchungen anregen möge. Und gerade in dieser Hinsicht erwarten wir davon die fruchtbarsten Wirkungen. Denn M. hat für die nhd. Metrik einen festen Boden geliefert, von dem aus sie weiter gebaut werden kann. Ganz besonders die Grundfragen: Rhythmus, Quantität, Accent und Takt hat er in eingehender und vorurteilsfreier Weise unter Berücksichtigung früherer Ansichten allseitig untersucht und erwogen. Eine Fülle neuer und treffender Beobachtungen treten da zu Tage. Die Quantität im nhd. Verse, d. h. die wirkliche, nicht mit dem Accent verwechselte, ist unseres Wissens noch nirgends so objectiv untersucht worden. Aus dieser gründlichen Würdigung der Elemente ergeben sich denn auch für die Beurteilung des Versbaus wichtige Resultate. ... Mit dem Ausdruck des Dankes für solche Belehrung wünschen wir, dass das Buch zum Aufblühen des wissenschaftlichen Betriebes der neuhochdeutschen Metrik Veranlassung geben möge."

W. B. im Literar. Centralblatt. 1894. Nr. 18.

... Eine reiche Fülle des Stoffes bietet und bewilligt Minor, er schildert ebenso die geschichtliche Entwicklung auch der auswärtigen Formen in Deutschland, wie er das Originaldeutsche der alten und neuen Zeit geschmackvoll würdigt. Und meine ganz besondere Freude sei noch ausgesprochen über die ganz vortreffliche Darstellung des sogenannten Knittelverses, jener freien Behandlung der durch den Reim verbundenen Zeilen mit vier Hebungen, die von zwei unserer größten Dichter in zwei ihrer herrlichsten Werke so volkstümlich, wie kunstvollständig verwertet sind, von Goethe im „Faust“, von Schiller in „Wallensteins Lager“. Gerade hier zeigt sich die Meisterschaft des Verfassers in der Darlegung, wie der innere Sinn das Maassgebende ist und aus dem lebendige, Gefühl des Dichters der Rhythmus in seiner Mannichfaltigkeit sich entwickelt, wie Freiheit und Ordnung innigst zusammenwirken."

M. Carrière in der Beilage zur Allgem. Zeitung. 1894. Nr. 100.

18 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Demnächst erscheint:

Die Mundart von Imst (Tirol) LAUT- UND FLEXIONSLEHRE.

Mit Unterstützung der Kaiserlichen Akademie der
Wissenschaften in Wien

von

Dr. Josef Schatz.

8°. ca. 15 Bogen. Preis ca. M. 6.50.

Festschrift zur 50jähr. Doctorjubelfeier Karl Weinholds

am

14. Januar 1896.

INHALT. Zum Versbau der Schnaderhüpfel. Von Otto Brenner. — Hörgr. Von Finnur Jónsson. — Deutsche Suffixstudien. Von Friedrich Kluge. — Zur Geschichte des Volksnamens 'Griechen'. Von Gustav Kossinna. — Die Freunde der Aufklärung. Geschichte der Berliner Mittwochsgesellschaft. Von Heinrich Meisner. — Totenbretter im Schwarzwald. Von Elard Hugo Meyer. — Märchen aus Lohenfeld. Von Friedrich Pfaff. — Zur Behandlung des nachvokalischen -s einsilbiger Wörter in der schlesischen Mundart. Von Paul Pietsch. — Marktkreuz und Rolandsbild. Von Richard Schröder. — Die deutschen Mundarten in der Frankfurter Nationalversammlung. Von Hermann Wunderlich. — Etzels Burg in den Nibelungen. Von Oswald v. Zingerle.

8°. VI. 170 S. 1896. M. 4.50.

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 19

Quellen und Forschungen
zur
SPRACH- UND CULTURGESCHICHTE
der germanischen Völker.

Herausgegeben

von

A. Brandl, Ernst Martin, E. Schmidt.

1.—79. Heft. 1874—1896. M. 295.40.

- I. Geistliche Poesien der deutschen Kaiserzeit. Studien von Wilhelm Scherer. I. Zu Genesis und Exodus. 8. VIII, 77 S. 1874. M. 2 —
- II. Ungedruckte Briefe von und an Johann Georg Jacobi, mit einem Abriss seines Lebens und seiner Dichtung hrg. von Ernst Martin. 8. 97 S. 1874. M. 2 40
- III. Ueber die Saemtgalischen Sprachdenkmäler bis zum Tode Karls des Grossen. Von R. Henning. 8. XIII, 152 S. 1875. M. 4 —
- IV. Reinmar von Hagenau und Heinrich von Rugge. Eine litterarhistorische Untersuchung von Erich Schmidt. 8. 122 S. 1875. M. 3 60
- V. Die Vorreden Friedrichs des Grossen zur Histoire de mon temps. Von Wilhelm Wiegand. 8. 86 S. 1875. M. 2 —
- VI. Strassburger Elite und die volkwirthschaftliche Revolution im XIII. Jahrhundert von Gustav Schmoller. 8. 35 S. 1875. M. 1 —
- VII. Geistliche Poesien der deutschen Kaiserzeit. Studien von W. Scherer. II. Heft. Drei Sammlungen geistlicher Gedichte. 8. 90 S. 1875. M. 4 —
- VIII. Ecbasis capituli, das älteste Thierepos des Mittelalters. Herausgegeben von Ernst Voigt. 8. 104 S. 1875. M. 4 —
- IX. Ueber Ulrich von Lichtenstein. Historische und litterarische Untersuchungen von Karl Knorr. 8. 104 S. 1875. M. 2 40
- X. Ueber den Null der altgerman. Poesie von Rich. Heinzel. 8. 54 S. 1875. M. 1 00
- XI. Strassburg zur Zeit der Zunftkämpfe und die Reform seiner Verfassung und Verwaltung im XV. Jahrhundert von Gustav Schmoller. Mit einem Anhang: enthaltend die Reformation der Stadtordnung von 1405 und die Ordnung der Fünfzehner von 1453. 8. IX, 164 S. 1875. M. 5 —
- XII. Geschichte der deutschen Dichtung im XI. und XII. Jahrh. von Wilhelm Scherer. 8. X, 146 S. 1875. M. 3 50
- XIII. Die Nomina suffixa a und ä in den germanischen Sprachen. Von Heinrich Zimmer. 8. X, 216 S. 1876. M. 7 —
- XIV. Der Marner. Herausg. von Philipp Strauch. 8. 186 S. 1876. M. 4 —
- XV. Ueber den Mönch von Hellsbronn. Von Albrecht Wagner. 8. 92 S. 1876. M. 2 —
- XVI. King Horn. Untersuchungen zur mittellenglischen Sprach- u. Litteraturgeschichte von Theod. Wissmann. 8. 124 S. 1876. M. 3 —
- XVII. Karl Ruckstuhl. Ein Beitrag zur Goethe-Litteratur v. L. Hirzel. 8. 46 S. 1876. M. 1 —
- XVIII. Flandrijs. Fragmente eines mittelniederländischen Rittergedichtes. Zum ersten Male herausgegeben von Johannes Franck. 8. IX, 168 S. 1876. M. 4 —
- XIX. Elhart von Oberg. Zum ersten Male hrg. von E. Lichtenstein. 8. CCV, 475 S. 1876. M. 14 —
- XX. Englische Alexius-Legenden aus dem XIV. und XV. Jahrh. Herausg. v. J. Schipper. I: Version I. 8. 107 S. 1877. M. 2 80

Quellen und Forschungen (ferner).

- XXI. Die Anfänge des Prosaerzählens in Deutschland und Jörg Wichram von Colmar. Eine Kritik von Wilh. Scherer. S. 106 S. 1877. M. 2 50
- XXII. Ludwig Philipp Hahn. Ein Beitrag zur Charakteristik der Sturm- und Drangzeit von Rich. Maria Werner. S. X, 145 S. 1877. M. 8 —
- XXIII. Leibnitz und Schottelius. Die Unvergriffenen Gedanken. Untersucht und hrsg. von August Schmarsow. S. VI, 192 S. 1877. M. 2 —
- XXIV. Die Handschriften u. Quellen Willframs deutscher Paraphrase des hohen Liedes. Untersucht von Josef Seemüller. S. VIII, 117 S. 1877. M. 2 50
- XXV. Kleinere lateinische Denkmäler der Thiernage aus dem XII. bis XIV. Jahrhundert. Herausgegeben von K. Voigt. S. VII, 154 S. 1878. M. 4 50
- XXVI. Die Offenbarungen der Adelheid Langmann hrsg. von Phil. Strauch. S. XLII, 119 S. 1878. M. 4 —
- XXVII. Ueber einige Fälle des Coniunctivi im Mittelhochdeutschen. Ein Beitrag zur Syntax des zusammengeordneten Satzes. Von Ludw. Bock. S. VIII, 74 S. 1878. M. 1 50
- XXVIII. Willframs deutsche Paraphrase des hohen Liedes. Mit Einleitung und Glossar herausgeg. von Joseph Seemüller. S. XIV, 147 S. 1878. M. 8 —
- XXIX. Die Quellen von Nothers Psalmen. Zusammengestellt von K. Henriel. S. 268 S. 1878. M. 8 —
- XXX. Joachim Wilhelm von Bräse, der Schüler Lessings. Von August Sauer. S. VIII, 146 S. 1878. M. 6 —
- XXXI. Nibelungenstudien v. R. Henning. S. XII, 323 S. 1883. M. 6 —
- XXXII. Beiträge zur Geschichte der germanischen Coniunction. Von Friedr. Kluge. S. IX, 166 S. 1878. M. 4 —
- XXXIII. Wolframs von Eschenbach Bilder und Wörter für Freude und Leid. Von Ludwig Bock. S. VIII, 74 S. 1879. M. 1 50
- XXXIV. Aus Goethes Frühzeit. Bruchstücke eines Commentars zum jungen Goethe. Von W. Scherer. S. VII, 130 S. 1879. M. 8 —
- XXXV. Wigamur. Eine litterarhistorische Untersuchung von Greg. Sarrazin. S. 33 S. 1879. M. 1 —
- XXXVI. Taulers Bekehrung. Kritisch untersucht v. Heinar Seuse Donifia. S. VIII, 146 S. 1879. M. 8 50
- XXXVII. Ueber den Einfluss des Reimes auf die Sprache Othrids. Mit einem Reimlexicon zu Othrid. Von Theod. Ingenblech. S. 95 S. 1880. M. 2 —
- XXXVIII. Heinrich von Morungen und die Troubadours. Von Ferd. Michel. S. XI, 272 S. 1880. M. 6 —
- XXXIX. Beiträge zur Kenntnis der Klopstock'schen Jugendlyrik. Von Erich Schmidt. S. VIII, 95 S. 1880. M. 2 —
- XL. Das deutsche Ritterdrama des XVII. Jahrhunderts. Studien über Joh. Aug. v. Töring, seine Vorgänger und Nachfolger. Von Otto Brahm. S. X, 235 S. 1880. M. 8 —
- XLI. Die Stellung von Subject und Prädicatsverbum im Holland. Nebst einem Anhang metrischer Excursus. Ein Beitrag zur german. Wortbildungslehre. Von John Rios. S. 130 S. 1880. M. 8 —
- XLII. Zur Gralsage. Untersuchungen von Ernst Martin. S. 48 S. 1880. M. 1 50
- XLIII. Die Kindheit Joes von Konrad von Passenheim. Herausgeg. v. Karl Koeberlyffer. S. VIII, 104 S. 1881. M. 4 —
- XLIV. Das Aengene. Eine liter.-hist. Unterschg. von E. Schröder. S. VIII, 86 S. 1881. M. 2 —
- XLV. Das Lied von King Horn. Mit Einleitung, Anmerkungen und Glossar v. Theod. Wisemann. S. XXII, 156 S. 1881. M. 8 50

Quellen und Forschungen (ferner).

- XLVI. Ueber die ältesten hochföhrlichen Sprachdenkmäler. Ein Beitrag zur Grammatik des Althochdeutschen. Von Gust. Kossinna. S. XIII, 99 S. 1901. M. 2 —
- XLVII. Das deutsche Haus in seiner historischen Entwicklung. Von Rud. Henning. Mit 65 Holzschn. S. XI, 194 S. 1902. M. 5 —
- XLVIII. Die Accente in Ottfrieds Evangelienbuch. Von H. Schell. S. 123 S. 1902. M. 3 —
- XLIX. Ueber Georg Greflinger von Regensburg, als Dichter, Historiker und Uebersetzer. Eine liter.-histor. Unters. von W. v. Oettingen. S. 94 S. 1902. M. 2 —
- L. Eracinus. Deutsches Gedicht des XIII. Jahrhunderts. Herausg. von Harald Graef. S. 264 S. 1902. M. 5 —
- LI. Manhardt, Mythologische Forschungen. Hrag. von Hermann Patsig. Mit Vorreden von Karl Müllenhoff und W. Scherer. S. XI, 202 S. 1904. M. 9 —
- LII. Laurence Minots Lieder. Mit grammatisch-metrischer Einleitung von Wihh. Schelle. S. XLVII, 43 S. 1904. M. 3 —
- LIII. Der zusammengeordnete Satz bei Berthold von Regensburg. Ein Beitrag zur mittelhochdeutschen Syntax von Hubert Roettchen. S. XI, 124 S. 1904. M. 2 50
- LIV. Konrad von Würzburg Klage der Kunst. Hrag. von Eugen Joseph. S. X, 92 S. 1905. M. 2 —
- LV, 1. Das friesishe Bauernhaus in seiner Entwicklung während der letzten vier Jahrhunderte. Von Otto Lasius. Mit 28 Holzschn. S. 84 S. 1905. M. 5 —
- LV, 2. Die deutschen Haustypen von Rudolf Henning. S. 24 S. 1906. M. 1 —
- LVI. Die galante Lyrik. Von Max Freiherr v. Waldberg. S. XII, 152 S. 1905. M. 4 —
- LVII. Die altddeutsche Exodus hrag. v. Ernst Kossmann. S. 150 S. 1904. M. 3 —
- LVIII. Grundlagen des mittelhochdeutschen Strophenbaus von Richard M. Meyer. S. XII, 196 S. 1904. M. 3 —
- LIX. Ueber die Sprache der Vandalen. Ein Beitrag zur germanischen Namen- u. Dialectforschung von Ferdinand Wrede. S. VI, 119 S. 1904. M. 3 —
- LX. Die Poetik Gottscheds und der Schweizer. Literar.-histor. untersucht von Franz Servaes. S. X, 178 S. 1907. M. 3 50
- LXI. Der Vers in Shakespeares Dramen von Geswin Ksieg. S. VIII, 123 S. 1903. M. 3 50
- LXII. Neuwall. Untersuchungen von E. ten Brink. S. VIII, 247 S. 1904. M. 3 —
- LXIII. Geschichte der Ablauts der starken Zeitwörter innerhalb des Nhdenglischen von K. D. Bülbring. S. 140 S. 1909. M. 3 50
- LXIV. Zur Lautlehre der griechischen, lateinischen und romanischen Lehnwörter im Althenglischen von A. Pogatscher. S. XII, 220 S. 1903. M. 5 —
- LXV. Neue Fragmente des Gedichts von den von Reinherde und das Bruchstück von bere Wisselauwe, herausg. von Ernst Martin. S. 73 S. 1909. M. 2 —
- LXVI. Kaspar Scheidt, der Lehrer Fischerts, Abriss der griechischen Literatur in Deutschland von Adolf Hauffen. S. 126 S. 1909. M. 2 —
- LXVII. Ulrichs von Hutten deutsche Schriften. Untersuchungen mit einer Nachlese zu Hutten's Werken v. E. Saamsohn. S. IX, 180 S. 1901. M. 4 —
- LXVIII. Über die Sprache der Ostgoten in Italien von Ferd. Wrede. S. 208 S. 1901. M. 4 —

Quellen und Forschungen (ferner).

- LXIX. Prothese und Aphaeresis des H im Althochdeutschen von H. Garke. 8. X, 126 S. 1891. M. 8.—
- LXX. Studien z. Gesch. d. Italien. Novelle in der engl. Literatur des XVI. Jahrh. von K. Koeppe. 8. 100 S. 1892. M. 2.50
- LXXI. Judith. Studies in metre, language and style with a view to determining the date of this old-english fragment and the home of its author. By T. Greg. Foster. 8. X, 108 S. 1892. M. 3.—
- LXXII. Der althochdeutsche Isidor. Facsimilenausgabe des Pariser Codex nebst kritischem Text der Pariser und Monacser Bruchstücke. Mit Einleitung, grammatischer Darstellung und einem ausführlichen Glossar herausgegeben von Georg A. Hench. 8. XIX, 155 S. mit 22 Tafeln 1892. M. 20.—
- LXXIII. Zur Entwicklung der historischen Dichtung bei den Angelsachsen von Daniel Abegg. 8. XII, 126 S. 1894. M. 3.—
- LXXIV. Studien über das deutsche Volksbuch Ludlarus und seine Bearbeitungen in fremden Sprachen. Von Karl Scherbach. 8. XII, 277 S. 1894. M. 6.50
- LXXV. Die Sprache der Langobarden. Von Wilh. Bruckner. 8. XVI, 336 S. 1893. M. 8.—
- LXXVI. Huchown's Pistol of swete Susan. Kritische Ausgabe von Hans Küster. 8. 88 S. 1893. M. 3.—
- LXXVII. Studien über die ältesten deutschen Fastnachtspiele. Von Victor Michels. 8. XII, 245 S. 1894. M. 6.50
- LXXVIII. Place Names in the English Bede and the Localisation of the Mos. By Thomas Miller. 8. 80 S. 1894. M. 2.—
- LXXIX. Die Frühzeit des deutschen Minnesangs von Eugen Joseph. I. Die Lieder des Kurenbergers. 8. VIII, 88 S. 1894. M. 2.50
- LXXX. Quellen zur Geschichte des vorshakespearischen Dramas. Von Alois Brandl. ca. 16 Bogen (unter der Presse).
- LXXXI. William Browne. His Britannias Pastoral's and the Pastoral Poetry of the Elizabethan age. Von Frederic W. Moorman. X, 156 S. 1897. M. 4.50
- LXXXII. Quellenstudien zu den Dramen George Chapman's, Philip Massinger's und John Ford's. Von Emil Koeppe. IX, 329 S. 1897. M. 6.—
- LXXXIII. Lydgate's Fabula decorum mercatorum aus dem Nachlasse des Herrn Professor Dr. J. Eupitza, Litt. D. nach sämtlichen Handschriften herausgegeben von Dr. Gustav Schleich. VIII, XCI, 164 S. 1897. M. 6.50

- Becker, Ph. Aug., Jean Lemaire, der erste humanistische Dichter Frankreichs. Kl. 8. XII, 390 S. 1893. M. 12.—
- Fischer, Rudolph, Privatdozent der engl. Philologie an der Universität Innsbruck. Zur Kunstentwicklung der englischen Tragödie von ihren ersten Anfängen bis zu Shakespeare. 8. XIII, 192 S. 1893. M. 5.—
- Kahle, Bernh., Die Sprache der Skalden, auf Grund der Binnen- und Endreime, verbunden mit einem Rimarium. 8. VIII, 308 S. 1892. M. 7.—
- Solmsen, Dr. Felix, Studien zur lateinischen Lautgeschichte. 8. VIII, 200 S. 1894. M. 6.50
- Tappolet, Ernest, Über die romanischen Verwandtschaftsnamen. Mit besonderer Berücksichtigung der französischen und italienischen Mundarten. Ein Beitrag zur vergleichenden Lexikologie. 8. VII, 176 S. mit 2 Karten. 1896. M. 6.—

Herausg. von K. A. J. TRÜBNER in Straßburg. 23

Abriss
der
urgermanischen Lautlehre
mit besonderer Rücksicht auf die
nordischen Sprachen

von

Adolf Noreen.

Von Verleger selbst besorgte Uebersetzung nach dem schwedischen Original.

P. XIII und S. 186. M. 5.—

„Jeden die schwedische Sprache, die vor mehreren Jahren erkrankte ist, hat in diesem Buche seine Linderung gefunden. In auch kühnen Mann verleiht die deutsche Uebersetzung das Jahr gegenüber. Sie ist eine durchaus vollständige, übersichtlich angeordnete und fast durchweg correcte Darstellung eines der wichtigsten Kapitel der germanischen Grammatik. Die indogermanischen und vorzüglich die urgermanischen und besonders skandinavischen, nur wird auch von Wille von einer Uebersetzung vermieden. Uebersetzte Vorlesungen erhalten die Aufmerksamkeit. Neben der altindischen Grammatik in Bruns's Sammlung und die Geschichte der altindischen Sprache in Paul's Grammatik, beiden Herausgebern, haben die große Tugend Noreen's für die Bewältigung großer Stoffmassen gezeigt. Diese Begabung bewährt sich auch in dem neuen Werke. Es erfüllt in zwei großer Abschnitten, die germanischen und urgermanischen Grammatik sind. Jeder dieser Theile geht ein kurzer Überblick über den eig. Lautstand voraus, der mit Hilfe des Indischen, des Griechischen und des Lateinischen erläutert wird. Dann folgen die urgermanischen Lautgesetze. Dem Buche nach kommt ein vollständiges Glossar, das die Namen der Lautgesetze in Germanischen enthält.“

Bei Interesse auch, dass die urgerm. Lautlehre ein in hohen Grade angereicherter Text ist, dem ein voller Blick in das Innere der germanischen Grammatik selbst gewährt werden kann. — — — — —

Literarische Centralblatt 1895. Nr. 25.

Der indogermanische Akzent.

Ein Handbuch

von

Dr. Hermann Hirt.

Privatdozent an der Universität Leipzig.

P. XIII, 268 S. 1895. M. 4.—

24 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Sammlung indogermanischer Wörterbücher.

- I. *Hübckmann, H.*, Etymologie und Lautlehre der ossetischen Sprache. 8°. VIII u. 181 S. 1887. M. 4.—
- II. *Pris, S.*, Grundriss der gotischen Etymologie. 8°. XVI u. 167 S. 1888. M. 5.—
- III. *Meyer, Gustav*, Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache. 8°. 524 S. 1891. M. 12.—
- IV. *Horn, Paul*, Grundriss der neupersischen Etymologie. 8°. XXV, 386 S. 1893. M. 15.—
- V. *Lozmann, E. u. J.*, Etymologisches Sanskritwörterbuch (unter der Presse).

Grammatik der Oskisch-Umbrischen Dialekte

von
R. von Planta.

Erster Band 8°. VIII u. 600 S. 1892. M. 15.—

Nachdem die Sprachwissenschaft die oskisch-umbrischen Dialekte längere Zeit ziemlich abseits hat liegen lassen, herrscht jetzt auf diesem Forschungsgebiet wieder ein erfreulich reges Leben. Fast gleichzeitig sind drei grössere Arbeiten erschienen, die sich mit der Lautgeschichte dieser Mundarten beschäftigen. Davon ist die umfassendste und bedeutendste das uns vorliegende Buch eines jungen Schweizera. Die Einleitung giebt zunächst einen geschichtlichen Überblick über die Erforschung der oskisch-umbrischen Mundarten; darauf wird die Stellung der letzteren im Kreise der italischen Sprachen und ihr Verhältnis unter sich behandelt; weiter werden die Denkmäler (hauptsächlich Inschriften) aufgezählt und charakterisiert. Im ersten Kapitel der Lautlehre werden die Alphabete der Inschriften und die orthographischen Fragen (Benennung der Consonanten, Dehnung, der Vocalelänge etc.) erörtert. Darauf folgt die Darstellung der Lauterscheinungen, die sowohl dem statistisch-descriptiven als auch dem entwicklungsgeschichtlichen Betrachtungsstandpunkt gerecht wird.

Wir behalten uns vor, auf das Werk nach Erscheinen des zweiten Bandes etwas ausführlicher zurückzukommen. Für jetzt sei nur noch bemerkt, dass wir es mit einer auf gründlichem Studium beruhenden, durchaus soliden und in manchen Beziehungen geradezu musterhaften Arbeit zu thun haben, die als ein die gesammte bisherige Forschung zusammenfassendes Handbuch für jeden, der sich mit den italischen Sprachen beschäftigt, unentbehrlich sein wird.

Literarisches Centralblatt 1892 Nr. 10.

Der II. Band ist unter der Presse. Er wird die Stammbildungs- und Flexionslehre, die Syntax, einen Anhang mit Bemerkungen zu einzelnen Inschriften, eine vollständige Sammlung der Inschriften und ein Glossar enthalten.

VON KARL J. TRÜSNER IN STRASBURG. 25

Geschichte der GROTESKEN SATIRE

von
Dr. Heinrich Schneegans,

Privatdozent der romanischen Philologie an der Universität Strassburg

Mit 28 Abbildungen.

gr. 8°. XV, 323 S. 1894. M. 18.—

Inhalt: Einleitung. — Erster Theil: Die Zeit vor Rabelais. Kap. I: Die Keime der grotesken Satire im Mittelalter. Kap. II: Die italienische Ritterdichtung. Kap. III: Die romanische Poesie der Italiener. Kap. IV: Die vom Humanismus und der Reformation ausgehenden Satiren Deutschlands. — Zweiter Theil: Rabelais. Kap. I: Die Satiren der Ritterromane. Kap. II: Die Satiren der einzelnen Berufsstände. Kap. III: Der Stil Rabelais'. — Dritter Theil: Die Zeit nach Rabelais. Kap. I: Die neueren Nachahmer Rabelais und die von ihm beeinflusste Kunst. Kap. II: Die französische Satire im Geiste Rabelais'. Kap. III: Das Grotteske bei Fäulart. Kap. IV: Die Ausbreitung der grotesken Satire und des grotesken Stils. — Schluss.

Es ist ein Verdienst von Schneegans, zum ersten Male eine richtige Scheidung zwischen grotesk, burlesk und zynistisch versucht und auf instructiven Wege vorzutragen zu haben. Wir haben erst wenigstens eine zusammenfassende Berechnung für Rabelais' Epigonen. Rabelais ist der Meister der grotesken Satire. Das Grotteske beginnt mit der tolen Unabgeschlossenheit der brennenden Ueberzeugung.

Rabelais' Epigonen endlich im richtigen Licht gerückt zu haben, ist ein Verdienst des geistvollen und tiefgründigen Nachen von H. Schneegans. Wesen und Physiognomie der grotesken Satire sowie die Zeit, aus der sie ihre Lebenskräfte erg. reissend und gewissermaßen künstlerischer Anschaulichkeit hervor. Die schwere Literaturwissenschaft bringt nicht alle Jahre ein Werk heraus, welches an das hier besprochene eingeht.

7. Sommer

in der Zeitschrift der Allgemeinen Zeitung 1895 Nr. 107

26 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Die
deutschen Runendenkmäler
herausgegeben
von
Rudolf Henning.

Mit 4 Tafeln und 20 Holzschnitten.

Mit Unterstützung der kgl. preuss. Akademie der Wissenschaften.

Fol. VIII u. 156 S. 1889. Preis kart. M. 25.—

Inhalt: I. Die Speerspitze von Kowel. — II. Die Speerspitze von Müncheberg. IIa. Die Speerspitze von Torcello. — III. Der Goldring von Pietroassa. — IV. Die Spange von Charney. — V. Die Spange von Osthofen. — VI. Die Spange von Freilaubersheim. — VII. Die grössere Spange von Nordendorf. — VIII. Die kleinere Spange von Nordendorf. — IX. Die Emser Spange. — X. Die Friedberger Spange. — XI. Der Goldring des Berliner Museums. — XII. Der Bracteate von Wapno. XIII. Der zweite Bracteate des Berliner Museums. — XIV. Die Dannenberger Bracteaten. — XV. Der Bracteate aus Heide. — XVI. Das Tonköpfchen des Berliner Museums. — Ergebnisse. Anhang und Register.

Das deutsche Haus
in
seiner historischen Entwicklung

von
Rudolf Henning.
Mit 64 Holzschnitten.

Quellen und Forschungen zur Sprach- und Kulturgeschichte der germanischen Völker, Heft 47.

8°. IX, 184 S. 1888. M. 5.—

Inhalt: Einleitung. — Die frühlich-oberrheinische Bauart. — Die oberrheinische Bauart. — Die fränkische Bauart. — Die anglo-sächsische Bauart. — Die nordliche Bauart. — Die ostdeutsche Bauart. — Das arische Haus. — Zur Geschichte des deutschen Hauses.

28 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Handbuch
der
neugriechischen Volkssprache.

Grammatik, Texte und Glossar.

Von

Dr. A. Thumb,

a. a. Professor an der Universität Freiburg i. Br.

8°. XXV, 240 S. mit einer Schrifttafel. 1896. Broschirt M. 6.—,
in Leinwand gebunden M. 7.—.

„Endlich einmal eine brauchbare Grammatik der neugriechischen Volkssprache, ein Buch, das nicht jenes aus allen möglichen Formen zusammengebrachte Kauderwelsch der Zeitungen und Bücher, sondern die in gesetzmässiger Entwicklung entstandene lebendige Sprache der Gegenwart lehrt! Th. hat es verstanden, den wichtigsten Sprachstoff auf sehr knappem Raume mitzutheilen, indem er sich auf die Verzeichnung der That- sachen mit den unentbehrlichsten Erklärungen beschränkte; die gram- matische Abtheilung des Handbuchs umfasst nur 124 Seiten; dann folgen gemein-neugriechische und dialektische Texte in Poesie und Prosa (S. 127 bis 194), endlich ein Glossar (S. 195—239). Hundertmal bin ich nach einem praktischen Handbuch der neugriechischen Volkssprache gefragt worden, und stets war ich in Verlegenheit, was ich den Leuten eigentlich nennen sollte; die gleiche Verlegenheit drückte mich jedesmal, wenn ich eine Vor- lesung über neugriechische Grammatik hielt und den Zuhörern zur Ver- einfachung und Erleichterung des Unterrichts etwas Gedrucktes in die Hand geben wollte. Wer die Not so an eigener Haut gefühlt hat, wird dem Verfasser für seine schöne Arbeit doppelt dankbar sein und gerne darauf verzichten, ihm einzelne Unebenheiten anzumuten. Möchte um auch eine historische Grammatik des Neugriechischen, die dem byzan- tischen Studienkreise noch älter liegen würde, uns bald bescheert werden!“
K. K. (Byzantinische Zeitschrift 1895 S. 220).

Berneker, Dr. Erich, Die preussische Sprache. Grammatik.
Texte, etymologisches Wörterbuch. 8°. XII u. 335 S.
1896. M. 8.—

Luick, Karl, Untersuchungen zur englischen Lautgeschichte.
8°. XVIII, 334 S. 1896. M. 9.—

Viljoen, W. J., Beiträge zur Geschichte der Cap-hollän- dischen Sprache. 8°. 68 S. 1896. M. 1.50.

Wiedemann, Dr. Oskar, Handbuch der Haisischen Sprache.
Grammatik, Texte, Wörterbuch. 8°. XVI, 350 S. 1897.
M. 9.—

Unter der Presse befindet sich:

Kluge, Friedr. u. Friedr. Lutz, English Etymology. A select Glossary for the use of Highschools and Colleges.
8°. ca. 16 Bogen.

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 29

Griechische Geschichte

von
Julius Beloch.

Erster Band: Bis auf die sophistische Bewegung und den peloponnesischen Krieg.

gr. 8°. XII, 637 S. 1893. Broschirt M. 7.50, in Halbfranz gebunden M. 10.—.

Der zweite Band: Vom peloponnesischen Krieg bis auf Aristoteles und die Eroberung Asiens unter der Presse, erscheint Ende 1896.

... Das Ganze ist fließend geschrieben, von durchsichtiger Klarheit, gleich abgerundet in Form und Fassung. So tritt das Buch mit dem Anspruch auf, dem deutschen Publikum zu bieten, was es bis jetzt noch nicht besitzt: eine von wirklich historischem Geist getragene und zugleich lesbare Geschichte Griechenlands. Ref. steht nicht an zu erklären, dass es diesen Anspruch in weitem Umfang erfüllt. Durch einen freien und weiten Blick, durch umfassende historische Kenntnisse, durch gründliche Durcharbeitung des Materials war der Verf. für seine Aufgabe vorbereitet. Von der Selbständigkeit und der vor keiner Konsequenz zurückschreckenden Energie seines historischen Urteils hat er schon früher vielfach Proben abgelegt ...

Eduard Meyer im Literarischen Centralblatt 1894, Nr. 4.

Der eigentliche Vorzug des Werkes liegt auf dem Gebiete der Darstellung der wirtschaftlichen und socialen Grundlagen des Lebens, in denen B. die materiellen Grundlagen erkennt, auf denen sich die grossartigen Umwälzungen, auch der geistigen und politischen Entwicklung vollzogen. Da B. gerade in dieser Beziehung das Material beherrscht, wie nicht leicht ein anderer Forscher, so dürfte man hierin von seiner Darstellung Ausführliches und Vorzügliches erwarten ... Glanzpunkte sind der VII. Abschnitt: Die Umwälzung im Wirtschaftsleben (vom 7. zum 6. Jahrh.) und der XII.: Der wirtschaftliche Aufschwung nach den Perserkriegen ... Ueber die Bevölkerungsverhältnisse, über die Getreide-einfuhr, über das Aufhören der Natural- und den Beginn der Geldwirtschaft, die Erträge der Industrie und des Handels, über Zinsen, Arbeitslöhne etc. erhalten wir die eingehendsten Aufschlüsse und wundern uns, wie diese wichtigen Dinge bei der Darstellung der griechischen Geschichte bisher unberücksichtigt bleiben konnten.

... Die Form der Darstellung ist eine ausserordentlich gewandte und fließende.

Bl. f. d. Gymnasialschulwesen, XXX. Jahrg. S. 671 u. ff.

30 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Geschichte
der
Griechischen Plastik

von

Maxime Collignon

Professor an der Faculté des Lettres in Paris.

Ins Deutsche übertragen und mit Anmerkungen begleitet

von

Eduard Thraemer

a. o. Professor an der Universität Strassburg

Erster Band. Mit 12 Tafeln in Chromolithographie oder
Heliogravure und 278 Abbildungen im Text.

Erste bis vierte Lieferung. Lex.-Octav. 480 S. 1895—1896.

Die 5. (Schluss-)Lieferung erscheint Ende 1896.

„Collignon's *Histoire de la sculpture grecque*, deren erster und bisher einziger Band 1892 erschien, hat mit Recht überall eine sehr günstige Aufnahme gefunden. Der Verf. steht von vorn herein auf dem Boden, der durch die umwälzenden Entdeckungen der letzten Jahrzehnte geschaffen ist, und betrachtet von diesem neu gewonnenen Standpunkte aus auch die älteren Thatsachen und Forschungsergebnisse. Er beherrscht die einschlägige Literatur, in der die deutsche Forschung einen bedeutenden Platz einnimmt, und weist die Streitfragen oder die Thatsachen in geschmackvoller Form und ohne ermüdende Breite darzustellen. Eine grosse Anzahl gut ausgeführter Textillustrationen, nach zum grössten Teil neu angefertigten Zeichnungen, dient dem Texte zu anschaulicher Belebung und bietet eine vornehme Zierde des Buches, sehr verschieden von jenen oft nichtssagenden Umrissen, welchen wir in ähnlichen Büchern so oft begegnen. So war es ein glücklicher Gedanke, Collignon's Werk dem deutschen Publikum, nicht blos dem gelehrten, durch eine deutsche Uebersetzung näher zu bringen. Von dieser liegt die erste Lieferung vor; vier weitere von ungefähr gleichem Umfange sollen den ersten Band zu Ende bringen. Der Uebersetzer, Dr. Ed. Thraemer, hat seine nicht ganz einfache Aufgabe vorzüglich gelöst: die Darstellung liess sich sehr gut und man wird nicht leicht daran erinnern, dass man eine Uebersetzung vor sich hat. Hier und da ist ein leichtes thatsächliches Versehen stillschweigend berichtigt; andererseits durch einen (als solcher bezeichneten) Zusatz ein Hinweis auf entgegenstehende Auffassungen, auf neuerdings bekannt gewordene Thatsachen, auf neu erschienene Literatur gegeben; besonders zahlreich treten solche Bemerkungen bei der Kypselade auf (S. 97 fg.). Im Ganzen jedoch handelt es sich um eine Uebersetzung, nicht um eine durchgehende Bearbeitung des Originalwerkes, so dass der Leser überall Collignon's Auffassungen ohne fremde Änderungen kennen lernt. Die Vorzüge des Buches werden immer deutlicher hervortreten, je festeren Grund die Darstellung gewinnt, je reicher und bedeutender die Monumente zufließen (die erste Lieferung, die nahezu das erste Buch umfasst, hat es nur noch mit den „Anfängen“ zu thun). Die äussere Ausstattung ist in Papier und Druck der Originalausgabe mindestens ebenbürtig, die Abbildungen sind z. T. noch schärfer als dort herausgekommen, und dabei ist der Preis geringer (30 Mark statt 50 Francs für den Band). Die schönen Vellinfeln, in Farbendruck oder Heliogravure, werden je den betreffenden Lieferungen beigegeben werden. Wir können dem Werke nur den raschen Fortgang wünschen, den der Prospekt des Verlegers in Aussicht stellt.“

fr. (Liter. Centralblatt 1896. Nr. 55.)

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 31

Soeben erschien:

Holbeins Totentanz

und
seine Vorbilder

von
Alexander Goette.

Der Arzt.

Mit 95 Abbildungen im Texte, 2 Beilagen und
9 Tafeln.

Lex.-8°. X, 291 S. 1897. Preis M. 20.—.

32 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Zur Analyse der Wirklichkeit. Eine Erörterung

der Grundprobleme der Philosophie von Otto Liebmann. Zweite, beträchtlich vermehrte Aufl. 8°. 680 S. 1880. M. 9.—

Inhalt: Vorwort zur ersten Auflage. — Vorwort zur zweiten Auflage. — Prolegomena. Erster Abschnitt: Zur Erkenntnistheorie und Transcendentalphilosophie. — Idealismus und Realismus. — Über die Phänomenalität des Raumes. — Anhang. — Raumcharakteristik und Raumdeuktion. — Über subjektive, objektive und absolute Zeit. — Über relative und absolute Bewegung. — Zur Theorie des Seins. Erstes Kapitel. Id. Zweites Kapitel. — Die Logik der Thatsachen oder Kausalität der Zeitfolge. — Die Metamorphosen des Apriori. Zweiter Abschnitt: Zur Naturphilosophie und Psychologie. — Vorbetrachtungen. — Erste Meditation. Id. Zweite Meditation. — Über den philosophischen Wert der mathematischen Naturwissenschaft. — Einige Worte über das Atom. — Platonismus und Darwinismus. — Das Problem des Lebens. — Aphorismen zur Kosmogonie. (Mythologie und Philosophie. Historische Notiz. Bedenken. Geogonie. Kausalität und Teleologie. Ewiges Palingenesie. Ideenordnung im Universum.) — Über den Instinkt. — Die Affiliation der Vorstellungen. — Über die Existenz abstrakter Begriffe. — Menschen- und Tierverstand. — Gehirn und Geist. — Die Einheit der Natur. Dritter Abschnitt: Zur Ethik und Ethik. — Ideal und Wirklichkeit. — Das ästhetische Ideal. — Das ethische Ideal.

Gedanken und Thatsachen. Philosophische Abhand-

lungen, Aphorismen und Studien von Otto Liebmann. Erstes Heft: Die Arten der Nothwendigkeit. — Die mechanische Natur-Erklärung. — Idet und Entelechie. 8°. 121 S. 1881. M. 2.50

Über philosophische Tradition. Eine akademische

Antrittsrede, gehalten in der Aula der Universität Jena am 9. December 1882. Von Otto Liebmann. 8°. 82 S. 1883. M. 1.—

Die Klimax der Theorien. Eine Untersuchung aus

dem Bereich der allgemeinen Wissenschaftslehre von Otto Liebmann. 8°. 118 S. 1884. M. 2.—

Historische und politische Aufsätze und Reden

von
Germann Baumgarten.

Mit einer biographischen Einleitung

von
Erich Marcks

und einem Bildnis des Verfassers.

gr. 8°. CXIII, 228 S. 1894. Preis. M. 10, in Stoff. geb. M. 12

Inhalt: Biograph. Einleitung von Erich Marcks. — I. Rede zur Feier des 18. October 1863. — II. Von Gustav Meißner zu Jena (1863). — III. Der deutsche Liberalismus. Seine Entstehung (1866). — IV. Der Zöllner ein eifriger Patriot? (1867). — V. Karl Grotz (1869). — VI. Wie wir wieder ein Volk geworden sind (1870). — VII. Zur Darstellung der französischen Revolution (1870). — VIII. Herder und Georg Müller (1872). — IX. Archäologie und Ethnologie in Frankreich und Deutschland (1875). — X. Rede auf Jakob Sturm am 1. Mai 1876. — XI. Strahlung vor der Reformation (1879). — XII. Ignatius von Loyola. Vortrag im November 1879. — XIII. Römische Triumphe (1887). — XIV. Gedächtnisrede auf Kaiser Friedrich (1888).

Es steht uns wenig übrig, als die Leser zu dem Denkmal hinzuführen, das ihm in Gemeinschaft und unter thätiger Mitwirkung Konrad Varentzapps, von einem seiner jüngeren Schüler in der ausprächtigsten und würdigsten Weise errichtet worden ist. Nachdem Erich Marcks schon im Herbst des vorigen Jahres in der Allgem. Zeitung ein Lebensbild Baumgartens veröffentlicht hatte, ist dasselbe jetzt in erweiterter Umgestaltung einer Sammlung historischer und politischer Aufsätze und Reden vorangestellt worden, die nach dem Urteil der Herausgeber die Sinesweise, vielmehr die ganze Persönlichkeit des Mannes zu zeichnen am geeignetsten erschienen. Es war die Absicht, „Einen von dem Geschlechte festzuhalten, dessen gesammtem Ringen wir das Reich verdanken“. Indem in den mitgetheilten Stücken aus den Jahren 1863–1888 der Mann sich selbst darstellt, wie er zu verschiedenen Zeiten immer derselbe war, indem die biographische Einleitung uns das Werden des Publizisten und Historikers aufzeigt und sein gesammtes schriftstellerisches Wirken zu den inneren und äusseren Beziehungen zurückverfolgt, aus denen dasselbe entsprang, ist diese Absicht vollständig erreicht worden. . . .

(*Vermeinte Feindbücher*, Bd. 76, Heft 2.)

34 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Shakespeare.

Fünf Vorlesungen aus dem Nachlaß

von

Bernhard ten Brink.

Mit dem Bildnis des Verfassers, radiert von B. Krausopf.

Erste und zweite Auflage.

Heft 8°. 166 S. 1893. M. 2.—, gebunden M. 3.—.

Inhalt: Erste Vorlesung: Der Dichter und der Mensch. —
Zweite Vorlesung: Die Zeitfolge von Shakespeares Werken.
— Dritte Vorlesung: Shakespeare als Dramatiker. — Vierte
Vorlesung: Shakespeare als komischer Dichter. — Fünfte
Vorlesung: Shakespeare als Tragiker.

„Es ist ein hoher und herrlicher Geist, der aus diesen
Vorträgen spricht. Flammende Begeisterung, philosophische
Bildung und strenge Wissenschaftlichkeit, feinstes Verständnis
und Nachfühlen des Dichters, das sind die Vorzüge, die sich hier
miteinander vereinen.“

Stemanns Litterar. Jahresbericht 1893

„Bedarf es eines Beispiels für die Art von Wissenschaft,
wie wir sie uns denken, so sei nur im Augenblick auf das
köstliche Buch über „Shakespeare“ verwiesen, das aus dem
Nachlasse von ten Brink, eines der hervorragendsten Gelehrten
unserer Zeit, durch die Sorgfalt Edward Schröders zugänglich
geworden ist. Was psychologische Synthese und nachfühlende
Aesthetik zu leisten vermag, darüber belehrt dieses kleine Werk
besser, als es der weitläufigsten Theorie gelänge.“

Anton B. Schönbach in Vom Pöls zum Meer 1893/94. Heft 1.

Dieses Buch ten Brinks ist bei Schönbach (*Über Lesen und
Bildung*, 4. Aufl.) unter den besten deutschen Prosawerken

Sittliches Sein

Charles H. Bentley

—

图 1 为图 1 所示的示意图。图中， α 为入射角， β 为反射角， γ 为折射角。图中， α 为入射角， β 为反射角， γ 为折射角。

Journal of Management Education 34(10)

Interviewer: David — 2. 30

1. *Journal of the American Medical Association*, 277: 1005-1006, 1997.

1997-1998

These findings are consistent with the view that the
the "system" is the system of the "system" and the
system of the "system" is the system of the "system".

Abstract

CHINESE ETHIC

Medical Index

von Personen der Kategorie 1 und 2 in der Internationalen Strassenverkehrsordnung

~~Wird hier in Bezug auf Schwinger folgende Angabe~~

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

[illegible]

36 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Zeiten, Völker und Menschen

von
Karl Hillebrand.

7 Bde. H. 8°. Preis pro Bd. (Halt M. 6.—) M. 4.—, geb. M. 5.—

Bd. I. Frankreich und die Franzosen. 8. Karl vermehrte Auflage mit einem Nachrufe von Heinrich Homberger. 8°. XX, 896 S. 1886.

Inhalt: Vorrede zur 2. und 3. Auflage. — Einzelstudien. — Die Gesellschaft und Literatur. — Politisches Leben.

Bd. II. Wälches und Deutsches. 2. verbesserte und vermehrte Auflage. 8°. XIV u. 458 S. 1892.

Inhalt: Vorwort. — I. Zur Renaissance. — II. Zeitgenössisches und Italien. — III. Frankreich. — IV. Aus dem jüdischen Schrifttum zum Deutschland. — V. Aus dem anglistischen Schrifttum zum Deutschland.

Bd. III. Aus und über England. 2. verbesserte und vermehrte Auflage. 8°. VIII u. 408 S. 1892.

Inhalt: Vorwort. — I. Piele aus England. — II. Französische Studien englischer Zeitgenossen. — III. Zur Literatur und Sittengeschichte des achtzehnten Jahrhunderts.

Bd. IV. Profile. 2. Ausgabe. 8°. VIII u. 376 S. 1886.

Bd. V. Aus dem Jahrhundert der Revolution. 2. Ausgabe. 8°. VIII, 306 S. 1886.

Bd. VI. Zeitgenossen und Zeitgenössisches. 2. Ausgabe. 8°. VIII, 400 S. 1886.

Bd. VII. Kulturgeschichtliches. 8°. XII, 835 S. Mit dem Bildnis des Verfassers in Holzschnitt. 1886.

Zwölf Briefe eines ästhetischen Reizers

von
Karl Hillebrand.)

8°. IV u. 118 S. 1874. geb. M. 2.—, geb. M. 3.—.

Die Schriften Karl Hillebrands gehören mit zu dem Besten und Bestgeschriebenen, was die neuere deutsche Litteratur hervorgebracht hat. Um nur ein Urteil eines massgebenden Mannes hervorzuheben, seien die Worte angeführt, mit denen Anton E. Schönbach in seinem hochverdienten Buche „Ueber Lesen und Bildung“ 3. Aufl. Graz 1889 unseren Schriftsteller auszeichnet: Er nennt Karl Hillebrand in der Vorrede zur 3. Auflage „einen hochstehenden Menschen, durch Relesenheit ausgezeichnet, einen feinsinnigen Kritiker; deutsch von Geburt und Erziehung, international durch seine Bildung, konservativ dem Geschmache seiner Jugendzeit nachhängend; er bekennt von ihm gelernt zu haben und fühlt sich ihm dankbar verpflichtet.“ Selbstverständlich führt er Hillebrands Zeiten, Völker und Menschen in seinen Bücherlisten unter den Werken auf, die das geistige Inventarium jedes gebildeten Deutschen anzureichen sollten.

Elyz, Karl (Prof. a. d. Univ. Halle a. S.), **Lord Byron.**
Dritte verb. Auflage. gr. 8°. VI, 516 S. 1886. M. 7.50
geb. M. 9.—

Inhalt: I. Familie und Kindheit. — II. Schule und Universität. — III. Newstead Abbey. — IV. Die Pilgerfahrt. — V. London. — VI. Die Ehe. — VII. Die Schweiz und Venedig. — VIII. Ravenna, Pisa, Genua. — IX. Griechenland. — X. Zur Charakteristik. — XI. Byron's Stellung in der Literatur. — XII. Nachträge und Abschlüsse. — **Anhänge:** I. Der Prozeß gegen William Lord Byron. — II. Die Fugitive Pieces. — III. Mrs. Spencer Smith. — IV. Charakteristik von der Gräfin Albizzi. — V. Die Vernichtung der Memoiren.

Brandl, Alois (Prof. a. d. Univ. Strassburg), **Samuel Taylor Coleridge und die englische Romantik.** 8°. XII, 437 S. 1884. Broschirt M. 7.—, geb. M. 8.—

Inhalt: I. Kap. Kinder- und Knabenjahre (1772–90). — II. Kap. Auf der Universität (1791–94). — III. Kap. Pontisokratie. Bristol (1795–96). — IV. Kap. In Rether Stowen. Wordsworth (Nov. 1796 bis September 1798). — V. Kap. Die deutliche Reise. Ballenstein (Sept. 1798 bis April 1800). — VI. Kap. An den Seen. Krank und unthät. (Sommer 1800 bis Herbst 1810). — VII. Kap. In Hammersmith und Galve. Keßbetische Hauptleistungen (Herbst 1810 bis Frühjahr 1816).

Drusowicz, S., Percy Bysshe Shelley. 8°. XII, 387 S. 1884. M. 6.—

— **Brei englische Dichterinnen.** Johanna Baillie. — Elisabeth Barrett Browning. — George Eliot. Gfabd. 8°. 244 S. 1885. M. 4.—

Schipper, J. (Prof. a. d. l. f. Univ. in Wien), **William Dunbar.** Sein Leben und seine Gedichte in Analysen und ausgewählten Uebersetzungen nebst einem Abriß der altschottischen Poesie. Ein Beitrag zur schottisch-englischen Literatur- und Kulturgeschichte. 8°. XVIII, 412 S. 1884. Broschirt M. 7.—, geb. M. 8.—

Die Dichtungen William Dunbars, des genialsten, einem Chaucer ebenbürtigen Dichters des schottischen Volkes, sind bisher in Deutschland so gut wie unbekannt geblieben.

38 VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG.

Mirèio.

Provençalische Dichtung

von

Frederi Mistral.

Deutsch von August Bertuch.

Mit einer Einleitung von Eduard Böhm.

Zweite durchgesehene Auflage.

8°. XIX, 291 S. 1896. brosch. M. 6.—, gebunden in
Leinwand M. 6.—.

Einer der bedeutendsten deutschen Dichter der Neuzeit hat sich in einem Briefe an den Übersetzer folgendermassen geäussert:

„Drei stille regnerische Rasttage in Parma habe ich mir mit Mirèio vergoldet, werthester Herr, erst hier aber das Gedicht zu Ende gelesen, mit einer Empfindung, wie ich sie lange keinem dichterischen Werk verdankt. Ja eigentlich überhaupt keinem seit den frühesten Tagen, als mir die grossen Schätze alter und neuerer Volkspoesie zuerst entgegenklickten. Denn was dieses Werk eines Zeitgenossen so einzig macht, ist eben der starke, reine Hauch eines von Bildung nicht angewinkelten Naturgefühls, das zugleich durch allen Reiz moderner Zartheit das Gepräge seiner Zeit erhalten hat. Schon in Verto hatte mich diese ganz eigene Mischung angezogen, die hier mit noch stärkerem Zauber hervortritt. Denn das Ineinanderweben heidnischer und mystisch-katholischer Vorstellungen auf dem Boden salber Volkstradition, die klassische, unschuldigste Sinnlichkeit und züchtigste Sitte, idyllische Zierlichkeit neben elementarer Rohheit (in der gewaltigen Kampfszene) und das alles in streng geschlossener, kunstreicher Form, die doch wieder, wenn man sich ihr eine Weile hingeeben hat, als die naturnotwendige, einzig mögliche Tonart erscheint, in der diese wunderbaren Geschichten vorgetragen werden konnten ...“

„Er (der Dichter) hat noch das seltsame Glück erfahren, einen so meisterhaften Dolmetscher zu finden“

Früher erschien:

Verto.

Provençalische Erzählung

von

Frederi Mistral.

Deutsch von August Bertuch.

8°. 182 S. 1891. brosch. M. 8.—, gebunden in Leinwand
M. 4.—.

„Vorliegender Uebersetzung der poetischen Erzählung des berühmten provençalischen Dichters gebührt alles Lob. Sie ist gewandt und hält sich treu an das Original, dessen Ton genau getroffen ist.“

(Deutsche Literaturzeitung.)

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER IN STRASSBURG. 39

Ersten Jahrgang

Englische Sprachschneider.

(Gebrauch lacherlicher, anstößiger, oft unanständiger Worte und Redensarten von Seiten englisch sprechender Deutschen.)

Für Befehrung Erwachsener.

Ein humoristischer Vortrag gehalten im Londoner Athenäum

von O. Clarus Hiebslac, Esq., M.

Fellow of the German Athenaeum in London

Mit einem Anhang über deutsche Familiennamen in England, Verhaltungsregeln in englischer Gesellschaft, Titel, Anrede, Briefadressen, englische Abkürzungen.

Vierte Auflage.

Nr. 1, 156 S. 1896. Br. 2.—

„In der Form eines humoristischen Vortrags wird hier eine willkommene Fülle von Allen geboten, die sich mit England in irgend einer Weise beschäftigen, sei es sprachlich, literarisch, geschäftlich oder in persönlicher Umgebung. Das Hauptgewicht ist auf die Sprachschneider gelegt, d. h. auf die lachlichen, anstößigen, oft unanständigen Worte und Redensarten, die von englisch sprechenden Deutschen gebraucht werden. Diefes findet man in keiner Grammatik, nur Ängsten, mit starrer Aufmerksamkeit verbundener Anschauung in England kann über die Schwierigkeiten in diesem Punkte hinweg helfen. Um so dankenswerther ist die Anleitung dazu in dem vorliegenden Werkchen. Dasselbe enthält aber auch noch eine willkommene Zugabe: eine Studie über deutsche Familiennamen in England, Verhaltensregeln in der englischen Gesellschaft, Titel, Anrede, Briefadressen, sowie ein Verzeichnis der gebräuchlichsten englischen Abkürzungen, lauter Dinge, in denen sich der Deutsche nicht leicht versichert findet und über die er sonst nirgends die Belehrung so nahe bekommen hat wie in diesem Büchlein. Möge auch dessen dritte Auflage nicht viel bedürftig werden.“

Frankfurter Zeitung 1896. Nr. 27a

„In diesem Büchlein weist der Verfasser seine Landsleute auf die Gefahr hin, die in dem Gebrauch lacherlicher, anstößiger, oft unanständiger englischer Worte und Redensarten oder in der unrichtigen Aussprache einzelner Buchstaben und Worte liegt, und er in humoristischer Weise, wenn auch mitunter etwas drastischer Weise, durch zahlreiche Beispiele und es so Allen, die in der englischen Sprache noch unversichert sind, ermöglicht, manche argen Fehler zu vermeiden. Und ganz vortrefflich ist die Verfasser so durchaus nicht leichte Aufgabe zu lösen, und indem er so bache in humoristischem Gewande behandelt, ist es ihm gelungen, etwa Anstößige unbedenklich zu machen, ohne die Lesenden zu verleiten. Im Ganzen bildet das Büchlein einen von Beitrag zur englischen Sprachkunde, und können es dem Lesers, mit welchem er sich beschäftigt, sowie zu der gründlichen Kenntnis der englischen Volkssprache, wie er in dem Schriftchen entwickelt, nur

Londoner Zeitung 21. 6. 1896.

MUTILATED

40 VERLAG VON KARL J. TRÖBNER IN STRASSBURG.

MINERVA

Jahrbuch der gelehrten Welt

herausgegeben von

Dr. R. KUKULA und K. TRÖBNER.

I. Jahrgang 1891—92. 16°. VI. 359 Seiten, in Pergament geb. M. 4.—

II. Jahrgang 1892—93. Mit dem Bildnis Theodor Mommsen's radiert von W. Krauskopf. 16°. VI. 827 S. geb. M. 7.—

Dieser Jahrgang bildet die Grundlage für alle weiteren Bände, da er Angaben über Geschichte, Verfassung und Organisation der einzelnen gelehrten Anstalten enthält, auf die in den folgenden Jahrgängen verwiesen ist.

III. Jahrgang 1893—94. Mit dem Bildnis L. Pasteur's, radiert von H. Manesse. 16°. XVI. 861 S., gebunden M. 7.—

IV. Jahrgang 1894—95. Mit dem Bildnis Lord Kelvin's, radiert von Hubert Herkomer. 16°. XVI. 930 S., gebunden M. 8.—

V. Jahrgang 1895—96. Mit dem Bildnis G. V. Schiaparelli's, radiert von Oreste Silvestri. 16°. XIX. 989 S., gebunden M. 8.—

VI. Jahrgang 1896—97. Herausgegeben von K. Tröbner. Mit dem Bildnis M. J. de Goeje's, radiert von Therese Schwartze in Amsterdam. 16°. ca. 66 Bogen, gebunden M. 9.—

Aus dem II. bezw. III., IV., V. und VI. Jahrgange einzeln:

Porträt von Professor Mommsen, L. Pasteur, Lord Kelvin, G. V. Schiaparelli und M. J. De Goeje (in der Originalgröße, auf grossem Papier). Preis pro Blatt 1 Mark.

In-
drücken
zu
und
bitt

Verlag

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES - STANFORD

RD UNIVERSITY LIBRARIES - STANFORD UNIVE

TY LIBRARIES - STANFORD UNIVERSITY LIBRA

NIVERSITY LIBRARIES - STANFORD UNIVERSITY L

LIBRARIES - STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES - STANFORD L

S - STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES - STANFO

UNIVERSITY - STANFORD

UNIVERSITY LIBRARIES · STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

PG
8531
W43

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
CECIL H. GREEN LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(415) 723-1493

All books may be recalled after 7 days

DATE DUE

F/E JUN 20 1994

Please return this book to the library by the date due.

